INDICES AND APPENDICES

To THE NIRUKTA

WITH AN INTRODUCTION

BY

LAKSHMAN SARUP, M.A. (PANJ.), D. Phil. (Oxon.),

University Professor of Sanskrit Literature, at the University of the Panjab, Lahore.

THE UNIVERSITY OF THE PANJAB LAHORE

1929

 $Printed\ by\ K.\ Mittra\ at$ The Indian Press, Ltd., Allahabad.

निघण्दुनिगमानिरुक्तकोश-निर्वचनानुक्रमिणकादि-विविधपरिशिष्टानि।

पञ्चनदीयविश्वविद्यालयसंस्कृतसाहित्याध्यापकेन लच्मग्रस्वरूप, एम० ए० (पञ्जाब), डी० फिल० (ऑक्सफोर्ड), इत्येतेन विरचितानि ।

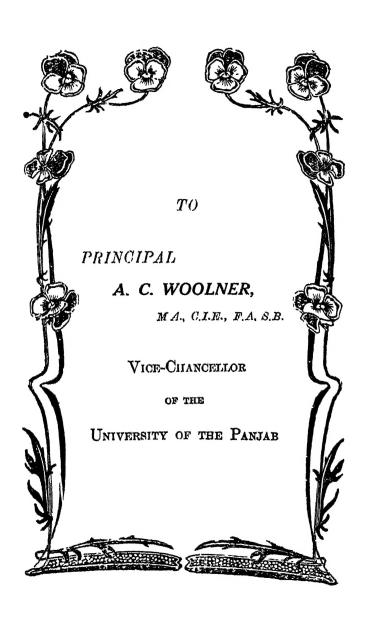
तानि च

पञ्चनदीयविश्वविद्यालयाध्यक्षैः

प्रकाशितानि । १६२६

विषयानुक्रमणिका

۹.	डपेाद्र घातः	•••	•••	•••	•••	१७६
₹.	निवण्डकोशः	•••	•••	•••	•••	3-40
₹.	निरुक्तस्थनिगम	केंग्यः	•••	•••	•••	89-922
»,	निरुक्तकोशः	•••	•••	•••	•••	124-265
Ł .	निर्वचनसूची	•••	•••	•••	•••	२७१-२६०
ξ.	ऋग्वेदभाष्ये सा	यगोद्धतनिर	क्तसंदर्भाः	•••	•••	२ <i>६३</i> –३ <i>२४</i>
७.	निघण्डुटीकायां	देवराजयज्वीद	् धतनिरुक्तसंद	र्भाः ,,,	•••	३२६-३३२
ㄷ.	ऋग्वेदभाष्ये वेह	रूटमाधवाद्ध	तांनेरक्तंदभो	:		३३४–३४२
٤.	ऋन्वेदभाष्य ड	द्गीथोद्धति	नेघण्डुनिरुक्तसं	दर्भाः	•••	₹ <i>8₹</i> −₹ <i>8</i> ¤
١٥.	वाजसनेयि सं हित	ताभाष्य स्वटो	द्धतनिघण्डनि	नेरुक्त संदर्भाः		३४१–३६०
9.	मनुस्मृतिभाष्ये	महमे घातंथ्	युद् ष्टतनिरुक्तःसं	दर्भाः	•••	३६३
₹.	बौधायनधर्मसूत्र	ाभाष्ये गोविन	दस्वाम्युद्धता	नेरुक्तसंदर्भाः		३६३
₹.	निरुक्ते यास्कीव	्ध्तसंहितावा	ह्मणादिसद्मा	:	•••	३६७—३६२
18.	श्रज्ञातमूलोद् ध	तसंदर्भाः	•••	•••	•••	३ ६२–३६३
۱٤.	शुद्धिपत्रम्	•••	•••	•••		388

CONTENTS

I.	Int	roduction		1—76
	1 5	Index to the Nighantu		1
		Index of quoted words		1
		Índex of the Nirukta		2
	-	List of Etymologies		3
		Quotations of Yaska by Sayana		6
		Quotations of Yaska by Devaraja	•	7
		Devarāja's Introductory remarks:		
		(a) Text	•	8
		(b) English Translation		10
	8	Authors Quoted by Devarāja	•	14
	9	Kṣīrasvāmin, the commentator of the Ama	ra-	
		kośa	•	19
	10	Kṣīrasvāmin, Different from Kṣīra of Kalh	aņa	21
	11	Date of Ksīrasvāmin	•	24
	12	Date of Vardhamana, author of the Gana	rat-	
		namahodadhi		25
	13	Date of Sarvananda, commentator of	the	
		Amarakośa	•	26
	14	Date of Skandasvāmin		27,30
	15	Date of Harisvāmin, the commentator of	the	00
		Satapatha Brāhmaṇa	•	29
	16	Date of Madhava, son of Venkata	•	30
	17	Date of Bharatasvāmin	•	3 5 35
	18	Date of Bhatta Bhāskara Miśra	•	36
	19	Date of Bhavasvāmin	•	36
	20	Date of Udgitha and Nārāyana	•	30 37
	21	Date of Haradatta Miśra	•	39
	22	Commentary of Madhava, son of Venkata	gon	99
	23	Colophons of the commentary of Madhava	, 8011	41
		of Venkata	•	55
	24	Synopsis of Colophons	ikata	
	25	Authors and works quoted by Madhava, s	on of	
	26		· ·	59
	OF	Venkata	kg of	
	27	Madhaya son of Venkata		

	ava,	or madn	entary	mm	the co	COL	ıaracter	28 C	
70					nkața	Ve:	son of		
	by	quoted	ukta,	Ni	the	of	ssages	29 Pa	
71	•		•		•	ha	Udgītl		
71			•		a.	vața	te of U	0 D	
73					dhara	lahid	te of M	1 D	
74					ātithi	ledh	te of M	32 D	
75			•	imir	dasv	ovin	te of Go	3 D	
75		xegesis	edic I	of '	dition	tra	broken	4 .00	
76			p.	f he	ent o	dgm	knowled	5 A	
3-37					antu	ligho	o the N	ndex	ΙĻ
	the	ring in	occu	sage	d pas	uote	o the qu	ndex	NI
41-122							rukta	N	
125-268			kta	Nira	the	m to	erboru	ndex	IV
271-290			Niruk	the	ies of	olog	Etymo	list o	v
	aņa	by Say	quoted	ta,	Viru k	ne 1	s of th	assag	VI
293-325		eda .	e Ŗgv	on t	itary	men	his com	in	
	rāja	y Deva	oted	, qı	irukto	e Na	s of the	assag	VII
	Ni-	on the	ntary	nme	is co	ı h	ajvan in	Y	
329-332							intu	gh	
	caţa	by Venk	oted	ι, q	irukte	N	s of the	assag	VIII
	the	ry on	menta	con	his	in	dhava	M	
335-342							veda	Ŗg	
	kta,	ne Nirui	and t	ntu	Vigha	ne I	s of th	assag	IX
		nentary							
345-348			•			a	Rgved	th	
	ιkta	he Niru	and t	ıntu	Nigho	he .	s of th	assag	\mathbf{x}
	on	nentary	s com	n h	ața i	Uv	ted by	qu	
351-360				ihit	i Sar	in ey	$Var{a}jasa$	th	
	atta	by Bha	quoted	ta,	Viruk	ie I	s of th	assag	XI
	the	ry on	ment	coı	his	i in	dhātithi	Me	
363					•	i	nusmṛt	M	
	da-	y Govin	oted b	z, qı	irukt	e N	s of the	assag	XII
	au-	on the B	tary	ımeı	con	his	min in	SV	
363				\dot{a}	$oldsymbol{u}$	ıarn	yanadh	dh	
367-392	cta	e Niruk	g in th	ırrin	, occi	ions	quotati	list o	XIIN.
	in	ccurring	ons, c	otat	d qu	race	of Unti	list	XIW.
392-393				•	•	ta	Nirukt	th	
204				Q.	ection	onre	ns and c	dditio	xv

INTRODUCTION

INDEX TO THE NIGHANTU

The Nirukta, according to the orthodox tradition of literary India, is one of the most important auxiliary treatise for the study of the Veda, being a Vedānga, 'limb of the Veda.' It is nevertheless not an independent work, as it is a commentary on an earlier work, called the Nighantu, a Vedic vocabulary compiled by generations of seers, to facilitate the study of the Veda. The Nirukta, though a commentary only, has, like the commentary of Śrī Śańkarācārya on the Vedānta Sūtras and like Vijnāneśvara's celebrated Mitāksarā on the Yājnavalkyasmrti, superseded the original text and assumed the character of an independent work.

This commentary is now more important than its original. It has nevertheless a basis, the Nighanin, which forms a unit by itself and has a separate entity of its own. I have therefore prepared a separate index for the Nighaniu. To the words of the Nighaniu, I have attributed the meaning assigned to them in that work itself, e.g., गावि। गन्ति। जङ्गन्ति। अगन्। अगन्। अगन्। अगन्ति। जगावि। जगावि। जगावि। जगावि। जन्ति। जङ्गन्ति। अगन्ति। जगावि। जगावि। जगावि। जावि। प्राप्ति। अगन्ति। अगन्ति

INDEX OF QUOTED WORDS

Yāska has quoted a good many passages from the Samhitās, Brāhmaṇas, and other earlier works of Vedic literature. From the chronological point of view, these

works are anterior to Yaska. From the philological point of view, they represent an earlier and different phase of Sanskrit language as compared with that of Yāska. I have therefore prepared a separate index for the quoted passages of the Nirukta. The form, in which a word actually occurs in a quotation, is invariably preserved, and the meaning, assigned to it, gives indication of the case-inflection in the case of nouns and of number, person, tense or mood in the case of verbs. Whenever the meaning of a particular word does not give any indication of case-inflection, abbreviated name of the case itself is used, e.g., see जलतिकर्मणः, p. 182. Further I have parsed, i.e., described the grammatical structure of such verbal forms, as are in my opinion somewhat difficult, see, c.g., क्रण्बन् on p. 64, गनीगन्ति on p. 65, गात् on p. 66, घसत् on p. 67, चिकिते on p. 68, ददाशः on p. 74, दविद्योत् दिदिङ्ढि on p. 75 and so on. Again, the source of the word quoted is also indicated, e.g., the letters (AV.) put after the word sava on p. 74 mean that this word occurs in a quotation of the Atharvaveda. Similarly, the letters (KS.) after दिधियों on p. 75, show that the word occurs in a passage of the Kāṭhaka-Samhitā. The letters (UQ.) refer to an untraced quotation. Words whose source is not indicated by any additional letters belong to the Rgveda. Words of the Rgveda being left unspecified, it will be clear that letters, describing the source, are put after such words only as do not occur in the quotations of the Rgredu.

INDEX OF THE NIRUKTA

Index Verborum to the *Nirukta* is confined to the work of Yāska himself. One could thus see at a glance, what proportionate part of the *Nirukta* is written by Yāska. All extraneous matter, in the form of quotations, is rigidly excluded. From the chronological point of view, it contains matter, which can be assigned to one and the same period of time. From the philological point of view, it is confined to a

homogeneous linguistic stratum, which represents a particular phase in the history of Sanskrit language, i.e., the beginning of the classical stage. The basis of the Index Verborum is the contribution of Yāska except such words of his commentary as are directly borrowed from the quoted passages. An example will make this statement clear. In N. 12.13, the words कवि:। भन्नं। उपसः। occur in the commentary of Yāska. They are nevertheless not included in the Index Verborum because these words are merely repeated from the quoted passage, and are not Yāska's own. Such words will be found in the Index to the quoted passages of the Nirukta and not in the Index Verborum.

As in the case of the index of the quoted passages, the meaning as igned to a particular word gives indication of case-inflection in the case of nouns and of number, person, tense, or mood in the case of verbal forms. Grammatical structure of difficult verbal forms is described. Sometimes the abbreviated name of the case is used to denote the inflection when it was not conveyed by the meaning, see e.g., बास्त्रवेते, p. 150.

LIST OF ETYMOLOGIES

In the list of etymologies, it was thought unnecessary to add the meanings of words again as they are already given in Indices nos. 2 and 3.

I may mention in this connection, that the work of Professor H. Skold, The Nirukta, Its Place in Old Indian Literature, Its Etymologies, which reached me at a time when the greater part of my own list had been printed, gives an exhaustive list of etymologies of the Nirukta. My list is prepared on such a different plan that I should have printed it, even if his work had come into my hands before my list was sent to the press. The etymologies of the Nirukta, which fill in 182 pages in the work of Professor Sköld, barely cover 20 pages in the present work. Professor Sköld has in all cases

quoted Yāska's etymological explanation while I merely mention the root with additional prepositions. It is unnecessary for me to quote Yāska's words as the present work is an index to my edition of the Sanskrit text of the *Nirukta*. My list shows at a glance how Yāska derived any particular word without repeating his phraseology.

Professor Skóld has included cases where no etymology is given, e.g., p. 199:—arbhake avrddhe 4. 15. Yāska does not derive arbhakam from a + virdh as stated. He is merely giving the meaning of the word. If any derivation is intended, it is contained in 3. 20: -- अर्भकमवहतं भवति । Again on p. 200 the words avīra and aśvājunī are included in the list, Yāska's remarks heing :— श्रवीरामिव श्रवलामिव। श्रश्वा-जनी कशेत्याहु, Both these words are merely paraphrased. No derivation is, in either case, intended. Similar cases are anda on p. 204, ındrānī on p. 211, Kanīnaka on p. 226, canaḥ on p. 244 and so on. Further the forms of roots as recorded in the $Dh\bar{a}tup\bar{a}tha$ and acknowledged as correct by Indian grammarians are not given, e.g., $\sqrt{oj}\bar{a}y$ on p. 224 should be \sqrt{oj} , $\sqrt{dh}\bar{a}$ 'to suck' on pp. 224, 269 should be \sqrt{dhe} ; $\sqrt{p\bar{u}y}$ 'to stink' on pp. 227 and 235 should be $\sqrt{p\bar{u}}$, $\sqrt{khanday}$ on p. 238 should be \(\stangle khang, \stangle ganay \) on the same page should be $\sqrt{gan}, \sqrt{g\bar{a}}$ 'to sing 'on p. 240 should be $\sqrt{gai}, \sqrt{d\bar{a}}$ 'to eut ' on p. 261 should be \sqrt{do} , \sqrt{div} 'to play at dice' should be \sqrt{dw} , $\sqrt{py\bar{a}}$ 'to swell' on p. 277 should be $\sqrt{py\bar{a}y}$ or \sqrt{pyai} , √trā 'to protect' on p. 282 should be √trai, √pālay on p. 286 should be √ pāl and so on. The roots ৰূ 'to grow old,' p. 227, \$\overline{\pi}\$ 'to scatter' on p. 228, \$\overline{\eta}\$ on pp. 240, 242; \$\overline{\pi}\$ and \$\overline{\pi}\$ on p. 283 are written with a short st, in which form these roots do not exist. This could have been avoided if he had consulted the Dhātupāṭha or even the dictionary of Monier-Williams.

It is true that certain roots are often written in the slightly different philological forms adopted by European grammarians, for example, vide Petersburg Dictionary, $g\bar{a}$ (gar), Macdonell, Vedic Grammar Index, $g\bar{a}$, $dh\bar{a}$; Whitney, Sanskrit

Gramman, etc., etc. And there could be no objection to a particular form of a root, adopted by Professor Sköld, had he proposed to give his own independent etymology. But he sets out to give the derivations of Yāska, who would not have recognised the form of the roots accepted by European Linguists of the 20th century A.D. In a list of the etymologies of the Nirukta, the only appropriate form of a root would be the form recorded in the Dhālupāṭha attributed to Pāṇini.

Moreover modern European Linguists are not consistent in giving a particular philological form to a root, e.g., the root is written as दीव् in Macdonell's Vedic Grammar for Students, p. 390, while it is written as दिव् in his A Sanskrit Grammar for Beginners, p. 203. Further a particular philological form of a root is not unanimously acknowledged, as different grammarians write the one and the same root in different forms, Whitney adopts in his A Sanskrit Grammar (Leipzig, 1889) the following forms: - s 'scatter,' p. 526, v 'swallow,' p. 526, \(\) g'grow old, 'p. 528, \(\) 'fill, 'p. 532. On the other hand, Professor Macdonell writes these roots as follows:— Skt. Gr., p. 199; Ved. Gr., p. 376; गृ Ved. Gr., p. 380; ज् Skt. Gr., p. 202, Ved. Gr., p. 384; ¶ Skt. Gr., p. 206; Ved. Gr., p. 399. He thus agrees with the author of the DP. As Professor Macdonell is a much later writer than Whitney, the tendency of modern European grammarians seems to have reverted in favour of the philological form adopted by ancient Indian grammarians as recorded in the $Dh\bar{a}tup\bar{a}tha$. As far as the roots $\overline{\bullet}$, $\overline{\bullet}$, etc., are concerned, the latest grammarian, i.e., Professor Macdonell should have been followed.

Again one and the same etymology is given several times, e.g., see the etymology of Kuśika on p. 233. No. 1 is identical with no. 3. The word Kuśika is derived in two ways only by Yāska and not in three as stated by Professor Sköld.

On the one hand Professor Skold includes in his list words which are merely paraphrased by Yāska with a view

to explain their meaning only but which are not derived by him, and on the other, several words whose derivations are indicated or actually given by Yāska, are omitted. A few examples of words included in the list by Prof. Sköld although not derived by Yāska, are the following:—divyā on p. 261, nasanta on p. 271, paḍbhiḥ on p. 275, paṇi on p. 276, and so on. A few cases of omitted etymologies are the following:—विश्वा: from /व् with व N. 1. 4, ज्योति: from /व् N. 2. 1, वर्ष पिता /व् N. 2. 1, वर्ष पिता /व् N. 2. 1, वर्ष पिता /वर्ष N. 2. 1, वर्ष पिता /वर्ष N. 2. 2, वर्ष पिता /वर्ष N. 2. 2, वर्ष पिता /वर्ष N. 3. 3, विश्व पिता /वर्ष N. 3. 3, वर्ष पिता /वर्ष N. 3. 4, वर्ष पिता /वर्ष N. 3. 4,

QUOTATIONS OF YĀSKA BY SĀYAŅA

After the index of etymologies, I have added a list of passages of the Nirukta, quoted by Sāyaṇa in his commentary on the Rgveda. This will show the extent to which Sāyaṇa is indebted to Yāska for the interpretation of the Rgveda and can also be utilised for a critical edition of the Nirukta for it throws some light on the problem of textual criticism of the Nirukta. By the time of Sāyaṇa, the first thirteen sections of Chapter XIII had been added to, and were recognised as an integral part of, the Nirukta of Yāska. This statement is supported by the following remark of Sāyaṇa: —तद् व्याख्यानं च समाज्ञायः समाज्ञात इत्यास्य तस्यास्तस्यास्ताद्माच्यमनुभवत्यनुभवतीस्यन्तैद्वाद्याभिरध्यायै-यास्का विसेसे। तदिण निरूक्ष्यच्यते।

The words तस्यास्तर्यास्ताद्भाज्यमनुभवत्यनुभवति which Sayana holds to be the last words of the Nirukta occur at the end of the thirteenth section of the thirteenth chapter. It is also clear that the first thirteen sections of the thirteenth chapter formed a part of the twelfth chapter and had not been constituted into a separate thirteenth chapter, for Sayana expressly mentions

twelve chapters only. In Sāyaņa's time the words तस्यास्तस्या, etc., must have been the last words of the twelfth chapter of the Nirukta. It appears however that the subject-matter of these thirteen sections as known to Sayana was not absolutely identical with their present form, for Savana quotes the following passage : अत्र ह्रो ह्रो प्रतिष्ठितौ सुकृतौ धर्मकर्ताराविस्यादि निरुक्ते गतमस्य मन्त्रस्य व्याख्यानमनुसन्धेयम् । which occurs in the Nirukta in XIII. 42=XIV, 29. How could Sāyaṇa quote a line from XIII. 42 when in his time only the first thirteen sections were known to exist? As this is the only quotation from the second parisista of the Nirukta in Sāyaṇa's commentary of the Rgveda, two hypotheses are possible:—(1) either this stanza Rv. I. 164. 20 with its explanation was included in the first thirteen sections of the thirteenth chapter, (2) or the commentary of Sayana has been tampered with a view to give authenticity to the later sections of the thirteenth chapter of the Nirukta.

QUOTATIONS OF YĀSKA BY DEVARĀJA

Then follows a list of passages of the Nirukta preserved as quotation by Devarāja Yajvan in his commentary on the Nighantu. Devarāja is anterior to both Sāyaṇa and Durga,—the commentator of the Nirukta,—the former's quotations carry therefore the history of the text of the Nirukta to a period earlier than that of Sāyaṇa and Durga.

Devarāja has cited quotations not only from the Nirukta but from quite a large number of authors. As the work of several such authors has disappeared, the commentary of Devarāja has acquired an additional importance. In several cases the passages preserved by Devarāja are the only surviving fragments of works which are now lost, the value of the

¹ Rv. I. 164. 20, Max Muller's 2 ed., i, 704.

² See my Preface to Sanskrit Text of the Nirukta, pp. 25-28.

commentary of Devarāja is therefore great. Apart from these quotations, his introductory remarks are very important and constitute a landmark in the chronology of Vedic exegesists. As Bāṇa's introduction to the *Harṣacaritam* gives a definite starting point for computing dates of Sanskrit poets and dramatists so Devarāja's introductory statement supplies definite data with regard to the period of various commentators of the Vedas. On account of the valuable information supplied by this part of Devarāja's commentary, I have prepared an English translation' and add it here for the convenience of scholars.

DEVARĀJA'S INTRODUCTORY REMARKS

TEXT

The text of the commentary of Devaraja Yajvan as edited in the Bib. Ind. Series is corrupt and cannot be regarded as a trustworthy basis for a critical study. In the introductory stanza No. 2, the fourth verse is almost unintelligible: ancna is obscure, ca is redundant if amnayam is construed as an object of abhistuvānah which again is left without an object if āmnūyam is taken as an object of avapa. In stanza three the form hrt-tamasah is inexplicable and the metre in a has one müträ too many. It is surprising that an eminent scholar like Sāmaśrami, the editor of the commentary, failed to notice the incorrect metre and allowed meaningless form like hrt-tamasah to pass. I have collated a MS. of Devarāja's commentary No. 5679a in the library of the University of the Panjab and also the extract given by Burnell in his catalogue of MSS. in the Tanjore Palace Library. The text of the two introductory stanzas is really free from ambiguity and obscurity. The variants are the following:-

Ш. d:—श्रनेन नाम्ना यमभिष्दुवानः ॥

¹ This part of Devarāja's commentary is translated into English for the first time. A summary however was given by Roth, see pp. xlix ff.

Ш. • α-b: - प्रणमामि यास्कभास्करमाहुत्तमसः प्रकाशितपदार्थाः।

56:--वन्दे नैरुक्तविद्व्िक्षम् पुपनिषद्व छरी गामुपन्नम् ।

5c:- o अवनिसुखरप्रक्रियानुकियायै

The first five stanzas are missing in Burnell.

6α: —यज्वा रङ्गेशपुरीपर्यंतप्रामवास्तव्यः agrees with Burnell.

2nd line: -- वित्रिविधं for त्रिविधं। परिपठितानि for पढितानि।

3rd line: -- दर्शितानि निगमानि च; also Burnell.

4th line: - एकचरवारिंशं शतत्रयाधिकं सहस्रं। रिंशच्छत... धिकं सहस्रं B.

6th line: - तथापि

P. 3, last line:—मतिपदं B for मतिपद

P. 4, 1st line:—Add च after पदानां

P. 4, 2nd line:—स्कन्दस्वामिना कृतन्याख्यानानां प्रक्रियायागुन्मील-यितन्यं। also Burnell.

- P. 4, 3rd line: -- बहवस्त्र्स्त्र् च। बहु वस्तु च, Burnell.
- P. 4, line 9: Burnell adds न after चिन्हं
- P. 4. line 10:—Burnell reads विच्छेदात् for अविच्छेदात्
- P. 4. line 12: -- श्राख्यातानुक्रमेख . . . निर्वचनानुक्रमण्या
- P. 4, line 12:—Burnell omits स्वराजुकमण्याः and reads
 - P. 4, line 14: —बहुदेशसमानीतबहुकोश; also Burnell.
- P. 4, line 16:— भवस्वामिगुहदेव...मावदेव...डवह भवस्वामि-गृहदेव ... माघवदेवऊवट ... B.
- P. 4, line 18:—तद्वृत्तिचीर . . . चार्यादिकृतिनघण्डुच्याख्या ; also Burnell.
 - P. 5, line 1: निखिळपद illegible निखिळ पदराजीश्च 1B.
- P. 5, line 2:—Burnell reads तत्र दशनां तद् प्रन्थरच ततरच
 - P. 5, line 3: चेद् तद्वश्चिष्यते
- P. 5, line 8:—पदानां च बहुवेदविद्भिर्निगमा श्रन्वेष्याः। also Burnell.

Burnell's MS. belongs to the 18th century. See, A Classified Index to the Skt. MSS. in the Palace at Tanjore, Part I, pp. 2-3, by A. C. Burnell.

ENGLISH TRANSLATION

"I adore the illustrious God, with a face of an elephant, who haunts the woods of revealed scriptures and who is a lion on account of killing elephants in the form of demons intoxicated by wine. (1) 4

Salutations to the God named Śipiviṣṭa, the lord of the three worlds. Praising him with this name in various sacrifices, Yāska obtained the stability of the Veda, i.e., the science of etymology. (2)

I salute Yāska, whose speech* dispelled darkness, illu-

- ¹ Construing mahas in the acc. sing It can also be interpreted as a genitive tat-purusa compound, i.e., mahasām trayi, etc., but the meaning in that case will be rather forced.
- Lit 'the end of the triple scriptures, RV., SV., YV., i.e., the Upanisads or the system of philosophy known as Vedānta.
- In the epic and the Paurānic mythology, Gaņesa seldom fights demons and never kills or conquers any. The word madāla cannot be a proper noun as no demon or demons of that name exist in Indian mythology. 'Intoxicated by wine' can be the only possible meaning.
- * The poet attributes to the God, diametrically opposite conceptions, is., he is conceived as being an elephant and a lion at the same time
- Sipivista is explained by Yāska as a name of Viṣṇu and by Amarakośa as a name of Maheśvara, i.e., Śiva. If we take the latter interpretation, the difficulty arises with the epithet 'Lord of the three worlds,' which epithet is particularly associated with Viṣṇu on account of his taking three steps. If we accept Yāska's interpretation, homage to Viṣnu is not in harmony with the preceding panegyric to Śiva's son, Gaṇeśa, unless we assume that Devarāja was eclectic in his religious worship.
- It is suggested that the locative is used in the sense of the accusative (see Pa. II. 3.36) meaning 'for the success of various sacrifices,' but it is quite unnecessary to go so far.
- 7 Another interpretation will be to construe the line as a dvandva compound, i.e., निरुक्तिविद्या च निगमश्च तयोः प्रतिष्टा ताम् 'the glory of Veda and the science of etymology.'
- " There is a pun on the word, $g\bar{a}vah$ which means rays and speech.
 - ै Reading श्राहुततमसः ।

• mined the meaning of words and unfolded the triple scriptures in a clear manner as the rays of the sun drive away darkness, illumine objects and display the three worlds. (3)

Obeisance to my grandfather Devarāja Yajvan, who resembled the lord of speech in eloquence and the sages Vasistha and others in austerities. (4)

Reverence to my noble father Yajñeśvara, the preceptor of grammarians, a scholar of equal mastery both in the RV. and the YV. He introduced regular arrangement (krama) in the commentary of etymological explanation, the supporting-tree (upa-ghnam) of the creepers (in the form) of Upaniṣads. He was a lover of sacrifices, with a view to reproduce the procedure, causing happiness to the world. He had his darkness dispelled by the rays of the sun of knowledge. (5)

Devarāja Yajvan, a resident of village Paryanta, near the city of Rangesa, here writes the etymological explanation of the Book of Synonyms. (6)

Doctor (अगवता) Yāska explained the traditional list of words beginning with 'gau' and ending with 'Devapatnī,'—the list which has three folds in the form of Books of Synonyms, Homonyms, and Deities. He gave etymological explanation of each and every word of the Books of Homonyms and Deities and illustrated (their meaning) with Vedic quotations. With regard to the words of the Book of Synonyms, beginning with 'gau' and ending with apāre,—totalling 1,341 words—he gave a general explanation as 'the following are the synonyms of this being,' derived a few and illustrated fewer still with Vedic quotations. Being afraid of the bulk of his work, he ignored the rest as being easily derivable by intelligent persons, following the general principles of etymology, propounded by him. Skandasvāmin followed his etymological explanation.

With reference to this, 'following six synonyms svah, etc., are common to heaven and the sun,' 'the twelve words

¹ Reading प्रकाशितपदार्थाः।

idam, etc., are synonyms of difference through a variety of . similes,' and 'the twenty-six synonyms, prapitve, abhīke, etc.,' were explained in their order by the commentator Yāska, as detailed explanation was necessary. This explanation was further amplified by Skandasvāmin. But the form of words, which were not explained in their order and whose meanings were not illustrated with Vedic quotations, could be ascertained, only from a (critical) investigation, a study which in the Iron Age, had its tradition broken. Hence the MSS. (of the list of words) were the sole guide. Some MSS, had, through the negligence of the scribes, a few words more others a few less, while in others, some words were omitted and new ones were substituted, syllables in some cases being transposed. The MSS. were thus confused, and unreliable, and failing any regular commentary explaining each and every word and illustrating (the meaning) with Vedic quotations, the Book of Synonyms had almost fallen into disuse.

I have therefore laboured to correct the text and to give the etymological explanation together with illustrative Vedic quotations for each and every word in its order in the list with a view to facilitate the study for beginners. And the meaning should be unfolded by following the method of the commentator (Yāska) in deriving the words of the Books of Homonyms and Deities of the list of three books mentioned before and the words svar, etc., which were further explained by Skandasvāmin. Our endeavour is mostly to unfold that meaning within the etymological explanation of the Book of Synonyms.

This is not done according to our judgment. The commentator (Yāska) has derived, here and there with reference to context in Vedic passages, three hundred and fifty words occurring in the list of synonyms. Skandasvāmin has, in his explanation of Vedic quotations, added another two hundred words. In order to distinguish the words of the Nighantu from other words, he (Skandasvāmin) put a certain mark on

them—their text was consequently corrected then and there. The text of other words (left out by Skandasvāmin) has been corrected from (1) a collation of many MSS. brought from various parts of the country, (2) a critical examination of indices of nouns, verbs, accent, particles and prepositions, contained in the commentary of Mādhava, son of Śrī Veńkatācārya, as well as several perusals of the commentary itself and (3) also from the unbroken tradition of the study of the Nighantu in our family. The etymological explanation is given after a profound study of the Nirukta, Skandasvāmin's commentary on the Nirukta, the commentaries on Vedas by Skandasvāmin, Guhadeva, Śrīnivāsa, Mādhavadeva, Uvata, Bhavasvāmin, Bhatta Bhāskaramiśra, Bharatasvāmin, etc., grammar of Pānini, especially the *Unadisatras* with its commentary, commentaries on the Nighantu by Ksīrasvāmin, Anantācārya, etc., grammar of Bhojarāja, and the grammatical forms of all words by Kamalanayana. With regard to the words explained by us and which also occur in these several commentaries, the etymological explanation found therein was adopted if it suited our context. If it did not suit our context, it was modified accordingly. The etymological explanation of other words (not so found in previous commentaries) is based on the general principles of derivation, as propounded by the author of Nirukta.

Vedic passages are quoted as they are found in the Vedic texts, studied by scholars of the Deccan after a careful examination of their commentaries. Quotations for words, to which no Vedic passages are assigned, are to be discovered.

Thus we have explained and illustrated each and every word to the best of our judgment. Scholars should critically examine them and bear them in mind as the mutterings of a parrot.

Devarāja does not content himself with a mere mention of the name of his predecessors but actually quotes from their works and has thus preserved passages from several now lost commentaries. The following list gives the names of the authors quoted by Devarāja and also shows the frequency with which they are quoted.

AUTHORS QUOTED BY DEVARAJA YAJVAN

अमरसिंह: pp. 76, 90, 198. श्रष्टादशाध्याय: p. 39. श्राचार्याः p. 77. श्राम्रेय: p. 26. आथर्वगी अति: p. 99. **श्रारव**ळायन: p 93. उक्तम् pp. 70, 121. **उक्ति**: p. 62. उणादिवृत्तिः pp. 106, 171. उपनिषद् pp. 8, 114. जबर: pp. 20, 35, 129, 149, 185, 260, 309, 341, 344, 354. ऋग्भाष्यम् p. 217. कमछनयनः p. 44. काठकम् p. 476. कालिदासः pp. 68, 82. काशिकावृत्तिः p. 128. केचित् p. 44, etc. केषुचित्कारोषु दृष्टम् p. 72. कौषीतकि: p. 44. चीरस्वामी pp. 12, 25, 29, 38, 40 41, 42, 43, 47, 84, 87, 93, 102, 127, 139, 145, 149, 166, 170, 175, 187, 204, 223, 225, 286, 291, 298, 305, 323, 333, 339, 468.

¹ काशिका itself is called काशिकासृत्ति as it is a commentary on the श्राष्ट्राच्यायी. It was composed by जयादित्य and वामन c 660 A.D. A commentary on the काशिका is the न्यास of जिनेन्द्रबुद्धि c. 700 A.D. Another commentary on the काशिका is the पदमञ्जरी by हरदत्त c. 1100 A.D.

खेलिको मन्त्र: p. 22.

गीता p. 179.

गुहदेवः or राहदेवः p. 30.

चरकाध्वयूँगां ब्राह्मणे p. 67.

चन्दोगानाम् p. 389.

खन्दोगानां सामकल्पे पठितः p. 95.

तद्यथा p. 25.

ताण्ड्यकम् p. 154.

दण्डनाथवृत्तिः pp. 218, 290, 297—a commentary on the उपादिसूत्रs, quoted by माघवीयघातुवृत्तिः।

दण्डी p. 94.

दुर्गः p. 112.

दैवम् p. 43.

धातुवृत्तिः pp. 43, 109. It must be different from the माधवीय-धातुवृत्तिः।

निघण्डः pp. 145, 437.

निरुत्त स् pp. 6, 13, 15, 83, 242.

न्यासः pp. 145, 168.

न्यासकार: p. 204: जिनेन्द्रबुद्धि: c. 700 A.D.

पद्मञ्जरी p. 147 by हरद्ताः c. 1100 A.D.

पर्यायेषु पठ्यते p. 67.

बृहदारुण्यकम् p. 20.

ब्राह्म**णम्** pp. 47, 65, 72, 84, 173.

भगवद्गीतायाम् p. 179.

भगवानाश्वलायनः p. 93.

भद्दभास्करमिश्र: pp. 16, 84, 101, 149, 179, 209, 224, 244, 248, 260, 263, 314, 333-4, 354, 366, 367.

भरतस्वामिभाष्यम् p. 95.

भानुदत्तः p. 201.

भाष्यकारः pp. 32, 83, 179, 380, 390-1.

भाष्यम् pp. 7, 84, 101, 151, 179, 185, 194, 204, 207, 209, 473.

भोजदेवः pp. 21, 29, 37, 43, 55, 69, 73, 77, 93, 117, 130, 145, 166, 173, 175, 181-4, 187, 193, 196, 197, 198, 215, 303.

भाजनिवास: p. 412.

भाजस्त्रम् pp. 20, 29, 35, 55, 308.

मनुः pp. 105, 115, 124, 223.

मनुस्मृतिः p 207. महाकवि: p. 49.

महाभारतम् pp. 81, 173, 205, 228, 234.

माधवः pp. 8, 16, 18, 21, 22, 29, 33, 35, 36, 41, 43, 44, 46, 49, 51, 52, 54—6, 67, 69, 70, 73, 80, 82, 89, 90, 92, 95, 102, 106, 108, 112, 114, 115, 121, 127, 130, 132-5, 138, 140, 145, 147, 148, 150-2, 155-6, 159, 164, 167-9, 171, 174-5, 179, 182-3, 187, 189, 194, 206, 210, 212, 215-6, 218, 220, 222, 228, 254, 259, 263-4, 266, 273, 277, 290, 305, 308, 347, 348, 364, 373-4.

माधवनिघण्डः p. 112.

भाधवनिर्वचनानुक्रमणी pp. 108, 137, or माधवीयनिर्वचनानुक्रमणी p. 13.

माधवभाष्यम् pp. 107, 114, 150, 187, 192, 253.

मृत्युवाक्यम् p. 180.

मेघकान्यम् p. 68.

यास्कः pp. 18, 242, etc.

रामायखे pp. 23, 35.

राहदेव: p. 30.

वाम्भटः p. 120.

वाजसनेयकम् p. 20.

वाजसनेविसंहिता pp. 44, 70, 80.

वामनदत्तः p. 93, Vedantist author of संवित्यकाशः

विष्णुपुराग्यम् p. 116.

वृत्तिः pp. 8, 107, 129, 144, 308.

वृत्तिकारः pp. 105, 210.

वृत्तिसूत्र as mentioned by Itsing identified with काशिका

वृत्तिग्रन्थः p. 87.

वैजयन्ती p. 44, a lexicon by यादवभट्ट or यादवसार्वभौम.

वैयाकरणाः p. 177, 392, 405, 472.

शाकल्यः pp. 26, 453.

शिष्टाः स्मरन्ति p. 347.

श्रीनिवासः pp. 104, 161, 177, 415, 410, pupil of नियमानन्द, गुरू of पुरुषोत्तमश्रसाद.

श्रीभोगः p. 69.

श्रुतिः pp. 16, 98, 99, 100, 112.

समाञ्चायः p. 112.

संवित्यकाशः p. 93, a work on वेदान्त by वामन.

सुबोधिनी pp. 18, 21. It is a commentary on the ज्यादिस्त्र.

सुबोधिनीकारः pp. 20, 98, 114, 166, 171.

सुभाषितरछोकः p. 23.

स्कन्दस्वामी pp. 7, 12-13, 45, 27, 31, 32, 38, 41, 54, 56, 63, 68, 70, 75, 83, 91, 95, 98, 101, 110, 113—5, 117, 132, 140, 144, 146, 153, 159, 161—3, 165, 168-9, 176, 180, 185, 194, 201—3, 206—9, 214, 216—9, 226, 229, 230, 233-4, 239, 241—256, 258, 261—5, 271—3, 275, 278—9, 281, 283-6, 293, 298, 300-1, 303—4, 308, 310, 317, 320-1, 328, 333, 335—7, 341, 347, 350, 352-3, 356, 363, 366, 372, 376-77, 380, 383, 401, 410, 415, 440.

स्मृतिः p. 121.

हरदत्तः pp. 174, 240, 245, 246, 277, 296, 318, 353, 360. हारिज्यकम् p. 476.

Authors quoted by Devarāja may be classified as follows:—

- I. Commentators of the Veda:-
 - (a) Mādhava, son of Venkaṭa.
 - (b) Skandasvāmin.
 - (c) Bhavasvāmin.
 - (d) Guhadeva or Rāhadeva.
 - (e) Śrī Nivāsa.
 - (f) Mādhavadeva.
 - (g) Uvața.
 - (h) Bhaṭṭa Bhāskara Miśra.
 - (i) Bharatasvāmin.

- II. Commentators of the Nighantu.
 - (a) Kşīrasvamin.
 - (b) Anantācārya.
- III. Commentators of the Nirukta.
 - (a) Skandasvāmin.
- IV. Grammatical authors and other writers.
 - (a) Bhojarāja.
 - (b) Kamalanayana.
 - (c) Haradatta, and so on.

Of the Vedic commentators, the works of Bhavasvāmin, Guhadeva or Rāhadeva, and Śrī Nivāsa have completely disappeared. Not a single MS. or even a fragment of a MS. of their commentaries on the Vedas has so far been discovered. Commentary of Bharatasvāmin is known to exist in a MS.1 Commentaries of Uvața on the Śukla Yajurveda² and of Bhatta Bhāskara Miśra on the Taittirīya Samhitā have already been published. Commentary of Skandasvāmin on the Rgvcda is being edited in the Trivandrum Sanskrit Series. I myself have undertaken the edition of the commentary of Mādhava, son of Venkata. The second Madhava No. f. mentioned by Devarāja is probably the grandfather Mādhava, son of Venkata. He is stated to be the author of the commentary of the seventh chapter of the second and the sixth astakas of the Rgveda.* But there is no evidence at present to support this identification.

Of the commentaries on the Nighanju both the works mentioned by Devarāja have unfortunately been lost.

¹ See Burnell, op. cit. p. 11.

² Ed. by Panašīkara, Bombay, 1912 There is also another edition by Prabhu Datta

⁸ Ed by Mahadevasāstrī and K. Rangacharya in Bib. Sans-krita, Mysore, 1894—1898.

^{*} See colophons at the end of II. 7; VI. 7.

The commentary of Skandasvāmin on the *Nirukta* is now being edited by me in the Panjab University Oriental Publication Series. The first part has been published. Although it is partly described in MSS. as a work of Skandasvāmin, it is really a commentary of Maheśvara on the work of Skandasvāmin.

It will not be out of place to briefly discuss the dates of some of these commentators mentioned by Devarāja.

KṢĨRASVĀMIN, THE COMMENTATOR OF THE AMARAKOŚA

Kṣīrasvāmin is the author of the following commentaries:—

- (a) A commentary on the Amarakośa called the Amarakośodghāṭana, edited by Oka and also in part by Gaṇapati Śāstrī in TSS.
- (b) A commentary on the Nighaniu, now lost.
- (c) Commentaries on particles, prepositions, roots, etc.

In the introductory verses to his commentary on the Amarakośa, he makes a few interesting remarks. The verses with an English translation are the following:—I have collated the Skt. text edited by Oka with the extracts given by Burnell in his Catalogue of Skt. MSS. at Tanjore.

श्रद्धाच्यभिन्नसुद्धो योऽर्थाथिभिरमरकोश एष बुधाः । उद्धाट्यते यथेच्छं गृद्धीध्वं नामरत्नानि ॥ २ ॥ प्रकृतिप्रत्ययवाक्यैच्यंत्तसमस्तैर्निरुक्तनिगदाभ्याम् । इति सप्ताष्टैः पथिभिनांद्धां पारायणं कुर्मः ॥ ३ ॥ भगना श्रभिधानकृतो विवरीतारस्व अत्र विभ्रान्ताः ।

¹ See my Preface to the Fragments of the Commentaries of Skandasvāmin and Maheśvara, pp 11--14.

² Burnell, op. cit p. 45 reads सप्ताष्ट्रपथिभि:।

³ Burnell reads विचारितारश्च।

नामानि तानि भङ्कतुं गहनमहो 2 अध्यवसिताः स्मः ॥ ४ ॥ वस्त्वेव तन्न हि भवेत् क्रियतेऽन्यथा यत् कर्म्छाद्येद् दिनमाणिं करसंपुटेन । धित्रारेतरान्तरविचारचणान् प्रतीर्ध्यंस्तेनाह्मेव बत दुर्जन सक्रवर्ती ॥ ६ यद्दिकृपणवृत्त्या बिभ्यतो वा परस्मादरचनममहार्धे नीरसं दूरसं वा । विस्वसितुमुद्दारान् ढोक्यामोऽतिभक्ता तद्पि भषकवृत्त्या दूष्यते किं विदृष्टमः ॥७ जाता विश्वसृजः क्रमेण् मुनिभिः संस्कारमापादिताः

शब्दाः संवसनादसाधुभिरपञ्चष्टाः स्थ भो ञ्चातरः । वाग्देव्याच कृता मदेकशरणा मान्ना यतोऽस्मान्मया न्याय्ये वर्त्मनि वर्तनाय भवतां षड् वृत्तयः कित्पताः ॥ म

O wise men! the lexicon Amarakośa, the immortal treasure, whose seal has not been hitherto broken by seekers of meaning (wealth) is now unlocked. Take as many synonymjewels as you like. (2)

We make a thorough study of synonyms in seven or eight ways, which are the root, the suffix, the context, the simple or compound word, etymology and usage. (3)

We have undertaken to break open the synonyms—a hard task indeed—(in the attempt of which) the lexicographers themselves broke down and the linguists were be wildered. (4)

Verity alone lasts. It will not be changed even with deliberate attempt. Who can conceal the sun by the folding of hands? Rivalling the thoughtful contribution of those who distinguish between reality and non-reality I am indeed, on account of this procedure, alas! an emperor of the villains. (6)

If, being afraid of adverse criticism, one does not write anything (aracanam) or writes something trivial, insipid, or

¹ Burnell reads भक्त

² अis elided in Burnell

³ यत्तं Burnell.

⁴ Burnell puts no. 6 and ends the verse with करसंप्रदेन.

<sup>Stanzas 6-8 are not given in Burnell.
Stanza No. 5 is translated further down.</sup>

indecent on account of lack of talent (or feeble intellect) we still approach these illustrious persons with great devotion to wait upon them and if such action is characterised as the fawning of a dog—we cannot help it. (7)

Born of the Creator of the Universe, gradually refined by the sages, brother words! you have become corrupted by association with the wicked. As today, the mother, Goddess of Eloquence has put you under my sole charge, I have therefore composed six commentaries so that you may follow the path of righteousness (logic). (8)

KŞĪRASVĀMIN DIFFERENT FROM KŞĪRA OF KALHAŅA

One Ksīra is mentioned in Kalhaņa's *Rājatarangiņī* as a preceptor of King Jayāpīḍa in the following verses:—

IV. 488-9:—

देशान्तरादागमय्य व्याचत्तासान्त्रमापितः । प्रावर्तयत विच्छिन्नं महाभाष्यं स्वमण्डले ॥ चीराभिधाच्छब्दविद्योपाध्यायात्संभृतश्रुतः । बुवैः सह ययौ वृद्धिं स जयापीडपण्डितः ॥

"Having brought, from different countries, expert scholars, the king revived, in his own territory, the *Mahābhāsya*, which had been neglected (lit. broken)."

"Having acquired knowledge from a doctor of the science of grammar, Kṣīra by name, the learned Jayāpīḍa obtained glory with the wise."

On the second verse, Sir Aurel Stein has the following note:—(sic) "Kṣīra, Jayāpīḍa's teacher in grammar, is identified by the tradition of the Kashmirian Pandits with Kṣīra-

¹ There is a pun here meaning—to whom sacraments were administered by the sages.

[&]quot; Or 'assigned six modes of living to you."

svāmin, son of Iśvara-svāmin, the author of a well-known commentary on the Amarakośa and several smaller grammatical treatises still extant." Sir Aurel Stein merely attributes the identification to the tradition of Kashmirian Pandits but does not state as to where this tradition is to be found. Was this the general belief of the Pandits of his time as transmitted orally from pervious generations or was it recorded in any particular work? Nor does he express any opinion of his own as to whether or not he accepts the identification. fact, however, that he has tried to confirm the tradition with evidence which he himself has gathered from several sources.2 shows that he is in agreement with the tradition. probably this note of Sir Aurel Stein which misled Monier-Williams who has accepted the identification in his dictionary.3 MM. Ganapati Śāstri has made a similar This tradition of the Kashmirian Pandits is wrong. mistake.4 The identification of Ksīra, teacher of Jayāpīda, with Ksīrasvāmin, a commentator of the Amarakośa cannot be maintained.

The date of Jayāpīḍa is the later half of the eighth century as shown by the following quotation from Sir Aurel Stein's introduction to the *Rājataraṅgiṇī*:— "Of Jayāpīḍa's subsequent reign which, according to Kalhaṇa's calculations, would have to be placed in the years A.D.751—782, but which in all probability fell much closer to the end of the eighth century, few authentic details seem to have been recorded." Jayāpīḍa thus lived in the later half of the eighth century A.D.

¹ Kalhana's Chronicle of the Kings of Kasmīra by M. A. Stein, p. i. 165

² Loc. cit.

s Momer-Williams, A Sanskrit-English Dictionary under चीर, p. 329, col. 3; also p. 330, col. 1.

^{*} TSS. Vol I, introduction, p. iv.

⁵ Op. cit. p. i, 94.

It is clear from Kalhana's record that (1) Ksīra was imported in the early part of Jayapida's reign, (2) that at the time of importation Ksīra was well known as a master of grammatical science. The fact that Ksīra was recognised as an authority on grammar and that his fame had penetrated a distant and secluded valley like that of Kashmir show that Ksīra must have been a middle-aged if not an old man at the time when he was invited to the court of Kashmir. thus be, say, about 40 years old in the early part of Jayapida's reign, i.e., in c. 760 A.D., if Kalhana's calculation is accepted, or in c. 780 A.D., according to the corrected computation of Sir Aurel Stein. It is also probable that he did not long survive his invitation in the valley as no further reference is made to him. In any case he would be earlier than Rajasekhara, the author of the Bālarāmāyana, the Viddhaśālabhanjikā, etc. Rājaśekhara was a contemporary of the Pratihāra kings Mahendrapāla and Mahīpāla. The records of the former cover the period from 893 to 907 A.D. and those of the latter begin in 914 A.D.

The $B\bar{a}labh\bar{a}rata$ was produced under the patronage of Mahīpāla. Rājaśekhara would thus belong to the first quarter of the tenth century A.D. It is obvious that Kṣīra who lived towards the end of the eighth century A.D. could not have quoted passages from the plays of a dramatist, who flourished more than a century later and therefore must be different from Kṣīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa, who quotes the following passages from the $B\bar{a}lar\bar{a}m\bar{a}yana$ in his commentary on the Amarakośa:—

- 1. श्रम्भ वा जघनान्तदोलितकरः 1 = BR. IV. 10°, p. 90.
- 2. दशां बहरंगो बहिरूत्यः 2। = BR. IV. 49d, p. 104.

¹K G. Oka's edition of the *Amarakośa* with the commentary of Kṣīrasvāmin, Poona, 1913, p. 10.

² Op. cit. p. 12.

- वीरप्रसूर्जगित भागवरेखकैव । = BR. II. 29a, p. 40. З.
- स किछ कविरेवमुक्तवान् 1=BR. prose passage after stanza 9 of the prologue, p. 7.3

The following passages of the Viddhaśālabhañjikā are also quoted:

- 1. भगिति कुचतटादों नमे। मन्मथाय । Vid. I. 17°, p. 17.
- 2. द्वित्रैव्येष्ट्रि प्राण्मीकिकवनच्छायैः स्थितं तारकेः । Vid. I. 11°, p. 12.
 - 3. गोनासाय नियोजितागदुरजाः । Vid. I. 3°, p. 47.

A passage from the Mahānāṭakam or the Hanumannātakam—a work later even than Rājaśekhara—is also quoted:-

श्रावयोरन्तरे जाताः पर्वताः सरितो द्धमाः । Mahā. V. 25 °-4, p. 67.

Further Bhoja is frequently quoted by Ksīrasvāmin. As Bhoja reigned from 1018-1060 A.D., the identification of Ksīra, teacher of Jayāpīda of the eighth century A.D., with Ksīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa who quotes Bhoja-an author of the eleventh century A.D.- is impossible. Ksīrasvāmin must have been a different person from Ksīra mentioned by Kalhana.

DATE OF KSĪRASVĀMIN

I have shown of that the Puruṣakāra, a commentary hy Kṛṣṇalīlāśuka on the Daiva, a work on grammar by Deva,

¹ Op. cit. p. 94. ² Op. cit. p. 226.

Reference is to the pages of the Benares ed. of the Balaramayana, 1869. Oka, op. cit. p. 227.

⁵ Op. cit. p. 18.

⁶ Op. cit. p. 38.

Reference is to Apte's ed. of the Viddh., Poona, 1886.

⁸Oka, op. cit. p. 215.

[&]quot;Op. cit. pp. 2, 11, 18, 27, 43, 45, 49, etc.

10 See my Preface to the Skt. Text of the Nirukta, p. 26.

is quoted by Sāyana and is probably earlier than Devarāja Yajvan. Ksīrasvāmin is frequently quoted in the Purusakāra and is therefore earlier than the end of the 13th century A.D., the approximate date of the Purusakāra.

DATE OF VARDHAMĀNA, AUTHOR OF THE GANARATNAMAHODADHI

The lower limit of Ksīrasvāmin can be fixed as he quotes Bhoja who reigned from 1018 to 1060 A.D. He is therefore later than the first half of the eleventh century A.D. His upper limit can also be definitely fixed as he is mentioned by Vardhamāna, the author of the Ganaratnamahodadhi, in the following passage:

ज्योतींषि अहनचत्रादीनि वेत्ति ज्यौतिषिक इति वामनचीरस्वामिनौ 2।

The passage seems to be quoted from memory. The exact words of Ksīrasvāmin are the following: - ज्योतींपि प्रहादीनधिकृत्य कृतो प्रन्थो ज्योतिषः । ज्योतिषं वेद ज्यौतिषिकः । Vardhamāna seems also to have borrowed from Ksīrasvāmin a few expressions and quotations, e.g., commenting on I. 8, p. 12, he remarks: श्रन्तरे । इत्यप्यमरसिंहः । यथा---श्रावयोरन्तरे जाताः पर्वताः सरितो द्वमाः ॥ श्रन्तरेश पुरुषकारं न किल्चिछभ्यते ॥ Ksīrasvāmin on Amara, III. 3. 188.4 explains अन्तरे:—मध्ये यथा—श्रावयोरन्तरे जाताः पर्वताः सरिता दुमाः।... विनार्थे यथा-अन्तरेण पुरुषकारं न किन्चित्सिध्यति। Cf. also III. 4. 11, p. 229. From these quotations it is clear that Vardhamāna is quoting Ksīrasvāmin, the commentator of the Amarakośa.

Fortunately the date of Vardhamana is given in the following verses at the end of the Ganaratnamahodadhi, p. 251:—

किंचित्कचित्कथंचिद्वचितं पद्यानुसारतोऽस्माभिः। सुन्दरमसुन्दरं वा तल्लक्ष्यं सहद्येरेव ॥

¹ See TSS. No. 1, pp. 12, 16, 18, 19, 20, 21, etc. The Ganaratnamahodadhi IV. 306, p. 183.

The Amarakośa II. 8. 14. Oka's ed., p. 124.

⁴ Op. cit. p. 215.

सप्तनवत्यधिकेष्वेकादशसु शतेष्वतीतेषु । वर्षाणां विक्रमतो गणरत्नमहोद्धिर्विहितः ॥

इति श्रीवर्धमानविरचितः स्वीयवृत्तिसहितो गणरतमहोद्धिः समाप्तः।

Vardhamāna finished his book in Vik. 1197 = 1140 A.D. Kṣīrasvāmin is thus later than the first half of the eleventh century and earlier than 1140 A.D. and may therefore be assigned to the end of the eleventh or the beginning of the 12th century A.D.

DATE OF SARVĀNANDA, COMMENTATOR OF THE AMARAKOŚA

This date is further confirmed by Sarvānanda, another commentator of the *Amarakośa* who seems to be later than Kṣīrasvāmin, as the former calls himself 'daśa-tīkā-vit,' i.c., 'one who knows ten commentaries.' The date of Sarvānanda is also known, for in explaining I. 4. 21 he remarks that 1081 years of the Śaka era have passed now.

इदानीं चैकाशीतिवर्षाधिकसहस्र कैपर्यन्तेन शकाब्दकालेन षष्टिवर्षाधिकद्विच-त्वारिंशच्छतानि कलिसन्ध्याया भूतानि 1

Sarvānanda was alive in 1159 A.D. As ten commentaries on the Amarakośa were already in existence, he is later than Kṣīrasvāmin who does not refer to any earlier commentaries. The latter's remark that the seal of the Amarakośa has not been hitherto broken leads one to the conclusion that Kṣīrasvāmin was probably the first commentator. However verse number five of his introduction seems to make a covert reference to a predecessor:

सहजो यः समुञ्जासः चीराब्धेः सोऽपि मंस्यते । चान्द्र इत्यत्र किं कुर्मो गतानुगतिकं जगत् ॥ 5 ॥

Ganapatiśāstri's ed. I 91, Trivandrum Sanskrit Series.

"The swelling (samullāsa, lit. exhilaration) of the sea is natural. It is yet attributed to the moon. What can we do? The world follows the beaten track."

or

"The brilliance which is innate to Kṣīra will yet be regarded to have been derived from Candra. What can we do? The world follows the beaten track."

If the second interpretation is accepted, Ksīra denies his indebtedness to a predecessor Candra. Even if the second interpretation is correct he is earlier than Sarvānanda who is proud of his knowledge of ten commentaries, while Ksīra at the utmost refers only to one predecessor and is thus separated from the former by several intervening commentators and may therefore be supposed to have lived about fifty or sixty years earlier and would therefore belong to the end of the eleventh or the beginning of the twelfth century A.D.

DATE OF SKANDASVĀMIN

Skandasvāmin is quoted by Sāyaṇācārya in his commentary on the RV. I. 88.5:—

वरशब्दोपपदादाङ्पूर्वाद्धन्तेर्वा हरतेर्वा ह्वयतेर्वा जुद्दोतेरदनार्थाद्धा । हु इत्येतस्य निष्पत्तिरिति स्कन्दस्वामी 1।

I have shown that Devarāja Yajvan, the author of a commentary on the *Nighanṭu*, is earlier than Sāyaṇa. Devarāja mentions Mādhava, son of Venkaṭa, who in his turn refers to Skandasvāmin as an author of a commentary on the RV. in the following verse:—

(sic) स्कन्दस्वामी-नारायण्-उद्गीथा इति ते क्रमात्। चक्कः सहैकमृग्भाष्यं पदवाक्यार्थगोचरम्॥ ³

1 Max Müller's 2nd ed. i. 394.

² See my Preface to the Sanskrit Text of the Nirukta,

pp. 25, 26.

VIII. 4, p. iv, 226, also quoted by Bhagavaddatta; Pre-Sāyaṇa Commentators of the RV.—Trans. & Proceedings of Fifth Oriental Conference, Vol. I, p. 7.

This shows that Skandasvāmin wrote a joint commentary on the RV. in collaboration with Nārāyaṇa and Udgītha. One Udgītha is quoted by Sāyaṇa in his commentary on RV. X. 46.5:—

उदगीयस्तु भूर्जयन्तमित्येकपदं मत्वा भूरादी होकाष्ज्रयन्तमिति व्याचकार ।

It may be noted that this quotation is derived from Udgītha's commentary on the tenth Maṇḍala of the Rgveda. The commentary of Udgītha is available on the first 83 hymns of Book X only. And the commentary of Skanda on the RV. discovered so far at Trivandrum explains the first three aṣṭakas only of the RV. It appears that Skanda commented on the beginning, Nārāyaṇa on the middle and Udgītha on the last part of the RV. The MSS. of the commentaries of Skanda and Udgītha, discovered so far, seem to confirm the statement of Mādhava quoted above. Skandasvāmin would therefore be considerably earlier than Devarāja.

Vardhamāna, the author of Ganaratnamahodadhi, remarks while explaining the word (Skandya III. 190, p. 130):— स्कन्दः स्वामी तत्त्वयः स्कन्यः। He wants to explain the formation and meaning of words like शास्त्र, सुख्य, समय, शरण्य, etc. The ordinary explanation of the word स्कन्य would have been स्कन्द इव यः शज्ञ-शोषकः स स्कन्यः। or something similar. It is remarkable that Vardhamāna sets aside the well-known Skanda, son of Šiva, in favour of Skandasvāmin. This shows the latter must have been famous by the time of Vardhamāna who flourished in the first half of the 12th century A.D. 1

Skandasvāmin is therefore earlier than Vardhamāna, i.e., the first half of the 12th century A.D.

¹ See colophon at the end of Ganaratnamahodadhi quoted on page 26.

DATE OF HARISVĀMIN, THE COMMENTATOR OF THE ŚATAPATHA BRĀHMANA

Harisvāmin, a commentator of the Śatapatha Brāhmaṇa, mentions Skandasvāmin as his teacher. The following verses are taken from a MS. of Harisvāmin's commentary on ŚB, dated Sam. 1849 at Queen's Sanskrit College Library, Benares:

(sic) नागस्वामी तत्र . . . श्रीगुहस्वामिनन्दनः ।
तत्र याजी प्रमाण्ज् श्राख्यां लक्ष्म्या समेधितः ॥४॥
तन्नन्दनो हरिस्वामी प्रस्फुरद्वेदवेदिमान् ।
त्रपीन्याख्यानधौरेयोऽधीततन्त्रो गुरोर्मुखात् ॥६॥
यः सम्राट् कृतवान् सप्तसोमसंस्थास्त्रथर्कश्रुतिम् ।
व्याख्या कृत्वाध्यापयन्मां श्रीस्कन्दस्वाम्यस्ति मे गुरुः ॥७॥

श्रीमतोऽवन्तिनाधस्य विक्रमस्य चितीशितुः । धर्माध्यचो हरिस्वामी न्याख्यां कुर्वे यथामति ॥ ३॥

The date is given in the following verse:-

(sic) यदादी-(= द्या-) नां कलेलेंग्युः सप्तत्रिंशच्छतानि वै। चरवारिंशत्समाश्चान्यास्तदा भाष्यमिदं कृतम् ।॥

The commentary of Harisvāmin was composed when 5740 years of the Kali era had passed. This gives 538 A.D. as the date of the commentary of Harisvāmin, for the Kali era began on the 18th of February, 3202 B.C. The Vikrama mentioned in verse 9 was evidently Yaśodharman of Malwa who defeated Mihiragula in 528 A.D. and assumed the title of Vikramāditya.

The verses found in the published commentary of Harisvāmin on the Śatapatha Brāhmaṇa edited by Sāmaśramī in the Bib. Indica are the following:—

नागस्वामिसुतोऽवन्त्यां पाराशर्यो वसन् हरिः। श्रुत्यर्थं दर्शयामास शक्तितः पौष्करीयकः॥

¹ I am indebted for all the five verses to my friend Dr. Mangal Deva Shāstri, M.A., M.O L., D Phil. (Oxon.), Librarian, Queen's Sanskrit College, Benares.

श्रीमतोऽवन्तिनाथस्य विक्रमार्कस्य भूपतेः। धर्माध्यको हरिस्वामी न्याख्यच्छातपर्थी श्रुतिम्॥

The stanza giving the date of Harisvāmin is not found in the edition of Sāmaśramī. Dr. Mangal Deva, who has examined the Benares MS. describes it as 'unique' and says 'there is no reason why it (the verse giving the date) should not be regarded as genuine.' I have not seen the MS. myself and have nothing to say with regard to the genuineness or otherwise of the stanza mentioned above. I am, however, inclined to accept the stanza, recording the date, as genuine for Harisvāmin can be shown to be an old commentator by independent evidence. He is quoted by Karka in his commentary on the Kātyāyanaśrautasūtra. Karka is quoted by the Trikāndamandana in I. 130, 135, and Hemādri quotes Trikāndamandana in his Caturvargacintāmani, pp. 919, As Hemādri was a minister of Mahādeva (1260-71) and Ramacandra (1271—1309) of the Yādava dynasty of Devagiri, he is to be assigned to the later half of the 13th century A.D. This takes Harisvāmin considerably earlier than the 10th century A.D.

The date of Harisvāmin may provisionally be accepted as mentioned in the MS. Skandasvāmin, the teacher of Harisvāmin, may therefore be assigned to the first quarter of the sixth century A.D.

DATE OF MĀDHAVA, SON OF VENKAŢA

In explaining the sentence सत्त्वप्रधानानि नामानि (N. 1. 1.) Durgācārya quotes the following three stanzas²:—

तथा चोक्तमः-

शब्देनोच्चारितेनेह व येन द्रव्यं प्रतीयते । तदचरविधौ युक्तं नामेत्याहुर्मनीषिणः ॥ इति ॥

Bhagavaddatta's History of Vedic Literature, Vol. 11, p. 4().

² Sivadatta's edition, p. 13, Rajvade's ed., p. 16.

³ 'नोच्चरिते' Macdonell's edition.

पुनश्चोक्तम्--

श्रष्टी यत्र प्रयुज्यन्ते नानार्थेषु विभक्तयः । तन्नाम कवयः प्राहुर्भेदे वचनतिङ्गयोः ॥ निर्देशः कर्म करणं प्रदानमपकर्षणम् । स्वाम्यर्थोऽथाधिकरणं विभक्तयर्थाः प्रकीर्तिताः ॥ इति ॥

The first two stanzas are taken from the $Brhaddevat\bar{a}$, wherein the third śloka is not found.

Mādhava, son of Venkaṭa, has the following three stanzas in the introductory part of his commentary to the first chapter of the second aṣṭaka, p. i. 161:—

शब्दैरुचिरतैर्द्वं यैरिह प्रतिपद्यते।
तक्षाम कवयः प्राहुरप्तिर्वायुस्तथाश्विनौ॥
अन्दौ यत्र प्रयुज्यन्ते नानार्थेषु विभक्तयः।
तक्षाम कवयः प्राहुर्लिङ्गसंख्यासमन्वितम्॥
निर्देशः कर्म करणं प्रदानमपकर्षणम्।
स्वाम्यर्थोऽथाधिकरणं विभक्तयर्थाः प्रकीर्तिताः॥

It is clear that Mādhava, son of Venkaṭa, is indebted to the Brhaddevatā. He has also borrowed a few expressions from the same source but is evidently not quoting and has composed his own verses. The third stanza nir-deśaḥ, etc., is his own composition and not a quotation. In the commentary of Durgācārya it is expressly stated to be a quotation, beginning with तथा चोक्स and ending with इति। In my opinion Durgā has borrowed it from the commentary of Mādhava, son of Venkaṭa. This shows that Mādhava, son of Venkaṭa, is earlier than Durgā who himself is anterior to Sāyaṇācārya.²

In his commentary on the *Rgveda*, Sāyaṇa quotes one Mādhava Bhaṭṭa. The passage is the following³:—

माधवभद्रास्त विहि सोतोरित्येषर्गिन्द्राण्या वाक्यमिति मन्यन्ते । तथा च

¹ I. 42, 43.

² See my *Introduction to the Nirukta*, p. 50 and Preface to my Sanskrit Text of the Nirukta, pp. 29, 32.

³ RV. X. 86. 1. Max Müller's 2nd ed., p. iv. 265.

तद्वचनम् । इन्द्राण्ये कल्पितं हिवः कश्चिन्सृगोऽद्रृदुषत् । इन्द्रपुत्रस्य कृषाकपे-विषये वर्तमानः । तत्रेन्द्रमिन्द्राणी वदति । तस्मिन्पचे त्वस्या ऋचोऽयमर्थः । सोतोः सामाभिषवं कर्तुं वि द्यस्चत । उपरतसामाभिषवा श्रासन्यजमाना इत्यर्थः । किं च मम पितिमिन्द्रं देवं नामंसत । स्तोतारा न स्तुवन्ति । कुत्रेति श्रत्राह । यत्र यस्मिन्देशे पुष्टेषु प्रवृद्धेषु धनेष्वर्थः स्वामी वृषाकपिरमद्त् । मत्सखा मित्रय-श्चेन्द्रो विश्वस्मात्सर्वस्माज्जगत उत्तरः । उत्कृष्टतरः ।

The transcript of the commentary of Mādhava, son of Venkaṭa, is defective. Not only there are lacunas but also errors. One has therefore to be cautious in using the transcript. I copy below Mādhava's commentary on R.V. X. 86. 1, p. iv. 227:—(sic) विहि सोतो:—इन्द्राण्यं किल्पतं हविः कश्चिन्मृगः दुद्विमिन्द्रपुत्रस्य वृषाकपे विषये वर्तमानसःत्रे : : स्वाभिषोतुसुपरताभिषवा आसन्यजमाना न च मम पितिमिन्द्रं देवं स्तुवित दुष्टे यत्त्रे यस्मिन्जनपदे श्रमदद्वृष्णकपिस्तव पुत्रः स्वामी पुष्टेषु माद्यस्य मत्सवायो विश्वस्मान्मम पितिरिन्द्र उत्कृष्टः।

Defective as the transcript is, it still shows the identity of Sayana's quotation with the first part of the passage from the commentary of Madhava. It is not known how long is the gap after तत्रे. Howsoever long the gap might be, it is also clear that the last part of Madhava's commentary on the stanza is preserved and this last part of the passage does not agree with the quotation of Sayana although a few words are similar. The text as given by the transcript is corrupt no doubt. But even this corrupt text is enough in my opinion to identify Sayana's quotation. Sayana has expressly stated that he is quoting Mādhava. I think it is Mādhava, son of Venkata, unless we assume that both Madhava and Sayana have copied verbatim the commentary of some other Madhava for a part of the stanza, which assumption is not probable. The differences of Madhava's commentary from quotation in regard to the explanation of the latter part of the stanza are due to the errors of the corrupt text preserved by the transcript.

Even if the identity of Sāyaṇa's quotation is doubted, Mādhava, son of Venkaṭa, is earlier than the beginning of the 14th century A.D. as mentioned and frequently quoted by Devarāja Yajvan.

A verse in Venkaṭa-Mādhava's commentary however seems to go against this conclusion. The verse is the following:—

(sic) छौकिकाः कथयन्त्यर्थान्यलेच्छ्रेः शब्देश्चासाधुभिः। p. 1. 93. 'Worldly people explain the meaning with corrupt and bad words.'

The word mleccha, if taken to mean 'foreign,' could only refer to the Muhammadans. As Persian was the official language of the Muhammadan invaders, this will indicate a good deal of influence of Persian in the valley of Cauvery, the home of Madhava, son of Venkata. The earliest Muhammadan to invade the Deccan was Malik Kafur (1302-11) who penetrated up to the Coromandel coast. As this was a mere plundering raid, it could not have produced any cultural or linguistic influence. territories to the south of the Tungabhadra are not known to have been annexed by Malik Kafur. Even if they were annexed, they soon regained their independence, as the sultanate at Delhi grew weak and independent kingdoms like the Bahmani kingdom were founded in the Deccan. This is shown by the rapid rise of the empire of Vijayanagar (1336-1565). For more than two centuries, the empire of Vijayanagar upheld the standard of Hinduism and stood as a barrier against the tide of Muhammadan invasion. As the southern progress of Islam was effectively checked on the Tungabhadra, the possibility of any Persian influence in the valley of the Cauvery is precluded up to the middle of the seventeenth century. Akbar's empire in 1605 did not extend beyond the river Krishna. As Devarāja quotes Mādhava, son of Venkaṭa, the latter must have lived earlier than the beginning of the 14th century A.D., i.e., before the raid of Malik Kafur. Any Persian influence in the valley of the Cauvery during the time of Madhava, son of Venkata, is therefore out of question. By the word mleccha, the author could not have meant any Persian or Muhammadan influence.

word *mleccha* seems to have been used as a synonym of 'incorrect speech.'

Patanjali has actually used the word mleccha in this sense: स्लेच्छो ह वा एव यदपशब्द: 1 1. 1. 1, pp. i. 2. The word mleccha in the stanza quoted above has therefore been used in the sense of incorrect or corrupt speech. Moreover the following remark of Madhava ... संप्रति मानवा मायाविनो लिखन्यन्ये स्याख्यानानि गृहे गृहे VIII. 4, pp. iv. 226-7—indicates great literary activity in the field of Vedic exegesis. As the Sultans of Delhi were generally bigoted fanatics and their tradition of tyranny and oppression was carried on by the Bahamani dynasty and later on by the five sultanates of the Deccan, such remarkable literary activity would have been considerably curtailed if not altogether stopped under the intolerant rule of Muhammadan rulers from the 13th to the middle of the 16th centuries, i.c., till the reign of Akbar. This literary activity was not confined to the valley of the Cauvery only but was also prevalent in Northern India as well. The following verse of Madhava supports this statement:-

भाष्याणि वेदितान्याहुरार्यावर्तनिवासिनः। कियमाणान्यपीदानीं निरुक्तानीति माधवः॥ VIII. 4. pp. iv, 226.

The phrase $\bar{a}ry\bar{a}varta-niv\bar{a}sinah$ refers to Northern India. New commentaries were being composed even in the time of Mādhava. This points to a pre-Muhammadan period. In my opinion it will not be far from truth to assign Mādhava, son of Venkaṭa, to about the tenth century A.D.—the period of other well-known Vedic commentators like Bhaṭṭa Bhāskara Miśra and others. This view is further confirmed as Mahīdhara, the commentator of the Śukla Yajurveda, who belonged to c. 1100 A.D., mentions a predecessor Mādhava by name. This

¹ See further Date of Mahīdhara.

predecessor of Mahīdhara is probably to be identified with Mādhava, son of Venkaṭa, who will thus be earlier than Mahīdhara and may be assigned to about the tenth century A.D.

DATE OF BHARATASVĀMIN

Devarāja quotes Bharatasvāmin on page 95 of his commentary on the Nighantu. The passage is the following:-छुन्दोगानां सामकल्पे पठितोऽयं मन्त्रः। व्यचेर्व्याप्तिकर्मणः बेकुरा इति भरत-स्वामिभाष्यम् ।

Bharatasvāmin was the author of a commentary on the Sāmaveda and also the Sāmavidhāna-brāhmana. He belongs to the end of the thirteenth century as recorded by himself.1

He was the son of Nārāyaṇa and Yajñadā, belonged to the Kāśyapa gotra and lived at Seringapatam in Mysore under the patronage of the Hoysala dynasty.

DATE OF BHATTA BHĀSKARA MIŚRA

Bhatta Bhāskara Miśra is the author of a commentary called the Jāānayajāa on (a) the Taittirīya Samhitā, (b) the Taittirīya Brāhmana, (c) the Kāṭhaka Samhitā, (d) the $Kar{a}$ thaka $ar{A}$ ranyaka.

He is quoted by Sāyaṇa on RV. I. 63. 4; 71. 4; 84. 15; VI. 1. 13; VII. 1. 7.2

He is also quoted by Devarāja Yajvan,3 and is thus earlier than the beginning of the 14th century and is assigned to the later half of the tenth century A.D. by Burnell.4

¹ See my Preface to the Sanskrit Text of the Nirukta, p. 27.

² See also Max Müller's 2nd ed IV. cxxx. ³ See Bib. Ind. ed., pp 16, 84, 101, 149, 179, etc. ⁴ Op. cit. p. 7. See also Bhagavaddatta, pp. 42—46.

DATE OF BHAVASVĀMIN

Mahādeva Vājapeyin, the author of the Subodhinī, follows the opinion of Bhavasvāmin, who is also mentioned by Keśavasvāmin in his Baudhāyanaśrautaprayogasāra. The passage as given by Burnell¹ is the following:—

गणाधिपं भूतगणादिसेवितं
किपत्थजं भूफळसारभित्तम् ।
उमासुतं [शोकविनाशकारणं
नमामि विक्नेश्वरपादपङ्कजम् ॥
बोधायनं नमस्कृत्य कण्वं च सुनिसत्तमं ।
प्रयोगसारं वक्ष्यामि केशवोऽहं यथामित ॥

नारायणादिभिः प्रयोगकारैरैकैकं पत्तमाश्रित्य दर्शपूर्णमासादीनां प्रयोग उक्तः श्राचार्यवादैद्वेंचे पत्तान्तराण्यप्युक्तानि । भवस्वामिमतानुसारिणा मया तूभयः मप्यंगीकृत्य प्रयोगसारः क्रियते ।

The MS. from which these verses are taken was written about 1620 A.D.

Some indication of the date of Keśavasvāmin is given by the fact that he is quoted in *Trikānḍamanḍana* I. 101.²

Bhavasvāmin is also mentioned as a predecessor by Bhatta Bhāskara Miśra. The passage is the following:—

वाक्यार्थेकपराण्यधीत्य च भवस्वाम्यादिभाष्याण्यतो भाष्यं सर्वपथीनमेतद्धना सर्वीयमारभ्यते ।।

Bhavasvāmin is therefore earlier than Bhaṭṭa Bhāskara Miśra and may therefore be supposed to have flourished in the beginning of the tenth or the end of the ninth century A.D.

DATES OF UDGĪTHA AND NĀRĀYAŅA

Udgītha and Nārāyaṇa are mentioned as commentators of the Rgveda by Mādhava, son of Venkaṭa. They wrote

See Bhagavaddatta's History of Vedic Literature, Vol. II, p. 42.
Mysore Bib. Skt. No. 4, p. 2. This passage is also quoted
by B. D.

¹ A Classified Index to the Sanskrit MSS. in the Palace at Tanjore, Part I, p 19.

a joint commentary in collaboration with Skandasvāmin and were therefore contemporaries of the latter and must have lived in the first quarter of the sixth century A.D.

The commentary of Udgītha on the first part of the tenth Mandala of the Rgveda has been discovered by P. Bhagvaddatta and is now being edited by him.

The commentary of Nārāyaṇa has disappeared. A Nārāyaṇa however is an author of a commentary on the Śrauta and Gṛhya sūtras of Āśvalāyana¹ and also on the Gṛhyasūtras² of Gobhila. In explaining—सहस्राणि पुरुषः (RV. X. 90) Mādhava, son of Venkaṭa, has preserved a passage from the commentary of Nārāyaṇa.³

DATE OF HARADATTA MIŚRA

Haradatta is the author of the $Padama\~njar\~i$, a commentary on the $K\bar{a}\acute{s}ik\bar{a}$. He has also written the following commentaries:—

(a) The $An\bar{a}vil\bar{a}$, a commentary on the $\bar{A}sval\bar{a}yana$ $Grhyas\bar{u}tras$. It begins:—

नमा रुद्राय यद् गृद्धमाश्वलायननिर्मितम् । क्रियते हरदत्तेन तस्य वृत्तिरनाविला ॥

- (b) The Anākulā, a commentary on the Gṛhyasūtras of Āpastamba.
- (c) The $Ujjval\bar{a}$, a commentary on the $Dharmas\bar{u}tras$ of $\bar{\mathbf{A}}$ pastamba.
- (d) The Mitākṣarā, a commentary on the Dharmasūtras of Gautama.

¹ Ed. Bib. Ind.

² Burnell, op. cit. p. i. 23.

³ Transcript of Mādhava, son of Venkaţa, IV. 240.

(e) The Mantrapraśnabhāsyam, a commentary on a section of the Kāṭhakasamhitā:—

प्रियपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता । एकाग्निकाण्डमन्त्राणां न्याख्या सम्यग्विधीयते ॥

(f) The Catur-veda-tātparya-prakāśa.

Haradatta is a son of Rudrakumāra and Śrī, a younger brother of Agnikumāra and a pupil of Aparājita. This information is contained in the introductory verses to his commentary, entitled the *Padamarijarī*:—

तातं रुद्रकुमारार्यं प्रयाम्याम्बां श्रियं तथा।
ज्येष्टं चाग्निकुमारार्यमाचार्यमपराजितम्॥
यिश्चराय हरदत्तसंज्ञ्या.....दिच्च दिचियाः॥
उज्जहार पदमक्षरीमसौ
शब्दशास्त्रसहकारपादपादः॥

He is quoted by Sāyaṇa in the Mādhavīya Dhātu-vṛtti.
The passage is the following:—

एवं च हरदत्तादिमते वर्षाभूशब्दस्य ...

He is also quoted by Sāyaṇa in his commentary on the RV. as shown by the following passages:—इत्यत्रान्तोदात्तो इरदत्तेन निपातितः ।

कः करत्करतीत्यत्र यदाहतुन्यांसकारहरदत्तौ व्यत्ययेन शिबिति तस्मादस्य धातो-भूवादौ पाठो नास्तीति गम्यते ।

Devarāja Yajvan quotes him frequently. Haradatta is thus earlier than the beginning of the fourteenth century A.D. and is assigned to c.1100 A.D. by Belvalkar in his Systems of Sanskrit Grammar.

¹ Burnell, op. cit. p. 13.

² Burnell, op. cit. p. 16.

³ Burnell, op. cit. p. 38b.

⁴ Kashi ed. 1897, p. 53.

⁵ RV, I. 1. 5.

⁸ RV. I. 82. 1.

⁷ See pp. 174, 240, 245, 246, 277, 296, 318, 353, 360.

⁸ Page 40.

COMMENTARY OF MĀDHAVA, SON OF VENKAĻA

I have also collected passages of the Nirukta, quoted by Mādhava, son of Venkata, for whose commentary I have utilised a Devanāgarī transcript, belonging to the Lalchand Library of the D. A.-V. College, Lahore. This transcript was made from a MS. of the Government Library of Oriental MSS., Madras. The transcript is divided into 4 parts. There is a lacuna in the beginning as the first three leaves are missing in the original MS. The missing leaves must have contained the commentary on the first 14 hymns of Bk. I of the RV. Part I gives the commentary on the first aspaka and the first five chapters of the second astaka, part II on the remaining chapters of the second and the whole of the third astaka, part III on the fifth and the sixth astakas, and the first chapter of the seventh astaka, part IV on the remaining chapters of the seventh astaka and the whole of the eighth astaka. The commentary on the eighth chapter of the third astaka is however incomplete. On page 224, the last page of part Π , there is a remark: इतः परं प्रन्थपातः। The missing portion includes the whole of the fourth astaka in addition to a part of the eighth chapter of the third astaka, beginning from अस्माकमभे i.e. III.8.19.3 = V. 4. 8. to the 61st 47 of the sixth Mandala. The parts of the Rgveda on which this commentary is available are shown by the following table:—

Aştaka Chapters

- I-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 (beginning of the first chapter is missing).
- II-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
- III—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8...(end of the eighth chapter is missing).
-The whole of the fourth Astaka is missing.

V—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. VI—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. VII—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. VIII—1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

As Mādhava gives some information about himself and his family in the various colophons added at the end of each chapter, they are quite interesting and are given here for the first time.

COLOPHONS OF THE COMMENTARY OF MĀDHAVA, SON OF VENKATA

PART I

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ ऋग्वेदुभाष्यम् ॥

॥ वेङ्करमाघवीयम् ॥

मानुकायां पत्रत्रयं सम् i.e. three leaves of the original MS. are missing.

On p. 9 of the transcript are the following verses:-

(sic.) ऋक्संहितायाः प्रथममध्यायं व्याकरेति य: ।
कुशिकानां कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः ।।
अयं देवाय जन्मनो (ने RV.) माधवो व्याचिकीर्षति ।
तत्रामन्त्रितशब्दानामादै। वृत्तिः प्रदश्यते ॥

On p. 29 are the following verses:-

7

- (sic.) इत्थं द्वितीयमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके। गाधिनिर्माधवो नाम संगृह्यार्थं प्रदर्शयन्॥
- (sic.) एतायामेव (मोप RV.) गव्यन्तो माधवो व्याचिकीर्षेति । समासानां स्वरादिवृत्तिरादौ तत्र प्रदश्येते ॥

On p. 50 are the following verses:-

(sic.) इत्थं तृतीयमध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके।
विश्वामित्रकुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः॥
श्रयं वां मधुमत्तमो माधवो व्याचिकीर्षति।
श्रदर्शयन् समस्तानां स्वरव्यसासकारणम्॥

On p. 72:—

इत्थं चतुर्थं मध्यायं व्याकरोत्प्रथमेऽष्टके । श्रष्टकस्य कुले जातो माधवो वेङ्करात्मजः ॥ श्रथ प्र मन्महेऽध्यायं माधवो व्याचिकीर्षति । श्रवग्रहविहीनानामादावर्थं प्रदर्शयन् ॥ पदकारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित् । तेषामपि स्वरेणैव कुर्यादर्थंविनिर्णयः ॥ On p. 92:--

इति पञ्चममध्यायं न्याकरोत्प्रथमेऽष्टके । बोहितस्य कुबो जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥

On p. 93:— I. 6.

(sic.) इन्द्रो मदाय वावृद्धे (धे RV.) माधवो व्याचिकीर्षति । सर्वानुदात्तशब्दानामादावर्थं प्रदर्शयन् ॥

> होकिकाः कथयन्त्यर्थानम्लेच्छैः शब्दैश्चासाधुभिः ॥ उच्चैः प्रयुक्तते कांश्चित् पदार्थानन्यथापरान् ॥ यथा घटश्च रज्जश्च चार्थो नीचैः प्रयुज्यते । स्थास्त्रर्वा पुरुषो वेति वार्थश्चैव तथाविधः ॥ श्रर्थस्वभावात् सर्वेषां शब्दानामुच्चनीचता । स्वभावं तं विजानाति होकिका न स्वहोकिकाः॥

- On p. 113 :—इति षष्टमध्यायं व्याकरेत्प्रथमेऽष्टके । भरतस्य कुले जाता माधवो वेङ्कटात्मजः ॥
- On p. 114:—श्रध्यायं द्वे विरूपे च माधवो व्याचिकीर्षति । श्रन्वादेशस्य विषये वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ॥
- On p. 137:—

 इत्थं सप्तममध्यायं व्याकरेत्प्रथमाष्टके ।

 जातो गोपनकुले माघवो वेङ्कटात्मजः ॥

 इदं श्रेष्ठमध्यायं माघवो व्याचिकीर्षति ।

 कृषे भिन्ने स्वरेऽभिन्ने शब्दवृत्तिं प्रदर्शयन् ॥
- On p. 160:—ऋगर्थदीपिका सेय.....
 कर्ता श्रीवेङ्करार्यस्य तनया माधवाह्नयः ॥
 ॥ इति प्रथमाष्टके श्रष्टमाऽध्यायः समाप्तः ॥
 ॥ श्रथमाष्टकः समाप्तः ॥
- On p. 161:— ॥ श्रथ द्वितीयेऽष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥ द्वितीयेऽधाष्टकस्तिस्मन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यस्किन्चिदिह वक्तव्यमाख्यातेष्वस्ति वैदिकैः ॥

- On p. 188:—द्वितीयस्याष्टकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति । बण्णयस्य कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः ॥
- On p. 189:- श्रथ द्वितीयेऽष्टके द्वितीये।ऽध्यायः ॥
- (sic.) (॰मा या॰ $\mathrm{RV}.$) सुष्ठुमायातमिङ्गभिन्यांचिख्यासित माधवः । प्रदर्शयन् बिटो वृत्तिं परोचे तत्र बिट् स्मृतः ॥
- On p. 213:— द्वितीयस्याष्टकस्यायमध्यायं न्याकरोदिति । द्वितीयं माधवार्यस्य पौत्रः श्रीवेङ्करात्मजः ॥
- (sic.) ॥ श्री ॥ श्रथ द्वितीयेऽष्टके तृतीये।ऽध्यायः ॥ वस् रुदा पुरुमन्तु (०मन्तू RV.) न्याचिल्यासित माधवः । प्रदर्शयन् छङोवृत्तिं लुङ्श्च तदनन्तरम् ॥
- On p. 241:—श्रष्टकस्य द्वितीयस्य तृतीयं ज्याकरोदिति । श्रध्यायं वेङ्कटार्यस्य तनयो माधवाह्नयः ॥
- On p. 242:—म्रथ द्वितीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ श्रध्यायं तन्तु वोचाम व्याचिक्यासित माधवः । प्रदर्शयन् लिङोवृत्तिं बहुष्वर्थेषु लिङ् स्मृतः ॥
- On p. 265:—ज्याख्यत्पौत्रश्चिन्तयन्त्यास्तुरीयं माधवाह्नयः।
 श्रध्यायं वेङ्कटसुतो द्वितीयाष्टकगोचरम्॥
 ॥ इति द्वितीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥
- On p. 265:— स्रथ द्वितीयेऽष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥

 ता वामद्य तावपरं न्याचिल्यासित माधवः ।

 कोटः प्रदर्शयन् वृत्तिः लेटश्च तदनन्तरम् ॥
- On p. 285:—ग्रष्टकस्य द्वितीयस्य माधवः सुन्दरीसुतः । व्याख्यत्पञ्चममध्यायं तं पश्यन्तु च पण्डिताः ॥ इति द्वितीयेऽष्टके पञ्चमाध्यायः समाप्तः ॥

PART II

P. 1. n श्रीरस्त n

ऋग्वेदभाष्यम् वेङ्कटमाधवीयम् । द्वितीयाष्ट्रके षष्टोऽध्यायः॥

नि होता होतृषद्ने व्याचिख्यासित माधवः । लुटः प्रदर्शयन् वृत्तिं लुटश्च तदनन्तरम् ॥

Final colophon of this chapter on p. 21 is the following:—
पष्ठं व्याख्यद्द्वितीयस्य माधवोऽध्यायमञ्जसा ।
सङ्कर्षणानुजो यस्य आतासीद्नुजः कविः ॥
इति etc. is omitted.

P. 21:-- ॥ श्रीरस्तु ॥

(sic.) द्वितीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥
सेमामविङ्ि प्रभृतिं न्याचिख्यासित माधवः ।
तन्नाकियेषु वाक्येषु कर्तन्यमुपदिश्यते ॥

Final colophon of this chapter on p. 36 is the following:—
•यास्यत् सप्तममध्यायं द्वितीयस्येति माधवः ।
गोविन्दो यस्य तनयो ज्येष्ठः पुत्रश्च वेङ्कटः ॥

इति etc. is omitted.

P. 36:— श्रथ द्वितीयेऽष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥

(sic.) मन्दं (मन्दस्व RV.) स्वहोत्राद्ध्यायं व्याचिख्यासित माधवः । दृशयक्वात्मनेपद्श्युक्तं भेदमादितः ॥

Final colophon of this chapter on p. 54:— ऋगर्थदीपिका सेयं द्वितीयश्चायमष्टकः। चक्रे श्रीवेङ्कटार्यस्य तनया माधवाद्धयः॥ इति etc. is omitted.

P. 54: -- श्रथ तृतीयाष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥
तृतीयोऽधाष्टकस्तिसम्बध्यायादिषु वश्यते ।
यद्गक्रव्यं निपातेषु बाह्मणैश्कान्दसैरिह ॥

Final colophon of this chapter on p. 79:—

तृतीयस्याष्टकस्याचमध्यायं न्याकरोदिति ।

जाता वसिष्टस्य कुले सुन्दरी यमजीजनत् ॥

इति etc. is omitted.

P. 79:— अय तृतीयेऽष्टके द्वितीये।ऽध्यायः ॥
(sic.) अथेच्छति (०च्छन्ति RV.) त्वा सोम्यासो व्याचिख्यासित माधवः ।
सङ्गतेषु निपातेषु वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of the chapter off p. 101:—

•याख्यद् द्वितीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।

मित्रावहण्योर्वेशे मातुर्यस्य समुद्भवः ॥

• इति etc. is omitted.

P. 102:
अथ तृतीयेऽष्टके तृतीये।ऽध्यायः ॥

इन्द्र त्वा वृषभं वयं व्याचिख्यासित माधवः ।

विपातेष्वेव केषांचिद् वृत्तिभेदं प्रदर्शयम् ॥

Final colophon of this chapter on p. 127:—
व्यास्यनृतीयमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः।
कृण्डिनस्य कुते जाता माताभू बस्य सुन्दरी॥
इति तृतीयेऽष्टके तृतीयोऽध्यायः॥

P. 127:— श्रथ तृतीयेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

न ता मिनन्ति मायिनो न्याचिख्यासित माधवः ।

चाहाङ्गानां निपातानामर्थमादौ प्रदर्शयन ॥

Final colophon of this chapter on p. 147:—
व्याख्यचतुर्धमध्यायं तृतीयस्याष्ट्रकस्य सः ।
भवगोळकुले यस्य.....
इति तृतीयाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

- Final colophon of this chapter on p. 171: —
 व्याख्यत्यन्चममध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
 यज्ञनारायण्कुले यस्य मातुः समुद्भवः ॥
 ॥ इति तृतीयाष्टके पञ्चमे।ऽध्यायः ॥
- Final colophon of this chapter on p. 188:—
 स्थाकरेत्त्वष्टमध्यायं तृतीयस्याष्टकस्य सः ।
 दुहिता भवगोलस्य सुन्द्री यमजीजनत् ॥
 ॥ इति तृतीयेऽष्टके षष्टोऽध्यायः ॥
- P. 189 :— श्रथ तृतीयेऽष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

 प्र श्रभुभ्यो दूतिमव व्याचिख्यासित माधवः ।

 रपसर्गेषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥
- Final colophon of this chapter on p. 207:—

 श्रष्टकस्य तृतीयस्य माधवः सुन्दरीसुतः ।

 स्याख्यत्सप्तममध्यायमिरधं श्रीवेङ्कटात्मजः ॥

 इति तृतीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

The final colophon of this chapter as well as the whole of the fourth astaka are missing.

PART III

श्रीः

ऋग्वेदभाष्यम् वेङ्कटमाधवविरचितम्

पञ्चमोऽष्टकः

P. 1:— पञ्चमोऽधाष्ट्रकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वस्यते । ऋषिनांमार्षगोत्रेषु विज्ञेयमिह वैदिकैः ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 24:— कुशिकानां कुले जातो माधवः सुन्दरीसुतः। पञ्चमस्याष्टकस्याद्यमध्यायं न्याकरोदिति॥

श्रीः

P. 24:— श्रथाध्यायं जुषस्व नो न्याचिख्यासित माघवः । गोन्नेष्वृषीयां वक्तन्यमादावेव प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 46:—
व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।
गाधिनेयकुले जातो माधवो वेङ्करात्मजः।

P. 46:— उम्रो जज्ञे वीर्यायेति ज्याचिख्यासित माधवः । श्रमितेषु मितर्षीणामागमे कारणं पदम् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 71 :—
व्याख्यत्तृतीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः
विश्वामित्रकुत्ते जातो माधवः सुन्दरीसुतः ॥

P. 71:— प्र ब्रह्मेन्वित्यथाध्यायं ज्याचिख्यासाते माधवः । श्रुग्नेकषीषु सुक्तेषु वक्तन्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 93:—
व्याख्यत्त्ररीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।
श्रष्टकस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः ॥

P. 94:-

श्रीः

यद्य सूर्येत्यध्यायं व्याचिक्यासति माधवः। श्रष्टकादिषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन्।।

Final colophon of this chapter is found on p. 115:— ज्याख्यत्पञ्चममध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः । छोद्दितस्य कुले जातो माधवः सुन्द्रीसुतः ॥

P. 116:-

श्री:

(sic.) प्रत्यु श्रदश्यांयन्तीति (यतीति RV.) व्याचिख्यासित माभवः । करणं सुक्तभेदस्य मुखतः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 140:—
व्याकरोत्षष्टमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।
भरतस्य कुले जातो माधवो वेङ्कटात्मजः॥

P. 140:— तिस्रो वाचोऽधुनाध्यायं व्याचिख्यासित माधवः । ऋषिवांषे च वक्तव्यं प्रागनुक्तं प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 166:—
ब्याख्यस्सममध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः।
गोवर्धनकुत्ते जातो माघवः सुन्दरीसुतः॥

P. 166:-

॥ श्रीः ॥

दूरादिहेव यत्सती व्याचिख्यासति माधवः। पितृपुत्रसमावेशे वक्तव्यं संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter is given on p. 185:—

ऋगर्थदीपिका सेयं पञ्चमश्चायमष्टकः ।

कर्ता श्रीवेङ्कटार्यस्य तनये। माधवाह्नयः ॥

P. 185:—

॥ श्रीः ॥

अय षष्ठोऽष्टकः

श्रय षष्टोऽष्टकस्तस्मित्रध्यायादिषु वक्ष्यते । यच्छन्दसीह वक्तव्यं विद्यते छान्दसैद्विंजैः ॥

Final colophon on pp. 207-8:—

षष्टाष्टकाद्यमध्यायं न्याचकारेति माधवः ।

षण्यस्य कुले जातः सङ्गृद्यार्थान्प्रदर्शयन् ॥

P. 208:-

॥ आीः ॥

(sic.) वयमु त्वामपूर्वेति (पूर्वेति RV.) व्याचिक्यासित माधवः। विष्णादिषु वक्तव्यमादावेव प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 231:—
पन्डे द्वितीयमध्यायं न्याचकारेति माधवः ।
पौत्रः श्रीमाधवार्यस्य वर्जयन्त्रुब्द्विस्तरम् ॥

P. 231:-

श्रीः

अय तृतीयाऽध्यायः

प्रकृतान्युजीविणोऽथ ज्याचिख्यासति माधवः । प्रदर्शयनबृहत्यादेर्तंचणानि पृथक् पृथक् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 255:—
पण्डे तृतीयमध्यायं व्याचकारेति माधवः ।
श्रीवेक्क्टार्यतनयः सम्यगर्थान्त्रदर्शयन् ॥

P. 255:-

श्री

स्रय चतुर्थाऽध्यायः

स्वावतः पुरुवसो (पुरु० RV.) व्याचिक्यासित माधवः । प्रदर्शयंग्विष्टुवादेर्लचगावि पृथक्पृथक् ॥

Final colophon on pp. 277-8:—
व्याख्यत्पौत्रश्चिन्तयन्त्यास्तुरीयं माधवाह्मयः।
अध्यायमष्टके षष्ठे शब्दैः कतिपयैरिति॥

P. 178:-

॥ श्रीः॥

स्रय पञ्चमाऽध्यायः॥

म्रा त्वा रथं यथातये न्याचिल्यासति माधवः । म्रतिच्छन्दःसु वक्तन्यं द्विपदासु च दर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 300 :— श्रष्टकस्येति षष्टस्य माधवः सुन्दरीसुतः ॥ व्याख्यत्पञ्चममध्यायं तत्पश्यन्तु च पण्डिताः॥

P. 300:-

॥ श्रीः ॥

ख्रय षष्ठोऽध्यायः।

भा प्र द्वव परावतो व्याचिख्यासति माधवः । प्रगाधेषु च वक्तव्यं सम्पत्तिं च प्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 322:—
पष्टस्य पष्टमध्यायं व्याचकारेति माधवः ।
सङ्कर्षणातुजो यस्य आतासीदनुजः कविः ॥

P. 323:-

॥ श्रीः॥

इन्द्राय साम गायत व्याचिख्यासति माधवः । पादेषूनेषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is on p. 343:— श्रात्मजो वेङ्क्टो यस्य गोविन्द्सद्वनन्तरम् । पष्टस्य सप्तमाध्यायमिति व्याख्यस्य माधवः ॥

P. 343:-

॥ श्रीः॥

सोमः पुनाने। श्रर्षति व्याचिख्यासति माधवः । श्रवसानेषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter on p. 361:— ऋगर्थदीपिका सेयं तथा षष्टो अयमष्टकः । कर्ता श्रीवेष्ट्रटार्यस्य तनया माधवाह्नयः ॥ इति etc. is omitted.

॥ श्रीः॥

P. 361:— ससमोऽधाष्टकस्तस्मिक्षध्यायादिषु वक्ष्यते । यत्किञ्चिदिइ वक्तव्यं देवतास्वस्ति बहुनृचे ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 377:—
सप्तमस्याष्ट्रकस्याद्यमध्यायं व्याकरोदिति ।
जातो (ता) वसिष्ठस्य कुले सुन्दरी यमजीजनत् ॥
इति etc. is omitted.

PART IV

P. 1:- ॥ स्रय सप्तमाष्ट्रके द्वितीयोऽध्यायः ॥

(sic.) हिन्दन्ति सूर्यमध्यायं (स्रम॰ RV.) ज्याचिख्यासित माधवः । तत्र प्रत्यचदेवेषु वक्तन्यं संप्रदृश्येते ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 18:-

(sic.) व्याख्यद् द्वितीयमध्यायं पञ्चमस्याष्टकस्य सः ।

मित्रावरुणयोर्वेशे मातुर्यस्य समुद्भवः ॥
॥ इति पञ्चमेऽष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥

P. 19:- अय पञ्चमेऽष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

(sic.) धर्ता दिवःपवते व्याचिख्यासित माधवः । श्रश्रूयमाणदेवेषु वाच्यं मन्त्रेषु दर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 40:—
(sic.) व्याख्यनृतीयमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः।
कुण्डिनस्य कुले जाता माताभूद् यस्य सुन्द्री॥
॥ इति सप्तमाष्टके तृतीयोऽध्यायः॥

॥ ख्रय सप्तमाष्टके चतुर्योऽध्यायः॥

P. 40:— श्रसिक वक्वा रथ्येति व्याचिख्यासित माधवः। श्रश्वाधौषधिपर्यन्ते वाच्यदेवगणे वदन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 59:—
व्याख्यचतुर्थमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः ।
भवगोलकुले यस्य मातुरासीत्समुद्भवः ॥
॥ इति सप्तमेऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥

॥ स्रय सप्तमेऽष्टके पञ्चमेाऽध्यायः॥

P. 60: पुरोजिती वो श्रन्थस्य (श्रन्थसः RV.) व्याचिख्यासित माधवः । (sic.) प्रयाजदेवतास्वादे। वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ।

It appears from the dotted portion in the MS. that something is missing but nothing in reality is missing as far as the *pratīka* is concerned. The first pada is short by one syllable which can be made up by adding after und.

Final colophon of this chapter is given on p. 82:—
व्याख्यत्पञ्चममध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य सः ।
यस्य नारायण्कुले यस्य मानुत् (तुः) समुद्भवः ॥
इति सप्तमेऽष्टके पञ्चमोऽध्यायः ॥

P. 82:-

॥ श्रीः ॥

॥ अय सप्रमेऽष्टके षष्ठोऽध्यायः॥

(sic.) श्रयं स यस्या (यस्य RV.) श्रध्यायं ज्याचिख्यासित माधवः । देवानां यज्ञसंबन्धे वक्तन्यं संप्रदर्शयन्

Final colophon of this chapter is given on p. 105:—
व्याकरोत्षष्टमध्यायं सप्तमस्याष्टकस्य यत् ।
दुहिता भवगोलस्य सुन्दरी यमजीजनत् ॥
इति सप्तमेऽष्टके षष्टोऽध्यायः ॥

P. 105:- श्रथ सप्तमेऽष्टके सप्तमेाऽध्याय: ॥

(sic.) वि वर्तभ्वं मानुगता (मानु गात RV.) व्याचिख्यासित माभवः। पवस्वादिषु वक्तव्यमादितः संप्रदर्शयन्॥

Final colophon of this chapter is found on p. 130:-

(sic.) सप्तमस्याष्टकस्येत्धं माधवः सुन्दरीसुतः । व्याख्यत्सप्तममध्यायमिमं श्रीयेर्दकनात्मजः ॥ विङ्कटा०) ॥ इति सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ॥

P. 130 .— अय श्रष्टमाऽध्याय: ॥

(sic.) प्र मा युयुत्रे प्रयुजो न्याचिल्यासित माधवः। यदास्मविषये वाच्यं तदासौ संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 153 :—

ऋगर्थदीपिका चेयं सप्तमश्चायमष्टकः ।

कर्ता श्रीवेङ्कटार्थस्य तनयो माधवाह्नयः ॥

इति सप्तमाष्टके श्रष्टमोऽध्यायः ॥

P. 153:—

॥ श्रीरस्तु ॥

अर्थाष्ट्रमेऽष्ट्रके प्रथमांऽध्यायः॥

श्रष्टमोऽधाष्टकस्तस्मिन्नध्यायादिषु वक्ष्यते । यत्किञ्चिदस्ति मन्त्रार्थे वक्तव्यमिह बह्नृचे ॥ Final colophon of this chapter is given on p. 180:—
व्याल्यत्प्रथममाध्यायमष्टमस्याष्टकस्य सः ।
जजान यो जह्नु कुले छोहित्यो माधवाह्नयः ॥
॥ ह्त्यष्टमेऽष्टके प्रथमोऽध्यायः

P. 180:- ।। अय अष्टमेऽष्टके द्वितीयोऽध्यायः।

(sic.) ये यज्ञेन दिल्लाया व्याचिख्यासित माधवः । मन्त्रब्राह्मणयोरर्थे वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ।।

Final colophon of this chapter is on p. 201:—

श्रध्यायमष्टमं चांशं व्याख्यदार्थेषु कश्चन ।

दिच्चणपथमाश्रिस वर्तमानेषु माधवः ॥

॥ इत्यष्टमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ॥

P. 201:- अय अष्टमाष्ट्रके तृतीयोऽध्यायः ॥

(sic.) देवानां नु वयं जाना न्याचिल्यासित माधवः। श्रपरैरिप वेदार्थो वक्तन्य इति दर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 225:—
एकोनषष्ठमध्यायं व्याकरोदिति माधवः ।
जगतामेकधीरन्य विषये निवसत्सुखम् ॥
॥ इत्यष्टमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥

P. 226 :— ।। अयाष्ट्रमाष्ट्रके चतुर्थोऽध्याय: ॥

वि हि सोतोरस्कृत व्याचिख्यासति माधवः । ऋग्भाष्यकृद्भिवंकव्यमादितः संप्रदर्शयन् ।।

Final colophon of this chapter is found on p. 251:—
(sic.) इत्थं न्याख्यत्वष्टि-तममध्यायं माधवाह्नयः।
चोलेषु निवसन् कश्चित्सस्यमालिषु सर्वेदा।।
इति etc. is omitted.

P. 252:— अथ etc. is omitted.

हये जाये मनसाथ न्याचिख्यासित माघवः ।
अन्यकृतसन्देहमन्त्रेष्वादावपानुदत् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 276:—
माधवो (वः पञ्च॰) नवमाध्यायमष्टमे व्याकरोदिति ।
नदीमाश्रित्य निवसन् कावेरीं लोकमाश्रिताम् ॥
इति etc. is omitted.

P. 277:-- ॥ अय षष्ठोऽध्यायः ॥

उ भा ३ नृनं तदिति व्याचिख्यासित माधवः । ब्राह्मणोक्तेषु चार्थेषु वक्तव्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 297:—
श्रष्टमे षष्टमध्यायं ज्याकरोन्माधवाद्धयः ।
तीरमाश्रित्य निवसन् कावेर्या दिख्यां सुखम् ॥
॥ इति षष्टोऽध्यायः ॥

P. 298:— अय सप्तमाऽध्यायः ॥

तदिदास भुवनेषु न्याचिख्यासित माधवः । ऋगर्थमवगन्तन्यमादितः संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is found on p. 322 :—
व्याख्यत्ससममध्यायमष्टके माघवोऽष्टमे ।
चोलेषु निवसन् श्रामे गोमत्यार्थैः समावृते ॥ इति ॥
॥ इत्यष्टमेऽष्टके ससमोऽध्यायः ॥

P. 322:-- ॥ अयाष्ट्रमाऽध्याय: ॥

त्यिन्वद्गिमधाध्यायं न्याचिख्यासति माधवः। वेदार्थस्य परार्थेभ्यो वैशेष्यं संप्रदर्शयन् ॥

Final colophon of this chapter is given on p. 347:—
व्याख्यद्व्यममध्यायमष्टमस्याष्टकस्य सः ।
तीरमाश्रित्य निवसन् कावेर्या दृष्तिणां सुखम् ॥ इति
॥ इति श्रीवेङ्कटार्यंसूजुना माधवाचार्येण
कृतस्रवेदमाष्यं समाप्तम् ॥

SYNOPSIS OF COLOPHONS

The following is a summary of the colophons:—

Chapters.

Astaka I

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family, of the Kusikas.
- Mādhava of the family of Gādhin.
- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Visvāmitra.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Aṣṭaka.
- Mādhava, son of Veňkaṭa and born in the family of Lohita.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Bharata.
- Mādhava, son of Venkaṭa and born in the family of Gopana.
- 8. Mādhava, son of Śrī Veńkaṭārya, is the author of the commentary called *Rgar*thadīpikā.

Astaka II

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Bannaya.
- (Mādhava) son of Śrī Venkaţa, grandson of Mādhavārya.

Chapters.

- 3. Mādhava, son of Venkatārya.
- 4. Mādhava, son of Venkaţa, grandson of Cintayantī.
- 5. Mādhava, son of Sundarī.
- Mādhava, the elder brother of Sankarşana and Kavi.
- Mādhava, whose eldest son is Veňkaţa and another son is Govinda.
- Mādhava, son of Śrī Veńkaţārya, is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Astaka III

- Sundarī, born in the family of Vasiṣṭha gave birth (to Mādhava).
- Whose mother was born in the family of Mitrā-Varuņa
- Whose mother Sundarī was born in the family of Kundina.
- 4. A part of the colophon is missing but it can be reconstructed as follows:— Whosemother was born in the family of Bhavagola.
- Whose mother was born in the family of Yajñanārāyana.
- 6. Sundarī, the daughter of Bhavagola gave him birth.

Chapters.

- Mādhava, son of Sundarī and Śrī Veńkata.
- 8 Missing.

Astaka V

- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of the Kuśikas.
- 2 Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of the descendants of Gādhin
- 3 Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Visvāmitra.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Aştaka.
- Mādhava, son of Sundarī and born in the family of Lohita.
- Mādhava, son of Venkaţa and born in the family of Bharata.
- 7 Madhava, son of Sundarī and born in the family of Govardhana.
- Mādhava, son of Śrī Veńkaţārya is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Aştaka VI

- Mādhava born in the family of Banava.
- 2. Mādhava, grandson of Śrī Mādhavārya.
- 3 Mādhava, son of Śrī Veńkatārya.
- 4. Mādhava, grandson of Cintayantī.
- 5 Mādhava, son of Sundarī.

Chapters.

- 6. Mādhava, elder brother of Sankarsana and Kavi.
- Mādhava whose son is Venkaṭa and whose second son is Govinda has explained it etc.
- Mādhava, son of Śrī Venkaţa is the author of the commentary, Rgarthadīpikā.

Astaka VII

- Sundarī, born in the family of Vasiṣṭha, gave him birth.
- Whose mother was born in the family of Mitrā Varuņa.
- Whose mother Sundarī was born in the family of Kundina.
- 4. Whose mother was born in the family of Bhavagola.
- Whose mother was born in the family of Nārāyaņa.
- Sundarī, daughter of Bhavagola.
- Mādhava, son of Sundarī and Śrī Veńkata.
- Mādhava, son of Śrī Veńkatārya, is the author of the commentary Rgarthadīpikā.

Astaka VIII

- Mādhava, a descendant of Lohitya and born in the family of Jahnu.
- Mādhava follows the south ern method in his explanation.
- Mādhava living in the territory of the sole hero of the world.

- 4. Mādhava living in the coun- 7. try of the Cholas
- Mādhava living on the river Kāverī.
- 6. Mādhava living happily on the right bank of the river Kāverī
- Mādhava living in a village in the country of the Cholas.
- 8 (Mādhava) living happily on the right bank of the Kāverī.

In three cases, the numbering in the colophons is wrong, e.g., the seventh is described as the third chapter of the second Astaka, the seventh is written as the fifth Astaka, at the end of the second chapter and the fifth is given as the ninth chapter of the eighth Astaka.

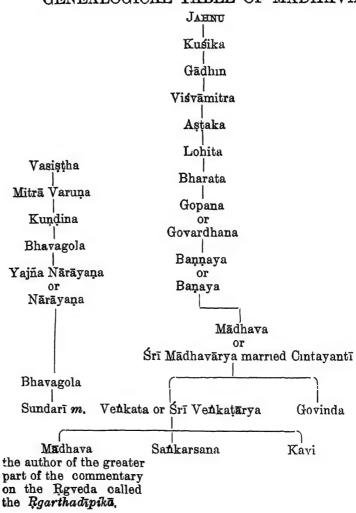
Colophons at the end of the seventh chapter in the second and the sixth Astakas are ambiguous and can be interpreted in two ways: (1) Madhaya, the son of Venkata and the author of the commentary called Rgarthadīpikā, had two sons, one of whom was named Venkata and the other Govinda. According to this interpretation, both the father and one of the sons of Madhava bore an identical name, i.e., Venkata. (2) Mādhava, father of Venkata and Govinda was a person different from the author of the commentary and is probably to be identified with the grandfather of the author of the commentary as mentioned in colophons II. 2; VI. 2. According to this interpretation, there were two Madhavas, one a grandfather and another a grandson. The commentary on II. 7; VI. 7 was written by Madhava, the grandfather, while the rest of the commentary was written by Madhava, the grandson. prefer the second interpretation which is further supported by the fact that another Madhava, a predecessor is mentioned by the commentator in his introductory remarks to VIII. 4.

Colophons of the first three Astakas are similar to the colophons of Astakas V—VII though not absolutely identical. I have placed them side by side with a view to bring into prominence their striking similarity.

Several ancestors are mentioned in the colophons without expressly stating the order of descent. But a clue in my opinion F. 8

is furnished by colophons II. 3. In II. 3 Mādhava is described as a son of Venkaṭa; in II. 2 as a grandson of Mādhavārya. This shows the ascending order of the ancestors as the colophons are read upwards from II. 3 where the order of male ancestors comes to an end. Similarly colophons of the third and the seventh Asṭakas have preserved the names of the ancestors of the family of Sundarī, the mother of the commentator. Proceeding in this way, the following genealogical table of Mādhava's paternal and maternal families can be reconstructed:—

GENEALOGICAL TABLE OF MADHAVA

AUTHORS AND WORKS QUOTED BY MADHAVA

Mādhava, the son of Venkaṭa, quotes or mentions the following authors and works in his commentary. Reference is to the Aṣṭakas and their chapters:—

अत्र वद्नित I. 7.

श्रध्वयुंबाह्यणम् VIII. 3, 8.

श्रध्वर्युवेदः VI. 3.

ग्रध्वर्युंगां मन्त्रः I. 8.

श्राथर्वेणबाह्यणम् VIII. 4.

श्राथर्वेणिकम् III. 8; VIII. 1.

त्रापस्तम्बः V. 1; VIII. 3.

त्रायुर्वेदः VIII. 8.

श्रारवलायनम् VI. 2, 6; VIII. 3.

उक्तम् VII. 7; VIII. 3, 7, 8.

उत्तरनारायगुम् VIII. 4.

उदुगीधः VIII. 4.

ऋषिवचनम् П. 3.

पुके VIII. 3.

ऐतरेयबाह्यणम् VIII. 1.

करूप: II. 3.

कात्यायनः II. 3; V. 3, 4, 7, 8; VI. 1, 2, 5, 7; VII. 3, 5, 7, 8; VIII. 1, 2, 3, 8.

कौषीतिक ब्राह्मणम् VIII. 1.

गान्धर्वो वेदः VIII. 8.

चरकब्राह्मण्म् VIII. 1.

छन्दोगाः VI. 6.

जैमिनिः VIII. 2, 3.

ताण्डथकम् I. 4, 7; V. 1, 3, 7; VII. 8; VIII. 1.

तैत्तिरीयब्राह्मणम् VIII. 1.

त्रेशोकबाह्यणम् V. 8.

त्रेशोकस्कम् V. 8.

धनुर्वेदः VIII. 8.

नारायणः VIII. 4.

निघण्टः VIII. 7.

निरुक्तम् I.7; III. 2, 6, 8; V. 3, 4; VI. 5; VII. 6, 7; VIII. 2, 3, 4, 7, 8.

नैघण्डकम् V. 8.

पतक्षितः II. 4; III. 7; VI. 6; VII. 6.

पाणिनिः II. 3; III. 7; VIII. 1.

पिङ्गलः VI. 3.

प्रश्ने तरब्राह्मण्य VIII. 4.

प्रातिशाख्यम् VI. 5.

बृहदारण्यम् VII. 7; VIII. 4.

बृहद्देवता II. 1; III. 8; VI. 6; VII. 6.

बौधायनः II. 2; VII. 2; VIII. 2, 3.

त्राह्मणम् I. 1, 2, 3, 6,8; II. 1, 3, 4,5,6,7; III. 1, 3, 5,8; V. 1, 3, 4, 5, 6, 7,8; VII. 1, 3, 4, 5, 6, 7; VIII. 2, 3, 5, 6, 7,8; VIII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,8.

भगवद्गीता VII. 6.

मनुः VIII. 7.

महोपनिषद् ∨∏. 8.

माधवः VI. 7; VIII. 4.

माधवदर्शनम् V. I.

मानवम् VIII. 4.

मैत्रायगीयबाह्यगम् II. 3; VIII. 1.

याज्ञवल्क्यः VII. 8; VIII. 4.

यास्कः I. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; II. 1, 3, 4, 6, 7; III. 1, 2, 3,4,5,6,7,8; V. 1, 2, 5, 6, 7; VI. 1, 3, 4, 6, 7; VIII. 3, 5, 6, 7; VIII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

वाजसनेयकम् I 8; II. 3, 6; III. 1; V. 4; VI. 3, 7; VII. 5, 6, 7, 8; VIII. 3, 4, 7.

वैयाकरणाः ॥ 7.

शतपथत्राह्मणम् V. 2; VII. 5; VIII. 1, 3, 4.

शाकल्यः III. 3; VII. 7; VIII. 1, 2.

शाटधायनकम् I. 1, 2, 4, 7, 8; II. 6, 7; III. 3, 5, 8; V. 1, 3, 5, 6, 7, 8; VI. 2, 6, 7; VII. 1, 6, 7, 8; VIII. 1, 4, 6, 7, 8.

शीनकः II. 1, 3, 4, 5, 6, 7; III. 2, 3, 6, 8; V. 1, 3, 4, 6, 7, 8; VI. 1, 2, 3, 8; VIII. 3, 4, 5, 8; VIII. 1, 2, 3, 4, 8.

स्यावारवः VI. 8.
श्रुतिः II. 6.
श्रुतिः III. 5.
श्रुतेकः VII. 7.
सर्वानुकमणी VIII. 2.
सुश्रुतः VIII. 8.
स्कन्दस्वामी VIII. 4.
स्मृतिः V. I; VII. 6.
स्वायंभ्रवो मन्तः VIII. 7.

At the beginning of each chapter, Mādhava adds introductory remarks in verse. Accent, particles, prepositions, verbs, deities, metres, division of the Samhitā text, and other cognate matters are discussed. There are also general observations on the state of scholarship in his time, previous commentators and methods of interpretation. I had a mind to edit all these introductory remarks but the bulk of the present volume would have been inordinately increased. Further there are lacunæ in the transcript which cannot be filled up. I therefore content myself with giving a few extracts only.

EXTRACTS FROM THE INTRODUCTORY REMARKS OF MADHAVA, SON OF VENKAȚA

Aṣṭaka I. 3. p. i. 31: - असर्वेष्वेषु समासेषु यत्र यत्र स्वरो भवेत्। काशं कुशं वावलम्ब्य स्वरं तं स्थापयेदिति॥

Aṣṭaka I. 4. p. i. 51: — सर्वेष्वेषां समासेषु कार्ये सूक्ष्मेचिका बुधैः।

(sic.) पदेषु चासमस्तेषु शुद्धमर्थमभीप्सुभिः॥

प्रकृतौ प्रत्यये वापि स्वरो यत्र व्यवस्थितः।

तार्ययं तत्र शब्दस्य स्थापयेदिति निर्णयः॥

I. 5. p. i. 72 :— पदकारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित् । ,तेषामिष स्वरेणीव कुर्यादर्थविनिर्णयः ॥

I. 8. p. i. 137:— अर्थाभेदे तु शब्दस्य सर्वत्र सदशस्त्वरः । यदा न तं स्वरं पश्येदन्यथार्थं तथा नयेत ॥

II. 1. p. i. 161:-

चत्वारि पदजातानि तत्र नामानि कानिचित्।
श्राख्यातान्युपसर्गाश्च निपाताश्च तथापरे॥
नामानि नमयन्त्यर्थे प्रधानमिति नामता।
कारणानि च तान्याहुः क्रियां कुर्वन्ति तानि हि॥
कारणानां परिस्पन्दः फलस्यैकस्य साधकः।
लोके पूर्वापरीभूतः क्रियेति व्यपदिश्यते॥
वदन्ति वैयाकरणा धातुवाच्यां क्रियां च ताम्।
कालः संख्याकारकं च प्रत्ययार्थाः प्रकीर्तिताः॥
श्राख्यातस्य च नाम्नश्च संबन्धाः स्वार्थदर्शिनः।
इपसर्गा निपाताश्च न स्वतन्त्रा इति स्थितिः॥

श्राख्यातशब्देषु भवन्ति भेदा

धातुः क्रियामेकफळां व्रवीति ।

अर्थे प्रवृत्ते विरते च धातोः

लट् समर्थते शब्दविद्धिः पुरागौः॥

II. 3. p. i. 215:—

प्रदर्शयेत्रयस्नेन मन्त्रेष्विप च पण्डितः । स्पष्टः संवादसुक्तेषु परोचाद्यतनादिकस् ॥

तथान्येषु च सक्तेषु न तं भेदं परित्यजेत्। न पश्यति यदा मन्त्रे तं विशेषं प्रयत्नतः॥ इनन्त इति संख्यानं निपातानां न शक्यते। III. 1. p. ii. 55:-रपसर्गास्त विज्ञेयाः क्रियायागेषु विंशतिः ॥ (sic.) श्रमी च सर्वानुदात्ता द्रष्टव्यारच तथापरे। ऋचां निरीचणादेके निपाताः शतसुद्धताः। ग्रन्येषां त निपातानां पूरणत्वं न दश्यते ॥ नाद्यः पूरणारच स्युर्यदा वाक्येष्वनन्विताः ॥ माधवस्तत्र वद्ति स्फुटत्वोद्ग्रह्णादिकम् । स्फुटस्वोद्ग्रह्णादिश्च क्वचित् सृक्ष्मः क्वचित् स्फुटः । यत्र स्फूटस्तदा सार्थाः सूक्ष्मे स्यः पूरणा इति ॥ उच्चावचेषु निपततामर्थेष्वेषां यथाययम् । हानोपादानवद्विप्रो न मन्त्रार्थेषु मुद्यति ॥ निपाता.....ये समुच्चयवाचिनः। III. 3. p. ii. 102:— ये वा विनिग्रहार्थीया उपमार्थाश्च ये तथा ॥ सर्वे ते न प्रयुज्यन्त ऋक्पादादिष्विति स्थितिः॥ नन नाम्नामनेकस्मिन् वृत्तिरथेंऽपि युज्यते । III. 6. ii. 172-3:— तानि द्याख्यातजान्याहुर्यथा गौर्गमनादिति ॥ (sic.) गमनात्प्रथिवी गौः स्यादादित्यः पश्चरेव च। निपाता उपसर्गाश्च दृश्यन्ते तेन हेतुना । बहुष्वर्थेषु येष्वेते दृश्यन्त उपमादिषु ॥ श्चन्वयव्यतिरेकाभ्यां प्रकृतेः प्रत्ययस्य च । III. 7. p. ii. 189:— पृथगर्थपरिज्ञानमिति शाब्दिकनिर्णयः॥ उपसर्गेष्वपि तथा भवेदिति विनिश्चयः। तदेतद्वातुसंज्ञायां स्पष्टमाह पतन्जितः॥ वहति वाचकानेक उपसर्गान्विपश्चितः। श्रर्थानां तु...लीनानां द्योतकास्तु पतञ्जलेः ॥

एवमन्येऽपि दृश्यन्ते बहुष्वर्धेषु धातवः । चोत्यन्त उपसर्गेश्च धात्वर्धा इति निर्णयः ॥

Then follows Yāska's explanation of prepositions, given in N.1.3. in verse with acknowledgment: इत्थं यास्केन दशिताः।

्र पाणिनिश्चाह भगवानर्थानेषां बहुंस्तथा । उदाहरणमेतेषां बहुत्वान्न प्रदर्शितम् ॥

V. 1. p. iii. 2-3:— प्रस्वीयां नामगोत्रायि दृष्ट्वा आम्यन्ति लौकिकाः ।

(sic.)
नामगोत्रायि मन्त्रेषु न निविद्यानि येषु तु ।

तेषु प्रदर्शनं तेषां विस्पष्टप्रतिपत्तये ॥

पदं द्यज्ञायमानार्थे दृष्ट्वा आम्यन्त्यपि कचित् ।

...

यज्ञुषामधैविज्ञानं नाकर्मज्ञस्य सिध्यति ।

...

इपे त्वेत्याच्छिनत्तीति ब्राह्मर्यं दृश्यते यदा ।

 $V\cdot 2\cdot p\cdot iii\cdot 24,25,26:$ —पित्रादिषु प्रसिद्धेन येन नाम विशेष्यते । (sic.) वेदेष्तृषीयां तद्गीत्रं ज्ञातव्यं तववैदिकैः ॥

पितरौ मित्रावरुगौ वसिष्ठस्येस्यपि श्रुतम् ।

यजुषोऽर्थं तदा स्पष्टमवगच्छन्ति छौकिकाः॥

श्रहोरात्रे योगबलात्तौ मित्रावरुगौ स्मृतौ । ददर्श मन्त्रांश्च तदा पुत्रश्चाभूरपुनस्तयोः ॥

गोत्रं तथापि विज्ञेयमृतु गोत्रनिवेशनात् । श्रसगोत्रो भवेच्छ्राद्धे सगोत्रात्तन्तुमाहरेत् ॥ न प्रयच्छेद्दुहितरं सगोत्रायेति च स्मृतिः । किमेतेषु मनुष्याणां गोत्रमित्यभिधीयते ॥ वक्तव्यं छान्द्सेनैतद्धर्मशास्त्रपरैरिव । कौत्हरुनिवृत्त्यर्थमय चास्माभिरुच्यते ॥ गोत्राणां तु सहस्राणि प्रयुक्तान्यर्बुदानि च । कुलाख्यानि हि तानीह तानि गोत्राणि सन्तु नः ॥ ननु स्मरन्ति नैतानि सम्प्रति ब्राह्मणा इमे । तहिं गोत्रसहस्राणि प्रयुत्तान्यर्बुदानि च ॥ मार्कण्डेयोऽस्मि माण्ड्कस्तथा माण्डन्य इत्यपि । प्रदर्शयन्बहून्पचाञ्च कथन्चिद्पीच्छति ॥ इतरेतरसंबन्धं तद्ध्यायमिति बुवन् । यदि द्वोतानि गोत्राणि मार्कण्डेयस्समुद्वहेत् ॥ माण्ड्कस्य दुहितरमसगोत्रास्य सा यतः । तस्माद्वत्सादिकं गोत्रं इति माधवदर्शनम् ॥ श्रापस्तम्बश्च तानेव देवदष्टानदर्शयत् ॥

V. 4. p. iii. 71-72:— (sic.)

स्क्तमेकं सपद...पश्यन्बहवः कथम् ।
सङ्घीमूय तपस्तप्त्वा सर्व एविमिहापठन् ॥
हति केचन मन्यन्ते माधवस्य न तन्मतम् ।
एवंविधेषु स्केषु तस्मादेक ऋषिमंतः ।
प्रधानोऽन्ये त्वप्रधाना हति मन्यामहे वयम्॥
स च प्रधानो निर्देशादस्माभिर्जायते क्षचित् ।

श्चाषिरेकां ददर्शचंमृषिरेकामथापरः । इति केचन मन्यन्ते तद्युक्तमिति स्थितिः ॥ शतं वैखानसान्प्राहुः सहस्रं वसुरोचिषः । न तावत्य श्चचस्तेषां वृद्धेष्वस्तु विनिर्णयः ॥ इति

V. 5. p. iii. 94, 95, 96 :— अष्टकाध्यायविच्छेदः पुरागौर्ऋषिभिः कृतः । (sic.) उद्याहार्थं प्रदेशानामिति मन्यामहे वयम् ॥ वर्गाणामिष विच्छेद श्रार्षं एवेति निश्चयः ।

श्रध्यापनाय शिष्याणां विभागो वर्गशः कृतः । सुग्रहो हि भवत्यस्पः शक्यो धारियतुं ततः ॥ संधीमूयाभवत्सर्व एकं मण्डलमादितः । श्रासीद्दिभेधुच्छुन्दा मधुमत्तममन्त्रदक् ॥ तस्माद्ये प्रादुरभूत्काञ्चो मेधातिथिस्रतः । शौनश्शेपानि छुन्दांसि मधुराणि ततोऽभवन् ॥ हैरण्यस्तूपचिन्दासि काण्वानि च ततः परम् ।

V. 6. p. iii. 116-117 : —ऋषिरच्छुन्दो देवतार्थः सूक्तभेदस्य हेतवः । मन्यन्ते बह्वृचाः केचिद्र्धमेव विभेद्कम् ॥ नवमे मण्डले भेदः स्कानामृषिभिः कृतः ।

बहवः सन्ति नम च द्रष्टारो द्रैपदस्य ये। बन्धस्सबन्धरित्येते सत्यं ते भातरोऽभवन् ॥ द्विपदाश्च समानीताः सुक्तमेकतमोऽभवत् । दहशः काल एकस्मिन सर्वे च सह सङ्गताः ॥ तदेतच्छाट्यायनके विस्पष्टं प्रतिपादितम् ।

ऋष्यादिभेदः प्रायेण सुक्तभेदस्य कारणम् । व्युहे च प्रत्यसिद्धिरचेद्वथ हैं नेच्छन्ति केचन। व्यहेनाचरसंख्या च कार्येवेत्याह माधवः॥

तपाविशेषयुक्तानां युगेष्वन्येषु देवताः। श्रासन्तृषीयां प्रत्यक्ताः प्रभावैर्विविधेर्युताः ॥

> किञ्च वैदिकवाक्यानि सहशानीह लौकिकैः। केषु स्तुतिरच सत्यं च स्वरूपादवगम्यते॥

नानाविधेद्य भिप्रायैश्वर चो इष्टा महर्षि भिः। यदा परयत्युचः सर्वा न तदा हेतुमिच्छति ॥ प्रत्यचारच परोचारच द्विविधास्तत्र देवताः। तत्प्रवादैविजानीमा द्वेविष्यमिष्ठ वैदिकैः॥

देवतातत्त्वविज्ञानं महता तपसा भवेत्। शक्यते कि तदस्माभियां यातथ्येन भाषितुम् ॥ ऋषिर्यस्य गुणान् ब्रुते यस्माधार्थमभीष्सति । निवेशयति तन्नाम तामाहुस्तस्य देवताम् ॥ स्तूयन्ते यज्ञसंयोगाद्पि चान्ये रथादयः । श्रथापि युद्धसंयोगाद्यादीनां स्तुतिभेवेत् ॥

न सर्वे चेतना देवा नापि सर्वे अचेतनाः। इति वादैविंजानीमा मन्त्रब्राह्मणगोचरैः ॥ इतिहासपुरायौर्ये देवतास्वेन दर्शिताः। तानाहुरचेतनान्देवान् भवन्त्वन्ये स्वचेतनाः॥

भवन्तीहोभये देवाः प्रबला दुवैलास्तथा । इतिहासपुरागोषु नन् लोकाः प्रदर्शिताः। श्चानभवनोपेताः सर्वकामसमन्विताः ॥

VI. 7. p. iii. 324:-

VII. 1. p. iii. 361:—

VII. 2. p. iv. 1:—

VII. 3. p. iv. 19:--

VII. 4. p. iv. 40:—

VII. 5. p. iv. 60:-(sic.)

VII. 6. p. iv. 83:-

देवासुराणां युद्धं च पश्वकादिनिमित्तकम् । श्रंशावतारा देवानां सन्तीति कवया विदुः। सप्तद्वीपा वसुमती मध्ये मेहरच तिष्ठति । एकः किमिन्द्रो देवाश्च उतादो बहवोऽभवन् । बहवः सन्ति सर्वे च सदशा नाम कर्मभिः॥ यज्ञेष्वेकस्य बहुषु न शक्या युगपद्गतिः॥ श्रथ संख्यासमुद्देशे भूयान्भवति संशयः। ब्राह्मणानि प्रमाणानि तत एव विनिर्णयः ॥ एक एव महानात्मा बहुधा भूय तिष्ठति । यथा सौभरिरेकः सन् बहुधा योगतोऽभवत् ॥ बहुधांशावतारेषु यथा वा भगवानभूत्॥ न शक्यो उनृषिभिर्वक्तमृगर्थं इति निश्चयः। यहेदाः शक्यन्ते ज्ञातुं तदुवाचात्र शौनकः ॥ शाकल्यः पाणिनिर्यास्क इत्युगर्थपरास्त्रयः। यधाशक्यानुघावन्ति न सर्वे कथयन्त्यमी॥ श्रस्माभिस्त्विह मन्त्राणामर्थः प्रत्येकमुच्यते । येऽज्ञाता ये च संदिग्धास्तेषां वृद्धेषु निर्णयः ॥ संहितायास्तृतीयांशं विजानन्त्यधुनातनाः । निरुक्तन्याकरण्यारासीद् येषां परिश्रमः॥ श्रथ ये ब्राह्मणार्थानां विवेक्तारः कृतश्रमाः । शब्दरीति विजानन्ति ते सर्वं कथयन्त्यपि॥ ताण्ड्यके शाट्यायनके श्रमः शतपथेऽपि च। कौषीतके च काके च स्याद यस्येह स पण्डितः॥ ऐतरेयकमस्माक.....थर्वणाम् । तृतीयं तित्तिरिप्रोक्तं जानन्बृद्ध इहोच्यते ॥ नभाञ्चभकमस्माभिस्तथा मैत्रायणयिकम् । ब्राह्मणं चरकाणां च श्रुतं मन्त्रोपवृंहणम् ॥ यज्ञानां कथयन्तीह येऽर्थवादश्चतुर्विधम ।

दृष्टमर्थमिवायस्नात्तानुपासीत पण्डितः॥

VII. 7. p. iv. 106:-

VII. 8. p. iv. 130:—

VIII. 1. iv. 153:— (sic.)

VIII. 2. p. i. 181:— अत्र ब्रुमो ब्राह्मणार्थमपि मध्यमबुद्धयः।
(sic.) अपरे चानुधावन्ति केवलादपि पाठतः॥
समाना बह्वो वेदाः सन्ति न्यायारच लौकिकाः।
ब्राह्मणार्थो बहुविदा शक्यो ज्ञानुं प्रयक्षतः॥

ब्राह्मणार्थो हि बहुधा कल्पसूत्रैरुदीर्यते ॥

VIII. 3. p. iv. 201: -- तथा शतपथेनान्या यजुःशाखा प्रपन्त्विता । (sic.) श्रध्यवस्यन्ति मन्त्रार्थानेवं मन्त्रान्तरैरि ॥ शाखास्वन्यासु पठितौर्विस्पष्टार्थेर्मनीषिणः ।

गूढा पदार्थवाक्यार्थः..... तस्माक्षारुपश्रुतैर्भन्दैः कार्यो वेदार्थनिर्णयः ।

श्रङ्गोपाङ्गविदा तस्माधयाशक्तथर्थनिर्णयः॥ कार्यो वेदस्य रचार्थमिति वृद्धेभ्य श्रागमः॥

VI | | .4. p. iv. 226-7: — श्रधीतसाङ्गवेदाेऽपि पदार्थानिह माधवः। बाहुश्रुत्याद्विजानाति व्यसनाद्यभियोगतः॥

[ब्यसनमाह]

श्रन्युत्पन्नाः प्राकृपदार्थाः कल्प्यन्ते यन्नतोऽपि च । इह प्राज्ञैर्व्यसनिभिः पदवाक्यानुसारिभिः॥ ज्ञातेष्वपि पदार्थेषु वाक्यार्थपरिकल्पनम् । अशक्यमृषु बद्बीषु नरैरकृतबुद्धिभिः॥ तस्मात्पदार्थवाक्यार्थान् प्रयत्नेन प्रदर्शयेत । नान्यत्किंचिदपि ब्र्यात् निरुक्तमपि ताइशम् ॥ भाष्याणि वेदितान्याहरार्यावर्तनिवासिनः। क्रियमाणान्यपीदानीं निरुक्तानीति माधवः॥ स्कन्दस्वामी, नारायण, उद्गीथ इति ते क्रमात्। चकः सहैकसृग्भाष्यं पदवाक्यार्थगोचरम् ॥ भाष्यादिन्यसनाभावाद् दुम्भात् संप्रतिमानवाः। मायाविना तिखन्यन्ये व्याख्यानानि गृष्टे गृष्टे ॥ वर्गायामथ सुकानामृक्संख्यां तत्र कश्चन । प्रदर्शयति मायार्थं, वर्णयोगमथापरः॥ पृच्छन्ति ताविमौ प्राज्ञाः शौनकेन प्रदर्शिता । श्रवराणां पदानां च संख्या सा किं प्रदर्श्यते ॥

'एतावद्वरिमद्रमेतावत्पद्कं तथा'।
इत्येवमुच्यमाने हि तच्च जानित्त लौकिकाः।।
प्रम्थेऽस्ति पद्संख्येति यलो न भवतोस्ततः।
पद्संख्या च भवतो वाच्या प्रम्थं निरीक्ष्य तम्॥
लोकतः काव्यतोऽङ्गेश्च पदार्थानन्वयानि ।
विज्ञातान् वद्तु प्राज्ञो मन्त्राणामिति निरचयः॥
न त्वात्मीयं परिज्ञानमंशो वागादिगोचरः।
श्चनपेचितमप्यर्थे द्शंयेचलमास्थितः॥
बहुनामि स्कानां बह्वीनामप्यृचां तथा।
प्रदर्शिता मया व्याख्या न तु मायेह विद्यते ।।
येऽर्था भाष्येषु कथिता मया तेऽत्र प्रदर्शिताः।
गवारववितिभन्नास्ते न त्वास्रसहकारवत्॥
उपर्यधोऽपि भिन्नोऽत्र शिष्टः प्रायेण तत्समः।
युक्तायुक्तविनिर्णेयं कृतबुद्धिषु तिष्ठति॥

VIII. 5. p. iv. 252—4 gives in verse an amplified version of the Kautsa controversy of the Nirukta I. 13-14.

VIII. 6. p. iv. 277: — ऋचामासां ब्राह्मखेषु विस्पष्टोऽर्थः प्रकीर्तितः ।

ब्राह्मणान्यनुधावन्ति तानि कर्मपरा नराः । ऋगर्थमनुधावन्ति क्रियाकारकतत्पराः ॥

VIII. 7. p. iv. 299:— ऋषिच्छन्दोदैवतज्ञो मन्त्रब्राह्मणवित्तथा। सकल्पाधीतैकवेदः कर्म कर्तुमिहाहंति॥

स्वयं च पुरुषार्थोऽयं ब्राह्मणस्य विशेषतः । स्रङ्गोपाङ्गेश प्रयत्नेन यद्यर्थमवगच्छति ॥

• • •

VIII. 8. p. iv. 322-1: — बहुयोजनविस्तीर्णा बहुयोजनमायताः ।
(sic) समुद्रमध्ये तिष्ठन्ते द्वीपा बाह्या श्रिधिष्ठताः ॥
धर्मेबुद्ध-यानुतिष्ठन्ति ते स्वधर्मान्प्रयत्नतः ।
तदागमानां प्रामाण्यमाचारात् किं न कल्प्यते ॥

चातुर्वेण्येपराः सर्वे न त्वन्यं मार्गमाश्रिताः । किंचार्याः संगता बौद्धेनेरास्ते ते गतप्रभाः ॥ तस्मान्न वेदसदशमन्यत् किन्चन विद्यते ॥

CHARACTER OF THE COMMENTARY

The commentary of Mādhava, son of Venkaṭa is very concise. The author takes pride in brevity and has expressly stated the fact in several colophons. He uses expressions like the following:—

वर्जयब्द्धव्दविस्तरम् VI. 2. शब्दैः कतिपथैरिति VI. 4.

Grammatical and etymological explanations and discussions are generally eschewed. From this, one should not conclude that the author was not learned in grammar and etymology. In his introductory remarks, appended to various chapters, he insists that only a bahu-śruta should attempt the Vedic exegesis. This implies that he himself was a competent scholar. His numerous quotations from Yaska show that he had studied the Nirukta diligently. He cites a large number of passages from the Sāṭyāyana and other Brāhmanas. was evidently well versed in the Brāhmanas. Similarly the Kalpa seems to have been another special subject of his study as he lays emphasis on the Kalpa for a correct and proper understanding of the Veda, although he does not make a display of his knowledge but contents himself with a mere paraphrase in Sanskrit prose. However every Vedic stanza, almost every word, is paraphrased. Occasionally the commentary consists entirely of a quotation from the Nirukta of Yāska, without any further remark by the commentator.

Here and there he has preserved various readings, e.g., on p. iv. 221 he remarks:—मसाभिगांचो गृह्यन्त इस्यन्येषां पाटः। He also makes the statement that several words of the Samhitā text are not analysed in the pada text:—

पद्कारः पदानीह नावगृह्णाति कानिचित्। p. i. 72.

¹ See colophons, I. 2; VI. 1, 2, 4.

He regrets that worldly people use impure and bad words to explain the meaning of the Veda:—

तीकिकाः कथयन्त्यर्थान्मलेच्छैः शब्देश्च साधुभिः । p. i. 93.

. Even low caste people use Vedic exegesis like a common-place object.

यथा घटरच रज्जुरच चार्थी नीचैः प्रयुज्यते । p. i. 93.

Mādhava is very much under the influence of Yāska. The ideas of the latter are everywhere repeated by the former in the commentary as well as in the introductory remarks.

The $adhy\bar{a}ya$ of an aṣṭaka forms a unit as there are colophons at the end of each chapter of an aṣṭaka.

One particular point of interest is the foreshadowing of the comparative method in the interpretation of the Rgveda. This is stated in an introductory verse to the third chapter of the eighth astaka, p. iv. 201. The verse is the following:—

श्रध्यवस्यन्ति मन्त्रार्थानेवं मन्त्रान्तरैरपि ।

The commentary of Mādhava, son of Venkaṭa, seems to have been utilized by Sāyaṇa whose commentary has apparently summed up the efforts of previous commentators and hence superseded their works.

PASSAGES OF THE NIRUKTA QUOTED BY UDGITHA

I have also utilised the commentary of Udgītha on the Rgveda and collected the passages of the Nighantu and the Nirukta quoted therein.

DATE OF UVAȚA

I then pass on to the commentary of Uvața on the $V\bar{a}jasaneyi\ Samhit\bar{a}$, entitled the $Mantrabh\bar{a}sya$ and also the commentary of Mahīdhara on the same Veda.

Uvata was a son of Vajrata, lived during the reign of King Bhoja (1018-1060 A.D.) and should therefore be assigned to the first half of the eleventh century A.D. information is contained in the colophons added at the end of twentieth and fortieth chapters of the Vajasancyi-samhitā and are copied here from MS. No. 10447 at the Oriental Institute, Baroda. The MS. is dated Sam. 1464 = 1407 A.D. and is one of the oldest MSS. The date of the MS. seems to be genuine and is confirmed by the old method of writing which is preserved in the following transcript.

Commentary of Uvata on the Sukla Yajurveda MS. No. 10447 of the Oriental Institute, Baroda, dated Sam. 1464.

Colophon at the end of chap. XX, fol. 205 (b):— (sic.) श्रीजग्रदक्वाते। मंत्रभाष्य माध्यंदिनीयशाखायां विंशतितामाध्यायः समाप्तः॥ छ ॥ ॥ छ ॥ । छ ॥ एवं पूर्वार्द्धग्रन्थसंख्या ६८०० आष्टो शताभ्यक्षिकाः षट्सहस्नाः ॥ स्त्र ॥ स्नानन्दपुरवास्तव्यवस्रटास्यस्य सूनुना । क्रुप्तं भागज पृथ्वीं प्रशासित ॥ छ ॥ अत ऊद्ध्वे उत्तरार्द्धमारभ्यात ॥ छ ॥ सुशान्तिभवतु ॥ छ ॥

Colophon at the end of chap. XL, fol. 308 r:—

इति जञ्चटकातो मंत्रभाष्यचत्वारिंशोध्यायः समाप्तः ॥ छ ॥ श्रानंदपुरवास्तव्यवज्रटाख्यस्य सूनुना । मंत्रभाष्यमिदं क्लप्तं भााज पृथ्वीं प्रशासित ॥ १ ॥ छ ॥ संवत् १४६४ वार्षं कार्त्तिकवदि ११ एकाद्रयां गुरौ श्राद्यह श्रीस्तंभतीार्थं श्रीगोडज्ञातीयपण्डितदाचापठनार्थं तथा प्रत्रापोत्रानामध्ययनाय श्रीनंदपद्भवास्तन्याभ्यंतरज्ञातीयपंडितश्रीरंगेन **जग्रटकृतसंहिताभाष्यं** ॥ इ ॥ शुमं भवतु लेखकपाठकयोः ॥ शिवमस्तु सर्वजगतः ॥ इ ॥ सार्व भवन्तु सुखिनः सार्वे सन्तु निरामयाः, सार्वे भद्राणि परयन्तु मा कश्चित्कष्टमाप्नुयात् ॥ छ ॥

कल्यााणान्नतिरस्तु ॥ छ ॥

¹ Dr B. Bhattacharya, Director of the Oriental Institute, Baroda, has been kind enough to send me a copy of these colophons at my request

Another Samvat shown at the back, i.e., fol. 308 v. (sic.)

कपंचरसग्रुन्योंक गते विक्रमभूपतः। छछस्य सितपंचम्यां मंत्रभाष्यमाछि सः॥१॥ संवच्छून्यरसश्च बाण्कयुात वार्षे धिपकािमाध प्रारब्धे मुनिसेवितां दिशमिनौ भासेनभस्ये सित । यज्ञे वै सितसंज्ञाक दिनपतेः पुत्रे तदा वासरे भेस्वा-स्पाचे बीलिषदिततां मंत्रभाष्यं द्विजोऽसौ ॥२॥

DATE OF MAHIDHARA

Mahīdhara follows Uvaṭa and must therefore be later than him. He invariably cites the passages of the Nirukta, quoted by Uvaṭa although he has added a few more passages to the quotations of Uvaṭa.

On their mutual relation, reference may be made to my paper, *Uvaṭa and Mahādhara*, read at the Fifth Indian Oriental Conference.¹

The date of Mahīdhara can be settled almost approximately as his grandson Mahāpaṇḍita Hṛsīkeśaśarman is mentioned as the recipient of two villages in a copper-plate grant of Mahārājādhirāja Jayacandra Deva of Kanauj.

The plate was discovered at a village named Silvar about sixty miles north-east of Benares. The text of the inscription was published in the *Pandita*, Vol. IV., pp. 95-96 (September, 1869) and in the *Indian Antiquary*, Vol. XVIII for the year 1889, pp. 129—134. The grant is dated Vik. 1232=1175 A.D. The date is given in lines 23, 24 as follows:—

द्वात्रिंशद्धिकद्वाद्शशतसंवत्सरे भाद्रे मासि शुक्कपचे त्रयोदस्यान्तिथौ रचिदिने अङ्क-त्रोपि संवत् १२३२ भाद्र सुदि १३ रवौ . . .

"On Sunday, the thirteenth day in the bright half of the month Bhādra, in the year twelve hundred and thirty second—also in figures, *i.e.*, Sunday, the 13th of Bhādra Sudi in Samvat 1232." This is computed by Kielhorn to be Sunday, 31st August, 1175 A.D. ²

¹ A summary of the paper has already appeared in the Proceedings and Transactions of the Fifth Indian Orienalt Conference, Vol. I., pp. 10—12.

² IA., Vol. XVIII, 1889, p 129.

F 10

The relevant part of the inscription is the following:—26—28 ... मातापित्रोरात्मनश्च पुण्ययशोभिवृद्धये श्रस्माभिग्गीकण्यांकुशळ-तापूतकरतळोदकपूर्वकं शार्कराचगोत्राय भाग्गीवच्यवनाष्नवानौर्वजामदग्न्येति पंच-प्रवराय महापंडितश्रीमहीधरपौत्राय महामिश्रपंडितश्रीहालेपुत्राय महापंडितश्रीह्रपौकेश-शम्भेणे ब्राह्मणाय राजपुत्रश्रीहरीशचन्द्रनामकरणे चन्द्राकं यावच्छासनीकृत्य प्रदत्ती ' (उपरिविखितग्रामौ . . .)

'To increase the glory and virtuous merit of our parents and ourselves, we have given the two (above-written villages) on the occasion of giving a name to the Prince Srī Harīścandra to the Brāhmaṇa, the great scholar Śrī Hṛṣīkeśaṣarman, the son of the great and the learned scholar, Śrī Hāle, and the grandson of the great scholar, Śrī Mahīdhara of the Śārkkarāksa gotra and of five pravaras, i.e., Bhārgava, Cyavana, Āpnavāna, Aurva, and Jāmadagnya. (This gift is confirmed) with the (pouring) in the palm of hand of water, purified with creepers, kuśa, and gokarṇa and is ordained (to be his) as long as the sun and the moon (endure).'

As the grandson of Mahīdhara received the grant in 1175 A.D., Mahīdhara may therefore be assigned to the beginning of the twelfth century A.D. and would thus be about a century later than Uvaṭa.

DATE OF MEDHATITHI

The commentary of Medhātithi, son of Bhaṭṭa Vīrasvāmin is the oldest extant commentary on the Manusmṛti. He refers to previous commentators as pūrvc or cirantanāḥ, quotes the Dharmasūtras of Gautama, Baudhāyana, Āpastamba, Vasiṣṭha, and Kātyāyana and the Smṛtis of Yājñavalkya, Nārada, Parāśara, and Viṣṇu. As he quotes the commentary of Kumārila on Manu II. 18, Medhātithi cannot be earlier than the seventh century A.D., to which period Kumārila is assigned. His upper limit can also be fixed as he is quoted by Vijñāneśvara in the Mitākṣarā, written during the

¹ IA. Vol. XVIII, 1889, p. 131.

reign of King Vikramāditya of Kalyāṇa (1073—1126 A.D.). He is thus earlier than the eleventh century A.D. and is assigned to the ninth century A.D. by Bühler. According to Jolly, Medhātithi belongs to the ninth or the tenth century A.D. at the latest.

DATE OF GOVINDASVĀMIN

Govindasvāmin, the author of *vivaraṇa*, a commentary on the *Baudhāyana-dharmasūtra* seems to be an old commentator as he is quoted by Kṛṣṇalīlāśukamuni, a thirteenth century commentator of the *Daiva*.

Govindasvāmin himself quotes the *Dharmasūtras* of Āpastamba, Gautama, Vasiṣṭha, the *Gṛhyasūtra* of Baudhā-yana, the *Smṛtis* of Manu, Dakṣa, Yājñavalkya, Nārada, Parāśara, Vyāsa, the commentaries of Śabarasvāmin, Bhaṭṭa Kumārila, and Yajñasvāmin. His lower limit is thus c. ninth century A.D. and the upper limit the thirteenth century A.D. He probably belonged to the beginning of the eleventh century A.D.

The last appendix gives an alphabetical list of quotations occurring in the Nirukta, followed by a list of untraced quotations.

UNBROKEN TRADITION OF VEDIC EXEGESIS

It will be clear from this Sangraha of Nirukta-passages, preserved as quotation, in the works of various commentators from the sixth to the fourteenth centuries A.D. that Yāska has profoundly influenced all subsequent writers in the field of Vedic exegesis. It will also show that there have been numerous Pre-Sāyaṇa commentators of the Rg and other Vedas and an unbroken, uniform and continuous tradition

- ¹ The Laws of Manu, SBE. XXV. cxxii.
- ² Hindu Law and Custom, Eng Trans., p. 66.
- s Kārīkā 198, TSS.
- ⁴ See my Preface to the Skt Text of the Nirukta, p. 26.
- ⁵ Bib. Sanskrita No. 34, pp. i-u.

of Vedic interpretation has been a common inheritance of the orthodox scholars. The current belief that Sāyaṇa is the only or the most important commentator after Yāska or that the tradition of Vedic interpretation was lost before the former's time is erroneous. In addition to the commentators mentioned in this introduction, several other commentators namely Hastāmalaka, Gomati, Dhānuṣkayajvan, Ātmānanda and Rāvaṇa are known to have written commentaries on the Rgveda.

ACKNOWLEDGMENT OF HELP

It is my pleasant duty to once more put on record my deep debt of gratitude to Mr. A. C. Woolner, M.A., C.I.E., F. A. S. B., Vice-Chancellor of the University of the Panjab, for including the present volume in the P. U. O. P. Series.² I have to thank P. Bhagvaddatta, B.A., Superintendent of the Research Department of the D. A.-V. College, Lahore, for several valuable suggestions and P. Ramchandra Kushala Śāstrī of the Oriental College, for helping me in correcting the proofs.

Oriental College, Lahore, LAKSHMAN SARUP.

¹ Pre-Sāyaṇa commentators of the Rgveda by Bhagvaddatta, pp. 5-6. Proceedings and Transactions of the Fifth Indian Oriental Conference, Lahore, Vol. I.

In addition to the present volume, the following works of mine, included in the P.U.O.P. series, have so far been published:--

a. English Translation of the Nirukta, Oxford University Press.

b. A critical edition of the Sanskrit Text of the Nirukta, University of the Panjab (Messrs. Moti Lal Banarsi Das, Lahore.)

c. Fragments of the Commentaries of Skanda, Mahesvara on the Nirukta, Part I, U. of the Panjab. Other parts of the commentary of Skanda-Mahesvara are in the press and will be published in due course.

INDEX TO THE NICHANTU.

निघगटुकोशः

Note: Reference is to the chapters and sections of the Nighantu.

निघगटुकोशः

असत्रम्-4. 2. a bow.

श्रंहुर:-4. 3. sinful.

अक्रुपारस्य-4. 1. the sun, ocean, tortoise (N. 4. 18).

अक:-1. 7. night.

अक:-4. 3. castle.

श्रवरम्-1. 11; speech; 1. 12., water.

श्रवा:-5, 3. terrestrial deities.

श्राचितम्-1. 12. water.

अगन्-2. 14. to go.

श्रमायी-5. 3. terrestrial goddess.

श्रीतः-5. 1. terrestrial deity; 5. 4. atmospheric deity.

अभिन ये-3. 13. simile.

अप्रे:-1. 15. of Agni.

म्राप्रिया-4. 3. leader.

भ्रम्बः-1. 13. rivers; 2. 5. fingers.

ग्रवशंस:-3. 24. thief.

श्रक्या-2. 11. cow; 5. 5. atmospheric deity.

म्राङ्गिरसः-5. 5. atmospheric deities.

म्रङ्गुलिनामानि-2. 5. synonyms of finger.

ग्रङ्गलीनाम्-2. 5. of fingers.

ग्रचति-2. 14. to go.

अवस्म-3. 11. to see.

अच्छ-4. 2. also.

श्रज एकपाद्-5. 6. celestial deity.

अजगन्-2. 14. to go.

त्रजाः पूच्याः-1. 15. the steeds of Pūsan.

अजिरम्-2. 15. quick.

श्रजिरा:-1. 13. rivers.

श्रजीगः-4. 3. to swallow, or to praise, or to accept.

अडम-2. 17. battle; 3. 4. house.

श्रजा:-2. 15. quick.

श्रग्ब्य:-2. 5. fingers.

अतति-2. 14. to go.

श्रक्तिकर्माणः-2. 8. meaning to eat.

श्रत्य:-1. 14. horse.

श्रथर्थः- 2. 5. fingers.

प्रथर्यति-2. 14. to go.

अथर्युम्-4. 2. to go.

श्रथवी-5. 6. celestial deity.

अथवाँजः-5. 5. atmospheric deities.

श्रदिति:-1. 1. earth; 1. 11. speech;

2. 11. cow; 4. 1. unimpaired;

5. 5. atmospheric deity.

श्रदिती-3. 30. heaven and earth.

श्रदा-3. 10. truth.

श्रद्धातय:-3. 15. wise.

श्रद्धतम्-3. 3. great.

श्रासत्-4. 1. one who sits at table, or prepares food.

श्रद्धि:-1. 10. cloud.

श्रमिगु:-4. 2. stanza, Agni, Indra, irresistible.

अध्येषणाकर्माणः-3. 21. meaning to solicit.

श्रध्वर:-3. 17. sacrifice.

अध्वरम्-1. 3. space.

श्रध्वा−1. 3. space.

श्रनभिशस्त्यः-3 8. praiseworthy.

श्रनवा-4. 3. self-dependent.

ग्रनशरगतिम्-4. 3. impure gift.

म्रनव:-2. 3. man.

श्रनवद्य:-3. 8. praiseworthy.

श्रनवद्रवः-4. 3. of sovereign power.

भ्रनवायम्-4. 3. uninterrupted or unyielding.

अनिति-2. 14. to go.

म्रनिंदा:-3. 8. praiseworthy.

श्रनुमति:-5. 5. atmospheric deity.

श्रनुष्टुप्-1. 11. speech.

श्रनेदाः-3. 8. praiseworthy.

त्रनेमा:-3. 8. praiseworthy.

यन्तमानाम्-2. 16. near.

श्रन्तरिचनामानि—1. 3. synonyms of space.

ग्रन्तरित्रम्-1. 3. space.

ग्रन्तरित्तस्य-1. 3. of space.

श्चन्तिकनामानि-2. 16. synonyms of near.

अन्तिकस्य-2. 16. near.

मन्य:-2. 7. food; 4. 2. darkness.

श्रक्षनामानि-2. 7. synonyms of food.

श्रम-1. 12. water.

श्रश्नस्य-2. 7. of food.

श्रप:-1. 12. water.

अप:-2. 1. action.

अपत्यनामानि-2. 2. synonyms of offspring.

अपत्यम्-2. 2. offspring.

श्रपत्यस्य-2. 2. of offspring.

श्रपां नपात्-5. 4. atmospheric deity.

अपारे-3. 30. heaven and earth.

श्रपीच्यम्-3. 25. outcast or concealed.

श्रम:-2. 1. action; 2. 2. offspring; 3. 7. beauty.

श्रमवाना-2. 4. arm.

श्रमतिष्कुत:-4. 3. non-averse, or not to be resisted.

श्रप्रायुवः-4. 1. vigilant.

श्रप्ता-4. 3. disease, or fear; 5. 3. terrestrial deity.

अप्स:-3. 7. beauty.

श्रभिख्या-3, 9, wisdom.

श्रमिधेतन-4. 3. running.

अभिके-2. 17. battle; 3. 29. near.

श्रभीशवः-1. 5. rays; 2. 5. fingers; 5. 3. terrestrial deities.

म्रभीश-2. 4. arm.

श्रभ्यर्भयज्वा-4. 3. one who sacrifices in parts.

श्रभ्यर्ष-3. 21. to solicit.

अभ्रम्-1. 10. cloud.

अभ्व:-3. 3. great.

अभ्वम्-1. 12. water.

अमिति:-3. 7. beauty; 4. 3. independent judgment.

भमत्र:-4. 3. a vessel, without measure.

अभवान्-4. 3. having a minister, attacking violently, self-possessed.

श्रमा-3. 4. house.

श्रमिन:-1. 3. great, or attacking violently.

श्रमीवा-4. 3. disease, violent injury.

अम्र:-1. 3. wise.

श्रमृतम्-1. 2. gold; 1. 12. water.

श्रम्बरम्-1. 3. space; 2. 16. near.

अम्बु-1. 12. water.

श्रम्भ:-1. 12. water.

श्रम्भसी-3. 30. heaven and earth.

श्रम्हण:-3. 3. great.

श्रम्यक्-4.3. straight, unobtainable.

श्रय:-1. 2. gold.

अयते-2. 14. to go.

श्रया-3. 29. this.

अयुथु:-2. 14. to go.

त्रयु:-2. 14. to go.

श्ररखानी-5. 3. terrestrial goddess.

अरिन्दानि-1. 12. water.

अर्पति-2. 14. to go.

श्रह्ण्यो गाव उपसाम्-1. 15. ruddy cows of dawns.

अरुप:-1. 14. horses.

भ्रह्मति-2. 14. to go.

अरुपम्-3. 7. beauty.

श्ररुषी-1. 8. dawn.

अर्क:-2. 7. food; 2. 20. thunderbolt; 4. 2. stanza, tree deity.

श्चर्वति-3. 14. to worship.

श्चर्वतिकर्माणः-3. 14. meaning to worship.

अर्चि:-1. 17. flame.

त्रर्जुनम्-3. 7. beauty.

श्रर्जुनी-1. 8. dawn.

त्रर्गः-1. 12. water.

त्रर्गा:-1. 13. rivers.

अर्दति-2. 14. to go.

अर्दयति-2. 19. to kill.

अर्भक:-3. 2. small.

श्रभंकम्-3. 29. small.

अर्थ:-2. 22. lord.

अवी-1. 14. horse.

अवांके-2. 16. near.

अलर्यति-2. 14. to go.

श्रतातृष:-1. 3. a mighty cloud.

भ्रत्प:-3. 2. small.

अल्पकम-3. 2. small.

अव:-2. 7. food.

श्रव चाकशत्-3. 11. to see.

अवतः-3. 23. well.

अवति-2. 14. to go.

अवते-2. 14. to go.

अव तिरति-2. 19. to kill.

श्रवनय:-1. 13. rivers; 2. 5. fingers.

अवनि:-1. 1. earth.

अवसे-2. 16. near.

श्रविष्यन् -2. 8. to eat.

श्रद्यथय:-1. 14. horses.

अशत्-2. 18. to pervade.

श्रशीति:-4. 2. eighty.

अरन:-1. 10. cloud.

भ्रश्तुते-2. 18. to pervade.

भरमा-1. 10. cloud.

भ्रास्त्र:-5. 3. terrestrial deity.

श्रश्रनामानि—1. 14. synonyms of horse.

अथा:-1, 14, horses.

अश्वानाम्-1. 14. of horses.

श्रश्वाजनी-5. 3. terrestrial goddess.

श्रिश्वनोः-1. 15. of two Asvins.

श्रिश्वनौ-5. 6. celestial deities.

अष्टादश-2. 6, 20. eighteen.

श्रष्टाविंशति:-2. 7, 9, 10. twenty-eight.

अष्टौ-1. 6; 3. 11, 18. eight.

श्रसकाम्-4. 3. untransgressible.

असश्रन्ती-4. 2. supporting each other or non-ceasing.

असामि-4. 3. endless.

ग्रसिकी-1. 7. night.

श्रासिन्वती-4. 3. insatiable.

श्रम:-3. 9. wisdom.

श्रमुनीतिः –5. 4. atmospheric deity.

यसुर:-1. 10. cloud.

श्रम्ते स्ते-4. 3.- wind-tossed, well-tossed, breath-tossed; i. e. groups of atmospheric gods (N. 6. 15.)

भ्रस्कृघोयु:-4. 3. long-lived.

ग्रस्तम्−3. 4. house.

श्रस्तमीके-2. 16. near.

श्रहमे-4. 3. we, us, our, etc.

ग्रस्य-1. 1. his.

श्रस्या:-4. 1. her.

त्रस्रेमाः-3. 8. praiseworthy.

अहना-1. 8. dawn.

त्रहर्नामानि-1. 9. synonyms of day.

त्रहः-1. 10. cloud; 1. 12. water; 5. 4. atmospheric deity.

श्रहिर्द्धध्यः-5. 4. atmospheric deity.

ग्रही-2. 11. cow; 3. 30. heaven and earth.

अह:-1. 9. of the day.

श्रहाय-3. 27. ancient.

श्रह्याणः-4. 2. one whose vehicle does not bring shame.

श्रा−3. 13. comparative;

4. 2. preposition.

त्राकाशम्-1. 3. space.

य्राकीम्-3, 12. Indeclinable. (N. 3, 13.)

श्राकृतम्-3. 12. Indeclinable; arranged, (N. 3. 13.)

ब्राके–2. 16. near; 3. 26. far.

आकेनिप:-3. 15. wise.

श्राक्रन्दे-2. 17. battle.

म्राज्ञाण:-2. 18. to pervade.

आष्ट्रबं :-2. 19. to kill.

न्ना गनीगन्ति-2. 14. to go.

श्रापृणि:-4. 2. brilliant.

श्राङ्गुषः-4. 2. hymn, chant.

त्रा चके-2. 6. to desire.

त्रा चन्म-3. 11. to see.

त्राजी-2. 17. battle.

त्राणी-2. 17. battle.

त्राता:-1. 6. quarters.

आ तिरत्-2. 19. to kill.

श्रादित्यस्य-1. 15. of $\overline{\mathbf{A}}$ ditya.

त्रादित्या:-5. 6. celestial deities.

श्रादिष्टोपयोजनानि-1. 15. specified teams (of gods.)

न्नाधव:-4. 3. terror.

त्रानर्-2. 18. to pervade.

ग्रानशे-2. 18. to pervade.

श्रानुषक्-4. 3. constant.

न्नापः-1. 3. space; 1. 12. water;

5. 3. terrestrial deities,

ग्रापानः-2. 18. to pervade.

ग्रापान्तमन्यु:-4. 2. Soma, Indra.

म्राप्या:-5. 5. atmospheric deities.

ग्रामिश्राणि-3. 12. mixed.

आयती-2. 4. arms.

ग्रायव:-2. 3. men.

श्रायु:-2. 7. food.

श्रायुधानि-1. 12. waters.

म्रारित:-4. 2. one who can reach everywhere.

-41

म्रारे-3. 26. distant.

च्रात्नीं-5. 3. terrestrial deity.

आर्यति-2. 14. to go.

श्रावयति-2. 8. to eat.

ग्रावया:-1. 12. waters.

आशा:-1. 6. quarters.

श्राशाभ्य:-4. 3. quarters, side-

quarters.

च्चाशिष:-3. 21. to move.

चाशी:-4. 3. mixing, thickening blessing.

आशु-2. 15. quick.

आशु:-1. 14. horse.

ग्राशुशुद्धाणि:-4. 3. fire.

স্মান্ত-2. 18. to pervade.

श्राष्टाः-1. 6. quarters.

ग्रासात्-2. 16. near.

म्राहन:-4. 2. one who insults.

ग्राहनसः-4. 1. intoxicating.

आहवे -2. 17. battle.

श्राहिकम्-3. 12. Indeclinable

(N. 3. 13.)

इत्था-3. 10. truth, 4. 2. there.

इदम्-1. 12. water.

इदमिव-3. 13. simile.

इदं यथा-3. 13. simile.

इदंयु:-4. 3. desiring this.

इदा-3. 28. new.

इदानीम्-3. 28. new.

इध्य:-5. 2. terrestrial deity.

इन:-2. 22. lord.

इन्द्र:-1. 12. water; 1.17. sacrifice

5. 4. atmospheric deity.

इन्द्र: -5. 4. atmospheric deity.

इन्द्रस्य-1. 15. of Indra.

इन्द्राणी-5. 5. atmospheric deity.

इन्द्रियम्-2. 10. wealth.

इन्वति-2. 14. to go; 2. 18. to pervade.

इयत्तत-2. 14. to go.

इयर्ति-2. 14. to go.

इरज्यति-2. 21. to be powerful;

3. 5. to attend.

इरा-2. 7. food.

इरावत्य:-1. 13. rivers.

इल:-5. 2. terrestrial deity.

इला-1. 1. earth; 1. 11. speech;

2. 7. food; 2. 11. cow; 5. 5. atmospheric deity.

इलीबिश:- 4. 3. cloud

इव-3. 13. like.

इषति-2. 14. to go.

इषम्-2. 7. food.

इषिरेण-4. 1. going forward, visible, desirous.

इच:-5. 3. terrestrial deity.

इबुधि:-5. 3. terrestrial deity.

इषुध्यति-3. 19. to beg.

इक्टि:-3. 17. sacrifice.

इस्मिय:-4. 1. they who go, desire, or see.

ईचे-4. 3. to rule.

ईङ्कते-2. 14. to go.

इंस-1. 12. water; 4. 2. expletive.

ईमहे-3. 19. to beg.

ईतें-2. 14. to go.

ईर्मान्तास:-4. 1. steeds.

इंपति-2. 14. to go.

ईश्वरनामानि-2. 22. synonyms of lord.

ईश्वरस्य-2. 22. of lord.

ईहते-2. 14. to go.

उक्थः-3. 8. praiseworthy.

उज्ञा-3. 3. great.

उचित:-3. 3. great.

उत्तराणि-3. 12, 29. following.

उत्स:-3. 23. well.

उदकनामानि-1. 12. synonyms of water.

उद्कम्-1. 12. water.

उदकस्य-1. 12. of water.

उपांजिह्निका-3. 29. ant.

उपब्दिः—1. 11. speech.

उपमा:-3. 13. similes.

उपमे-2. 16. near.

उपयोजनानि-1. 15. teams (of gods).

उपर:-1. 10. cloud.

उपरा:-1. 6. quarters.

उपन:-1. 10. cloud.

उपलप्रदिखी–4. 3. gruel-maker.

उपसि-4. 3. lap.

उपाके-2. 16. near.

उराण:-4. 3. broadening.

उर-3. 1. many.

उर्वेशी-4 2. nymph; 5. 5 atmospheric deity.

डर्वी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

उच्धे:-1. 13. rivers

उत्बत्तम्-5. 3. terrestrial deity.

उल्लासुसने-5.3. terrestrial deities.

उल्बम्-4. 3. cover.

उशिक्-2. 6. to desire.

उशिज:-3. 15. wise.

उरमसि-2. 6. to desire.

उपस:-1. 18. of dawn.

उपसाम्-1. 15. of dawns.

उषा:-5. 5. atmospheric deity; 5. 6. celestial deity.

उषासानका-5. 2. terrestrial deity.

उषोनामानि-1. 8. synonyms of dawn.

उस्रा-2. 11. cow.

उस्ता:-1. 5. rays.

डाम्निया-2. 11. cow.

ऊति:-4. 2. protection.

ज्ञध:-1. 7. night.

जर्क-2. 7. food.

ऊर्जस्वत्य:-1. 13. rivers.

कर्जाह्नती-5. 3. terrestrial deity.

ऊदेरम्-3. 29. wide.

जम्या-1. 7. night.

ऋक्-1. 11. speech.

ऋचा:-3. 29. stars.

ऋचीषमः-4. 3. equal to praise.

ऋच्छ्रति-2. 14. to go; 3. 5. to attend.

ऋजुनीती-4. 3. having straight eyes or right guidance (Durga.)

मक्तिः-4. 3. accomplish.

ऋगाद्धि-3. 5. to attend.

ऋणतिं-2. 14. to go.

ऋगोति-2. 14. to go.

श्राग्वति-2. 14. to go.

ऋत:-5. 4. atmospheric deity.

ऋतम्-1. 12. water; 2. 10. wealth; 3. 10. truth.

ऋतस्य योनि:-1. 12. water.

ऋत्विङ्नामानि-3. 18. synonyms of priest.

ऋत्विजाम्-3. 18. of priests.

ऋदूदर:-4. 3. Soma.

ऋदूपे-4. 3. protectors.

ऋधक्-4. 1. particle.

ऋभोति-3. 5. to attend.

ऋबीसम्-4. 3. earth.

ऋभवः-5. 5. atmospheric deities.

ऋभ:-3. 15. wise.

ऋभुत्ता:-3. 3. great.

ऋष्यदात्-3. 23. well.

ऋष्व:-3. 3. great.

ऋहन्-3. 2. short.

पुकत्रिंशत्-5. 6. thirty-one.

एकविंशति:-1.1. twenty-one.

एकशतम्-1. 15.One hundred and one.

एकादश-1. 16, 17; 2. 13, 16;

3. 2, 9. eleven.

पुजति-2. 14. to go.

पुतग्व:-1. 14. horse.

पतश:-1. 14. horse.

प्ति-2. 14. to go.

पुनम्-1. 2. him. (N. 5. 28.)

प्ना-3. 29. her.

प्नाम-4. 2. her. (N. 5. 28.)

एन्य:-1. 13. rivers.

पुरिरे-4. 1. to stimulate.

प्ह:-2. 13. anger.

ऐश्वर्यकर्माण:-2. 21. meaning to be prosperous.

च्रोज:-1. 12. water; 2. 9. strength.

म्रोख्यौ-3. 30. heaven and earth.

म्रोदती-1. 8. dawn.

श्रोदन:-1. 10. cloud.

म्रोमना-4. 3. protector.

श्रोमास:-4. 3. protectors or to be protected.

त्रोषम्-2. 15 quick.

योषध्यः-5. 3. terrestrial deities.

श्रोचै:श्रवस:-1, 14, horse.

₹:-5. 4. atmospheric deity.

ककुभ:-1. 6. quarters.

ककुह:-3. 3. great.

कच्या:-2. 5. fingers.

कण्ति-2. 14. to go.

करदति-2. 14. to go.

क्रवति-2. 14. to go.

करवः-3. 15. wise.

कत्-3. 6. happiness.

कलपयम्-4 3 cloud.

कनति-2. 6. to desire.

कनकम्-1 2. gold.

कपना-4. 3. tawny.

कम्-3. 6. happiness.

कम्पते-2. 12. to be angry.

करणानि-2. 1. action.

करन्ती-2. 1. action.

करस्नौ-2. 4 arms.

करांसि-2. 1. action.

करिकत्-2. 1. action.

करुणम्-2. 1. action.

करूबती-4. 3. one having gaps in teeth. (N. 6. 31.)

कंतै:-3. 23. well.

कर्तवे-2. 1. action.

कर्तो:-2. 1. action.

कर्त्वम् -2. 1. action.

कर्मणः-2. 1. of action.

कर्मनामानि -2. 1. synonyms of action.

कर्वरम् -2. 1. action.

कल्पते-3. 14. to worship.

कल्मलीकिनम्-1. 17. flame.

कवते-2. 11. to go.

कवन्धम्-1. 12. water.

कवि:-3. 15. wise.

कश:-1. 12. water.

कशा-1. 11. speech.

कसति-2. 14. to go.

काकुत्-1. 11. speech.

काकुदम्-4. 2. palate.

काञ्चनम्-1. 2. gold.

काट:-3. 23. well

कागुका-1 2 dear.

कातु:-3. 23. well.

कानिषत्-2. 6. to desire.

कान्तिकर्माण:-2 6. meaning to

desire.

कायमान:-4. 1. desirous.

कारः-3. 16. singer.

कारोतरात्-3. 23. well.

कालयति-2. 14. to go.

काशि:-4. 3. handful.

काष्टा:-1. 6. quarters.

कि:-4. 3. doer.

किमीदिने-4. 3. greedy.

कियेघा:-4. 3. holding much (N. 6. 20.)

किरणा:-1. 5. rays.

कोकटेषु-4. 3. country of the barbarians.

कीरि:-3. 16. singer.

कीलालम्-2. 7. food.

कीस्तास:-3. 15. wise.

कटस्य-4. 2. action.

कुणारुम्-4. 3. cloud.

कुत्स:-2. 20. thunderbolt.

कुरव:-3. 18. priests.

कुरुतन-4. 1. to do.

कुलिश:-2. 20.; 4. 3. thunderbolt.

क्रुत्या:-1. 13. rivers.

क्वित्-3. 1. many.

कुशय:-3. 23. well.

इह:-5. 5. atmospheric deity.

क्प:-3. 23. well.

क्रु एवति - 2. 19. to kill.

कृतिः-3. 4. house; 4. 2. fame or food.

कृत्वी-2. 1. action.

कृद्र:-3. 4. house.

इदरम्-3. 29. sowing or storehouse.

इध-3. 2. short.

कूपनामानि-3. 23. synonyms of well.

कूपस्य-3. 23. of well.

कृन्तति-2. 19. to kill.

कृपण्यति-3. 14. to worship.

कृपण्यु:-3. 16. singer.

क्रपा-4. 3. praise or worship.

कृपायति-3. 14. to worship.

कृपीटम्-1. 12. water.

क्शनम्-1. 2. gold; 3. 7. beauty.

क्रथः-2, 3, men.

केत:-3. 9. wisdom.

केतु:-3. 9. wisdom.

केपय:-4. 2. evil desires.

केवट:-3. 23. well.

केशिन:-5. 6. celestial deities.

केशी-5. 6. celestial deity.

कोश:-1. 10. cloud.

कौरयाण:-4. 2. traveller.

कतु:-2. 1. action; 3. 9. wisdom.

कार्णः-4. 1. doing.

क्रिवि:-3. 23. well.

किविदेती-4. 3. one having sharp teeth.

क्रध्यतिकर्माणः-2. 12. meaning to be angry.

क्रोधनामानि-2. 13. synonyms of anger.

क्रोधस्य-2. 13. of anger.

चत्रम्-1. 12. water; 2. 10. wealth.

चन-1. 12. water; 2. 7. food.

चप:-1. 12. water.

चपा-1. 7. night.

चमा-1. 1. earth.

च्यति-2. 21. to be powerful.

जा-1. 1. earth.

चियोति-2. 14. to go.

चित्य:-2. 3. men.

चिति:-1. 1. earth.

चिप:-2. 5. finger.

चिपस्ती-2. 4. arms.

चित्रनामानि-2. 15. synonyms of quick.

चित्रस्य-2. 15. gen. quick.

चियति-2. 14. to go.

चीरम्-1. 12. water.

3-2. 7. food.

सुम्पति-2. 14. to go.

चुम्पम्-4. 2. mushroom.

जबक:-3. 2. short.

त्रेत्रस्य पति:-5. 4. atmospheric deity.

च्चोणस्य-4. 3. dweller.

चोणी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

चोद:-1. 12. water.

चोदति-2. 14. to go.

चमा-1. 1. earth.

खजे-2. 17. battle.

खल-2. 17. battle.

खा:-1. 13. rivers.

खात:-3. 23. well.

खादो ऋणी:-1. 13. rivers.

खेदय:-1. 5. rays.

गण:-1. 11. speech.

गतिकर्माण:-2. 14. meaning to go.

गधिता-4. 2. accepted.

गध्यम्-4. 2. to be mixed.

गनीगन्ति-2. 14. to go.

गन्ति-2. 14. to go.

गभस्तय:-1. 5. rays; 2. 5. fingers.

गभस्ती-2. 4. arms.

गभीर:-3. 3. great.

गभीरम्-1. 12. water.

गभीरा-1. 11. speech.

गभीरे-3. 30. heaven and earth.

गमति-2. 14. to go.

गम्भरम्-1. 12. water.

गम्भीरा-1. 11. speech.

गम्भीरे -3. 30. heaven and earth.

गय:-2. 2. offspring; 2.10. wealth;

3. 4. house.

गर्तः-3. 4. house.

गल्दया-4. 3. pressing.

गल्दा-1. 11. speech.

गवते-2. 14. to go.

गवाम-2. 11. of cows.

गहनम्-1. 12. water.

गाति-2. 14. to go.

गाउ:-1. 1. earth; 4. 1. to go.

गाथा-1. 11. speech.

गान्धर्वी-1. 11. speech.

गायति-3. 14. to worship.

गाव:-1. 5. rays; 1. 15. steeds of dawn.

गिरि:-1. 10. cloud.

गिर्वे**णा:-**4. 3. god.

गी:-1. 11. speech.

गूर्धयति-3. 14. to worship.

गृयाति-3. 14. to worship.

गृहनामानि-3. 4. synonyms of house.

गृहाणाम्-3. 4. of houses.

गुल्स:-3. 15. wise.

गोत्र:-1. 10. cloud.

गोत्रा-1. 1. earth.

गोनामानि-2. 11. synonyms of cow.

गै:-1. 1. earth; 1. 4. heaven and the sun; 1. 11. speech; 3. 16. praiser; 4. 1. ray; 5. 5. atmospheric deity.

गोरी-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity.

मा:-1. 11. speech; 3. 29. women.

ग्मा-1. 1. earth.

ब्रावा-1, 10. cloud.

प्रावाण:-5. 3. terrestrial deities.

घर्म:-1. 9. day; 3. 17. sacrifice.

चृण:-1. 9. day.

चृतम्-1. 12. water.

धृतवती-3. 30. heaven and earth.

घृताची-1. 7. night.

घोष:-1. 11. speech.

र्घस:−1. 9. day.

चकमान:-2. 6. to desire.

चक्रत-2. 1. action.

चतति-2. 14. to go.

चतुरश्चिद्दमानात्-3. 13. simile.

चतुरुत्तरमशीति:-4. 2. eighty-four.

चतुर्दश-3. 23. 24 fourteen.

चतुर्विशति:-3. 15, 30. twenty-four.

चतुश्रत्वारिंशत्-3. 14. forty-four.

चत्वार:-2. 21; 3. 21. four.

चत्वारि -2, 22, four.

चन:-4. 3. food (N. 6. 16.)

चन्द्रम्-1. 2. gold.

चन्द्रमा:-5. 5. atmospheric deity.

चमस:-1. 10. cloud.

चम्बो-3. 30. heaven and earth.

चयसे-4. 1. to go.

चर:-1. 10. cloud.

चर्षण्य:-2. 3. man.

चर्षायः-4. 2. seeing; cf. Ngh.

3. 11.

चष्ट-3. 11. to see.

चाकन्-4. 3. to see or to desire; (N. 6. 28.)

चाकनत्-2. 6. to desire; 3. 11. to see.

चिक्यत्-3. 11. to see.

चित्-3. 13. simile; 4. 2. particle if not accented and cattle if accented. (N. 5. 5.)

चित्तम-3. 9. wisdom.

चित्रामघा-1. 8. dawn.

चेत:-3. 9. wisdom.

चोष्क्र्यते-4. 3. to abandon.

(N. 6. 22)

चोष्क्रयमाण:-4. 3. to give (N. 6. 22.)

च्यवते-2. 14. to go.

च्यवनः-4. 1. name of a seer, promoter of stanzas. (N. 4. 19.)

च्यवाना-2. 4. arm.

च्योत्नम्-2. 9. strength.

चुद्यते-3. 14. to worship.

चदि:-3. 4. house.

छन्सत्-2. 6. to desire.

ब्रुन्द:-3. 16. praiser

छन्दति-3. 14. to worship.

ख्रदि:-3. 4. house.

ज्ञाया-3. 4. house.

जगत:-2. 3. man.

जगति-2. 14. to go.

जगती-2. 11. cow.

जगन्ति-2. 14. to go.

जगाति-2. 14. to go.

जगायात्-2. 14. to go

जङ्गानेत-2. 14. to go.

जर्मती:-4. 3. waters (N. 6. 16.)

जक्षणाभवन-1. 17. flame.

जररे-4. 1. stomach.

जन्तव:-2. 3. men.

जन्म-1. 12. water.

जबार-4. 3. The disc of the sun.

(N. 6. 17.)

जमत्-1. 17. flame.

जमति-2 14. to go.

जरते-3 14. to worship; 4. 1. to

praise. (N. 4. 24.)

जरिता-3. 16. praiser.

जरूथम्-4. 3. stanza (N. 6. 17.)

जलम-1. 12. water.

जलाशम्-3. 6. happiness.

जलाषम्-1. 12. water.

जल्पति-3. 14. to worship.

जळ्हव:-4. 3. devoid of lustre or cool. (N. 6. 25.)

जबति-2. 14. to go.

जसति-2. 14. to go.

जसुरि:-4. 1. starved (N. 4. 24.); bound (Durga.)

जहा-4. 1. killed. (N. 4. 1.)

जा:-2. 2. offspring.

जातरूपम्-1 2 gold.

जातवेदाः-5. 1. terrestrial deity.

जामय:-2. 5. fingers.

जामि -1. 12. water.

जामि:-4. 1. sister, tautology (N. 4. 20.)

जायति-2. 14. to go.

जार श्रा भगम् 3 13 simile.

जारयायि-4 3. 10 Fetss. to cherish: श्रजायत् Skand; जारश्रासौ यायीति जारयायि । गवां योवनस्य जरयितृत्वा-जारत्वम् । गवामभिगमनाद् यायित्वम् । Deva.

जिगाति-2. 14. to go.

जिन्बति-2. 14. to go; 4. 3. to please (N 6 22.)

जिह्ना-1. 11. speech.

जीरा:-2. 15. quick.

जुषते-2. 6. to desire.

जुहरे-1. 1. to sacrifice. (N. 4. 19.)

जूचिं:-2. 13. anger; 2. 15. quick;

4. 3. speed; (N. 6. 4.); army or power. Deva.

जेहति-2. 14. to go.

जेहते-2. 14. to go.

जोषवाकम्-4. 2. nonsense (N. 5. 22.)

ънт−1. 1. earth.

ज्या-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 18.)

ज्योतते-1. 16. to burn.

ज्रयति-2. 14. to go.

ज्वलत:-1. 17. of flame.

ज्वलतिकर्माणः-1.6 meaning to shine.

डीयते-2. 14. to go.

तकति-2. 14. to go.

तक्म-2. 2. offspring.

तक्वा-3. 24. thief.

ततनुष्टिम्-4. 3. fond of decorating the body. (N. 6. 19.)

तथा-3. 13. simile.

तद्र्पः-3. 13. simile.

तद्वत्-3. 13. simile.

तद्वर्णः-3. 13. simile.

तनयः-2. 2. offspring.

तना-2. 10. wealth.

तन्त्रपात्-5. 2. butter or fire: terrestrial deity. (N. 8. 6.)

तप:-1. 7. flame.

तपुषी-2. 13. anger.

तमः-1. 7. night.

तमस्वती-1. 7. night.

तर:-2. 9. strength.

तरागि:-2. 15. quick.

तरस्वत्यः–1. 13. rivers

तरुष्यति-4. 2. to kill. (N. 5. 2.)

तळित्–2. 16. near; 2. 19. to kill.

तवः-2. 9. strength.

तवस:-3. 3. great.

तविष:-3. 3. great.

तविषी-2. 9. strength.

तस्कर:-3. 24. thief.

तस्थुप:-2. 3. man.

ताजत्-2. 15. quick.

तामु:-3. 16. praiser.

ताम्रम्-3. 7. form.

तायु:-3. 24. thief.

तार्च्यः-1. 14. horse; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 27,28.)

ताळ्ह-2.19. to kill.

तिग्म:-2. 20. thunderbolt.

तितउ-4. 1. sieve (N. 4. 9.)

तिर:-3. 29. obtained (N. 3. 20.)

तिस्रोदेवी:-5. 2. terrestrial deity.

(N. 8. 13.)

तुक्-2. 2. offspring.

तुम्रया-1. 12. water.

तुग्वनि-4. 1. a sacred place.

(N. 4. 15.)

तुज्यमानासः-2. 15.quick.

ন্তঃ:-2. 20. thunderbolt; 4. 3.

gift. (N. 6. 18.)

तुआति-3. 20. to give.

तुरीपम्-4. 3. water. (N. 6. 21.)

तुरीयति-2. 14. to go.

तुर्वेशि:-4. 3. overpowering Indra. (N. 6. 14.)

तुर्वशा:-2. 3. man.

तुर्वशे-2. 16. near.

तुवि-3. 1. many.

त्ताव-4. 1. to increase. (N. 4. 25.)

तूतुजान:-2. 15. quick.

त्तुजि:-2. 15. quick.

त्तुमाकृषे-4. 2. to favour soon.

(N. 5. 25.)

त्यम-1. 12. water; 2. 15. quick.

तूर्णाशम्-4. 2. water.(N. 5. 16.)

तूचि:-2. 15. quick.

तृरोकिह-2. 19. to kill.

रुप:-3. 24. thief.

तृप्ति:-1. 12. water.

79-2. 15. quick.

तेज:-1. 12. water; 1. 17. flame.

तोकम्-2. 2. offspring.

तोक्म-2. 2. offspring.

तोदः-4. 2. well or a cavity (N. 5. 7.); a householder.

Deva.

तोयम्-1. 12. water.

तौरयाण:-4. 2. having a swift car. (N. 5. 15.)

त्यजः-2. 13. anger.

त्रयस्त्रिशत्-2.19. thirty-three.

त्रयस्त्रिशच्छतम्-4. 3. one hundred and thirty-three

त्रयोविंशती-1. 7. twenty-three.

त्रिंशत्-1. 10. thirty.

खः-3. 29. half. (N. 3. 20.)

त्वत्र:-2. 9. strength.

त्रयोदश-3. 16; 5. 2. thirteen.

त्री**ण**-5. 1. three.

atmospheric deity; 5. 4.

celestial deity. (N. 12. 11.)

स्सरति-2. 14. to go.

दंस:-2. 1. action.

दंसय:-4. 1. actions. (N. 4. 25.)

दच:-2. 9. strength.

द्यति-2. 14. to go.

दत्रम्-1. 2. gold.

दिख-3. 19. to beg.

द्धिका:-1. 14. horse; 5. 4.

atmospheric deity. (N. 10.31.)

द्धिकावा-1. 14. horse.

दशोति-2. 14. to go.

दध्यङ्–5. 6. celestial deity.

(N. 12. 33.)

द्ध्यति-2. 14 to go.

दन:-4. 3. generous (N. 6. 31.)

दश्चोति-2. 14. to go; 2. 19. to kill.

दश्रम-3. 2. short; 3. 29. small.

दम्तः-4. 1. gentle, liberal, or self-restrained. (N. 4. 5.)

दमे-3. 4. house.

दयते-4. 1. to protect, to give, to divide, to burn, to kill, (N. 4 17.)

दश-1. 15; 2. 8, 12; 3. 5, 8, 20. ten.

दाति-3. 20. to give.

दानकर्माणः-3. 20. meaning to give.

दावने-4. 1. gift. (N. 4. 18.)

दाशति-3. 20. to give.

दासति-3. 20. to give.

दिङ्नामानि—1. 6. synonyms of quarter.

दिचत-2. 20. thunderbolt.

दिनम्-1. 9. day.

दिवा-1. 9. day.

বিবিছিম্ব-4. 3. religious acts. (N. 6. 22.)

दिवेदिवे-1. 9. day by day.

दिशाम-1. 6. of quarters.

दीद्यति-1. 16. to burn.

दीधितय:-1. 5. rays. 2. 5. fingers.

दीयति-2. 14. to go.

दीयते-2. 14. to go.

हुन्दुभि:-5. 3. terrestrial deity (N. 9. 12, 13.)

दुरितम्-4. 3. evil deeds.(N. 6. 12.)

दुरोगे-3. 4. house.

दुर्थाः-3. ¥ house.

दुवस्यति-3. 5. to attend.

दूत:-4. 2, 3. messenger.

(N. 5. 1; 6. 22.)

दूरनामानि-3. 26. synonyms of distant.

दूरस्य-3. 26. of distant.

दूरेश्चन्ते-3. 30. heaven and earth.

दृतिः−1. 10. cloud.

देवताता-3. 17. sacrifice.

देवपत्न्यः-5. 6. celestial deities.

(N. 12. 44, 45.)

देवयव:-3. 18. priest.

देवाः-5. 6. celestial deities.

(N. 12. 38, 39.)

देवाच्या-4. 3. directed or addressed to gods.

देवी ऊर्जाहुती-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 42, 43.)

देवी जोष्ट्री-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 41, 42.)

देवो देवाच्या ऋपा-1. 3. directed towards gods. (N. 6. 8.)

दैव्या होतारा-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 12.)

दोधति-2. 12. to be angry.

दोषा-1. 7. might.

दौर्गह:-1. 14. horse.

द्यविद्यवि-1. 9. day after day.

द्यावाप्रथिवी-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 38.)

द्यावापृथिन्योः-3. 30. of heaven and earth.

बः-1. 9. day.

द्यावापृथिवीनामधेयानि-3.30. synonyms of heaven and earth.

द्यगत्-2. 15. quick.

चमत्-1. 16. to burn.

ध्यनम्-2. 10. wealth; 4. 2. glory or food. (N. 5. 5.)

द्योतते-1. 16. to burn.

द्योतना-1. 8. dawn.

इमति-2. 14. to go.

द्वत्-2. 15. quick.

द्रवति-2. 14. to go.

द्रविणम्-2. 9. strength; 2. 10. wealth.

इविणोदा:-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 1- 4.)

द्राति-2. 14. to go.

द्रथण:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 23.)

इपदे-4. 1. wooden seat. (N. 4. 15.)

इस्मति-2. 14. to go.

द्रावः-2. 3. man.

द्रणात-2. 19. to kill.

इकति-2. 14. to go.

हात्रिशत्-5. 4. thirty-two.

हादश-1. 9; 2. 4; 3. 1. twelve.

द्वार:-5. 2. terrestrial deity.

(N. 8. 10.)

द्वाविंशति:-2. 5 3. 4. twenty-two.

द्वाविंशशतम्-2. 14. one hundred and twenty-two.

द्विता-1. 2. twofold. (N. 5. 3.)

द्विबही:-4. 3. grown in two places, *i.e.* Indra. (N. 6. 17.)

द्विश:-3. 29. pairs.

द्विषष्टि:-4. 1. sixty-two.

धननामानि-2. 10. synonyms of wealth.

धनस्य-2. 10. of wealth.

ঘর:-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 16. 17.)

भन्द-1. 3. space; 4. 2. intermediate space. (N. 5. 5.)

धन्वति-2. 14. to go.

धमति-2. 14. to go; 2. 19. to kill

3. 14. to worship.

धमनि:-1. 11. speech.

धरणम्-1. 12. water.

धर्णासः-2. 9. strength.

धवति-2. 14. to go.

धवा:-2. 3. man.

घाता-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 11.)

धारा-1. 11. speech.

धावति-2. 14. to go.

धासि:-2. 7. food.

धिषणा-1. 11. speech.

धिषयो-3. 30. heaven and earth.

भो:-2. 1. action; 3. 9. wisdom.

धीतयः-2. 5. fingers.

धोर:-3. 15 wise.

धुनय:-1. 13. rivers.

⊌र:−2. 5. finger.

धूर्वति-2. 19. to kill.

धेना-1. 11. speech.

धेनु:-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 43.)

धनति-2. 14. to go.

ध्रति-2. 14. to go.

ध्रयति-2. 14. to go.

धाति-2. 14. to go.

धवति-2. 14. to go.

ध्वंसात-2. 14. to go.

ध्वरति-2. 19 to kill.

ध्वस्मन्वत्-1. 12. water.

न-3. 13. particle of comparison.

नंसन्ते-4. 1. to obtain or to bend.

निक:-3. 12. ind. no, not.

नकीम्-3. 12. ind. no, nobody.

नका-1. 7. night.

नचति-2. 14. to go; 2. 18. to pervade.

नत्तद्वाभम्-4. 3. striking down anyone who approaches. (N. 6. 3.)

नच्यति-2. 14. to go.

नद:-3. 16. praiser; 4. 2. a seer.

नदति-3. 14. to worship.

नदन:-2. 17. battle.

नदीनाम्-1. 13. of rivers.

नदीनामानि-1. 13. synonyms of river.

नदा:-1. 13. rivers; 5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 26.)

नना-1. 11. speech.

नपात्-2. 2. offspring.

नभ:-1. 4. the sky, the sun; 1. 12. water.

नभते-2. 19. to kill.

नभन्व:-1. 13. rivers.

, नभसी-3. 30. heaven and earth.

नमः-2. 7. food; 2. 20. thunderbolt.

नमस्यति-3. 5. to attend.

नम्या-1. 7. night.

नर:-1. 14. horse; 2. 3. man.

नराशंसः-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 7.)

नव-2. 11; 3. 12. nine.

नवते-2. 14. to go.

नवनामानि-3. 28. synonyms of new.

नवम-3. 28. new.

नवस्य-3. 28. of new.

नवेदा:-3. 15. wise.

नन्यम-3. 28. new.

नशत्-2. 18. to pervade.

नसते-2. 14. to go.

नसन्त-4. 1. to obtain or to bend.

नहुष:-2. 3. man.

नाक:-1. 4. the sky and the sun.

नाद:-3. 16. praiser.

नाम-1. 12. water.

नामधेयानि- 1. 17; 3. 30. synonyms.

नामानि-3. 29. synonyms.

नाराशंसः-5. 3. terrestrial deity.

(N. 9. 9-10.)

नार्यः-3. 17. sacrifice.

नाळी:-1. 11. speech.

निघूडव:-3. 2. short.

निचुम्पुर्ण:-4. 2. Soma. (N. 5. 18.)

निरायम्-3. 25. settled and obscure.

नि तोशते-2. 19. to kill.

निधा-4. 1. snares. (N. 4. 2, 3.)

निबर्हेयति-2. 19. to kill.

नियुतो वायो:-1.15. team of Vāyu.

नियुत्वान्-2. 22. lord.

निर्ऋति:-1. 1. earth.

निर्धिक-3. 7. form.

निर्गीतान्तर्हितनामधेयानि-3. 25. synonyms of ascertained and obscure.

नि वपन्तु-2. 19. to kill.

निवित्-1. 11. speech.

निश्चमा:-4. 3. swift steeds. (N.6.4.)

निष्पपी-4. 2. a lustful person.

(N. 5. 16.)

नीरम्-1. 12. water.

नीळम्-3. 4. house.

ਤੁ-2. 15. quick; 3. 14. a particle.

नुकम्-3. 12. ind.

नूच-1. 1. particle.

न्चित्-4. 1. particle.

नृतनम्-3. 28. new.

नूत्नम्-3. 28. new.

नुम्णम्-2. 9.strength; 2. 10. wealth.

नेदति-2. 14. to go.

नेम:-2. 7. food; 3. 29. half.

नेमाधेता-2. 17. battle.

नेमि:-2. 20. thunderbolt.

नौ:-1. 11. speech.

नौति-3. 14. to worship.

पचता-4. 3. ripe or cooking. (N. 6. 16.)

पञ्च-3. 26. five.

पञ्जना:-2. 3. man.

पञ्चदश-1. 2, 5; 2. 2; 3. 17. fifteen.

पञ्चविंशति:-2. 3; 3. 3. twenty-five.

पर्भिः-4. 2. with soma-drinks or

eyes. (N. 5. 3.)

पणते-3. 14. to worship.

पर्णायति-3. 14. to worship.

पतङ्गः-1. 14. horse.

पतिन2. 14. to go.

पतयति-2. 14. to go.

पत्यते-2. 21. to be powerful.

पदानि-3. 12; 4. 1, 2, 3; 5. 1, 2,

3, 4, 5, 6. words.

पथ्या-5. 5. atmospheric deity.

(N. 11. 45, 46.)

पदिम्-4. 2. a bird. (N. 5. 18.)

पनस्यति-3. 14. to worship.

पनायते-3. 14. to worship.

पष्टचा:-3. 14. to worship.

पयः-1. 7. night; 1.12. water;

2. 7. food.

पयस्वती-1. 7. night.

पयस्वत्य:-1. 13. rivers.

परश्च:-2. 20. thunderbolt.

पराके-3. 26. distant.

पराचै:-3. 26. distant.

परावत:-3. 26. distant.

पराश्वर:-4. 3. name of a son of Vasistha; name of Indra. (N. 6. 30.)

परि -4. 2. particle. (N. 5. 28.)

परिचरणकर्माणः-3. 5. meaning to serve.

परितक्स्या-4. 1. night (N. 11. 25.)

परि स्रव-3. 21. to move.

परीग्रसा-3. 1. many.

पर्जन्य:-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 10, 11.)

पर्वतः-1. 10. cloud.

पवते-2. 14. to go.

पवस्व-3. 21. to move.

पवि:-1. 11. speech; 2.20. thunderbolt; 4. 2. the tire of a wheel. (N. 5.5.)

पवित्रम्-1. 12. water; 4.2. a stanza, rays, water, fire, air, Soma, the Sun, Indra. (N. 5. 6.)

परयतिकर्माणः-3. 11. meaning to see.

पस्त्यम्-3. 4. house.

पाक:-3. 8. praiseworthy.

पाज:-2. 9. strength.

पाथ:-4. 3. intermediate space. (N. 6. 7.)

पादु:-4. 2. a foot. (N. 5. 19.)

पार्वत्य:-1. 13. rivers.

पाश्चीं-3. 30. heaven and earth.

पितर:-5. 5. atmospheric deities.

(N. 11. 18.)

पिता-4. 1. protector or supporter. (N. 4. 21.)

पितः-2. 7. food; 5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 24, 25.)

पिनाकम्-3. 29. an instrument of punishment; a bow. (N. 3. 21.)

पिपृत्ता:-3. 14. to worship.

पिप्पलम्-1. 12. water.

पिष्टम-3. 7. form.

पिस्यति-2. 14. to go.

पीपरत्-3. 19. to beg.

प्रान्धः-4. 3. very active, i. e.
Indra: or destroyer of cities;
or Varuṇa: he is praised
with wisdom. (N. 6. 13.);
sacrifice. (Durga.)

पुरन्धी-3. 30. heaven and earth.

पुराणनामानि-3. 27. synonyms of ancient.

पुराणस्य-3. 27. of ancient.

पुरीषम्-1. 12. water.

प्र-3. 1. many.

पुरुभोजा:-1. 10. clouds.

पुरुवा:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 46, 47.)

पुतुकाम:-4. 3. having many desires, i. e. a man. (N. 6. 4.)

पुष्करम्-1. 3. space.

पूजयति-3. 14. to worship.

पूरव:-2. 3. man.

पूर्णम्-1. 12. water.

प्धि-3. 19. to beg.

पूर्वम्-2. 27. ancient.

पुषा-1. 1. earth; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 16, 17.)

पुरुष:-1. 15. of Püsan.

प्रच:-2. 7. food.

पूर्व-2. 17. battle.

प्रस्कृति-3. 14. to worship.

पृण्चि-3. 20. to give.

प्रणात-3. 20. to give.

पूतनाः-2. 3. man; 2. 17. battle.

पृतनाज्यम्-2. 17. battle.

पूल-2. 17. battle.

पृथिवी-1. 3. space; 5. 3. terrestrial deity; 5. 5. atmospheric deity; 5. 6. celestial deity.

पृथिवीनामधेयानि-1. 1. synonyms of earth.

पृथिव्या:-1. 1. earth.

पशुज्ञया-4. 2. very swift. (N.5.10.); one whose speed is extended, (Durga.)

क्टबी-1. 1. earth; 3. 30. heaven and earth.

प्रश्न:-1. 4. variegated; the Sun; the sky. (N. 2. 14.)

पुषत्यो मस्ताम्-1. 15. the spotted horses of the Maruts.

वेबचित-2. 14. to go.

पेश:-1. 2. gold; 3. 7. form.

पेद्र:-1. 14. horse.

पौंस्यानि-2. 9. strength.

पौंस्ये-2. 17. battle.

प्रकलिवत्-4. 3. a merchant. (N. 6. 6.)

प्रजा-2. 2. offspring.

प्रजापति:-3. 17. sacrifice; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 42, 43.)

प्रज्ञानामानि-3. 9. synonyms of wisdom.

प्रज्ञाया:-3. 9. of wisdom.

भतद्रस्-4. 3. having obtained wealth. (N. 6. 21.)

मतिष्ठा-3, 2, short.

प्रतीच्यम्-3. 25. settled and obscure.

प्रतम-3. 27. ancient.

प्रदिव:-3. 27. ancient.

प्रिंपेले-3. 29. near. (N. 3. 20.)

प्रवते-2. 14. to go.

प्रवया:-3. 27. ancient.

प्रशस्यनामानि-3. 8. synonyms of praiseworthy.

प्रशस्यस्य-3. 8. of praiseworthy.

प्राश्च:-2. 15. quick.

प्रवते-2. 14. to go.

प्साति-2. 14. to go.

प्य:-3. 7. form.

फण्ति-2. 14. to go.

फालिग:-1, 10, cloud.

that flows brightly and dreadfully; streams of rain or lightning. (N. 6. 26.)

बर्-3. 10. truth.

बत:-4. 3. a particle used to express regret or pity. (N. 6. 28.); a child, devoid of strength (Deva.)

बन्धः-2. 10. wealth.

बप्सति-2. 8. to eat.

बब्धाम्-2. 8. eat.

बभस्ति-2. 8. to eat.

बहंगा-4. 3. growth or injury. (N. 6. 18.)

बहि:-1. 3. space; 1. 12. water; 5. 2. terrestrial deity.(N.8.9.)

बहिंषत्-3. 3. great.

बाहिंपी-3. 4. great.,

बत्तनामानि-2. 9. synonyms of strength.

बलस्य-2. 9. of strength.

बहिष्ठ:-3. 3. great.

बहुनामानि-3. 1. synonyms of much.

बहुबे-3. 30. heaven and earth.

बहो:-3. 1. gen. much.

बाध:-2. 9. strength.

बाहुनामानि-2. 4. synonyms of arm.

बाहू-2. 4. arm.

बाह्यो:-2. 4. of arm.

बिस्यति-2. 14 to go.

बोरिटे-4. 2. intermediate space. (N. 5. 27, 28.)

बुन्द:-4. 3. arrow. (N. 6. 33.)

बुर्वरम्-1. 12. water.

बुसम्-1. 12. water.

वृबदुक्थम्-4. 3. highly praised or one to whom praise is to be offered. (N. 6. 4.)

वृब्कम्-1. 12. water.

बृहत्-3. 3. great.

बृहस्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 11, 12.)

बृहस्पते:-1. 15. of Brhaspati.

बेकनाटान्-4. 3. usurers. (N. 6. 26.)

बेकुटा-1. 11. speech.

जन:-1. 14. horse. 3. 3. great.

बद्ध-2. 7. food; 2. 10. wealth.

बह्मणस्पति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 12, 13.)

ब्राह्मणा व्रतचारिण:-3. 13. simile.

भग:-2. 10. wealth; 5. 6. atmospheric deity. (N. 12. 13, 14.)

भगाति-3. 14. to worship.

भणायते-3. 14. to worship.

भनति-3. 14. to worship.

भन्दते-1. 16. to burn; 3. 14. to worship.

भन्दनाः-4. 2. greetings of praise. (N. 5. 2.)

भरता:-3. 18. priests.

भरित्रे -2. 4. arm.

मरे-2. 17. battle.

भर्म-1. 2. gold.

भवति-2. 8. to eat.

भविष्यत्-1. 12. water.

भसथ:-2. 8. to eat.

भा ऋजीकः -4. 3. of well-known light; fire. (N. 6. 4.)

भानु:-1. 9. day.

भाम:-2. 13. anger.

भामते-2. 12. to be angry.

भारती-1. 11. speech.

भास्वती-1. 8. dawn.

भास्वत्य:-1. 13. rivers.

भुरण्यति-2. 14. to go.

भुरण्य:-2. 15. quick.

भुरिजौ-2. 11. arm.

भुवनम्-1. 12. water.

मू:-1. 1. earth: 1. 3. space.

भूत: -3. 13. simile.

भूतम्-1. 12. water.

भूमि:-1. 1. earth.

भूरि-3. 1. many.

भूगव:-5. 5. atmospheric deities. (N. 11. 19,)

मृणीयते-2. 12. to be angry.

मृिस:-4. 3. mover. (N. 6. 20.)

भेषजम्-1. 12. water; 3. 6. happiness.

भोजते-2. 12. to be angry.

भोजनम्-2. 10. wealth.

भ्यसते-3. 29. to fear. (N. 3. 21.)

अमित-2. 14. to go.

भ्राजते-1. 16. to burn.

भ्राशते-1. 16. to burn.

भारयति-1. 16. to burn.

भ्री**गा**ति-2. 12. to be angry.

भ्रेषति-2. 12. to be angry.

मंहते-3. 20. to give.

मञ्ज-2. 15. quick.

मख:-3. 17. sacrifice.

मघम्-2. 18. wealth.

मज्मना-2. 9. strength.

मण्डूका:-5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 5.)

मतय:-3. 15. wise.

मतुथा:-3. 15. wise.

मद्ति-3. 14. to worship.

मदेमहि-3. 19 to beg.

मध-1. 12. water.

मध्या-4. 1. in the midst of. (N. 4. 11.)

मनश्चित्-3. 15. wise.

मनामहे-3. 19. to beg.

मनीषी-3. 15. wise.

मनु:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 34.)

मनुष्यनामानि-2. 3. synonyms of man.

मनुष्या:-2. 3. men.

मनुष्याणाम्-2. 3. of men.

मन्त्रयते-3. 14. to worship.

मन्दते-1. 16. to burn; 3. 14 to worship.

मन्दिने-1. 1. joyful. (N. 4. 24.)

मन्दू-4. 1. delighted. (N. 4. 12.)

मन्द्रयते-3. 14. to worship.

मन्द्रा-1. 11. speech.

मन्द्राजनी-1. 11. speech.

मन्धाता-3. 15. wise.

मन्महे-3. 19. to beg.

मन्यते-2. 6 to desire; 3. 14. to worship.

मन्यु:-2. 13. anger; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 29, 30.)

ममसत्यम्-2. 17. battle.

मयः-3. 6. happiness.

मयूखा:-1. 5. rays.

मरीचिपा:-1. 5. rays.

मरुत्-1. 2. gold; 3. 7. form.

मस्त:-3. 18. priest; 5. 5. atmospheric deities. (N. 11.

13, 14.)

मरुताम्-1. 15. of Maruts.

मर्ता:-2. 3. men.

मर्त्याः-2. 3. men.

मदंति -2. 14. to go.

मर्या:-2. 3. men.

मिल्र चः -3. 24. thief.

मल्मलाभवन्-1. 17. flame.

मह:-1. 12. water.

महत्-1. 12. water; 3. 3. great.

महतः-3. 3. of great.

महन्नामानि -3. 3. synonyms of great.

महयति-3. 14. to worship.

महाधने-2. 17. battle.

महिष:-3 3. great.

मही-1. 1. earth; 1. 11. speech; 2. 11. cow; 3. 30. heaven and earth.

मांश्रव:-1. 14. horse.

माकि:-3. 12. particle.

मातर:-1 13. rivers.

मायते-3. 19. to beg

माया-3. 9. wisdom

माय:-1. 11 speech.

मायुक:-3. 2 short.

मार्ष्टि-2. 14. to go.

माहिन:-3. 3. great.

भित्र:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 21, 22.)

मिनति-2. 14. to go.

मिनाति-2. 14. to go; 2. 19. to kill.

मिनोति-2. 19. to kill.

मिमिड्डि-3. 19. to beg.

मिमीहि-3. 19. to beg. "

मियच्चित-2. 14. to go.

मिस्यति-2. 14. to go.

मीळ्हुम्-2. 10. wealth.

मीळ्डे-2, 17, battle

मुषीवान-3. 24. thief.

मुष:-1. 1. mouse. (N. 4. 6.)

मृद्ध:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 6, 7.)

म्ध:-2. 17. battle.

मेघ:-1. 10. cloud.

मेघनामानि-1. 10. synonyms of cloud.

मेघानाम्-1. 10. of clouds.

मेघ:-3. 17. sacrifice.

मेत्रा-2. 10 wealth.

मेधाविन:-3. 15 wise.

मेधाविनाम्-3. 15. of the wise.

मेधाविनामानि-3. 15. synonyms of wise.

मेना-1.11. speech; 3.29 women. (N. 3.21.)

मेनि:-2. 20. thunderbolt.

मेलि:-1. 11. speech.

मेषो भूतो भि यन्न य:-3. 13. simile.

महना-4. 1. abundant, respected, what I do not possess.

(N. 4. 4.)

मोकी-1. 7. night.

म्यच्ति-2. 14. to go.

यज्ञ:-3. 17. sacrifice.

यज्ञनामानि–3. 17. synonyms of sacrifice.

यज्ञस्य-3. 17. of sacrifice.

यतते-2. 14. to go.

यतस्रुचः-3. 18. priests.

यथा-3. 13. simile.

यदवः-2. 3. men.

यन्तार:-3. 19. to beg.

यानेध-3. 19 to beg.

यम:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 19, 21.); 5.6. celestial deity. (N. 12. 28, 29.)

यमी-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 33, 34.)

यम्या-1. 7. night.

यब्या:-1. 13. rivers.

यश:-1. 12. water; 2. 7. food; 2. 10. wealth.

यहः-1. 12. water; 2. 9. strength.

यहु:-2. 2. offspring.

यहः-3. 3. great.

याच्याकर्माणः-3. 19. meaning to implore.

यातयति-2. 19. to kill.

याति-2. 14. to go.

यादु:-1. 12. water.

याद्यश्मन्-1.3. whatever.(N. 6. 15.)

यामि-3. 19 to beg.

युध्यति-2 14. to go.

युध्यते-2. 14. to go.

योक्त्राणि–2. 5. fingers.

योजनानि-2. 5. fingers.

योनि:-1. 12. water; 3. 4. house.

योपिष्ट-2. 14. to go. योति-3. 14. to worship.

रंसु-4. 3. delightful. (N. 6. 17.) रहति-2. 14. to go.

रजः-1. 7. night; 4. 1. light, water, worlds, blood and day. (N. 4. 19.)

रजति-2. 14. to go.

रजयति-3. 14. to worship.

रजसी-3. 30. heaven and earth. रञ्जयित-3. 14. to worship.

रण:-2 17. battle

रतम्-2. 10. wealth.

रथ:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9-11, 12.)

रथवंति-2 14. to go; 4. 3. one who desires a chariot. (N. 6. 28.)

रभसः-3 3. great

रम्णाति-2. 19. to kill

रम्भ:-3. 29. punishment (N 3. 21.)

रियः-1 12 water; 2 10. wealth.

रशना:-2. 5. fingers.

रश्मय:-1. 5 ravs.

रिमनामानि-1. 5 synonyms of rays.

रश्मीनाम्-1. 5. of rays.

रसः–1. 12. water; 2. 7. food.

रसति-3. 14. to worship.

राका-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 30, 31.)

राजति-2. 21. to be powerful.

राति-2. 14. to go; 3. 20. to give. रात्रि:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 28, 29.)

रात्रिनामानि-1. 7. synonyms of night.

रात्रे:-1. 7. of night.

राध:-2. 10. wealth.

राम्या-1. 7. night.

राय:-2. 10. wealth.

राष्ट्री-2. 22. lord.

रासति-3. 20. to give.

रासभावश्विनोः-1.15. team of Asvins.

रास्पिन:-4. 3. noisy. (N. 6. 21.)

रिक्थम्-2. 10. wealth.

रिक्वा-3. 24. thief.

रियाति-2. 14. to go.

रिप:-1. 1. earth.

रिप:-3. 24. thief.

रिभ्वा-3. 24. thief.

रिरिद्धि-3. 19. to beg.

रिरीहि-3. 19. to beg.

रिशादसः-4.3. destroying enemies. (N. 6. 14.)

रिहति-3 14. to worship.

रिहाया:-3. 24. thief.

रीयते-2. 14. to go.

रुवमम्-1. 2. gold

रुजाना:-1. 13. rivers; 4. 3. rivers (N. 6. 4.)

च्द्र:-3. 16. praiser; 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 5, 6.)

रहा:-5. 5. atmospheric deities.

(N. 11. 14, 15.)

स्थात्-4. 3. bright colour. (N. 6. 13.)

रूपनामानि-3. 7. synonyms of beauty.

रूपस्य-3. 7. of beauty.

रूव्हति-2. 14. to go.

रेक्ण:-2. 10. wealth.

रेजित-2. 14. to go.

रेजते-3. 29. fear and trembling. (N. 3. 21.)

रेत:-1. 12. water.

रेम:-3. 16. praiser.

रेभात-3. 14. to praise.

रेळते-2 12. to be angry.

रैवत:-1. 10. cloud.

रोचते-1. 16. to burn.

रोदसी-3. 30. heaven and earth; 5. 5. atmospheric deity; wife of Rudra. (N. 11. 49,50.)

रोधचका:-1. 13. rivers.

रोधस्त्रयः-1. 13. rivers.

रोहित:-1. 13. rivers.

रोहितोऽम्रे:-1. 15. team of Agni.

रोति-3. 14. to worship.

रौडिण:-1. 10. cloud.

लजति-2. 14. to go.

लोटते-2. 14. to go.

लोडते-2. 14. to go.

लोधम्-1. 1. greedy. (N. 4. 14.)

लोहम्-1. 2. gold.

বৰ:-1. 2. exalted with lustre or breast, exalted in the body. (N. 4. 16.)

वत्त्रणः-1. 13. rivers.

वग्नु:-1. 11. speech

बन्न:-2. 20. thunderbolt.

वज्रनामानि 2. 20. synonyms of thunderbolt.

वज्रस्य-2. 20. of thunderbolt.

वञ्चति-2. 14. to go.

वदति-2. 14. to go

वध:-2. 9. strength; 2. 20. thunderbolt.

वधकर्माण:-2. 19. meaning to kill.

वध्व:-1. 13. rivers

वनम्-1. 5. ray; 1. 12. water.

वनगुः-3. 24. thief.

वनस्पत्ति.-5. 2. terrestrial deity. (N. 8. 16-20.)

वनुष्यति- 2. 12. to be angry; 4. 2. to injure.(N. 5. 2.)

वनोति-2. 6. to desire.

वन्दते-3. 14. to worship.

वपु:-1. 12. water; 3. 7. form.

वम्रक:-3. 2. short.

वम्रीभि: -3. 29. ants. (N. 3. 21.)

वयुनम्-3. 8. praiseworthy; 3. 9. wisdom; 4. 2. wisdom or brilliance, or desire. (N. 5. 15.)

वराह:-1. 10. cloud; 4. 2. cloud, boar. (N. 5. 4.)

बरिव:-2. 10. wealth.

वहणः-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 3-5.); 5. 6 celestial deity. (N. 12. 21-25.)

वरूथम्-3. 4. house.

वर्गः-2. 9 strength.

वर्च:-2. 7. food.

वर्तते-2. 14. to go.

वर्षः-3. 7. form

वर्यः-1. 13. rivers.

वलः-1. 10. cloud.

वलाहक:-1. 10. cloud.

वितशानः-1. 10. cloud.

वरगु:-1. 11. speech.

वल्गूयति-3. 14. to worship.

वविषय-3. 3. great

वब:-3. 23. well.

विद:-3. 7. form.

वश्म-2. 6. to desire.

वष्टि-2. 6. to desire.

वसवः-1. 5. rays; 5. 6 celestial deities. (N. 12. 41, 42.)

वसु-2. 10. wealth.

वस्तो.-1. 9. day.

वस्त-1. 7. night.

वस्त्री-1 7. night.

वहते-2. 14. to go

वहि:-1. 14. horse.

वा:-1. 12. water.

वाक्-1. 11. speech; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 27, 28.)

वाघत:-3. 15. wise; 3. 18. priest.

वाङ्नामानि-1. 11. synonyms of speech.

वाच:-1. 11. of speech.

वाचस्पति:-5. 4. atmospheric deity.

(N. 10. 17, 18.)

वाज:-2. 7. food.

वाजगन्ध्यम्-4. 2. possessing food. (N. 5. 15.)

वाजपस्त्यम्-4. 2. bestowing food. Soma. (N. 5. 15.)

वाजयति-3. 14. to worship.

वाजसातौ-2. 17. battle.

वाजिन:-5. 6. celestial deities. (N. 12. 43, 44.)

वाजिनी-1. 8. dawn.

वाजिनीवर्ता-1. 8 dawn.

वाजी-1. 14. horse.

वाजे-2. 17. battle.

वान्छ्रति-2. 6. to desire.

वागः-1. 11. speech.

वार्गी-1. 11. speech.

वार्गाची-1. 11. speech.

वात:-5. 4. atmospheric deity. (N 10. 34, 35)

वातरंहा:-2. 15. quick.

वाताप्यम्-4. 3. water. (N. 6. 28.)

बाति-2. 14. to go.

वामः-3. 8. praiseworthy.

वायु:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10 1-3.)

वायो:-1. 15. of Vāyu.

वारि-1. 12. water.

वार्यम्-4. 2. a boon. (N. 5. 1.)

वावशान:-4. 2. desirous, or noisy. (N. 5. 1.)

वाशी-1.11. speech; 4.1. speech, or ray. (N. 4.19.)

वासरम्-1. 9. day.

वास्तोष्पत्ति:-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 16, 17.)

वाह:-4. 1. Soma-juice.(N. 4. 16.); praise or the skin used in pressing Soma. (Deva.)

वाहिष्ठ:-4. 2. bearer. (N. 5. 1.)

विंशति:-3. 6. twenty.

विखाद:-2. 17. battle.

विम:-3. 15. wise.

विचर्षाः-3. 11. to see.

वि चष्ट-3. 11. to see.

विजामातु:-4. 3. a would-be son-in-law. (N. 6. 9.)

विदथ:-3. 17. sacrifice.

विद्यानि-4. 3. knowledge.(N. 6. 7.)

विद्रधे-1. 1. perforated. (N. 4. 15.)

विधाता-3. 15. wise; 5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 11. 12.)

विधेम-3. 5. to attend.

विनङ्गसा-2. 4. arm.

विप:-2. 5. fingers; 3. 15. wise.

विपन्यव:-3. 15. wise.

विपश्चित्-3. 15. wise.

विपा-1. 11. speech.

विपार्ञ्जुद्दी-5. 3. terrestrial deities.

(N. 9. 38, 39.)

विप्र:-3. 15. wise.

विभावरी-1 8. dawn.

वियत्-1. 3. space.

वियात:-2. 19 to kill.

वियुते-4. 1. heaven and earth. (N. 4. 25.); separated. (Deva.)

विरप्शी-3. 3. great.

विवद्यसे-3. 3. great.

विवस्वन्त:-2. 3. men.

विवाक-2. 17. battle.

विवासति-3. 5. to attend.

विश:-2. 3 men.

विश्वकमाँ-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 25, 26.)

विश्वचर्षिः-3. 11 to see.

विश्वम्-3. 1. manv.

विश्वरूपा बृहस्पते:-1. 15. team of Brhaspati.

विश्वानर:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 8-10.); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 20, 21.)

विश्वे देवा:-5. 6. celestial deities. (N. 12. 39, 40.)

विषम्-1. 12. water.

विषिष्टि-2.14. to go.

विषुण:-4. 1. dreadful. (N. 4. 19.)

विष्ट्र्-1. 4. the sun and the sky.

विष्ट्वी-2. 1. action.

विष्णु:-3. 17. sacrifice; 4. 2. name of Visnu; (N. 5. 7, 8.); 5. 6. celestial deity.(N.12. 18, 19.)

विष्पत:-4. 3. spread on all sides. (N. 6. 20.)

विसुद्द:-4. 3. waters. (N. 6. 3.)

विहाया:-3. 3. great.

वीजम्-2. 2. offspring.

वीरव:-4. 3. herbs or plants.

(N. 6. 3.)

वीळु-2. 9. strength.

चृक्−2. 9. strength.

夏季:-2. 20. thunderbolt; 3. 24. thief; 4. 2. the moon. (N. 5. 20, 21.)

वृक्जबर्हिष −3. 18. priests.

वृत्तस्य नु ते पुरुहूत वयाः-3. 13. simile.

वृजनम्-2. 9. strength.

वृण्कि-2. 19. to kill.

वृतम्-2. 10. wealth.

वृतः−1. 10. cloud.

वृत्रत्र्ये-2. 17. battle

वृत्रम्−2. 10. wealth.

वृन्दम्-4. 3 arrow. (N. 6. 35.)

वृश्चति-2. 19. to kill.

वृषन्धः-1. 10. cloud.

वृषभः -5. 2. terrestrial deity. (N. 9 22, 23.)

वृषाकपायी 5. 6. celestial deity. (N. 12. 8, 9.)

वृषाकपि:-5. 6. celestial deity. (N 12. 27, 28.)

वेति-2. 6. to desire; 2. 8. to eat; 2. 14. to go.

वेदः-2. 10. wealth.

वेधा:-3 15. wise.

वेन:-3. 15. wise; 3. 17. sacrifice; 5. 4. atmospheric deity; (N. 10. 38, 39.)

वेनति-2. 6. to desire; 2. 14. to go; 3. 14. to worship.

वेप:-2 1. action.

वेवेष्टि-2. 8. to eat.

वेप:-2. 1. action.

वेपिष्ट-2. 14. to go.

वेसति-2. 14. to go.

चैतसः-3. 29. male organ. (N. 3. 21.)

वैश्वानर:-5. 1. terrestrial deity. (N. 7. 21-31.)

च्याथः-2. 13. anger.

च्यन्त:-1. 1. to see, to eat. (N.4.19.)

न्यानशि:-3. 1. many.

च्याप्तिकमीणः-2. 18. meaning to pervade

च्योम-1. 3. space; 1 6. quarters; 1 12. water

वज.-1. 10. eloud

वनति-2. 14. to go.

वतम्-2. 1. action

व्य:-3. 3. great.

बन्दी-4. 2. one who makes soft i.e. makes things ripe, the Sun. (N. 5. 16.)

बा:-4. 2. low caste men. (N. 5. 3.)

बाता:-2. 3. men.

बाधन्-3. 3. great

বিষা:-2. 5. fingers.

शंयो:-4. 1. tranquility and removal of disease. (N. 4. 22.)

शंसति-3 14. to worship.

शकुनि:-5. 3. terrestrial deity. (N. 9. 3, 4.)

शकि:-2. 1. action.

शक्म-2. 1. action.

शक्वरी-2. 4 arms; 2. 11. cow.

शाग्ध-3. 19. to beg.

शरमम्-3. 6. happiness.

शर्ची-1. 11. speech; 2. 1. action; 3. 9. wisdom.

शतम्-3. 1. many.

शतरा-3. 6. happiness.

शब्द:-1. 11. speech.

शम्-3. 6. happiness

शमी-2. 1. action.

शकाति-2. 19. to kill.

श्रम्ब:-4. 2. thunderbolt. (N. 5. 24.)

शम्बर:- 1. 10. cloud.

शम्बरम्-1. 12 water; 2. 9. strength.

शरणम्-3. 4. house.

शराह -4. 3. a child or fool. (N. 6. 31.)

शर्ध:-2. 9. strength.

शर्म-3 4. house.

शर्याः-2. 5. fingers; 4. 2. fingers and arrows. (N. 5. 4.)

शर्वरी- 1. 7. night.

शव:-1. 12. water; 2. 9. strength.

शवति-2. 14. to go.

शशमान:-3. 14. to worship, 4. 3. raising. (N. 6. 8)

शक्त-3. 1. many.

शब्यम् -3. 7 form.

शाखा.-2. 5. fingers.

शातपन्ता-3. 6. happiness.

शाशदान:-4. 3. Indra. (N. 6. 16.)

शिचति-3. 20. to give.

शिताम-4. 1. arm, uterus, fat. (N. 4. 3.)

शिपिविष्ट:-4. 2. a name of Vispu. (N. 5. 7-9.)

शिष्रे–4. 1, 3 jaws and nose. $(\chi 6 17.)$

शिमी-2. 1. action.

शिम्बाता-3. 6. happiness.

शिरिणा-1. 7. night.

शिरिन्बिड:-4. 3. cloud. (N. 6. 30.)

शिल्गु:-3. 6. happiness.

शिल्पम्-2. 1. action; 3. 7 form.

शिवम्-3. 6. happiness.

शिशीते-4.1. to sharpen. (N. 4. 18.)

शीभम् -2. 15. quick.

शीरम्-4. 1. pervading, fire. (N.

श-2. 15. quick.

शुक्रम्-1. 12. water.

श्रुनम्−3 6. happiness.

श्चनासीरो-5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 40, 41.)

ग्रुभम्-1. 12. water.

ग्रह्म:-4. 3. waters. (N. 6. 16.)

श्रुष्णम्-2. 9 strength.

शुष्मम्−2. 9. strength.

ग्रूघनास:-2. 15. quick.

शूरसाता-2. 17. battle.

यूर्ता:-2. 15. quick.

शुब्स-2. 9. strength; 3. 6. happiness.

ऋकार्य-1. 17. flames.

श्र्याति-2. 9. to kill.

श्रेप:-3.29. male organ. (N 3.21.)

शेवम्-3. 6. happiness.

शेवृधम्-3. 6. happiness.

शेष:-2. 2. offspring.

शोकी-1. 7. night.

शोचति-1 16. to burn.

शोचि:-1. 17. flame.

श्चोत्तति-2. 14. to go.

रनथति-2. 19. to kill

रमशा-4. 2. moving quickly, a stream. (N. 5. 12.)

स्यावाः सवितुः—1 15. team of the sun.

श्यावी-1. 7. night

रयेन:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 1. 2.)

श्येनासः-1. 14. horse.

श्रत-3, 10, truth

श्रदा-5 3. terrestrial deity (N. 9, 30, 31.)

श्रव:-2. 7 food; 2. 10 wealth.

श्रायन्त:-4. 3. resorting to from all sides. (N. 6. 8.)

ধ্র**ছা**—1. 3. quick. (N. 6. 13.)

श्लोकः-1. 11. speech.

শ্বন্নী—1. 2. a gambler. (N. 5. 22.)

श्वसिति-2. 19. to kill.

भात्रति-2. 14. to go.

श्वात्रम्-2. 10. wealth; 4. 2. quick. (N. 5. 3.)

श्रेता-1. 8. dawn.

ण्वःकति-2. 14. to go.

षर्-1. 4; 3. 10, 25, 27, 28. six.

षट्चत्वारिंशत्-2. 17. forty-six.

षद्त्रिंशत्-5. 3, 5. thirty-six.

षड्विंशति:-1. 14; 2. 1, 5; 3. 29. twenty-six.

षोडश-1. 3, 8; 3. 7. sixteen.

संयत्-2. 17. battle.

संयुगे-2. 17. battle.

संवत:-2. 17. battle.

सन्ति-2. 14. to go.

सगर:-1. 3. space.

सङ्घा:-2. 17. battle.

संख्ये-2. 17. battle.

सङ्गथे-2 17. battle.

सङ्गमे-2. 17. battle.

सङ्गे-2. 17. battle.

सङ्ग्रमनामानि—2. 17. synonyms of battle.

सङ्ग्रमस्य-2. 17. of battle.

सचति-2. 14. to go.

सचते-3. 29. to serve. (N. 3. 21.)

सचा-4. 2. along with. (N. 5. 5.)

सत-1. 12. water.

सतः-3. 29. reached. (N. 3. 20.)

सतीनम्-1. 12. water.

सत्यनामानि-3. 10. synonyms of truth.

सत्यम्-1. 12. water.

सत्यस्य-3. 10. of truth.

सत्रा-3. 10. truth.

सद्नम्-1. 12. water.

सदसी-3. 30. heaven and earth.

सदान्वे-4. 3. noisy. (N. 6. 30.)

सम-1. 12. water; 2.17. battle; 3. 4. house.

सञ्चनी-3. 30. heaven and earth.

सनाभय:-2. 5. fingers.

सनुतः-3. 25. settled and obscure.

सनेमि-3. 27. ancient.

सपति-3. 5. to attend; 3.14. to worship.

सपर्यति-3. 5. to attend.

सप्त ऋषय:-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 36-38.)

सप्तत्रिंशत्-1. 13. thirty-seven.

सप्तदश-3. 19. seventeen.

सप्तपञ्चाशत्-1. 11. fifty-seven.

साप्तः-1. 14. horse.

सप्रथा:-4. 3. extended on all sides.

(N. 6. 7.)

सबाध:-3. 18. priest.

समन्ध-2. 17. battle.

समनम्-2. 17. battle.

समनीके-2. 17. battle.

समर्थे-2. 17. battle.

समर्थ-2. 17. battle.

समस्य-4. 2. all. (N. 5. 23.)

समिति:-2. 17. battle.

समिथे-2. 17. battle.

समीके-2. 17. battle.

समुद्र:-1. 3. space; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 31, 32.)

सम्मोहे-2. 17. battle.

सर:-1.11. speech; 1. 12. water.

सरप्यु:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 9, 10.)

सरमा-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 24, 25.)

सरस्वती-1.11. speech; 5.5. atmospheric deity. (N. 11.25,26.)

सरस्बद्ध:-1. 13. rivers.

सरस्वान्-5. 4. atmospheric deity. (N 10. 23, 24.)

सरित:-1. 13. rivers.

सर्गा:-1. 12. water.

सर्गीकम्-1. 12. water.

सर्पति-2. 14. to go.

सिंप:-1. 12. water.

सर्वपदसमाम्रानाय-3. 12. to compile a list of all words.

सर्वम्-1. 12. water.

सर्धते-2. 14. to go.

सव्यक्तम्-4. 3. mad, apostate, outcaste. (N. 6. 3.); one liable to go astray, or to be lost. (Deva.)

सिंबनम्-1. 12. water; 3. 1. many. सवनम्-3. 17. sacrifice.

सविता-5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 31-33); 5. 6. celestial deity. (N. 12. 12, 13.)

सवितः-1. 15. of Savitr.

सर्वीमनि—4. 3. stimulation. (N. 6. 7.) सश्चति—2. 14. to go.

ससम्-2. 7. food; 4. 2. dream. (N. 5. 3.); atmospheric light. (Deva.)

सस्ति-3. 22. to sleep.

सिंस-4. 2. cloud. (N. 5. 1.)

सम्रति-2. 14. to go.

सस्रत:-1. 13. rivers.

सस्व:-3. 25. settled and obscure.

सह:-1. 12. water; 2. 9. strength.

सहस्रम्-3. 1. many.

साचीवित्-2. 15 quick.

साधारणानि-1. 4. common.

साध्या.-1. 5. rays; 5. 6. celestial deities. (N. 12. 40, 41.)

सायकः-2. 20. thunderbolt.

सिनम्-2 7. food; 4. 2. food. (N. 5. 5.)

सिनीवासी-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 31, 32.)

सिन्धव:-1. 13. rivers.

सिषङ्ग-3. 29. to serve. (N. 3. 21.)

सिसर्ति-2. 14. to go.

सिम्नति-2. 14. to go.

सीम्-4. 2. particle.

सीरा:-1. 13. rivers.

सुकम्-3. 12. indeclinable.

सुचेम-1. 12. water.

सुखनामानि-3. 6. synonyms of happiness.

सुखम्-1. 12. water.

सुखस्य-3. 6. of happiness.

सुग्ग्यम्-3 6. happiness.

सुतः−2. 7. food.

entry offspring, or horse. (N.4.18.)

सुदत्र:-4 3. bountiful. (N. 6. 14.)

सुदिनम्-3. 6. happiness.

सुनीथ:-3. 8. praiseworthy.

सुपर्थः 5. 4. atmospheric deity. (N. 10. 45, 46.)

सुपर्याः-1. 5. rays; 1. 14. horse. सुपर्याः-1. 11. speech.

सुप्रायण:-4. 1. moving in a beautiful manner, or a door, according to Yāska; and flames, according to Sāka-pūṇ. (N. 4. 18.)

सुमत्-4. 3. one's self. (N. 6. 22.)

सुन्नम्-3. 6. happiness.

सुम्नावरी-1. 8. dawn.

सुरा-1. 12. water.

सुविते-4. 1. gone in a beautiful manner. (N. 4. 17.)

सुविदन्न:-4. 3. having noble know-ledge. (N. 6. 14.)

मुशिम:-4. 3. having beautiful jaws or nose. (N. 6. 17.)

सद:-3. 23. well.

सूनरी-1. 8. dawn.

सुद:-2. 2. offspring.

स्नृता-1. 8. dawn; 2. 7. food.

सुनृतावती-1. 8. dawn.

स्नृतावरी-1. 8. dawn.

स्रि:-3. 16. praiser.

सूर्त-4. 3. well-stirred.

स्यै:-5. 6. celestial deity. (N. 12. 14-16.)

सूर्या-1. 11. speech; 5. 6. celestial deity. (N. 12. 7, 8.)

सक:-2. 20. thunderbolt.

स्या:-4. 2. goad. (N. 5. 28.)

समः-4.3. serpent or oil. (N 6.17.)

संघति-2. 14. to go.

सोम:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 2-5.)

सोमानम्-4. 3. presser (N. 6.9, 10.)

सोमो श्रज्ञ:-4. 2. Soma has flown.

स्तामु.-3. 16. praiser.

स्तिपा:-4. 3. well. (N. 6. 17); fire. (Deva.)

स्तियानाम्-4. 3. waters. (N. 6. 17.)

स्तुत्-3. 16. praiser.

स्तुप्-3. 16. praiser.

स्तृषाति-2. 19. to kill.

स्तुभि:-3. 29. planets. (N 3. 20.)

स्तेननामानि-3.24. synonyms of thief.

स्तेनस्य-3. 24. of thief.

स्रोतृनामानि-3. 16. synonyms of praiser.

स्रोतृखाम्- 3. 16. of praisers.

स्तोभति-3. 14. to worship.

स्तौति-3. 14. to worship.

स्नेहयति-2. 19. to kill.

स्पृध:-2. 17. battle.

स्फ्रुरति-2. 19. to kill.

स्फुलति-2. 12. to kill.

स्यन्दति-2. 14. to go.

स्यन्दते-2. 14. to go.

स्यन्द्रासः-2. 9. strength.

स्यमति-2. 14. to go.

स्यूमकम्-3. 6. happiness.

स्योनम्-3. 6. happiness.

स्रंसति-2. 14. to go.

स्रंसते-2. 14. to go.

स्रवति-2. 14. to go.

स्रवन्त्य:-1. 13. rivers.

स्रोत:-1. 12. waters.

स्रोत्या:-1. 13. rivers.

₹ :-1. 4. the Sun and heaven; 1. 12. water.

स्वज्ञा.-4. 2. of bright gait. (N. 5. 7.)

स्वद्ति-3. 14. to worship.

स्वधा-1. 12. water; 2. 7. food.

स्वधिति:-2. 20. thunderbolt.

स्वधे-3. 30. heaven and earth.

स्वन:-1. 11. speech.

स्विपिति-3. 14. to worship; 3. 22. to sleep.

स्विपितिकर्मांग्यो-3. 22. meaning to sleep.

स्वयम्भू:-1. 3. space.

स्बर:-1. 11. speech.

स्वरति-2. 14. to go; 3. 14. to worship.

स्वसराधि-1. 9. day; 3. 4. house; 4. 2. days. (N. 5. 4.)

स्वसार:-2. 5. fingers.

स्वस्ति:-5. 5. atmospheric deity. (N. 11. 45, 46.)

स्वाहा-1. 11. speech.

स्वाहाकृतयः – 5. 2. terrestrial deities. (N. 8. 21, 22.)

स्वृतीकम्-1. 12. water.

हंसास:-1. 14. horse.

हनति-2. 14. to go.

हन्ति-2. 14. to go.

हम्मति-2. 14. to go.

हंय:-1. 14. horse.

हयति-2. 14. to go.

हयन्ता-2. 14. to go.

हयन्तात्-2. 14. to go.

₹₹:-1. 17. flame; 2. 13. anger; 4. 1. light, water, worlds, blood and days. (N. 4. 19.)

हरय.-2. 3. man.

हरयाण:-4 2. one whose horse is ever ready. (N. 5. 15.)

हरस्वत्य:-1. 13. rivers.

हरित:-1. 6. quarter; 1. 13. river, 1. 15. team of the Sun; 2. 5. finger.

हरित त्रादित्यस्य-1. 15. steeds of the Sun.

हरी इन्द्रस्य-1. 15. steeds of Indra.

हर्म्यम्-3. 4. house.

हर्यति-2.6. to desire; 2.14. to go.

हवि:-1. 12. water.

हविर्घाने -5. 3. terrestrial deities. (N. 9. 36, 37.)

हासमाने-4. 2. joyful or competing against each other. (N. 9. 39.)

हिकम्-3. 12. indeclinable.

हिनोत-4. 3. to urge. (N. 6. 22.)

हिमा-1. 7. night.

हिरण्यनामानि-1. 2. synonyms of gold.

हिरण्यम्-1. 2. gold.

हिरण्यस्य-1. 2. of gold.

हिरण्यवर्णाः-1. 13. rivers.

हिरक्-3. 25. settled and obscure.

हुरश्चित्-3. 24. thief.

ह्राण:-1. 7. flame; 2. 13. anger.

होति:-2. 20. thunderbolt.

हेम-1. 2. gold; 1. 12. water.

हेळ:-2. 13. anger.

हेळते-2. 12. to be angry.

होत्रा-1. 11. speech; 3. 17. sacrifice.

हस्व:-3. 2. short.

इस्वनामानि-3. 2. synonyms of short.

हस्वस्य-3. 2. gen. short.

ह्वयति-2. 8. to eat.

ह्रयते-3. 14. to worship.

हर:-2. 13. anger.

ह्यति-2. 8. to eat.

ह्वार्याणाम्-1. 14. horse.

निरुक्तस्थनिगमकोशः।

Index to the words of quoted passages occurring in the Nirukta.

N. B.-Reference is to the chapters and sections of the Nirukta.

निरुक्तस्थनिगमकोशः

श्रंश:-name of a god. 12. 36. श्रंश्रम-Soma. 2. 5; ray. 5. 11; stalk. 10.33. श्रंसत्रकोशम्-buckets (in the form of) armour; the case of the armour which protects the shoulder. 5. 26. श्रंहति:-distress. 4. 25; 5. 22, 23. श्रंहर.-distressed. 6. 27. श्रंहरणात्-from the distressed. 6. 27. श्रकम्-unhappy abode. 2. 14. श्रकर्म-(VS.) Ao. 1st. pl. of √ रू. II. cl, we have made. 12. 42. श्रक्रपारस्य-of the unlimited. 4. 18. श्रकृषोत्-he made. 5. 3; 6. 2. श्रकृण्वत-they made. 5. 25. **श्रकृरवन्**-they made. 7. 28 त्रक्रभि:-with nights. 12. 23. अक्रो:-of night. 5 28. श्रकः-inactive or fierce; fort Durga. 6. 17. श्रकत-40.3. pl. A. of √क, they have made. 4. 10; 12. 7. श्रत्त्वन्त:-having eyes. 1. 9.

म्रज्ञरवान्-having eyes. 5.1.

श्रवरम्-imperishable. 11. 41. अचा.-.40. s. of √चर, it has flown or attained. 5.3. श्रक्तिय:-imperishable; gods. 5. 11 श्रिचताम्-(AV.)uninjured. 11. 11. श्रक्तिम्-Soma; imperishableness. 5. 11. न्नाचिर्गा-(KB) two eyes. 12. 14. श्रमृभ्णत-they seized. 7. 26. अगोह्यस्य-of the Sun. 11. 16. ग्रम्भय:-fires. 3. 15; 6. 22; 7. 23. श्रमये-dat. Agni. 1. 15. श्रद्मायी-wife of Agni. 12. 46. च्रश्नायीम्-wife of Agni. 9. 34. श्रक्षि:-Agni. 1. 17; 2. 21; 3. 15; 4. 18; 5. 3; 7. 9, 16, 20, 23 27; 8, 17, 21; 9, 31; 10, 21 श्रिम - AB.) Agni 7. 17; 12. 41. (TS.) 7. 24. श्रिप्तः-Agni. 5. 6; 7. 23. **च्यप्रिम्**-fire. 3. 21; 5. 10; 6. 36; 7. 15, 17, 26, 28; 8, 2; 12, 26 श्रक्षिम्-Agni. 7. 9. 31. श्रक्तिम्-(T S.) Agni. 7. 24. अभिरिव-like Agni. 1. 4. श्रक्षिरूपा:-fire-incarnate. 10. 30. श्राप्तिवान्-burning. 6. 11.

श्रक्ते-0 Agni. 3 2, 21; 4. 5, 14, 19, 5. 7; 6. 1, 7, 8, 13, 14, 16, 8. 8, 22; 10. 36, 37; 11. 17; 12. 16

अग्नी—in fire. 7. 25.

श्रमभीष्टम्-Ao. is. 3. du. of √प्रम्, they two have seized, 6. 16

श्रवम्-top. 6. 3., 16; foremost. 7. 14; in front. 11. 6.

श्रमिया-by going, swallowing, or accomplishing first. 6–16

श्रमुव∵–unmarried damsels. 3–20.

अभे-in the beginning. 6 17; 7 3; 8 9; 10, 23.

श्रवम्-sin. 6. 11.

ग्रवशंस:-praiser of sin. 10. 42.

श्रवशंसम्-praiser of sin. 6. 11.

श्रवा-(MS.) sins. 9. 42.

श्रधायतः-ab. part. of aghaya, nominal verb of √श्रध, from the threatening person. 5.23

भ्रध्न्या−not to be killed 11. 45.

भ्रक्ष्म्ये O unkillable one. 11. 44.

श्रङ्कांसि–Nom. pl. bends. 2. 28.

श्रह-indeed. 5. 17; 6. 8.

ग्रङ्गात्-(SB.) from limb. 3.4.

ग्रङ्गानि-limbs. 9. 33.

श्रक्किरसः-*yen* name of a seer. 10. 33; 11. 17, 19.

त्राङ्गिरस्वत्-like Angiras. 3. 17.

ग्रचेतानस्य-of the senseless 3.2.

ग्रन्छा=ग्रमि-to. Yāska and ग्रन्छ= ग्रमे: स्थाने. Durga 2. 25; 6. 16. श्रद्धान्-10. s. of √छ्द्, it has appeared. 9 8

ऋच्छिद्यमानया-with unbreakable. 11 31.

श्रज.-driver. 12. 29, 30, 32, 33.

श्रजगन्-Pp/. of $\sqrt{1}$ म्, thou wentest. 4.14.

श्रजनयन्त-they generated. 11.29.

श्रजनिष्ट-Ao. \bar{A} . of $\sqrt{\sigma}$ न्, he has generated 2. 19

श्रजयत्-he conquered. 1. 15.

श्रजर:-undecaying. 6. 3.

श्रजरम्-undecaying. 4.27; 7. 25.

त्रजरेभ्यः-to the undecaying ones. 3. 9

च्रजहात्-he left. 11. 2; 12. 10

श्रजामि-stranger. 4. 20

अजायत्–he was born. 11. 23.

श्रजारव-goat-teamed one, an epithet of Pūsan 4 25.

श्रजीग:-.10. 2. s. of √ए, thou hast swallowed 6. 8.

श्रजीजन्-Ao red. 3. pl. of √जन्, they have generated. 7. 28.

श्रज्ञष्टम्-unaccepted, 12. 5.

श्रजोहवीत्— $int. imf. 3. s. of \sqrt{\mathbf{a}}, she$ called. 5. 21.

अरमम्-path. 4. 13

श्रक्तते-they annoint. 12. 7.

ग्रक्षन्-annointing. 3 20.

श्रक्षन्ति-they annoint. 8. 18.

त्र्रणीयः-more subtle. 2. 3.

त्रतः-from that place. 12–31.

श्रतन्वत-(MS.) Imp. 3. pl. of $\sqrt{\pi q}$, they spread. 3. 21.

श्रतर:- $Imp. 2. s of \sqrt{7}$, thou didst cross. 11. 25.

त्रतन्यान्-without strength. 5. 9.

श्रतसा-shrubs 5. 12.

श्रति-across. 7. 20.

श्रति क्रामन्तः -transcending. 6. 12.

श्रति तस्थौ-he stood at the head. 12. 30.

ग्रतिथि:-guest. 4. 5.

श्रति धक्-Ao. root. inj. 2. p. sing. of $\sqrt{\epsilon a}$, overreach. 1. 7.

श्रति रोचते—it shines exceedingly. 5, 5.

श्रति रोचसे-thou shinest exceedingly, 3, 11.

श्चतिष्ठन्-Imf. β pl. of χ स्था, they stood. 2. 17, 22.

श्चतिष्ठन्तीनाम्-of the nonstaving. 2. 16.

श्रति सर्पति-crawls over. 3. 20.

त्रत्ते:-unsurpassed. 9. 10.

श्रत्तेपन्थाः—of unsurpassed path. 11.23.

त्रत्ते-in the illimitable, not quickly moving. 10. 32

न्त्रति-he eats. 3. 20.

श्रवत-Ao.Ā. 3 pl. of √तन्, they have spread. 12.34.

ग्रत्याः-coursers. 4. 13.

श्रत्र-here. 2. 6, 7; 3. 12; 4. 10, 21, 25, 26; 11. 2; 12. 29,

38, 43.

श्रत्र-(AV.) here. 12. 38.

अत्रिम-Atri. fire. 6. 36

श्रत्रिवत्-like Atri. 3. 17.

श्रथ-now 2. 13; 4. 21; 6. 9; 11. 44; 12. 31.

अथ-(TS.) then. 7. 24.

ग्रथ:-also. 7. 18.

ग्रथर्युम्-active. 5. 10.

अथर्वा-a celestial god. 12. 34.

त्रथर्वाणः-Atharvanas. 11. 19.

श्रद:-that. 2. 6.

श्रददन्त-Imf. 3. pl.of χ दा, I. el. they gave. 5. 14.

श्रददु:-*imf. 3. pl. of √*दा. they gave. 12.10.

अद्धः-they put. 7. 29.

श्रदन्तु-let them eat. 8. 21.

श्रद्धं – mf. 2 s. of \sqrt{q} , thou didst pierce. 10. 9.

च्रदिश-it has been seen. 6. 13.

अदानम्–undivided. 3. 20.

श्रदाभ्या-0 undeceived ones, 3, 20,

श्रदायादा-(MS.) one who cannot inherit. 3 4.

न्नदितये-for Aditi. 8. 9.

अद्दित:-Aditi. 1. 15; 4. 23; 11. 23.

ग्रदिते-O Aditi! 11. 23, 24.

श्रदिते:-from and of Aditi. 11. 23; 12. 14.

त्र्रादिशुतत्-(AV.) Ao. red. 3. s. of √शुत्, it has shone. 6. 12.

ग्रदिधेत्-imf. 3. ९. from √धी, he

thought. 2. 12.

श्रदु.खम्-not (causing) pain. 2. 4.

श्रदंहत्–he made firm. 10. 32.

ग्रद्धि-eat. 6. 16; 7. 6; 11. 44.

श्रद्भुतम्-which is not vet past. 1. 6; 6. 21.

श्रद्भ्य:-from waters. 6. 1. (KB.) 7. 17.

श्रदासत्-mother. 4 16.

श्रद-to-day. 1. 6; 3. 8; 4. 17; 5. 9; 7. 3; 8. 5, 14, 9. 37, 38; 11. 12, 16.

अद्यम्-eatable. 7. 7.

श्रद्धः-mountains. 5. 3; unsplit. 9. 9

श्रद्भिः-with stones. 5. 6.

श्रद्भि—thunderbolt. 5. 4; mountain. 5. 5.

श्रद्भिवः-O wielder of thunderbolt 4. 4.

श्रद्धाः—O free from treachery. 9 37.

श्रधत्तम्-imf. you bestowed. 6. 36.

प्रधरम्-to the lower. 1. 11; 2. 11

श्रधा-below. 3. 3; with him. 11. 34.

त्रधाताम्-(MS.) they two have bestowed. 9.43.

শ্ববি নিয়ন:-gen. dwelling on. 9 10. শ্ববি নান:-born 5. 14.

श्रिष जायसे—(SB.) thou art born. 3. 4.

ब्रधितस्थः-they stood upon. 4.27.

श्रिध द्धाने-putting forth. 8. 11. श्रिध धन्वन्-on the bow. 9. 18.

श्रिध भूस्याम्-on the earth below.

श्रधि राज -(AV.) overlord. 8. 2.

श्रधि वि त्तरन्ति—they flow down.

श्रिघ श्रिता-resting on. 2 9.

त्रधीत्य-having studied 1.18.

श्रमुचत्-Ao. s 3. p. sing of √दुह्, he has milked, 10, 32.

अधूनोत्-he shook. 7. 23.

श्रद्धविता:-irresistible. 10. 30.

ऋधेन्वा-with unreal cow. 1.20.

श्रधिगवे-for Indra 5. 11.

श्रिक्षमो-O Agni 5. 11; (AB.) O stanza. 5. 11.

ग्रध्वरम्-sacrifice. 6.22; 8 6; 10 36.

अध्वरे—in the sacrifice. 6 13; 8. 2.18.

अध्वरेषु-in sacrifices. 10. 19.

ग्रध्वर्यो-O priest. 4. 16.

अध्वा-road 11. 25.

अन:-chariot, 11, 48.

अनमो-in the absence of fire.

अनमसः-formless. 3.11.

श्रनयत्-imf of $\sqrt{1}$ नी, he led. 2. 26.

श्रनवेम्-unlimited.4. 27.

त्रनवीराम्-independent. 6. 23.

अनर्शरातिम्-of refined gifts. 6.23.

श्रनवब्रवः-of irreproachable speech. 6. 29.

श्रनवायम्-unvielding: 6. 11. श्रनष्टपश्च:-whose cattle are not lost, 7, 9, श्रनसः-from the chariot; cloud. 11. 47. श्रनसा-with the chariot. 2. 27. श्रनागा:-innocent. 10. 11. श्रनागस्त्वम्-innocence. 11. 24. श्रनानतस्य-of the unhumbled. 12. 21. श्रनावृत-without turning round 7. 3. श्रनिध्म:-fuelless. 10. 19. ग्रानिन्द्रा:-without Indra, or master. 3, 10. द्यनिमिषा-without winking. 10.22. ग्रनिमेषम्-incessantly. 3.12. ग्रानिवेशनानाम्-of those which do not rest. 2. 16. श्रनीकम्-splendour. 12. 16. श्रनीतम्-imf. You brought. 6. 36. **ग्रन**-after. 6.8. श्रन श्रमीमेत्-she lowed after. 11.42. ग्रन क्रोशन्ति—they shout after. 4.24. श्रमु चरन्ति-they flow after. 5. 27. न्न गच्छथ-vou follow. 11. 16. श्रनुगा:-following kine. 6. 6. श्रन गृणाति-he joins in praise. 3, 20, ग्रनु तस्थिम-pf. from √स्था w. श्रनु, we stood after. 6. 6. श्रमुत्तरा-succeeding. 4. 20.

श्रमु परेहि-depart along. 11. 7.

अनुपस्पशानम्-the clearer. 10. 20. श्रनु प्रयाणम् after the departure. 12. 13. अनु बृहि-(SB.) address. 1. 15. अनुमति:-(AB.) first full moonday. 11. 29. अनुमते-(AV.) O Anumati. 11. 30. अनुमला:-of Anumati. 11. 12. श्रनु मन्यासै-(AV.) do thou approve. Yaska and Durga. 11. 30. अनु यच्छन्ति-they direct. 9. 16. श्रनुयाजा:-final oblations, 8, 22, श्रनुयाजान्-final oblations. 8. 22. **अनु वेनति**-he longs after. 12. 29. श्रनु ष्टोभति-(DB.) it praises after. 7, 12, श्र<u>नुष्</u>या-by undertaking. 5. 15. त्रनुष्वधम्-after food. 4. 8. श्रमु सन्तवीत्वत् $-Int.sub.of\sqrt{g}$ (to go) with अनु and सम्, he goes along. 2. 28. Yaska derives it from. √तन्. अनुची-succeeding. 2. 20. अनुपा:-working in succession. 2. 22. अन्पे-in the watery place; working in succession. 5. 3. श्रमूषत- $Ao. s. \overline{A}. from \sqrt{3}$, they have praised. 4.19. श्रन्तरा-thornless. 9. 32. अनुजर्ने-not straight forward. 2.4. श्रन्तः-within. 2. 8; 4. 21; 8. 2;

10.19.

भ्रन्त रिचम्-atmosphere. 1. 15; 4. 23; 5. 3; 10. 4, 32; 12. 16.

श्रन्तरिन्रे–in the atmosphere. 12.43.

श्रन्तितः-from close. 10. 46.

श्रन्ते-near, 4, 25.

श्रन्ध:-blind, 5, 1,

श्रन्धम्-blind. 5. 21.

श्रन्थस:-of food. 11. 9.

अन्धांसि-food. 9. 36.

, अन्धेन-with blind. 9. 33.

श्रन्थ:-one. 3. 6; 10. 43; 11. 34; 12. 1, 3, 5.

श्रन्यके-others. 5. 23; 10. 5.

श्रन्यजातम्-begotten by another. 3 2.

श्रन्यत्-another. 7. 2; 12. 17.

अन्यम्-another. 4. 20; 11. 34; 12. 15.

श्रन्यरूपः-of another form. 5. 8.

श्रन्यस्य-of another. 1. 6.

श्रन्या-another. 6. 28; (MS.) 9. 42, 43.

श्रन्ये-others. 10. 27.

अन्येन-with another. 5. 2; 11. 20.

श्रन्थोदर्थः-born from another's womb. 3. 3.

श्रन्वा पनीफखत्–int. sub. of √फख् with श्रनु and श्रा, he springs along. 2. 28.

श्रन्वेतवे-for imitation. 11. 20.

ग्रन्वेति-he sweeps down. 6. 7.

अप:-waters. 2. 11; 4. 14; 5. 5; 7. 24; 10. 19, 29, 31; 11. 36.

श्रप:-work. 4. 17; 5. 5, 7. 27; 11. 31; 12. 37.

अप'-active. 4. 14.

त्रप ऊर्णुंहि-uncover. 4.3.

श्रप ऊहति-he strips bare. 6.19.

श्रपकामम्-fruitless desire. 9. 17.

अप गृह-conceal 5. 8.

श्रपप्रथन्त-they spread. 7. 25.

अपरम्-another. 11. 38.

अपरा-later 3. 22.

श्रप ववार-he disclosed. 2. 17.

श्रप विध्यताम्-thev two drive away. 9. 40.

श्रपश्यम्–Imf. from χ 'हश् to see, I saw 4. 26, 10. 46.

अपसः–(MS.) *acc. plu.* from अपस् active. 3. 21.

श्रप सरत्-she has fled. 11. 47.

ग्रप सेध-keep off. 9. 13.

त्रपस्यया-inst. from श्रपस्या- derived from श्रपस् active, by activity. 6.15.

त्रपागृहन्-they concealed 12. 10.

श्रपाम्-of waters. 2. 17; 5. 18, 24; 6. 20; 7. 26; 8. 22; 10. 19,

39; 12. 45.

श्रपां नपात्-offspring of waters. 3.16.

श्रपारे-boundless. 6. 1.

श्रपाहन्-imf. of $\sqrt{\epsilon}$ η with श्रप, he slew. 2. 26.

श्रपि-even. 11. 19.

ऋषिंशत्-he adorned. 8. 14.

श्रिपकचे-in the arm-pit. 2. 28. श्रिप गु:-inj. of \vee गा (to go) with अपि, let them approach. 4. 19. श्रापि हितम्-concealed. 2. 17. श्रपीच्यम्-seperated. 4. 25. श्रपुष्पाम्-acc. sing. flowerless. 1.20. श्रपोर्खुहि-uncover. 4. 3. **श्रप्यम्**-watery. 11. 39. अप्या-watery 11. 36. अप्रतिष्कुत:-unopposable. 6. 16. श्रप्रमादम्-(VS.) without neglect. 12. 37. अप्रायुव:-watchful. 4. 19. भ्रप्वे-() disease or fear. 6. 12; 9.33 श्रप्स:-beauty. 3. 5. (VS.) uneatable 5, 13. अप्स-in waters. 10. 19. श्रफलाम्-fruitless. 1. 20. म्राविभ्युषा-with dauntless (courage.) 4. 72. श्रबुद्धधत्-Ao red. from √बुध्, (to wake), has woken up. 4.17. ग्रब्जाम-born in waters. 10. 44. म्रज्ञवीत्-imf. of \sqrt{s} , has said. 3.4; 4. 2; (SB.) 9. 20. श्रभत्त्यम्-I partook. 11. 12. ग्रभयम्-free from fear. 6. 1. श्रभरत्-he supported. 11. 2; 12. 10. ग्रभव:-imf. of ∨ भू, thou becamest 4.14.

श्रभवत्-imf. from ∨ मू, it became.

6 30; 8. 21; (SB.) 9. 20.

अभवन्-(TA.) they were. 2. 11. श्राभ श्रगच्छताम्-you two came. 12. 2. श्रभि श्रतुणत्-imf. of ∨तृद् to split, he split. 10. 13. श्रमि श्रसाम- Sb. from \vee श्रस् with श्रमि, we will overcome. 3. 8. श्रमि श्रस्जत्–discharged forth. 2.11. श्रमि श्रस्मि-I overcome. 3. 10. श्रमि एति-she approaches. 11. 46. श्रमि कन्दन्ति-they shout. 7. 7. श्रमि गात्-Ao. from ∨ गा to go, aug. dropped, he has transgressed. 6, 27, श्रभि गूर्य-having greeted. S. 3. श्रमि गृणातु-let her praise. 11. 49. श्रमि चष्टे-he beholds 10.22;12.27. श्रभितः-on all sides. 4. 6; 10. 27. श्रमि धमन्तो:-blasting. 6. 26. श्रभिधेतन-15b. Ipr. from ∨धा with अभि 2. pl., do you run towards .6. 27. अभि नः-towards us. 12. 39 श्रमि पित्वम्-obtainment of things like food, bath etc. 3. 15. श्रमि प्र यन्तु-let them rush forwards, 10, 30, श्रमि प्रवन्त-inj. \bar{A} . of \sqrt{a} eq to win with म and आभि, let them procure. 7. 17, 20. न्निम प्रेहि-approach. 9. 33. श्रमिभा-apparition. 9. 4. श्रभि मन्यते-he thinks. 6. 31.

ग्रिम **यन्**-गांj. 3. p. pl. of √इ to go with अभि. let them come; going. Durga. 3. 16 ग्रभियुजः-enemies. 4.5. ग्रमि रचति-he preserves. 12. 32. श्रभि वद्ति-(AB.) it enjoins. 1. 16. श्राभ वहेयु:-may they bring to. 10, 3, श्रमि वावशाना-desiring. 11. 42. ग्रमि वृता-covered on all sides 2.9. श्राभ श्री:-refuge 7.22. ध्रमि संचरेण्यम्-apt to waver. 1. 6. न्त्रिम सन्ति-they prevail. 3. 11. श्रभि सर्पन्ति-they move towards. 7, 19, न्नभि स्जामि-I prepare. 10. 37. श्रमि स्वर-invoke, urge 6.21; come. Durga. Cf Ngh. 2. 14. श्रमि स्वरन्ति-they invoke, they move towards, Yaska; they irradiate with heat. Durga. 3, 12 म्रभोके-near; in battle, 3 20 अमीदः-the vessel of milk. 11.43 श्रभोद्यभ्यः-dat.. reins. 3. 9. अभीशूनाम्-of bridles, 9.16. श्रभीषाळ-irresistible 3. 3. अभूत-he was. 1. 18. श्रमृत-2. pl. Ao. of √मू, you have become, 6, 16 श्रम्ताम्-they came into existence. 7, 29. श्रभ्यवम्-wicked. 6. 11.

श्रभ्यधीताम्-Ao. \overline{A} . 3. du. of $\sqrt{9}$ with श्राभ, have secured.3.14. अभ्यर्धयज्वा-sacrificer in parts. 6.6. श्रभ्यसेताम्-they two trembled. 3. 21; 10, 10, श्रम्यागात्-she has approached. 11. 45. श्रभ्यानट् $-Ao\ 3.s.\ of\ \sqrt{}$ नश् with श्रभि he has reached. 12, 18. अभ्यानर्षत्-(TA.) pp/. /rom √ऋष् to rush. w. श्राम, he rushed forth. 2. 11. श्रभ्यूर्णवाना-concealing, 11, 49. अभातरः-(AV.) brotherless (maidens.) 3, 4, अभ्राता-brotherless (maiden.) 3. 5. श्रभात्रीम्-brotherless maiden. 3. 5. अभ्रे-in the cloud. 5. 5. श्रमंसत- $Ao. 3. pl. of \sqrt{\mu}$ to think, they have thought. 1.4 श्रमति:-(AV) one's own intellect. 6, 12, श्रमश्र:-without measure. 6. 23. श्रमत्रेभि:-with vessels. 5 1. श्रमन्दान्-sublime. 9. 1(). श्रमन्वत-I. pl. of √मन्, they thought. 2 6; 4. 25. त्रमम्-fear or strength 10.21 श्रमवान्-with a minister, with one's own attendants, afflicted, 6, 12, श्रमा-at home. 11. 46.

ग्रमावास्या-(AB. day on which the

moon is invisible. 11 31.

म्रामित्राः-unfriendly persons. 9. 33.

श्रमित्रान्-unfriendly persons. 9.40.

म्रमिथितः-unprovoked. 4. 2.

श्रमिनः-immeasurable. 6. 16, 17.

द्यमिनात्-Imp. of ∨मी to injure, he injured. 5, 9.

ग्रमिमीत-he measured. 9. 10.

श्रमी-these. 3. 20.

श्रमीमयत्-twanged or lowed. 2. 6

श्रमीवहा-killer of disease. 10. 17.

च्रमीवा-malady. 6. 12.

ग्रमीवा:-diseases. 12. 44.

श्रमीषाम्-of these. 9. 33.

श्रमुञ्जतम्-imf. of \'मुच्, you two released. 5.21

अमुम्-that. 2. 14.

अमूर:-wise. 6 8; 11. 2.

श्रम:-(AV.) those. 3. 4.

श्रमृतत्वम्-immortality 11 16

श्रमृतम्-immortality 7. 3; 10. 3;

11. 10; nectar. 2. 4.

भ्रमृतस्य-of immortality. 3. 12; 12. 8.

श्रमृताम्-immortal one. 12 10.

श्रमृते-immortal. 2. 20.

श्रमृतेषु-(KS) among immortals. 8. 20.

भ्रमेनान-wifeless. 3. 21.

श्रमेह्यन्-they caused to shed water. 9. 23.

भ्रम्यक्-towards. 1. 15; 6. 15.

श्रयंसत-they have stretched out.

7. 2

श्रय:-Sb. of V इ to go, do thou go; thou hast obtained. Durga. 3. 16.

श्रयच्छत्-imf. of $\sqrt{24}$, stretched out. 2.12.

श्रयजन्त-they sacrificed. 12. 41.

भ्रयताय-for one who is not selfcontrolled. 2. 4.

श्रयम्-this. 1. 10, 18; 2. 9, 6. 31, 35; 8. 22, 10. 39.

श्रया-with this. 3. 21.

श्रयाः-Ao. of $\sqrt{4}$ using to sacrifice, thou hast sacrificed. 4. 25

अयास:-nimble. 2. 7.

श्रयुक्त-Ao. Ā. of ∨युज् to yoke, he has yoked. 4. 11.

श्रयुतम्-ten thousand. 11. 2.

श्रयो:-of these two. 3. 22.

श्रयोदंष्ट्रान्-having teeth of steel. 5. 4.

अरकृता:-made ready. 10. 2.

अरणः-stranger 3 3.

अरणस्य-of the stranger. 3. 2.

अर्गे-in going out. 11. 46.

भ्ररण्यानि-to the deserts. 9. 30.

श्चरण्यानी-wilderness 9.30.

अर्प्यो:-out of the sticks. 5. 10.

श्रारदत्− ι mf. of $\sqrt{\epsilon }$, he dug. 2. 26.

अरप:—sinless. 4. 21.

अरम्णा:-umf. of √रम् to rejoice; to set at rest, or to emit. Yaska), thou didst emit. 10. 9

श्रास्थात्-imf. of √रम्, he set (it) at rest, or held together. Durga. 10. 32.

श्ररातयः-niggards. 3. 11.

त्राती:-acc. niggards. 11. 2.

श्ररातीयत:-belonging to the niggards. 7. 20; 14. 33.

अराधसम्-acc. one who does not worship 5. 17.

भ्रतायास:-poor. 6. 25.

ब्ररायि-barren. 6. 30.

ध्रारे:-devoted; enemy. 5. 7.

श्रारेता-rower. 9. 4.

ष्यरिषययन्-without injuring. 8. 3.

श्रिरेष्टनेमिम्-of uninjured wheel. 10.28.

अरुजत्-imf. of $\sqrt{ }$ रुज्, he shattered. 2. 24.

चरुद्त्–(KS.) Ao. of $\sqrt{3}$ vept.

अस्यः-shining. 5.21.

श्रह्म-Shining. 5. 1; red. 12. 7.

त्ररेख-free from dust. 6. 14.

श्ररेप्सा-with spotless. 12. 3.

अरोचत्-(VS.) he illumined. 7.23.

घरोदीत्-(TS.) imf. of $\sqrt{\epsilon q}$, he wept. 10. 5.

यर्कम्-adorable. 5. 5; 12. 18.

त्रिक्ण:-worshippers 5. 5.

अके:-with hymns. 6. 23.

श्चर्वत-Inj. from. √श्चर्च्, (to worship), do you worship. 3. 9.

श्रचंत्-worshipping. 10.33; 12.24.

श्रचीन्त-they worship. 5. 5.

श्रर्जुनम् -white 2. 21.

त्रर्णः-ocean 11 27.

श्रर्णवान्-having water. 10. 9.

त्र्यांसि-channels. 6. 20.

श्रश्रेज:-one who knows the meaning. 1. 18.

श्रथम-(KS.) duty. 8. 19; meaning 1. 18.

श्रधे-in half. 12. 7.

श्रिपितम्-inserted. 4. 27.

म्रर्पिता:-inserted. 4. 27.

भ्रभंके-young. 4. 15.

श्रभंकेम्य:-to the small. 3. 20

ऋर्यः-enemies. 4. 19; lord. 5. 9

श्रर्थमा-god. 6. 31; 9. 3, 11. 23; 12. 36.

श्रयंया-with quick steps D. 3. 20.

अर्वा-swift 10. 31.

त्रवीक्-before. 5. 12; 12. 43.

श्रतातृषा:-easy to pierce. full of water. D. 6 2.

श्रवगत्य-having reached. 9. 14.

श्रव च–and down. 7. 23.

श्रवततधन्वा-(VS.) with bow outstretched. 5. 22.

भवतम्-well 5. 26; sunk low. 10. 13.

श्रवतरम्-lower and lower. 10. 42.

श्रवनिभ्य:-dat fingers. 3. 9.

अवन्त-let them come. 11. 18.; let them protect. 12. 33, 45.

श्रव भाति-shines forth. 2. 7.

ग्रवभृथ:-(VS.) last sacrificial ablution. 5. 18. श्रव भेत्-10. of √िभद्, he has split. 7. 23. श्रवमस्याम्-on the lowest. 12. 31 श्रवयुनम्-unintelligible. 5. 15. अवर:-lower. 7. 30, 31. श्रव रुधत्-inj. fr. √रुध्, with श्रव्. will (it) hold? 5. 12. श्रवरे-lowest, 11, 18, श्रवर्तत-he covered. 2. 17. ग्रवर्धत-he increased. 2. 17. श्रवर्धयन्-they increased. 10 47. श्रव साय -gdr. $\sqrt{4}$ with prep. श्रव, having released. 1. 17. श्रवसाय-from ∨श्रव् to go, for the warderer, 1, 17. च्चवसि-thou protectest. 12 17. श्रवसृष्टा-hurled down. 10. 7. श्रवसे-for protection. 2.24: 10.33. श्रवस्यः-desirous of protection. 2 25. श्रव स्रवेत्-may he sink low. 10.42. श्रव हन्-inj. of $\sqrt{\epsilon}$ न् (to strike), thou didst strike down. 10.9 भ्रवातिरत्-imf. fr. $\sqrt{7}$ (to cross) with श्रव, he dispelled. 2. 21. श्रवारयेथाम्-you two covered. 6.36. म्रविचेतनानि-unknown, 11, 28 श्रविज्ञातम्-unknown. 1. 18. श्रवितथेन-with truth 2. 4. श्रविता-protector. 10. 24.

श्चविदत्-Ao. of $\sqrt{$ विद $(ext{to find})$, he

has found. 5. 3. श्रविदाम- $Ao.\ of\ \sqrt{\text{ag}}\ (\text{VI. cl.}),\ \text{we}$ have found. 6. 28. श्रविन्दत्-imf. of $\sqrt{\text{falq}}$ (to find), he found. 5. 1; 7. 19. श्चविशेषेण-without any distinction. 3. 4. श्रवीराम्-without a hero. 6. 31. श्रवृका:-innocuous. 11. 18. श्रवृषोत्-(TS.) he covered. 2. 17 अवन्दत-became soft. 5. 16. अशकत्-he was able. 1. 8. अशतु:-without an enemy. 1. 15. श्रशमिष्ठा:-Ao. A. of $\sqrt{2}$ शम् ार् labour), thou hast laboured. 4. 25. च्चशिरम्-milk. 6. 32 बरनः-lightning; pervading. 4.26. श्चरनाति-one partakes. 11. 4. श्रश्नापिनद्धम्-bound by cloud. 10, 12, श्रश्नोति-it approaches, or pervades. 4. 25, 26. श्ररमचक्रम्-having wheels of stones. 5. 26. श्ररमन्-stone. 4. 19. अश्मन:-from the stone. 6. 1. न्नश्मनोः-in two stones. 8. 2. श्रश्मन्मयीभि:-inst. pl stone-made. 4. 19. ग्रश्मास्यम्-pervading and flowing. 10. 13. ग्रश्याम-may we get. 5. 15.

ग्रश्रवम्–I have heard. 6.9;11.38. শ্বশ্ব:-horse. 4. 27; 9. 2. म्रथपर्यैः-having horses as their wings. 11. 14. अथम्-horse. 1. 20; 4. 13; 7. 20; 14. 15, 32. अश्वयः-rich in horses. 6. 31. श्रधा:-steeds. 4. 13; 10. 3. श्रशाजनि:-lashing rod. 9. 20. শ্বধান্-horses 1. 17; 5. 26; 9. 20. श्रश्विनम्-drawn by horse. 7. 7. श्रश्विना-0 Asvins. 3. 15; 4. 17; 5. 21; 6. 6, 26, 12. 2, 5. श्रिश्वनी-wife of the Asvins. 12.46. श्राश्वनौ-0 Asvins. 6. 36. म्राधिनौ-two Asvins. 12. 4, 5, 10. अधिभ्याम-for the Asvins. 11. 45. **अधे**-two mares. 9. 39. श्रधै:-with steeds. 4. 18. श्रषाळहाय-dat. irresistible. 10. 6 अष्टापदी-eight-footed. 11. 40. श्रसकाम-not ceasing to flow 6.29. असंख्याता:-innumerable. 1.15. असत्-Sb. will be. 5 19. श्रसन्-Sb. fr. $\sqrt{3}$ स् (to be), 4. 19. **असनाम्**-dart. 11. 8. **असमाः** -unequil. 1. 9. श्रसश्चन्ती-attached 5. 2. श्रसस्त्रन-you slept. 11. 16. 4 श्रसामि-incomplete. 6. 23. श्रसि-thou art. 4. 8; 5. 1, 5, 14, 27; 6. 7, 12, 28; 8. 5. 8; 9. 12; 11. 32; 12. 17. (SB.) 3. 4.

श्रिसक्या-with Asikni. 9. 26. श्रासितौ-two black, 12, 2. श्रक्षिन्वती-eating insatiably. 6. 4. श्रमुनीते-O leader of breath. 10.40. श्रम्-vital breath. 11. 18. श्रमुर:-demon. 6. 18. श्रमुख्यम्-divinity. 10. 34. श्रमुख्यम्-(TB.) evil spiritedness. 3. 8. श्रमुरा:-(MS.) evil spirits. 3, 20. श्रमुराणाम्-(TB) of evil spirits. 3. 8. श्र<u>सुरान्-demons.</u> 3. 8. ग्रस्यकाय-for one who is scornful. 2. 4. श्रसूर्ते-breath-stirred. 6. 15. श्रस्जत्-created. 1. 7; 2. 11; (DB.) emitted. 7 13. ग्रस्जत-(TB.) created. 3. 8. च्रसो:-(TB.) from evil 3. 8. असौ-that. 9. 30; (TS.) 7. 23, 24. ग्रस्कम्भने-in ether. 10. 32. श्रस्क्रघोयु -long-life. 6. 3. abuudant. 6. 3. ग्रस्तम्-evening, dwelling place. 10. 21. ग्रस्तमेषि-thou settest. 12. 28. अस्ता-threw. 5. 4.; thrown. 6. 12. श्रक्ति—it is. 1. 6; 3. 2; 4. 4, 26; 6. 14; 12. 5. श्रास्तु-let it be. 8. 22; 10. 27, 43; 12. 17. म्रान्तः-of the discharger 10. 21.

11. 8.

ग्रस्तोभत्-(DB.) it praised. 7. 12.

अस्थाता-rider. 9. 12.

अस्तो:-from mouth 5.21.

अस्मत्-from us. 4. 2; 5. 8; 10. 42;

11. 15; 12. 5, 44.

श्रस्मत्सखा-our friend. 9. 12.

श्रस्मभ्यम्—for us. 6. 16, 22; 9. 19; 12. 6.

श्रस्मय:-our friend. 6. 21.

श्रस्मा-dat. for him. 2.12; 6.20, 36.

श्रस्माकम् our. 10. 27.

श्रस्मान्-us. 2. 26; 4. 3; 11. 29.

श्रसासु-on us. 10. 16, 40.

श्रस्म-I am. 5. 8, 7. 3.

श्चिरमन्-in this. 4. 18; 10. 33, 47; 11. 33.

uti-we, us, with us. for us, from us, our. on us. 5.5; 6.7; 11.25; 12.42.

ग्रस्मै-for him. 4. 11; 5. 19; 6. 19.

भ्रस्य-his. 2. 8; 4. 6, 26; 5. 9, 21;

6. 8, 20; 8. 21; 9. 14; 10.

29, 34, 45; 12. 4, 19, 38, 43.

भ्रस्य-gd. of $\sqrt{2}$ (to throw), having thrown. 6.3.

श्रस्यन्दनम्-non-flow. 6. 5

श्रस्याः-her. 2. 20; 4. 25; 8. 9, 18;

9. 19, 11. 28, 38, 48.

श्रस्वप्रजौ--(VS.) two sleepless. 12.37.

श्रह:-day. 2. 21; 6. 35.

श्रहनी-day and night. 3 22; 12 17. श्रहभि:-with days. 7. 23.

श्रहं-I. 2. 4; 6. 6, 24; 9. 28; 10.

33; 11. 12, 31, 33, 38, 39.

श्रहर्दश:-who behold the day. 6.26.

श्रहस्तम्-handless. 6. 1.

श्रहा-days. 12. 23.

अहानि-days. 4. 7.

श्रहि:-cloud. 6. 17, serpent. 9. 15; 12. 33; a deity. 10. 45.

ग्रहिगोपा:-whose protector is Ahi. 2. 17.

ब्रहिम्-Ahi. 10. 44; 12. 44.

ग्रहेळमान:-gracious. 4. 25.

ब्रहोरात्रा-(CB) day and night. 4.27.

श्रह:-during day. 3. 21.

श्रहाम-of days. 8. 9; 11. 6.

श्रहा-belonging to Ahi e.g. waters. 4. 25. or Ao. from √हि, thou hast impelled.

श्रह्याण:-whose car does not bring shame. 5.15.

ज्रा-preposition. 5. 5; 10. 15.

श्रा श्रजेत्-may he drive away. 10. 42.

श्रा अप्राथि-(RVKH.) has been well filled. 9. 29.

म्रा ग्रभरत्-he brought. 7. 26.

ग्रा ऋअसे-thou directest 6. 21.

ब्रा प्त-let him come 3. 3; 8. 13.

न्ना कीवत -from every side. 6. 3

न्ना कृशुते-makes. 3. 15.

म्राकृति:-form. 11. 5. maker. D. श्रादिषु:-_Ao. of $\sqrt{2}$ श्रद् (to reach), they have reached. 4. 13. श्राखण्डल:-shatterer 3. 10. श्रा गच्छ-will come. 4 20. न्ना गत-come 12. 40 त्रा गिंदा-mix on all sides. 5. 15. श्रागन्-Ao of √गम् (to go) with ब्रा, has come. 5. 2. म्रा गन्तन -imv. of $\sqrt{1}$ म्, come. 11. 15. न्ना गहि-come. 3. 20; 5. 22, 10. 36, 37. चा गात-has come. 2. 19, 20; 4. 16. श्राप्तेया:-belonging to Agni. 8.22. श्राधृणे-for the glowing one. 5. 9. श्रांगुवेख-with hymn of praise. 5. 11. श्रा चन्नते-(SB.) they say. 9. 20. थ्रा चच्च-call upon. 1. 17. भ्रा चर-(VS.) walk about. 5. 22. श्राचरन्ती-approaching. 9. 40, 11. 44. आ चहे-he observes 6. 7 श्रा जगाम-came. 1. 17. श्रा जग्मु:-(VS.) they came 12. 42. श्रा जङ्गन्ति-they strike 9. 20. म्राजास:-goats. 6. 4. श्राजिम्-goat. 9. 17. श्राजुह्वान:-being invoked. 8. 8. श्राजे:-of battle, 9, 23, न्ना ततान-he spread. out 10. 31. क्या तस्था-she stood, 11, 50,

श्रातृण्ति he pierces. 2. 4. श्रात्मा-soul. 3. 15; 8. 22; 12. 16, 37, (SB.) 3 4. श्रात्मानम्-(SV.) self. 5. 6. श्राद्शास:-reaching mouth. 1. 9. श्राद्दन्त-imf. of $\sqrt{\epsilon}$ with श्रा, they received. 5. 14. च्या दर्षते-he crushes. 11. 21. त्रादाय-having seized 11. 2. श्रादितेयम्-son of Adıti. 2 13; 7.29 च्यादित्य-0 Āditya. 2. 13. श्रादित्य:-Aditya. 1. 7; 7. 23; (TS.) 7. 24. त्रादित्या-Adityas. 2. 13. श्रादित्यास:-O Ādityas. 6. 27. च्यादित्यभ्य:-to the Adityas. 12. 36. ब्रादुरे-O destroyer. 6. 31. म्राद्रियन्ते-they respect 2.4 श्राधवम्-agitator 6.29. श्राधात-bestowed. 4. 21. **त्रा धारयत्** he held 6. 34. श्राधीतम्-expected. 1 6. म्राध्य:-oppressing cares 4. 6. आध्र:-poor. 12. 14. म्रानट्-Ao. of $\sqrt{1}$ नश् (to attain), he has attained. 6 8. त्रानशु:-they attained. 11. 16. श्रा निधातो:-up to the deposit. 3. 16. श्रानुषक्-continuously. 6. 14 आप:-waters. 2. 16, 17; 6. 22; 9, 27; 12. 30. म्रा पनीफरात्-int sb $\sqrt{\mathbf{w}}$ with he springs. 2. 28.

त्रा पप्तत–imv. of ∨पत्, fly towards. 11. 14

श्रापान्तमन्यु:-with infused energy. 5 12.

त्राप्यम्-to be obtained. 11. 21. त्राप्यानाम्-of the obtainables. 11. 21.

ब्राप्यम्-alliance. 6. 14.

म्राप्याययन्ति -(VS.) they make him grow. 5. 11.

म्रा प्यायसे-thou thrivest. 11. 5.

आश्रा:-it has filled. 12 16.

श्राप्रीखाति-। AB.) he pleases. 8. 4.

श्रात्रीभि:-(AB.) with Apri hymns. 8. 4.

च्चा भर-bring. 4. 5; 6. 32; 12. 6.

च्या भाति-he illumines. 7. 23

त्राभि:-with these. 1 8.

श्रामत्रेभिः-with vessels. 5.1.

श्रामिनाने-measuring. 2. 20

श्रायजन्त-(AB.) they sacrificed. 12.41.

श्चायजी-worthy of being worshipped 9.36.

म्रायन्-moving 11. 6.

था यात-come. 11. 14.

भ्रा याहि-come. 6. 14; 7. 6; 8. 8; 10. 2.

श्रायु:-life. 5 9; 8. 22; 10. 40; 11. 6, 30, 36; 12. 39.

श्रायु:-Āyu. wind moving (ayana) 9 3. **ऋायुधा**—weapons. 10. 30.

श्रायुधानि-weapons. 12. 7.

श्रायृंषि-lives.4. 7; 10. 35; 11. 30.

श्रायुय-having united. 8.3.

भ्रायो:-from the age. 6. 21. of the mortal. 10. 41; 11. 49.

श्रारभम्-beginning. 12. 32.

श्रा ररम्भ-grasped 3. 21.

श्रारात्-at distance. 6. 7.

श्रारित:-addressed in all the hymns. D. 5. 15.

श्रार्जन्त:-demolishing. 10. 30.

श्रारुपितम्-placed. 6.17.

श्रारुहम्-to ascend. 5. 25.

आरेक्-Ao. A. of √रिच् (to leave), has left. 2. 19, 20; 3. 6.

म्रा रोह-ascend. 12. 8.

या रोहथ:-climb. 3. 5.

यार्जीकीये-O Ārjīkiya. 9. 26.

म्रात्नी-two ends of bow. 9. 40.

म्रायाँय-for Ārya. 6. 26.

आर्ष्टिषेग:-son of Rstisena. 2. 11.

म्रालभन्त-(AB.) they seized. 12. 41.

श्रा वचाति -Sb. of $\sqrt{a\xi}$ (to carry), he will bring. 7. 16.

श्रा बद-invoke. 9. 7.

श्रावधीत्-Ao. of \sqrt{a} , he has smitten. 5. 23.

भ्रा वर्तते-(RVKH.) it draws round. 9. 29.

म्रा वतृत्रन्-ppf. of $\sqrt{2}$ a. they turned round. 7 24.

भ्रा वह-bring. 8.5.

श्राश्रुत्कर्ण-O having ears which श्रा बात-let it blow towards. 10. 35. hear attentively. 7. 6. श्रावि: ऋगुते-he manifests. 5. 19 श्रासते-(AV.) they sit. 12. 38. त्राविरकृत-has manifested 4. 16 श्रासदे-to sit. 7. 20. न्ना विवासति-he serves. 11. 23. श्रा विवेश-entered 2. 8; 3. 12, ग्रासन्-they were. 12. 41. न्नासनि-in the mouth. 2. 28. 10. 46. च्यासिभः-with mouths. 7. 7. न्ना विशन-entering, 10.17 श्रा विशन्त-let them enter. 6. 24. श्रासस्राणास:-running rapidly. श्राविष्क्रपीत्-one should expose. 3.5. 10.3 म्राविष्टय:-spreader of light 8.15. श्रासाम-of these. 6 7. श्रा वृज्यिमहे -(TS.) we choose. 4.21. च्चा मिञ्च-pour down. 4. 8, 19. आशत-have eaten. 7. 7. ग्रासीत्-was. 2. 17; 6. 35; 7. 3; भा शयत्-imf. of √शी (to lie), lay. 10. 23; 11. 25; 12. 10; (AB.) 2, 16, 12.41 श्राश्ये-it attacks (lit. lies). 6 12, च्या सीदन्त-let them sit. 9 37. 11. 48. ग्रासीन:-seated. 6. 6. श्राशव:-quick. 9. 9 यास-among them 8.15; 11.38. श्राशाभ्य:-from quarters 6 1 या स्जत-made 1.10 त्राशिरम्-mixture of milk and ग्रास्ते-sits. 1. 8. soma, 6, 8, 32, ब्राह-he says. 12 14. न्ना शिशीहि-give. 5. 23. म्राहनः - wanton 5 2. স্মার্থা:-benediction, 6. 8 च्चाहनसः-foaming 4 15 **याश्रम्**-quickly 10. 28 आहारम्-food. 5. 4 त्राशुरुविणः-burning quickly with ग्राहार्वी:-thou hast brought. 5. 4. ब्राह:-they say 1. 8, 20; 4. 27; the flames, or obtaining quickly with the flames, or 7 18; 10. 26. kindling again and again. ब्राहुतः-(VS.) sacrificed. 7. 24.

. म्रा श्र्यावाम - Sb of √श्रु, we hear.
2. 27.

म्रा श्र्योतु-let him hear. 11. 46.

त्रा शेकु:-they were competent.

इच्छ-wish. 11. 34. इच्छन्ति-he desires. 9. 2. इच्छन्ती-desiring. 11. 25, 45. इच्छमानः-desirous. 9. 10.

चाहुतम्-sacrificed 7. 25; 11 32.

इच्छस्त-desire. 4. 20.

इत:-from this world. 1. 11; 7. 9, 22; (TS.) 7. 24.

इतरः-different. 11. 7.

इत्था-here. 4. 25; 6. 3; 11. 8, 37.

इत्वरम्-going. 5. 3.

इदम्-this. 1. 17; 2. 19; 3. 10; 7. 3, 20, 22, 30; 8. 13, 22; 10. 46; 11. 16, 25, 39; 12. 2, 11, 19, 24, 26, 42.

इद्धम्-kindled. 10. 21.

इन:-lord. 3. 12.

इनतमम्-most supreme lord. 11. 21.

इन्दव:-Soma juices. 6. 24.

इन्दवे-to Indu. 10. 42.

इन्दो-O Soma 6. 6; 9. 2.

इन्द-O Indra. 1 15; 4, 4; 5, 4, 22; 6, 1, 2, 3, 15, 16, 21, 22, 31; 7, 2, 6; 10, 9, (UQ.) 4, 19; 5, 15.

इन्द्र:-Indra. 1. 15; 2. 26; 4 8; 5, 6, 11, 17, 19; 6. 1, 19, 22, 26, 29, 30, 34; 7. 2; 9. 3; 10. 10, 19; 11. 38, 39; 12. 9, 28.

इन्द्र इव-like Indra. 1. 4.

इन्द्रवम्-characteristic of Indra. 10. 8.

इन्द्रम्-to Indra. 1. 4, 17; 4. 3, 15; 5. 3, 12; 7. 2, 18; 10. 3.

इन्द्रवन्तः-having Indra. 5. 11; 11. 15.

इन्द्रशत्रु:-whose enemy is Indra. 2. 16; 6. 4. इन्द्रस्य – of Indra. 6 8, 18; 7. 2, 3; 10. 8; 11. 9, 37.

इन्द्राची-Indra and Agni. 5. 22; 6. 9; 12. 31

इन्द्राणि-O wife of Indra. 11. 39. इन्द्राणी-wife of Indra. 12. 46.

इन्द्राणीम्-acc. wife of Indra. 9.34; 11. 38.

इन्द्रात्-from Indra. 7. 2.

इन्द्राय-for Indra. 4 16; 5 11; 6 6, 8; 7. 2; 9. 2, 9; 11. 3.

इन्द्राविष्यू-() Indra and Visnu. 11.8.

इन्द्रासत्मा- O Indra and Soma. 6.11. इन्द्रे-in Indra. 7 2: 12: 34.

इन्द्रेण-with Indra 4, 12; 5, 2; 7, 2; 9, 13; 10, 21.

इन्धान:-kindling 4. 24.

इभेन-with well--provided army, with elephant. 6. 12.

इमथा-like these. 3. 16.

इमम्-this. 4 5; 9. 24. 26. 38; 10. 39.

इमा-these 4. 27; 6. 16; 10. 26, 31, 34.

इमा:-acc these. 10. 6; 12. 36. -

इमानि-these. 6. 15. (UQ.) 3. 20.

इमाम्-this. 1. 4; 6. 13; 9. 41; 10. 23

इमे-these. 5. 18; 6. 1; 8. 14; 9. 40; 10. 2.

इयम्-this. 2. 24; 9. 18; 11. 15, 45. इयति-it impells. 9. 4.

इयाते-3. du. \overline{A} . of $\sqrt{\mathbf{s}}$ (to go), they go. 5. 28.

इरियो-on the board. 9. 8. इलीविशस्य-gen. lying in the bowels of earth. 6. 19. इळा-speech. 8. 13; 11. 49. इषम्-food 6. 26, 29; 9. 43; 11. 29. इषव:-arrows. 9. 19 इषवान्-rich in food. 10. 42. इचा-with water. 10. 26; 11. 14. इषित:-impelled. 8. 8. 14. इषिरेण-quick, vigorous, or enlightened. 4. 7. इषुधि:-quiver. 9. 14. इष्टानि-desired objects. 10. 26 इन्मिण:-enlightened. 4. 16. इष्यन्-desiring. 6. 20. **55-**here 1. 4; 4. 14; 7 16: 8 13, 14, 18; 9. 21, 34, 37; 10. 21. 27, 28; 12. 3, 4, 17.

27, 28; 12. 3. 4. 17.

ईचे-thou rulest. 6. 6.

ईख्य:-to be worshipped 7. 16,
8. 8.

ईख्ये-for such. 10. 15

ईस्-this. 2 8.

ईयसे-thou art employed. 6. 17;
8. 3.

ईयु:-pf. of ∨इ, they followed. 11
18; 12. 37.

ईसे-here. 5. 25.

ईसी-तास:-having well formed

haunches. 4, 13.

इंके-I solicit. 7. 15.

ईळते-they adore. 8. 2; 10. 19.

ईशान:-lord. 6. 20. ईशानम्-lord. 6. 24. ईशे-he rules. 7. 2. ईषते-pr. of $\sqrt{\xi}$ ष् to move, he moves. 4. 2; 10. 11. उक्था-hymns. 12. 34. उक्थे:-with hymns. 10. 44. उक्थम्-praiseworthy. 11. 31. उच्यः-bulls. 12. 9. **उम्र:**-fierce. 5. 24 उप्रम्-fierce. 12, 14. उचा-on high. 3. 20; 9. 36. उच्यते-it is called. 12. 26. डजिहीते-he goes up. 5. 21. डत-even. 1. 6, 8, 19, 20; 2. 6, 28. उत्तर:-supreme. 11. 38, 39; 12. 9, 28. उत्तरतः-(RVKH) from north. 9. 5. उत्तरसात्-from the higher. 2. 11. उत्तरा-(AB.) later. 11. 29, 31. उत्तरे-later. 6. 18. उत्तानयो:-of the two wide-spread. 4. 21. उत्पतन्ति-they fly up. 7. 24. उत्सम्-spring, 10. 9, 13; cloud. Durga. उत्सा:-springs. 11. 15; clouds. D. उत्सिनाति—he catches hold. 5. 19. डद्-up. 7. 20; 11. 18. उद् अश्रेत्-he has uplifted. 11. 10.

उद्कम्-water. 7. 23; 11. 44.

उदकात्-from water. 10. 16.

उदगन्ताम्-they two have gone up.
1. 9.

उदगात-it has gone up. 12. 16. उदगि-in water. 10. 12. उदन्यवे-for one who seeks water.

11. 15; for the Cataka bird. D. उद्पत्त्-it fell out. 7. 12. उदायन्-came out. 2. 22. उदायन्-th has arisen. 7. 17. उदियति—he utters forth. 5. 2. उदीरताम्—let them rise up. 11. 18. उदीत—(KB.) it rises. 7. 17. उदीप—thou risest. 12. 24. उद्यन्-rising. 7. 27. उदीमरे—they raised up. 5. 5. उदियम्—abounding in water.

10. 13. उद्बह्दि-they carry up. 12. 15. उद्बृह्-uproot. 6. 3. उप-approach. 3. 20.

उप ग्रदर्शि—has been seen up. 4.16. उप ग्रायन्–approached. 7. 31.

उप एतु-let her approach. 11. 29.

उपकत्तास:-up to the armpit. 1.9. उप जिञ्चते-they deal blows on.

9. 20.

उप जिञ्चताम्-let them smell. 5. 12. उपजिह्विका-emmet. 3. 20.

उप जीवति-it lives. 11.41.

उप तस्थ:-they attended. 7. 26.

उप पृक्-attached to. 6. 17.

उप प्र बद-speak forth together.

9.7.

उप प्रागात्—it has come forward. 6. 22.

उप प्रेत-approach. 7. 2.

उप बर्बृहि-make pillow. 4. 20.

उप भुव:-Sb. of $\sqrt{\gamma}$ (to become) with उप, be near. 4. 25.

उपमन्त्रिण:-of the inciter. 9.2.

उपयच्छेत्-he should marry. 3. 5.

उपयन्त-they approached. 9. 23.

उप याहि-approach. 4. 5; 5. 15.

उप रमध्वम्-imv. of $\sqrt{\tau}$ with उप, rest. 2. 25.

उपस्य-of the lower part of the sacrificial post. 3. 5.

उपरा:-waters. 2. 22.

उपलप्रचिष्ण-stone-grinder. 6. 6.

उप विच-carry up. 6. 7.

उप श्वासय-fill with roar. 9. 13.

उप सर्पत्–has approached 5. 3.

उपसि-in lap. 6. 6.

उप सिञ्चतम्-you both sprinkle. 9. 41.

उप सेदिम—we honour 12. 39.

उप सेदु:-they approached. 4. 3.

उप स्तुतौ-in invocation. 11. 12.

उप स्तुहि-praise. 6. 23.

उप स्तोपाम-Sb. of $\sqrt{}$ स्तु, we will praise. 8. 7.

उपस्थम्-lap. 9. 37.

उपस्थात्-from the lap. 9. 39.

उपस्थे-in the lap. 4. 19; 7. 26; 8. 15, 18; 9. 40.

उप ह्वये-I invoke. 9. 34; 11. 43.

उपाके-brought near each other. 8.11. **उपाव मृज**-bestow. 8. 17. उपोद्ये-at the rising up. 10. 5. डभयस्य-of both. 6. 6, 22. डमया-with both. 4. 4. डमयानि-both. 8. 7. **ड**मा-both. 6. 33. डमे-both. 8. 15. उराण:-making wide. 6. 17. उरामिथ:-sheep- killer. 5. 21. **35**-wide. 6. 26, 27. (SB.) 9. 20. (UQ.) 1. 15. उरकरम्-(SB.) spreader. 9. 20. उरुगायस्य-of wide-paced. 2. 7. उरुप्रय:-very swift. 12. 43, उरुष्यति-he avoids. 11. 8. डरूव्यथ:-you two turn aside. 11.8. डरी-in the wide. 12. 43. उर्वशी-a divine woman. 11. 36, 49. डवेश्या:-of Urvasi. 5. 14. **डविंया-**widely. 8. 10. डर्वी:-broad. 2. 26. **उल्**ख्बक-0 mortar. 9. 21. उल्बलम्-(SB.) mortar. 9. 20. उरवम्-cover. 6 35. उशत:-desiring. 6. 13. उशती-desirous. 1. 19; 3. 5; 9. 39. उशती:-desiring. 12. 45. उशन्त:-desiring. 3. 21; 5. 18. उरमसि-we desire. 2. 7. उप:-0 Usa. 12. 6.

डबस:-gen. s. of dawn. 4. 25; 5.

28; 7. 31; 12. 13; nom. pl. celestial deities, 12, 7. उपसाम्-of dawns. 11. 6. उपसे-for dawn. 2. 19. उषा:-dawn. 3. 5; a goddess. 11. 47. उपासानक्रा-dawn and night. 8. 11. उस्र:-bull. 6. 15. उस्रा:-rays. 5. 4. उम्नियाया:-of cow. 4. 19. ऊतये–for protection. 5. 3; 6. 17. ऊती-with protection. 12. 21. **डध:**-udder. 6. 22. ऊर्धान-during night. 6. 19. ऊर्जम्-strength. 6.36; 9.43; food. 11. 28, 29. (MS.) 9. 43. ऊर्जयमाने-(MS.) causing strength. 9.43. ऊर्जेब्यस्य-of the food 11. 49. **ऊ**र्जस्वन्त:-juicy. 8. 22. **ऊ**र्जस्वन्तम्–acc. juicy. 8. 22. ऊर्जाद:-partaker of food. 3 8 ऊर्जाम्-strength. 6. 21. ऊर्जोहुती-(MS) worshipped with food oblations. 9. 43. ऊर्जे-for strength 9. 27. उद्रम्-granary. 3. 20. ऊर्ध्व:-uplifted. 8. 15, 18 अर्ध्वेब्रशः-(AV.) with bottom turned upwards. 12.38. ऊर्ची-(AV.) uplifted. 6. 12. ऊर्ध्वाम्-high. 6. 6.

ऊर्मेयः-waves. 10. 24.

कर्मि:-wave. 5. 23; 7. 17.

क्रमिभि:-with waves. 2. 24.

र्जीम्-acc. flood 4. 8; wave. 10. 16.

डवं:-submarine fire. 6. 7.

ऊषतु:-pf. of ∨वस् (to dwell). they two did dwell. 3. 15.

जहे-pf. of √जह (to consider), he considered. 6. 35; 12. 3.

ऋक्-A stanza of the Rgveda.

ऋगः-stars. 3. 20

ऋग्मियम्-worthy of honour. 7.26.

ऋचाम्-of the stanzas. 1. 8

ऋचीषमः-equal to a stanza. 6.23.

ऋरखन्ती-going. 1. 9.

ऋजीषम्-the residue 5 12.

ऋक्षीपिन् O wielder of thunderbolt. 6. 7.

ऋजीपी-armed with thunderbolt. 5. 12.

ऋजुनीती-with straight-forward policy. 6. 21

ऋज्यताम्-of the straight-forward. 12. 39.

ऋडयन्तः-moving straight. 10 3.

ऋज्ञा-with straight-forward. 5.15.

ऋजाश्रम-name of a sage. 5. 21.

श्राञ्चन-directing. 3. 4

श्वतज्ञा:- knowing the sacred rites 11. 18.

ऋतम्-sacrifice. 4 19.

ऋतवः-seasons. 8. 22.

भारतस्य-of the sacrifice. 3. 4; 6. 22; of law. 8 6. 19; of the placed. 8. 21; of water. 7. 24; 10. 16, 41. (D.)

ऋतावरी:-great floods. 2. 25.

ऋतावृध:-fostering truth. 12. 33.

ऋतावृधा-upholders of law. 5.22.

चर्ड:-proper season. 12 46.

ऋतुथा-seasonly. 8. 17; 12. 27.

ऋतुभि:-with seasons. S. 3.

ऋत्न-acc. seasons. 7. 19.

ऋते-without. 7. 2: 11. 39.

ऋत्विजम्-priest 7. 15.

ऋदुदरेण-with soma. 6. 4.

ऋद्पे-knocking down. 6. 33.

ऋद्र्धा-increasing sweetness. 6. 33.

ऋषक्-alone; prosperous 4. 25.

ऋन्धन्-directing. 3 6; 8 6

ऋबीसे-on earth. 6. 36.

ऋभव:-the Rbhus. 11. 16.

ऋभुजा:-wide dweller, or the king of Rbhus. 9. 3.

ऋभ्वम्-great. 11. 21.

ऋषय:-seers. 2. 11; 4. 3; 11. 11, 17, 19, 23; 12. 37, 38. (AV.) 12. 38.

ऋषि:-seer. 2. 11.

ऋषिकृत्-maker of a seer. 6. 20.

ऋषित्वम्-characteristic of a seer.

2. 11.

ऋषिभि:-by seers. 7 16.

ऋषीगाम्-(AV.) of seers. 8. 2.

ऋष्टि:-spear. 6. 15

ऋष्टिमाद्धि:-furnished with spears; having the power of doing injury; destroyers of famine. D. 11. 14.

भूष्या-noble. 7. 6.

एक:-alone. 1. 15; 2. 3; 3. 10.

एक:-one. 3. 10; 4. 27; 10. 23, 46; 12. 27, 40.

एकचक्रम्-having one wheel. 4.27.

एकपदी-one-footed. 11. 40.

एकपात्-one-footed. 12. 30, 33.

एकम्-one. 3. 10; 4. 27; 7. 18; 10. 26, 34; 12. 29.

एकया-one. 5. 11.

एकस्य-of one. 12. 27.

एकाम्-one. 6. 27.

एके-some. 1. 11.

पुजति-swells. 3 15.

पुतत्-this. 4. 11; 5. 8; 7. 23; 11. 48 (SB.) 9. 20.

एतम्-acc. this. 7. 31.

एता:-these. 5. 25; 12. 7.

एतानि-these. 10. 43.

पुताम्-this. 7. 27; 11. 43.

पति—he goes. 3. 3, 5, 20; 11. 6 (UQ.) 1. 18.

पत्र-let him go. 3. 3.

एते-these. 1. 9; 7. 2; 9. 9.

एतेभ्य:-to these. 7. 9.

एधमानद्विद्-foe of the haughty.

6. 22.

एधि-be. 1(), 17.

पनम्-him. 1. 10, 15, 20; 4. 24, 25; 7. 29; 8. 2; 9. 23.

प्ना-with this. 3. 21; 5. 11.

एनान्-them. 8 8. (UQ.) 2. 11.

पुनाम्-her. 1. 19; 11. 43.

एमि- I go. 12. 7.

एमुषम्-stealing. 5. 4.

प्युषीणाम्-of them that are coming. 4. 16.

पुरिरे-they established. 4. 23.

एवै:-with your journeys. 2 25; with desires. 12. 21.

प्ष:-this. 1. 20; 6. 28; 8. 2; 12. 28. (KB.) 7. 17.

एकाम्-of these 2. 22; 4 10; 5. 28; 8. 7; 9. 20; 11. 20, 12. 7, 27, 32.

पुद्धि-come. 10. 18, 12 28.

श्रोक: -abode. 3. 3.

भ्रोज:-strength. 6. 23.

श्रोजसः-from vitality. 8. 2

म्रोजसा-with their might. 5. 5; 6.

8; 9. 25; 10. 13.

श्रोदनम्-cloud. 6. 34.

श्रोमना-with protection. 6. 4.

श्रोमास:-protectors. 12. 40.

श्रोषधिम्-herb. 11. 4.

श्रोषधी:-herbs. 6. 8; 7. 28; 9. 28.

श्रोषधीनाम्-of herbs. 8. 22.

श्रोषधीभ्यः-from herbs. 6.1.

ग्रोपधे- O herb! 1. 15.

श्रीशिज:-son of Usii. 6. 10.

零:- who. 1. 6; 3. 15, 22; 4. 2; 6. 24; 7, 30.

कचीवन्तम्-Kaksivat, name of a seer. 6. 10.

कचे-in the flank. 2. 28.

कच्या-with breast. 6. 28.

करवा:-O Kanvas. 7. 2.

करवाय-for Kanva. 6. 6.

कतमचन-ever. 2. 4

कतर:-which. 7. 30.

कतरा-which. 3 22.

कल्पयम्-having nice water. 6. 3.

कथम्-how. 11. 25.

कथा-how. 3. 22; 9. 30.

कदा-when. 5. 17; 12. 1.

कड-where, 6, 27.

कनिकदत-crying violently. 9. 4.

कनीनके -two maidens. 4. 15.

कनीनाम्-of maidens. 10 21.

कन्या-girl. 2. 27.

कपना-worm. 6. 4.

कपिश्चल:-bird. 9. 5.

कबन्धम्-cloud. 10. 4.

कम-food. 6. 35.

करत-Sb. may be make. 6. 1.

करतः-Sb. of $\sqrt{2}$ (to make), make. 3. 35.

करन्ति-they do. 3. 10.

करूबती-having gaps in teeth.

6. 31.

कर्णम्-ear. 9. 18.

कर्णवन्त:-having ears. 1 9.

कर्णा-ears. 10. 41.

कर्णो -two ears. 2. 4

कर्ता-doer. 3 6

कर्ती:-of action. 4. 11.

कर्म-(AB.) action. 1. 16.

कर्मणा-with action. 2. 4.

कर्मिश्व-in action. 5. 15.

कहिंचित्-at any time. 1. 18.

कलशान्-jars. 11. 12

कल्याणी:-beautiful. 7. 6.

कल्यारयः-beautiful. 7. 17.

करपयावहै-Sb. of $\sqrt{}$ च्ह्रप्, we two will regulate. 12. 28.

कवय:-wise, 3. 22; 6. 27.

कवासख:-friend of selfish men. 6.19.

कवि:-bard. 5. 2, 8. 5; 12. 13.

कवितमस्य-of most wise. 6. 13.

कविशस्ता:-uttered by wise men. 12. 33.

कश्चन-whosoever. 11. 4.

कस्मै-for the god Ka. 10 23. =kayu. Durg.

का-what. 11. 25.

काकुदम् -palate. 5. 27.

काचित-any. 9. 4.

काचित्करम्-doing everything. 12.9.

कायुका-beloved 5.11.

कार्य-one-eyed. 6. 30.

काम:-love. 5. 2; 6. 7.

कामयते-he likes 9. 16.

कामा:-desires. 7. 2.

कामेन-with desire. 12 18.

काम्यानि-desired things. 11 36

कायमान:-delighting. 4. 14.

कारु:-bard. 6. 6; 8. 12

कारो-0 singer. 2. 27.

काशि:-fist. 6. 1; 7. 6

काष्टा:-waters. 7. 23

काष्टानाम्-of waters. 2. 16.

काष्ट्राया:-of battle 9.24.

कि:-maker. 6. 35.

किंचन-anv. 7. 2.

किंचित्-anything. 2. 3

किम्-what. 2. 14; 3. 10, 5. 8; 6 32; 11. 25.

किमीदिने-to the malignant. 6. 11.

कियेधा:-holder of much, or the attackers. 6. 20.

कीकटेषु-among the barbarians. 6. 32.

क्रचर:-wandering at will. 1. 20.

कुटस्य-of deed. 5. 24

कुणारुम्-thundering. 6. 1.

कुत्साय-for a peasant. 4. 25

₹ (SB.) make 9. 20.

कुरुङ्गस्य-of Kurunga. 6. 22.

क्वन-doing. 2. 4.

कुलिशेन-with thunderbolt. 6. 17.

कुवित-particle. 4. 15.

क्रशिकस्य-of Kusika. 2 25.

क्रशिका:-O Kusikas. 7. 2.

₹-where. 3. 15

ज्ञह:-(AB.) day of the second quarter, when the moon is invisible, 11, 31.

कहुम्-(AV.) wife of a god; the day when the moon is invisible. 11. 33.

कृणवन्-they made. 4. 25.

कृणवाव-let us make. 4. 16.

क्रणुध्वम्-make. 5. 26; 12. 43.

क्रुण्च-make. 6. 12; 11. 34; 12. 8.

क्रणुहि-make. 5. 15; 6. 10; 8. 6.

कृषोति-it makes. 9. 17; 12. 11.

कृष्वन्-Sb. III pl. they will do. 4. 20; 6. 27.

क्रुएवन्ति-they do. 6. 32.

कृत:-made. 6. 18; 12. 18.

कृतम्-activity. 5. 22.

कृति:-fame or good. 5. 22.

कृत्तिम्-(VS.) garment. 5. 22.

कृत्तिवासा:-(VS.) wearing a skin garment. 3 21; 5. 22

कृत्वी-having made. 12. 10.

कृदरम्-granary 3. 20.

कृषि-(AV) make. 11. 30.

इन्तत्रात्-from the intermediate space. 2. 22.

इन्तन्-(MS.) inj of √ऋत to cut, they cut. 3. 21.

कृपयन्-compassionate. 2. 12.

कृपा-with favour. 6. 8.

कृशानो:-of Krsanu. 11. 8.

कृष्टी:-tribes. 10. 22, 29, 31.

कृष्णम्-black 2. 21; 7. 24.

हर्ष-2nd. sing. pr. II. cl. from √इ, thou doest. 5. 25.

कृष्ण-the black one. 2. 20.

केतव:-rays. 12. 15.

केतु:-banner. 11. 6.

केतुना-with banner. 11. 27.

केतुम्-acc. banner. 12.7.

केपय:-stinking. 5. 25.

केवलाघ:-guilty alone. 7. 3.

केवलादी-who eats alone. 7. 3.

केवलान्-only. 8. 22.

केवले-exclusive. 8. 22.

केशिन:-lights. 12. 27.

केशी-rays. 12. 26.

कौरयाण:-whose car is made. 5.15.

कतुना-with strong action. 10. 10.

कतुम्-power. 2. 28.

ऋत्वा—having done. 6. 26.

करवे-(AV.) for judgment. 11. 30.

कन्यादे-to the eater of raw meat. 6.11.

क्राणा:-doing. 4. 19.

क्रियमाणम्-being done. 1. 16.

क्रिविदेती-with sharp teeth. 6. 30.

क्रीळन्तौ-playing. 1. 16.

-where. 11. 28.

त्तुत्राणि-gold. 3. 20.

चय:-dwelling. 8. 18.

च्चयन्तम्-dwelling. 5. 9.

चरति-it flows. 11. 41.

चिणाति-he injures. 6. 6.

चित्रय:-people. 4. 24.

चिपिंग-speed. 2. 28.

चिप्ता-despatched. 6. 4.

चित्रेषवे-of quick arrows. 10. 6.

चियन्तम्-dwelling. 10. 12.

चद्रम्-a little thing. 10. 42.

च्रुग्पम्-mushroom. 5. 17.

च्चरपविना-with the sword-edge.

5. 5.

चेत्रस्य-of abode. 10. 15, 16.

चोणस्य-of abode. 6. 6.

दमया-along with earth. 10. 7.

खले-in battle. 3. 10.

खानि-channels. 10. 9.

खिद्रम्-instrument of splitting.

11. 37.

बे—in space. 1. 9.

गङ्गे-O Ganges. 9. 26.

गच्छ-go. 6. 30.

गच्छताम्-imv. 3. du. \overline{A} , let them go. 12. 4.

गच्छति-it goes. 11. 39.

गण्श्रिभि:-with attendant groups. 8. 2.

गध्यम्-to be seized. 5. 15.

गनीगन्ति-3rd sing. pr. ind. int. of

 $\sqrt{1}$ म्, he goes. 9. 18.

गन्धवै:-receiver of the ray. 2. 6.

गभस्तिपूतः-(VS.) purified with rays.

5. 6.

गभस्यो:-between two rays. 5. 4.

गभीर:-unfathomable. 11. 20.

गमध्यै-for going. 2. 7.

गम्भीरवेपस:-inscrutable, 11, 17. गरूमान्-Garutman. 7. 18. गर्तम्-chariot. 3. 5. गर्तास्क्-one who climbs a post. 3. 5. गर्तेष्ठा:-resting in a cemetery. 3, 5, गर्भम्-life-germ. 3. 6; 4. 21; 6. 12. गर्भाः-(TS.) children. 4. 21. गल्दया-with the flow. 6. 24. गल्दाः-extracted juices. 6. 24. गवाम्-of cows. 9. 23, 24. गवि-on the skin. 2. 5. गवि—in the sun. 2. 6. गब्य:-rich in kine. 6. 31. गा:-cattle. 6. 2; 9. 17. गात-inj. of $\sqrt{1}$ (to go), has gone. 3. 4. गातुम्-to go. 4. 21, 25. गाथिन:-chanters, 7.2. गाम-cow. 10.15. गायत-sing. 7. 2. गायत:-gen. sing. while singing. 7. 12. गायति-sings. 1. 8. गायत्रम्-the Gayatri stanza. 1. 8. गायत्रिण:-chanters. 5. 5. गायत्रीम्-(DB.) name of a metre. 7. 12. गायन्ति-they sing. 5. 5. गाव:-rays. 2. 7; 12. 7; cows. 2. 17; 6, 8, 32; 10, 21; 12, 7, गावा-two cows. 9, 39,

गिर:-songs of praise. 1. 10; 5. 17; 10. 6; 12. 36. गिरा-with praise. 6. 24; 10. 5. गिरिभ्य:-from the mountains. 6.34. गिरिम-mountain 6. 30. गिरिष्टा:-staying on a mountain. 1. 20. गिरीणाम्-of mountains. 2. 24. गिरे:-of mountain. 5. 16. गिर्वेणसे-for the god. 6. 14. गुरुम्-teacher. 2. 4. गुरो:- of the teacher. 2. 4. गृहम्-hidden. 7. 3. गृहते-he conceals. 5. 19. गृणाना-praising. 11. 49. गृणामि—I praise. 5. 9. गृणीपे-thou praisest. 10. 44. गृहपतिम्-lord of house. 5. 10. गृहाण-seize. 9. 33. गृहीतम्-seized. 1. 18; 8. 22. गृहे-in house. 4. 25; 7. 6; 11. 16, 46. गृहेगृहे-in every house. 9. 21. गो:-of the ray. 2. 6; 4. 25; of speech. 6. 2; of cow. 6. 20. गोधुक्-cow-milker. 11. 43. गोपयत्यम्-protection. 5. 1. गोपा:-guardian. 3.12; 7.9. (AV.) 12. 38. गोपाय-protect. 2. 4. गोपीथाय-for drinking milk. 10.36 गोभि:-with milk. 2.5; with cows. 5. 3; with cow-hides. 2. 5; 9. 12; with phlegm. 2. 5; 9. 19;

with hymns. 4. 19.

गोमति-rich in kine. 6. 17.

गोमान्-having kine. 5. 3.

गौ:-bow string. 2. 6; cow. 2. 9; atmospheric goddess. 11. 42.

गौरी:-a divine woman. 11. 40.

women. 10. 47; 12. 46. (MS.) women. 3. 21.

प्रभाय-for acceptance. 3. 3.

म्रसिष्टः-swallowing most. 6. 8.

भ्रामम्-village. 9. 30.

म्रावभ्य:-to the stones. 9. 9.

भावहस्तास:-with stones in their hands, 8, 2.

भीवायाम्-in the neck. 2. 28.

घर्मः-hot. 11. 43.

घर्मम्-heat. 6. 32; 11. 42.

घसत्-Sb. of ∨घस्, he shall eat. 12. 9.

चतप्रः-butter-backed. 4. 26; 5.7.

वृतम्-clarified butter. 8. 22; 10. 16.

वृतवत्-buttered. 10. 22.

चृतरचुतः-distilling clarified butter. 10. 24.

चृतस्त्:-whose surface is brilliant with clarified butter. 12. 36.

घृतस्य-of clarified butter. 7.17.

चृतेन-with clarified butter. 7. 24, 8. 17; 10. 40.

घोरचहसे-to the man of fierce eyes. 6. 11. घोषम्-sound. 9. 9.

बंसम्-day. 6. 4; heat. 6. 36.

ब्रंसे-during day. 6. 19.

चकर्थ-pf. of $\sqrt{2}$ हत्, thou didst cut. 3. 21; 6. 3.

चकार -he made 2. 8; 3. 6; 5.15. 21.

चक्रथ:-you two made. 6.26; 9.41.

चक्रम्-wheel. 4. 27.

चिक्रया-chariot wheels. 3. 22.

चक्रे-wheels. 4. 27.

चत्त्वानम्-ordering. 5. 21.

चन्नसा-with eye. 12.22, 23, 24, 25.

चन्तसे-to look at. 9. 27.

चद्ध:-eye. 4. 3; 12. 16.

चनुष्मते-to one having eyes. 11. 7.

चतस्र:-fem. four. 8. 22; 11. 28, 41.

चतुर:-four. 3. 16; 9. 7.

चतुर्थेन-(DB.) with the fourth. 7.12.

चतुष्पदी-quadruped. 11. 40.

चतुष्पदे-for the quadruped. 12.13.

चन-like, 11. 38.

चन:-food. 6. 16.

चन्द्रमसः-of the moon. 4. 25.

चन्द्रमा:-the moon. 2. 6; 11. 6.

चन्द्रामा-neu. pl. of sparkling surface. 12. 18.

चमसः-(AV.) ladle. 12. 38.

चमसम्-cup. 10. 12.

चम्बो:-of two world-halves. 4.21.

चयसे–pr. of $\sqrt{1}$ (to gather. I. cl.), thou gatherest. 4. 25.

चरणे--in the wandering place. 5. 1.

चरत:-they two wander. 2. 20.

चरति-it wanders. 1. 20; 7. 27; it flies. 10. 7.

चरथ:-you two wander. 12. 2.

चरथाय-to move. 4. 19.

चरध्ये-to flow. 6. 20.

चराथा-with the moving. 10. 21.

चरिष्ण-wandering. 7. 29.

चर:-pot. 6. 11.

चर्षिः:-observer. 5. 24.

चर्षणीप्रत:-supporters of men. 12. 40.

चर्षणीनाम्-of men. 12. 21.

चलाचलासः-moving one after another. 4. 27.

चाकन्-rejoicing or looking. 6.28.

चातयामसि-we frighten away. 6.30.

चारः-beautiful. 8. 15.

चारम्-acc. beautiful. 10. 36.

चिकित्वान्-obtained. 2. 11. having knowledge. 8. 5.

चिकिते-pf. \overline{A} of $\sqrt{\Box a}$, he perceived. 6. 17.

चिकित्व:-we know. 6. 8.

चित्-even. 3. 11; 10. 29; animal. 5. 5.

चित्तम्-heart. 1. 6, 9. 33.

चित्तिभि:-by actions. 2. 9.

चित्र-neu. sing. rich. 4. 4.

चित्र:-variegated. 2. 19.

चित्रम्-acc. variegated. 12. 6, 16.

चित्रा-variegated. 4. 19.

चित्रेण-with variegated. 6. 17.

चिश्चाकृत्णोति—it makes the cisca sound. 9. 14.

चुकुधम्-inj. of √कृष्, be angry. 6. 24.

चेतयध्वम्-perceive. 7. 2.

चेतयन्ती-instructing. 8. 12

चोद्य-incite. 4. 15; 9. 20.

चोद्यत्-he impelled. 10. 39.

चोदयासि-thou wilt impell. 11. 24.

चोष्कूयते-he gives. 6 22.

चोष्क्र्यमाणः-giving. 6. 22

च्यवानम्-to Cyavana. 4. 19.

छन्दाँसि-metres. 8. 22.

जिन्नांस:-(VS.) having eaten. 12. 42.

जगत्-moving. 5. 3; 9. 13.

जगत:-of the moving. 12. 16.

जगाम-it went. 11. 28.

जगुरि:–leading. 11. 25.

जिम:-goer. 5. 18.

जग्मुषः-of the departed. 12. 43.

जग्मुपे-for one who has departed.

2.14

जघनान्-buttocks. 9. 20.

जघन्वान्-he slew. 2. 17; 7. 23.

जजान-he generated. 8. 2; 10. 34.

जन्मती:-waters. 6 16.

जिन्ने -pf. from $\sqrt{ }$ जन् to generate, thou didst generate. 1. 15.

जनय:-wives. 8. 10. जनमाने-who will be born. 6. 8. जनयन्त-they have generated. 3. 6; 5. 10. जनयामि-I produce. 6. 9. जनश्रियम्-refuge of men. 6. 4. जनाँ श्रनु–after men. 12. 22, 23, 24, 25. जनान्-men. 10. 22. जनानाम-of men. 10. 20. जनाय-for man. 4. 25. जनास:-O men! 10. 10, 27. जनिता-progenitor. 4. 21. जनित्री-fem. du. generators. 8. 14. जनित्वम्-to be horn. 4. 23; 10. 21. जनिवत:-having a consort. 3.21. जनिष्ट:-it has been born. 11. 36. जनीनाम्-of matrons. 10. 21; 12. 46. जन्यम्-nativity. 9. 4. जन्तो:-of being. 4. 19. जन्म-nativity. 9. 4. जन्मनि-on birth. 11. 23. जन्मसु-in births. 11. 23. जन्मानि-born beings. 12. 23. जबार-the sun. 6. 17. जमद्ग्निभि:-(VS.) with blazing fires. 7. 24. जम्भय-chew. 3. 11. जम्भयन्त:-chewing. 12. 44. जयताम्-of the conquerors. 9. 21 जयति-it conquers. 9. 14 जयतु-let him conquer 9. 12. जयाथ-win. 5. 26.

जयामसि-we will win. 10. 15. जयेम-may we conquer. 5.2; 9.17. जरते-he praises. 4. 24. जरसा-with old age. 11. 38. जराबोध-voc. attending to praise. 10. 8. जराय-for decay. 4. 27. जराय:-outer skin of the embryo. 10.39. जरिन्ने –for the singer. 1. 7. जरूथम्-hymn. 6. 17. जल्गल्यमानः-(DB.) disinclined to do anything. 7. 13. जल्हव:-devoid of lustre. 6. 25. जसुरिम्-let loose. 4. 24. जहा-killed. 4. 2. जागृत:-(VS.) they two keep watch. 12.37. जागृवि:-wakeful. 9. 8. जात:-born. 7. 22; 8. 21; 10. 10, 22, 23. जातम्-born. 4. 23; 8. 2. जातविद्याम्-science of birth. 1. 8. जातवेद:-voc. having created (beings) as property. 3. 17; 8. 5. जातवेदसः-of Jatavedas. 7. 19. जातवेदसम्-who has created things as his property. 7.20; 12.15. जातवेदसे-to Jatavedas. 7. 20; 14. 33. जातवेद्स्वम्-characteristic of Jatavedas. 7. 19. जातवेदाः- having all created be-

ings as its property. 5. 3; 7, 17, जाता-du. born. 12. 3. जाता:-pl. sprung. 9. 28. जातानि-created. 10. 43. जाताम्-(MS.)born. 3. 4. जाते-to the born. 3. 22; 6. 8. जानते-they recognise. 4. 10. जामय:-kinsmen. 4. 20. जामय:-(AV.)women. 3. 4. जामये-for the sister. 3. 6. जायते-it is born. 6. 35; 7. 27. जायन्ते-(TS.) are born. 4. 21. जायमान:-being born. 2.21;11.6. जायमानात्-from being born. 8.15. जायमाने-at birth. 10. 47. जायसे →thou art born. 6 1. जाया-wife. 1.19; 3.5; 7.6; 12.11. जार:-consumer. 3. 16; 5. 24; lover. 10. 21. जारयायि-he has been made old. 6, 15, जारिखी-a loving woman. 12. 7. जिगाय-he conquered. 9. 23, 24. जिन्वन्ति—they animate. 6. 22; 7. 23. जिन्नय:-decrepit. 3. 21. जिब्ध:-victor. 12. 3. जिह्यानाम्-of the oblique. 8. 15. जिह्यायन्त्य:-faltering. 1. 11. जीव-(SB.) live. 3. 4. जीवगृभ:-gen. sing. of captive bird. 3. 15. जीवनाय-for life. 1. 10.

जीवन्ति-they live. 11. 41. जीवसे-to live. 12. 39. जीवातवे-for long life. 10. 40. जीवाति-Sb. of $\sqrt{}$ जीव् (to live), may he live. 4. 25. जीवातुम्-(AV.) livelihood. 11. 11. जीवान्-alive. 6. 27. जुजुषाणासः-silent, being attended upon. D. 6. 16. जुषध्वम्-enjoy. 3. 8. जुषस्व-enjoy. 11. 32. जुषायः-enjoying. 7. 17. जुषाग्गा:-(VS.) enjoying. 12. 42. जुषेथाम्-you both enjoy. 9. 41. ज्ञह:-dear. 4. 5. ज्ञथम्-dear. 4. 16; 6. 14; 7. 25. जुद्गः-we sacrifice. 10. 43. जुहुरे-pl. of \sqrt{g} (to sacrifice), they sacrificed. 4. 19. जहोत-sacrifice. 10. 22. जहोमि—I sacrifice. 12. 36. जुह्नत्-inj. he sacrificed. 10. 26. ਗ਼ਵਾ-with ladle. 12. 36. जुह्नान:-being sacrificed. 5. 7. जहे-I invoke. 10. 33. जूिंग:-army. 6. 4. जेल्वानि-things to be conquered. जोषयेते-they two attend. 8. 15. जोषवाकम्-nonsense. 5. 22. जोब्ही-(MS.)approving. 9. 42. जोहवीमि-(AV.) int. of \sqrt{g} , I invoke. 11. 33.

जमया-with earth. 12. 43. ज्या-bow-string. 9. 18. ज्याय:-greater. 2. 3.

ज्यायाः-of bow-string. 9. 15.

ज्योति:-light. 2. 19; 6. 26; 8. 12; 10. 39; 11. 10, 20; 12. 26.

ज्योतिषा-with light. 2. 21; 10. 29, 31.

ज्योतिषाम्-of lights. 2. 19.

ज्वलति-it shines. 8. 18.

तचत-fashion. 4. 19.

तच्चती-fashioning. 11. 40.

तच्धु:-you two fashioned. 4. 19. तत्-that. 1. 6; 2. 7, 17; 3. 8; 4.

4, 11, 14, 17, 27; 5. 1, 9; 6.

21, 35; 10. 8, 42, 43; 11. 16,

41, 43; 12. 6, 10. (TS.) 2. 17;

4. 21; 10. 5; (TB.) 3. 8; (DB.)

7. 12; (SB.) 9. 20; (UQ.) 1.

8, 18; 2. 4, 11; 7. 19, 28; 10.

5. 8.

ततः-thence. 2. 6; 7. 27; 11.5, 41; father or son. 6. 6.

ततन्तः-they fashioned. 6. 27.

ततनुष्टिम्-unrighteous, fop. 6. 19.

ततन्वत्-he spread. 5. 15.

ततर्द-it pierced. 10. 41.

ततान-he spread. 10. 29.

ततुरिम्-swift. 6. 3.

तत्र-(VS.) there. 12. 37. (UQ.) 9.19.

तथा-so that. 2. 4.

तद्भवति–it becomes his possession.

2. 4.

तनयम्-grandson. 12. 6.

तनयेषु-loc. sons. 10. 7.

तनुते-she spreads. 4. 11.

तन्त्यजा-du. risking their life.

3. 14.

तन्नपात्-O offspring of cow or waters. 8. 6.

तन्पा:-protector of the body. 6. 17.

तन्श्रभ्रम्-gaily attired. 6. 19.

तन्यतु:-thunder. 12. 30.

तन्त्रम्-acc. body. 1. 8, 19; 3. 21; 10. 40. (AV.) 10. 18.

तन्वा-with body. 12.3.

तपन्ति-they heat. 2. 22; 6. 32.

तपस्यमानान्-practising austerities.

2. 11. বিষিষ্ট:—with most hot. 6. 12.

तप्र:-hot. 6. 11.

तपुषिम्-tormenting. 6. 3.

तम्-him. 1. 10; 3. 16, 20; 5. 5,

9, 21; 6. 15, 16; 7. 28; 8. 14;

9. 24; 10. 5, I2, 13, 21, 46; (AB.) 12. 41. (UQ.) 2. 4.

तमः-darkness. 2. 16; 5. 15; 7. 3; 9. 29.

तमसा-with darkness. 7. 3; 9. 33.

तमांसि-acc. pl. darkness. 2. 21.

तरिंग्त्वेन-quickly. 11. 16.

तस्तारम्-impeller. 10. 28.

तरुषेम-may we slav. 5. 2.

तर्हि-then. 7.3. तळित-near. 3. 11. तळित:-near. 3. 11. तव-thy. 2. 13; 5. 7; 8. 22; 11. 12, 34. तवसम्-strong. 5. 9. तविषीम्-strength. 9. 25. तविषेभि:-with strong. 2. 24. तष्टा—carpenter. 5. 21. तस्करा-du. thieves. 3. 14. तस्थिम-pf. of $\sqrt{\epsilon}$ we stood. 6. 6. तस्थ:-they stood. 4. 27. तस्थ्रप:-of the stationary. 12. 16. तस्मात्-therefore. 1. 9; 7. 19. तस्मात्-from him. 2.8; (MS.) there fore. 3. 4. तस्मिन-in it. 4. 27; 12. 34. तस्म-for him. 2. 4.

तस्य-his. 2. 26; 4. 18, 26; 7. 25; 11. 4, 34.

तस्याः-from her. 11. 41.

तस्य–(AV.) for her. 11. 33.

ता-acc. pl. neu. them. 2. 7; 10. 43; nom. du. 9. 36.

ताः-them. 3. 15; 4. 20, 7. 17; 9. 27; 12. 45.

तादुरि-O swimmer. 9. 7.

तान्-them. 2. 4; 6. 13.

तानि-those. 12. 41.

तान्यवः-thunderers. 4. 19.

तान्व:-the legitimate son. 3. 6.

ताम्—her. 8. 22. (MS.) that. 9. 43. (UQ.) 11. 29. तायुम्-acc. thief. 4. 24.

ताच्येम्–acc. Tarksya. 10. 28.

तावत्-so much. 7. 31.

तासाम्-of them. 6. 27.

तिग्मायुधाय-dat. one having sharp weapons. 10. 6.

तिग्मेषव:-one having pointed arrows. 10. 30.

तितउना-with a sieve. 4. 10.

तिरः-obtained. 3. 20.

तिर:-across. 5. 4, 5.

तिरश्च-across. 6. 20.

तिरोदधे-he placed across. 12.32.

तियंग्विल.-(AV.) having side holes. 12. 38.

तिष्ठति-he stands. 2. 3.

तिष्ठन्–sitting. 9.

तिष्टन्ति -(AV.) they stand. 3. 4.

तिष्टा:-thou standest. 8. 18.

तिस्न:-fem. three. 8. 13.

तीवा:-fierce. 9. 17.

तुग्वनि–on the place of pilgrimage.

4. 15.

तुजये-for offspring. 12. 45.

तुन्नेतुन्ने–at each and every gift. 6. 18.

तुभ्यम्-for thee. 5. 11; 8. 22.

तुर:-smart. 3. 21; rich. 12. 14.

तुरण्यति-he hastens. 2. 28.

तुरीपम्-seminal fluid, water. D.

6. 21.

तुर्वेगि:-quick. 6. 14.

तुविचम्-most powerful. 6. 33.

तुविजात:-mighty. 12. 36. त्ताव-pf. of $\sqrt{\mathfrak{g}}$ (to be strong), he became strong. 4. 25. तृतुजान:-hastening. 6. 20. तृतुमा-quick. 5 25. Durga divides it as त्तुम् श्रा but this division is not supported by the Padapatha, Devaraja and Savana. त्यम्-quickly. 5. 2; 8. 13. त्यसा-quickly 3 20. तूर्णाशम्-water. 5. 16. त्र्यि:-quick. 7. 27. तृणम्-grass. 11. 44. तृतीय:-third. 4. 26; 10. 21. तृतीयम्-third. 7. 28. तृत्सवं:-the Trtsus. 7. 2. तृपलप्रभर्मा-rushing to the attack. 5. 12. मृष्याजे-in hot season. 11. 15. तृष्वीम्-hastily. 6. 12. ते-thy. 1. 4, 7. 10, 2. 13, 27; 5. 8, 9, 22, 27; 6, 1, 7, 8, 12, 28, 32, 33; 7. 6, 24; 8. 3; 9. 12, 13, 40; 10. 7, 21, 24; 11. 7, 17, 24; 12. 9, 17, 41; to thee. 6. 31; 10. 43; 11. 7, 33; they. 4. 4, 6, 7, 14, 15, 16, 18; 5. 25; 6. 4, 15; 8. 19. (AV.) for thee. 11. 33. (UQ.) 2. 11; 5. 6; thy. 2. 4; 5. 12. ते-they two. 9. 40.

तेन-by him. 2. 3.

तेन-with this. 5. 24; 9. 23, 41; 10. 4; 11. 41; (AB.) 12. 41. तेभि:-with these. 4. 15; 6. 30; 10. 24. तेषाम्-of those. 10. 2, 26; 11. 19. तेषु—in them. 5. 22. तोकम्-son. 12. 6. (UQ.) 3. 5. तोकेषु-in offsprings. 10. 7. तोदस्य-of the inciting god. 5. 7. तौरयाणः-having a speedy car. 5. 15. स्मना-by himself. 3. 22; 6. 21; 11. 31. स्मन्या-inst. sing. of स्मनि, by thyself. 8. 17. त्यम्-him. 6. 3; 7. 20; 10. 28, 36; 12. 15. त्या:-same. 12, 7. त्रय:-three. 2. 22; 3. 10; 12. 27. न्नायस्व-save. 1. 15. त्रिंशतम्-thirty. 5. 11. न्नि:-thrice 3. 21; (DB.) 7. 12. त्रित:-Trita, abiding in three places. 9. 25. त्रिनाभि:-three-navelled. 4. 27. त्रिपदाम्-(DB.) having three verses. 7. 12. त्रियुगम्-three ages. 9. 28. त्रिशता:-three hundred. 4. 27. त्रिष्टुप्त्वम्-(DB.) the characteristic of a Tristup. 7. 12. त्रिष्ट्रभ:-(DB.) of Tristup. 7. 12. न्नीिंग-(GB.) three. 4. 27.

न्नेधा-three fold. 7. 28; 12. 19.

लः-one. 1. 8, 19; half. 3. 20.

ल्बर-particle used in the sense of aggregation. 1. 9.

स्वत-from thee. 10. 43.

7. 2; 8. 3, 5, 8; 9. 21; 10. 9, 40; 11. 24, 30, 34; 12. 22, 23, 24, 25; acc. sing. one. 20.8, 1. (AV.) thou. 11. 30.

स्वया-with thee. 3. 11; 10. 30.

त्वद्या-Tvasta. 6. 14, 21; 10. 34; 12. 11.

ख्टारम्-acc. Tvasta. 8. 14.

खदु:-of the sun. 4. 25; 8. 15.

खस्मै-for one. 1. 8, 19.

Thee 1. 17; 3. 21; 4. 4; 5. 3, 5, 7, 9, 14, 19; 6. 24, 30; 9. 4, 30; 10. 33, 37, 47; 11. 5; (MS.) 3.21. (UQ.) 1. 5; 7. 31.

स्वादातम्-given by thee. 4 4.

स्वास्-thee. 6. 28; 8. 18; 11. 34. (UQ.) 4. 19.

त्विषत:-brilliant. 1. 17.

खे-some. 1. 9.

स्वेषप्रतीका-of bright appearance. 10. 21.

स्वेषम्-impetuous. 11.8. (RVKH.) dreadful. 9. 29.

दंसय:-actions. 4. 25. दच:-Dakṣa. 11. 23; 12. 36. दचस्य-of Daksa 11. 23. दचात्-from Daksa. 11. 23.

दत्ताय-(AV.) for expert. 11. 30.

दिच्चतः-(RVKH.) from south. 9.5.

दिच्छा-reward. 1. 7.

दिच्याभि:-with rewards. 1. 11.

दत्त-give. 8. 22.

ददमानात्-from one who holds. 3.16.

ददर्श-he saw. 1. 19; 2. 8; 5. 21.

द्दातु-may he give. 6. 31; 11. 11, 31, 33.

ददाशः-Sb. of $\sqrt{$ दाश्, thou wilt give. 11. 24.

द्दीमहि-inj. op. of √दा, may we give. 3. 11.

दृहशे-it is seen. 12. 27.

दहश्रे-for sight. 1. 9.

दधन्वे-pf. of $\sqrt{$ धन्व् to run, he ran. 3. 4.

द्धात-bestow. 4. 21.

द्धातन-put. 9. 27.

द्धाति—he bestows. 5. 19; 7. 31; 10. 21

दिधका:-horse. 2. 28; 10. 31.

द्धिरे-they appointed. 6. 35.

द्धिषे-thou supportest 5. 25.

दिधष्व-bestow. 6. 16.

दध्यङ्-a celestial god. 12. 34.

दन:-liberal, 6. 31.

दन्त:-tooth. 9. 19.

दभागि-small. 3. 20.

दम्नाः-devoted to house. 4. 5.

दयते—he burns. 4. 17.

दयमान:-flving. 4. 17. द्यमानाः-(KS.) protecting. 4. 17. द्यमाना:-(MS.) partaking. 9. 43. दर्शत-O beautiful. 10. 2. दिविद्योत्-3. sing. imf. int. of $\sqrt{2}$ बुत्, she illumined. 11. 36. दवीय:-farther. 9. 13. दश-ten. 3. 9. दशकच्येभ्य:-dat. having ten girdling circles. 3. 9. दशभि:-with ten. 3. 14; 7. 3. दशयोक्त्रेभ्य:-dat. having ten yokestraps. 3. 9. दशयोजनेभ्यः-dat. having ten thongs. 3. 9. दशाभाशुभ्य:-dat. having ten reins. 3, 9, दशावनिभ्य:-dat. having ten protectors. 3. 9. दस्यम्-the fiend. 6. 26; 7. 23. दस्युहत्याय-for slaying the barbarian. 10. 47. दस्योः-of the demon. 5. 9. दस्रा-du. working wonders. 6. 26. दा:-Ao. Sb. of $\sqrt{\zeta}$, thou hast given 10.19. दातम्-p. p. of $\sqrt{\epsilon}$, given. 4. 4. =दत्तम्. It is explained as equivalent to दातन्यम् by Yaska. Durga, and Sayana. दातवे-to give. 4. 15. दातारम्-acc. (KS.) giver 8. 20.

दाधार-he supported. 10. 22, 23.

दानवम्-acc. giver. 10. 9. दानुनस्पती-lords of gift. 2. 13. दानून-acc. givers, demons. 11. 21. दाय:-patrimony. 3. 4. दायाद:-(MS.)heir. 3. 4. दावने-loc. gift. 4. 18. दाशति-he offers. 6. 8. दाश्चय:-of the worshipper. 12.40. दाशुषे-(AV.)to the giver. 11. 11. दाश्वान्-liberal. 5. 7. दाश्वांस:-gracious. 12. 40. दासपत्नी:-whose master is a demon. 2, 17. दिदिड्डि- $pf. imv. 2.s. of \sqrt{$ दिश्, grant. 11. 32. दिश्रत-bright weapon. 10. 7, 21. दिधिषो-(KS.) O desirous of bestowing. Both Yaska and Durga take it as gen. sing. दिधिषोः and explain, of the giver.' But the accent shows that it can be vocative only. 8, 20, दिव:-of heaven. 7. 2; 10. 7; 11. 15; 12. 3, 30. (RVKH.) 9.29. दिवम्-acc. heaven. 6. 22; 7. 23, 24. दिवा-by heaven. 11. 49. दिवि-in sky. 2. 3; 7. 28. दिव-in heaven. 7. 23, 28, 29; 9. 41; (TS.) 7. 24. दिविष्टिष्-in sacred rites leading to heaven. 6.22. दिविसपृशम्-touching heaven. 9.38.

दिविस्पृशि- Loc. touching heaven. 7. 25. दिवेदिवे-day after day. 4. 19. दिव्य:-divine. 7. 18. दिन्यम्-acc. divine. 4.13. दिव्या:-divine. 2. 11. दिन्यास:-divine. 4. 13. दिन्ये-loc. divine. 8. 11. दिशन्ता-du. pointing. 8. 12. दीदयत्-Sb. of $\sqrt{\mathsf{cf}}$ (to shine), he will shine. 10. 19. दीदेत्-(VS.) he shone. 7. 24. दीधितिभि:-with fingers. 5. 10. दीधितिम्-acc. process. 3. 4. दीधिम-we thought. 6. 8. दीने-in shallow. 10. 12. दीयन्-flying. 6. 7. दीर्घप्रयुज्यम्-acc. long spread. 5. 2. दीर्घम-deep. 2. 16; 8. 22; 11. 6, 36. दीर्घायु:-having a long life. 4. 25. दुग्धाभि:-inst. pl.the milked kine. 5. 3. दुद्दहे-they milked. 11. 28. दुन्दुभि:-drum. 9. 21. दुन्दुभे-0 drum. 9. 13. दुरिता-acc. pl. difficult to cross. 7. 20; 14. 33. दुरितानि-acc. pl. evils. 6. 12. दुरुक्ताय-for harsh speech. 3. 16. दुरोगे-in the dwelling. 4. 5; 8. 5. दुर्गाणि-acc. pl. difficult to tread 7. 20; 14. 33. दुर्शामा-of evil name. 6. 12.

दुमेतिम्-acc. sing. evil thought. 10. 42. दुर्भेदासः-hard-drunkards. 1. 4. दुर्मित्रासः-bad friends. 6. 6. दुर्वतः-difficult to be resisted.4.17. दुवस्य-worship. 10. 20. दुष्कृत:-evil doers. 10. 11. दुष्टरा-acc. pl. difficult to be surpdasse. 5. 25. दुहन्त:-milking. 2. 5. दुहन्ता-nom. du. milking. 6. 26. दुहाना-nom. sing. milking. 11.29. दुहाम् imv. 3. sing. \overline{A} of \sqrt{g} ह्, let her yield milk. 11. 45. दुहितु:-of the daughter. 3.4; 4.21. दुहिन्ने-for the daughter. 12. 11. दहे-they milk. 6. 32. दुब्ध:-perverse. 5. 2, 23. दूत:-messenger. 1. 17; 5. 1; 6. 17; 7. 26; 8. 5. दूतस्य-of messenger. 12. 43. दूराव-from afar. 2. 27; 9. 13. दूरे-at distance. 3. 11; 4. 14, 25; 11. 25. दूरेदृशम्-seen afar. 5. 10. इतायो:-of the lover of sacred rites. 10. 45. इळहा-strong-holds. 6. 19. दशीकम्-beautiful. 10. 8. हशे-to see. 12. 15. देश:-they harmed. 5. 12. देव-O god. 11. 5. (UQ.) 7. 31. देव:-god. 2. 26; 6. 8, 28, 31; 8.

5, 17; 10, 10, 34; 11, 10, देवगोपा:-having gods as guardians. 11. 46. देवजातस्य- gen. born of gods. 9. 3. देवजूतम्-god-sped 10.28. देवता:-deities. 1. 17; (AB.) 7. 17. देवताता-at the divine service: sacrifice. Yaska, Durga, and Say ana paraphrase it by यहे. 12, 44, देवताथै-for deity. 8. 22. देवन्ना-to gods 8. 6. (KS.) 8. 20. देवत्वम्-divinity. 4. 11. देवने-in play. 5. 22. देवपत्नी:-wives of gods. 12. 46. देवम्-acc. sing. god. 1. 4; 6. 4; 7. 15; 8. 2, 14; 12. 15. देवयज्या-for the sacrifice to gods. 6. 22. देवयन्तः-desirous of gods, 8. 18. देवया-worship of gods. 12. 5. देवयानात्-from the path of gods. 11. 7. देवरम-husband's brother. 3. 15. देवश्रुतम्-acc. god-heard. 2. 12. देवसुमतिम्-good will of the gods. 2.11. देवस्य-of god. 4. 19; 6. 7; 11. 11. देवहृतयः-invokers of gods. 5. 25. देवा:-gods. 3. 8, 20; 4. 19; 5. 6, 11, 14, 22; 6. 35; 7. 25, 29; 8. 2, 7, 21; 9. 37; 10. 47; 11.

29; 12. 33, 39, 41, 42, 43.

देवाच्या-turned towards gods, 6.8. देवान्-gods. 7. 16; 8. 5; 10. 10; 12. 2. (TB) 3. 8. देवानाम्-of gods. 2. 22: 5. 1; 6. 7; 8. 8, 17, 21; 10. 34; 11. 28, 32; 12. 16, 24, 39, 45. देवापि:-name of a person. 2. 11, 12. देवाय-for god. 10. 6. 23. देवास:-gods. 6.14; 7.28; 12.30, 4(). देवि-O goddess. 11. 32, 33. देबी-(MS.) two goddesses. 9. 42, 43, देवी:-goddesses. 8. 10, 13; 12. 45. 46. देवीम्-acc. sing. goddess. 11 29. देवेन-(AV.) with god. 10. 18. देवेभ्य:-for gods. 1. 4; 7. 9; 8. 9, 10, 19; 9. 28; 11. 6. देवेषु-in gods 9.38; 11.39. (TS.) 6. 8. देवै:-with gods. 9. 13; 12. 29. देवी-(VS.) two gods. 12. 37 दैग्या-du. divine. 8.12. दैन्येन~by divine. 5. 14; 8. 18. दोषा-during night. 3. 15. (UQ.) 4. 17. दोहत्-Sb. of \sqrt{g} ह्, he will milk. 11. 43. चाम्-sky. 3. 20; 9. 13; 10. 22, 23, 27, 32; 12.23. (UQ) 7.23. चाना-heaven. 2. 20; 9. 38. चावापृथिवी-heaven and earth. 5.

3; 8. 14; 12. 16. द्यभि:-with days. 6. 1. द्यमत्तमम्-brightest. 9. 21. द्यमान्-illustrious. 6. 19. द्युम्नम्-fame or food. 5. 5. चौ:-skv. 1. 15; 4. 21, 23; 12. 17. इप्सम्-drop. 5. 14. द्रविण्सः-nom. pl. priests. 8.2. Ab. sing. cup of soma. 8. 2. द्रविणा-acc. pl. wealth. 8. 18. द्रवियोद:-giver of wealth or strength. 8.3. द्रवियोदा:-giver of wealth or strength 8.2. द्रविणोदाम्-giver of wealth or strength. 8.2. द्रावियादेस:-descendants of the giver of wealth or strength. 8. 2. द्रवणम-wooden-mace. 9. 24. इपदे-having wooden feet. 4. 15. द्रहोत-one should be hostile. 2. 4. द्र्**णानः**-running. 6. 12. हो:-of the wooden vessel. 4. 19. द्रोणाहावम्-wooden chariot. 5. 26. gr-two. 2. 22; 3. 10; 12. 10. द्वादश-twelve. 4. 27. द्वादशारम्-twelve spoked one. 4.27. द्वाभ्याम्-with two. 7. 6. हार:-doors. 8. 10. द्विता-two-fold. 5. 3. द्वितीय:-second. 1. 15. द्विपदी-biped. 11. 40.

द्विपदे-for the biped. 12. 13. द्विबर्हा:-doubly great. 6. 17. द्विषते—to the foe. 10. 40. हेष:-enimty. 6. 7, 11. द्वेषाँसि-(MS.) defects. 9. 42. धत्त-bestow. 6. 7; 12. 42. धत्तम-bear. 6. 11. धत्तात्-bestow. 8. 18. धनानाम्-of riches. 3. 5; 6. 22. **ਬਤ:**-bow. 6. 33; 9. 17. धन्व-desert. 5. 3; space. 5. 5. धन्वना-with bow. 9. 17. धमनीनाम्-of vessels. 6. 24. धमन्ती:-blowing. 6. 2. **घरुणेषु**-in waters. D. 12. 32. धर्ता-supporter. 12. 30. धर्माग-in the law. 11. 12. धर्मणे-for support. 7. 25. धर्मतः-according to law. 3. 4. धर्मां **गम्-**holder. 9. 25. धर्माणि-ordinances, 12, 41. घा:-(TS.) place. 4. 17 धात-he may put. 10. 45. धात:-of Dhata. 11. 12. धाता-creator. 10. 26; 11. 11. धाना:-grains. 5. 12. धाम-place. 7. 2. धामच्छत्-(TS.) cloud. 7. 24. धामभि:-with names. 5.2. (RVKH.) with places. 9. 29.

धामहे-we may support. 12. 6.

धामानि-places. 9. 28.

धायि-it has been put. 6. 15, 22. धारय-hold. 10. 40.

धारथ-noid. 10. 40.

धारयन्-they supported. 8. 2.

धारया-with stream. 11. 3.

धारा:-streams. 7. 17; 10. 9.

धिय:-devotions. 11. 27.

धियम्-thought. 12. 34.

धियंधा:-meditative. 8. 7.

धियंधियम्-every thought. 12. 18.

धियावसु:-rich in devotion. 11. 26.

धीति:-contemplation. 10. 41.

धोतिभि:-with hymns. 2. 24; with actions. 11. 16.

धीभि:-with prayers. 8. 6; with actions. 12. 30.

धीमहि-(AV.) we meditate. 11.11.

धीर:-wise. 3. 12.

धीरा:-wise. 4. 10; 12. 32.

ध्रुच्च-milk. 10. 16.

धुनि:-shaker. 5. 12.

धुनिम्-cloud. 10. 32.

धुरः–car-poles. 3. 9.

धूसकेतः-having a banner of smoke.

ध्याव:-bold heroes. 12. 7.

ध्व्यो-O strong one. 8. 3.

घेड:-cow. 10. 16; 11. 29; atmospheric deity. 11. 42.

चेतुम्-acc. cow. 6. 29; divine female. 11. 43.

धेने-milk-beverage. 6. 17.

भेडि-bestow. 5. 5.

ध्यायेत-one should meditate. 8. 22.

ध्राजि:-sweep. 12. 27.

ध्वंसनौ–loc. destruction 2.9.cloud. (Durga.)

ध्वान्तम्-covered with darkness. 4. 3.

नंसन्ते-Sb. they bend down. 4.15.

नः-us; our. 1. 6, 7, 10; 3. 20, 21;

4. 4, 5, 7, 15, 19, 21; 5. 16,

17, 22, 23; 6, 17, 20, 21, 22,

27, 32; 7. 2, 20; 8. 6, 13; 9.

3, 5, 27, 32, 38; 10. 6, 7, 15,

17, 24, 40, 43, 45; 11. 7, 14,

18, 19, 26, 29, 30-33, 43, 46, 49; 12, 18, 29, 33, 39, 43-45.

न-like. 3. 16; 10. 4, 12, 21, 29,

39, 42; 11. 14, 15, 30.

नक्रम्-at night. 7. 27.

नचहाभम्-one who strikes the approaching opponent or who strikes having approached the opponent. 6. 3.

नचन्तः-accomplishing. 7. 30.

नचन्ते-they obtain. 10. 21.

नदस्य-of the seer. 5. 2.

नदीनाम्-of rivers. 2. 26; 4. 17; 5.

1; 6. 7; 10. 44.

नदीभि:-with rivers. 11. 49.

नदा:-rivers. 10. 47.

नना-mother, daughter. 6. 6.

ननाश-she disappeared. 12. 11.

नपात्-offspring. 10. 19.

नप्तृभि:-with grandsons. 1. 16.

नप्यम्-state of a grand child. 3. 4. नभन्ताम्-let them be killed. 5. 23; 10. 5. नमः—salutations. 3. 20. नमन्ताम्—let them bow. 8. 22. नमसा-with obeisance. 4. 19. **नयति**–he leads. 9. 16. नयन्ति-they lead. 4. 14. (TS.) 7. 24. नर:-men. 1. 10; 5. 10; 9. 19; 10. 30. नरकम्-hell. 1. 11. नरा-dual. two men. 5. 1, 24. नराशंसस्य-of Narasamsa. 8. 7. नर्थ:-hero, 11, 36, नव:-new. 11. 6. नवग्वा:-of nine gaits. 11 19. नवपदी-nine-footed. 11. 40. नवम्-(MS.) new. 9. 43. नवे-newly-wrought. 4. 15. नवेन-(MS.) with the new. 4. 17; 9.43. नव्य:-new 3. 3. नब्यम्-new. 6. 9, 23. नश्यति-perishes. 3. 15. नरयसि-thou disappearest. 9. 30. नसन्त-inj. of $\sqrt{-1}$ नस् to obtain or to bend, let them be united. 7.17. नहि-not. 3. 3; 4. 27. नाकम्-heaven. 12. 13, 41. (UQ.)

1. 18; happiness. 2. 14.

नाधमाना:-imploring. 4. 3. नानाधिय:-planning variously. 6. 6. नाभाकस्य-of the seer Nabhaka. 10. 5. नाभान:-brilliant. 6. 21. नाभि:-navel. 4. 21. नाभ्या:-(TS.) with umbilicus. 4.21. नाम-name. 5. 9. नामभि:-with names, 12, 3, नारिष्ट-in women. 11. 38. नावम्-acc. boat. 5. 23, 25; 9. 4. नावा-with a boat. 7. 20: 14. 33. नासत्या-0 Asvins. 6. 7, 13. निगदेन-by recitation. 1.18. नि चकार-made low. 2. 9. निचाय्य-having observed. 5. 21. निचुम्पुर्ण:-soma. 5. 18. (VS.) last sacrificial ablution, ocean. 5. 18. निर्यम्-concealment. 2. 16. नित्यस्य-of eternal. 3. 2. निद:-of the scoffer. 10. 42. निद्धानि-Sb from. $\sqrt{2}$ with नि, I will place. 1. 4. नि दधे-he put down. 12.19. निदहाति-he will consume. 7. 20; 14, 33, निधया-with a net. 4. 3. निधानम्-receptacle. 3. 6. निधिपाय-dat. protector of treasure. 2, 4,

नि नंसै-Ao. Sb of $\sqrt{-1}$ with नि,

I have bent. 2. 27.

निनद:-slung. 9. 14. निन्दन्ति-they revile. 3. 10. निन्यथु:-you led. 6. 36. निपातु-let her protect. 11. 46. नियता-well-strung. 2. 6. नियानम्-course. 7. 24. नियुत्वान्-one having yoked team. 5. 28. नियूय-(KS.) having fastened. 8. 19, 20. निरजे-to drive. 6. 2. निरामय-(AV.) make happy. 10.18. निराविध्यत्-he pierced. 6. 34. नि रिग्णीते–pr. of $\sqrt{\epsilon}$, with नि, she manifests. 3. 5. निरुद्धाः-stopped. 2. 17. निर्श्वतिम्-acc. earth. 2. 8. निर्भात्या-for goddess of death. 1.17. निर्श्वत्याः-from or of goddess of death. 1. 17. निर्जधान-(KB.) he smote down. 12. 14. निर्जभार-he drew out. 10. 12. निर्धिज:-washed, 5, 19, निर्देह-burn. 9. 33. नि वर्तताम्-may it turn. 12. 39. निवर्तनम्-return. 4. 14. नि वृण्चि-thou forcest down. 5.16. निवेशनी-providing a resting place. 9, 32, नि शिक्षथत्-Ao. red. of $\sqrt{2}$ श्नथ्, he pierced down. 11. 47.

निश्वंभा:-proceeding firmly. 6. 4.

निषत्ते-seated. 6. 15. निषसाद-she sat down. 11. 28. निषीदन-inj. from Vसद to sit with नि, they sat. 2. 11; 7. 31. निष्कृरवाना:-making ready. 12. 7. निष्कृतम्-meeting place. 12. 7. निष्टुक्त्रासः-without garments. 1.10 without pieces of bread, if it is connected with the Panjabi tukkar. निष्पपी-libidinous. 5. 16. निष्पाळ्-irresistible. 3. 10. निहितम्-placed. 2. 16; 12. 38. निहिता-placed. 4. 10. निहितास:-placed. 3. 20. नीचायमानम्-swooping downwards नीचीनवारम्-opening downwards. 10.4. ਤ-like 1. 4. नृचित्-formerly. 4. 17; old and new. 10. 3. नृतनै:-by the new ones. 7. 16. न्नम्-expletive. 1. 7. नृणाम-of men. 6. 1. नृपते-O lord of men. 6. 1. नृपाणम्-drink (in the form of) men. 5. 26. नृभि:-by men. 5. 6. नृम्णम्-manly power. 11. 9. नृम्णस्य-of manly power. 10. 10 नेत्-lest. 1. 11. नेदीय:-nearer. 5. 28.

नेमे-(MS.) half. 3. 20.
नेप्यून-from the nestra vessel 8. 3.
नेप्यून-from the low-branch. 6. 33.
नेपा-singer. 4. 16.
नो-of us 7. 30.
न्यक्रन्दयन्-thundering. 9. 23.
न्यक्रन्द्यन्-thundering. 9. 23.
न्यक्रन्द्यन्-it has cried violently.
9. 4.
न्यधाय-it has been put. 6. 28.
न्यविशन्त-they entered. 5. 25.
न्याविध्यत्-he cleft. 6. 19.
न्या सदताम्-may they sit down.
8. 11.

чин-ripe. 5. 3, 28; 6. 34. पचत:-cooked. D. 6. 16. पचता-cooked. D., sing. du. and. pl. according to the context. 6. 16. (MS.) 6. 16. पचति-he cooks. 7.28. पञ्चहोषिणा-gods of many sacrifices. 5. 22. पञ्च-five. 10. 29, 31. पञ्चजना:-fivet ribes. 3. 8; 4. 23. पञ्चर्तवः-(AB.) five seasons. 4. 27. पञ्चारे-five-spoked. 4. 27. पड्डि:-with draughts. 5. 3. पंचिना-by a merchant. 2. 17. पर्यान्-merchants. 6. 26. पतित-it flies. 2. 5; 9. 19. पतित्र-flying bird. 5. 3. पतन्ती-flying. 11. 36. पतय:-masters. 3. 2; 10. 16, 43.

पताम-Sb. of $\sqrt{4}$ पत्, we may fall. 1.11. पति:–husband. 4. 25; 10. 21, 23; 11.38. पतिना-with the lord. 10. 15. पतिभ्य:-for husband. 8. 10. पतिम्-husband. 4. 20. पते-O lord. 10. 16. पत्नी:-wives. 12. 45. पत्नीवन्तः-having wives. 5. 18. पत्या-with husband. 3. 21. पत्ये-for the husband. 1. 19; 3.5. 12. 8. पथ:-paths. 3. 2; 6. 2; 8. 6; 12. 43. पथस्पथः-of every path. 12. 18. पथा-along the path. 5.21; 12.28 पथाम्-of the paths. 2. 28. पथिभी–(KS.) along paths. 8. 19. पद:-foot. 9. 7. पदम्-foot. 2. 7; 4. 19; 12. 19. पदा-with foot. 5. 17. पदिम्-bird. 5. 19. पहते-for the footed. 1. 17. पनायत-admire. 9. 16. पन्थाम्-path. 10. 20; 11. 7. पपिवान्-has drunk. 11. 4. पपिवाँस:-(VS.) having drunk. 12. 42. पांपरे-pf. of Vपा (to drink), they drank. 10. 13. पपुरि:-liberal. 5. 24. पप्रथे-spread. 6. 7.

पय:-water. 9. 41; milk. 10. 16;

11.45. प्यते-it swells, 11, 42, पयस:-of milk. 4. 19. पयसा-with water. 9. 39. पयस्वती-rich in water. 5. 2. पयाँसि-waters. 11. 25, 28. पयोभि:-with milk. 11. 42. पर:-beyond. 1. 17; 10. 26; higher. 7. 30. परम्-higher. 2. 3; away. 11. 7. परमः-supreme. 10. 26. परमम्-highest. 2. 7; 11.28. परमस्याम्-in the highest. 12. 31. परमे-in the highest. 11. 40. पराके-far. 5. 9. पराचै:-away. 11. 25. परा-others. 5. 16. परा मृश-touch. 3. 20. परावत:-from afar. 7. 26; 11. 48. पराश्वर:-destroyer; Vasistha; Indra. 6. 30. परास:-highest. 11. 18. परास्यन्ति- MS.) they throw away. 3, 4, परि श्रासते-they sit round. 12. 32. परि ख्यन्-they may look over. 9.3. परि गधिता-mix all around. 5. 15. परि गात्-Sb. of $\sqrt{1}$ with परि, may it go round. 6. 4. परिचच्यम्-obscure. 5. 8. परि जिल्ले-they were born forth. 11.17.

परितक्म्या-night. 11. 25.

परि ददत्-inj. of $\sqrt{\epsilon}$ (to give) with परि, may he entrust. 7.9. परिद्वेषस:-of hateful foe. 5. 22. परिधिम्-enclosure. 2. 26. परिपतिम्-overlord. 12. 18. परि पातु-let it protect from all sides. 9. 15. परि बभूव-he encompassed. 10.43. परिवाधमान:-preventing. 9.15. परि त्रायातम्-you two come round. 3. 20; 12. 31. परिवर्तमाने-rolling. 4. 27. परिवीतः-well covered. 2. 8. परि वृशक्-let it pass over. 10. 7. परिषद्यम्—is to be avoided. 3. 2. परिषस्बजाना-embracing. 9. 18. परि ष्वजाते-he will embrace. 6. 28; 11. 34. परि स्व-flow forth. 6. 6; 9. 2. पर्व-brilliant. 2. 6. परुष्ण्या-with Parusni. 9. 26. परेयिवांसम्-who has departed. 10, 20, परेहि-depart. 6. 12; 9. 33; 11. 7. परोचेख-(SB.)indirectly. 9. 20. पर्जन्य:-cloud. 10. 11. पर्जन्यजिन्विताम्-cloud-impelled. 9. 6. पर्जन्या:-clouds. 6. 22; 7. 23. पर्यप्रयत्–he saw all around. 10.12. पर्यभूषत-he superseded. 10. 10. पर्याया:-formulas. 1. 9. पर्यावर्तते-(TS.) he turns round. 7. 24.

पर्युद्यमाना-pt. of √उइ, being married. D., suffering pain 12.11. पर्येति-it encompasses. 9. 15. पर्व-joint. 6. 20. पर्वतम्-mountain, cloud. 10. 9. पर्वता:-mountains, 9, 9, पर्वतानाम्-of mountains. 9. 39; 11, 37, पर्वतेष्ठाम्-seated on a mountain. 6. 3. पर्शव:-bricks 4. 6. पर्वद्-assembly. 7. 20; 14. 33. पर्वन्-conducting. 6. 20. पर्यान्-sheaves. 3. 10. पिततस्य-benevolent. 4. 26. पवते-it becomes pure. 7. 2. पवस्त-be pure. 11. 3. पवित्रम्-pure. 5. 6. पवित्रवन्त:-having a purifying instrument. 12, 32, पवित्रेख-(SV.) with stanza. 5. 6. पवीरवान्-having a weapon furnished with javelins. 12. 30. पच्या-with the rim of the wheel. पशवः-animals. 11.29. (UQ.) 7. 19; 8, 22, पश्-beast. 4. 14. पश:-(AB.) beast. 12. 41. पश्चमत-having animals. 4. 24. पश्च-cattle 7. 19. पश्चात्-from behind. 9. 5, 16. पश्य-look. 9. 24.

परयत्-inj. of $\sqrt{\text{ura}}$ (to see), he saw. 5, 1. परयन्-seeing. 1. 19; 5. 4; 12. 23. परयन्तः-seeing. 3. 20. पश्यसि-thou seest. 12. 22, 23, 24, 25. पाँसुरे-in the atmosphere. 12. 19. पाकम्-immature. 3. 12. पाकस्थामा-of ripe wisdom. 5. 15. पाकेन-with pure. 10. 46. पाज:-strength. 6. 12, 13. पाञ्चजन्यया-having five tribes. 3.8. पातम्-drink. 4. 19. पातवे-to drink. 11. 3. पात्रा-nom. pl. earthen jars. 3. 20. पाथः-atmosphere, water, food. 6. 7; 8, 17. पादम्-(AV.) foot. 12. 29. पादु:-foot 5. 19. पादेन-(DB.) with verse. 7. 12. पान्तम्-to be drunk. 7. 25. पापासः-sinful. 6. 25. पारम्-across 6. 20. पारयन्ती-leading to salvation. 9.18. पारिव चाव:-means of salvation. 6, 3, पारावतन्नीम्-acc. one who sweeps what is far and near. 2. 24. पार्थिवम्-(RVKH.) terrestrial. 9. 29. पार्थिवास:-terrestrial. 12. 45. पार्श्वत:-(VS.)by sides. 4. 3.

पावक-O pure. 12. 22, 23, 24, 25. पावकशोचिषम्-of pure flame. 4. 14. पावका-pure. 11. 26. पावीरवी-daughter of lightning, or the atmospheric speech. 12. 30. पाहि-drink. 10. 2. पितर:-manes. 11. 18. 19. पितरम्-father. 2. 4. पिता-father. 3. 4; 4. 21, 23; 5. 21, 24; 6, 15; 9, 14; 12, 29, 32, 34. पितः-(RVKH.) of father. 9. 29. पितुम्-food. 9. 25. पितुमत्-having food. 4. 24. पितुमतीम्-rich in food. 6. 36. पितृणाम्-of manes. 10. 5; 11. 33. पितृभ्य:-to manes. 1. 4; 7. 9. पित्रा-with father. 7. 31. पिड्यस्य-of paternal. 4. 7. पित्वे-loc. draught. 3. 20. पिनाकम्-(VS.) trident. 5. 22. पिनाकहस्त:-(VS.) holding a trident. 3. 21; 5. 22. पिन्वतम्-fatten. 6. 29. पिपति—he fills. 5. 24. पिब-drink. 4. 8; 7. 6; 8. 2, 3; 11. 44. पिबत्-inj. of $\sqrt{\mathbf{q}}$ (to drink), he drank. 5. 11. पिबतम्-you two drink. 12. 31. पिबतु-let him drink. 8. 2. पिबन्ति-they drink. 5. 11. पियारम्-who derides gods. 4. 25. पिष्टतमया-(KS.) with most beauti-

ful. 8, 20, पीतथे-to drink. 12. 4. पीप्याना-nursing. 2. 27. पीयति-reviles. 3. 20. पुंस:-to men. 3. 5. पुत्र:-son. 4. 23; 8. 2; 9. 14; 12. 3. पुत्रनामा-(SB.) having the name of a son. 3. 4. पुत्रम्-son. 3. 20; 9. 40; 12. 14. प्रत्राणाम्-of sons. 3. 4. पुत्रै:-with sons. 1. 16. पुन:-again. 3. 3; 4. 11, 15, 16, 19; 10. 18; 11. 5; 12. 28. युनते-(SV.) he purifies. 5. 6. पुनन्त:-winnowing. 4. 10. पुनन्तु-let them purify. 5. 6. युनातु-let him purify. 5. 6. पुनान:-purifying. 6. 28. पुप्तान्-increasing. 1. 8. प्रपोष-he nourished. 10. 34. पुमान-man. 9. 15; (MS.) 3. 4. पुमांसम्-hero. 9. 15; (MS.) man. 3. 4. 9. 16. पुरन्धि:-bountiful. 11. 2, पुरन्धिम्-very wise. 6. 13, 17. पुरन्ध्या-with praise. 12. 30. पुरस्तात्-(RVKH) before. 9. 5. gu-formerly. 3. 15; 4. 17; 6. 2, 27; 9. 28. पुराखान्-old ones. 12. 29. पुरायोन-(MS.) with old. 9. 43. पुरीषम्-vapour. 2. 22.

95-very. 5. 7; 6. 21. पुरुत्रा-every where. 9. 13. पुरुधा-in many ways. 10. 34. पुरुषिय:-widely loved. 5. 2. पुरुष:-having many chariots. 11. 23. पुरुवर्षसम्-of many forms. 11. 21. प्रत्यम्-fragrant exhalation. 8.22. प्रकाद:-eaters of men (arrows). 2. 6. पुरुषेण-by the supreme being. 2. 3. पुरुद्धत-O widely-invoked. 1. 4; 5. 24. पुरुहृतम्-widely-invoked, water. 6. 2. पुरुख:-0 Pururavas. 10. 47. पुरोगा:-leader. 8. 21. पुरोळा-rice-oblation. 6. 16. पुरोळाशम्-oblation. 4. 19. पुरोहित:-priest. 2. 12. पुरोहितम्-placed foremost. 7. 15. पुलुकाम:-having many desires. 6. 4. प्रकरिणी-lake with lotus-beds. 7.3. पुरुकरे-in lotus-bed. 5. 14. पुष्टे:-of the growth. 11. 49.

पूरवः-supplicating men. 7. 23.

पूर्वथा-as before. 3. 16; 12. 34.

पूर्वफीतये-to drink first. 10. 37.

पूर्णम्-full. 2. 3.

प्रवे:-former. 12. 5.

पूर्धि-fill. 4. 3.

पूर्वम्-(MS.) old. 4. 17; 9. 43. पुर्वहृतौ-at the first invocation. 5, 28, पूर्वा-former. 3. 22; 9. 28; (AB.) 11. 29, 31. पूर्वी:-earlier. 10. 41. पूर्व-before. 7. 7; 12. 7, 41. पूर्विभि:-by former. 7. 16. पूषणम्-Pusan. 6. 4. पुषन्-0 Pusan. 12. 17. पूरा-Pusan. 5. 28; 6. 6, 31; 7. 9; 12. 18. प्रन्छिस-thou seekest. 9. 30. प्रखत-fill, 3, 20, प्रणन्ति-they fill. 1. 17. पृतनाः-battles. 9. 14. प्रतनाजम्-unconquered in battle. 10.28. प्रतनाज्येषु-in battles. 9. 24. प्रतनास-in battles. 5. 2. प्रथक्-separate. 5. 25. पृथिवि-O earth. 9. 32; 11. 37. पृथिवी-earth. 3. 21; 4 21; 7. 24; 9. 38; 12. 33. पृथिवीम्-earth. 1. 4; 2. 22; 7. 23; 9. 13; 10. 22, 23, 27, 32. पृथिव्या:- of and from earth. 6. 17; 7. 2; 8. 9. पृथिन्याम्-on earth. 12. 31. **13**-broad. 12. 23. प्रथुज्रया:-agile. 5. 9. प्रशुद्धके-having broad hips. 11.32. पृथ्वीम्-broad. 6. 12.

ve:-(VS.) surface. 7. 23.

प्रहे-on the back. 9. 14.

पृष्ठयामयी-suffering from bentback. 5. 21.

पृक्षिगभाः-they who are in the womb of the variegated one, i. e. waters in a cloud. 10. 39.

पेत्वौ-clouds. 12. 2.

पोषम्-store. 1. 8.

पोषयिबु-O nourisher. 10. 15.

पोषाय-for prosperity. 6.21.

पौंस्ये-in battle, atmosphere, strength. D. 6. 14.

पौंस्येभिः-with powerful. 6. 7.

पौर्णमासी-(AB.) day of full moon 11. 29.

प्र श्रातिरत्-Ao. of \sqrt{q} with π , has widened. 6. 16.

ਸ਼ ਸ਼ਬੰ-do thou worship. 11. 9.

प्रश्चेत-do you worship. 4. 24.

प्रवादिषु:-they have uttered forth. 9. 6.

प्रसम्बद-Imf. from $\sqrt{4}$ स्ज् (to emit) with π , created. 1. 7.

प्र अस्त-let him be. 2. 13.

म ऋस्थु:-Ao. of $\sqrt{\text{स्था}}$ with $\overline{\textbf{n}}$, they have stood forth. 6. 10.

प्र श्रानर्-she has attained. 11. 25.

प्रकलवित-trader. 6. 6.

प्रकेत:-illumination. 2. 19.

प्र गायत-sing forth. 7. 2.

प्र चेत्रयति-she causes to know.

11. 27.

प्रचेतसः-sagacious. 9. 20.

प्रचेता:-sagacious. 8. 5.

प्र चोदयन्-stimulating. 6. 7.

प्र चोदयन्ता-impelling. 8. 12.

म च्यावयतु—he may cause to move forth. 7. 9.

प्रजव:-great speed. 11. 20.

प्रजवेते-they two hasten forth. 9.39.

प्रजा:-mankind. 10. 34.

प्रजानन्-knowing well. 7. 27.

प्रजापतये-(AB.) for Prajapati. 12.8

प्रजापते-O lord of creatures. 10.43

प्रजाम्-offspring. 11. 7, 32.

प्रजावती:-having offspring. 5. 2.

प्रजावता-rich in offspring. 11. 24.

प्र जिनोषि-thou impellest forth.
11. 37.

त्रतहस्-who have obtained wealth.

प्रतर्गः-promoter. 9. 12.

प्र तारिष:-(AB.) prolong. 11. 30.

प्र तारिषत्–Sb. of \sqrt{q} , he will prolong. 10. 35.

प्र तारी:-inj. of \sqrt{q} (to cross) with प्र, prolong. 4. 7.

भति-every. 6. 8; towards. 8. 15; 10. 36.

प्रति श्रमभीष्टाम्-(VS.) they two have seized. 6. 16.

प्रति श्रोहत-concealed. 2. 9.

प्रति गृणीहि-sing in answer. 4. 16.

प्रति जागर-I kept watch. 10. 33.

प्रति दुईीयत्-op. from √दुइ (to milk), may he milk from all sides. 1. 7.

प्रतिधा-draught. 5. 11.

प्रतिधीयमानम्-being directed. 11.8.

प्रतिमानानि-counter measures. 5. 12; 11. 21.

प्रति मुखते-he puts on. 12. 13.

प्रति यन्ति-they stride forth. 12.7.

प्र तिरत-she prolongs. 11. 36.

प्र तिरते-it prolongs. 11. 6.

प्र तिरन्त-let them prolong. 12.39.

प्रतिकोभयन्ती-infatuating 9. 33.

प्रति श्र्योहि—mix. 4. 19; shatter down. 6. 3.

प्रति हन्मि-I thrash. 3. 10.

प्रति हर्यते-it longs for. 11. 15.

प्रतिहिता:-(VS.) placed. 12. 37.

प्रतीकम्-appearance. 7. 31.

प्रतीची-turning towards. 3. 5; 8. 15.

प्रत:-ancient. 12. 32.

प्रतथा-like ancient. 3. 16.

प्रत्यङ्-before. 12. 24.

प्रत्यञ्च-against. 5. 3.

प्रथम:-first. 10. 10.

प्रथमम्-first. 3. 8.

प्रथमा-foremost. 8. 12.

प्रथमा:-first. 2. 22; 5. 25.

प्रथमानि-first. 12. 41.

प्रथल-spread. 1. 15.

प्रदक्षिण्त-(KS.) moving from left

to right. 8. 19.

प्रदिव:-from days of yore. 4. 8; 6. 17; 8. 19.

मिदिश:-quarters. 8. 22; 9. 17; 11. 41.

प्रदिशा-with injunction. 8. 9, 12. प्रदिशि-in the eastern direction. 8. 21.

प्रधने-in battle. 9. 23.

प्रधय:-fellies. 4. 27.

प्र पतान्-Sb. from $\sqrt{4}$ त्, they fly forth. 2. 6.

प्र पतेत्-he may fly forth. 7. 3.

प्रवधे-in the distant space. 11. 46.

प्रपित्वे-near. 3. 20.

प्र पिबन्ति-they drink forth. 11.5.

प्रबुवार्गः-proclaiming. 9. 4.

प्र भर-hurl. 6. 20.

प्र भरे-I bear forth. 9. 10.

प्रमुथस्य-of the prepared. 11. 49.

प्रमगन्दस्य-of the usurer. 6. 32.

प्रमायुकः-negligent. 3. 5.

प्रमुषे-for not heeding 4. 14.

प्रयती-with gift. 6. 9.

प्र यन्धि-extend. 6. 7.

प्रयस्तान्-having food. 2. 13.

प्रयाजा:-preliminary oblations. 8. 22.

भयाजान्-preliminary obtations. 8. 22.

प्रवस्थाम:-we will proclaim. 9. 3. प्रवतः-heavenly heights. 10. 20. प्रवस्वति-O abounding in high-

lands. 11. 37.

प्र वदन्त-let them speak forth. 9.9.

प्रवदाम-let us speak forth. 9. 9.

प्रववसे-pf. of \sqrt{a} स्, thou didst declare. 5.8.

प्रवातेजा:-growing in windy places. 9. 8.

प्र वावृजे-pf. \overline{A} of $\sqrt{2}$ ज् (to twist) with \overline{A} , he twisted. 5. 28.

प्र वोचः-(KS.) do thou proclaim. 8. 20.

प्र वोचम्-I shall proclaim. 7.2, 3, 23; 11.43.

प्र वोचेयम्-may I proclaim. 10. 42.

प्रशंसामि-I will sing forth. 5. 9.

प्रशस्तम्-glorious. 5. 10.

प्रशस्तिभि:-with panegyrics. 10.5.

प्रसवे-at the stimulation. 2. 26.

प्र संसर्ज-he sent forth. 10. 4.

प्र साचते-he overpowers. 11. 21.

प्रसितिम्-net. 6. 12.

प्र सीषधाति-Ao. Red. Sb. of √साध्, with प्र, he will have accomplished. 12. 18.

प्रसूत:-flung. 9. 14.

प्रमृता-produced. 2. 5, 19; discharged. 9. 19.

प्रस्करवस्य-of Praskanva. 3. 17.

प्रस्थितस्य-set forth. 7. 6.

प्रस्थिता-prescribed. 6. 16.

प्र हराम-we thrust. 3. 21.

प्र हिनोत-impel. 7. 20.

प्र हयसे-thou art proclaimed. 3.

10; 10. 36.

मा-onwards. 9. 30.

प्राचीनम्-in the eastern direction. 8. 9, 12.

प्राचीम्-extended. 11. 11.

प्राचा:-vital breaths. 8. 22.

प्राचै:-with vital breaths. 10. 8.

श्रातः—in the morning. 7.27; 12.5.

प्रातिस्वः-coming at dawn. 5. 19.

प्रातर्जितम्-early-conquering. 12.14. प्रातर्थेजा-the two, who yoke early.

12. 4.

प्रापश्यन्-they beheld. 7. 29.

प्रायच्छ्रत्-(AB.) he gave in marriage. 12. 8.

प्रायन-they went forth. 5.25.

प्राचेत-do you worship. 4. 24.

भावन्-imf. of $\sqrt{2}$ with π , they protected. 6. 2.

प्रावन्त-let them befriend. 12. 45.

त्रावेपा:-sprung from the waving trees. 9. 8.

प्राशित्रम्–(KB.) name of a person. 12. 14.

प्रासावीत्-Ao. of $\sqrt{4}$ (to generate), with π , he has generated. 12.13.

प्राहवे-Ao. of \sqrt{g} with π , I have invoked. 2.25.

प्रियम्-dear. 9. 18; 11. 39; 12. 9.

प्रियमेधवत्-like Priyamedha. 3. 17.

प्रियमेघा:-fond of sacrifices. 4. 3.

प्रियाणि-pleasant things. 4. 16.

प्रीणीत-refesh. 5. 26. प्रोहाणि-let me pour out. 1. 15. प्रवस्य-float. 9. 7.

बङ्गेय-with lightning, or flood of water. 6. 26.

बञ्जबाहु:-thunderbolt-armed. 2.26.

बर्-truly. 11. 37.

वत:-alas! weakling. 6. 28.

बद्ध:-bound. 2. 28.

बद्धम्-bound. 10. 32

बद्धान्-bound. 4. 3.

बह्धानान्-(acc. pl. of pr. pt. of \sqrt{badh}) knocking against each other. 10. 9.

बधिरा-deaf. 10. 41.

बधै:-with slaughter. 10. 42.

बन्धः-kinsman. 4. 21; 6. 7.

बप्सता-pt. of $\sqrt{4}$ (to devour), devouring. 9. 36.

बप्सती-devouring. 6. 4.

बब्धाम्-let them eat. 5. 12.

बभूथ-thou becomest. 5. 8.

बभूद्ध:-they became. 1. 9. (AV.) 12.38

बभृतुषी-becoming. 11. 40.

बिभ्र:-supporter. 6. 17.

बभु:-tawny. 12. 40.

वभू-tawny. 4. 15.

बभ्रूणाम्-of the tawny ones. 9. 28.

बहेगा-strongly. 6.18.

बर्हि:-grass. 5. 28; 6. 14; 7. 20; 8. 9, 13.

बलात्-from strength. 7. 2.

बहु-abundant, 10. 13.

बहु:-much. 9. 14.

बहुधा-variously. 7. 18.

बहुमजा:-having many children. 2. 8.

बहुभ्य:-for many. 10. 20.

बहूदका:-having much water. 5.6.

बह्दीनाम्-of many daughters. 9.14.

बाहुम्-arm. 4. 20; 9. 15.

बाहू-arms. 6. 33; 7. 6.

बिभर्ति-it supports. 12. 26.

विभिष-thou bearest. 11. 37.

बिभाय-pf. of $\sqrt{4}$, he was afraid. 10. 11.

बिभीयात्-op. of √भी (to fear), one should fear. 3. 16.

बिमृत:-they two support. 3. 22.

बिमृताम्-they two bear. 9. 40.

बिम्थ-bear. 6. 23.

बिस्यतु:-pf. du. of \ भी, they two were afraid. 8. 15.

बिभ्यस्यन्तः--being afraid. 1. 10.

बिभ्युषी-being afraid. 11. 47.

बिभ्रत-(VS.) bearing. 5. 22.

बिभ्रती-bearing. 11. 50.

बिलम्-opening. 2. 17.

बिसखा-digger of lotus-stem. 2.24.

बीरिट-in the atmosphere. 5. 28.

बुधान:-waking. 10. 41.

डुब्ने-in the atmosphere. 10. 44.

बुध्न्य:-dwelling in the atmosphere.

10. 44; coming from the

bottom. 12. 33.

बुन्द:-arrow. 6. 33.

बुन्द्म-arrow. 6. 34.

बुसम्-water. 5. 19.

बृबदुक्थम्-of sublime hymns. 6.4.

बुब्कम्-water. 2. 22.

बृहच्छ्वा:-far-famed. 6. 18.

बृहत्-loudly. 1. 7; great. 5. 19; 6. 14; 7. 2; 11. 49.

बृहत:-greatly. 9. 8.

बृहती-with a sublime. 2.25; nom. sing. 8. 11; 9. 29.

बृहती:-great. 8. 10.

बृहद्दिवा-with mighty heaven. 11.49.

बृहस्पति:-lord of the great. 2. 12; 10. 12.

बृहस्पतिम्-lord of prayer. 6. 23.

बृहस्पते-O Brhaspati. 4. 25.

बृहस्पते:-of Bṛhaspati. 11. 12.

बेकनाटान्-usurers. 6. 26.

बोधतु-let her wake up. 11. 31.

बोधयन्ती-waking up. 4. 16.

बोभवीति-Int. III. s. of $\sqrt{4}$, he becomes. 10. 17.

ब्रवीमि-I speak. 11. 7.

ब्रह्म-Brahman. 2.11; prayer. 6.22.

ब्रह्मचर्योपपन्नम्-celibate. 2. 4.

ब्रह्मण्डपतिः—lord of prayer. 5. 4; 10. 13.

ब्रह्मणस्पते-O lord of prayer. 3.11; 6. 10.

ब्रह्मणा-by fervour. 5. 14.

असिद्धि-to the foe of prayer. 6. 3, 11.

ब्रह्मन्-O brahmana. 2. 4; 5. 14.

ब्रह्म-name of a priest. 1. 8.

ब्रह्मार्यः-the brahmanas. 5.5; 11.4.

ब्रह्माणि-prayers. 12. 34.

ब्राह्मणः-brahmana. 7. 24; 7. 31.

ब्राह्मण्म्-brahmana. 2. 4.

ब्राह्मण्वत्-like brahmana. 3. 16.

ब्राह्मणा:-brahmaṇas. 9. 6.

ह्रवाण:-speaking. 10. 22.

त्र्या:-should explain. 2. 4.

भन्न:-draught. 9. 8.

भन्त-divide. 6. 8.

भिन-bestow. 12. 14.

भन्तीमहि-op. of ∨भन् (to divide), may we divide. 4. 7.

भग:-Bhaga. 1. 7; 6. 31; 12. 36.

भगम्-fortune. 3. 16; Bhaga. 6. 13; 12. 14.

भगवती-fortunate, 11, 44.

भगवन्त:-fortunate. 11. 44.

भगस्य-of fortune. 9. 31.

भद्रम्-good. 1. 18; (RVKH.) auspicious. 9.5; bliss. 12.13.

भद्रा-blessed. 4. 10; 12. 17, 39.

भद्र-in the blessed. 11. 19.

भद्रेण-with blessed. 11. 24.

भन्दते-he praises. 5. 2.

भन्दना:-praises. 5. 2.

भयमानः-being afraid. 6. 2.

भर-bear. 4. 4.

भरत-do you bear. 10. 6. भरथ-bear. 9. 9. भरथ:-You two bear. 5. 5. भरन्ती-bearing. 11. 36. भरमाण:-bearing. 5. 4. भरेष्र-in battles. 4. 24. भर्मेखे-for maintenance. 7. 25. भव-be. 6. 17; 9. 32; 10. 24. भवत-be. 8. 10. भवत:-they two are. 1. 9. भवति-it is. 3. 4; 6. 19; 7. 3, 27; 11. 6. भवतु-let her be. 11. 46. भवनस्य-of world. 7. 9. भवन्त-let them become. 12. 44. भवासि-Sb. thou mayest be. 9. 4. भन्याय-to the auspicious. 10. 42. भसथ:-you two eat. 5. 22. भाः (AV.) lustre. 6. 12. भाऋजीक:-of well known light. 6. 4. भागम्-share. 3. 12; 6. 8, 8. 22; 11. 6. भागा:- portions. 8. 22. भानुम्-the sun. 12. 7. भारती-light of the sun. 8. 13. भारहार:-bearer of burden. 1. 18. भाष्यस्य-of Bhavya, a king. 9.10. भासा-with light. 6. 17. भिन्दन-breaking. 3. 20. भिन्दन्ति-they rend. 5. 5. भिषक्-physician. 6. 6. भी:-fear. 9. 30.

भीम:-dreadful. 1. 20; 4. 17. भुनक्रि-he enjoys. 2. 4. भुरण्यन्तम्-actively striving. 12. 22, 23, 24, 25. भुव:-of earth. 7. 27. भुवनम्-universe. 10.11, 46; 12.11. भुवनस्य-of the universe. 3. 12; 7. 9; 10. 4 भ्रवना-worlds. 4. 27. भुवनानाम्-of worlds. 7. 22. भुवनानि-worlds. 7. 29; beings. 8. 14; 10. 26; waters 10. 34. भुवनाय-for existence. 7. 25. सुवा-being. 5. 5. भुवे-for existence. 7. 28. भूत-inj. was. 5. 8. भूत:-having become. 3. 16. भूतन-may be. 6. 22. भूतस्य-of existing thing. 10. 23. भूतानि—beings. 6. 15. भूत्वा-(TS.) having become. 7.24. भूम-earth. 10. 4. भूमिम्-earth. 6. 22; 7. 23; 11. 37. भूया:-thou mayest be. 9. 12; 11.44. भूरि-very. 2. 7; 3. 10; 5. 2; 6. 22; 11, 21, भूरितोका:-having many children. 1.10. भूरिदावत्तरा-more liberal. 6. 9. भूरिधारे-having many streams. 5.2. भूरिश्वज्ञः-having many horns. 2.7. भूग्मि-wild. 6. 24.

भूर्यतः-eating much. 6. 4. भूगव:-the Bhrgus. 4. 23; 11. 19. भृमि:-whirl- wind. 6. 20. भेदौ-parts. 9. 2. भेषजम्-healing. 10. 35. भेषजा-medicines. 10. 7. भोगम-enjoyment 6. 8. भोगै:-with coils 9.15. भोजनानि-riches. 4. 5. भोजनीया:-to be fed. 2. 4. भोजस्य-of the enjoyer. 7. 3. भ्राजन्त:-brilliant. 3. 15. भाजसा:-brilliant. 3. 15. आता-brother, 4, 26. मंसीय-let me think. 3. 8. मखेभ्यः-from the great ones. 3, 21, मबम-wealth. 4. 15. मधवन्-O lord of wealth. 6. 1, 7, 32; 7. 6; 11. 12. मधवा-lord of wealth. 6. 19; 10. 17, 27. मधा-wealth. 5. 16. मघोनी-rich. 1. 7. मगडुक:-frog. 9. 2.

मण्डुका:-frogs. 9. 6; 10. 16.

मत्-from me. 4. 20; 5. 2.

मतिभि:-with thoughts. 4. 19;

मण्डुकि-0 frog. 9. 7.

मति:-thought. 11. 15.

मतिम्-intellect. 6. 16.

10.39.

मतीनाम्-of intellects. 3, 20, 6, 29, मत्सरम-acc. soma. 2. 5. मत्स्यम्-fish. 10. 12. मदन्त:-rejoicing. 1. 11. मदन्ती:-rejoicing. 5.6. मदा:-gladdening. 4. 15. मदाय-for rapture. 4. 8. मदिष्ठया-with the most gladdening. 11. 3. मदे-in the intoxication. 11. 2. मद्यम्-intoxicating. 5. 1. मञ्च-water. D. 10. 12, 31, 37. मध्यारम्-holder of water. 10. 13. मधुना-with honey. 8. 17, 18. मधुमती:-rich in sweetness 10.19. मञ्चमन्त:-having sweetness. 10.24. मधुमन्तम्-rich in sweet water. D. 10, 16, मधुमान्-rich in sweetness. 7. 17. मधुश्रुतम्-distilling honey, distilling sweet water. 10. 16. मध्यम्-middle. 6. 3. मध्यमः-middle. 4. 26; 10. 5. मध्यमस्याम्-in the middle. 12. 31. मध्यमाः-the middle ones. 11.18. मध्या-in the midst. 4. 11. मध्ये-in the middle 2. 16; 9. 7. 23, 24. मध्व:-of mead. 4. 8. मध्वा-with honey. 8. 6; 10. 31. मन-(VS.) thought. 5. 5. मन:-mind. 6. 28; 9. 16; 10. 40 11, 34,

मनसः-from mind. 5. 14. मनसा-with mind. 2. 4; 3. 3, 4: 4. 7, 10; 8. 22; 10. 18, 46, 11. 45. मनस्त्रान्-wise. 10. 10. मनामहे-we think. 6. 25. मनीषा-with wisdom. 2. 25; 9. 10. मनु:-name of a lawgiver. 3. 4; (VS.) 1.5; celestial god. 12. 34. मनुताम्-let them think. 9.13. मनुष:-of man. 8. 5, 12. मनुषाय-for man. 6. 26. **मनुष्यवत्**–like man. 8. 13. मनुष्या-worthy of man. 3. 11. Yaska explains it as मनुष्येभ्यः, i.e. 'from men.' मनुष्यान्-to men. 6. 22. मनै-I know. 9. 28. मन्तवा-to be regarded. 3. 3. मन्त्रा-stanzas. 12. 33. मन्द्रमानाय-being exhilarated, or praised, or implored. 11. 9. मन्द्रसानः-rejoicing. 8. 2. मन्दिने-for the praiseworthy. 4 24. मन्द-joyous. 4. 12. मन्द्रजिह्नम्-of pleasing tongue. 6. 23. मन्द्रा-charming. 11. 28, 29. मन्म-thoughtful hymn. 6. 22; 10. 42. मन्मन्-thinking. 4. 25. मन्मभि:-sublime hymns. 10. 5.

मन्मानि—prayers. 8. 6. मन्यते-one thinks. 11. 4. मन्यथा:-think. 3. 20. मन्यमानः-thinking. 12. 14 मन्यमानाः-thinking. 4. 14. मन्ये-I think. 8. 2. मन्येत-one should think. 2. 4. मन्यो-O Manyu. 1. 17; 10. 30. मम-my. 3. 8. (AV.) 10. 18. मयि-(AV.) in me. 10. 18. मयोभु-pleasing. 10. 35. मयोभुव:-beneficent. 9. 27. मरते-he dies. 11. 38. मस्त:-the Maruts. 4. 15; 5. 5; 6. 16; 9. 3; 11. 14; (TS.) 7. 24. मरूव:-swift like the Maruts. 10. 30. महत्त्वान्-having Maruts. 4. 8. मरुसु-among the Maruts. 11.50. मरुद्धि:-with Maruts. 5 15; 10. 36, 37. मरुद्वधे-O Marudvrdha. 9. 26. मर्जयन्त-thy embellished. 12. 43. मर्तः-mortal. 2. 13; 6. 8. मर्तम्-mortal. 5. 17. मर्तास:-mortals, 11, 16, मर्त्य:-man. 6. 4. मर्त्यम्-acc. mortal. 2. 9. मर्त्यानाम्-of mortals. 5. 1; 6. 20. मर्त्याय-for the mortal. 11. 8. मर्लेभ्य:-from mortals. 12. 10. मर्याः-0 men. 4. 2. मर्थम्-husband. 3 15.

मर्थोदा:-boundaries. 6. 27.

मर्याय-for man. 2. 27.

मह:-great. 6.6; 9.25; 11.27; 12.11, 32.

महत्-great. 6. 35; 10. 34.

महत:-(AV.) of the mighty. 12.38.

महते-for great. 11. 45.

महद्भय:-to the great. 3. 20.

महस्य-of the great. 5. 7.

महान-great. 6. 14, 23.

महान्तम्-great. 10. 9.

महावधात्-from great slaughter. 10.11.

महि-great. 11. 9.

महित्वम्-greatness. 4. 11; 6. 8; 7. 23.

महिनि-0 great. 11. 37.

महिमा-greatness. 11. 20.

महिमान:-becoming great. 12. 41.

महिमानम्-greatness 8. 7; 9. 16.

महिन्नत-Voc. of great ordinances. 3. 17.

महिषा-by greatness. 7. 26.

मही-great. 5. 22.

मही:-great 10. 20.

महीनाम्-of armies. 6.17.

महीयम्-great. 4. 21.

महे-for great. 9. 27; 10. 47; 11.9.

ਸਫ਼ਾ-by the greatness. 10. 10; 11. 37.

महाम्-to me. 9. 8.

मा-prohibitive particle. 1.7,15; 3. 2, 20; 5. 8 16, 23; 6. 24; 7. 2; 9. 3, 4; 10. 7, 40, 45; 11. 7.

मा-me. 2. 4; 3. 10, 12, 21; 4. 6, 17; 5. 2, 6; 9. 8.

मातर:-mothers. 3. 6; 12. 7.

मातरम्-mother. 2. 4; 10. 46.

मातरा-two mothers. 9. 39.

मातरा-measurers. D. 10. 21.

मातरिश्वः-O Matarisvan. 7. 31.

मातरिश्वा-air. 7. 26.

मातरिश्वानम्-Matarisva. 7. 18.

मातवे-for recognition. 11. 42.

माता-mother. 4. 21, 23; 9. 40; 10. 46; 11. 49; 12. 11.

मातः-of mother. 2. 8; 8. 18.

मातु:-mothers. 4. 14.

मात्राम्-acc. measure. 1. 8.

मादयन्ति-they intoxicate. 9. 8.

मानुषान्-men. 12. 24.

मानुषीभ्य:-(VS.) for men. 7. 24.

माने-in the creation. 2. 22.

माम-me. 6. 31.

मायया-with illusion. 1. 20.

माया:-arts. 12. 17.

मायाम्-supernatural power. 6. 13; 7. 27.

मायुम्–lowing sound. 2. 9;11. 42.

मारुतम्-swift. 11. 50.

मासः-measurer; Soma, or the moon. 11. 5.

मासकृत-month-maker. 5. 21.

मासि-in month. 6. 35.

मितद्रवः-of measured speed. 12.44.

मित्र-0 Mitra. 2. 13; 3. 5. मित्र:-Mitra. 9. 3; 10. 22; 12. 36. मित्रम्-Mitra. 7. 18. मित्रमह:-great on account of friends. 8. 5. मित्रस्य-of Mitra. 12. 16. मित्राय-for Mitra, 10, 22. मित्रावरुणा-Mitra and varuna. 11. 23. मिथ्रना-pairs. 12. 10. मिथुनानाम्-of both. 3. 4. मिथुनौ-pairs. 7. 29. मिमाति-it lows. 2. 9; 11. 42. मिमान:-measuring. 12. 23. मिमाना-measuring. 8. 12. मिमानाः-measuring. 6. 6. मिमाय-she lowed. 11. 40. मिषन्तम्-winking. 11. 42. मुचीजया-with a net. 5. 19. मुखात्-from the mouth. 7. 12. मुच्यते-is released. 5. 19. मद्रजः-name of a seer. 9. 23, 24. ममग्ध-release. 4. 3. मुरीय-op. \overline{A} . of $\sqrt{2}$ (to die), may I die. 7. 3. मुहूर्तम्-for a while. 2. 25. मुद्यन्त-let them be stupified. 10.27. मुरा:-ignorant. 6. 8; 11. 2. मूर्धनि-at the head. 5.16; 9.31. मुर्घा-head. 7. 27.

मूर्धानम्-forehead. 11. 42.

मृग:-animal. 1. 20; 9. 19.

मुष:-mouse. 4. 6.

मृगम-animal. 5. 3; 6. 24. मृगयन्ते-thev seek. 5. 3. मृत्य:-death. 7. 3. मृत्यो-O death! 11. 7. मध:-enemies. 7. 2. मध्याच:-sweet in speech. 6. 31. मुळ-be gracious. 1. 17. मृळयन्त-let them be gracious. 10.16. मुळाति-he will be gracious. 10.15. मे-me; to me; mv. 2. 25; 3. 20; 4. 21; 5.21; 6. 8, 22; 8. 22; 9. 10, 26; 11. 36; 12. 30. (SB.) for me. 9. 20. मेद्सः-(VS.) from the fat 6. 16. मेद्यन्त-may they become fat. 8.3. मेधाविनम्-intelligent. 2. 4. मेष:-ram 3. 16. मेषान्-rams. 5. 21. मेहना-great, whatever does not belong to me here. 4. 4. मैत्रावरुण:-son of Mitra and Varuna. 5. 14. मोषथ-steal. 6. 4. मौजवतस्य-.gen. growing on Mujavat. 9. 8. यंसन्-they have granted. 9. 19. यः-who. 1. 18; 2. 4, 9, 13; 3. 21; 4. 17, 25; 5. 2, 15, 19, 22,

24; 6. 3, 8, 10, 12, 19, 35;

7. 23, 24; 8. 2, 14; 9. 10; 10.

5, 10, 19, 26, 29, 42, 44, 11.

7; 12. 14, 28, 46. यिन-sacrifice. 6. 13, 17; 8. 8, 14. यद्मस्य-of consumption. 3. 15. यचित-whenever. 9. 21. यच्छ-grant. 9. 32. यच्छ्रत-grant. 12. 45. यच्छताम-they may extend. 9.38. यज-(MS.) sacrifice. 9. 42, 43. यजतम्-holv. 12. 17. यजतस्य-of the adorable. 8. 7. यजते-dat. to the holy. 8. 11. यजते–he sacrifices. 12. 5. ' यजध्यै-for sacrificing. 8. 12. यजध्वम्-sacrifice. 12. 5. यजमान:-sacrificer. 3. 5; 12. 5. यजमानाय-(MS.) for the sacrificer. 9, 42, यजसि-thou sacrificest. 8. 5. यजस्ब-sacrifice. 10. 27. यजीयान्-better sacrificer. 8. 8, 14. यज्ञ:-(GB.) the Yajus formula. 1. 16. यज्ञ:—sacrifice. 8. 22; 10. 45. यज्ञन्योः-of the two leaders of sacrifice. 7. 30. यज्ञपतये-(TS.) for the lord of sacrifice. 4. 21. यज्ञम्-sacrifice. 4. 5; 5. 15; 7. 30, 31; 8. 6, 12, 13, 21; 9. 38; 11. 26; 12. 41. यज्ञस्य→of the sacrifice. 1.8, 16; 7. 15. यज्ञाय-(TS.) for sacrifice. 4. 21.

यज्ञिया:-holy. 9. 37. यज्ञियानाम्-of the accomplishers of sacrifice. 7. 27; 11. 19. यज्ञियाम्-sacrificial. 5. 25. यज्ञियाय-for the sacrificing man. 10. 8. यज्ञियासः-accomplishers of sacrifice. 3. 8; 7. 29. यज्ञे-(VS.) in the sacrifice. 4.18; (AV.) 11. 33. यज्ञेन-with sacrifice. 12. 41. यहेषु-in sacrifices. 8. 2. 12. यज्ञै:-with sacrifices. 6. 8, 15; 8. 7. यत-which. 1. 8, 16, 18; 2. 11; 3. 5; 7. 19, 28; 10. 5, 8, 11, 47. यत्-whatever; because; that. 1. 6; 2. 12, 17; 3. 8, 20; 4. 4, 11, 14; 5. 8, 13, 21; 6. 35; 7. 6, 27, 29; 8. 18; 9. 3, 9, 26, 41; 10. 9, 11, 47; 11. 4, 5, 16, 28, 47; 12. 10, 31; (TS.) 2. 17; (DB.) 7. 12. यतते-he stretches. 7. 22, 23. यतन्ते-they endeavour. 4. 13. यत्कामा:-with what desires. 10.43. यत्र-where. 2. 7; 3. 4, 12; 4. 10, 20, 27; 6. 30; 7. 30; 9. 19; 10. 26; 12. 41. यत्रयत्र-wherever. 9. 16. यथा-just as. 2. 4, 19; 3. 15; 4. 19; 5. 3, 11; 10. 33. यदा-when. 4. 13; 6. 8; 7. 29; (TS.) 7. 24.

यद-if. 7. 3. यद्ध नाम-whatever exists. 3. 22. यन्तम्-going. 5. 19, 21. यन्ति-they go. 3. 4; 5. 18. यन्त्रे -with fetters. 10. 32. यम्-whom. 2. 4; 4. 23; 5. 11; 7. 23; 10. 13. 19; 11. 4, 24; 12.14यम-0 Yama. 6. 28. यम:-Yama. 10. 21; 12 29. यमम्-Yama. 7. 18; 10. 20. यमस्य-of Yama. 6. 35; 12. 11. यमि-0 Yami. 11. 34. यमुने-O Yamuna. 9. 26. यमो-twin brothers. 10. 21. ययस्तु-Imv. of $\sqrt{24}$, let him be heated. 6. 11. ययाथ-pf. of $\sqrt{20}$, thou wentest. 2.27. ययो:-(MS.) of which two. 9. 42. यवम्-grain. 6. 26; 10. 4. यवेन-with barley. 3. 20. यश:-(AV.) glory. 12. 38. यसात्-from which. 2. 3. यसिन्-in which. 11.50; 12.29, 38. यसै-to whom 11. 24. यस्य-whose. 3 21; 5. 3, 27; 6. 12; 9. 25; 10. 10; 11. 9, 39. यस्याम्-in which 3. 21. यस्य-for which. 8. 22. यह-0 great one. 8.8.

बा-who. 9. 30: 10. 7; 11. 8, 32,

36, 37, 46; (AB.) 11. 29, 31.

या:-which. 3. 11; 9. 28; 12. 45. याचन्-beseeching. 6. 24. याचिषत्-Ao. Sb. of \sqrt{a} याच्, he has beseeched. 6. 24. यातम्-go. 6. 7. यातयति—he leads. 10. 22. यातुधान:-demon. 7. 3. यातूनाम्-of demons. 6. 30. यादुश्मिन्-in whatsoever. 6. 15. यानान्-leading. 8. 6. यानि-which. 5. 25. याभि:-with which. 10. 19. याम्-which. 12. 34. याम:- $pr. of \sqrt{2}$ या, we go. 2. 26. यामेष्ट-on the courses. 4. 15. यावन्मात्रम्-as much as. 7.31. याहि-go. 5. 2; 6. 12. युक्रम्-joined. 6. 28. यका:-voked. 3. 9. युगानि-ages. 4 20. युजा-accompanied by. 5. 2. युज्यसे-thou art set to work. 9.21. युञ्जन्ति-they yoke 4.27. युक्तम्-yoking. 9. 24. युयवन्-Sb. of $\sqrt{4}$, they will remove. 12, 44. युजे-he voked 7. 7. युप्र-they desired to unite. 5.15. युयोतु-let him separate. 6. 7. युवतिम्-shot. 10. 29. श्रतिबलवता धनुष्मता मुक्ताम् | Durga. युवम्-vou. 4. 19; 12. 2. युवानम्-young. 4. 19.

युवाभ्याम्-to you both 6. 9.
यूथम्-herd. 4. 24.
यूथम्-herd. 4. 11. 49.
यूथवत-(MS.) it will remove. 9.42.
ये-which. 1. 15; 3. 15, 20; 4. 15; 5. 25; 6. 15, 18; 8. 7; 10. 24; 11. 18; 12. 38, 42; (AV.) 12. 38; (VS.) 12. 42.
ये-who. 2. 4.
येन-with which. 2. 9; 3. 8; 5. 5, 6; 9. 24; 12. 6, 22-25.
येभि:-with which. 8. 3.

योनिम्-place. 2. 19; womb. 6. 12. योनी-on the seat. 8. 11. योष्यो-du. women. 8. 11. योषा-woman. 2. 27; 3. 15; 9. 18. dual. two women. 9. 40. योषा:-maidens. 3. 4; 7. 17, 20.

योगे-at the performance. 6. 22.

योना-womb. 2. 8.

योनि:-womb. 4. 21.

रंसु-delightful. 6. 17.
रंहि:-speed. 10. 29.
रच:-demons. 6. 3.
रचन्ति-(VS.) they protect. 12. 37.
रचस:-demons. 3. 20; 6. 12; 10. 11.
रचसे-for the demon. 4. 18.
रचाँसि-demons. 12. 44.
रचिता-protector. 11. 5.
रचितार:-guardians. 4. 19.
रचोहा-killer of demons. 10. 42.
रच:-region. 9. 29; 12. 23.

रजतम्-silver. 5. 15. रजस:-of the region. 5. 9: 10. 39: 12. 7. रजिस-in the region. 6. 15. रजसी-regions. 2. 21. रजस्य-in waters. 10. 44. रजास-worlds, blood, day, light. 4. 19. रजिष्टै:-(KS.) most straight. 8.19. रखाय-for battle. 4. 8; 10. 47; for joy. 9. 27. राया-fit for battle. 6. 33. रत्नधातमम्-best bestower of gifts. 7. 15. **रत्नम्**–gift. 5. 5. रथम्-chariot. 4. 19, 27; 5. 3, 26; 7. 7; 9. 2; 11. 50. रथय:-rich in chariot. 6. 31. रथर्यति-he desires a chariot. 6. 28. रथानाम्-of chariots. 5. 5; 10. 28; 12. 21. रथे-in the chariot. 6. 4; 9. 16. रथेन-with chariot. 2. 27. रथेभि:-with chariots. 11. 14. रथ्यासः-they who draw the chariot. 10.3. रदति—it rends. 6. 30. रधाम-we will be subjected. 10.40. रन्त-they enjoyed. 12. 43. रन्धय-rend. 6. 32. रमणम्-delightful. 1. 11. रम्भम्-staff. 3. 21.

रयीणाम्-of treasures. 4. 17; 10. 43.

रराण:-generous. 2. 12.

ररिवान्-bounteous. 4. 25.

रशनया-(KS.) with a cord. 8. 19, 20.

रशनाभि:-with girdle-string. 3.14. रश्मयः-reins. 9.16.

रिमिभ:-(TS.) with rays. 7. 24.

रसायाः-of the river Rasa. 11. 25.

राका-(AB.) full moon day. 11.29.

राकाम्-wife of a god, full moonday. 11. 31.

राजन्-O king. 6. 6; 10. 40.

राजभ्य:-to the king. 12. 36.

राजा-king. 2. 21; 4. 8; 6. 12, 22; 7. 22; 9. 10; 10. 4; 12. 14.

राजानम्-king. 7. 26; 10. 20.

राजाना-two kings. 11. 23.

राज्ञ:-of king. 11. 12.

राज्ञे-(AB.) for king. 12. 8.

राट्-Queen. 12. 46.

राति:-gift. 12. 17, 39.

रात्रि-(RVKH.) O night. 9. 29.

रात्रि:-night. 2. 19.

रात्री-night. 4. 11.

राध:-wealth. 4. 4; 6. 22.

राधसा-with food. 11. 24.

राय:-of wealth. 3. 2; 4. 7; 6. 14.

राये-for wealth. 6. 17, 21.

सारण-pf. of $\sqrt{\epsilon}$ ए, I rejoiced.

11. 39.

रारन्धि-int. of $\sqrt{\tau}$ न्थ् , deliver. 10.40. राष्ट्री-queen. 11. 28.

रासन्-Ao. Sb. of \sqrt{v} (to give), he

has given. 12. 18.

रास्पिनस्य-of the noisy. 6. 21.

रिक्थम्-patrimony. 3. 6.

रिशादस:-tearing those who injure. 6. 14.

रिषे-for injury. 10. 45.

रिहन्ति-they lick. 10. 39.

रिहाणे-licking. 9. 39.

सीरिय:-Red. Ao. inj. of $\sqrt{\text{Ru}}$, thou hast received injury. 10. 7; 11. 7.

स्वमवत्तसः-having golden breasts. 3. 15.

रुजाना:-rivers. 6. 4.

रुद्र-O Rudra. 1.17.

रुद्र:-Rudra. 1. 15.

रुद्रत्वम्-(TS.) characteristic of Rudra. 10. 5.

रुद्रस्य-(TS.) of Rudra. 10. 5.

रुदा:-Rudras. 1. 15.

रुद्राय-for Rudra. 10. 6, 8.

रुद्रास:-Rudras. 11. 15.

रुधत:-of the obstructed. 5. 2

रुपः of earth. 6. 17.

रुखु:-they grew. 6.3.

रुशन्-brilliant. 6. 13.

रुशती-bright. 2. 20.

स्थादस्सा-having a bright calf. 2. 20.

रूपम्-form. 10. 17; 12. 27.

रूपसम्धम्-accomplishment of form. 1. 16.

रूपायि-forms. 10. 17; 12. 13.

रूपै:-with beauty. 8. 14.

रेक्ण:-wealth. 3. 2.

रेक्णस्वती-abounding in wealth. 11. 46.

रेजति-he shakes. 10. 42.

रेजते-it trembles. 3. 21.

रेळिइ-he licks. 10. 46.

रेवति- Voc. abounding in wealth.
12. 9.

रोदिसप्राम्-filling both heaven and earth. 7. 28.

रोदसी-heaven and earth. 3. 21; 4. 6; 5. 21; 10. 4; 11. 9; 12. 26; regions. 6. 1; wife of Rudra. 12. 46.

रोमण्वन्तौ-hairy. 9. 2.

रोस्वत्-pt. of $\sqrt{\epsilon}$, roaring. 5. 16.

खद्मी:-mark. 4. 10.

खिबुजा-wood-bine. 6. 28; 11. 34.

बोककृत-maker of room. 3. 20.

लोकम्-world. 2. 14; 12. 8, 23, 37.

बोधम्-greedy. 4. 14.

बोपाश:-fox. 5. 3.

लोहितवाससः-(AV.) wearing redgarments. 3. 4.

वंशम्-bamboo pole. 5. 5.

a:-your. 6. 14, 30; 10. 21; 11. 9, 15, 20; 12. 42.

वचः-breast. 4. 16.

वचत्-(MS.) Ao. Sb. of √वह, it has brought. 9. 42, 43.

वच्चति-*pr*. of ∨वच्, it waxes. 6.4.

वच्थः-udj. dazzling. 11. 20.

विच-(KS.) carry. 8. 19.

वच्यन्तीव-desirous of whisper-

ing, as it were 9.18

वच:-words of praise. 4. 24.

वचसा-with speech. 9. 31.

वचसे-for speech. 2. 25.

वचस्या-with speech. 12. 18.

वचांसि-words. 2. 27, 10. 31; 12. 30

वज्रम्-thunderbolt. 6. 20.

विज्ञणः-*gen.* wielder of thunderbolt, 6, 18.

बज्री-wielder of thunderbolt.

वत्सम्-calf. 11. 42, 45.

वद-speak. 9. 5. 21.

वदत-speak. 9. 9.

वदत:-gen. chattering. 5. 22.

वदति-he expounds. 1.8.

वदद्भ्य:-to the speaking. 9. 9.

वदन्ति-they speak. 7. 18; 11. 29.

वदन्ती-speaking. 11. 28.

बदेते-they two dispute. 7. 30.

वदेम-we may speak. 1. 7.

वनम्-forest. 3. 15.

वनर्गू-du. haunting the forest. 3.14.

वनस्पति:-lord of herbs. 8. 17.

वनस्पते-O lord of herbs. 8. 3, 18. 20; 9. 12.

वना-forests. 4. 14; 5. 16.

वनानि-forests. 4. 17; 5. 12.

वनीयान्-winner of greater wealth. 12. 5.

वनुयाम-may we slay. 5.2.

वनुष्यतः-acc. pl. who seeks to injure. 5. 2.

वनुष्यति-he seeks to injure. 5. 2.

वने-on a tree. 6. 28.

वनेभ्यः-from trees. 6. 1.

वन्द्मानः-bowing. 10. 33.

वन्द्य:-to be adored. 8.8.

वपते-he sows. 12. 27.

वपन्ता-sowing. 6. 26.

वन्न:-emmet. 3. 20.

वन्नकः-name of a person. 5. 3.

वम्रीभि:-with emmets. 3. 20.

वय:-arrows. 2. 6; birds. 4. 3; 11. 14; life. 5. 19; food. 6. 4.

वयन्ती-female weaver. 4. 11.

वयम्-we. 2. 13, 26; 3. 11; 4. 18;

5. 2, 11; 6. 7, 8; 9. 9; 10. 15;

21, 43; 11. 11, 19, 44. 50;

12. 14, 39; (AV.) 11. 11.

चया:-branches. 1. 4; 6. 3.

वयुनवत्-intelligible. 5. 15.

aयुनानि-rules. 5. 9; (KS.) ways.

8. 20; expedients. 9. 15.

वरन्ते-they check. 10. 29.

वरम्-boon. 1. 7; best. 5. 4.

वराहम्-cloud, boar. 5. 4.

वराहून्-groups of atmospheric deities. 5. 4.

वराहै:-with Angirasas. 5. 4. वरिष्ठम् best. 5. 1.

वरीय:- better. 8. 9.

वरुण-0 Varuna. 3. 5; 5. 27; 9. 3; 10. 4; 12. 22- 25.

वरुण:-Varuna. 6. 21; 12. 32, 36.

वरुणम्-Varuna. 7. 18.

वरुणस्य-of Varuna. 11. 12; 12. 16.

वरुगानी-wife of Varuna. 12. 46.

वरुणानीम्-wife of Varuna. 9. 34.

वरेण्यः-excellent. 12. 13.

वर्णम्-colour. 2. 20.

वर्ति:-turning. 3. 20.

वर्तिका-dawn, the constant one. 5. 21.

वर्धते-he increases. 8. 15.

वर्धताम्-let her increase. 11. 45.

वर्धन्त-let them increase. 1. 10.

वर्षय-increase. 6. 23.

वर्धयस्त्र-increase. 10. 40.

वर्षः-shape. 5. 8.

वर्वृतानाः-rolling. 9. 8.

वर्षति-(TS.) it rains. 7. 24.

वर्षम्-rain. 9. 7.

वर्षिष्टया-with the most wholesome. 11. 14.

वर्षा-by rain. 2. 11.

वल:-cover. 6. 2.

ववाशिरे-they desired. 1. 10.

विम्-covering. 2. 9.

वषद्करिष्यन्-utttering the sound Vasat. 8. 22.

बद्ध-let her like. 11. 26.

वसते-they wear. 7. 31.

वसत्या-with the floral oblation.

10. 21.

वसवः-O Vasus. 6. 7; celestial deities. 4. 13; 12. 42, 43.

वसातिषु-during nights. 12. 2.

वसानः -(VS.) wearing. 5. 22.

वसाना:-wearing. 7. 24.

विसष्ट:-name of a seer. 5.14; 6.30.

वसिष्ठा:-O Vasisthas. 11. 20.

वस-wealth. 3. 11; 4. 17; 9. 42.

वसुदाम् giver of wealth. 6. 23.

बसुधिती-, MS.) holding wealth. 9. 42.

वसुधेयस्य-(MS.) of bestowing wealth. 9. 42, 43.

वसुना-with wealth. 5. 19.

वसुपत्नी-treasure-queen. 11. 45.

वसुभि:- with Vasus. 5. 5; 8. 8.

वसुवने-,MS.) for winning wealth. 9. 42, 43.

वस्नाम्-of treasures. 11. 45.

वसूनि-treasures. 6. 7, 8, 12. 42.

वस्यवः-desirous of wealth. 4.19; 6. 6.

वस्यः-desirous of wealth. 6. 31.

वसो- Voc. O wealth. 5. 23. (RV.) VIII. 21. 8.

वसोष्पते-(AV.) O lord of wealth. 10. 18.

ata-it covers. 9, 19,

वस्तो:-gen. of वस्तु f. by day. 3. 15.

बस्तो:-for covering. 8 9.

वस्त्रमथिम्-cloth-stealer. 4. 24.

वस्पतिम्-vour lord. 12. 21.

वस्व: -wealth. 6. 6.

बह-(KS.) carry 8. 20.

वहतः-they two carry. 2. 22.

बहति-he bears. 4 27.

वहतुम्-to bring. 12 S. 11.

वहद्भ्य:-dat. bearing. 3. 9.

बहन्त-let them carry. 6. 4.

वह्रय:-coursers. 8. .).

वहिम्-son. 3. 6.

बा-(VS.) and. 1. 5.

बा:-waters. 5. 12; pond 9. 2

वाक्-speech. 11. 28. 29.

वाबत:-institutors of sacrifice or wise. 11. 16.

वाच:-speech. 3 8

वाचम्-speech. 1. 19. 20; 2. 12; 4.

10; 9. 4, 6, 9. 41; 11. 29; 12. 32.

वाचस्पते⊣AV., O lord of speech. 10. 18.

वाचा-with speech. 2. 4.

वाचि-in speech. 4. 10; 8. 21.

वाजगन्ध्यम्-Soma. 5. 15.

वाजपस्त्यम्-Soma. 5. 15.

वाजम्-food. 5. 15.

वाजसातमा-best procurers of food. 9. 36.

वाजसातये-for the winning of booty. 12. 45.

वाजा:-O Rbhus. 6. 16.

वाजिन:-horses 9. 16; celestial deities. 12. 44. gen. sing. of

वाशीमन्त:-orators. 4. 16.

वास्तोष्पते-O lord of house. 10.17.

वि ऋख्यत्-Ao. of $\sqrt{}$ ख्या (to see), he

वि श्रमुजः-imf. of \sqrt{H} ज्, thou didst

वि स्राव:-Ao. of $\sqrt{2}$, (to cover), he

वि श्राव:-Ao. 3. sing. of \sqrt{q} , he

has satisfied. D. 12. 5.

वि पृषि-thou reachest. 12. 23.

वि श्रमिनत्-he shattered. 6. 19.

वासः-garment. 4. 11. वासराणि-bright. 4. 7.

वास्तूनि-places. 2. 7.

वाह:-hymn. 4. 16.

वाहिष्ट:-best carrier. 5. 1.

has seen, 12, 13,

वि श्रद्यत्-he rent. 9. 25.

has covered. 1. 7.

emit. 10. 9.

विकटे-hideous. 6. 30.

विंशति:-twenty. 4. 27.

the horse. 9. 3. वाजिनम्-strong. 7.20; rich in food. 10. 28. वाजिनीवति-O rich in food. 12. 6. वाजिनीवती-rich in food. 11. 26. वाजिनेष्र—in contests. 1. 20. वाजी-horse, 2, 28; 3, 3; 10, 31. वाज-in food. 6. 17; 10. 33. वाजेभि:-with food. 11. 26. वार्गी-speech, water. 6. 2. वात:-air. 3. 15; 10. 35. वातस्य-of wind. 11. 20. वाताप्यम्-water. 6. 28. वाम-2. 7; 3. 15; 5. 1, 21, 22; 6. 4, 8, 9; 9. 37; 11. 8; 12. 3. वामम्-good. 6. 22, 31; 11. 46. वामस्य-of noble. 4. 26. वाय:-a young bird. 6. 28. वाय:-Vavu. 5. 28; 11. 5, 47; air. 1. 5; 5. 6. वायुम्-acc. Vayu. 1. 17. वायो-0 Vayu. 10. 2.

वायो:-of Vavu 10. 3.

वारण:-warder. 5. 21.

वारवन्तम्-having hair. 1. 20.

वार्याखि-(MS.)noble. 9. 42.

वाबृधे-pf. \overline{A} . of \sqrt{q} ध्, he grew.

वाशीभि:-with chisels. 4. 19.

वावशानः-desiring. 5. 1. वावृधानः-growing. 10. 27.

वारम-cover. 6. 21.

वार्यम्-boon. 5. 1.

10. 19.

विकृत्य-having mutilated. 10. 12. विगृद्ध-having spread. 9. 7. वि चक्रमे-he strode. 12. 19. वि चक्रमे-hey perceive. 12. 27. वि चरिन्त-they march against. 2. 16; 4. 19. वि चष्टे-he beholds. 7. 22; 10. 46. विचित्तयन्त:-well-knowing. 4. 19. विचित्तांत-he seeks. 5. 22. वि चेतत्-inj. of Vचित् (to perceive), he perceived. 5. 1. विजर्श्ट्रेत:-held aloft. 9. 36. वि जिह-slay. 7. 2.

वि जानामि-I know. 7.3.

विजामातु:-from the would-be sonin-law. 6. 9.

विजेषकृत्-one who brings victory. 6. 29.

विड्भ्य:-(VS.)for tribes. 7. 21.

विततम्-spread. 4. 11.

वितता-stretched. 9. 18.

वितरम्-farther. 8. 9.

वितस्तया-with the Vitasta. 9. 26.

वि तिष्ठसे-(RVKH.) thou encompassest. 9. 29.

वित्तम्-imv. 2. du. of √विद्, know ve. 4. 6; 5. 21.

वित्से-pr. 2. s. of $\sqrt{$ बिद् II cl., thou knowest. 6. 8.

विदत्-Ao. inj. 3. s. from $\sqrt{\text{विद}}$ (to find', he has found. 6. 15; 9. 4.

विद्था-with knowledge. 3. 12.

विद्थानि-knowledge. 6. 7.

विदथे-in the assembly. 1. 7; in the sacrifice. 9.3.

विद्थेषु-in sacrifices. 8. 12.

विदद्वसो-O treasure-knower. 4. 4, 17.

वि द्धाति-he distributes. 11. 6.

वि द्धातु-may he distribute. 6. 14.

वि दयते-pr. 3. s. of $\sqrt{4}$, he distributes. 4. 17.

वि द्यमानः-dividing. 4. 17.

वि दस्येत्-op. 3 s. of $\sqrt{\epsilon}$ दस्, it may be wasted 10. 3.

विदु:-they knew. 11. 4.

वि दुन्न:-Ao. inj. 2. s. of $\sqrt{\mathbf{g}}\mathbf{g}$ with वि, spoil. 2. 3.

विद्यनापसम्-(AV.) knowing the work. 11. 33.

विद्या-knowledge. 2. 4.

विद्या:-op. 2. s. from √विद्, thou mayest know. 2. 4.

विद्याम-may we know. 4. 18.

विद्युत-lightning. 6. 30; 11. 36.

विद्युद्भवन्ती-becoming lightning. 2. 9.

विद्युन्मद्भि:-with lightning charged.
11. 14.

विद्धे-loc. ornamented. 4. 15.

वि द्रवन्ति-they run separately. 9. 19.

विद्वान्-wise. 3. 4; 4. 5; 5. 9; 6. 7; 7. 9; 8. 20; 9. 15.

विधर्ता-supporter. 12. 14.

विधवा-widow. 3. 15.

विधातः-of Vidhatr. 11. 12.

विधाता-disposer. 10. 26.

विधावत:-runing about 5. 4.

विधेम-op. of √विध् (to worship), we may worship. 3. 21; 10. 23; 11. 33.

विध्य-transfix. 6. 12.

विध्यत्-inj. 3. s. of $\sqrt{3}$ equivariant, he pierces. 5. 4.

विनश्यति-it perishes. 1. 6.

विनिचे-to destroy. 4. 18.

विन्दति-it finds. 9. 30.

विन्धे-I obtain. 6. 18.

विपर्वम-limb by limb. 9. 25.

विपाद्खुतुद्री-the Bias and the Sutlej. 9. 39.

विपाशि-tieless, broken into pieces. 11. 48.

वि प्रथते-he spreads. 8. 9.

विमा:-students. 2. 4; wise. 7. 18; 10. 39.

विप्राणाम्-of priests. 6. 29.

विद्यास:-wise men. 10. 19.

वि बोधय-awaken. 12. 4.

विभीदक:-the berry of Vibhidaka tree. 9. 8.

विभ्वा-diffused. 2. 19.

विमना:-sagacious. 10. 26.

विमाने-in measuring. 10. 39.

वि मिमीते—he prescribes. 1. 8.

वियुत्ते-heaven and earth. 4. 25.

वि यूया:-precative. 3. s. of √य with वि (to separate), may he be separated. 7. 3.

विरद-rend. 6. 20.

विरप्शी-great. 6. 23.

विरवेण-with a roar. 10. 12.

वि राजति-he shines brightly. 11. 27; 12. 13.

विरूपवत्-like Virupa. 3. 17.

विरूपासः-multiform. 11. 17.

वि व:-Ao. inj. 2. s. of \forall \tau (to cover), thou didst uncover. 10. 9.

वि वर्तेते-they two roll on. 2.21;

3. 22.

विवस्वत:-from the Sun. 7. 26; 12. 10.

विवस्वते-for the Sun. 12. 10

विवासास-thou attendest. 11. 23.

विवासेम-let us attend upon. 2. 24.

विविद्धि— $imv.\ of\ \sqrt{aq}$ to be active, be active. 10. 8.

विवृक्षा-nom. pl. of p. p. $\sqrt{$ व्यश्च्, cut asunder. 6.17.

वि वेद-he knows more. 3. 22; 7. 30.

वि वोचत्-he will answer. 7. 30.

वि शसत-praise. 7. 2.

विश:-tribes. 6. 22, 31; 7. 26; 12. 24.

विशा-people. 3. 8.

विशाम्-of people. 5. 28.

विशेविशे-for every man. 10. 8.

विश्पति:-lord of all. 5. 28; lord of house. 12. 29.

विश्पतिम्-lord of all. 4. 26.

विश्वकर्मन्-O all-maker. 10. 27.

विश्वकर्मा-all-maker. 10. 26.

विश्वचन्द्रम्-delight of all. 6. 28.

विश्वजन्यम्-all-impelling. 11. 10.

विश्वतः-on all sides. 9. 15.

विश्वया-like all. 3. 16.

विश्वदानीम्-always. 11. 44.

विश्वम्-all. 3. 22; 7. 22; 10. 11, 46;

11. 41; 12. 11, 24, 26, 27.

विश्वामिन्वा:-all-impellers. 8. 10.

विश्वरूप:-omniform. 10. 34.

विश्वरूपम्-omniform. 12. 8, 38. विश्वरूपः-of all forms. 7.28; 11.29. विश्वरूमात्-from all. 11. 38, 39; 12. 9, 28.

विश्वस्य-of the entire. 3. 12; 10. 4. विश्वा-all. 4. 5, 27; 5. 25; 6. 8; 7. 20; 8. 14; 9. 15; 10. 17, 26, 34, 43; 11. 27; 12. 13, 17.

विश्वान्-all. 6. 26.

विश्वानरः-atmospheric deity. 11.10. विश्वानरस्य-of Visyanara. 12. 21.

विश्वानराय-for Visvanara, 11. 9. विश्वान-all, 5. 12.

विश्वासुवे-for the all powerful. 11.9. विश्वाय-for all. 12. 15.

विश्वे–all. 5. 14; 6. 16; 10. 13; 12. 30, 33, 40, 42.

विश्वेदेवा:-all gods. 4. 23.

वि श्रयन्ताम्-(VS.) rest. 4. 18; remain. 8. 10.

विश्व्या-from all sides. 9. 4. सर्वतः। Yaska and Durga.

विषम्-water. 12. 26.

विषिते-released. 9. 39.

विष्रुणस्य-of the hostile. 4. 19; of the destroyer of sacrifice. Durga.

विषुरूपे-du. of dissimilar form. 12.17.

विषुरूपेषु-in dissimilar forms. 11. 23.

विष्टितम्-stationary. 9. 13. विष्ट्री-gd. of √विष्, having performed. 11. 16.

विष्णु:-celestial god. 12. 19.

विष्णो-0 Visnu! 5. 8.

विष्पितस्य-of the expanse. 6. 20.

विष्फुरन्ती-quivering. 9. 40.

वि ष्यतु-Imv. 3. s. of $\sqrt{4}$ with वि, he may release. 6. 21.

वि प्यध्वम्-release. 6. 22.

वि ष्यस्व-open. 6. 17.

विसर्गादौ-in the beginning of creation. 3. 4.

वि सम्ने-pf. from ∨स with वि, she yielded. 1. 8, 19.

वि सृजस्व-pour down. 6. 17.

वि इत्य-having slain. 4. 5.

वि हन्ति-he strikes down. 10, 11.

विहायसः-exhilarating. 4. 15.

विहाया:-mighty, pervading. Durga. 10. 26.

वीड्रुङ:-of strong limbs. 9. 12.

वीतम्-Imv. 2. du. of \sqrt{a} to enjoy, you two enjoy.4. 19.

वीतये-Inf. for enjoying. 5. 18.

वीताम्-(MS.) let them both enjoy. 9. 42, 43.

वीरम्-hero. 11. 31.

वीरान्-heroes. 11. 7.

वीरुध:-herbs. 6. 3.

वीरे:-with heroes. 7. 3.

वीर्यवती-strong. 2. 4.

वीर्याणि-heroic exploits. 7. 2, 3; 9. 3.

वीयीय-for vital power. 10.19.

वीळयस्व-be strong. 2. 5, 8. 3; 9. 12. वीहि-enjoy. 4. 19. वृक:-moon; dog. 5. 21. वृकम्-wolf. 12. 44. वृकस्य-of the Sun. 5. 21. वकात-from a wolf. 1. 10. वृकेण-with plough. 6. 26. बुक्ये-for the jackal. 5. 21. वृत्त:-tree. 2. 3. वृत्तम्-tree. 6. 4, 28; 11. 34. वृत्तस्य-of the tree. 1. 4. बृह्यत्-from the tree. 10. 12. वृत्तान्-trees. 10. 11. बृचे-in a bow. 2. 6; on the tree. 12, 29, वृजनानि-vices. 10. 41. वृजने-in a fortified place. 6. 23. वज्यते-it is twisted. 8. 9. वृणते-he chooses. 7. 31. वृश्रीमहे-we choose. 5. 1. वृत:-selected. 2. 12. वृत्रत्वम्-(TS.) characteristic of Vrtra. 2. 17. वृत्रम्-name of a demon, cloud. 2. 17, 26; 5. 2; 9. 25. बृत्रस्य-of Vrtra, 2. 16; (TS.) 2. 17. वृत्रहणम्-the Vrtra-slayer. 7. 23. वृत्रहन्-O Vrtra-slayer. 1. 4. वृत्राय-for Vrtra. 6. 20. बृधे-for prosperity. 4. 19. वुश्च-rend. 6. 3. वृष्णौ-O mighty lords. 12. 31.

वुषभ-0 bull. 6. 7.

वृषम:-bull. 4. 8; 6. 17. वृषभम्-bull. 6. 23; 9. 23. वृषभस्य-of the bull. 7. 23; 9. 24. वृषभाय-for consort. 4. 20. वृषाभि:-with bulls. 5. 4. वृषलवत्-like a low-caste man. 3. 16. वृषा-rainer. 6. 17; 11. 47. वृषाकपायि-O wife of Vrsakapi. 12. 9. वृषाकपे-0 Vrsakapi. 12. 28. वृषाकपे:-from Vrsakapi. 11. 39. वृष्टि:-rain. 10. 4. वृष्टिम्-(TS.) rain. 7. 24. वृष्टिवनिम्-begging rain. 2. 12. वृष्ण:-of Visnu. 2. 7. वृष्ण्यावतः-from the rainer. 10.11. वेद-he knows. 1. 6; 2. 8. वेद:-property. 6. 32; 7. 20; 14. 33. वेदयामास-we announce. 9 31. वेद्याभि:-with (activities) to be known, 2, 21. वेधसः-wise ones. 6. 4. वेधसे-for the creator. 10. 6. वेन:-wise one. 1. 7; atmospheric deity. 10. 39. वेविषाणः– $Int. pt. of \sqrt{aq}$, being active, 7, 2, वेरम-dwelling place. 7. 3. वैतसेन-with male organ. 3. 21. वैवस्वतम्-son of Vivasvat. 10. 20. वैश्वानर:-Vaisvanara. 2. 21; 7.

22, 23.

वैश्वानरम-Vaisvanara. 7. 26. वैश्वानरस्य-of Vaisvanara. 7. 22. वैश्वानरेख-with Vaisvanara. 7. 31. वोचे-inj. A. of √वच्, I invoke. 5, 7, बोळ्हा-draught-animal. 9. 2. न्यक्रतरे-very prominent. 1. 9. व्यचस्वती:-spacious. 8. 10. च्यद्गित-they devour. 4. 6. च्यन्तः-seeing. 4. 19. ब्यन्तु-Imv. 3. pl. of \sqrt{a} , let them enjoy. 12. 46. च्यभिनत-he shattered. 6. 19. च्यमिमीत-he measured. 8. 21. च्यय:-they killed. 5. 5. ब्य सुजः-imf. 2. s. of $\sqrt{2}$ with बि. thou didst emit. 10. 9. ब्यार-pf. of $\sqrt{\pi}$ with $\hat{\mathbf{a}}$, he yielded. च्युचते-it is moistened. 7. 24. न्युनित-he moistens. 10. 4. च्योमन्-in heaven. 11. 40. बज:-enclosure. 6. 2. वतचारिण:-engaged in religious practices. 9. 6. वतम्-ordinance. 12. 32. बते-in ordinance. 2. 13; 11. 23; 12, 45, ब्रतेन-with ordinance. 2. 13. बन्दिन:-of the soft. 5. 16. ब्रा:-hunters. 5. 3.

शंयो:-peace and tranquility. 4.21;

(TS.) of Samyu. 4. 21. शंसाव-let us praise. 4. 16. शकुने-0 bird. 9. 4. शक्तिभि:-with actions. 7. 28. शक:-mightv. 6. 19. शक्वरीणाम-of Sakvaris. 1. 8. शक्वरीत्वम्-characteristic of Sakvari. 1. 8. शक्वरीषु-in the Sakvari stanzas. 1. 8. शङ्कव:-spikes. 4. 27. शची:-the pure. 1. 11. शचीभि:-with actions. 12. 27. शचीव:-voc. mighty. 5. 11. शतकतो-O having hundred powers. 4. 6; 5. 5. शतदायम्-hundredfold. 11. 31. शतपवित्रा:-hundred waters. 5. 6. शतम्-hundred. 1.15; 4.25; 5.21; 9. 28; (SB.) 3. 4. शतयातुः-having hundred demons. 6.30. शतवत्-having hundred. 9. 23, 24. शतसा:-hundredfold. 10. 29, 31. शतानि-hundred. 4. 27. शताश्वम्-consisting of hundred horses. 6. 22. शन्नव:-enemies. 3. 10. शत्रून-enemies. 4. 17; 9. 13, 40. शत्र्यताम्-of the enemies. 4. 5. शत्रो:-of the enemy. 9. 17. शन्तनवे-for Santanu. 2. 12. शब्दाते-it is uttered. 1. 18.

शम्-peaceful. 12.44; (AV.) peace. 11. 30. शमिता-pacifier. 8. 17. शमी-actions. 11. 16. शमीध्वम्-(AB.) soothe. 5. 11. श्रम्ब:-thunderbolt. 5. 24. शम्बरम्-cloud. 7. 23. शस्भः-source of happiness. 5. 3; agreeable. 10. 35. शयते-it lies. 6. 17. शयानम्-lving. 6. 3; 9. 24. शयुत्रा-in the bed. 3. 15. शरणा-protection. 5. 22. शरणे-in the protection. 5. 7. शरद:-autumns. 4. 25; (SB.) 3. 4. शरारः-noxious creature. 6. 31. शरीरम्-body. 2. 16. शरीरे-(VS.) in the body. 12. 37. মর্ঘর–pr. inj. of ∨প্তম্ (to defy), may he defy. 4. 19. शर्म-protection. 9. 19, 32; 12. 45. शर्माण-in the protection. 11. 12. शर्याभि:- with arrows. 5. 4. शर्याम्-arrow. 10. 29. शल्मिलिम्-free from impurities. 12. 8. शवस:-of strength. 12. 21. शवसा-with power. 1. 17; 10. 29, 31; 11. 21, 24. शवसानम्-becoming strong. 10.3. शशमानः-praising 6. 8. शशयानः-lying. 9. 6.

शश्चे-for embracing. 2. 27.

श्रश्चत्तमा-most constant, 4, 16. शाशदान:-eminent. 6. 16. शासन्-ruling. 3. 4. शिच-ipv. from √शिच् (to be helpful), be helpful. Yaska explains by 'give.' 1.7. शिच्ति-he is helpful. 2. 13. शिङ्के-he snorts. 2. 9; 9. 18. शितामत:-(VS.)by arms. 4. 3. शिपिविष्ट -name of Visnu. 5. 8, 9. शिप्रे-jaws. 6. 17. शिमीवतो:-of the two mighty. 11.8. शिमीवान-impetuous. 5. 12. शिरिग्बिटस्य-gen. cloud; name of a seer. 6. 30. शिशिरम्–early spring. 1. 10. शिशीते-he sharpens. 4. 18. शिशुम्-a child. 10. 39. शिश्वदेवा:-unchaste. Y; having phallus as their god. 4. 19. शिक्षा:-threads covered with food. 4. 6. शीरम्-Agni. 4. 14. शुक्रपिशम्-radiantly adorned. 8.11. शुक्रम्-bright. 12. 17. शुचन्तम्-shining. 5. 3. शुचमान:-purifying. 10. 41. शुचय:-pure. 8. 7. श्रुचि:-glowing. 6. 1. शुचिम्-pure. 2. 4. **श्रुतुद्धि**–O sutlej. 9. 26. शुद्धम-pure. 11. 44. शुनासीरौ-0 wind and the Sun.

9.41.

शुन्ध्युव:-of the pure one. 4. 16.

युजा:-bright ones. 12. 43.

श्रुभे-bright. 9. 39.

श्रम्भमानाः-beautiful. 8. 10.

युरुष:-invigorating draughts. 10.

41; 12. 18.

श्रुह्मान्-great hero. 5. 12.

शुश्रवत्-p/. Sb. of $\sqrt{3}$, he would hear. 5. 17.

शुश्रुवान्- $pf. pt. of \sqrt{3}$, heard. 1.20.

शुष्केघ:-dry fuel. 1. 18.

शुष्णम्-draught. 6. 19.

श्रुब्ल्स्य-of the Sun. 5. 16.

शुष्मात्-from breath. 3. 21; 10. 10.

शुष्मेभि:-with mighty powers.

2. 24.

शूर-O hero. 4. 19.

श्रक्तिगम्-lofty. 6. 19.

शक्ते-two horns. 4. 18.

श्र्यावन— $pr. Sb. of \sqrt{3}$, they will hear. 12. 30.

श्याहि-hear. 9. 26.

श्र्योति-he hears. 1. 19.

श्रणोत्त-let him hear. 3. 16; 10. 6;

11. 31; 12. 33, 36.

श्रुग्वते-to one who has ears. 11.7.

श्रु एवन् - hearing. 1. 19.

शेकु:-they were able. 5. 25; 12. 32.

शेप:-male organ. 9. 2.

शेपम्-male organ. 3. 21.

शेवधि:-treasure. 2. 4.

शेष:-issue. 3. 2.

शोकै:-with flames. 9. 33.

शोभेते-they two shine. 4. 15.

श्चोतन्ति-they ooze. 5. 11.

भ्रथय:-thou hast pierced. 3. 21.

समशा:-rivers. 5. 12.

स्येन:-falcon. 6. 7; 11. 2.

श्येनम्-falcon. 4. 24.

श्रद्धया-by faith. 9. 31.

श्रद्धाम्-faith. 9. 31

श्रव:-fame and wealth. 4. 24;

glory. 9.10;11.9; food. 10.3.

श्रवणम्-,AV.)glory. 11. 33.

श्रवस्यानि-glorious deeds. 5. 25.

श्रवस्युम्-glorious. 11. 50.

श्रायन्त:-depending. 6. 8.

श्रियम्-glory. 8. 11.

श्रीग्रीत-Ipv. from $\sqrt{2}$ to mix,

mix. 2. 5.

श्रुतम्-learning. 2. 4.

श्रुधि-hear. 3. 17; 7. 6; 10. 2.

श्रुष्टी-quickly. 6. 13.

श्रृष्टीवरी:-delightful. 6. 22.

श्रेगिश:-in rows. 4. 13.

श्रेष्टम्-best. 2. 19; 11. 43.

श्रेष्ठा-best. 11. 46.

श्रोणित:-(VS.) by hips. 4. 3.

श्रोत-imv. of $\sqrt{8}$, hear ye. 12. 43.

श्लोक:-call. 10. 41.

श्लोकम्-call. 9. 9.

श्व:-to-marrow. 1. 6.

श्रमी-gambler. 5. 22.

श्वसनस्य-of the wind. 5. 16.

श्वात्रम्-quick. 5. 3.

श्वेत्या-white. 2. 20.

षळर-six spokes. 4. 27. षष्टि:-(GB.) sixty. 4. 27. षीदन्-sitting. 10. 44.

संवत्सर:-vear. 7. 24. संवत्सरम्-year. 9. 6. संवत्सरस्य-(GB) of the year. 4. 27. संवत्सरे-in the year. 11. 16; 12. 27. संविदम्-contract; sexual intercourse. D. 11. 34.

संविदाने-understanding. 9. 40, speaking to each other. Durga.

संग्ररणास:-together the spirited. 4. 13.

संशग्मयेन-with a tranquil. 3. 4. संशिशाना:-sharpening. 10. 30. सं सचावहै-may we two attend together. 5. 9.

सं स्जस्व-commingle. 3. 21.

स-he. 2 8-11 13; 3. 12, 16, 21; 4. 19, 23, 25; 5. 2, 3, 6, 15, 19; 6. 14, 17, 35; 7. 3, 9, 16, 18, 20, 28; 8. 8; 9. 13; 10. 5, 10, 15, 16, 23, 42, 46; 11, 34; 12. 18; 14. 33; (SB.) 3. 4.

सकलम्-all.-1. 18.

सङ्गम्-grain. 4. 10.

संबा-friend. 4. 2; 10. 17.

संखाय:-friends. 1.9; 4. 10; 7. 30.

संखायम्-friend. 4. 2; 9. 18.

संविभि:-with friends. 5. 15. संविभ्य:-for friends. 5. 5.

संख्यम्-friendship. 12. 39.

संख्या-with friend, 6. 4.

संख्यानि-friendships. 4. 10.

संख्यु:-from friend. 11. 39.

संख्ये-in friendship. 1. 8, 20.

सिंधम्-(MS.) common meal. 9.43.

सङ्गा:-hostile armies. 9. 14.

संगत:-associated together. 10. 21.

संगमनम्-gatherer together. 10. 20.

संगमे-in coming together. 10. 39.

संगृम्णः-Sb. of $\sqrt{$ яम् with सं, thou hast siezed. 6. 1; 7. 6.

सचता-together. 9.26.

सचन्त-they obtained. D. 12. 41.

सचन्ताम्-let them be together. 9.33.

सचन्ते-they accompany. 1. 11; 7. 23.

सचस्व-attend. 3. 21.

सचा-together. 5. 5; 11. 50.

सचेय- $pr. op. I. s. \overline{A}. of \sqrt{\pi q}$, [may accompany. 6.4.

सजात्यम्-kinship. 6. 14.

सज्ः-together. 9.13.

सजोषस:-enjoying together. 11.15: always endowed with hightest powers. D.

सजोबा:-of equal power; being pleased. D. 5. 15. 6. 7; associated together. 8.8.

सक्षगमान:-going together. 4. 12.

सं जभार-pf. of √म् (to bear) with सं, he gathered together. 4. 11. सत्-being. 7. 18. सत:-obtained, 3, 20. सतीम-(DB.) being, 7, 12. सन्ता-existence, 5, 3, सत्वभि:-with heroes, 6, 30, सत्यधमेण:-(AV.) of true laws. 11. 11. सत्या-true. 6. 8. सत्रसदौ-(VS.) sitting at the sacrifice. 12. 37. सदनम्-place. 4. 17; 12. 42. सदनात-from the seat. 7. 24. सद्नानि-places. 2. 20. सदन्त-may they sit. 8. 13. सदम-always. 4. 19; (VS.) seat. 12, 37, सदा-always. 5. 6: 6. 24. सदाँसि-(RVKH.) seats. 9. 29. सदान्वे-voc. screaming. 6. 30. सद्य:-all at once. 8. 21: 10. 29: indication of time, i. e. today, tomarrow, day after tomarrow, soon. D. 10. 29. सधमादम -rejoicing together. 7.30. संबंखात-from the stable. 4. 11. सधस्थे-in the dwelling place. 3.15. सन्-being. 3. 11; 4. 14. सनयम्-old. 4. 19. सनये-for the aguisition. 3. 5;

6. 22.

सनाव-for ever, 12, 36, सनित:-of the husband, 3, 6, सन्तः-imperceptibly. 6. 7; secretly. D. सनेम-may we obtain, 5, 15, सनेमि-ind. always, quickly, 12.44. सन्त:-being. 11. 16. सं तपन्ति-they torment. 4. 6. सन्ति-they are. 10. 41; 12. 41. सन्त-let them be. 8. 22. संदक-beholder, 10. 26. सं दत्तसे-Ao. Sb. 2. s. \overline{A} . of $\sqrt{\epsilon}$ श (to see) with सं. thou hast seen, 4, 12, संदश्-for the sight. 10. 40. सं द्वन्ति—they run together. 9.19. सन्नदः-girt. 2. 5: 9. 12. सन्नदा-covered. 2. 5; 9. 19; (TS.) fastened, 4, 21, सपत्नी:-rival wives. 4. 6. सपर्यतः-they two honour. 11. 9. सपर्यन-honouring. 3. 4. सपीतिम्-(MS.) common drink. 9.43. ਸ਼ਸ਼-seven. 4. 27; 5. 1; 6. 27; 9. 28; 11. 21; 12. 37, 38. सप्तऋषीन्-seven seers. 10. 26. सप्तनामा-having seven names. 4, 27. सन्तपुत्रम्-having seven sons. 4. 26. सप्तविस्तह:-seven streams. 6. 3. सप्तसिधवः-seven rivers. 5. 27. सप्तस्त्रसा-having seven sisters. 10.5.

सप्तहोता-having seven priests. 11, 23, सप्ते:-of the courser. 9. 3. सप्रथ:-extensive. 9. 32. सप्रथा:-very broad. 6. 7. समक्रुपवन्-they made together. 6, 15, समग्मत- $Ao. 3. pl. of \sqrt{1}$ म्, they have gone together. 12.34. समध्यंसम्-vaunter of wickedness. 6.11. समञ्जन-anointing. 8. 6, 17. समक्षन्त-they anoint. 6. 35. समतिस-thou approachest. 1. 10. समत्स--in battles. 9. 20. समद:-battles. 9. 17. समना-inst. sing. alike. 10. 5; battle, 9, 14. समने-in battle 9. 18. समनेब-like (women) of similar minds. 7. 17, 20; 9. 40. समप्रचयन्त-they mixed together. 11. 16. समरणम्-meeting. 11. 8. समवर्तत-it took shape. 10. 23. समवावशीताम्-they are praised together. 12. 3. समब्यत्-ipf. of \sqrt{a} (to weave) with सम, she wove. 4. 11. समस्मिन्-on all. 5. 23. समस्य-of all. 5. 23. समानवन्ध-having a common relation, 2, 20.

समानम्-alike. 7. 23. समानवचेसा-of equal valour. 4 12. समानाम्-of vears. 11. 5. समानेभि:-with equal. 6. 7. समान्या-alike, 4, 25. समिथे-in battle. 5. 8; 6. 17. समिद्ध:-kindled. 3. 20; 8. 5. समिद्धस्य-of the kindled. 6. 13. **समिध:**-fuel. 7, 17. समिधा-with faggot. 3. 21; 6. 4. समिध्यते-is well-kindled, 9. 31. समिध्यमानाय-dat. being kindled. 1. 15. समीरयति-(TS.) it causes to stir. 7. 24. समुद्र:-ocean. 3. 15; 12. 33. समुद्रम्-ocean. 2.11; moistener. 10. 32, 46; 12. 32. समुद्रस्य-of ocean. 11. 20. समद्रा:-oceans. 11. 41. समुद्रात्-from the ocean. 7. 17. समुद्रिय:-oceanic. 12. 30. समूळ्हम्-removed. 12. 19. समृधम्-accomplishment. 1. 16. समे-all. 5. 23; 10. 5. समेति-it comes together. 12. 11. समैन्धन-they animated. 10. 8. सं ग्रासत-they sat together. 10.47. सं पिंपन्ति-they grind together. 11. 4. सं पिणक-crush. 6. 1. सं पिपिष-he crushed down. 6. 4.

सं पिबते-he drinks together. 12.29.

संपिष्टात्-from the well-shattered. 11.47. सं पृण्कत-let him mix together. 10. 31. संप्रयच्छन्-giving. 2. 4. सं भवसि-(SB.) thou art born. 3.4. सं मदन्ति-thev rejoice together. 10. 26. सरच्यू:-celestial deity. 12. 10. सरथम् -the same chariot. 10. 30. सरमा-Sarma, name of a messenger of gods. 11. 25. सरस्वति-O Sarasvati. 9. 26. सरस्वती-Sarasvati. 8. 13; 11. 26. 27; 12. 30. सरस्वतीम्-acc. name of a river. 2. 24. सरस्वन्-O Sarasva. 10. 24. सरांसि-lakes. 5. 11. सर्वः-all. 8. 22. सर्वगणम्-the whole group. 6. 36. सर्वताता-perfect in all actions. 11. 24. सर्वम्-all. 2. 3. सर्वा:-all. 3. 4; 9. 14, 17; (AB.) 7. 17. सर्वानु - all. 7. 19. सर्वाभ्य:-from all. 6. 1. सललूकम्-greedy, sinful, outcast. 6. 3. सिंबलानि-waters. 11. 40. सवनम्-(VS.) libation. 12. 42. सवना-Soma-pressings. 5. 25.

सवनेषु-at the time of pressing Soma. 1. 11; 6. 24. सवम-stimulation. 11. 43. सवर्णाम्-of the same colour. 12. 10. सवान्-sacrifices. 9. 10; 11. 2. सवाय-for birth. 2.19. सवितः O Sun. 7. 31; 10. 33. सविता-stimulator. 2. 26; 10. 32, 34; 11. 10, 43; 12. 13; (AB.) 12. 8. सवित:-of the sun. 2. 19; 6. 7. सवीमनि-at the stimulation. 6.7, 12. ससत:-acc. pl. sleepers. 4. 16. ससम्-corn. 5. 3. ससार-she fled. 11. 48. सिम्-cloud. 5. 1. सह-together. 10. 18; 12. 30. सह:-strength. 11. 9. सहमानाय-dat. resisting others. 10. 6. सहमूलम्-together with root. 6. 3. सहसः-of strength. 5. 25. सहस्रम्-thousand. 9. 10, 23, 24; 10. 7; 11. 2. सहस्रसाः-thousandfold. 10.29, 31. सहस्राच्रा-having thousand syllables. 11. 40. सहस्राणि-thousands. 1. 15. सहस्व-prevail. 1. 17. सहावानम्-mighty. 10. 28. सहोभि:- with forces. 6. 16, 17. सा-that; she. 1. 7; 2. 9; 6. 8; 11. 29, 33, 40, 45, 46; (AB.) 11.

29, 31. साकम्-together. 1. 15; 4. 27; 5. 11; 9. 9; 10. 13; 11. 2; 12. 38. सातये-for obtainment. 4. 25. साधनम्-perfection. 6. 29. सायु:-good. 6. 33. साध्या:-to be propitiated. 12. 41. सानु-peak. 2. 24. सानू-thighs. 9. 20. साम-name of a chant. 7. 2. सायम्-in the evening. 12. 5. साविषत्-Ao. Sb. of $\sqrt{4}$, he has generated. 11. 43. सिंहम्-lion. 5. 3; 8. 15. सिञ्चत-pour down. 5. 1, 26. सिध्रम्-accomplishment. 9. 38. सिनम-food. 5. 5. सिनीवालि-0 Sinivali. 11. 32. सिनीवाली-(AB.) the earlier day on which the moon is invisible, 11, 31, सिन्ध:-river. 7. 7: 12. 30. सिन्धुम्-acc. river. 2. 25; 7. 20; 14. 33. सिन्धृनाम्-of rivers. 6. 17; 10. 5. सिन्धो-on the Sindhu. 9. 10. सितिकमध्यमासः-having symmetrical flanks. 4. 13. सिषक्रि-he pours down. 6. 6. सिषक्-let her attend. 3.21;11.49. सिसिचु:-they poured. 10. 13. सीम्-her. 1. 7; 5. 21; 11. 47. सीमत:-from all sides. 1. 7.

सीन्यत-let her sew. 11. 31. सुकिशुकम्-very bright. 12. 8. सुकृतो:-of good deeds. 3. 6. सकृतम्-well-made. 6. 33. सुक्रतवः-skilful. 8. 7. सुलम्-comfortable. 7. 7; 9. 2. सुगा:-(VS.) easy to go. 12. 42. सुगान-easy to tread. 6. 2. सुग्र:-rich in kine. 5. 19. सुचक्रम्-of beautiful wheels. 12. 8. सुचके in the fine wheeled (chariot). 10. 3. सुजात:-nobly born. 11. 36. सुजिह्न-O having a beautiful tongue. 8. 6. सुत:-pressed. 5. 6; 11. 3. सुतपा:-drinkers of pressed (Soma). 11.8. सुतम्-the pressed Soma. 12. 40. सुतस्य-of the pressed. 4. 7; 12. 31. सुता.-pressed. 5. 18. सुतानाम्-of pressed (Soma draughts.) 4.8. सुतुक:-swift in motion. 4. 18. सुतुकेभि:-with swift. 4. 18. सुते-loc. pressed. 1. 10; 4. 19. सुतेषु-in pressed (Soma libations). 5, 22, सुदत्रः-bountiful giver. 6. 14. सुदानव:-bountiful givers. 6. 23. सुद्वाम्-easy to milk. 11. 43. सुदेव:-benevolent god. 5. 27; 7. 3. सुद्रविण:-O lord of noble wealth.

11. 24. सुनवाम-we will press. 7. 20; 14. 33. सुनीथास:-good seekers. 4. 19. सुनोति-he presses. 6. 19. सन्बन्त:-pressing. 1. 11. सुपर्णः-having beautiful wings. 7. 18; 10. 46. सुपर्णम्-beautiful wing. 9. 19. सुपर्णा:-having beautiful wings. 3, 12; 4, 3; 7, 23. सुपरेय:-having beautiful wings; nights. 7. 31. सुपनारो-loc. of beautiful leaves. 12, 29, स्पारिष:-having beautiful hands. 2, 26, सपत्रे-voc. having noble sons. 12, 9, स्पूतम्-well purified. 10. 16. स प्र तिर-well prolong. 10. 40. सुप्रया:-soft to tread. 5.28. सुप्रायणा:-easy of access. 8. 10. (VS.) fleet. 4. 18. समगः-blessed. 12. 3. सभगा-the blessed one. 11. 31. सुभगाम्-fortunate. 11. 38. सुभगे-O blessed one. 4. 20. सुभद्राम्-blessed. 11. 34. सुमखम्-great power. 11.9. सुमखस्य-of noble strength. 12. 3. समङ्खः-very auspicious. 9. 4. समत्-itself. 6. 22.

सुमति:-good-will. 12. 39.

समतिम्-(AV.) good-will. 11. 11. सुमतौ-in good-will. 7. 22; 11. 19. समाया:-of wise action or counsel. 11, 14, स्रणम्-delightful thing. 7. 6. स्रणानि-delights. 11. 50. सुरत्वम्-(TB.) godhead. 3. 8. सुराणाम्-(TB.) of gods. 3. 8. सुरायाम्-loc. wine. 1. 4. सुरुवमे-du. shining beautifully. 8. 11. सुरुच:-bright rays. 1. 7. सुवाचा-of beautiful speech. 8. 12. सुवासा:-well-clad. 1. 19; 3. 5. स्वास्ता:-of the Suvastu river. 4, 15, सुविता-acc. pl. prosperous course. 12, 28, स्विताय-for prosperity. 11. 15. मुविते-(TS.) in good position. 4.17. सुविद्त्रियेभ्य:-to the benevolent. 7.9. सुविद्वेभि:-Inst. pl. whose knowledge is good. 6. 14. सुवीर:-noble hero. 9. 12. स्वीरा:-having bold heroes. 1. 7. स्वृक्तिभ-with well-compossed. 2.24. सुनुतम्-well-rounded. 11. 33; 12. 8. सुवधा-Inst. sing. bringer of prosperity. 3. 11. स शमीध्वम्-(AB.) soothe well. 5.11. सु शित्र-O very supple-limbed. 6, 17,

सरोव:-very delightful. 3.3; 10.17. स्पारथि:-skilful charioteer. 9. 16. सपिराम-hollow. 5. 27. सुप्रमण:-giver of happiness. 2. 6. स्पोमया-with the Susoma, river. 9. 26. सन्द्रता-well-praised. 11. 29. सन्दतिम-noble praise. 6. 18. सुद्धती-with noble praise. 11. 31. सुष्वयन्ती-pressing. 8. 11; smiling or causing good sleep. Yaska and Durga. ससंपिष्टम-well-shattered 11. 48. सुसंस्कृते-well equipped. 6. 33. सुस्रें-Voc. having beautiful daughters-in-law. 12.9. सहवा:-easy to invoke. 12. 15. सहवाम-of noble invocations. 11. 31, 33. सहस्तः—deft-handed. 11. 43. सहिरण्य:-rich in gold. 5. 19. सूच्या-with needle. 11. 31. सनव:-sons. 11. 17. सून:-son. 2. 25. सनो=0 son. 5. 25. सुभवेम-well-nourished. 9. 23. सूमयम्-well-shaped. 6. 33. स्यवसात्-on account of good pasturage 11.44. सूरचन्तर:-radiant like the Sun. 11. 16. स्रात-from the Sun. 4. 13.

सुरि :-inciter. 10. 27; 12. 3.

सम्येम-channel. 5. 27. सूर्य-0 Sun. 12. 23. सर्थ:-the Sun. 4. 7; 5. 6; 7. 27; 10. 29, 31; 12, 16, सर्थम-the Sun. 2. 13; 6. 8; 7. 29; 12, 15, सूर्यरिम:-ray of the Sun. 2. 6. सूर्यविदि-in the knower of the Sun. 7, 25, सूर्यस्य-of the Sun. 4. 11; 10. 39, 40; 11. 20. सर्थाम्-(AB.) Surya. 12. 8. सूर्ये-O Surva. 12. 8. सूर्येण-with the Sun. 5. 15; 7. 22, 23. स्क्वाणम्-flowing. 11. 42. सुर्यः-from the hook, 5, 28, स्प्रकरस्त्रम्-supple-armed one. 6.17. स्थ-hurled. 10. 21. सष्टान-(TS.) emitted. 7. 24. सेकम्-impregnation. 3. 4 सेदु:-they sat. 3. 16. सेना-spear. 10. 21. सेना:-armies. 1. 15. सो:-(TB.) from good. 3. 8. सोम - O Soma. 10. 40; 11. 3. सोम:-Soma 5. 3, 6, 12. सोमपोत्तये-for drinking Soma. 9. 34, 37. सोमम्-Soma. 4. 8; 6. 16, 19; 7. 20; 8. 2, 3; 11. 2, 4. सोमराजन्-O king Soma. 4. 7.

सर्ते-well-tossed. 6. 15.

सोमस्य-of Soma. 5. 11; 6. 9, 24; 9. 8; 10. 33; 11. 5, 12; 12. 4, 31. सोमा:-Soma-draughts. 10. 2. सोमाद:-Soma- eaters. 4. 4. सोमान्-acc. Soma juices. 1. 11. सोमानम्-Soma-presser. 6. 10. सोमाय-(AB.) to Soma. 12. 8. सोमिन:-rich in Soma. 9. 9. सोम्यम्-made of Soma. 10. 37. सोम्या:-Soma-pressers. 11. 18, 19. सोम्याय-for the sweet. 2. 25. सोम्यासः-Soma-pressers. 11.18,19. सौधन्वना:-sons of Sudhanyana. 11, 16, सौभगाय-for good fortune. 11.45. सौमनसे-in the favour. 11. 19. स्कन्धांसि-branches. 6. 17. स्कन्नम्-fallen. 5. 14. स्तनयन-thundering. 10. 11. स्तब्ध:-immovable, 2. 3. स्तवत्-Sb. he will praise. 5. 22. स्तवे-for praise 6. 23. स्तिपा:-guardian. 6. 17 स्तियानाम्-of waters. 6. 17. स्तुता:-praised. 12. 33. स्तुषेय्यम्-praiseworthy. 11. 21. स्तृणन्ति-they scatter. 6. 14. स्तुभि:-with stars. 3. 20. स्तोतारम्-praiser. 4. 6. स्तोतृभ्यः-dat. praisers. 1. 7. स्तोम:-a laudatory stanza. 5.1; 11. 20.

स्तोमम्-hymn. 6. 9; 9. 26; 10. 8. स्तोमा:-hymns. 6. 18. स्तोमान-hymns. 9. 10. स्तोमेन-with hymn. 7. 28. स्तोषम्-I will praise. 9. 25. स्त्रियम्-(MS.) woman. 3. 4. स्री-(MS.) woman. 3. 4. eq-remain. 6. 27; 9. 27. स्थ:-vou two are. 12. 31. स्थविरम्-compact. 6. 35; ancient. Durga. स्थविरस्य-of mighty. 7. 6. स्था-immovable. 5. 3. स्थाणु:- blockhead. 1. 18. स्थानम्-place. 1. 11. स्थिर:- steady. 5. 15. स्थिरधन्वने-of firm bow. 10. 6. स्थिरपीतम्-steadfast. 1. 8, 20. स्थूरम्-abundant. 6. 22. स्नात्वा-for bathing. 1. 9. स्पार्हा-enviable. 3. 11. स्पृह्येत्-op. of $\sqrt{\pi \eta \xi}$ (to be eager). one should be eager. 3. 16. स्फरत-inj. he will trample. 5.17. स्वयमानासः-smiling. 7. 17. स्य-that. 2. 28. स्यात्-it may be. 3. 5; 8. 22. स्याम्-I may be. 2. 4. स्याम-may we be. 3. 2; 7. 22; 9. 43; 10. 43; 11. 19, 24, 44; (KS.) 4. 17; (MS.) 9. 43. स्याजात्-from the brother-in-law. 6. 9.

स्योनम्-comfortable seat. 8.9, 13; comfort. 12. 8. स्योना-pleasant. 9. 32. स्त्रिधत्-it may fail. 10. 45. स्व:-heaven. 1. 11; light. 5. 19; one's own, 11, 7, स्वग्ती:-flowing by themselves. 10, 47, स्वजहरे-into one's own belly. 4.8. स्बद्धा:-of beautiful gait. 5. 7. स्वदन्ति-they make tasteful. 8. 7. स्वदन्त-may they make tasteful. 8. 17. स्वदय-make it tasteful. 8. 6: स्वधया-with food. 5. 3, 6; 7. 25. स्वधाव:-rich in food, 12, 17, स्वधाब्ने-dat. rich in food. 10. 6. स्वधिते-0 axe. 1. 15. स्वपत:-(VS.) of the sleeping. 12.37. स्वपस:-of noble works, 8, 13, स्विपवात-voc, of authoritative speech. 10. 7. स्वमनंशनः-destroyer of dreams.

12. 28.

स्वयम्-self. 5. 25; 10. 27, 42.

स्वयशा-with one's glory. 8. 15.

स्वराज्यम्-self-government. 12. 34.

स्वकी:-shining brightly, moving beautifully, praising beauti-

स्वकै:-of good speed, shining

स्वयंभु:-self-existent. 2. 11.

स्वरणम्-glorious. 6. 10.

fully. 12. 44.

स्वर्देश:-looking like the sun. 10. 13. स्वर्दशे-for beholding light. 12. 24, 26. स्वर्वान्-bright. 6. 3. स्वविदि-in the knower of the sun. 7 25 स्वध:-rich in horses, 5, 19, स्वसराणि-days. 5. 4. स्वसा-sister, 11, 32, स्वसः-of the sister. 3. 16. स्वसः-sisters. 5 1 स्वस्तये-for welfare. 3. 21: 5. 28; 9, 34; 10, 28, स्वस्ति-welfare. 6. 36. स्वस्ति:-fortune. 11. 46. स्वस्तिवाहम्-which brings good fortune, 5, 26, स्वाततम्-well-directed. 6. 34. स्वादिष्ठया-with the sweetest. 11. 3. स्वाधी:-the wise man. 4. 24. स्वाम्-his own. 6. 16. स्वावेशा-easily accessible. 11. 46. स्वाहाकृतम्-consecrated with, 'hail.' 8. 21. स्विद्-a particle of doubt. 3. 15; 11. 28. स्विदा-always. 5. 7. स्वै:-with their own. 12. 3. हंसा:-swans. 4. 13. इतवर्गनः-(AV.) whose path is

well, praising well. 11. 14.

obstructed. 3. 4.

हथात-from slaughter. 6. 27.

हन्-urging. 6. 17.

हन्त-Oh. 1. 4.

हन्ति-he strikes. 10. 11, 41.

हन्त्रम-to kill. 1. 8.

हन्तो:-from slaughter. 6. 2.

हर:-light. 4. 1!).

हरयः-bay steeds. 7. 24.

हरयाखे-in the moving car. 5. 15.

हरसा-with light 4. 19.

हरित:-steeds. 4. 11.

हरितेभि:-with green. 7. 7.

हरिभ्याम-with bay steeds. 7. 6.

हरिम्-Soma. 4. 19.

हरी-steeds. 5. 12; 6. 21; 9. 36.

हर्यति-he is gratified 7 17.

हर्षमाणाम:-making the hair stand on end. 10. 30.

हवनश्रुत:-hearers of our call. 6. 27.

हवम-invocation. 3.17; 7.6; 10.2.

हवानाम-of invocations. 5. 1.

हवामहे-we invoke. 6. 4.

हवि:-oblation. 7. 7, 25; 8. 21, 22; 9. 31; 11. 39; 12. 9.

हविभि:-with oblations. 1. 11.

हविष:-of oblation. 8. 22.

हविषा-with oblation. 5. 24; 10. 20, 23, 27; 11. 33.

हविष्मान-rich in oblation. 11. 23.

हवींषि-oblations. 6. 16; 8. 17, 19, 20.

हवेष-in invocations. 11.18; 12.44.

हब्य:-to be invoked. 10. 42.

हन्यम्-oblation. 8. 17; 10. 22;

हन्यवाहम-bearer of oblation. 6.35.

हब्या-oblations. 8. 7.

इसनाम्-encouraging shout. 9. 2.

इस्तब:-brace. 9. 15.

इस्तच्युती-with the movement of the hand. 5. 10.

इस्रा-smiling. 3. 5.

हासमाने-contending. 9. 39.

हिंसी:-injure. 1. 15.

हिङ्ङक्रयोत-she made the hin sound. 11. 42.

हिङ्क्रण्वती-making the hin sound.

हितम्-welfare. 5. 26.

हिति:-errand. 11. 25.

हितेन-with a friend. 10. 15.

हिन-impel. 11. 30.

हिनोत-inpel. 6. 22; 12. 5.

हिन्बन्ति-from √िह to impel, they impel. 1. 20.

हिमेन-with snow. 6. 36.

हिरग्यगर्भः-golden fætus. 10. 23.

हिरएयचकान्-having golden wheels.

हिरण्यपर्ण-(KS.) O golden-winged. 8. 19.

हिरग्यय:-golden. 6. 33.

हिरण्यस्था:-of golden chariots. 11. 15.

हिरएयरूप:-golden in form. 3. 16;

10.16.

हिरण्यवर्णः-having a golden colour. 3. 16.

हिरण्यवर्णम्-golden in colour. 12. 8. हिरण्यसंदक्-golden in appearance.

3. 16; 10. 16.

हिरण्यस्तुप:-golden in tuft of hair. 10. 33.

हिरुक्-out of sight. 2. 8.

हुवत्-pr. inj. 3. s. of \sqrt{g} (to call), call. 5. 1.

हुवानाः-being invoked. 12. 31. हुवामहे-we invoke. 11. 50.

हुवे-I invoke. 11. 31; 12. 21.

हुवेम-let us invoke. 10. 28; 12.14.

हूयते-it is offered. 9. 31.

हत्सु—in the hearts. 9. 33.

हृदयम्-heart. 6. 28.

हृदयात्-(SB.) from the heart. 3.4.

हदे-for the heart. 10. 35.

होतेम्-weapon. 6. 3; 9. 15.

होत:-O sacrificer. 8. 14.

होता-sacrificer. 6. 35; 8. 8.

होतारम्-sacrificer. 7. 15.

होतारा-two sacrificers 8. 12.

होतु:-of sacrificer. 4. 26; 7. 7, 31; 8. 21.

होत्रम्-sacrifice. 2. 11; 3. 8.

होत्राय-for sacrifice. 2. 12; 7. 31.

हदस्य-of the tank. 9. 7.

हदाः-tanks. 1. 9.

निरुक्तकोशः।

Index Verborum of the Nirukta minus the quoted passages.

Reference is to the chapters and sections of the Nirukta.

निरुक्तकोशः।

च्चंश:-celestial deity. 12. 36. चंशस्य-of Amsa. 2. 13.

श्रंश:-Soma. 2. 5.

श्रंशना-by Amsu. 12. 36.

श्रंसत्रम्-armour to protect the shoulder. 5. 25.

श्रंसन्नाणि-armours to protect the shoulders 5. 26.

श्रंह:-distress. 4. 25.

ग्रंहस:-from distress. 5. 25.

श्रंहस्वान्-distressed. 6. 27.

श्रंह:-distress 4. 25.

श्रंहर:-distressed. 6. 27.

श्रंहूरणम्-distress. 6. 27.

श्रंहोसुचे-for the deliverer from distress. 7. 13.

न्नकरोत्-he made. 5. 3; 6. 2; 8. 14.

श्रक्षत-Imf. 3. s. A. from √ऋष् I. cl. (to draw), he dragged.

2. 2.

च्रकारम्-the letter u. 7. 14.

श्रकाषीत्-he has done. 1. 4.

श्रकुर्वन्-they made. 7. 28.

श्रक्रपार:-unbounded. 4. 18.

त्रकृष्वायु:-not small. 6. 3.

श्रहणत-they have drawn. 4. 10; 12. 7. श्रकात्-from moving. 7. 14.

श्रकोपन:-which does not make wet. 7.14.

श्रक:-fort. D. 6. 17.

श्रकुष्यन्-not being angry. 4. 25.

स्रकूर:-not cruel, name of a person.

भ्रत्तपरिद्यनस्य-gen. made miserable by dice. 9. 8.

श्रज्ञप्रमृतीनि-dice etc. 7. 7.

श्रवयम्-imperishable. 2. 10.

श्रचरवर्णसामान्यत्-from the community of a syllable or letter. 2. 1.

श्रद्धस्त्रे-in the dice hymn. (Rv. X. 34). 7. 3.

श्रहा:-dice. 9. 7.

श्रज्ञान्-dice. 3. 16.

श्रदि-eye. 1. 9.

म्रिन्न-having eyes. 1. 9.

श्रद्धीभ्याम्-with eyes. 7. 3.

म्रज्ञेण-with seed. 3. 5.

भ्रत्रे:-with seeds. 3. 5.

अगम:-thou hast gone. 4. 14.

त्रगस्य:-Agastya, name of a seer.

1. 5.

भ्रगारी:-thou hast swallowed. 6. 8.

श्रगृह्ननीय:-unconcealable. 11. 16. श्रगृह्यत-they seized. 7. 26. अगोह्य:-the sun. 11. 16. श्रक्षये-dat. Agni. 1. 15; 6. 36. श्रमायी-wife of Agni. 9. 33; 12. 46. श्रिप्तः-fire. 1. 4, 17; 2. 21; 3. 15, 16; 4. 18, 26; 5. 3, 6, 10, 11; 6. 36; 7. 5, 7, 9, 10, 14, 16, 18, 20, 23, 27, 30, 31; 8. 2, 5, 6, 10, 11, 14, 17, 18, 21; 10. 7, 20, 35; 12. 27, 41; Aditi. 11. 23. श्रक्षिकर्म-function of Agni. 7. 8. श्रक्षिकमें शा-with the function of

Agni. 7. 23.

श्रक्षिकमीणः-destroying like fire 10.30.

अभिजन्म-fire-birth. 11. 17.

श्रक्षिना-with Agni. 7. 5; 12. 41.

श्रीमिभक्नीनि—shares of Agni. 7. 8.

च्छिम्-fire. 3. 21; 6. 36; 7. 15, 17,

18, 23, 25, 28, 31; 8. 2; 12. 13, 26, 41; towards fire. 7.

19, 31.

अग्निमन्थनौ-sticks for churning fire. 3. 14.

अम्री-two fires. 7. 16; 12. 26.

अम्रीकृत्य-having turned into fire. 7. 28, 29.

अझे-0 Agni. 3. 2, 21; 4. 5, 14; 5. 7; 6. 1, 7, 8, 13, 16; 8. 8; 10. 36, 37.

चन्ने:-of Agni. 7. 26, 31; 9. 33; 11.

17; 12. 16, 43, 46. अम्री-in fire. 5. 7; 7. 25. अप्रकारिण्य:-working in front. 3. 8. अप्रगमनेन-by going in front. 6.16. अप्रगरणेन-by swallowing in front. 6. 16.

श्रथगामिन्य:-going in front. 3. 8. श्रम्रगालिन्य:-trickling in front. 3.8. अप्रणी-foremost leader. 7.14. श्रग्रसम्पादिनः-accomplishing in

front. 6. 16. अप्रसारिण्य:-moving in front. 3. 8.

अप्रे-in the beginning. 10. 23.

श्रवज्ञी-destroyer of sin. 11. 43.

अवस्य-of sin. 6. 11.

अघानि-sins. 9. 42.

श्रद्भा-not to be killed. 11. 43.

श्रद्ध:-curve. 2. 28.

अङ्गना:-bending. 3. 8, 17.

श्रङ्कनात्-from marking. 4. 3.

श्रितम्-bent. 5. 17.

শ্रक्तश:-hook. 5. 28.

श्रंकुशात्-from the hook. 5. 28.

श्रङ्गम्-limb. 4. 3; 5. 26; 7. 14; 8. 10.

श्रङ्गलम्-having limbs. 9. 4.

अङ्गवत्-having limbs. 9. 4.

श्रङ्गात-from limb. 3. 4.

श्रङ्गारा:-charcoal. 3. 17.

ग्रङ्गारेष्ठ—in charcoal. 3. 17.

त्राङ्गिरसः-nom. pl. the Angirasas. 5. 4; 10. 33; 11. 16- 19; gen.

s. 11. 17.

श्रंगिराः—name of rsis. 3. 17.

श्रङ्गलय:-fingers. 3. 8, 9; 5. 4, 10. श्रक्तिनामानि-synonyms of fingers. 3. 8. अङ्गे:-with limbs. 4. 3; 7. 6, 7. अवन्छदत्-it has appeared. 9. 8. श्रचित:-winding. 11. 25. श्रवेतनानि-inanimate objects 7. 7. अवेतनेषु-among the inanimate objects. 7.7. श्रवेतयमानस्य-of the fool. 3. 2. श्रन्छ-even. =श्रपि 4.24; =श्रभि, to obtain. 5. 28. श्रज:-driver. 12. 29, 30, 32, 33. श्रजनः~instigator. 12. 29. अजनयन्-they caused to be generated. 7. 28. श्रजना:-not generated. 4. 25. म्रजनात्-from dispersing. 9. 24. अजनिम्-path. 4. 13. श्रजरण्धर्माण्म्-whose characteristic is immortality. 4. 27. श्रजा:-rams. 4. 25; 6. 4. श्रजामि-non-tautalogy. 10. 16. श्रजामिकमांचि-unfriendly actions. 4. 20. श्रजायि-it is born. 6. 15. अजेत-may he drive. 10. 42. श्रज्ञान।निन्दा-censure of ignorance. 1.17. श्रञ्जते:-from √श्रञ्च्. 2. 28; 5. 28. अञ्चना:-curving. 3. 8, 17. श्रञ्जनात्-from curving. 4. 3. अञ्चितम्-curved. 5. 17, 25.

श्रणीयस्त्वात्-on account of its minuteness. 1. 2. अणु:-minute. 6. 22. श्रगुत्वात्-on account of being minute. 11. 31. अस्भावकर्मसः - ab. meaning to be small. 6. 30. त्रस्भावात्-on account of its being small. 9. 19. श्रत:-therefore. 1. 3; 3. 13; 7. 1, 14; 8. 4, 22; 9. 1, 35; 10. 1; 11. 13, 22; 12. 1, 35. श्चतत्-different form that. 3. 13. श्रततेः -from √श्रत् to move. 3.15; 4. 25. श्रतनम्-going quickly. 5. 3. श्रतनवन्तम्-capable of quick motion. 5. 10. यतनाः-coursers. 4. 13. श्रतनिषत-they have spread. 12. 34. श्रतसानि-bushes. 5. 12. श्रति-beyond. 1. 7; 5. 2. श्रतिक्रममाणाः-transgressing. 6.12. श्रतिकान्तम्-exceeded. 6. 15. श्रतिकामन्तः-transgressing. 6. 12. श्रतिच्छुन्दाः-a metre. 7. 11. श्रतिथि:-guest. 4. 5. श्रतिथिदेवत्यम्-sacred to guests. 7.4. म्रातिथे:-of the guest. 5. 19. श्रतिदंही:-give beyond. 1.7, अतिबृहति-it greatly increases.

9. 22.

त्रितिस्यते-it is left behind. 5.12.

श्रतिरेकनाम-synonym of surplus.
4. 20.

श्रतिष्ठन्-they stood. 2. 22.

श्रतिसर्गाः-c. abandonment. 3.4.

श्रतिहाय-having abandoned. 1. 7.

श्रतीत:-having gone beyond. 6.28.

अतूर्ण:-not hastly. 9. 10.

श्रत्णें-in the non-quick. 10. 32.

श्चात्तिकमी-means to eat. 5. 12; 9. 23.

श्रक्तिकर्माण:-meaning to eat. 3. 9.

श्रते:-from √श्रद् (to eat). 3. 9; 4. 4; 9. 17.

अत्यकामत्—he surpassed. 10. 10.

श्रत्यन्तकुसीदिकुबीनाः—born in the family of great usurer. 6. 32.

अत्यन्तम्-extreme. 1. 15.

अत्या:-coursers. 4. 13.

अत्वरमाण:-not hurrying. 9. 10.

अत्वरमाणपन्थाः-of unimpeded path.

11. 23.

अवरमाथे-in the non-hastening 10 32.

यत्र-here. 1. 17; 2. 6; 3. 11, 12, 16, 17; 4. 10, 21, 25, 26; 5. 8, 11; 6. 24, 31; 7. 23; 8. 2, 5; 9. 28.

च्चित्र:-name of a rsi. 3. 17.

अन्निम्-to Atri. 6. 36.

ग्रन्निवत्-like Atri. 3. 17.

त्रथ-now. 1. 4, 9, 13, 14; 2. 1, 2, 13, 14, 20, 23, 24, 27; 3. 3, 5, 11, 12, 13, 15, 16, 18; 4.

1, 11, 21, 25; 5. 1, 3, 4, 5, 12, 22, 23. 25; 6. 8, 9, 31, 35; 7. 1-4, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 17, 20, 23, 24, 25, 26, 28, 29; 8. 2, 4, 21; 9. 1, 26, 35; 10. 1, 5, 23, 26; 11. 3, 4, 13, 19, 22, 36, 44; 12. 1, 16, 18, 26, 27, 32. 35, 37, 38.

अथचेत्-now if. 1. 12, 20. etc.

न्नथन्वन्तः-motionless. D. 11. 18.

श्रथर्वा-a celestial god. 12. 33, 34.

अथवीण:-Atharvaṇas, name of a seer. 11.18, 19.

त्रथात:-now therefore. 2. 5; 3. 13. etc.

श्रथापि-moreover. 1. 4-6, 8, 15, 17; 2. 1, 2, 5, 6, 13; 3. 13, 16; 4. 21; 8. 2. etc.

अथैतत्-now this. 2. 23, 24, 27. etc.

श्रदः-demonstrative pronoun. 1.1.

अदते-to the eater. 6. 11.

श्रदनम्-food. 11. 32.

श्रदनाय-for eating. 2. 6.

अदुन्तक:-without teeth. 6. 31.

श्रदिनत-they eat. 5. 1.

श्रद्रखीया:-not to be split up. 9. 9.

अदात-he has given. 4. 15.

श्रदानकर्माण:-who do not give, 3.11.

अदानप्रज्ञा-whose minds are not inclined towords gifts. 3. 11.

अदानान्-stingy. 11. 2.

स्रदायादा-not entitled to inheritance. 3. 4.

श्रदायिनि-loc. destitute. 6. 30.

ऋदिति:-Aditi. 1. 15, 16; 4. 22, `23; 11. 22, 23.

श्रदिते:-of Aditi. 2. 13; 4. 23; 7. 29.

त्रदीना-noble-minded. 4. 22.

श्रदीनानि-noble-minded. 4. 23.

श्रहणा:-imf. of $\sqrt{\epsilon}$, thou didst pierce. 10. 9.

श्रदेव:-one who is not a god. 11.4.

श्रदेवता: -non-deities. 7. 4.

श्रक्तिः-with waters. 5. 18; 10. 26; 11. 39.

श्रद्धयः-from waters. 11. 36.

अझ-food. 4. 16.

अवसादिनी-one who sits at meals (with others). 4. 16.

श्रद्यतनम्-today. 1. 6.

अद्योतत-she shone. 11. 36.

श्राद्धि:-thunderbolt. 4. 4.

ग्रदिवन्-having thunderbolt. 4.4.

भ्रद्रोग्धन्य-voc. pl. free from treachery. 9. 37.

श्रद्धेषस:-free from enmity. 6. 11.

अध:-below. 2. 11.

श्रधनाः-poor. 6. 25.

अधर:-lower. 2. 11.

अर्धमः-wrong. 2. 10.

ग्रधस्तात्- below. 12. 13.

त्रधायि-Ao. from $\sqrt{\text{u}}$ to put, it has been put. 6. 15.

श्रधारयन्त-Imf. from $\sqrt{2}$ to hold, they held. 5. 14.

म्रधि-prep. above, power. 1. 3.

त्रधिकात्तरा-having more syllables. 7. 13.

अधिकृतत्वात्-on account of being made on. 5. 11.

श्रिषजज्ञिर-they were born. 11.17.

त्रधिजातस्य-gen. brought forth 3.4

श्रधिजायसे-thou art brought forth.

अधिद्धाने-putting forth. 8. 11.

अधिदैवतम्-with reference to the deity. 3. 12; 10. 26; 11. 4; 12. 37. 38.

अधिधनुषि-on the bow. 9. 18.

श्रिधिनिवसतः-gen. dwelling on. 9.10.

श्राधिपतिम्-overlord. 12. 18.

श्रधियज्ञम्-with reference to sacrifice. 11. 4.

त्र्रधिविचरन्ति-they flow down. 11.41.

श्रिषवग्रचर्मगः-of the straining skin. 2.5.

श्रिषष्ठानप्रवचनानि—relating to seats. 4. 15.

শ্रधिष्टानेषु-loc. seats. 4. 15.

ग्रधीत्य-having studied. 1. 18.

अधीयाने-loc. the root √अधी, to study. 1. 8.

श्रधीष्ट:-implored. 8. 8.

श्रष्टतगमनकमैवन्-whose motion is unrestrained and who is active. 5.11.

अधोर:-lower. 2. 11.

अधोरामः-having black marks on

the lower parts. 12. 13. अध्ययनम्-study. 6. 25. अध्यप:-overlord, 11, 36 अध्यर्थे−in the sense of √श्रधि. 5. 5. अध्यात्मम-with reference to spirit. 2, 20; 3, 12; 10, 26. श्रध्यानीयम-to be brought. 5. 1. श्रध्यापिता:-taught. 2. 4. श्रध्याय-it has been thought. 6, 22, श्रध्यासते-he sits upon 2. 5. श्रध्यदम्-exalted. 4. 16. श्रध्येषणा-solicitation. 6. 6. श्रध्येषणाकर्मा-meaning to solicit. 7. 15. ग्रध्येषणाकर्माणः-meaning to solicit. 3, 19, श्रिशः-stanza, injunction, Agni, Indra. 5. 11. श्रध्वर:-sacrifice, 1, 8. श्रध्वरम-acc. sacrifice. 1. 8; 6. 22. अध्वरयः-one who directs the sacrifice. 1. 8. ग्रध्वरस्य-of the sacrifice. 1. 8. अध्वर्यु:-priest. 1. 8; 7. 5. अध्वानम्-road. 1 12; 2. 27, 28; 4. 13; 12, 22, अनः-air, car, cloud. 11. 47. अन्ति—it anoints. 8. 10. अनक्रे:-from √अन्ज् . 1. 9; 7. 14. श्रनिम:-absence of fire, 7, 31, अनुमो-in the absence of fire, 1.18. अनलन्तगतः-not of wide applica-

tion, 12, 40, अननन्तरायाः-of that which does not come immediately after. 8.5. श्रननाय-for life, 2, 5. ग्रनन्तरान्तस्थान्तर्धातुः-a root containing a contiguous semivowel. 2. 2. श्रनन्विते-loc. not accompanied. 1. 13, 14, 2. 1. श्रनपराध:-innocent. 10. 11. श्रमपराध्वम-faultlessness, 11, 24, श्रनमसः-formless. 3. 11. श्रनमित्र:-without an enemy. 1. 16. अनिम्त्रा:-not unfriendly. 11. 18. श्रनया-by this. 1.19; by her. 5.13. अनर्थक:-meaningless. 2.2, 3; 10.1. श्रनर्थकम्-acc. meaningless. 1. 7, 15; 6, 16. अनर्थका.-meaningless. 1.9, 15; 4.7. अनर्थान् inauspicious things. 9. 4; useless things. 10. 23, 34. अनर्वम्-irresistible. 4. 27; 6. 23. श्चनवी-independent. 6 23 अनल्पान्-not a few. 9. 10. श्रनविष्ठवचनः-one whose speech is irreproachable. 6. 29. भनवगतसंस्कार:-one whose grammatical form is unknown, 5, 2, श्रनवगतसंस्कारान्-whose grammatical forms are not known.

4. 1.

अनवत्वम्-life. 10. 34.

श्रनवद्रवः-of irreproachable

speech. 6. 29.

श्रनवयवम्-unconciliatory. 6. 11. श्रनरतीतदानम्-whose gifts are not

bad. 6. 23.

अनादिष्टदेवता:-whose deities are not indicated. 7. 4.

श्रनारम्भणे-in the supportless. 10. 32.

श्रनाराधयन्तम्-one who does not worship. 5. 17.

श्रनार्थेनिवास:-abode of the barbarians, 6, 32.

श्रनिति-it moves. 7. 26.

श्रनिते:-from √श्रन् (to breath) 'to live.' 11. 47.

श्चनित्यत्वात्—on account of impermanence. 1. 2.

श्रनित्यदर्शनम्-not always visible. 5. 3.

श्रनिदंविदे-for the ignorant. 2. 3.

श्रनिमृतत्वे-in the unfixed state.

श्रनिमृतम्-non-stationary. 10. 4. श्रनिमिषन्-without winking. 10. 22.

श्रनिमिषन्तः-not winking, i. e. vigilant. 3. 12.

श्रनिमिषन्तम्-without winking. 11. 42.

अनिर्मितम्-not made. 5. 1.

श्रनिर्वचनम्-absence of explanation.

7. 24.

म्रानिर्वाहः-prohibition of marriage.

3. 4.

श्रनिविशमानानाम्—of those who do not come to rest. 2. 16.

ষ্ট্ৰ-prep. similarity and succession, 1, 3.

श्रनुकर्णात-it sounds after. 6. 30.

श्रनुकल्पयीत-one should frame. 7.11.

त्रनुकामयेत-may he long for. 12. 29.

श्रनुकृतिम्-series of descent. 7. 23.

श्रनुक्रमिष्यामः-we shall proceed in order. 2. 5; 4. 1; 7. 14; 9. 1.

श्रुतुक्रान्तः-they are dealt with. 7. 13; 8. 21.

श्रनुक्रान्तानि-they have been dealt with in due order. 1.12; 2.7; 10.42.

श्चनुतमोभागः-portion in darkness. 12. 1.

श्रनुत्सप्तः—not slipped. 12. 14.

श्रनुदात्तः-not accented. 5. 5.

श्रनुदात्तम्-not accented. 1. 7; 4. 25; 5. 22.

श्रनुदात्तप्रकृति-neu. whose original form is not accented. 1. 8; 5. 23.

श्रजुदिशः-intermediate quarters. 11. 28.

श्रनुध्यायाम-we contemplate. 6. 8.

त्रनुपत्ती खाम्-undecaying. 11. 11.

श्रनुपपद्यमानायाम्-in case of being not proved. 2. 2.

अनुपपन्नार्थाः—of mapplicable meanings. 1. 15, 16,

अनुपात्तः—unseized. 7. 23. श्रह्मपसन्नाय-dat. not approached. 2. 3. ग्रनुपस्पाशयमानम्-who has shown. 10. 20. श्रनुपालम्भः-free from objection. 1. 14. अनुपृष्टे-in asking question. 1. 4, 5, 11. श्रनुप्रदानसामान्यात्-from the analogy of giving. 6. 19. अनुप्रवदन्ति-they proclaim. 10. 20. श्रनुप्राप्त:-they are obtained. 1. 16. श्रनुमति:-wife of gods, earlier full-moon day. 11 29. श्रनुमननात्-from approving. 11.29. **श्रनुमन्यस्व**–approve. 11. 30. श्रनुमोदमानान्-applauding. 9. 6. श्रन्थय:-they followed. 2. 24. अनु लेपनम्-unguents. 7. 13. श्रनुवपन्ति-they sow in succession. 2.22श्रनुविध्य-having pierced. 6. 12. अनुविष्टम्भम्-impediment. 12. 1. श्रनुशायिनम्-lying along. 4. 14. श्रनुशेते-it lies close to. 4. 13. श्रनुषक्रम्-in continuous order. 6, 14, अनुष्ट्रप-a metre. 7. 11, 12.

अनुष्टाभनंत्-from praising after.

श्रनसंचरति-he wanders after. 7.27.

श्रनुस्त्य-having pursued. 12. 10.

7. 12.

श्रनुच्यौ-succeeding each other. 2, 20, अनूप:-bank. 2. 22. श्रन्पा:-working in order. 2.22. अनुपास्ते-he pays homage after. 12. 34. ग्रन्प्यते-it is sprinkled, strewn, or sown. 2. 22. श्रनृतोद्यम्-false accusation. 6. 27. श्रनेककर्मा-it has various meanings. 1. 4, 5; 4 17, 19. त्रनेकपर्वस्न-loc. having many members. 2. 2. त्रानेकशब्दम्-many worded. 4. 1. **अनेकस्य**-of many. 2. 15. श्रनेकार्थानि-having many meanings. 4. 1. च्चनेन-with him. 3. 1, 11, 21; 4. 4; 5 4, 11; 11. 34; 12. 22. अन्त:-inner part. 2. 3, 8, 10; 4. 21, 25; 6. 36. अन्तम्-end. 2. 10. **अन्तर्**-ending. 2. 2. श्रन्तकरणम्-last member. 1. 13. अन्तनः-in the end. 2. 26; 10. 26. श्रन्तरपुरुषम्-the inner soul. 2. 3. अन्तरा-inside, 2, 10. अन्तरिज्ञामानि-synonyms of space. 2. 10. श्रन्तरित्तम्-atmosphere. 2. 8, 10; 5, 14, 27, 28; 6. 7, 30; 11. 45.

त्र्यन्तरित्रलोकः−atmosphere. 7. 10. त्र्यन्तरित्रलोकस्य–of the intermediate world. 11. 36; 12. 7.

श्रन्तरिचलोके-in the world of space.
7. 26.

अन्तरिचस्थानः-atmospheric. 7. 5.

भ्रन्तरिज्ञायतनानि-atmospheric. 7.11.

श्रन्तरिन्रे-in the atmosphere 2.14,

17; 5. 22; 6. 2; 7. 26, 28; 8. 5; 9. 40; 10. 27, 32; 12. 19, 43.

भ्रन्तरित्य-having passed over. 2. 10

श्रन्तरेख-with reference to. 1. 15, 17.

भ्रन्तर्दधाति—he places within. 12. 32.

श्चन्तर्भीयते–it disappears. 12. 11. श्चन्तिहितभासम्–whose light is hidden inside. 6. 35.

अन्तर्हितम्-hidden. 4. 25.

भ्रन्तलोप:-elision of the end. 2. 1.

श्चन्तव्यापत्तिः—substitution of the last. 2. 1.

श्रन्तस्थान्तः-ending with a semivowel. 2. 2.

श्चन्तस्थान्तरोपितङ्की—replacing the letter next to the penultimate. 10. 17.

म्रान्तिकम्-near. 3.9.

ग्रन्तिकतमम्-nearest. 5. 28.

ग्रन्तिकनाम-synonym of near. 3.11.

श्रक्तिकनामानि-synonyms of near 3.9.

ग्रन्तिकवधयोः-in (the sense of)

'near' and 'killing.' 3. 10. अन्ते-at the end. 4. 25.

अन्ध:-blind. 1. 16; 12. 14; food and darkness. 5. 1.

श्रन्धन्तमः-blinding darkness. 5.1.

श्रज्ञनास-synonym of food. 3. 8; 5. 1; 6. 16; 9. 24; 10. 3.

श्रवनामानि-synonyms of food. 3. 9.

श्रन्नम्-food. 1. 9; 2. 13; 3. 9;

4. 16; 5. 4, 5, 22; 6. 4. 7,

26. 35; 8. 17; 9. 43; 10. 3; 11. 29, 30, 31.

अञ्चलते-O rich in food. 12. 6.

श्रवती-rich in food. 11. 26, 31.

अन्नवतीम्-rich in food. 6.36.

अञ्चल-for the lich in food. 10. 6.

अञ्चन-O rich in food. 12.17.

अञ्चयन्तम्-rich in food. 10. 28.

अन्नवान्-having food. 10. 42.

श्रन्नसंसननाय-for winning food. 12. 45.

श्रन्नसानिनी-one who prepares food. 4. 16.

अन्नस्य-of food. 11. 9, 49.

श्रन्नादाः-food-givers 3. 8.

श्रवानाम्-of foods. 9. 36.

अक्रानि-foods, 9, 36,

अक्षाय-for food. 9. 27.

अबे-in food. 10. 33.

श्रदेन-with food. 5. 19; 7. 25; 10. 26; 11. 14.

श्रक्तै:-with foods. 11. 26.

ग्रन्य:-another. 7. 23; 12. 2, 3, 5. अन्यके-others. 10. 5. श्रन्यत्-one, 12, 17. म्रन्यतर:-either. 3. 6. अन्यत्र-at any other place. 7. 4. भ्रन्यदेवते-addressed to another deity. 1. 20. ग्रन्यदेवस्याः-belonging to other deities. 5. 7. श्रन्यम्-other. 10. 2, 28, 32, 36; 11.9. श्रन्यस्मिन्-in another. 6.23. श्रन्यस्य-of another. 1. 6. श्रन्यस्याः-of another, 12, 30, श्रन्या-another. 6. 28. अन्या:-others. 12. 5. श्रन्यान्-acc. others. 3. 13. श्रन्यानि-others, 8, 22, श्रन्याम्-another. 12. 10. श्रन्यासाम्-fem. of others. 2. 13. भ्रन्थे-others. 1. 3; 3. 6; 6. 11; 7.4. अन्येन-with another. 5. 2; 7. 23. ग्रन्येषाम्-of others. 2. 7; 4. 5. श्रन्थै:-by others. 1. 14; 5. 25; 10. 6. अन्योत्यम्-each other. 6.27; 7.29. भ्रन्योन्यस्य-of each other. 2. 20. भ्रन्वध्यायत्-he meditated. 2. 12. भ्रन्वध्यायम्-according to Vedic sanskrit. 1. 4, 5.

श्रन्वन्नम्-after meal. 4. 8.

श्रन्वमीमेत्-she lowed after. 11.42.

अन्वमोदन्त-they applauded. 9. 6. श्रन्वादेश:-reference to what has been said before. 6.13, 31; 7. 9. ग्रन्वादेशे-re-employment. 4. 25. श्रन्वाप्-to obtain in order. 2. 22. अन्वाप-he obtained. 6. 8. श्रन्वापत्-Ao. of $\sqrt{2}$ श्राप् with श्रनु, he has obtained. 6. 8. भ्रन्वास्थिता:-followed. 6. 6. म्रन्वितौ-accompanied. 1. 12, 14; 2. 1. भ्रन्वोयु:-they followed. 11. 18. अप-particle. 1. 3. खप:-waters. 7. 23. अपकालियतन्यः-to be driven away. 3. 18. अपन्तीयते-it decays. 1. 2. श्रपगतभासम्-whose light has disappeared. 6 35. अपगतम्-disappeared. 4. 25. श्रपगूर्णः-rejected. 3. 5. श्रपचितम्-diminished. 4. 25. भ्रपततः-not fully spread. 3. 20. श्रपततम्-spread downwards. 3.1. अपितका-without a husband. 3.5. श्रपत्यजननाय-for begetting children. 12. 45. अपत्यनाम-synonym of offspring. 3. 2. श्रपत्यनामानि-synonyms of offs-

pring. 3. 1.

अपत्यम्-offspring. 3. 1, 6, 7; 6. 9,

32, 12, 9,

श्रपत्याय-for offspring. 11. 30.

अपत्रपणकर्मणः—Ab. meaning to be bashful. 3. 21.

श्रपनाः-pervading ones. D. 12. 37.

श्रपनानि-pervading ones. D. 12. 37.

श्रपनीत:-taken away. 3. 20.

अपर.-posterior. 2. 18

श्रपरता:-removed. 9.8.

भ्रपरपत्तस्य-of the second half (of the month). 5. 11.

अपरपचान्तम्-end of the second fortnight. 11. 6.

श्रपरपत्त-in the second half. 5.11.

श्रपरभावम् acc. the latter state. 1.

2: succession. 1.3.

श्रपरभावस्य-of the latter state. 1.2.

अपरम्-other view, (explanation of प्रानिधः) 6. 13. (explanation of करूबती। 6 31; (about the shape of deities) 7. 7, 9; 8. 22; others. 2. 2; 3. 4; 5. 12; 10. 3, 16.

च्चपरस्मात्-from the later. 1. 13, 14. च्रपरस्याम्-in another. 12. 32.

अवस-another. 2. 19; 7. 15, 20, 8. 14, 17, 18, 19; 10. 2, 4, 6, 9, 15, 28, 36; 11. 3, 4, 9, 26, 28, 38. 40, 44, 47; 12. 2. 3,

4, 6, 15, 17, 37, 42, 45, अपराध:-fault, 1, 16,

अपराम-another, 11 38

अपरे-others. 1. 9.

त्रपवर्गपर्यन्तम्-ending with the final 1.1.

अपविध्यताम्-they two drive away. 9. 40.

च्रपवीयते-it trembles. 6. 12.

अपसेध-keep off. 9. 13.

श्चपहततमस्काकीर्णरश्मिः-with its darkness dispelled and overspread by rays (of the sun). 12. 12.

श्रपहतभासम्-whose light is shorn off. 6. 35.

श्रपाम्-of waters. 2. 16, 17; 3. 16; 4. 8; 5. 18, 24; 6. 20; 7. 23, 26; 10. 18, 19, 39.

श्रपापकम्-innocent. 4. 2.

श्चपार्जितम्-flung away. 5. 12.

अपार्थः-distant. 3. 2.

श्रपार्थम्-fixed or dry. 9.8; distant. 9.29.

त्रपात्रियमाग्रः-being disclosed. 9. 14.

अपासरत्-she has fled. 11. 47.

श्चिप-prep. contact. 1. 3; as. 1. 4; also. 7. 3, 4, 5. 6, 7, 8, 13, 16, 17, 20, 21, 23, 29; 9. 8; 10, 11.

अपि तु-or else. 3. 16.

श्चिपनद्भ-bound. 10. 12.

श्रिपंबत्-he drank. 5. 11.

श्रिप बा-or else, 1, 1, 7, 8; 2, 22; 3, 15; 4, 4, 6; 8, 19; 9, 6; 11, 12, 13, 23, 47; 12, 8, 19, 22, 23, 24, 29.

अपिहितम्-hidden. 2. 17; 4. 25.

ग्रपुत्रा-sonless. 3. 5.

अपुरुपविधम्-unanthropomorphic

श्रपुरुषविधाः-unanthropomorphic.

7. 7.

श्रदुष्पा-flowerless. 1. 20.

अपूपुरत्-he has filled. 12. 16.

श्रपेतम्-gone. 6. 19.

श्रपेयानाम्-gen. unfit for drinking. 5. 2.

श्रपोर्श्चहि-uncover. 4. 3.

भ्रपोहति—he strikes, he pushes. 6. 19.

अ**म:**-from. 3. 11.

अप्रख्यातम्-unknown. 5. 8.

श्रमख्यापनीयम्-not to be made known. 5. 8.

श्रप्रचयनमानस्य-gen. undecaying. 1.2. श्रप्रज्ञानम्—non-comprehension.

5. 15.

श्रप्रतिपन्नरश्मि.-whose rays are neglected. 5. 8.

अप्रतियत:-one who does not understand. 1. 15.

अप्रतिष्कृतः-unopposable, unrestrainable. 6. 16.

भ्रप्रतिष्कृतः-uninjured. 6. 16.

अप्रतिस्वितः-unfaltering. 6. 16.

श्रव्रत्ताया:-of unmarried. 3. 5.

अप्रत्यृतम्–unobstructed. 4. 27; 6. 23.

श्रमथिष्यत्-he should have spread. 1. 13, 14.

श्रप्राथिता-not spread. 1. 14.

अप्रमत्तम्-diligent. 2. 4.

अप्रमाद्यन्त:-without being negligent 4. 19; 12. 37.

श्रममाद्यन्त-they do not neglect. 12.37.

अप्रादेशिके-in the absence of radical. 1. 13; 2. 1.

श्रप्राप्य-not having obtained. 5. 12.

अप्रायुवः- assiduous. 4. 19.

श्रप्वा-fear or disease. 6. 12; 9. 32.

अप्वे-O disease. 6. 12.

अप्स:-beauty. 5. 13.

अप्सरा-nymph. 5. 13.

श्रम्सातेः-from the negative of √म्सा, to devour. 5. 13.

श्रम्सानीयम्-not to be destroyed. 5. 13.

श्रम्सारियी-gliding over waters. 5. 13.

अप्सु-on waters. 6. 36; 11. 39.

श्रप्सुजम्-born in waters. 10. 44.

श्रफला-fruitless. 1. 20.

अबलाम्-woman. 6. 31.

श्रवालिशान्-not childish. 9. 10.

श्रविभीताम्-they two were afraid.

अब्रह्मचर्गा.-incontinence. 4. 19.

श्रबुवाणाः-speaking. 9. 6.

श्रमज्ञस्य-*yen.* not eating. 5. 13.

श्रभवत-you became. 6. 16. ग्रभवन्-they became. 2. 11. ग्रभविष्यत्-con. from $\sqrt{4}$, it would have become. 6.28. श्रभविष्यन्-they would have been. 7. 23. श्राभ-towards. 1. 3, 6; 2. 11; 6. 26. ग्रिभिच्याम्-a moment. 2. 25. श्रीभगच्छन्-tansgressing. 6. 27. श्रभिगूर्य-having greeted. 8. 3. श्रभिगृणातु-let her praise. 11. 49. श्रभिग्रस्ता-caught. 5. 21. श्रभिजिघांसति-he desirs to injure. 5. 2. म्राभिजिहीते-pr. from $\sqrt{\epsilon}$ to go forth, he goes forth. 5. 21. श्रभितष्टीयम्-the hymn. (RV. III. 38.) 12. 40. ग्रभिद्वणीयम्-to be brought to (lit. to be run to). 4. 10. श्रभिद्वन्ति-they run towards. 8.1. ग्रमिधमन्तौ-blasting. 6. 26. ग्रिभिधानम् -name. 1. 2, 20. ग्रीभधानस्य-of name. 7.13. श्रभिधानानि-names. 7.5, 6.श्रमिधानै:-with names. 7. 13. ग्रभिधावत-run towards. 6.27. ग्रभिनत्-he split. 7. 23. श्रभिनमन्त-let them bend down. 7.17. ग्रमिनिन्दितारम्-scoffer. 10. 42. श्रमिपूजित:-honoured. 3. 21. ग्रभिप्जितार्थे-in the sense of

honoured. 1. 3. श्रभिप्रकम्पयन्-causing to quiver. 12, 27 श्रभित्रयन्ति-they flow on. 3. 12. ग्रभिप्रयन्तु-let them rush forward. 10.30 ग्रभिष्रवृत्ता-turned round. 2. 9. ग्रभित्रसुवन्ति-they flow towards. 9, 26 ग्रभित्रस्तः-induced. 11. 12. श्रभित्राप्तिम्-acquisition. 3. 15. श्रभिप्रायै:-with purposes. 7. 3. श्रभिष्रेत:-desired. 3. 14, 16; 6. 9. 10. श्रभिष्रेतम् expected. 1. 6; 3. 11; 4. 6; 5. 8, 11. श्रभिप्रेतानि-expected. 9. 28. श्रभिष्रेत्य-with reference to. 1. 7; 2. 3, 20; 9. 14, 19; 11. 2, 5, 6. ग्रभिवलायमानम्-waxing strong; thinking himself very strong. D. 10. 3. ग्रभिभवति-he overcomes. 6. 26. ग्रभिभवामि-I overcome. 3. 10. श्रभिभवेम-may we overcome. 3. 8. ग्रमिभाषन्ते-they speak forth. 2. 2: 5. 1. श्रभिभूतिः-overwhelming power. अभिमत्त:-mad. 2. 5. त्र्याभेमुखी-facing towards. 3. 5. · अभियुतः-fastened. 2. 19. श्रमिरचति-it preserves. 12. 32.

श्रभिववाशे-it cried. 9. 4. श्रभिवहति-it carries towards. 6.35. श्रमिवहन्-carrying towards. 4.16. श्रमिवहेयु:-may they carry towards 10. 3. श्रभिवाद्यते-he salutes. 1. 16. श्रमिवादिनी-indicating. 2. 16; 5. 13; 9. 4, 6, 23; 10. 26, 32, 12. 10. ग्रमिवावशाना-desiring again and again. 11. 42. श्रभिविचारयन्ति-they indulge in sophistry. 1. 13, 14. श्रमिविपश्यति-he beholds. 7. 22; 10. 22, 46; 12. 26, 27. श्रभिविपश्यास-thou beholdest. 12. 24, 25. श्रमिविराजति-she presides over. 11, 27, श्रभिव्याहारे-loc. name. 1. 13, 14. ग्रमिश्रयणीय:-the refuge. 7. 22. श्रमिषवणप्रवादाम्-declaration pressing. 4. 16. श्रभिषवाय-having strained. 7. 20; 10. 19. श्रभिषद्दमाणः-attacking. 3. 3. श्रमिषुरवन्ति-they press. 11. 2. श्राभिषेचयाञ्चके-they consecrated. 2, 10, म्रभिषेचितम्-consecrated. 2. 10. **श्रभिसंचारि**-fickle, 1, 6. ग्रभिसंतिष्ठन्ते-they live. 4. 27. श्रभिसन्नामयन्ति-they cause to bend towards. 4. 27; 11. 23.

श्रभिसन्नामात्-on account of drawing forth. 4. 27. श्रभिसमागच्छन्ति-they come together. 12. 10. श्रभिस्जामि-I prepare. 10. 37. श्रमिसृष्टकालतमा-after the expiry of a good deal of time. 12.7, 8. श्रमिस्वरन्ति-they flow towards 3. 12. श्रमिहन्ति-it smites. 7. 23. ग्राभिहिङ्ङकरोत्-she made hin sound. 11, 42, श्रभिहुत:-sacrificed. 7. 24. श्रभिद्धतम्-sacrificed. 7. 25. श्रभिहृतौ-loc. invocation. 5. 28. श्रभिह्नयामि-I invoke. 5. 7. श्रभीद्रणम्- a moment. 2. 25. श्रभीशव:-bridles. 3. 9; 9. 15. अभूत-it has been. 1.18; 6.16; 11. 32. श्रभूतम्-what is not past. 1. 6. श्रमे:-from श्रमि. 5. 28. अभ्यका-anointed or gone towards the enemy. 6. 15. अभ्यक्ते-gone towards. 3. 20. श्रभ्यञ्जनात्-from anointing. 3. 8. श्रभ्यतित:-gone towards. 4. 5. श्रभ्यतृणत्-he split. 10. 13. अभ्यधाताम्-they two have placed. 3. 14. अभ्यधीताम्-Ao. \overline{A} . from $\sqrt{2}$ to put with श्राभ, they two have

placed. 3. 14.

श्रभ्यन्तरम_in the interior, 10, 19, श्रभ्यमनवान्-assaulting. 6, 12. श्रभ्यमनहा-killer of disease. 10.17. श्रभ्यमनेन-by assault. 6. 12. अभ्यमित:-invulnerable. 6. 16, 23. श्रभ्यर्धयज्वा-one who sacrifices in parts. 6. 6. भ्रभ्यर्भेयन्-having divided into parts. 6. 6. अभ्यशनात्-on accounting of pervading. 2. 15; 6. 1. अभ्यशनेन-by pervading. 6. 3. अभ्यरनुवते-they obtain. 9. 7. श्रम्यस्तः-reduplicated. 2.12; 4. 23, 25. श्रभ्यस्तम्-acc. reduplicated. 3.10. श्रभ्यस्तात्-from the reduplicated. 6, 3, श्रभ्यादधाति-he adds. 6. 22. अभ्यापन्नः-come in contact. 12. 18. श्रम्यापादम्-passing through all. 7. 26. अभ्याम्नाये-in the sacred text. 2.13. श्रभ्यास:-reduplication. 2. 2, 3. अभ्यासे-in repetition. 10. 42. श्रभ्यासेन-by reduplication. 5. 12. श्रभ्युचयम्-growth. 1. 2. अभ्युत्थितम्-proceeding towards. 9. 4. श्रभ्यरनुवते-they pervade. 3. 9. श्रभ्यूर्याना-concealing. 11. 49. ग्रम्यूहितन्याः-should be inferred. 1. 3.

अभ्येति-it goes towards. 4. 5; 11. 46. अभागि-mists, 2, 21. अभ्रातृका-brotherless. 3. 5. अभ्रातृका:-brotherless, 3, 4. त्रभ्रातृकाया:-of a girl who has no brother 3. 4, 5. श्रश्रातृमतीवादः-a statement relating to a girl who has no brother. 3. 4. श्रमति:-made at home, one's own consciousness, 6, 12, **ग्रमत्रम्-**vessel. 5. 1. श्रमन्त्रः-with vessels. 5. 1. श्रमरणधर्माणा-whose characteristic is immortality. 2. 20. श्रमा-unartificial. 5. 1. श्रमाक्रा-anointed at home, or gone towards home, 6, 15, भ्रमात्यवान्-having a minister. 6.12. श्रमात्र:-measureless. 6, 23. ग्रमामयी-consisting of measureles lustre or moon. 6. 12. श्रमावास्ये-two days when the moon is invisible, 11, 31, श्रमितमात्र:-of measureless strength. 6. 16. श्रमिताचरेषु-whose syllables are not measured, i. e. in prose compositions. 1. 9. श्रमित्र:-enemy. 5. 7. च्यमित्रान्-unfriendly. 1. 7; 11. 2.

ग्रमिन:-immeasurable. 6. 16.

श्रमिश्रीभावगति:- with whose gait pace cannot be kept. 2. 24.

श्रमुत:-from there. 7. 23, 24.

अमुत्र-the other world. 4. 25; 11. 37.

श्रमुथा-thus. 3. 16; 5. 5.

श्रमुम्-that. 2. 14.

श्रमुष्मात्-ab. that. 3. 16.

श्रमुष्य-of that one. 7. 23.

श्रमुद:-wise. 6. 8.

यमृतम्-immortal. 7. 20; 14. 33.

श्रम्बा-mother, 9, 10.

अम्ब -water. 3. 10.

श्रम्बुदः-cloud. 3. 10.

श्रम्बुमत्-cloud. 3. 10.

श्रम्यक्-towards. 1. 15.

श्रयज्वा-non-sacrificing. 11. 4.

श्रयज्वानम्-one who does not sacrifice. 6. 19.

अयनः-moving. 9. 3.

च्चयनस्य-of the living being. 10. 41; of man. 11. 49.

श्रयनाः-nimble. 2. 7.

श्रयनात्-from going. 2. 17.

श्रयनाय-for going. 5. 28.

भ्रयनै:-inst. pl. movements. 2. 25; coursers.12. 21.

थ्रयम्-this. 1. 5, 10, 16, 18, 20; 2. 8, 9, 17, 22; 3. 10, 16; 4. 18, 19; 5. 1, 4, 22, 26; 6. 1. 10, 17, 31, 32, 35, 36; 7. 8, 16, 18, 20, 23, 30, 31; 8. 2, 11; 11. 36, 39. श्रयमानम्-going. 4. 24.

श्रयाची:-he has sacrificed. 4. 25.

श्रयुगपत्-not simultaneously. 1.2.

श्रयुङ्क-he has joined. 4. 11.

श्रयुतम्-ten thousand. 3. 10.

अरण:-moving; 2. 14; distant. 3.2.

अरणम्-water. 3. 10.

अरणस्थ -that which remains at distance. 1. 18.

श्ररणात्-from going. 6. 32.

अरखी-two sticks. 5. 10; 8. 15.

अरण्यम्-desert. 9. 29.

श्ररण्यस्य-of the desert. 9. 29.

श्ररण्याणी-wilderness. 9. 29, 30.

श्ररण्यौ-made of wood. 9. 39.

अरदत्-he dug. 2. 26.

श्ररमणम्-dull. 9. 29.

त्ररमन्त-they enjoyed. 12. 43.

श्ररमयत्-he caused to be fastened. 10. 32.

ग्ररा:-spokes. 4. 27.

श्रारचत्-he left. 2. 19, 20.

श्रारेषण्यौ-never failing. 9. 39.

म्रारिष्यन्-without injuring. 8. 3.

चरीन्-enemies. 11. 23.

त्रके.-god, stanza, tree. 5. 4.

अर्कम्-food. 5. 4.

अर्चति-it shines or honours. 5. 4.

श्चवितकर्माण.-synonyms of to worship. 3. 19.

श्चर्न-worshipping. 10. 32, 33.

श्रर्चनी-means of worship. 1. 8.

अर्चनीयम्-to be honoured. 7. 26.

श्रर्चनीयै:-with praiseworthy. 6. 23. श्रचिन्त-they praise. 5. 4, 5. श्रचाँय-for worship. 7. 20. श्रविंष:-of flame. 7. 23. श्रचिष-loc. light, name of the mother of Dhūmaketu. 3. 17. श्रर्णस्वतः-acc. pl. having water. 10. 9. त्रर्तन्यौ-two dischargers. 9. 39. श्रतें:-from श्रतिं (going). 1.18; 2. 25. त्रर्थः-object, wealth, sense. 1.18; 5. 11; 6. 7, 22, 24, 28. त्रर्थज्ञशंसा-praise of the learned. 1. 19. श्रर्थनित्य:-always with reference to meaning. 2. 1. त्रर्थपृथक्त्वम्-separateness of notion. 1.4. त्रर्थप्रत्ययः-certainty of meaning. 1.15. **प्रथम**_object. 1. 15, 18, 20; 9. 4; 10. 27, 42; duty. 8. 19. त्रर्थवन्तः-significant. 1. 16. ऋर्थविकरणम्-modification of meaning. 1. 3. म्रर्थस्य-of meaning. 1. 19. श्रर्थंहिति:-errand. 11.25. म्रथाः-meanings. 10. 34. त्रर्थान्-objects. 7.4; 9.19; meanings 1. 3, 4. श्रर्थानाम्-of meanings. 1.2, 20;

2. 25.

श्रर्थीये-in the sense of. 3. 1. श्रर्थे-in the sense. 1. 3, 5, 9, 13, 14; 2. 1. श्रर्थेपु-in senses. 1. 4, 11; 11. 27. ऋर्थोपमानि-metaphors. 3. 18. श्रद्गिपातिनौ-knocking down by movement. 6. 33. श्रद्नवेधिनौ-transfixing by movement. 6. 33. श्रर्धः-half. 3. 20. अर्थर्च:-hemistich. 4. 27; 12. 2. अर्धनाम-synonym of 'half.' 1. 7. अर्धम्-half. 1. 19. त्रर्धमासपर्व-a period of half month i. e. a fortnight. 1. 20. श्रर्धमासानाम्-of half months. 5. 21. त्रर्धमासे-in half month. 6. 35. त्रर्थमासेज्याम्-half monthly offering. 11. 6. त्रर्भियत्वा-having been brought up. 3. 6. त्रर्धरात्रात्-from midnight. 12. 1. अर्धस्य-of half. 3. 20. श्र**बुंदम्-**a great mass. 3. 10. अर्भकम्-small. 3. 20. त्रर्यमा-Aryama, name of a god. 9. 3; 11. 23. श्चर्यम्ण:-of Aryaman. 2. 13. त्रवीक्-hitherward. 1. 3; 5. 12; 6. 14. श्रवीच:-downwards. 12. 43. त्रवीञ्च:-downwards. 7. 24. त्रहीत-he deserves. 1. 8; 2.2.

श्रुलच्मी:-evil fortune. 6. 30. श्रतंकरिष्णुम्-fond of ornament. 6. 19. अलङ्कृता:-prepared. 10. 2. श्रवम्-enough. 2. 3; sufficient. 9.10 श्रलमातर्दनः-easy to pierce. 6. 2. श्राविङ्गाः-without any characteristic mark. 12, 40. श्रत्पनिष्पत्तयः-of rare application. श्र**ल्पप्रयोगम्**-rare use. 2. 13. म्रहपप्रयोगाः-pl. rare use. 1. 14. श्रत्पम्-small. 1. 11. अल्पश:-a few. 7. 3. अल्पस्य-of small, 3, 20. ग्रक्पीयोर्थतरम्-of secondary significance. 4. 25. अव-prep. down. 1. 3. श्रवकुत्सिते-loc. contempt. 1. 4. श्रवच्यत्-he will address. 5. 7; 6. 30; 7. 23; 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9; 12. 15. श्रवगृह्धन्ति-they analyse. 1. 17. श्रवतः-gone down. 5. 26. अवतरम्-lower, 10, 42, श्रवतस्थे-he stood. 1. 15. श्रवताडयति-it destroys. 3. 11. श्रवति:-the verb $\sqrt{3}$ य्, to go. 10. 20. श्रवतेः-from √श्रव् 'to go.' 1. 17. श्रवत्तम्-p. p. p. of $\sqrt{\mathfrak{q}}$ with श्रव, divided. 2. 1.

श्रवधारणम्-ascertainment, 1, 2,

श्रवनय-fingers. 3. 9. श्रवनात्-from $\sqrt{2}$ श्रव् to protect. 5.3. श्रवनाय-for protection. 2.24, 25; 6. 4; 10. 33. भ्रवनीया:-to be protected. 12. 40. अवनै:-with courses. 2. 25; with protections, 12, 21. श्रवन्ति-they protect. 3. 9. श्रवयव:-limb, space. 2. 8. श्रवयावयति-it causes to remove. 9, 42, श्रवयुवती-separating. 4. 11. अवरम्-this side 2. 24. श्रवरे-the subsequent preceptors. 1. 20. श्रवरेभ्यः-dat. to the subsequent preceptors. 1. 20. ग्रवश्याया:-of dew. 2. 18. ग्रवश्यायेन-with dew. 8. 10. श्रवसम्-protection. 1. 17. अवस्फुरिष्यति-he will jerk. 5. 17. ग्रवस्यन्ति-they end. S. 9. अवस्रवेत्-may he sink low. 10. 42. श्रवहन्-thou didst destroy. 10. 9. अवहितम्-cast. 4. 6. अवहतम्-taken away. 3. 20. अविह्म-girl. 3. 6. अवाङ्-down. 5. 2. श्रवातितः-gone down deep, cavity. 5. 26. अवातितम्-sunk down. 10. 13.

श्रवाधूनोत्-he shook. 7. 23.

श्रवान्तरदिग्भि:-with intermediate

quarters. 11. 40.

अवासा-obtained. 3. 10.

श्रवारम्-this side. 2. 24.

श्रवारुधत्-he has obstructed. 5. 12.

श्रवाहन्-he destroyed. 2. 21; 10.9.

त्रविज्ञातनामधेयम्-synonym of unknown, 5, 21.

ग्रविज्ञातानि-unknown. 11. 28.

श्रविज्ञातु:-of the ignorant. 2. 3.

श्रवितार:-protectors. 12. 40.

म्रविद्ग्धा-not burnt. 9. 26.

श्रविदत्-Ao. of $\sqrt{$ विद्, he has found-5. 3; 6. 15.

श्रविद्यमाने-on its non-existence. 2.1.

श्रविद्वांसम्-ignorant. 1. 19.

श्रविनाशिनाम-synonym of 'imperishable.' 3. 21.

श्रविषयंयः-without metathesis.

श्रविपर्ययेख-without metathesis.

म्रविशिष्टा-same. 3. 8.

श्रविशैषेण-without distinction. 3.4.

त्रविस्पष्टार्थाः-whose meanings are obscure. 1. 15, 16.

अवृद्धे-small. 4. 15.

श्रवैयाकरणाय-one who is not a grammarian. 2. 3.

त्रवोचत्-he spoke. 6. 25.

श्रद्धकवर्ण-of indistinct colour. 8. 10.

म्रज्यक्रवाच:-of indistinct speech. 11. 29.

श्रद्यदस्यन्तौ-inexhaustible. 5. 2.

अशङ्खन्-they were able. 5. 25.

श्रशनचक्रम्-pervading wheel. D. 5. 26.

श्रशनपवनम्-an instrument of winnowing food. 6. 9.

ग्रशनवता-by the pervading one. 10. 12.

श्रशनवन्तम्-pervading. 10. 13.

अशुक्रा-not bright. 9. 26.

अश्र्णवम्-I heard. 11. 38.

अक्षीतम्-eat. 4. 19.

श्रक्षीथ:-you two eat. 5. 22.

यरनुत-pervade. 5. 12.

श्ररजुते-obtains. 1. 18; trots; 2. 27, 28; pervades. 5. 13, 16; 8. 13.

अरनुवते-they obtain. 9. 7.

अरजुवानदाभम्-one who injures after having obtained the object. 6. 3.

श्ररनुवीत-it trotted. 1. 12.

श्रक्षोतेः-from √श्रश् 'to pervade.'

3. 10; 5. 3; 10. 27.

श्ररमचक्रम्-pervading wheel. 5. 26. श्ररममर्याभि:-inst. pl. stone-made.

4. 19.

त्रिश्रमत्-without any glory. 6. 23.

अश्रोपम्-I have heard. 6. 9.

श्रश्राधाकमेण:-Ab. meaning, 'not to praise.' 4. 10.

श्रश्लीलम्-indecent. 6. 23.

শ্বশ্ব:-horse. 1. 1, 12; 2. 27; 4. 13,

27; 7. 4; 9. 1, 2. अश्वकशाया:-of the horse-whip. 9.19. अश्वनामानि-synonyms of 'horse.' 2.27. श्रश्वपतनै:-having horses as the means of flying. 11. 14. ग्रथप्रभृतीनि-horse etc. 7. 4. ग्रथभरणात्-from horse-breeding 9. 24. श्रथम्-horse. 1. 13, 20; 4. 13. श्रध्यो:-of two horses. 4. 15. श्रश्वरिमिम:-with horse reins. 2.15. अश्वत-like horse. 2. 27. श्रश्वस्य-of the horse. 2. 2; 4. 13. श्रशः-horses. 4. 13, 5. 28; 9. 24. স্থাত্তনি:-lashing rod. 9. 20. श्रश्वजनीम्-lashing rod. 9. 19. अश्वान-to horses 1. 17; 4. 11; 5. 26. अश्वाय-to the horse 9.19. श्रश्वन:-of Asvin. 6. 36. শ্বিষা–du. O Asvins. 4. 17. श्रिश्वनो:-of the two Asvins. 6. 36; 12. 46. ग्रिश्वनौ-two Asvins. 5. 21; 6. 13, 26; 12. 1. अध:-with horses. 4. 18; 12. 1. अष्टा-one who trots. 2. 27; eight. 3. 13. श्रष्टादश-eighteen. 3. 9, 11. श्रष्टाविंशति:-twenty-eight. 3. 9. म्राष्ट्र—it pervades. 6. 12. अष्टी-eight. 2. 15; 3. 10, 19; 7. 4: 9.35.

श्रसंक्रमणीम्-not going elsewhere. 6. 29. त्रसंखादन्यौ-eating insatiably. 6.4. ग्रसंस्तवेन-with reference to their individual praise. 12. 2. श्रसंस्पर्शयन् - without touching. 7.23. श्रसज्यमाने-not ceasing. 5.2.श्रसनचक्रम्-throwing wheel. 5.26. श्रसपतः-unrivalled. 1. 16. ग्रसभ्यभाषणात्-on account of vulgar talk. 5. 2. श्रसाचात्कृतधर्मभ्य:-dat. who had no direct insight into truth. 1.20. श्रसानि-Sb. from $\sqrt{3}$ स, to be, I will be. 2 10. **ग्रसामि**-complete. 6. 23. श्रसि-thou art. 2. 5; 3 4; 4. 8; 5 1, 5, 9, 14, 27; 6 7, 8, 12, 20, 28. श्रसिकी-the Asikni, name of a river. 9. 26. श्रसितम्-not white 9. 26. श्राधिता-one who throws. 6. 12; not white. 9. 26. ग्रसिन्वती-eating insatiably. 6. 4. श्रमु:-breath. 3.8; wisdom. 10.34. श्रमुनीति:-leader of breath. 10. 39, 42. ग्रसुन्वतः-acc. men who do not press. 6. 22. श्र**सर:**-evil spirit. 2. 16; 6. 18. श्रमुरता:-delighting in evil things. (न+सु+रम्+क) 3. 8.

श्रमुरवम्-the characteristic of an evil spirit. 3. 8.

श्रमुरा:-evil spirits. 3. 8, 20.

<mark>त्रसुराखाम्-</mark>of evil spirits. 3. 8.

श्रमुरान्-acc. evil spirits. 3. 8.

श्रसुरेः-with evil spirits. 11. 25.

श्रसुसमाप्तः-not quite complete. 6. 9.

श्रमुसमासम्-acc. not quite complete. 6. 23.

श्रमुसमाहात्−ab. not quite complete. 6. 9.

श्रमुसमीरिता:-stirred by breath. 6. 15.

श्रस्न्-acc. pl. breath. 10. 39.

अस्या-scorn. 2. 3.

श्रस्यायाम्-loc. scorn. 1. 5.

श्रसगहनी-blood and day. 4. 19.

ग्रसो−a suffix. 1. 17.

ग्रसो:-from evil. 3. 8.

असौ-that. 3. 16; 4. 11; 7. 11, 20, 23, 30; 8. 11.

य्रस्कृधोयु:-whose life is not short. 6. 3.

श्रस्त:-thrown. 3. 8.

अस्ततर:-thrown farther. 3. 16.

ग्रस्तम्-setting. 7. 23; 12. 37.

श्रस्ता:-thrown. 3.8; 10. 34.

ग्रस्ति-it is. 1. 2, 6, 11; 4. 4, 13, 26; 5. 22; 6. 14, 25, 32; 7. 4, 24, 31.

श्रक्ति:-existence. 3. 21.

श्रस्तु-let him be. 1. 7; 2. 12, 13;

5. 26; 9. 3.

ग्रस्तः-from $\sqrt{$ त्रुस् (to be). 1. 13; 2. 1.

श्रस्तोषत- $Ao.s. \overline{A}$ of $\sqrt{}$ स्तु (to praise), they have praised. 4. 19.

श्रस्तोष्यन्- they would have praised. 7. 23.

श्रस्थावराणाम्-of the non-stationary. 2. 16.

अस्मत्-from us, 4. 2; 5. 8.

ग्रस्मभ्यम्-for us. 6. 7, 16, 22.

त्रसा-for him. 1. 20; 2. 8, 12; 6. 4, 19, 20, 36; 9. 10.

ग्रसाकम्-ours. 6. 7.

श्रसात्-from this. 1. 20; 2. 10; 3. 16; 4. 18; 5. 5; 6. 1, 11; 9. 8, 16; 10. 11, 29.

श्रसान्-to us. 1. 7; 2. 26; 4. 3; 6. 7, 21.

ग्रसाभि:-by us. 6. 7; 7. 16.

श्रसासु-upon us. 5. 5; 6. 7, 25; 11. 25; 12. 42.

ग्रस्म-I am. 2. 4; 3. 10; 5. 8; 6. 6.

यस्मिन्-in it. 1. 6, 11, 20; 2. 2, 3, 8, 10, 20, 21; 3. 8, 19; 4. 3,

7, 18, 24, 27; 5. 1, 18, 25, 26,

27; 6. 19; 7. 23, 27; 8. 2, 6;

9. 11, 20, 23; 10. 4, 12, 26,

33, 44, 47; 11. 12, 47; 12. 21, 33.

श्रस्मै-for him. 1. 20; 2. 12; 4. 11, 27; 5. 19; 6. 19, 20; 9. 10; 10. 34; 11. 23.

ग्रस्य-its. 1. 17, 20; 2. 2, 3, 6, 8,

13, 16 3. 5, 11, 16, 17; 4. 6, 19, 25, 26; 5. 9, 12, 19, 21, 28; 6. 3, 18, 20, 21, 22, 27; 7. 8, 10, 11, 23, 24, 26, 28, 31; 8. 2, 21; 9. 4, 14, 24; 10. 3, 9, 11, 17, 23, 29, 33, 34, 39, 42, 45, 11. 2, 5, 24; 12. 4,19, 29, 43.

भ्रस्यति-it throws. 10. 34.

श्रस्यति:- $\sqrt{2}$ श्रस् (to throw \. 1.9; 7.12.

श्रस्यन्दनम्-restraining the flow of water. 6. 5.

भ्रस्या:-of her. 2. 20; 4 25, 5 13, 28; 10. 23; 11. 28, 38, 48.

श्रस्याम्-in her. 2. 5, 14, 18; 3. 6; 4. 19, 25, 26; 8. 5; 9. 26; 10. 34; 11. 31.

श्रस्यै-for her. 4. 25; 5. 13.

श्रस्वपथ-you slept. 11. 16.

श्रस्त्रंपृष्टे-loc. not asked by oneself. 1. 5.

श्रह:-day. 2. 20,21; 4.11; 6,4,36. श्रह्म:-wanton. 5. 2.

श्रहनि-in the day. 6. 19.

न्नहर्नी-two days. 3. 22

श्रहन्तच्या-not to be killed. 11. 43.

ग्रहन्यहनि-in every day. 4. 19.

श्रहम्-I. 1. 4; 2. 4; 3. 10; 4. 2, 17;

5. 9; 6. 6, 24; 7. 2, 3; 10. 33.

श्रहरत्-he brought. 7. 26; 11. 2.

श्रहरहः-day by day. 6. 35.

श्रह्नांम-synonym of 'day.' 6.19. श्रह्नांमानि-synonyms of day. 2.20 श्रहविभाक्ति-without sharing oblations. 10. 42.

श्रहस्स-during days. 4. 8.

श्रहस्तम्-handless. 6. 1.

श्रहह-particle of separation. 1.5.

त्रहानि-days. 4. 7; 5. 4; 6. 26; 12. 23.

श्रहि:-name of a demon. 2. 17; 6. 17; name of a god. 10. 43.

17; name of a god. 10. 43 44, 45.

त्रहिंसा-non-killing. 1. 16.

ग्रहिच्छत्रकम्-mushroom. 5. 16.

न्नहिना-by Ahi 2.17.

म्राहिवत्-like Ahi. 2. 16.

ब्रहो-0! 10. 42.

ग्रहोभि.-by days. 6. 1.

श्रहोरात्रकर्मा-one who works during the day and the night. 3.14.

श्रहोरात्रा:-days and nights. 4. 27; 5. 11.

श्रहोरान्ने-day and night. 3. 22; 8. 15, 9. 41, 42.

श्रहोरात्रौ-day and night. 12. 1.

म्रह्मो:-of the day. 1. 6.

श्रहीतयानः-of shameless gait. 5. 15.

न्ना-the letter न्ना. 3.16; 6.1; preposition. 1. 3; 2. 21; 5. 5.

श्राःकारान्तम्-ending in श्राः 1. 17.

आकार:-the letter \overline{a} . 1. 4; 3. 16; 5. 5; 6. 1.

श्राकारचिन्तनम्-discussion of shape.

ग्राकियत:-from any. 6. 3.

श्राकीर्णरशिम:-spread over with rays. 12. 12. त्राकुचित:-bent. 5. 28. भ्राकुरते-he makes. 3. 15. श्राक्रमणात्-from attacking. 6. 17. आक्रोशकर्मा-meaning to provoke. 4. 2. य्राचार्यः-pervading. 3. 10. म्राखरडियतः-shatterer. 3. 10. ग्राख्यातजानि-derived from verbs. 1, 12, न्नाख्यातम्-verb. 1.1; 6.28. श्राख्यातस्य-of verb. 7. 1. ग्राख्यातेन-by a verb. 1. 1. श्राख्यातेभ्य:-from verbs. 7. 14. श्राख्यानम्-legend. 5. 21; 11. 19, 25, 34; 12. 41. च्यास्यानसंयुक्ता-accompanied with a legend. 10, 10, 46. श्राख्यानसमय:-ágreement of those who are well versed in legendary lore. 7.7. म्राग:-sin. 11. 24. श्रागच्छ-come. 10. 36, 37. ञ्चागच्छत-come. 11. 15; 12. 40, 42. श्रागच्छताम्-let them come. 12. 4. न्नागच्छति he comes. 7. 23; 9. 18. ग्रागच्छतु-let him come. 5. 28. ग्रागच्छन्-coming. 7. 31. न्त्रागच्छन्ति-they are used. 1. 9.

श्रागच्छन्तु-let them come. 11. 18.

श्रागतहारिः-whose flame has app-

न्नागतम्-come. 6. 3.

roached 5, 9, श्रागतहर्णे-for him whose flame has approached. 5. 9. श्रागन्त्न् acc. pl. extraneous. 7. 4. न्नागमत् Ao. of $\sqrt{1}$ with न्ना, it has come. 2. 19; 5. 2. य्रागमात्-ab. addition. 1. 4. त्रागमिष्यति-it will come. 6. 32. श्रागमिष्यन्ति-they will come. 4. 20. श्रागलना:-extracted juices. 6. 24. श्रागामिन्य:-coming in future. 5.11. श्राप्तापाँप्यम्-addressed to Agni and Pūsan. 7. 8. श्राप्ताची-name of a divine woman. श्राप्तावैष्णवम्-addressed to Agni and Visnu. 7. 8. श्राधिमास्ते-loc. belonging to Agni and Maruta. 7.23. श्राप्तेय:-addressed to Agni. 7. 23. श्राप्तेयम्-addressed to Agni. 7. 20. श्राप्तेया:-addressed to Agni. 8. 21, 22. म्राज्ञेये loc. addressed to Agni. 1.17. त्राझेयेषु-in (hymns) addressed to Agni. 7. 23; 8. 2. त्राप्रयण:-name of a teacher. 10, 8. त्रायायणः-name of a teacher. 1. 9; 6, 13. श्रापृत्यि:-glowing all around. 5.9. त्राघोषः-loud chant. 5. 11. च्याव्रन्ति-they strike. 3. 5; 9. 20.

भाङ्गिरसस्य-of the son of Angiras.

श्राङ्ग्य:-hymn of praise. 5. 11.

श्राङ्पूर्वात्-ab. preceded by \bar{a} . 11. 24.

भावजते-they say. 1. 1, 20; 2. 10, 24, 28; 3. 18; 4. 1, 21; 5. 26; 6. 9; 7. 1; 9. 23; 10. 26; 12 11.

भ्रावचीरन्-they should call. 1. 12, 13. 14.

भ्राचरन्त्रौ-approaching. 9. 40.

भ्राचष्टे-he declares. 1. 1, 2, 8; 3. 12, 22; 4. 23; 6. 7: 10. 26; 12. 37, 38.

श्राचार:-custom. 7. 4.

ब्राचारम्-acc. prescribed rules of conduct. 1. 4.

म्राचार्यः-teacher. 1. 4.

म्राचार्याः-preceptors. 7. 22.

ग्राचिख्यासा-description. 7. 3.

श्राचिनोति-arranges in order, developes. 1. 4.

न्नाजगाम-she approached. 2. 4.

म्राजयनस्य-of the place of conquest. 9. 23.

श्राजवनस्य-of the place of swiftness. 9. 23.

श्राजिम्-acc. course. 4. 13; strife. 9. 23.

म्राज्यन्तः-destination. 2. 15.

च्चाज्यम्-butter. 8. 5.

ब्राट्णार:-wanderer. 1. 14.

म्राह्मालु:-destitute. 12. 14.

श्रा**णि:**-pin. 6. 32.

श्राणी-pins. 6. 32.

म्रागडौ-testicles. 6. 32.

श्रातनोति-he spreads out. 10. 31.

श्रातृण्जि-it pierces. 10. 41.

त्रात्तम्-taken. 5. 13.

श्चात्मगतिम्-acc. metempsychosis of soul. 3. 12: 10. 26; 12. 37, 38

त्र्यात्मजः–one's own son. 3. 6.

श्रात्मजन्मान - born from the self. 7. 4.

श्रात्मदेवता:-having self as the deities. 8. 22.

श्रात्मनः-of self. 7. 4.

श्चात्मना-by self. 3. 22; 6. 21; 7. 23; 8. 17; 11. 31.

च्चात्मनि-in the soul. 12. 37.

श्रात्मयशा-with the glory of self. 8. 15.

श्रात्मा-soul. 3. 12; 7. 4, 23; 10 26.

श्रात्मानम्-acc. one's ownself. 1.19; 3. 5; 7. 18; 8. 17; 9. 3; 10. 26, 40; 12. 37.

यात्रेयम्-composed by Atri. 8. 22.

म्राद्ते-he takes. 2.9; he evaporates eclipses. 2. 13; he takes away. 5. 12; 7. 14.

श्राददीत-op. \overline{A} . of $\sqrt{\mathfrak{q}}$ cl. III. with \overline{a} . it may take. 1. 7; 6. 16.

श्राददीमहि-we may obtain. 3. 11.

ब्राद्धाति-he puts forward. 7. 23.

श्रादरणात्-from destroying. 6. 31.

श्राद्शिता-one who honours. 10. 8. श्राद्शेनीयम्-to be gazed at. 5. 13. श्राद्शि-from the beginning. 2. 15. श्राद्शि-from the beginning. 2. 15. श्राद्शि-the sun. 1. 7; 2. 6, 13, 14, 15, 21. 22; 3. 12, 16; 4. 13, 16, 18, 27; 5. 4, 21, 24; 7. 7, 9, 20, 23, 29; 8. 13; 9. 40; 10. 20, 32; 11. 16, 23; 12. 1, 3, 10, 14. 27, 28, 29. श्रादिसकर्म-function of the sun. 7. 11.

श्रादिसकर्मेण-with the function of the sun. 7. 23.

च्चादित्यतः-from the sun. 2. 6. च्चादित्यत्रवादाः-epithets of Āditya. 2. 13.

चादित्यदैवतः-having the sun as its deity. 11. 6.

श्रादित्यभङ्गीनि-shares of Aditya. 7 11.

भ्रादित्यम् -acc. the sun. 2. 9; 7. 17; 11. 42; 12. 9, 26, 28, 37.

श्चादित्यमध्ये-in the midst of (a panegyric addressed to) the sun. 11. 23.

श्रादित्यरसमय:-acc. pl. rays of the sun-1. 7; 3. 12; 4. 3, 25, 26; 7. 24; 11. 16, 28; 12. 38, 41.

श्रादिस्यरभीन्-rays of the sun. 4. 11. श्रादिस्यत्त्रिः-panegyric of the sun. 4. 13.

म्रादित्यस्य-of the sun. 2.13, 19; 5.16; 7.24; 12.11, 21. श्चादित्या:-0 Adityas. 6. 27; 12. 35. श्चादित्यान्-from the sun. 4. 13; 7. 23, 24, 26; 12. 10, 15. श्चादित्योक्टल-having made the sun. 7. 28.

म्रादित्ये-in the sun. 7. 23; 12. 37. म्रादित्येन-by the sun. 5. 21; 11. 40 म्रादित्योदये-at sun-rise. 12. 11. म्रादित्योपहितम्-covered by the sun. 2. 8.

म्रादिदेश-he pointed out. 2. 8. म्रादिना-by the first. 5. 12. म्रादिम्-acc. beginning. 1. 2. म्रादिखुप्तम्-whose initial is elided. 10. 34.

त्रादिलोप:-elision of the first part. 2. 1.

च्चादिविपर्ययः-metathesis of the first part. 2. 1.

श्रादिष्टोपयोजनानि-specified teams of gods. 2. 28.

श्रादीस:-blazing. 2. 13.

म्रादीयते-it is settled. 4. 2.

त्रादुरि:-destroyer. 6. 31.

च्चाद्याति-he splits. 4. 4; 11. 21.

त्राद्यन्तविपर्ययः-metathesis of the first and the last part. 2. 1.

भ्राद्यन्तिविपरीतस्य-gen. reversing the initial and the final. 10. 10.

श्राद्रियेत-one should respect. 2. 1; 7. 23.

म्राधव:-agitator. 6. 29.

श्राधवनात्-from agitating. 6. 29.

ग्राधार:-base, 1, 13, 14. ग्राधारयत्-he held. 6. 34. च्चाध्यातम्-assigned. 1. 6 ग्राध्यात्मम् -acc. self. 2. 20. श्राध्यात्मिका:-relating to the self. 7. 3. श्राध्यात्मिक्यः-relating to the self. 7. 1, 2 श्राध्यानीयम्-to be thought about 5. 1. भ्राध्वर्यवे-loc. relating to priest. 7. 3. भ्राध्वस्तम्-covered with darkness. **श्रानतम्-**bent. 3. 9. मानद्धम्-fastened. 11. 47. न्त्रानशिरे-they attained. 11. 16. श्रानीतम्-brought forward. 3. 9, 19. म्रानीयते-she is brought. 4. 15. श्रानुपूर्वस्य-one after another, successively. 6 14. श्राप:-waters. 2. 15, 21; 4 16, 25; 5. 5, 6; 6 2, 3, 11, 16, 17, 22, 8, 6; 9, 26, 27, 10, 39, 44, 47; 12. 30. भ्रापतत-flv. 11. 14. श्रापद्यते-he falls into. 2. 8. श्रापन-they have obtained. 4.13. ज्ञापन्नानाम्-gen caught. 6. 27. श्रापातितमन्यः-with energy infused. 5. 12. ग्रापान:-obtaining. 3 10.

श्रापूपुर:-thou hast filled. 9. 29.

স্থা**ম:**-obtained. 3. 15. श्राप्तब्यम्-to be obtained. 11 21. श्रासन्यानाम्-of the obtainables. 11. 21. श्राप्तुम्-to obtain, 5. 28. श्राप्तः-from √श्राप् (to obtain). 3.15. म्राप्या-with praise or gift. 2. 11. श्राप्त्या:-atmospheric gods. 11.20. श्राप्तुयाम-may we obtain. 10. 21. श्राप्नुवन्ति they obtain. 1 20; 10.21. य्याप्तवानः-obtaining. 3. 10 चामोति-he obtains. 3. 11. श्रामोतिकमा-meaning to obtain. 7. 17; 11. 21. श्रामोते:-from √श्राप् (to obtain) ७. 14; 8, 4; 9, 26, 11 20. ग्राप्याययति-it causes to swell. 6.28. भ्राप्याययन्ति-they make him grow. 5. 11. च्चाप्यायसे-thou thrivest. 11. 5. ब्राप्रिय:-the Apri hymns. 8. 4. ग्रामीदेवता:-Apri deities. 8.21. ग्र प्रीसुक्रानि-Apri hymns. 8 22. श्राभासयति- he illumines. 7. 23. आभि:-with these. 8. 10. श्राभिमुख्यम् towards. 1. 3. आभ्याम-with these. 3 8. म्रामन्त्रयते-ke addresses. 9. 30. म्रामिन्वाने-measuring. 2. 20. श्रामिश्राणि-mixed. 3. 13. श्राम्नात:-it is handed down by tradition, 7, 23.

न्नामायवचनात्-by the authority of the scripture. 1.16. न्नायजन्त-they sacrificed. 6. 15. न्नायन्तम्-coming. 5. 19. म्रायन्ति-they come. 4. 15. श्रायम्यमानम्-being stretched. 2.10. भ्राययौ-he came. 2. 24. श्रायष्टब्ये-worthy of being worshipped. 9. 36. य्यायात्-may he come. 5. 28. श्रायात-come, 11, 14, भ्रायातयति-he leads on, 10, 22. श्रायाहि-come. 8. 8; 10. 2. श्रायु:-Ayu, wind, moving. 9. 3; life. 10. 35, 40. म्रायुधम्-weapon. 7.4; 10.6; 12.30. आयुधानि-weapons. 10. 30. म्रायोधनात्-from killing. 10. 6. च्चारब्धुम्-to begin. 12. 32. च्रारभन्त-they grasped. 3. 21. च्चारभामहे-we grasped. 3. 21. म्रारुख-having mounted. 10. 30. श्रारोचन:-shining. 5. 21. श्रारोचनात्-from shining. 12. 7. च्चारोद्धम्-to ascend. 5. 25. श्रारोह-ascend. 12. 8. ग्राचीभ्याम्नाये-in the sacred text of the Rgveda. 2. 13. श्राजींकीयाम्-acc. the Arjikiya, name of a river. 9, 26. आर्त्नी-two ends of bow. 9. 39. म्रात्न्यौं-two ends of bow. 9. 40. श्रार्थपत्यम्-possession of an object.

7. 1. भ्राये:-son of the lord. 6. 26. श्रायेषु-among the Aryas. 2. 2. श्रार्थम्-composition. 6. 27; 9. 8. श्राष्टिपेग:-son of ऋष्टिपेग. 2. 10. 11. त्रालिप्यमानया-inst. s. being unstained, 12, 3, म्रावधीत्-he has smitten. 5. 23. ग्रावपति-he sows. 6. 9. म्रावपनस्य-of granary. 3. 20. म्रावर्तते-it draws all around. 9.29. म्रावह-convey. 5. 26. श्रावहति-it brings. 9. 42, 43. म्रावहतु-may he bring. 7. 16. ग्रावहनात्-from conveying. 5.26. त्रावहन्त-let them bring. 6. 4. श्रावातु-let it blow towards. 10.35. त्र्यावापिकानि-supplementary. 8. 7. ऋावाहनम्-invocation. 7. 8. त्रावि:-light. 8. 15. म्राविदत्-he has found. 5. 3. ग्राविशति–he enters. 10.46. म्राविष्कुरते-he makes apparent. 4. 16; 5. 19. त्राविष्ट:-covered from all sides. म्राविष्टा-approached. 2. 14. आवृद्धे-he covers from all sides. 5, 21, त्रावृणोति-it covers. 2. 13. श्रावेदनात्-from making known. 8. 15.

त्रावेदयामः-we announce. 9. 31.

भाशक्तुवन्ति-they are competent. 7. 30.

श्राशा:-quarters; side-quarters. 6. 1.

श्राशास्ते:-from $\sqrt{2}$ शास् with \overline{a} (to pray for). 6. 8; from the benediction. 11. 23.

श्वाशि:-mixture of milk and Soma. 6. 8; benediction. 6. 8; 7. 3; 10. 43.

आशीनीमक:-benedictory exclamation, 5 22.

श्राशीर्वाद:-benediction. 7. 3.

श्राश्च-soon. 5. 3; 6. 1, 12; 7. 26; 9. 26.

ग्राग्रुभुद्धः-they heard. 2. 26

श्राश्र्णवाम-we hear. 2. 27.

भ्राश्याहि-hear. 9. 26.

भ्राशेते-it lies. 11. 48.

त्राशेते:-from √त्राशी, to lie down. 2.16.

ग्राश्चर्यम्-rare. 2. 24; 11. 2.

ग्रारतुवानः-pervading. 3.10.

श्राश्रपणात्-from slight cooking.

न्नाश्रययणात्-from mixing together.

श्राश्रितम्-dependent. 5. 22.

श्राश्चेषकर्मणः –ab. meaning to cling.
4. 10.

श्राश्वम्—belonging to a horse. 12. 10.

श्राश्वमोधिकः-belonging to the horse-

sacrifice, 6, 22

श्राश्विनम्-addressed to the Asvins. 1. 9; 12. 40.

श्रासक:-united. 9. 20.

श्रासद्गात्-from being situated in front. 6. 1.

ग्रासन्न:-near. 6. 9.

श्रासन्नस्य-of near. 3. 20.

श्रासस्वांसः- running again and again. 10. 3.

श्रासाम्-of these. 2. 24; 3. 13; 10. 5.

ग्रासिञ्चत-pour down. 5. 1.

च्चासीद्तु-may he sit. 7. 20.

श्रासीदन्तु—may they sit. 8. 13; 9. 37

च्यासीना:-seated. 7. 26; 8 6.

च्चासु-in them. 4. 27; 6. 24.

ग्रासेवध्वम्–attend to. 9. 26.

श्रास्कन्नम्-attached. 6. 19.

त्रास्ते-he sits. 1. 1.

यास्थत्- Ao. from $\sqrt{2}$ मस् (to throw), he has thrown. 2. 2.

ग्रास्नातानि-oiled. 4. 6.

श्रास्यद्धाः-flowing upto mouth. 1.9.

श्रास्यन्दते-it flows. 1. 9.

म्रास्यन्दनवन्तम्-capable of flowing. 10. 13.

भ्रास्यम्-mouth. 1. 9.

यास्ये-in mouth. 8 21.

आह-he said. 1.15, 19, 20; 2 20; 3.16; 4.15, 25; 5.27; 7.23, 25, 26, 31; 8.2, 3, 20; 10. 5; 11.4, 5; 12.14, 26.

म्राह्ननवन्त:-foaming. 4. 15. श्राह्ना-hurting, 5, 2, च्चाहन्ति—he attacks. 2. 17; 6. 11. च्याहंसि-thou hurtest. 5. 2. च्चाहर-bring. 1. 4; 4. 4, 5; 6. 32; 10. 15; 12. 6. च्राहर्तारम्-acc. bringer. 7. 26. म्राहाव:-chariot. 5. 26. चाहु:-they say. 1. 8, 13, 14, 20; 4. 21, 27; 7. 4; 8. 14; 9. 19, 26; 11. 18, 23; 12. 14. ब्राहुतम्-invoked. 6.2; offered. 11. 32. म्राह्तय:-oblations. 5. 7. म्राहुती:-oblations. 12. 36. श्राहूयमानः-being invoked. 8. 8. श्राह्वयत्-she called. 5. 21. च्राह्मयन्त-they invoked. 5. 25. च्राह्मयामहे-we invoke. 11. 50. चाह्यये-I invoke. 11. 33. श्राह्वानात्-from invoking. 5. 26. इच्छन्-desiring. 7. 1. इत-expletive. 1. 9. इत:-from here. 7. 9, 22, 23. इतम्-gone. 12. 37. इतर:-other. 2. 8, 17, 22; 3. 10; 4. 18, 19; 5. 1, 4, 26; 6. 1, 17; 11. 39. इतरव-other. 1. 6, 20; 2. 13; 4. 8, 13, 16, 27; 5. 14; 6. 17; 8.

22; 10. 44; 11. 48.

इतरया-by the other. 2. 2.

इतरा-other. 2. 7; 3. 9; 5. 22; 6. 8; 9. 8; 12. 5. इतराणि-others. 2. 7, 18; 8. 7. इतरे-others. 2. 24; 3. 10; 12. 26. इतरेतरजन्मानः-born from each other. 7.4. इतरेतरजन्मानौ-born from each other. 11. 23. इतरेतरप्रकृतयः-original forms of each other. 7.4. इतरेतरमक्ती-original forms of each other. 11. 23. इतरेतरम्-each other. 2. 15. 20. इतरेतरोपदेशः-mutual reference. 1. 2. इता-gone. 3. 10. इतात्-from going. 7. 14. इतिहासम्-legend. 2. 10, 24; 9. 23; 10. 26; 12. 10. इतिहासमिश्रम्-accompanied with a legend. 4 6. इत्था-here. 5. 5. इदंय:-wishing for this. 6. 31. इदम्-this. 1. 4, 5, 6, 15, 17, 20; 2. 13; 3. 11, 18; 4. 8, 13, 15, 16, 27; 5. 14; 6. 11, 17, 31; 10. 8, 32, 44. इदानीम्-now. 6. 11; 11. 44. इध्म:-fuel. 8. 4, 5. इन्दते:-from Vइन्द् (to be powerful). 10. 8. इन्द्र-being powerful. 10. 8.

इतरस्य-of the other. 7. 5.

इन्दवः-soma-draughts. 4. 17.

इन्दवे-for Indu. 10. 8, 42.

इन्द्र:-name of a god. 10. 41, 42.

इन्दौ-in Indu. 10. 8.

इन्द्र-0 Indra. 4. 4.

इन्द्र:-Indra. 1. 5; 2. 16; 3. 10, 11; 5. 6, 11, 12, 17, 19; 6. 5, 13, 19, 26, 30, 31, 34; 7. 2, 5. 8; 8. 2; 9. 3, 25; 10. 8, 10, 19; 11. 38, 39; 12. 9, 28, 30, 41.

इन्द्रकर्म-function of Indra. 7. 10. इन्द्रपानम्-Indra's drink. 8. 2.

इन्द्रभ्याना-primarily addressed to / Indra. 5. 12; 10. 3.

/इन्द्रभक्तीनि-shares of Indra. 7.10. इन्द्रम्-acc. Indra. 3. 10; 6. 8; 11. 2; 12. 21.

इन्द्रिक्स्-acc. the characteristic mark of Indra. 1. 17.

इन्द्रशत्रु:-whose enemy is Indra. 2. 16.

इन्द्रस्य-of Indra. 6. 8, 18; 12. 46.

इन्द्रामी-Indra and Agni. 1. 16.

इन्द्राणी-wife of Indra. 11. 37.

इन्द्राय-to Indra. 1. 5; 7. 13.

इन्द्रासोमी-Indra and Soma. 6.11. इन्द्रियनित्यम्-permanent in the organs. 1.1.

इन्द्रियाणाम्—of the senses. 3. 12; 10. 26.

इन्द्रियाणि-senses. 3. 12; 4. 13; 10. 26; 12. 37, 38.

इन्द्रेण-with Indra. 11. 15, 25.

इनः-lord. 3. 11.

इन्घते:-from ∨इन्घ् (to kindle). 8.7.

इन्बे-he kindles. 10. 8.

इन्धे.-from √इन्ध् (to kindle). 10.41.

इम:-these. 3. 16.

इमम्-this 1. 1, 20; 7. 18, 23, 25, 31, etc.

इमा:-these. 2. 24; 4. 6; 7. 13; 8. 21.

इमानि-these. 1. 1, 12; 2. 7; 4. 27; 6. 16, 26; 8. 22; 10. 26, 31, 34, 42, 46; 11. 27; 12. 11, 30, 37, 42.

इमे-these. 1. 1, 3, 5; 2. 10; 4. 17. इयम्-this. 3. 9; 4. 15; 5. 22; 9. 8, 18.

इरते:-from $\sqrt{ इर}$. (to go). 5. 27. इरन्ति-they move. 5. 27.

इराम्द्रता-inst. s. brought up with food. 6. 12.

इराम्-food. 10. 8.

इरावतीम्-the Iravati, name of a river. 9. 26.

इरिणम्-dice-board. 9. 8.

इलाबिलशयस्य-gen. lying in the bowels of earth. 6. 19.

इळा-atmospheric deity. 11. 48, 49.

हव-preposition. 1.4; particle. 1. 10; directly. 7. 31.

इवः-slight fear. 9. 30.

इषते:-from √इष् (to go.) 9.8. इषव:-arrows. 5. 4; 7. 4; 9. 16. 19; 10, 29, इषितसेनस्य-of इषितसेन. 2.11. इषीकया-by a kind of rush. 9. 8. इपीका-arrow, a kind of rush. 9.8. **इप:**-arrow. 6. 32; 9. 18. इषुधि:-quiver. 9. 13. इपुनाम-synonym of arrow. 2. 6. इपुम-arrow. 9. 18; 10. 29. इपुस्तुतौ-in praise of arrow. 2. 5. इपूर्णम्-of arrows. 9. 13. इपून्-acc. arrows. 2. 5; 9. 14, 17. इह-here. 1. 20; 4. 4; 5. 25; 7. 16. 31; 10. 27, 28; 11. 16, 24; 12, 3, 4, 17, 40. इहस्थानम्-belonging to this region. 7. 23.

ईचे-thou rulest. 6. 6. ईंग्रे-thou rulest. 6. 6. ईंग्रे-from √ईंग्रे (to praise.) 8. 7. ईंग्र-particle. 1. 9; 5. 28. ईंग्रे-suffix. 2. 5. ईंग्रे-furtherer. 3. 19. ईंग्रेजि-it raises its voice. 9. 4. ईंग्रेजि-it raises its voice. 9. 4. ईंग्रेजि-rower. 9. 4; promoter. 12. 3. ईंग्रेजि-the root √ईंग्रे to go. 4. 23. ईंग्रेजि-having well formed haunches. 4.13. ईंळा-a deity. 8. 7. ईंळा-earth. 7. 8.

ईळि:-√ईळ् to solicit or to worship. 7. 15. ईळितच्य:-he should be worshipped. 7. 16; 8. 8. ईशिपे-thou rulest. 6. 6. ईश्वर:-lord. 3. 12; 5. 7, 9. ईश्वरतमम्-most supreme lord. 11. 21. ईश्वरनामानि-synonyms of lord. 3. 11. ईश्वरपुत्र:-son of the lord. 6. 26. ईपिंगन:-impetuous. 4. 16. ईष्णेन-with quick. 4. 7. ईपते:-from \र्इप् (to go; to kill.) 9.18. ईपत्पिङ्गलः-slightly brown. 3. 18. ईपया-with intelligence. 2. 25; with power. 9. 10.

उ-particle: (1) separation (2)
expletive. 1. 5, 9.
उकार:-the letter u. 1. 5.
उक्रम्-it is explained. 4. 1; 7. 8, 17.
उक्थम्-it is explained. 4. 1; 7. 8, 17.
उक्थम्-hymn. 6. 4.
उक्थम्-hymns. 12. 34.
उक्थे:-from √उच् (to grow.) 12.9.
उक्चिन-they grow. 12. 9.
उक्चावचा:-various. 1. 3.
उक्चावचेषु-in various. 1. 4.
उक्चावचेषु-in various. 7. 3.
उक्चितम्-collected upwards. 4. 24.

उच्चृतम्—fastened up. 2. 5.

उचै:-upwards. 4 24; 9. 36.

उच्छति-it shines. 2. 18.

उच्छते:-from √वस् (to shine). 12.5.

उच्यते-it is called 2. 5, 6, 13, 15;

3. 3, 5, 15, 16; 4. 16, 18, 19,

21; 5. 1; 6. 7, 19, 30; 8. 1, 5,

22, 9 26; 10. 4, 7, 20, 32; 11.

23, 12, 2, 24, 26.

उच्यन्ते-they are called. 1. 1; 2. 6; 4. 16, 19; 5. 4, 6, 8, 11; 8. 2, 5.

उच्येते-they are called. 4. 19; 7. 16, 20; 12. 26.

उत्-prep. 1. 3.

उत्विद्ति-he draws out. 12. 29.

उत्ततान:-spread very far. 4.21.

उत्तमपुरुषयोगाः-having the combination with the first person. 7. 2.

उत्तमम्-highest. 7. 31.

उत्तमे-in the highest. 5. 3; 6. 17; 7. 11.

उत्तर:-answer. 1. 14; higher. 2. 11; next. 4. 27, the latter. 5. 3; last. 6. 1.

उत्तरम्-second part. 5. 27; the latter. 12. 13.

उत्तरस्याम्-in the following stanza. 12. 22.

उत्तरा-next. 1. 19; 2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26. उत्तरायि-next. 2. 10, 13, 15, 18.

20, 21, 23, 24, 27, 28; 3. 1, 7, 8, 9, 11, 13, 19, 20, 21; 4. 20.

उत्तराभि:-by succeeding (stanzas). 9. 8.

उत्तरे-next. 2. 28; 3. 9, 10, 11, 13, 19; two higher ones. 7. 16, 18, 20, 23, 31.

उत्तरेण-with the latter. 1. 5.

उत्तान:-wide spread. 4. 21.

उत्तानयो:-of two wide spread. 4.21.

उत्पन्नस्य-of the produced. 1. 2.

उत्पन्नानाम्-gen. produced. 1. 2.

उत्सः-cloud. D. 10. 9.

उत्सद्नात्-from rising upwards. 10. 9.

उत्सरणात्-from moving up. 10. 9. उत्सर्पणात्-from sun-rise. 12. 13.

उत्सहताम्-he may overpower. 4.19.

उत्साहकर्मेण:-ab. meaning to encourage. 1.7; meaning to sharpen. 10.6.

उत्स्नाता-stepped out. 7. 12.

उत्स्यन्द्नात्-from flowing upwards. 10. 9.

उद्कचर:-roaming over waters. 4.16.

उद्कवत्यौ-having water. 5. 2.

उद्कदानम्-gift of water. 6. 34.

उदक्ताम-synonym of water. 2. 22, 25; 5. 19; 7. 24; 9. 26; 12. 26.

उदकनामानि-synonyms of water. 2, 24, उदकम्-water. 2. 22. 24; 4. 19; 5. 14, 16, 19; 6. 2, 7, 28; 10. 4, 16; 11, 41, 43, 44. उद्कवति-abounding in water. 11. 37 उद्कवन्तम्-having water. 10. 13. उदकस्य-of water. 3. 12: 7. 17, 24; 10. 41; 11. 49; 12. 8. उद्कानि-waters. 10. 34; 11. 25. 36, 50, उदके-in water. 6. 27; 10. 12. उदकेन-with water. 2. 22; 6. 26. 36; 7. 24; 10. 31; 12. 9. उद्केन्धनः-with water as its fuel. 7. 23. उदकेषु-in waters. 10. 44; 12. 32. उदकै:-with waters. 6. 30. उद्कोपशमन -extinguishable by water. 7. 23. उदगमत्-it has gone up. 12. 16. उद्धि:-ocean. 6. 5. उद्न्यते:-from the verb udanya (to moisten). 11. 15. उदन्यु:-one who seeks water. 11. 15; cataka bird. D. उदयेन-with sun-rise. 12. 14, 28. उदयेषु-in sun-rises. 11. 23. उद्रम्-belly. 4. 7. उदरेषु-in bellies. 6. 4. उद्शिश्रियत्-he has uplifted. 11. 10. उदात्तः-accented. 5. 5.

उदात्तम्-accute. 4. 25; 6. 28. उदाहरन्ति-they quote. 3. 3, 5; 5. 27; 7. 8. उदाहरिष्यामः-we shall quote. 3. 1; 11. 2. उदित:-risen. 5. 9. उदितानुवादः-paraphrase of what was said. 1. 16. उदांचि-in the northern. 7. 23. उदीच्येषु-among the northerners. 2. 2. उदीर्णान-raised. 3, 20. उदेषि-thou risest. 7. 23. उद्गततमः-most come out. 9. 32. **उद्गतम्**–gone up. 2. 7. उद्गाता-chanter. 1. 8; 7. 5. उद्दोर्णम्-pierced at top. 3. 20. उद्देश:-principle. 12. 40. उद्धततर:-very high. 2. 11. उद्भतत्रम्-very much raised. 6.19. उद्धर-uproot. 6. 3. उद्धतम्-extracted. 3. 20; held up. 8. 15. उद्यन्-rising. 2. 21. उद्यन्ति-they grow. 6. 36. उद्वत:-uplands. 10. 20. उद्वहन्ति-they uplift. 12. 15. उनित-it wets. 2. 24. उनत्ते:-from √उद् (to issue out). 10. 9; (to moisten). 10. 41. उन्निन्यथु:-you raised up. 6. 36. उन्नेतुम्-to uplift. 9. 3. उप-prep. 1.3.

उपकत्त्रा:-flowing near to the arm-pit. 1. 9.

उपक्रमञ्जूति-begining from the original. 1. 1.

उपकान्ते-brought near each other. 8. 11.

उपन्नति-they deal blows. 9. 20.

उपजन:-birth. 4. 20.

उपजनम्-accession. 1. 3.

उपजनाः-additions. 4. 7.

उपजिष्टयः-smellers. 3. 20.

उपजिह्निका:-emmets. 3. 20.

उपजीवन्ति-they live. 11. 41, 47.

उपतस्थः-they attended. 7. 26.

उपतिष्टन्ते-they approach. 6. 8.

उपद्धाति-he puts. 7. 31.

उपद्याकमी-meaning to protect.

4. 17.

उपदस्यन्ति-they are destroyed. 7. 23.

उपदासयति—he causes to exhaust. 2. 17; 7. 23.

उपदिशः-side-quarters. 2. 15; 6. 1.

उपदेश:-reference. 1. 1.

उपदेशस्य-of reference. 3. 21.

उपदेशाय-for oral instruction. 1. 20.

उपदेशेन-by oral instruction. 1. 20.

उपघाम-penultimate. 5. 12.

उपधालोप:-elision of the penultimate. 2. 1.

उपधाविकार:-modification of the penultimate. 2. 1.

उपधेहि-place near. 4. 20.

उपनिषद्वर्गः-description of the Upanisad. 3. 12.

उपपद्येत-it may be possible. 11.23.

उपपद्यते-it is possible. 1. 2, 13, 14; 7. 23: 8. 2.

उपपर्चन:-attached. 6. 17.

उपिपादियिषेत्-desid. from √पद with उप, one should try to make it possible. 2. 2.

डपप्रैत-let it come near. 6.22.

उपबन्ध:-suffix. 1. 8.

उपवन्धम्-inflection. 1. 7; 6. 16.

उपभव-be near. 4. 25.

उपमाः-similes. 3. 5, 13.

उपमानस्य-of the particle of comparison. 7. 31.

उपमार्थीय:-it has the sense of comparison. 1. 4.

डपमार्थ-in the sense of comparison. 1. 4; 3. 16; 4. 11; 5. 22, 28; 6. 8; 7. 20; 8. 19; 9. 6; 11. 47; 12. 8, 19, 29.

उपमार्थेन-by way of comparison. 2. 16.

उपिममीते-he compares. 1. 4; 3. 13, 14; 5. 26.

उपमोत्तमया-inst. last but one. 1.19.

उपयमनप्रतिषेध:-prohibition of marriage. 3. 5.

उपयोजनानि-teams. 2. 28.

उपर:-cloud, mountain. 2. 21.

उपरता:-inactive, 2, 21,

उपरमन्ते-they rest. 2.21. उपरमयति-it renders quiet. 2. 18. उपरिभावम्-above. 1.3. उपरिष्टात्-later on. 1. 4, 15, 20; 2. 6, 13, 23, 24, 27; 4, 10, 15, 16; 6. 4, 9; 7. 9, 20. डपलः-cloud, mountain. 2. 21. उपलप्रचिर्णा-stone-grinder. 6. 5, 6. उपलप्रचेपिणी-one who throws on stones. 6. 5. उपितङ्गी-replacing. 10. 17. उपलेषु-on stones. 6. 5. उपन्याख्यातम्-it has been explained. 2. 12. उपशाम्यन्-becoming extinguished. उपश्वासय-fill with roar. 9. 13. उपसन्नाय-to a resident pupil. 2.3. उपसर्गः-preposition. 3. 16; 5. 5; 6. 1, 22. उपसर्गनिपाताः-prepositions and particles. 1. 1, 12. उपसर्गाः-prepositions. 1. 3. उपसर्तेव्यम्-to be approached. 3. 2. उपसीदेम-we honoured. 12. 39. उपसृष्ट:-preceded by preposition. 1. 17; 4..23. उपस्तुम:-we praise. 8. 7. उपस्थानम्-bosom. 9. 37. उपस्थानात-from the bosom. 9. 39. उपस्थाने-in proximity. 7. 26; 8. 15, 18; 9. 40.

उपस्थितान्-dependents. 6. 17. उपस्थे-in lap. 6. 6. उपहितेन-by accomplishing. 5.12. उपह्नये-I invoke. 11. 43. उपाकुरुपे-thou favourest. 5. 25. उपागमत्-he has obtained. 3. 4. उपाचार:-use. 1. 4. उपादार्श-he has been seen up. 4. 16. उपादीयमान:-being seized upon. 7. 23. उपालभ्यन्ते-they are found fault with. 1. 14. उपावस्ज-bestow. 8. 17. उपाशंसनीय:-to be expected. 1. 6. उपाहरन्ति-they accomplish. 2.20. उपेचितन्यम्-to be ascertained. 1. 15, 17; 2. 6; 7. 5. उपेचितन्या:-they should be noted. 1. 3, 11. डपेयते-it is approached. 12. 13. उपेयात्-he should approach. 12. 13. उपैतु-let her approach. 11. 29. उपोनद्भ-fastened near (the belly). 6. 19. उडजते:-from √उडज् (to subdue). 6. 8; (to press down.) 7. 12. उभयप्रधाना-primarily addressed to both. 5. 12; 10. 3. उभयम्-both. 1. 4, 5. उभयतिङ्गा-having both characteristic marks. 2. 8.

उभयवन्ति-addressed to both. 8.22. उभयविधा:-of both kinds. 7. 7. डमाभ्याम्-with both. 1. 4; 4. 4. ਤਮੇ-both. 1. 1; 8. 15. डभौ-both. 4. 4; 6. 33. उरण.-sheep. 5 21. उरणमथि:-sheep-killer. 5. 21. उराण:-making wide. 6. 17. डर-wide. 5. 13; 6 17; 11. 15. उरुकरम्-spreader. 9. 20. उरुज्ञयणः-wide-dweller. 9. 3. उरिज्ञरा-the Urunjira, name of a river, 9, 26 उरुतरम्-more wide. 8. 9. उरुत्वेन-widely. 8. 10. उस्भूतम्-very wide. 11. 21. उरुष्यति:-to protect. 5. 23. उरुष्याण:-protecting. 5. 23. उर्वभ्यरनुते-she gets much. 5. 13. उर्वशी-name of a nymph. 5. 13; a divine woman. 11.35, 36, 49. डर्चः-broad. 2. 26. उल्लाम-mortar. 9. 20, 35. उल्लबसुसबे-mortar and pestle. 9.35. उल्वम्-cover. 6. 35. डवाच-he said. 2. 10. उश्रत्य:-desiring. 12. 45. डशत्यौ-desirous. 9. 39. उशिज्-name of a seer. 6. 10. डशिज:-of Usij. 6. 10. उशीरम्-a plant. 2. 5.

डप:-of dawn. 12. 2, 6. उषसम्-dawn. 3. 16. उपा:-dawn. 2. 18; 4. 16; 5. 21; 7. 29; 8. 10; atmospheric deity. 11. 46-48; celestial deity. 12. 5. उषासानक्रा-dawn and night. 8. 10. उषोनामानि-synonyms of dawn. 2. 18. उष्णनाम-synonym of heat. 11. 25. उप्णम्-heat. 2 2. उष्णवर्षः-with heat and rain. 2, 22, उष्णिक्-a metre. 7. 12. उष्णीषम्-head-dress. 7. 12. उप्पोषिपी-having a head-dress. 7, 12, उम्रा-cow. 4. 19. उस्राविण:-flowing. 4. 19. उस्तिया-cow. 4. 19. **उद्ध**:-they said. 2.10; 3.17. ऊतये-for protection. 4. 17. ऊति:-protection. 2. 2; 5. 3. ऊत्या-with protection. 12. 21. কঘ:-udder, night. 6. 19. ऊनाचरा-having less syllables 7. 13. ऊरुभ्याम्-with thighs. 5. 13. जरू-thighs. 8. 10. उर्करम्-food-maker. 9. 20. ऊर्ज्-food. 3. 8. ऊर्जयति-it makes strong. 3. 8.

ऊर्जाहुती-worshipped with foodoblations. 9. 42, 43.

ऊर्जाह्वान्यो-to be worshipped with food-oblations. 9. 42, 43.

ऊर्जेदीर्थम्-pierced for food. 3. 20.

ऊर्णा-wool. 5. 21.

ऊर्णावान्-having wool. 5. 21.

क्रणेंति:-from √क्रणुं (to cover). 2. 26; 5. 21, 23; 6. 35.

ऊदेरम-granary. 3. 20.

ऊर्ध्वगतिप्रतिषिद्धा—upward motion is denied. 2. 11.

ऊर्ध्वतानः-spread very high. 4. 21. ऊर्ध्ववन्धनः-having a top-knot. 12. 38.

ऊर्ध्वेबोधन:-expanding at the top. 12. 38.

ऊर्ध्वम्-after. 12. 1.

ऊर्ध्वंबम्-having a hole at the top. 9. 20.

ऊह्यते-it is considered. 12. 3.

चक्-stanza. 1. 8; 2. 16; 3. 4; 5. 13; 9. 4, 6, 23; 10. 26, 32; 12. 10.

ऋक्संस्तविकी-a stanza of joint praise. 7. 8.

ऋचर:-thorn. 9. 32.

ऋचा:-stars. 3. 20.

ऋग्भाज:-to whom stanzas are addressed. 7. 13.

ऋग्मन्तम्—having stanzas addressed to himself. 7. 26.

ऋग्मियम्-wothy of honour. 7. 26.

ऋग्यष्टा-one who sacrifices with the stanzas of Rgveda. 3.19.

ऋङ्मिश्रम्-accompanied with a stanza. 4. 6.

ऋचः-stanzas. 1. 8; 7. 1; 10. 20.

ऋचम्-stanza. 2. 8; 7. 8.

ऋचा-stanzas. 6. 23; 7. 12.

ऋचि-in the stanza. 2. 20; 5. 27; 10. 16; 11. 11, 20; 12. 20, 29, 30-33.

ऋच्छत-seek. 3. 17.

ऋच्छति–he moves. 4. 18; it raises. 9. 2.

ऋ•छते:-from $\sqrt{\pi}$. (to go, to befall, to injure). 1. 9; 2. 7; 5. 7.

ऋच्छते:-from √ऋच्छ् (to be stiff). 9. 32.

ऋजीषम् -residue. 5. 12.

ऋजः-straight. 6. 21.

ऋजुगामिनः-going straight. 10. 3. ऋजुगामिनाम्-of straight-forward. 12. 39.

ऋजुगामिनी-flowing straight. 9. 26. ऋजुतमै:-with most straight. 8. 19.

ऋजूकप्रभवा-rising in the rjūka country. 9. 26.

ऋक्षति:-the verb ऋञ्ज् to decorate. 6. 21.

ऋणाते:-from √ऋण् (to go). 9. 8. ऋणे-in debt. 5. 25.

ऋतः-name of a god. 10. 40, 42. ऋतपर्थः-having wings of law. 8. 19.

ऋतम्-water. 2. 25.

ऋतवः-seasons. 7. 8.

ऋतवत्यः-having water. 2. 25.

ऋतावृतौ-in the turning of sacred rites. 8. 17.

ऋतु:-a moment. 2. 25.

ऋतुकालः-proper season. 12. 46.

ऋतुकालेषु-in proper seasons. 1. 19; 3. 5.

ऋतुगामिनाम्-gen. going at proper season. 12. 39.

ऋतुङ्ग्दःस्तोमपृष्टस्य-of season, metre, hymn, etc. 7. 11.

ऋतुदेवताः-having seasons as deities. 8. 22.

ऋतुयाजी-one who sacrifices in proper season. 3. 19.

ऋतुयाजेषु-in sacrifices to seasons. 8. 2.

ऋतेन-with sacred rite. 11. 15. ऋतिक्-priest. 3. 19.

ऋत्विक्रमेणाम्-of the duties of a priest. 1. 8.

ऋत्विङ्नामानि-synonyms of priest. 3. 19.

ऋत्विज:-priests. 7. 30; 8. 2.

ऋदुदर:-Soma. 6. 4.

ऋदूपे-knocking down from a distance. 6. 4, 33.

ऋद्रामः-most abundant. 3. 20.

ऋषक्-isolation; prosperity. 4. 25. ऋष्वन्-prosperous. 4. 25.

ऋशेखें-in the sense of prosperity. 4. 25.

ऋभोते:-from √ऋष् (to increase). 3. 20.

ऋबीसम्-earth. 6. 35.

ऋभव:-Rbhus. 11. 15, 16; rays of the sun. 11. 16.

ऋभु:-Rbhu. 11. 16.

ऋभूणाम्-of the Rbhus. 9. 3.

ऋभो:-of Rbhu. 11. 16.

ऋषयः-seers. 1. 20; 4. 27; 7. 4; 11. 19; 12 36.

乘喃:-seer. 2. 11, 24; 3. 11; 4. 15, 16, 19; 5. 2; 6. 25; 7. 1, 13; 9. 23; 10. 5, 32, 42.

ऋषिपुज्या:-of a seer's daughter. 5. 2.

ऋषिम्-seer. 4. 14.

ऋषीयानि-luminaries, senses. 10.26.

ऋषीणाम्-of seers. 2.11; 3.17; 7.3.

ऋषीन्-seers. 6. 5.

ऋषे:-of the seer. 9. 8; 10. 10, 46. ऋष्टिषेणस्य-of ऋष्टिषेण. 2. 11.

एक:-one. 1. 8, 19; 2. 6; 3. 10; 6. 5; 7. 4; 12. 29.

प्ककपातः-having one potsherd. 7.24.

प्कचारिगम्-moving on one leg. 4.27.

एकतः-from one. 4. 6.

एकदेवतानि-consecrated to one

deity. 5. 11. एकपदिनक्कम्-explanation of single word. 9.26. एकपदानि-single words. 2. 2. एकपदिका-name of a list. 1. 14. एकपर्वसु-loc. having one member. 2. 2. पुक्रपात्-one-footed. 12. 29. 30, 32, 33, एकम् one. 1. 20; 12. 40; Some. 6. 13, 31; 7. 6, 9, 20; 10, 16, 26, 34. एकालङ्गम्-having the characteristic mark in one stanza. 12, 40. प्कवचनानि-singular number. 4.15. एकवचनार्थः-having the meaning of the singular. 6. 16. एकविंशति:-twenty one. 2. 7. एकविंशस्तोमः-a hymn. 7. 11. एकशतम्-one hundred and one. 2. 24. एकशब्दानि-single words. 4. 1. एकस्मै-for one. 1. 19. एकस्य-of one. 2. 13; 7. 4, 5. एकस्या:-of one. 12. 7. **एकादश**-eleven. 2. 28; 3. 9, 13; 8. 22. एकार्थम्-having one meaning. 4.1. एके-some. 1. 7, 8, 9, 12; 2. 2; 3. 3, 4, 5, 8; 5. 3, 12; 7. 13; 8. 21; 10. 3; 11. 6; 12. 1.

एकेन-with one. 5. 11; 12. 29.

एकेषाम्-of some. 1. 14.

एकेषु-among some. 2. 2. एकेकस्याः-of each and every one. 7. 5. प्कोपसर्गात्-with one preposition. पुतन्-this. 1. 1. 4, 7, 13, 14, 16; 2. 2. 10, 13, 15, 23, 24, 27; 3. 4. 11; 4. 1, 6, 13, 15; 5. 3. 7, 8, 11; 6, 16, 27, 28; 7, 2, 3. 4, 5, 7, 23, 24; 8. 2, 9; 9. 8; 11. 16, 38, 39, 48; 12. 5, 9, 28, 40, एततर:-has come nearer. 3. 16. प्तत्सु-among them. 8. 20. एतवा-with this. 7. 28, 29. एतयोः-du. of these. 1. 3. पुतानि-these. 1. 1; 5. 25; 7. 8, 10. 11, 23; 10, 26, 42, 43. प्ताभ्याम्-with these. 1. 5; 2. 21; 7. 26. पुताभि:-with these. 11. 12. पुताम्-her. 2. 8; 7. 8, 27. पुतावताम्-of so many. 1. 20. पुतस्मात्-from the same. 1. 20; 2. 5, 6, 8, 13, 17; 5, 1, 2, 4, 7, 14, 22, 26; 6. 1, 17; 7. 29; 8. 2; 9. 8; 10. 44; 11. 39, 47; 12. 13. एतस्मिन्-in this. 1. 4, 5; 5. 11; 7. 3; 10. 26. एतस्य-of this. 1. 3; 2. 23; 3. 7, 9; 7. 23; 11. 3, 4; 12. 7. एतस्या:-of this. 6. 2.

एतस्याम्-in this. 5. 27; 12. 24. प्ता:-these. 5. 11; 7. 31; 10. 20. एतान्-these. 10. 9; 12. 9. प्ताम-this. 3. 3. प्तावन्तः-so many, 1 20. पुतावन्ति-so many. 1. 20. प्ति-he goes. 2. 17; 8. 10; 9. 40; 12. 27. पुत-may he go. 8. 13. एते-these. 1. 4; 5. 4; 7. 7, 16, 18, 20, 23, 31, 8, 17: 9. 9; these two. 3. 13; 12. 26. प्ते:-from √इ (to go). 1 13, 7. 14; 10 1; 11. 24. प्तेन-with it. 1. 2, 10, 11, 14, 15, 17; 2, 14; 4, 12, 25; 5, 5, 28; 6. 17. प्तेभ्य:-to these. 7. 9, 25 प्तेषाम्-of these. 1. 3; 3. 17. प्तेष्र-in these. 7. 11. एत्य-having come. 1. 5. एधमानान्-the haughty. 6. 22. एनत्-this. 1. 9; 8. 1; 11. 47. एनम्-him. 1. 16; 2. 10, 12, 14; 3. 19, 21: 5. 4, 12; 6. 14; 7. 19, 21, 22, 23, 26, 28, 29; 8, 2, 3; 10. 5, 8, 9, 13, 47, 11. 2, 23. एनया-with it 6. 12. प्नयो:-of these two. 3. 22. पुनस्-sin. 11. 24.

प्ना:-these. 3. 21; 9. 26, 27, 28.

एनान्-them. 9. 7, 8; 12. 43.

एनानि-these. 1. 13, 14; 4. 23, 25; 5. 4. एनाम्-her. 1. 13, 14, 19; 2. 19; 3. 3, 5, 6; 5, 28; 9, 26, 30; 10. 29; 11. 25, 43, 46. एने-these two. 2. 20; 3. 22; 5. 10. एनेन-by this. 2 5; 3. 21; 4. 4; 8. 1. पनो-them. 6. 36. प्रि-with these. 9. 7. प्रभ्य:-from these, 10, 26. एयाते-3. du. \overline{A} . of $\sqrt{\xi}$ (to go) with Mr. they come. 5. 28. प्रिने-thev established. 4. 23. एव-indeed, ind 1 1. etc. एवम्-in this manner. 1. 3: 4. 16; 7. 3, 7. etc. एवंकमो-having the same meaning 5. 2. एवंसति-being so. 1. 14. **yy:**-this. 1. 4, 5, 11, 14, 16, 20: 4. 19; 7. 7, 9, 23, 24; 8. 2, 3, 5; 9. 41, 42; 10. 5; 11. 11, 20, 43; 12. 2, 7, 20, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 40. एषिग-ambitious. 4 16. एष्णेन-with vigorous. 4. 7. पुष्पोषु-in rites leading to. 6. 22. एषा-this. 1. 14; 2. 7, 8, 9, 10, 16, 18, 19, 21; 3. 8, 21; 5. 13; 7. 1, 14, 15, 19, 20, 21;8. 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20; 9, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13,

14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40; 10, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14. 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46; 11. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; 12, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 25, 26, 27, 28, 35. 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45.

प्याम्-of these. 1. 13; 4. 13; 7. 4. 23; 9. 5, 33; 10. 26; 11. 19. पश्च-in them. 1. 3.

ऐकारान्तम्-ending in ऐ 1. 17.

ऐतिहासिका:-legendarians. 2.16, 12.1,10. ऐन्द्रः addressed to Indra. 5.12. ऐन्द्री-addressed to Indra. 4.16. ऐन्द्रे-loc addressed to Indra. 112. ऐन्द्रयाम्-in a (stanza) addressed to Indra. 11.20; 12.20, 33. ऐन्द्रयाम्-in a stanza addressed to Indra and Agni. 12.30.

एश्वर्यकर्माण:-meaning to be prosperous. 3. 11 ऐश्वर्यम्-power. 1. 3; 8-2; prosperity. 3. 11. ऐश्वर्येण-with prosperity. 3. 11. श्रोक:-dwelling place. 3. 3; 9. 5. स्रोकार:-the letter स्रो. 2. 5. श्रोब:-flood, 2 2. त्रोज:-vigour. 6. 8. म्रोजते:-from √म्रोज् (to be strong). 6. 8. श्रोजसा-with vigour. 6. 8; 8. 2. श्रोदनम्-cloud. 6. 34: rice. 7. 13. श्रोप्यन्ते–they are crowded. 12. 5. श्रोमास:-protectors. 6. 9; 12. 40. भ्रोषति-it burns. 9. 27. न्रोषधयः-herbs. 4. 25; 6. 3. 36; 9. 8, 27, 28. श्रोषधाहुत्या-with the floral oblation. 10. 21. भ्रोषधि:-herb, Soma. 8. 6; 11. 2,5. श्रोषधिपर्यन्तानि-up to herbs. 7.4, 7. ग्रोषधिवनस्पतिभ्यः-from herbs and plants. 8. 5. श्रोषधिवनस्पतिषु-in herbs and trees. 6. 36. श्रोषधी:-herbs. 2. 22; 6. 8. श्रोषद्धयन्ति-they suck the burning element. 9. 27.

श्रोत्तमिकानि-addressed to celestial deities. 7. 23.

श्रोदुम्बरायगः-name of a teacher. 1. 1.

श्रोदेशिकमिव-like an enumerative one. 1. 4.

श्रोपमन्यवः—name of a teacher. 1. 1; 2. 2, 6, 11; 3. 8, 11, 18, 19; 5. 7; 6. 30; 10. 8.

श्रोपमिक:-belonging to a simile.
3. 4.

श्रौपामिकम्-metaphorical. 4. 8; 7. 12, 13, 17.

श्रोर्णवामः-name of a teacher. 2. 26, 6, 13; 7, 15; 12, 1, 19. श्रोषधम्-floral, 5, 28.

कंसम्-white copper. 7. 23.

**-who. 1. 6, 13, 14; 2. 16; 4. 2; 6. 13, 24, 31; 7. 22, 30; 8. 2, 17; loving, or surpassing, or happy. 10. 22.

कक्र्य-name of a metre. 7. 12.

ककुभिनी-having an elevation. 7. 12.

कत्र:-arm-pit. 2. 2.

कत्तम्-arm-pit. 2. 2.

कचीवान्-having secluded apartments. 6. 10.

कच्या-girth. 2. 2; 6. 28.

कद्याः-girdling circles. 3. 9.

कच्यावान्-having secluded apartments. 6. 10.

कच्छ:-mouth and shell. 4. 18.

कच्छप:-tortoise. 4. 18.

कच्छम्-mouth. 4. 18.

कच्छेन-with shell and mouth. 4.18.

कञ्चित्-some. 6. 30.

कटुकिम्ना-with bitterness. 5. 4.

कण:-minute. 6. 30.

कण्ति:-the verb कण्. 6. 30.

कणते:-from √कण् (to be small). 6.30.

क्येघात:-striking till his desire is satisfied. 5. 11.

क्येह्तः-drinking till his desire is satisfied. 5.11.

कण्टक:-thorn. 9. 32.

कण्टते:-from \sqrt{ave} (to go). 9 32.

करवप्रभव:-born of Kanva. 3. 17.

करवस्य-of Kanva. 3. 17.

कथम्-how. 1. 4, 8; 3. 22; 5. 23; 9. 30; 11. 23, 25.

कथितम्-said. 11. 7.

कदाचित्-ever. 3. 16.

कद्राति-very contemptible gait. 2. 3.

कनते:-from $\sqrt{$ कन् (to shine). 4. 15.

कनीयसा-with the lower. 3. 13.

कनीयान्-younger. 2. 10.

कनीयांसम्-lower. 3. 13.

कन्तपः-pricking whomsoever.

9. 32.

कन्यके-two girls. 4. 15.

कन्ययोः-of two girls. 4. 15.

कन्या -girl. 2. 27; 4. 15.

कन्यानाम्-of maidens. 10. 21.

कपना:-creeping. 6. 4.

कपालानि-dishes, 7. 24.

कपि:-monkey. 3. 18.

कपिक्षतः-francoline partridge. 3. 18: 9. 4.

कपुयम्-impure. 5. 24.

कपुरा:-impure. 5. 24; 6. 19.

毒項-expletive. 1. 9; happiness. 2. 14; comfortable. 10. 4; whom. 4. 2; 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9; 12. 15.

कमन:-loving. 10. 22.

कमनीय:-delightful. 2. 2.

कमनीयदेव:-delightful god. 5.27.

कमनीयभोजा:-who use delightful objects. 2. 2.

कमनीयम्-delightful. 2. 3; melodious. 3. 18.

कमनीया-to be loved. 4. 15.

कमनेन-by the lover. 4. 15.

कंपना-creeping. 6. 4.

कंबल:-blanket 2. 2.

कंबलभोजा:-who use blankets. 2.2.

कंबोजा:-the Kambojas. 2. 2.

कंबोजेषु-among the Kambojas. 2.2.

करणात्-from doing. 10. 8.

करस्त्री arms. 6. 17.

करिष्यति-he will do. 1. 4, 5.

करिष्यन्ति-they will act. 4. 20.

करूबती-having gaps in teeth. 6. 30, 31.

करोति-he does. 2. 6, 8, 9; 9. 18; 12. 11.

करोतिकर्मणः-ab. meaning to do.

8. 13.

करोतिकमी-meaning to make. 4.19. करोतिकिरती-making and scattering. 2. 8.

करोतु-let him do. 1. 5.

कर्णः-ear. 1. 9.

कर्णाभ्याम्-with ears. 7. 3.

कर्णा-cars, 10, 4,

कर्तन-do. 4. 7.

कर्ती-composer. 3. 11; maker. 5. 21; 6. 6, 35; 10. 25.

कर्तारो-two workers. 8. 12.

कर्म-function. 1. 12, 14; 2. 28; 3.

1, 13, 22; 4, 17; 7, 8, 10, 11, 23, 27; 12, 17, 32.

कर्मकर्म-every action. 12. 18.

कमेजन्मान:-born from action. 7.4.

कर्मण:-of the deed. 5. 24; actions. 12. 32.

कमेंगा-with action. 2. 22; 6. 26; 10. 10; 11. 27.

कर्भणाम्-of actions. 4. 11; 6. 17.

कर्मिण-in action. 11. 23; 12. 45.

कर्मेखे-for the action. 11. 15.

कर्मतिषु-in the extention of works. 11. 24.

कर्मनाम-synonym of action. 2. 13; 5. 12.

कर्मनामानि-synonyms of action. 3. 1.

कर्मे पृथक्त्वात्-from separateness of functions. 7. 5.

कर्मभि:-with actions. 2. 9, 24;

with actions, with names. D. 6. 30; with actions. 7. 6, 7, 13, 20, 28; 11. 16; 12. 27, 30.

कमैभ्य:-from actions. 7. 25.

कमेवन्तः-active. 10. 22.

कमैवसु:-rich in actions. 11. 26.

कमैसंपितः-accomplishment of action. 1. 2.

कमेसु-in actions. 5. 1, 10; 11. 23. कमोिश्य-works. 2. 17, 20; 3. 7, 8,

9; 4. 19, 25; 5. 4; 7. 5, 23; 11. 16; 12. 28, 34.

कमीत्मानः-whose selves are action.

कर्मोपमा-simile in action. 3. 15.

कमोपसंग्रह:-conjunction of meanings.1. 4.

कमोंपसंप्रहाथे-in the sense of conjunction, 1. 4.

कर्मोपसंयोगः-secondary meaning. 1.3.

कलशः-jar. 11. 12.

कला:-small parts. 6. 6; particular quantities. 11. 12.

किल:-a particular quantity. 11. 12.

कल्पते:-from √क्लुप् (to manage). 6. 8.

कस्पयावहै-Sb. we two will regulate. 12. 28.

कल्यास्कर्मासः-of blessed actions. 11. 14.

कल्याग्यचके-loc. whose wheels are

good. 10. 3.

कल्याण्डिह्न-having a blessed tongue. 8. 6.

कल्याणदान:-of bountiful gifts. 2. 24; 5. 27; 6. 14.

कल्याणदानाः-munificient givers. 6. 23.

कल्याग्रदेव:-benevolent god. 5.27.

कत्याणनाम-synonym of good. 9.2.

कल्याग्रपाग्यि:-whose hands are blessed 2. 28.

कल्याणप्रज्ञः-of blessed wisdom. 11. 14.

कल्याणभद्राम्-blessed. 11. 34.

कल्याणम्-good. 2. 3, 9. 2.

कत्त्याणमङ्गलः-of blessed auspiciousness. 9. 4.

कल्याणवर्णेरूपः-whose beauty has an agreeable colour. 2. 3.

कल्याणवर्णस्य-of agreeable colour. 2. 3.

करपाणवासा:-clad in beautiful garments. 1. 19.

कल्याण्विद्य:-one whose knowledge is excellent. 6. 14.

कल्याग्रवीरः-blessed hero. 9. 12.

कत्याण्वीराः-blessed heroes. 1. 7.

कल्याणसार्थः-blessed charioteer. 9. 16.

कल्याणहस्तः-of blessed hands.

कल्याणीम्-blessed. 2.11; 11.11. कल्याणे-in blessed. 11.19.

कल्यागोर्मि:-having beautiful wayes, 5, 27, कल्याण्याम्-in blessed. 7. 22; 11. 19; 12. 39. कवचम्-armour. 5. 25. कविन:-wearing coats of mail. 10. 30. कवते:-from \sqrt{a} (to praise). 12. 13. कवनम्-water. 10. 4. कशा-whip. 9. 19. कषते:-from √कप्. (to rub against). 2. 2. कसते:-from $\sqrt{\pi}$ स् (to shine). 4.10. कस्माचित्-from a particular. 7. 3. कस्मात्-from what. 1. 1, 4; 2. 10. 13, 15, 18, 20, 21, 23; 7, 14, 19, 21, 29; 8. 1, 4; 10. 12; 11. 12; 12. 13. कस्यचित्-of a particular. 7. 3. का-what. 7. 12; 11. 25. काक.-crow. 3. 18. काकुदम्-palate. 5. 26, 27. कांचितम्-slightly bent. 5. 25. काटकम्-a Kathaka passage. 10. 5. कार्यः-one-eyed. 6. 30. काणुका-beloved. 1. 15. कात्थक्य:-name of a teacher. 8. 5, 6, 10, 17; 9. 41, 42. कान्त:-beloved. 5. 11. कान्तकानि-dear. 5. 11. कान्तदरीनः-of agreeable sight.

12. 13.

कान्तानि-desired, 10, 26. कान्ति:-desire. 5. 14. कान्तिकर्मणः-ab. meaning to desire. 4, 15; 6, 10; 7, 12; 10, 38; 11, 5: 12. 5. कान्तिकर्माणः-meaning to desire. 3. 9. कान्तिहतः-satisfaction of desire to full. 5. 11. कामदेवता-optional deity. 7. 4. कामयते-he desirse. 1. 8; 6. 28; 10. 17. कामयन्तः-desiring. 6. 26. कामयन्ताम्-let them desire. 12. 46. कामयमान:-loving, 4. 14; 6. 21, 28, 31. कामयमाना-desirous. 1. 19; 3. 5. कामयमाना:-desiring. 5. 18; 8. 18. कामयमानान्-desiring. 6. 13. कामयमाने-loving. 9. 39. कामयामहे-we desire. 2. 7. कामयेताम्-vou both desire. 9. 42, 43. कामवान्-possessing desire. 10. 42. कामाः-desires. 4. 6. कामान्-desires. 1. 7, 20; 4. 16. कामै:-with desires. 12. 21. काय:-body. 9. 20. कायम्-body. 12. 30. काये-in the body. 4. 16; 5. 25; 6. 17. कारितम्-caused to be made. 1. 13. कारस्त्येम्-completion. 1. 15.

कार्मनामिकः-indicatory of its meaning. 1. 13.

कार्षी:-do. 1. 5.

काल:-time. 1. 6, 2. 18, 25; 12. 1, 5, 12, 13.

कालकर्योपेत:-endowed with black ears. 6. 30.

कालयते:-from √काल् (to go). 2.25. कालानुवादम्-announcement of time. 12.13.

काले-in time. 5. 11; 8. 17

कालेकाले-at every occasion. 8. 17;

कालै:-with periods of time. 8. 3. काशनात्-from shining. 12. 25.

काशि:-fist. 6. 1.

काश्चित-some one. 7. 13.

कारयपः-son of Kasyapa. 12. 40.

काष्ट्र-the sun, destination. 2. 15.

काष्टा:-quarters, side-quarters, the sun, destination, waters.
2. 15.

किंशुकम्-a flower. 12. 8.

किञ्च-anything. 2. 14

किंचित्-whatever. 7.8, 11, 20; 12.40.

किञ्चित्पुष्पफला-having scanty fruit and flower. 1. 20.

कितव:-gambler. 5. 22.

कितवात्-from a gambler. 3. 16.

किम्-what. 1. 13, 14; 2. 2; 5. 22; 6. 11, 32; 8. 21.

किंकता:-what did they? 6. 32.

किमर्थम्-to what purpose. 8. 22.

कियद्धाः-holder of much 6. 20.

किरति-he scatters. 2. 8.

किरते:-from √कॄ (to scatter). 9. 14; 11. 12.

किल-particle: I. excellence of knowledge. 2. with **द्र** or नद्र is used in asking questions. 1. 5.

किल्बिषम् - fault. 11. 24.

किल्भिदम्-destroyer of glory.

11. 24.

कीकटा-country of the barbarians. 6. 32.

कीकटा:-barbarious. 6. 32.

कीर्तिम्-fame 11. 24.

कु श्रंचितम्-crooked. 5. 25.

कुजते:-from $\sqrt{3}$ क्ज् (to be crooked). 7. 12.

कुटते:-from √कुट् (to be crooked). 6. 30.

कुटिलगामिनी-winding. 9. 26.

कुटिलानि-bends. 2. 28.

कुणारुम्-sounding. 2. 2.

कुरसः-thunderbolt, a seer. 3. 11; name of a god. 7. 10.

कुत्सायाम्-in contempt. 3. 18.

कुत्सितम्-contempt. 1. 20; 5. 24.

कुत्सितार्थीयम्—in the sense of contempt. 5. 7.

कुपानम्-of difficult drinking. 3.19. कुप्यते:-from √कुप् (to be angry).
3. 19.

कुञ्ज:-crooked. 7. 12.

इमार:-boy. 5. 19.

इमुदकम्-lotus. 4. 18.

ਭर-do. 6. 10, 31; 10, 8; 11, 30.

₹5:-name of a tribe. 6. 22.

कुरुगमगात्-from going to the Kurus, 6, 22.

क्रजः-name of a king. 6. 22.

कुरुतन-do. 4. 7.

कुर्थः-you make. 3. 15.

कुरुध्वम्-make. 5. 26; 12. 43.

कुरूव-make. 6. 12; 11. 34; 12. 8, 9.

कुर्यात्–may he perform. 1. 12, 14.

कुर्युः-they may do. 7. 5.

कुर्वती-making. 11. 40.

कुर्वन्-making. 10. 22.

कुर्वन्ति-they do. 3. 10; 6. 15, 32.

कुर्वाण:-making. 6. 17.

कुर्वाणाः-making. 4. 19.

कुर्वागे-making. 2. 20.

कुलगमनात्-from going to the families. 6. 22.

फुलम्-family. 6. 22.

कुलिश:-thunderbolt. 6. 17.

कुलेषु-in families. 1. 4.

कुल्माषा:-sour gruels. 1. 4.

कुल्माषान्-acc. sour gruel. 1. 4.

कुशिक:-name of a king. 2. 25.

कुष्णातेः-from √कुष् (to draw out).

5. 26; (to knead). 6. 22.

कुसीदिन:-usurers. 6. 26.

कुसीदी-usurer. 6. 32.

कुह:-wife of a god; the day when the moon is invisible. 11.31.

कूप:-well. 3. 19.

कूपकर्मणा-with the function of well. 5. 26.

कृपनामानि-synonyms of well. 3.19.

कृपपर्शव:-bricks of the well. 4. 6.

कूपम्-well. 4. 18.

ऋषे-in the well. 4. 6.

क्लम्-bank. 6. 1.

क्लशातनः-shatterer of banks.

6. 17.

कूलानि-banks. 6. 4.

कृकवाकु:-cock. 12. 13.

कृकवाको:-of the word krkavaku. 12.13.

कृच्छ्म्-adversity. 2. 8.

कृच्छापत्तिः-adversity. 2. 7.

कृतः-made. 8. 18; primary forms.

1. 14; 2. 2.

कृतकानि–consecrated. 5. 11.

इतदरम्-in which a hole is made. 3. 20.

कृतम्-done. 1. 5.

कृतयान:-whose car is made. 5. 15.

कृतवान्-lucky. 5. 22.

क्रन्सवत्-having complete form.

2. 5.

कृतस्य-of the deed. 5. 24.

कृत्तदती-with broken teeth. 6. 30.

कृत्तदन्तम्-with broken teeth. 6.30.

क्रांचि:-fame or food; garment.

5. 22.

कृत्यते-it is cut. 4. 3.

कृत्वा-having done. 1. 5; 6. 1; 11. 16; 12. 10.

कृद्रम्-granary. 3. 20.

कृष्ट-small. 6. 3.

ऋन्तते:-from √ऋत् (to cut). 1. 9; 3. 11; 5. 22, 6. 22; 9. 32.

क्रन्तत्रम्-space; division. 2. 22.

कृप-favour. 6. 8.

कृपते:-from √कृप् (to pity). 6. 8.

कृपा-with favour. 6. 8.

कृपायमाणः-compassionate. 2. 12.

कृषित्रशंसा-commendation of agriculture. 7. 3.

कृष्टय:-tribes. 10. 22.

कृष्ण:-black. 12. 13.

कृष्णजातीया-belonging to the dark race. 12. 13.

कृष्णम्-black. 2. 20.

कृष्णवर्णाम् -of black colour. 2. 20.

कृष्यते:-from √कृष् (to drag). 9. 19.

केन-how. 6. 5.

केनचित्-by some. 2. 1

केपय:-impure. 5. 24.

केशा:-rays. 12. 25.

केशिनी-two lights. 12. 26.

केशी-having rays. 12. 25, 26.

कोकुवा-tongue. 5. 26.

कोक्यते:-from √कोक्य् (to make sound . 5. 26.

कोकूयमाना-making sound. 5. 26.

कोश:-bucket, treasure. 5. 26.

कोशस्थानीयानि-substitutes for

buckets. 5.26.

कौ-who. 12. 1.

कौत्सः-name of a teacher. 1. 15.

कौरन्यौ-belonging to the clan of the Kurus. 2.10.

क्रोपयति-it makes wet. 7. 14.

कंशते:-from √कंश् (to cause to shine). 2. 25; 12. 8.

क्रमणः-surpassing. 10. 22.

क्रमते:-from √क्रम् (to walk). 6.12.

क्रममाण्या:-one who holds back many attackers. 6. 20.

कन्यम्-raw meat. 6. 11.

क्रव्ये-in flesh. 6. 12.

क्रान्तकानि-full to the brim. 5. 11.

क्रान्तानि-sought after. 10. 26.

क्रान्त्वा-having gone across. 2.15.

कामते:-from $\sqrt{\text{कम}}$ (to move). 4. 27; 6. 12.

क्रिमय:-worms. 6. 4.

क्रिमि:-germ of disease. 6. 12.

क्रियते-it is done 3. 1.

क्रियमाणानाम्-of being done. 4.11.

क्रियाभि:-with sacred rites. 6. 32.

किविदेती-having sharp teeth. 6.30.

क्रीतापतिम्-husband of a purchased maiden. 6. 9.

कुष्यतिकर्माणः-meaning to be angry.
3. 9.

क्रम्-cruel. 6. 22.

क्रोधकर्मणः-ab. meaning to be angry. 10. 29.

क्रोधनामानि-synonyms of anger

3. 9. क्रोशते:-from √क्श् to cry . 2. 25; 9.19. कौद्धिक:-name of a teacher, S. 2. **5-**where, 1, 20; 3, 15; 4, 15; 6, 27, क्रणन्ति-they recite. 5. 18. क्स-suffix, 2, 2, च्यः-a second. 2. 25. चिषः -injuring or obtaining. 6. 1. चर्णात-he attacks. 4. 18; 6. 1. चर्णाते:-from Vचर् (to break). 2. 25; (to injure). 6. 1. चय:-dwelling. 8. 18. च्चयणस्य-of abode. 6. 6. चयार्थात्-from meaning to destroy. 7, 23, चरात-it flows. 5. 3. चरतिनिगम.-the word meaning to flow, 5, 3, चरते:-from √चर (to flow). 2. 5. चा-earth. 2. 6. चान्तम्-upto the end of earth. 2, 10, चाम्-acc. earth. 2. 6. चित्रकारियः-making haste. 9. 9. चित्रत्वेन-with quickness. 11. 16. चित्रद्वाविणी-quick runner. 9. 26. चित्रनाम-synonym of quick. 5. 3, 17; 6, 12; 12, 22, चित्रनामनी-synonyms of quick. 6.1. चित्रनामानि-synonyms of quick. 3. 9.

चित्रप्रहारी-quick attacker. 5. 12. चित्रम्-quickly. 3. 9; 5. 2, 3; 8. 13 11. 50; 12. 44. चित्रति-he dwells. 5. 3: 10. 27. चियतिनिगमः-meaning to dwell. चियतिनिगमाः-quotation with meaning of dwelling. 5. 3. चियते:-from √चि (to dwell). 2.6; 10, 14, चीरम्-milk. 2. 5. च्चभ्यते-it is trampled. 5. 16. चेत्रम्-abode. 10. 14. चेत्रसाधा-one who divides the fields, 2, 2, चेत्रस्य-of abode. 10. 14, 15, 16. चेपणम्-swiftly. 2. 28. चोणस्य-of abode. 6. 6. इнг-earth, 10, 7. बच्छ:-spread in space. 4. 18. खच्छद:-spread in space. 4. 18. खरडम्-fragment. 3. 10. खरडयते:-from √खरड् (to break). खनतिकर्मा-meaning to dig. 2. 26. खनते:-from √खन् (to dig). 3. 13. खम्-sense. 3. 13. खबः-battle. 3. 10; threshold. 3. 10. खबते:-from Vखबू (to fall). 3. 10. बह्य-particle: (1) enough, (2) expletive. 1. 5.

खते-in battle. 3. 9.
खशया-resting in air. 9. 19.
खशया:-spreading in the sky. 1.4.
खादितकर्मा-meaning to eat. 4. 19.
खादितवन्त:-having eaten 12. 42.
खेदनम्-instrument of splitting.
11. 37.
खेदानुकम्पयोः-in distress and compassion. 6. 27
खेम्य:-for the senses. 3. 13
ख्याते:-from √ख्या. (to make known). 2. 2; 4. 3.
ख्यानम्-perception. 2 2, 12. 16.
ख्यानम्-with perception 12. 22.
ख्यायन्ते-they are known. 3. 20.

गकारम्-the letter g. 7. 14. गङ्गा–the Ganges. 9. 26. गच्छ-go. 5. 2. गच्छत:-of the departing man. 4.3. गच्छति-he goes 2. 14; 4. 24; 9. 26, 11. 28; 12. 14. गच्छतु-let it go. 9. 4. गच्छन्ति-they go. 2. 5, 14, 3. 21. गण:-group. 6. 36. गणनात-from counting. 6. 36. गणे-in the multitude. 5. 28. गर्थेन-with group. 4. 12; 6. 12. गततमम्-gone farthest. 7. 13. गतभवेन-with fearless. 6. 12. गतभासम्-whose light is gone. 6.35. गतम्-gone. 2. 1.

गता-gone. 2. 5, 14. गतानि–gone. 10. 26. गति.-speed. 10. 28, 12. 27. गतिकर्मणः-ub. meaning to go. 1. 7, 20, 2, 6, 25; 3, 6, 18, 20; 4. 13, 7. 13; 9. 8, 11, 16, 18, 32; 10. 1. गतिकर्मा-meaning to go. 2.2; 6. 2; 10. 20. गतिकर्माण -meaning to go. 3. 9. गतिकुत्सना-contemptible gait. 2. 3 गतिचलाकर्मेण:-ab. meaning to be set in motion by movement. 4. 3. गत्यर्थस्य-qen meaning to go. 1 17. गत्वा-having gone. 2. 1. गध्यति:-∨गध् (to mix). 5. 15. गध्यत्युत्तरपदम्-having gadhyati as the second member, 5, 15, गन्ता-goer. 5 18. गन्तु:-of goer 5. 18. गन्धर्वाः-name of a tribe. 3. 8. गमनपातिनौ-knocking down by going. 6. 33. गमनम्-going. 4. 21. गमनवेधिनौ-transfixing by going. 6. 33. गमनात्-from going. 9. 26; 10. 47; 12. 7. गमनानि-passing away. 4. 7. गमनाय-for going. 2. 7. गमय-carry. 8. 6. गमयति-it causes to go. 2. 5, 14.

गमयन्त-they caused to go. 12. 43. गमे:-from √गम् (to go). 11. 24. गम्भीरकमीण:-of inscrutable actions. 11. 17.

गम्भीरप्रज्ञः-of profound wisdom. 11. 17.

गम्यति-it proceeds. 9. 2.

गयशिरसि-on the mountain of the setting sun. 12. 19.

गरणवान्-rich in praise. 7. 18. गरमाण्रोहि-it rises swallowing. 6. 17.

गरिता-singer. 1. 7.

गरूमन्तम्-acc. Garutman. 7. 18.

गरूथम्-hymn. 6. 17.

गर्तः-post. 3. 5.

गर्तारोहिसी-one who climbs a post. 3. 5.

गर्भः-foetus. 2. 19; 10. 23, 39.

गर्भनिधानीम्-receptacle of seed. 3. 6.

गर्भम्-life germ. 4. 21.

गर्भस्य-of the foetus. 10. 39.

गर्हायाम्-loc. censure. 2. 2.

गर्द्यः-blame-worthy. 1. 14.

गलनम्-extract. 6. 24.

गल्दा:-vessels. 6. 24.

गवाम्-of cattle. 6. 2.

गवि-on cow skin. 5. 11.

गन्या-made from a cow's skin; causing to go. 2. 5.

गातु:-to move. 4. 25.

गाते:-from √गा. (to go). 2. 5.

गाथामिश्रम्-accompanied with a Gatha. 4. 6.

गाध:-fordable. 2. 2.

गाधा:-shallow. 2. 24.

गायते:-from $\sqrt{\hat{\eta}}$ (to praise). 1. 8; 7. 12.

गायन्नम्-a stanza composed in Gayatri metre. 7. 20; 12. 40. गायन्निणः-chanters. 5. 5.

गायत्री-name of a metre. 7. 8, 12. गार्म्य:—name of a teacher. 1. 3, 12;

3. 13.

गात्समदम्-composed by Gṛtsa-mada. 8. 22.

गालनेन-by the flow. 6. 24.

गालव:-name of a teacher. 4. 3.

गाव:-cows. 1. 17; 2. 7; 6. 6, 32; rays. 2. 6.

गावौ-two cows. 9. 39.

गाहते:-from $\sqrt{1}$ गाह् (to plunge). 2. 2.

गिर:-songs of praise. 1. 10.

गिरति-it swallows. 9. 4; it emits. 10. 23.

गिरतिकर्मा-meaning to swallow. 6. 8.

गिरते:-from $\sqrt{\eta}$ (to swallow). 2. 28; (to praise). 9. 4.

गिरि:-mountain, 1, 20.

गिरिस्थायी-staying on a mountain.

गिर्वेखाः-to be won over by hymns. 6. 14.

गिलति—he swallows, 9, 24. गीत्या-with song. 10. 5. गीभि:-with hymns. 6. 14. गुण:-quality. 3. 14; 6. 36. yw:-life seed of a female. 10.23. गुणान-spermatozoon. 10. 23. गुणेन-with quality. 1. 12, 14; 2. 1. na:-protected. 2. 17. गुरते:-from $\sqrt{\eta \chi}$ (to raise). 3. 5. गुर्वात्मा-whose self is great. 7.18. गृहते:-from √गुह (to conceal). 11. 32. गृणाति-he praises. 4. 24. गृणातिकमा-meaning to invoke. 6.8. गुणात-let her praise. 11. 49. गृणाते:-from √ग (to praise). 1. 10; 2. 28; 3. 5; 6. 17; 9. 5, 8. गृणात्यर्थे-in the sense of praising. 9. 4; 10. 23. गृत्स:-wise. 9. 5. गृत्समद:-Grtsamada. 9. 5. गृत्समदन:-wise and happy. 9. 5. गृत्समदम्-to Grtsamada. 9. 4. गृभे.-from √गृभ् (to praise). 10.23. गृहद्वार:-door of the house. 8. 10. गृहनाम-synonym of house. 4. 4. गृहनामानि-synonyms of house. 3. 13. गृहा:-houses 3. 13. गृहान्-houses. 4. 5. गृहीत्वा-having seized. 2. 24. गृहे-in house. 8. 5.

गृहेष्र-at homes, 9, 9, गृह्णन्त-they receive. 3. 13. गृह्णाति-it receives. 10.23. गृह्णातिकर्मा-meaning to seize. 6.8. गृह्णाते:-from √मह् (to seize). 2. 28, 5, 15; 9, 8, गृह्यन्ते-they are absorbed. 10.23. गो:-of cow. 2. 6. गोनाम-synonym of cow. 4. 19. गोनामानि-synonyms of cow. 3.9. गोपायतु-may she guard. 11. 46. गोपायन्तु- may they guard. 11.46. गोपायितव्यम्-to be guarded. 5. 1. गोपायिता-guardian. 3. 12; 7. 9. गोपायितार:-Quardians. 5. 1. गोपिता-father of cows. 6. 15. गोप्तृश्यि-guardians. 12. 38. गोप्त्री-guardian. 11. 46. गोभि:-with hymns. 4. 19. गौ:-cow. 1. 1, 12; 4. 24; 8. 5; earth and ray. 2. 5, 6; the sun, and sky. 2. 14; atmospheric deity. 11. 41, 42. गौर:-white colour. 11. 39. गौरी:–a divine woman. 11. 39, 40. मा:-women. 3. 21. म्रन्थम-book. 1. 20. म्रन्थेषु-in compositions. 1. 9. ग्रसिनृतमः-swallowing most. 6. 8. प्रस्यन्ते-they are swallowed. 4. 27; they are seized. 6. 19. महीतन्य:-should be accepted. 3. 3. प्रामात्-from the village. 9. 29.

प्रामौ-two villages. 3. 9.

भावस्तुति:-panegyric of stones. 7.7.

यावाण:-stones. 9. 8.

प्राह्यति-it causes to accept. 1.4.

म्रीवा-neck. 2, 28.

ब्रीष्म:-summer. 4. 27: 7. 10.

ब्रीप्मान्ते–at the end of summer.

ग्लायन्त:-becoming weary. 1. 20.

घन:-mace. 2. 1: 9. 23.

चसे:-from √वस्. (to consume).

घमेधुक्-giver of warm milk. 11. 42. 43.

वर्मम्-heat. 11. 42.

द्युप्यतेः-from √ द्युप् (to make sound). 9. 9.

घृतप्रस्नाविन्यः-emitting clarified butter, 12, 36.

ष्टतप्रसाविन्यः-distilling butter. 12. 36.

घतम्-melted butter. 2. 2; water. 7. 24.

ष्ट्रतसानिन्य:-distributing butter. 12. 36.

घृतसारिण्यः-drizzling butter. 12. 36.

धृतेन-with clarified butter. 7.24; 8.18.

घोरख्यानाय-to the man of fierce sight. 6.11.

घोष:-sound. 9. 9.

घोषम-roar. 9. 13.

बन-slew. 7. 23.

ब्रन्ति-they smite. 4. 13.

ब्रंस:-day. 6. 19.

ৰ-particle of aggregation. 1.1, 4. etc.

चकतेः-from $\sqrt{2}$ चक् (to repel). 4. 27.

चकद्र:-gait of a dog. 2. 3.

चकदाति-very contemptible gait.

चकमे-she loved. 11. 34.

चक्रम्-wheel. 4. 27.

चक्रयुक्ते-joined to a chariot. 3. 22.

चक्र:-they made. 6. 27.

ਚੜ:-vision, 4, 3,

चतस्त्र:-four. 3. 5.

चतुर्थ्यर्थप्रेचा-appearance of the sense of dative. 1. 17.

चतुर्थ्याम्-in the dative. 1. 8.

चतुर्दश-fourteen. 3. 19.

चतुर्विंशति:-twenty-four. 3. 19, 21.

चतुश्रत्वारिंशत्-forty-four. 3. 19.

चतुष्ट्वम्-four-fold classification.

1. 2.

चतुष्पाद्भ्यः-for the quadrupeds.

चत्वार:-four. 1. 4; 3. 8, 10, 11, 19.

चत्वारि-four. 1. 1, 12; 3. 11.

चन्दते:-from $\sqrt{ चन्द}$ (to shine).

11. 5.

चन्दनम्-sandle wood. 11. 5.

चन्द्र:-bright. 11. 5.

चन्द्रमसः-of the moon. 11. 3, 4. चन्द्रमसम्-the moon. 2. 6; 11. 4. चन्द्रमसा-with the moon. 7. 11. चन्द्रमा:-the moon. 5. 20; 7. 7; 11. 5, 6, 31. चमन्ति-they sip. 10 12. चमस:-cup. 10. 12. चमसस्य-of the cup. 11. 16. चमेः-from ∨चम् (to drink). 11.5. चम्बो:-of two world-halves. 4. 21. चरणाय-to move. 4. 19; to flow. 6. 20. चरतः-they two wander. 2. 20. चरति-he wanders. 1. 20. चरतिकमै-act of wandering. 1. 20. चरतिकर्मा-meaning to move. 11.18. चरते-dat. to the wanderer 6. 11. चरते:-from √चर् (to wander). 2. 5; 4. 27; 6. 11; (to be diffused). 8. 15. चरन्त्या-Inst. moving. 10. 21. चरित:-acted. 2. 10. चर्करीतवृत्तम्-reduplicated form. 2. 28; intensive form. 6. 22. चर्म-skin. 2. 5. चर्मशिरा:-name of a teacher. 3. 15. चलति-it moves. 4. 3. चिततमा-gone farthest. 3. 10. चष्टे:-from √चन् (to see). 1. 9; 4. 3. चस्कन्द-it fell. 5. 13. चातयति:-the verb चातय to destroy. 6.30.

चातयसि-thou destroyest. 4. 25. चातयाम:-we frighten away. 6.30. चान्द्रम्-bright. 11. 5. चान्द्रमस्य-of the lunar. 5. 11. चायतिप्रभृतीनि-the verb चायति and others, 3, 13, चायन्-rejoicing. 6. 28; noticing. 11. 5. चायनीयम्-glorious. 4. 4; noteworthy. 12. 6, 16. चायनीयाग्राणि-of note-worthy surface, 12, 18. चायमान:-observing. 4. 14. चायिता-observer. 5. 24. चारः-beautiful. 8 15; 11. 5. चिकीर्षित:-desired. 7. 23, 24 चिकीर्षितजः-desiderative form. 6.1. चित्-particle. 1. 4; synonym of animal. 5. 5. चिता:-collected, 5, 5, चित्तानि-hearts, 9, 33. चित्रम्-variegated. 2.19; rich. 4.4. चित्वा-having gathered. 12. 13. चिरम्-long. 10. 40; 11. 5; for long. 12. 36, 39. चिरत्रक्थः-newly obtained. 10. 39. चीवरम्-iron-filings. 11. 47. चेत्-if. 1. 12. चेतते:-from √चित् (to know.) 1. 6. चेतनावत्-like sentient beings. 7. 6, 7. चेतनावान्-obtained. 2. 11; having

knowledge. 8. 5.

चेतयमाना-instructing. 8. 13.
चेतयसे-thou stimulatest. 5. 5.
चोदयति-he enjoins. 7. 13.
चोदयसि-thou impellest. 11. 24.
चोष्कृयते:-from the verb \ स्कु (to bestow). 6. 22.
च्यवनः-name of a seer. 4. 19.
च्यवनम्-name of a seer. 4. 19.
च्यवनम्-to Cyavana. 4. 19.
च्यावयति-it causes to be removed.
11. 6.
च्यावयते-dat. to one who causes to be removed. 11. 7.
च्यावयिता-collector. 4. 19.

छुन्द:-metre. 7. 12, 13. छुन्दोसि-metres. 7. 12. छुन्दोसे-metre deities. 8. 22. छुन्दोभ्य:-from the (vedic) hymns. 1. 1. छुद्दान्द-from covering. 7. 12. छुद्दान्द-from covering. 7. 12. छुद्दोमिकम्-name of a hymn. (VS. 33. 92.) 7. 23, 24. छुद्दाम्-piercing. 11. 37.

जगती-a metre. 7. 11, 13. जग्धम्-eaten. 4. 7. जग्मतु:-they two went. 2. 1. जग्मु:-they all went. 2. 1. जग्मुषे-to one who has gone. 2.14. जधनम्-buttock. 9. 20. जधनानि-buttocks. 9. 20.

जघान-he slew, 3, 11: 4, 1, 2, जिंद्रवान्-he slew. 2. 17. जङ्गमम्-movable. 5. 3; 9. 13. जङ्गमस्य-of the moving. 12. 16. जङ्गस्यते:-from the int. of ्राम् (to go). 11. 25. जङ्गन्यते:-from \/जङ् (to strike again and again). 9. 20. जन्मती:-waters, 6, 16. जज्ञाते-they were born. 12. 10. जज्ञे-he knew. 2. 8; was born. 6. 30. जठरम्-belly. 4. 7. जनम-to man. 2. 10: 12. 14. जनयति-he generates. 10. 34. जनयन्त-they have generated. 3.6. जनयन्ति-they cause to generate. 3. 6; 8. 2. जनयाञ्चकार-she gave birth to. 12. 10. जनियता-progenitor. 4. 21; 10. 10. जनियतः-of the father. 3. 1. जनियइयौ-generators. 8. 14. जना:-men. 10. 27. जनात-from man. 2. 10. जनिष्यमाण:-to be born. 10. 21. जनिष्यमाखे-to him who will be born. 6. 8. जन्मानि-births 9, 28. जन्य:-favourable to men. 10. 10. जबार-the sun. 6. 17. जमते:-from √जम् (to go). 3. 6.

जमदग्नय:-blazing fires. 7. 24.

जयत:-from √जि (to conquer).
9. 17.
जयथ-win 5. 26.
जयनम victory. 5. 26.

जयनात्-from conquering. 9. 24.

जयाम:-we win. 10. 15.

जरते:-from $\sqrt{\sqrt{q}}$ (praise). 10. 8.

जरमाखरोहि-it rises decaying things. 6-17

जरया-with the external membrane (surrounding the foetus). 10. 39; with oldage. 11. 38.

जरियता-consumer, 3. 16; 5. 24; 10. 21.

जरा-praise. 10. 8.

जरायु:-chorion. 10. 39.

जरायुस्थानीयम्-taking the place of chorion. 10. 39.

जरिता-singer. 1 7.

जरूथम्-hymn. 6. 17.

जबचरगति:-swelling like a wave of water. 7. 13.

जबदरम्-moving in water 6. 27. जबदुर्गाम्-very deep. 7. 20; 14. 33.

जलेभवम्—set in water. 6. 27.

जलेशयम्—lying in water. 6. 27. जवते—it speeds. 3. 18.

जवते:-from $\sqrt{\pi}$ (to be quick). 5.

1; 6. 4; (to press forward). 8. 9.

जवमानरोहि-rising with speed. 6.17. जस्तम्-let loose. 4. 24.

जहा-killed. 4. 1.

जहाति-he leaves. 3. 13.

जा:-offspring. 6. 9

जागरणात्-from keeping awake. 9.8.

जागरूक - wakeful. 1. 14.

जाज्वल्यमानम्-resplendent. 5. 3.

जाट्य:-having matted locks. 1 14.

जात:-grown. 7. 19; 9. 8.

जातधनः-having all the created beings as its wealth. 7. 19.

जातप्रज्ञान:-having every created being as the object of its profound knowledge. 7. 19.

जातवित्तः-having all the created beings as its property. 7. 19.

जातिवद्य:-having every created thing as the object of its knowledge. 7. 19.

जातवेदसम्-Jatavedas, a terrestrial deity. 7. 20.

जातवेदसानाम्-of Jatavedasas. 7.20. जातवेदसी-Jatavedasas. 7.20.

जातवेदस्याम्-in Jatavedas. 7. 20.

जातचेदाः-one who knows, or is know to, all created beings; who pervades every created being; who has all created beings as his property or knowledge. 7. 17, 19, 20.

जातिश्रयम्-refuge of those who are born. 6. 4.

जातस्य-gen. born. 9. 3.

जातानि-created beings. 7. 19; 12. 23.

जाते—in the created being. 1. 8; 7. 19.

जातौ-the two born, 12. 3.

जानते-dat. one who knows. 1. 16.

जानन्तम्-one who knows. 1. 15, 16.

जानपदिष्यु-in country places. 1. 16. जानामि-I know. 2. 8.

जानीतम्-know ve. 4. 6; 5.21.

जाम्-offspring. 3. 6.

जामथे-for the sister. 3. 6.

जामाता-son-in-law, 6, 9,

जामातु:-from son-in-law. 6. 9.

जामि:-sister. 3. 6; tautology, fool, and a kinsman. 4. 20; tautology. 10. 16.

जाम्या:-of the woman. 3. 5.

जायते-genesis. 1. 2; is produced. 1. 2; 2. 16, 22; 5. 10; 6. 11, 35; 7. 14, 23, 27; 8. 2, 5.

जायन्ते-they are produced. 8. 5.

जायमान:-being born. 4. 14; 8. 21; 10. 10.

जाया-wife. 3. 5.

जाया:-wives. 8. 10.

जायानाम्-of wives. 10. 21.

जायेत-he may be born. 11. 36.

जार:-consumer. 3. 16.

जारयायि-Ao. pass. from the verb जारय. let him be cherished.
1. 15.

जालम्-net. 6. 5, 12, 27.

जिगतिः-√गॄ to swallow, to invoke, to seize. 6. 8.

जिगाय-he conquered. 9. 23, 24.

জিঘর্ন:-from ∨ছ (to sprinkle). 7. 24.

जिनाते:-from √जि el. IX. (to conquer). 9. 17.

जिन्बति:-the verb ∜जिन्ब् (to animate). 6. 22.

जिहीते:-from √हा (to bound). 8.15.

जिह्मम्-oblique. 8. 15.

जिह्ना-tongue. 5. 26.

जीर्थ:-withered. 3. 18; old. 3. 21.

जीवत:-living. 6. 27.

जीवति-one lives. 6. 5.

जीवत-let him live. 4. 25.

जीवन:-life. 1. 14.

जीवनकर्मेण:-from meaning to live. 11. 47.

जीवनाय-to live. 1. 10; 10. 40; 12. 36, 39.

जीविकाम्-livelihood. 11. 11.

जुह्वाञ्चकार—he made sacrifice.

जुहोति-one sacrifices. 8. 20; 11. 32.

जुहोति:-the verb $\sqrt{\mathbf{g}}$ (to give). 10. 22.

जुहोते:-from √हु (to sacrifice). 7. 15.

जुह्निरे-they sacrificed. 4. 19.

जुह्ने-I invoke. 10. 33.

जूति:-speed or pleasure. 10. 28.

जूर्गि:-army. 6. 4. जेतच्यानि-worthy of conquest. 9.12. जेता-conquerer. 10. 10. जेत्राय-for victory. 4. 8. जोषयमाणाः-silent, being attended upon. D 6. 16. जोषितव्यम-to be rosolved. 5. 21. जोषियइयौ-approving. 9. 41, 42. जोद्दी-approving. 9. 41, 42. जोहवा-calling out again and again, 5, 26. ज्ञाति:-a near relative 4. 21. ज्ञातीन-near relatives. 4. 21. ज्ञानप्रशंसा-praise of knowledge. 1.17. ज्ञानम्-knowledge. 1. 19. ज्ञानविधूतपाप्मा-whose sins washed off by knowledge. 1.18. ज्ञानस्य-of knowledge. 3. 12. онт-earth. 12. 43. ज्या-bow-string. 2. 5; 9. 17, 18. ज्यायसा-with greater. 3. 13. ज्यायान्-greater. 3. 14. ज्यायांसम्-greater. 3. 13. ज्येष्टम्-elder brother. 2. 10; major portion. 3. 5. ज्योति:-light. 2. 1, 19; 4. 19; 5. 3; 6. 26; 7. 31; 12. 24, 26. ज्योतिर्भाग:-portion in light. 12. 1. ज्योतिभिः-with luminaries. 2. 14. ज्योतिषः-of lightning. 2.16; of light. 10. 41; 11. 49.

ज्योतिषा-with light. 6. 26; 12. 1. ज्योतिषाम्-of luminaries. 2. 13, 14, 19, 21, ज्योतिषी-lights. 7. 16, 18, 20, 23, 31; 12. 26. ज्योती-light. 4. 19. ज्योतींष-luminaries. 2. 14; 10. 26. ज्वलत:-of flame. 2. 28. ज्वलतिकर्मणः-ab. meaning to burn. 2 20; 6. 1, 13; meaning to shine. 8. 11; 11. 39. ज्वलतिकर्माणः-meaning to shine. 2, 28, ज्वलनेन-with fire. 6. 25. ज्वलित:-brilliant, 1, 17, तकति-it moves. 6. 22. तकते-it goes. 11. 25. तिकतुम्-to rush along. 9. 3. तक्म-heat, 11, 25, तचति:-to make. 4. 19. तज्ञा-carpenter. 1. 14.

त च्युवन्-like a carpenter. 5. 21.

तळित्-near and to kill. 3.10;

तत्-that. 1. 1, 3, 5, 6, 8, 12, 13,

14, 15, 17, 20; 2. 1, 2, 3, 4,

6, 7, 9, 11, 13, 16, 17, 23,

24, 27; 3. 1, 2, 3, 4, 8, 10,

11, 13, 14, 15, 16, 18, 19; 4.

1, 4, 8, 11, 14, 15, 17, 21,

27; 5. 1, 3, 9, 11, 12, 13, 19,

23, 27; 6. 9, 13, 21, 28, 31,

lightning. 3. 11.

32, 35, 36; 7, 1, 3, 4, 7, 10, 11, 13, 20, 22, 23, 24, 28, 30; 8. 2, 9, 17; 9. 4. 6, 22. 23, 28; 10. 4, 8, 12, 16, 17, 26, 32, 42, 43, 44; 11, 2, 16, 18, 23, 41, 45; 12, 1, 6, 9, 10, 13, 16,18, 19, 22, 27, 40. ततः-thence. 2. 6, 10, 11; 7. 16, 20, 23, 27; 10, 42; synonym of offspring. father or son. 6. 5. ततत्त्रथः-you fashoned. 4. 19. ततनात्-from spreading. 5.19; 6. 28. ततन्वत्-spreading. 5. 15. ततवन्-covered with hide. 4.9. तता:-spread. 8. 5. त्तति:-woof. 5. 28. तत्कर:-doer of that. 3. 14. तस्करोति-he does that. 3. 14. तस्य:-spreader. 8. 15. तत्त्वात्-from element. 1. 2. तत्प्रतिषेध:-its negative. 9. 26. तत्प्रधानाः-having that predominant. 10. 21. तकेष्म-desirous of that. 6. 28. तत्र-there 1. 1, 2, 12; 2. 2, 7, 10, 14, 15, 16, 23, 24, 27; 3, 5, 7, 9, 10, 11, 13, 14; 4. 6, 10, 21, 26; 5. 11; 7. 1, 5, 8; 11. 2, 16; 12. 10, 29; with reference to it. 2. 23, 24, 27; 3. 7, 9, 10, 11, 13 9.23; 10.26.

तत्सख:-his friend, 3, 11, तत्मदशम्-similar to that. 3. 13. तत्स्थम्-that which exists there. 6. 32. तथा-as. 1. 12, 13, 14; 2. 1, 4; 3. 16, 5, 11, 16; 6, 1; 7, 5, 6; 9, 4; 10, 21, 32, तथापि-also. 3. 16; 4. 11; 5. 11. नथाहि-so indeed. 6. 1. तदु-that. 1. 5. तदः-giver of that. 3. 10. तदेवतः-addressed to that deity. 7. 1. तदेवता-that deity. 10.17; 12. 30. तदेवता -- addressed to that deity. 7. 4. तहैवत:-addressed to that deity. 7.1 तिद्वतसमासान्-ucc. compounds and derivatives. 2. 3. तिद्वतसमासेषु-in compounds and derived words. 2. 2. तद्रा-possessing beauty. 5. 13. तद्वत्-like that 6. 31; possessing that. 12. 30. तद्वती-possessing that. 9. 26. तद्दन्त:-possessing that. 3. 8. तहान्-possessing that. 3. 19; 4. 8; 12. 25, 30. तनयम्-grandson. 10. 7. त्तनित्री-roar. 12. 30. तनू:-cow. 8. 5. तन्त्यक-risking life. 3. 14.

तन्त्यक्रा-du. risking life. 3. 14. तन्तपात्-offspring of the self, or cow, or waters. 8. 5, 6. तन्नपात्वन्ति-addressed to Tanunapat. 8. 22. तन्नप्त्रा-by the offspring of self. 10. 18. तन्शोभियतारम्-decorator of body. 6. 19. तनो-O body. 2. 12. तनोति-he spreads. 10. 29. तनोते:-from $\sqrt{\pi}$ न् (to stretch). 2. 16, 28; 3. 14; 10. 7. तंत्र:-noose. 6. 12. तन्निर्माता~creator of offspring. 6.9. तन्मनाः-devoted to that. 4. 4. तन्व:-waters. 8. 5. तन्वा-by body. 2. 12. तप:-acc. austerity. 2. 10; 6. 25. तपते:-from $\sqrt{\pi q}$ (to heat). 6. 3, 11. तपस्विने-dat. diligent. 2. 3. तापिष्टतमै:-along with hottest; most beautiful. D. 8. 19. तप्रिष:-burning. 6. 3. तपोदानकर्म-austerity, liberality and activity. 6. 25. तप्ततमे:-with most heated. 6. 12. तम्-him. 1.1, 3, 10; 2.4, 10; 3.5, 20; 4. 27; 5. 2, 5, 9, 11, 13, 15, 21; 6.8, 10, 13, 15, 16, 32, 36; 7. 14, 23, 28; 9. 6, 23, 24, 25; 10. 20, 28, 36; 11.38,

39, 43; 12. 9, 15, 28. तमः-darkness. 2. 16; 5. 1; 12.13. तया-with her. 2. 20; 10. 7, 8. तयो:-of these two. 2. 7, 10; 3. 21; 7. 23; 8. 10, 11; 9. 35-42; 12. 1-5. तरणात्-from floating. 3. 18. तरते:-from \sqrt{q} (to cross). 5. 26; 6. 12; 12. 14. तरुष्यति:-to injure. 5. 2. तर्कुः-knife. 2. 1. तर्नम्-that which pricks. 1. 13. तर्पयन्तः-satisfying. 6. 15. तर्पायिता-satisfier. 10. 10. तलम्-surface. 5. 26. तल्पारोहणम्-adultery. 6. 27. तव-thine. 5. 22. तवते:-from $\sqrt{\pi q}$ (to grow). 9. 25. तवस:-synonym of great. 5 9. **तवसम्**-acc. great. 5. 9. त्रविषी-strength. 9. 25. तस्कर:-thief. 3. 14. तस्कराभ्याम्-with thieves. 3. 14. तसात्-therefore. 1. 17; 2. 10, 16; 3. 17; 4. 15; 8. 2; 9. 26; 11. 2, 18, 27; 12. 41. तिसन्-in him. 2. 16; 11. 31; 12. 5, 34. तसौ-for him. 2. 8. तस्य-its. 1. 19; 2. 10, 11, 20, 22, 26, 27; 3. 2, 4; 4. 16; 5. 8, 22; 6, 13, 30, 31; 7, 9, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22,

25, 27, 30; 8, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 13, 14, 16, 17, 18, 19; 9. 1, 2, 3, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 24; 10, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42. 43, 44, 45, 46; 11, 1, 2, 5, 6. 8, 9, 10, 11, 16, 23; 12, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 25, 27, 28, 29, 31. तस्यते:-from \'तम् (to perish). 4 24. तस्या:-her. 2. 7, 18, 19; 5, 13; 8. 5, 9, 17, 28, 29, 30, 31, 32, 33; 11, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; 12, 5, 6, 7, 8, 9, 30. तस्याम्-in her. 10. 7; 12. 43. ता:-them. 5. 11; they. 7. 1. 17; same 12, 7, 45. ताड्यति-it kills. 3. 10. तादशम्-similar. 7. 7. ताद्धितम्-derivative. 2. 5. ताद्धितेन-with derivative (meaning). 2. 5. तान्-them. 4. 17. तानि-them. 1. 1, 12; 2 1, 7, 13; 4. 1, 20; 5. 11,·12, 27; 7. 13; 9. 1; 10. 26, 43; 11. 25.

नान्त्राणि-mystical 8 7. नाभ्य:-from them 8 5 ताभ्याम-from them. 7, 23. नाम-her, 2, 8; 3, 5; 5, 21; 7, 23; 10, 8; 12, 10, तायते–it is spread, 3.13. नाय:-thief 4. 24. तास्यति-he helps to cross. 7. 20. नारियनारम्-helping in taking across, 10, 28, नार्ह्यः-्1 dweller in atmosphere. (2) quick protector (3) pervader, 10, 27, तार्च्यम्-*acc.* see above. 10.28. ताल-palate. 5. 26. तावत-so long. 7, 23, 31; 11, 16. तावन्ति-so many. 2. 28. तावद्वय:-from so many. 1. 12. तासाम-their. 3. 8; 7. 5, 8; 8. 4, 9, 12, 20; 9, 25, 26, 27; 10. 1; 12. 1, 44, 45. तिग्मम्-sharp. 10. 6. नित्तिनपुम्-fond of showing himself, unrighteous, 6, 19, तितड-sieve. 4. 9. तित्तिरि:-partridge. 3. 18. तिथिषु-on days. 4. 5. तिर:-obtained. 3. 20; across. 12. 32. तिलमात्रचित्र:-having variegated spots like sesame seeds. 3.18. तिलमात्रतुत्रम्-whose holes are of the size of sesame-seeds. 4.9. तिष्ठति-he stands. 1. 1; 2. 6; 4. 13, 9 11. तिष्ठते:-from √स्था (to stand). 1. 18. तिस्र:-three, 7, 5, 8, 8, 12, 13. तीर्ण्तम:-most proficient. 4. 6 तीर्णतमम्-highest 5 26; 7. 12. र्तार्श्वतमा-most crossed 3 10 र्तार्थम् -crossed. 3. 20 **तीर्गानि**-crossed 3, 20, र्तार्थे-in atmosphere 10. 27. तीर्थम्-place of pilgrimage. 4. 15 तीवार्थतरम्-more emphatic meaning. 4 25. ਰ_particle, 1, 2, etc. तुग्व-place of pilgrimage. 4. 15. तुआ:-gift 6. 17. तुञ्जते:-from √तुञ्ज् (to give). 6. 17. तुदस्य-of inciter. 5. 7. तुद्यते:-from Vतुद् (to incite). 5. 6; 10, 7, तुन्नवत्-having holes. 4. 9. तुन्ना-goaded. 9 26. तुष्टाच -he praised 2. 24; 9 6. तृर्थगितः-of quick gait. 12. 14. त्र्णम्-quickly. 2. 28; 4. 15, 5. 16, 25; 6. 20; 8. 13; 10. 27. तूर्णयानः-having a speedy car. 5, 15, तृर्णवनि:-quick. 6 14. नृश्रापि-seminal fluid, water. D. 6, 21, त्वः-three stanzas. 2. 1.

तृचम्-having three stanzas 7. 20: 12, 40 **त्यम्**-grass. 1. 12, 13. तृतीय:-third. 7. 9. तृतीयम्-third. 3. 17. नृतीयसवनम्-third libation. 7. 11. नृन्धात्-it may prick. 1. 12. नृपे:-from √नृप् (to be satisfied). 10, 10 तृप्ततमै:-with most flaming. 6 12. तृष्तिकमेण:-meaning to be satisfied. 2 5; 9 5. तृप्रप्रहारी-quick attacker. 5. 12. तृष्ट्या-hastily 6.12 ते-they. 1. 1. 3, 4, 5, 17, 20; 2 10, 4, 15; 6, 15; 8, 2, 3, 18, 19, 9, 36; 10, 7; 11, 18, 25, 12. 9, 17, 22, 37, 41. तेजते:-from Vतिज् (to sharpen). 10. 6. तेन-with that. 1. 14; 3. 8; 4. 12, 18; 5, 12; 6, 36; 11, 7, 41; 12, 16, 25. तेभ्य.-from them. 10. 26. तेषाम्-their. 1. 2, 4; 2. 15, 21, 27; 6. 5; 7 30; 8. 2, 22, 9. 1, 5, 7, 8, 11, 15; 12, 26, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43. तेषु-in them. 7. 4, 23; 9. 28. तै:-with them. 4. 15; 5, 8; 6. 18, 30; 7. 24; 12, 25, तैजसः-lustreful. 12. 37.

तैदीकि:-name of a teacher, 4, 3: 5, 27, तेलम-oil. 6. 17. तोकम-son, 10, 7, तोदः-inciter, 5. 6. तौरयागः-whose car is speedy. 5, 15, त्रय:-three, 3, 10, 17; 4, 6; 8, 17; 11, 16, त्रयस्त्रिशत्-thirty-three. 3, 10. त्रयस्त्रिशस्तोमः-thirty-threefold hymn. 7. 11. न्नयाणि-three, 9, 28, त्रयोदश-thirteen, 3, 19. त्रयोविंशति:-twenty-three. 2. 18. त्राणम्-protection. 5. 25. न्नायते-he preserves. 2. 11;10. 21. त्रिंशत्-thirty. 2. 21; 5. 11. त्रिगमना-having three courses. 7, 12, त्रिणवस्तोमः-twenty-sevenfold hymn. 7. 11. त्रित:-from three, 4, 6; name of a seer. 4, 6. त्रितम-to Trita. 4. 6. त्रिता-threeness. 7. 12. त्रिघा-three times, 12, 19. त्रिनाभिचक्रम्-having a wheel of three navels. 4. 27. त्रिभ्य:-from three. 7. 14. त्रिविधा:-of three kinds. 7. 1. त्रिवृत-triple. 7. 8; thunderbolt. 7. 12.

त्रिष्टप name of a metre, 7, 10, 12, त्रिस्थानः-abiding in three places. 9. 25. त्रीणि-three, 4, 4: 9, 28, त्रेधाभावाय-for threefold existence. 12, 19, झ्यु:-three seasons. 4. 27. ख-particle, mutual separateness. 1 7 ख:-half 3 20 ख्वतः-from √ख्व (to do). 8.13. व्यम्-thou. 4, 4, 8; 5, 9, 16, 27; 7. 2; 8. 2, 3, 5, 8; 9, 3, 29; 10, 7, 9, 40; 11, 32, 37, स्वया-by thee. 2. 10; 4. 4. स्वयि-in thee. 5. 5. खरते:-from √खर (to hurry). 6. 12; 12, 14, त्वरमाण:-hastening, 6, 20; 7, 27. खरया-on account of haste, 12.14. व्यष्टा-one who moves quickly or shines, or creates something. 6. 21; 8. 13, 14; 10, 33, 34, स्वप्टारम्-acc. Tvasta. 8. 14. त्वण्टा-by Tvastr. 10. 27. व्या-thée. 2. 1, 8; 10. 33, 47. स्वाम-thee. 5, 7; 6, 24, 28. त्वाष्ट्:-name of a demon. 2. 16. त्वाच्द्री-daughter of Tvastr. 12. 10. त्विषः-light. 1. 17. त्विष:-from $\sqrt{\text{त्विष}}$ (to shine). 8. 13. थकार:-the letter tha; a suffix, 7.29. **धर्वतः**—the verb \ **धर्व** (to move). 11.18.

था-a suffix. 3. 16.

धु-a suffix. 7. 29.

दंश:-sting. 1. 20.

दंशवारकार्था:-for warding off the stings. 1-20

दंसय:-actions. 4 25.

दंसयन्ते-they finish. 4. 25.

द्च:-the sun. 11. 23; 12 36.

दचते:-from √दच् (to encourage). 1. 7.

दत्तस्य-of Daksa. 2. 13.

द्विण:-right. 1. 7.

द्विणा-reward. 1 7.

दाचिषा:-gifts. 11. 2.

दग्धात्-from burning 7. 14.

दशम्-flood. 1. 9.

दच्यते:-from √दघ् (to flow). 1. 9.

द्गड:-punishment. 2. 2.

द्रबद्धक्यः-man deserving punishment. 2. 2

दगडम्-acc. punishment. 2 2; staff. 3. 21.

दगडस्य-of staff. 3 21.

दगडी-having a staff. 2 1.

दगडेन-with punishment. 2. 2

दगड्य:-to be punished. 2 2.

दत्तम्-given. 5. 13.

दत्तवत:-of the liberal. 12.40.

दत्तवते-to the giver. 11. 11.

दत्तवन्तः-liberal. 12. 4().

द्क्ति:-gift. 12. 17.

ददत-giving, 6, 22; may be give. 7–20

ददते-he holds. 2. 2.

ददते:-from दद (to hold). 2.2.

ददर्श-he saw. 2. 11.

द्दाति-he gives. 6. 32; 10. 8.

ददातु-let him give. 12. 18.

ददाते:-from Vदा (to give). 7 9.

ददासि-thou givest. 11 24.

दहशिरे-they were seen. 1 9.

द्वित-they place. 2, 12, 5-18; 9, 28.

द्रभक्कन्दित-he neighs bearing (a rider), 2-27

द्धकामति-he trots bearing, (a rider). 2 27.

द्घदाकारी-bearing a particular shape. 2 27.

द्धाति—he bestows. 4. 16, 21; 10. 8, 21.

द्धाते:-from ∨धा (to put) 1. 20, 6. 17.

द्धारयर्थे-in the sense of putting 8. 3.

द्धिका:-horse, 2, 27, 10, 30, 31.

द्धिचित्-like curd. 1. 4.

दधीमहि-we may support. 12. 6.

दध्यङ्-meditative. 12. 33, 34

दन्तान्-teeth. 3. 5.

दभ्तुवन्ति-they harm. 5. 12.

दञ्जोति-he strikes. 6. 3.

दश्लोतेः-from √दभ् (to destroy).

3. 20.

दभ्रम्-small. 3. 20.

दम:-house, 4, 4.

दमनात्-from subduing. 2. 2.

दममना:-devoted to kindness. 4.4.

दस्ना:-guest. 1.14; belonging to the house. 2. 2; devoted to kindness, or charity, or selfrestraint. 4. 4.

द्यति:-to protect, to give, to divide, to burn, to injure.

द्यमान:-flying, 4, 17.

द्रशया-resting in a hole. 1. 12.

दरिद:-poor. 12. 14.

द्विंहोमी-one who offers oblations with a wooden ladle. 1. 14.

दर्शनम्-perception. 5. 1, 10.

दर्शनासूभावात्-from the smallness of vision, 6, 30.

दर्शनात्-from seeing. 2. 11; 3. 4; 5. 13; 10. 8.

दर्शनाय-for sight. 5. 13; 9. 27; 12. 15.

दर्शनीय-O worthy of being seen. i. e. beautiful, 10, 2.

दर्शनीयम्-beautiful. 10. 8.

दर्शनीया-beautiful woman. 10. 42.

दर्शनीयौ-beautiful. 6. 26.

दर्शनेन-by sight. 1. 14.

दश-ten. 2. 28; 3. 9, 10, 13; 12. 40.

दशतयोषु-in the ten books (of the

Rgveda). 7. 8, 20; 11. 16;

12, 40,

दशते:-from √दंश् (to bite). 1. 20.

दशदशतः-ten ten-times, 3, 10,

दस्ता-exhausted. 3. 10.

दस्यतेः−from √दंस् (to exhaust).

1. 9; 2. 17; 7. 23.

दस्यः-destroyer. 7. 23.

दस्युम्-the impious foe. 6 26.

दहति-he burns. 7. 20; 12. 27.

दहतिकर्मा-meaning to burn. 4. 17.

दहते:-from √दह् (to burn). 7. 14.

दहसि-thou burnest. 7. 23.

दा:-give. 1. 7.

दाचायणी-daughter of Daksa.

11, 23,

दाविणाजा:-born in South. 6. 9.

दाचियाजी–a woman from the South. 3. 5.

दातव्यम्-should be given. 4. 4.

दाता-giver. 8. 1.

दातार:-givers. 8. 2.

दाति:-to cut. 2. 2.

दातु:-of giver. 8. 20.

दानृतम:-the best giver. 8. 2.

दानृतमम्-the best giver. 7. 15.

दात्रम्-scythe. 2. 2.

दान्ने-to the giver. 11. 9.

दानविक्रयातिसर्गाः-gift, sale, and abandonment. 3. 4.

दानकर्भण:-meaning to give. 1. 7;

2. 18; 4. 17; 6. 17; 10. 39; 11. 30.

दानकर्मा-meaning to give. 4. 17;

5, 23, 10, 15, 22, 23, दानकर्माण:-meaing to give. 3 19. दानकर्माण्म-whose function is to give. 10 9. दानपती-lords of gift. 2. 13. दानम्-gift 12 39. दानमनमः-liberal-minded. 6 31. दानमना:-devoted to charity 4.4 दानस्य-of gift. 4. 18. द्रानान्-from giving. 7. 15. दानाय-for giving, 4, 15 डाने-at (every) gift. 6. 18. दान्तमनाः-devoted to self control दायाद:-inheritor. 3. 6. दायादा:-heirs. 3. 4. दारयते-he rends. 10. 8. दारियता-tearer. 10. 8. दार्थितृतमः-most dreadful shatterer. 6. 13. दार-wood. 4. 15. दारुपाद्वो:-having wooden feet. 4, 15, दार्ष्टिविषायेकम्-relating to vision. 7. 8. दाशते -from √दाश् (to give). 1. 7. दास:-servant. 2. 17. दासाधिपल्य:-whose overlord is demon. 2 17. दास्यसि-thou wilt give. 8. 18. दिक-quarter. 1. 7. दिङ्नामानि-synonyms of quarter. 2. 15.

दिगाश्रयाणि-dependent on quarters. 11 41. दिग्भि:-with quarters. 11. 40. दिव:- of heaven. 2 13; 6. 22. दिवम्-heaven. 9.13; 10.22, 23, 27. दिवि-in heaven 12. 19. दिविज:-born in heaven. 7. 18. दिविजा-born in heaven. 4. 13. दिविष्टिषु-in sacred rites leading to heaven, 6, 22, दिविस्पृशम्-touching heaven. 9. 38. दिव्यम्-divine. 7. 18. दिव्यस्य-of divine. 6. 22. दिच्या-divine. 4. 13 दिश-grant, 11, 32 दिश:-quarters. 2. 15, 6. 1. दिशते:-from Vदिश (to point out). 2. 15. दिशम्*-acc*. quarter. 1. 7. दिशि-in the direction. 8. 12. दीधितयः-fingers. 5. 10. दीपनात्-from shining. 7. 15. दीसप्रतीका-of brilliant appearance 10 21 दीसि:-light. 2. 6. दीतिकमेण:-meaning to shine. 8. 13, 10, 29, दीक्षिनाम-synonym of light. 1. 17. दीप्यते-it shines. 2. 6; 7. 24; 10. 19. दीप्यमान:-shining. 10. 41. दीर्घम्-deep. 2. 16. दीर्घप्रततयज्ञम्-long spread sacrifice. 5, 2.

दीन्यतिकर्मा-meaning to play. 3.15. दुग्धाभ्य:-from the milked. 5. 3. दुग्धे-he milks. 1.20. दुन्दुभि:-drum. 9.12.

दुन्दुभ्यते:-from √दुन्दुभ् IV. cl. (to make sound). 9. 12.

हर्-prep. disrespect. 1. 3.

दुरनुकराणि-difficult to be imitated. 5. 25.

दुरयम्-difficult to be approached. 3. 19.

दुरवाः-difficult to set up. 4. 5. दुरितानि-difficult to cross. 7. 20.

हुरुक्रात्-from harsh speech. 3. 16. दुरोषः-dwelling place. 4. 5.

दुर्गतिगमनानि - crooked ways. 6, 12.

दुर्गमनानि-difficult to pass. 7. 20.

दुर्भाव:-difficult to wash. 4. 10.

दुर्धिय:–of evil-minded. 5. 23; 10. 5.

दुर्धियम्-evil-minded. 5. 2.

दुर्वेत:-weak. 6. 28.

दुर्भिचे-in famine. 6. 5.

दुर्वर्तः-difficult to be resisted. 4.17.

दुर्वार:-difficult to be resisted.

4. 17.

दुर्दिन-whose welfare is difficult. 3. 4.

दुवस्यति:-the verb duvasyati (to obtain). 10. 20.

दुष्कृतस्य-of crime. 6. 27.

दुष्प्यम्-difficult to be purified. 5. 24.

दुस्तर्पाः-difficult to satisfy. 4. 5.

दुहन्ते।-milking, 6, 26,

दुहितर:-daughters, 3, 4,

दृद्धिता-daughter. 3. 4:6. 6.

दुहित:-of the daughter, 3, 4, 5;

दुहितृदायाद्यः-advocates of daughter's right to inheritance, 3.3.

दृब्यम्-perverse. 5. 2.

दूत:-messenger. 6. 22.

दूतस्य-of messenger. 12. 43.

दूनोते:-from √दु (to hurt). 6. 4.

दृरतरम्-farther. 9.13.

दूरनामानि-synonyms of distant. 3, 19.

दूरपातिनो-knocking down far. 6. 33.

दूरपार:-immeasurable, 4, 18,

दूरपारे-distant. 6. 1.

दूरम्-far. 2. 5, 14; 3. 19; 4. 25.

द्रवेधिनौ-transfixing from afar. 6. 33.

दूराव्-from afar. 3. 11.

दूरे-at distance. 5. 10.

दूरेहिता-whose welfare is in the distance. 3. 4.

दृढधन्वने-dat. of firm bow. 10. 6.

दृढानि-strong-holds. 6. 19.

दढीभव-be strong. 8. 3.

द्रणात-he divides. 10. 8.

द्रणाते:-from √दॄ (to split). 4. 15.

दळहांगः-firm in limbs. 9. 12.

दश्यते-it is seen. 1. 10; 3. 11, 16; 4. 25; 5. 5; 7. 5, 7; 10. 40; 12. 14, 19, 27.

दश्यवादाः-current expressions. 1. 14.

दृष्टव्ययम्-whose inflection is noticed, 1, 8; 5, 23,

दद्यार्थस्य-gen. who has seen the meaning 10, 10, 46.

হয়র্থা—whose meaning is seen. 3. 10.

हष्द्वा-having seen. 5 7; 6, 30; 7, 23; 9, 6.

देव-0 God! 5. 27.

देव:-God of rain. 2 10; god. 5 4; 6, 14; 7, 15.

देवगण:-group of gods. 11. 19; 12. 41.

देवगणा:-groups of gods. 2. 22; 5. 4; 6. 15; 7. 8, 10, 11, 26; 11. 13; 12. 32, 35.

देवगतम्-incited by gods. 10. 28. देवता-deity. 2. 8; 7. 15.

देवता-deities. 2. 8; 7. 5, 8, 13, 23; 8. 21; 10. 1; 12. 1, 5.

देवतातौ—at the divine service. 12. 44.

देवताध्यात्मे-du. (knowledge of) deity and the inner soul. 1.20.

देवतानाम्-of deities. 1. 20; 2. 13; 7. 1, 4, 6, 8.

देवतानाम-synonym of deity. 1.20. देवतानामधेयानि-names of gods. 10.42. देवताभि:-with deities. 11. 12. देवताभिधानम्-appelation of deity. 1. 2, 20.

देवतायाः-of the deity. 7. 4. देवतायाम्-in deity. 7. 1.

देवतावत-like a deity. 2. 23, 27; 7. 4.

देवतासु-in deities. 8. 2.

देवतोपपरीचा-enquiry about deities.

7. 1, 4.

देवदेवत्यम्-sacred to gods. 7. 4. देवधर्मेण-according to the characteristic of gods. 11. 23.

देवपत्न्य:-wives of gods. 10. 47; 12. 44, 46.

देवपत्न्यौ-wives of gods. 11. 29, 31.

देवर्पंयुम्-deriding gods. 4. 25.

देवप्रीतम्-pleased by gods. 10. 28. देवम्-god. 6. 30; 10. 2, 28, 32, 36.

देवमनुष्यस्थानेषु-in the abodes of the mortals and the immortals, 1, 20.

देवमाता-mother of gods. 4. 22. देवयज्यायै-for the worship of gods. 6. 22.

देवयुगम्-epoch of gods. 12. 41. देवर:-husband's brother. 3. 15. देवरम्-acc. husband's brother.

3. 15.

देवशुनी-bitch of gods. 11.25. देवसंख्ये-in friendship with gods. 1.20.

देवस्य-of god. 7. 4.

देवा:-gods. 2. 12: 3. 8: 6. 14: 7. 4, 5, 8, 10, 25, 28, 29; 11, 46; 12. 30, 33, 38, 39, 40, 41, 42, 43 **देवान्**–gods. 1. 20; 2. 26; 5. 25; 6 8; 8 6, 18, 20, 11, 46 देवानाम्-of gods, 2. 11: 7. 26, 27. देवापि:-name of a person 2.10.11 देवापिम्-acc. name of a person. 2. 10. देवी-two goddesses. 9, 41, 42, 43; 11, 46, देवी:-goddesses. 8. 12. देवेज्या-oblation offered to gods. देवेषु-among gods. S. 20. देवै:-with gods. 9. 3, 13. देवौ-two gods. 5. 22. देख्य -goddesses. 8. 10. 12. 13; 12. 45, 46. देख्यो-two goddesses. 9.41,42,43 देश:-country. 6. 32. देशात्-from country, 6. 3. देशी-two countries. 1. 7. देहि-give. 1. 7: 4 3: 7. 13; 10. 19. देहे-in body. 3 17 दैर्घतमसम्-composed by Dirghatamas. 8. 22. देवतम्-(chapter relating to deities. 1. 20; 7 1. दैवतेन-inst. relating to the deity. 1. 17. दैन्या-divine. 8, 11.

दैंब्यो-divme. 7. 30; 8-11, 12. हो:-arm 4. 3 दोग्धि-he milks. 11. 43. दोग्धे:-from √दुह् (to milk). 3. 4. दोपम्-morbid element 9. 27. दाहित्रम्-daughter's son 3.4. चते:-from √दो (to cut). 10. 7. द्यवि-in the day. 1. 6. द्यावा-with the bright one. 2. 20 द्यावापृथिवीनामध्यानि-synonyms of heaven and earth, 3, 21, द्यावापृथिक्यो:-qen. of heaven and earth. 3. 22; loc. in heaven and earth, 7, 28, द्यावापृथिद्या-heaven and earth. 4. 6, 25; 5, 21, 6, 1; 7, 23; 8, 14, 15: 9, 37, 38, 41, 42; 10. 4, 10; 11, 9; 12, 1, 16, 26, चार्बो-bright ones. 2. 20. चः-day. 1. 6. चुते:-from √च (to assail). 10. 7. चुभक्रीनि-shares of heaven. 7. 11. युन्नम्-fame or food 5. 5. चुस्थान:-celestial. 7. 5. 15: 12. 41. चुस्थाना:-celestial. 12. 1, 35, 41. चूतनिन्दा-condemnation of gambling. 7. 3. द्योतका:-bringing into light. 1. 3. चोतते.-from √शुत् (to shine). 1.6: 5. 5; 10. 7. द्योतनवान्-illustrious 6. 19. द्योतनात्-from being bright. 2. 20;

7. 15.

चौ.-sky. 2. 14; 12. 12, 17. द्रप्स:-drop. 5. 14. इमति—it wanders. 11. 5. द्वति-it runs. 6. 25, 32; 9. 26; 10. 5, 8, 21 द्रवन्ति-they run. 11. 13 द्वते:-from √द् (to run). 4. 3; 5. 1; 6, 4; 8, 9, द्रवि**ग्रम-**wealth, 8, 1. द्रविग्रसादिनः-they who sit down (to divide) wealth, 8 2. द्रविण्सानिन:-they who prepare (offerings of) wealth. 8. 2. द्रविणानि-wealth. 8 18. द्रविणोदस:-givers of wealth or strength. 8 2. द्रविणोदाः-giver of wealth or strength. 8.1, 2 द्रव्यसंयोगै:-with associations of objects. 7 6, 7. द्राघते:-from ∨द्राघ् (to lengthen). 2, 16 द्वाति-contemptible gait. 2. 3. द्रातिकुत्सना-very contemptible gait. 2. 3. द्रावियता-causing them to run. 10. 8. द्राविग्गोदसम्-a descendant of the giver of wealth or strength. 8. 2. द्राविणोदसाः-relating to the giver of wealth or strength. 8. 2, 3.

हु-wood. 4. 15.

द्र्वण:-wooden mace 9. 23. द्रघणम्-acc. wooden mace. 9 23, 24. द्वतरा-flown further. 3. 10. इतम्-drawn out 3 19. द्रम:-tree. 9. 12 इममय:-made of wood. 9. 23. द्वममयम्-made of wood. 5. 26. इममयस्य-of wooden. 4 19 द्रणाते:-from √द्र (to injure). 4.15. द्रो**णम**-wooden. 5. 26. द्वनद्वानि-pairs. 7. 4; 9. 35. ह्रयो:-in two. 6. 17. द्वादश-twelve. 2 20; 3. 8, 13 द्वादशकपाल:-distributed in twelve dishes 7, 23, 24. द्वादशवर्षाणि-twelve years. 2. 10. द्वादशिवधम्-of twelve kinds. 7 23. हार:-door. 2. 2; 8. 9, 10. द्वाविंशति:-twenty-two. 3. 8, 13. द्वाविशम्-twenty-second. 3. 9. द्विग्राणकारिय:-who make two-fold. 6. 26 द्विगणदायिन:-who advance on twofold. 6 26. द्विगु**णम्-**two-fold. 6 26. द्वित:-from two. 4. 6 द्वितीय:-second. 3. 15: 11. 6. द्वितीयायाम्-in the accusative 1. 8. द्विपदाः-hemistiches. 10. 21; 12. 40. द्विपाद्भ्य:-for the bipeds. 12. 13. द्विप्रकृतीनाम्-of two original forms. 2. 2.

द्विवही:-donbly great. 6. 17.
द्विदेशत:-twice ten. 3. 10.
द्विवनम्-dual. 6. 16.
द्विवन-like two. 2. 24.
द्विवर्णेलोप:-elision of two letters.
2. 1.
द्विश:-by pairs. 3. 20.
द्विश-hey hate. 10. 5.
द्वे-two. 3. 10: 5. 7.
द्वेषस:-from foes. 5. 23.
द्वेषस:-he hates. 6. 22.

द्वौ-two. 3. 10, 19, 12. 10. द्वयुपसर्गोत्-with two prepositions. 7. 9.

द्वैधम-two-foldness. 5. 3.

धत्त-place. 9. 27.
धत्व-support. 5. 25.
धननाम-synonym of wealth. 3. 2;
4. 4, 17.
धननामधेयम्-synonym of wealth.
1. 7.
धननामानि-synonyms of wealth.
3. 9.

धनम्-wealth. 2. 5; 3. 9; 4. 4; 7. 9; 8. 1; 11. 33; 12. 6. धनलाभाय-for obtaining wealth.

धनलाभाय-for obtaining wealth. 3. 5.

धनवती-rich in wealth. 11. 46.

धनस्य-of wealth. 3. 2; 4. 7; 6 21, 22.

धनानाम्-of wealth. 7. 15. धनानि-treasures. 4. 5; 5. 16; 6. 8, 32; 9, 23; 12, 18,

ਬਜ਼:-bow. 5. 25; 9. 16.

धनुषि-on bow. 2. 6.

धनेन-with wealth. 10. 15; 11. 24.

धन्व-space. 5. 5.

धन्वते:-from √धन्व (to go; to kill) . 9. 16.

धन्वन्ति-they flow. 5. 5; they fly or kill. 9. 16.

धमति:-the √धम् (to go). 6. 2.

धमते:-from $\sqrt{3}$ up (to blow). 10. 31.

धमनय:-vessels. 6. 24.

धयतेः-from $\sqrt{9}$ (to suck). 11. 42.

धयन्ति-they suck. 9. 27.

धर्मसन्तानात्-from the spread of righteousness. 6. 19.

धर्माय-for sacred rite. 12. 13.

धर्मे-in the law. 8. 10.

धव:-man. 3. 15.

धातवः-verbs. 1. 20; 3. 9, 10, 11, 13, 19.

धाता-creator. 11. 10, 11; 12. 36.

धातु:-root. 1. 20; 2. 2.

धातुभ्य:-from roots. 2. 2.

धात्वादी-du. first part of the root.

2. 1.

धात्रा-by Dhatr. 11. 11.

धाना:-grains. 5. 12.

धारणाय-for support. 7. 25.

धारयतः-from the man who holds.

3. 16.

धारयति-he holds. 7. 23; 10. 22,

23; 12. 26. धारयतिकर्मगः-ab meaning to hold. 2. 2. , धारयते-he holds, 10, 8. धारयते:-from Vu (to hold). 3. 9, 20, धारयसि-thou holdest. 11 37. धारयिता-supporter. 12. 30. धारियतार:-possessors. 8. 7. धारियतारम-holder, 9 25. धावति-he runs 2 11. धिनोति-it gives delight 3 9 धिनोते:-from √िध (to nourish). 11. 42. धियम्-wisdom. 8. 7. धियावसः-rich in devotion. 11. 26. धिषणा-recitation. 8. 3. धिषणाभव.-place of recitation. 8.3. धिवे:-from √धिव् (to put). 8. 3. धिष्ण:-subordinate altars. 8. 3. धिष्यः-side-altars. 8. 3. धिष्ण्यात्-placed on the side-altar 8. 3. धीमान्-intelligent. 3. 12. धीयते-it is deposited 3.19; 4 7; 5. 26, 6 24; 7 27; 10. 4. धीयन्ते-they are placed. 5. 10. धीसादिनी-living in intelligence. श्रीसानिनी-procuring intelligence. 8. 3. मः-car-pole. 3. 9. धूनोते:-from \ धू (to shake). 5. 12.

धमेन-with smoke, 12, 26 धूर्वते:-from √धूर्व (to hurt). 3 9. च्ता:-held. 10 44. धेना:-milk beverages. 6. 17 धेहि-bestow, 11 30 ध्यानम्-meditation. 5 1: 12. 33 ध्यानवन्तः-reflective. 4. 10 ध्रियते-it is held. 4 7. ध्रवम्-certainly. 11. 7. ध्रवीकरोति-it makes firm. 2. 18. ध्वरति:-the root V ध्व (to injure). 1. 8. न-particle of negation and comparison 1.2, 4. etc. नः-us. 4. 4, 7, 25; 5. 8, 16, 23; 6. 31: 7. 20; 8 18; 10. 5, 6, 7, 15, 16, 17, 31, 40, 45; 11. 18, 26, 29, 31, 32, 46, 49; 12. 18, 25, 33, 45; our. 5. 17, 7. 20, 10. 2, 35, 40, 42, 43, 11 19. न+इत-in the sense of apprehension 1.11. नक्षंचारीणि-nocturnal. 2. 18. नका-might. 8. 10. नचते-he approaches. 4. 18. नचतः-from Vनच् (to go). 3. 20 नत्त्रगणम्-multitude of stars 5. 21. नचत्राणाम्-of stars. 3. 20

नत्त्रत्राख-stars. 3. 20

नचहामम्-one who strikes the

approaching opponent or who strikes, having approached the opponent, 6, 3, नचेत्-in re-asking. 1. 11. नतम्-bent. 11. 9. नतान-aimed, 10, 26, नद:-seer. 5. 2. नदतेः-from $\sqrt{-1}$ (to praise). 5. 2. नदनस्य-of the seer. 5. 2. नदनाः-sounding, 2, 24, नदितुम्-to make sound. 9. 3. नदी-river. 4. 15: 11. 25. नदी:-rivers, 2, 24, नदीकच्छ:-bank of a river. 4. 18. नदीनामानि-synonyms of river. 2.24. नदीम्-acc. a river. 2, 24; 7, 20. नदीवत्-like a river. 2. 23. नद्य:-rivers. 2. 24, 25; 6. 4; 9. 25, 26. ननु-indeed. 1. 4. नपात्-offspring which does not come immediately after. 8. 5; 10. 18. 19. नपुंसकस्य -of the neuter. 3. 21. नप्तारम्-grandson. 3. 4. नभ:-the sun, sky. 2. 14. नमतिकर्मा-meaning to bend. 7. 17. नमते:-from $\sqrt{-1}$ (to bend). 5. 23; 6, 6, नमन्ते-they bend down. 4. 15. **नयतः**-leading. 7. 29.

नयति—it leads. 7. 14, 21; 10. 39;

12, 22, नयति:-the √नी (to lead). 7. 29. नयन्ति-they lead, 3, 19; 7, 21, नयन्ती-leading. 9. 18. नरकम्-hell. 2. 11. नरपाणम्-man-drink. 5. 26. नरराष्ट्रम्-kingdom of man. 7. 5. नसः-men. 5. 1; 7. 21; 8. 6; 9. 9, 19. नरान्-men. 7. 21. नरापत्यम्-human offspring, 11, 36. नराशंस:-a deity, 8, 6. नरे:-by men. 8. 6. नरो-two men. 5. 1. नव-nine, 3, 9, 10, 13; 6, 5. नवगतय:-of nine gaits. 11. 19. नवजात:-newly born. 3. 3. नवजाते-du. newly born. 4. 15. नवतरम्-very new. 6. 9. नवतरः-by the later ones. 7.16. नवनम्-new. 4. 16. नवनामानि-synonyms of new. 3.19. नवनीतगतय:-whose gaits lead in nine directions, 11, 19, नवम-new. 3. 19; 10. 3. नसन्त-let them be united. 4. 15. नसतिः-√नस् (to abtain, or to bend). 7. 17. नसते:-from √नस् (to join). 6.17. नाक:-the sun, sky. 2. 14. नाध:-refuge. 2. 2. नानाकमीण:-working in various ways. 6. 6. नानाकर्माणि-having many meanings. 2. 7.

नानानिर्वचनानि-having many derivations. 2. 7.

नानारूपः-having many forms. 3.17.

नानाविभक्की-du. inflected in various cases 6, 24.

नाभाक:-a seer. 10. 5.

नाभि:-navel. 4 21.

नामौ-in the navel. 4. 27.

नाम-noun. 1. 8; synonym. 2. 15; 4. 27; 5. 13, 23; 6. 14, 32; 9. 4.

नामकरणः-suffix 1. 17; 2. 2, 5. 7. 29; 10. 17.

नामधेयप्रतित्तरभः-acquisition of the appellation. 1. 12.

नामधेयप्रतिखन्भम्-acquisition of the appellation. 1. 14.

नामधेयम्-name. 1. 7; 2. 7; 5. 9; 8. 5, 8

नामधेयानि-synonyms. 1. 20; 2. 28; 7. 5.

नामधेयेन-with name. 7. 18, 31.

नामनी-synonyms. 3. 10; 5. 7.

नामविभक्तिभि:-with nouns and case । inflections. 7.1.

नामाख्यातयोः—of noun and verb.

नामाख्याते-noun and verb. 1 1,12. नामानि-synonyms. 1.1,12,20;

3. 13, 20; 7. 1; 9. 28.

नामीभूत:-used as a noun. 6. 16.

नाराशंसः—a stanza praising men. 9. 9

नाराशंसवन्ति–addressed to Narasamsa. 8. 22.

नाराशंसाः-addressed to Narasamsa. 7–4.

नाराशंसान्-soma-libations. 11. ठ. नाशने-in destroying. 6. 30

नाशयति—it causes to destroy 12. 28.

नासत्यो—Asvins; ever true, promoters of truth, nose-born. 6. 13.

नासिका-nose. 6. 17.

नासिकाप्रभवौ-nose-born. 6. 13.

नासिके-nose. 6. 17.

नासुखम्—happiness. 2. 14.

नि-down. 1. 3.

निर्ऋणम्-free from debt. 9. 8.

निःषिक्रम्-purged. 6. 1

निकरोति-she makes low. 2. 9.

निकृत्तद्वार:-whose entrance is pierced. 1. 9.

निकृत्तम्-cut down. 6. 3.

निकृष्ट:-despised. 2. 20

निगच्छति-it goes down. 11. 39.

निगद्ब्याख्याता-explained by mere reading. 6. 5; 9. 5, 7, 17, 21, 34, 41; 10. 18, 24; 11. 3, 8, 45; 12. 2, 31.

निगन्तवः-quoted words. 1. 1.

निगम:-a vedic passage. 2. 3, 6, 13; 3. 5; 5. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,

11, 12, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 27, 28; 6, 3, 4, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 35; 8, 2;

10, 17, 21, 40; 12, 7, 29, 30.

निगमनात्-on account of quotation.
1. 1.

निगमा:-quoted words of the Vedas. 1. 1; vedic passages. 2. 5. 23; 11. 16.

निगमान्-vedic words. 4. 1. निगमा-vedic quotations. 5. 5. निघण्टव:-the Nighantavas. 1. 1.

निचमनेन-with water. 5. 17, 18. निचान्तपृषः-exhilirating when taken. D. 5. 17.

निचितम् collected downwards. 4. 24.

निचुंकुण:-low sounding, 5, 18, निखम्-always, 2, 3,

निद्धिरे-they appointed. 6. 35.

निदर्शनाय-for pointing out. 11. 2.

निधत्त-he puts down, 12, 19,

निधा-net. 4. 2.

निधानम्-receptacle. 9. 13.

निधानात्-from placing. 2. 7.

निधान-receptacles. 9. 36.

निधि:-treasure. 2. 4.

निधीयते-it is put down. 4. 2.

निधेहि-put down. 7. 31.

निनमा-bending low. 2. 27.

निनमाम-we bend. 2. 27.

निन्दति-he condemns. 9. 8.

निपतति-it is used. 1. 20.

निपत्ति-they are used. 1. 4. 11. निपर्यात-from offering (cakes).

2, 11.

निपातः-particle. 1. 8; 4. 17; 5. 5;

6. 27; incidental occurrence.

2, 20; 11, 11, 20; 12, 20, 29, 30-33.

निपातभाजः-of accidental occurrence, 7, 13,

निपातम्-of secondary character.

7. 18, 20, 31,

निपाताः-Particles. 1. 4.

निमिषन्तम्-winking. 11. 42.

नियच्छताम्-they may extend. 9.38. नियच्छति-he restrains. 11. 23.

नियतवाचः-whose words are fixed.

1. 15, 16.

नियतानुपूर्व्या:-whose succession is fixed. 1. 15, 16.

नियमनात्-from restraining. 5. 28.

नियुतः-yoked. 5. 28.

नियुतम्-million. 3. 10.

नियोजनात्-from yoking. 5. 28.

निर्-prep. disrespect. 1. 3.

निर्ऋतिः-earth, adversity. 2. 7.

निरजनाय-for driving forth. 6. 2.

निरतष्टे-he made. 4. 13.

निरमणात्-from $\sqrt{\tau}$ म् with नि. 2.7.

निरमिमीत-he created. 8. 21; 9. 10.

निरयण्म्-egression. 7. 24.

निरविध्यत्-he cleft. 6. 19, 34.

निरशिक्षयत्-he struck down. 11.47.

निराह:-they expresesd. 1. 3. निरुच्यते-it is called. 10. 5. निरुणिंद्ध-it restrains. 6. 1. निरुप्य-having assigned. 1. 5. निरुप्यते-it is assigued. 7.18, 20, 31. निरुद्धोपधात्-ab whose penultimate has been taken away. 4.25. निर्गतम्-gone out. 2. 7. निर्गमनप्राया-mostly going out. 6.3. निर्गमने-in going abroad. 11. 46. निजंहार-he took out. 10. 12. निर्णामम्-a winding place. निर्णाशयाञ्चकार-he caused it to be destroyed. 6. 30. निर्णिक्रम्-washed. 3. 19. निर्गीततमा-best extended down. 8. 5. निर्णातम्-ascertained. 3. 19. निर्गीतान्तर्हितनामधेयानि-synonyms of ascertained and unascertained. 3. 19. निर्वद्धा:-unconnected. 1. 3. निर्श्वयात्-one should explain. 2. 1, 2, 3. निर्माणे-in the creation. 2. 22. निर्माञ्य:-measurers. 12. 7. निर्मिमानौ-creating. 8.12. निर्मिमाय-she bellowed. 11. 40. निर्मीयन्ते-they are made. 2. 8. निर्वेक्रब्यानि-they should be explained. 2. 7. निर्वचनम्-etymology. 2. 1. निर्वचनाय-for explanation. 1. 19;

2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10, 26, निर्वेष्टितः-denuded. 5. 8. निर्हासितोपसर्गः-whose preposition is shortened. 2. 17; 6. 11. निवत:-low lands. 10. 20. निवपन्तौ-sowing. 6. 26. निवर्तताम्-may it turn down. 12.39. निवसन्तम्-dwelling. 5. 9; 10. 12. निवसन्त्या-with one remaining in one place. 10. 21 निवारयाञ्चकार-he obstructed. 2. 16. निवासकर्मणः-ab. meaning to dwell. 2. 6; 10. 14, 16. निवासनाम-synonym of dwellingplace. 3. 3. निवासात्-from dwelling. 10. 44; 11. 45. निवित्-a liturgy of invocations. 7. 23, 24. निवृण्चि-thou forcest down. 5. 16. निवृत्तिकर्भ-meaning to desist from. 2. 13. निवृत्तिस्थानेषु-in weak forms. 2. 1. निश्रंभा:-proceeding firmly. 6. 3. निश्यति-he sharpens. 4. 18. निश्रध्यहारिगः-firm coursers 6.3,4. निश्चयेन-with certainty. 7. 20. निषय्यम्-seated. 3. 8. निषद्नः-sedantary. 3 8 निषाद:-hunter. 3. 8. निष्पन्ने -loc. complete. 1. 13, 14. निष्पद्दमाण:-irresistible. 3. 10.

निस्तष्टे-it was fashoned. 4. 13. नि:-substitute of सम्. 12. 7. नी:-the √नी (to lead). 7. 14. नीचाशाख:-whose branch is low. 6. 32. नीचीनद्वारम्-opening downwards. 10 4. नीचै:-downwards. 2. 9; 4. 24; 5. 18; 6. 32. नीतात्-from leading. 7.14. **3**-particle, many meanings. 1. 4. चुदति-he pushes. 5. 26. नूच-a particle; now. 4. 17; न्चित्- a particle. 4. 17. न्नम्-particle (1) uncertain in the Bhasa (2) is used as an expletive in the Veda and also denotes uncertainty. 1. 5, 7; certainly. 11. 36. नृत्यन्ति-they move quickly. 5.1. नुभ्य:-for men. 11. 36. नृन्-acc. men. 11. 9. नेतन्या-to be led. 4. 15. नेता-leader. 1. 8; 2. 14. नेनेक्रि-he washes. 2. 17. नेम:-half. 3. 20. नेष्ट्रीयात्-from the Nestra vessel. 8. 3. नैघग्दुकम्-secondary. 1. 20; 2. 24; 5. 12; 10. 3; 11. 2. नैघग्दुकानि-synonymous words. 1. 20.

नैगमाः-belonging to Vedic words.

2. 2. नैगमानि-homonyms. 1. 20. नैगमेभ्यः-ab. belonging to the Vedic words. 2. 2. नेदानाः-they who are well-versed in legendary lore. 6.9; 7.12. नैरुक्रसमय:-view of the etymologists. 1. 12. नैस्क्रा:-etymologists. 2. 8, 14, 16; 3. 8, 14, 19; 4. 24; 5. 11; 6. 1, 3, 11; 7. 4, 5; 8. 13; 9. 4; 11. 19, 29, 31; 12. 10. 41. नौ:-boat. 5. 23. न्यायवान्-regular. 1.13. न्यासीदताम्-may they sit down. 8. 11. पंसनीया:-to be crushed. 12. 19. पक्रव्य:-should be matured. 3.12. पक्ति:-cooking. 1. 1. पङ्कि:-a metre. 7. 11, 12. чт-ripe. 3. 8; 6. 34. पचति-he cooks. 1. 1. पचितः-the verb √पच् to cook. 6. 16. पचिस-thou cookest. 7. 23.

पञ्च-five. 2. 15; 3. 8.

पञ्चकपातः-having five dishes. 7.24.

पञ्चजना:-five tribes. 3. 7, 8; 4.23.

पञ्चजनीनया-having five tribes. 3.8.

पञ्चदश-fifteen. 2. 10, 15; 3. 1, 19.

पञ्चदशस्तोमः-name of a hymn. 7.10.

पञ्चपदा-having five verses. 7 12.

पश्चम:-fifth 3. 8.

पञ्चमनुष्यजातानि—five human tribes. 10. 31.

पञ्चमीकर्माणम्-in the sense of the ablative. 1. 7.

पञ्चम्यथेप्रेज्ञा-appearance of the meaning of the ablative. 1.17.

पञ्चम्यर्थे-in the sense of the ablative. 6. 1.

पञ्चम्याम्-in the ablative. 5. 23.

पञ्चित्रया-with reference to five seasons. 4. 27.

पञ्चविंशति:-twenty-five. 3. 7, 13.

पर्यानात्-from bargaining. 2. 17.

पणायतेः-from √पण् (to worship). 2. 26.

पि:-merchant. 2. 17.

पिंगिः-with the niggards. 11.25.

पर्यान्-acc. merchants. 6. 26.

पगडक:-eunuch. 6. 32.

पण्डगः-fond of sexual intercourse. 6. 32.

पर्यम्-commodity. 2. 17.

पतित-he falls. 3. 1; 5. 2.

पततेः-from √पत् (to fall). 2. 28.

पति:-lord. 10. 14, 21, 23.

पतिम्-acc. husband. 3. 5.

पत्नी-wife. 9. 29, 33; 11. 37, 49; 12. 7, 8, 46.

पत्न्य:-wives. 12. 44, 45.

पत्ये-for the husband. 3. 5.

पथा-by path. 6. 7; 12. 21, 28.

पथ्यदनम्-food for the journey. 1.17.

पथ्या-well being. 11. 45.

पदजातानि-word-classes. 1. 1, 12.

पदप्रणः-expletive. 1. 5, 6, 7.

पदप्रणाः-expletives. 1. 4.

पदपूर्णार्थे-in the sense of an expletive. 1. 9.

पदम्कृति:-whose original form is the Pada. 1. 17.

पदप्रकृतीनि-having words as their originals. 1. 17.

पदम्-step. 2. 7; 12. 19.

पदविभागः-division of words. 1. 17.

पदानि-steps. 2. 7; words. 3. 13; 4. 4.

पदार्थः-meaning of the word. 1.3.

पदार्थाः-meanings of words. 1. 3.

पदिः–goer. 5. 18.

पदेतराधान्-other parts of words.

1. 13, 14.

पदेभ्य:-from words. 1. 13, 14.

पदेषु-in words. 2. 1.

पद्यते-he goes. 2. 7, 28; 5. 18.

पद्यते:-from √पद् (to go). 2. 7, 28; 5. 19.

पहदवसम्-cow, (lit. footed protection). 1. 17.

पन्थते:-from √पन्थ् (to move). 2. 28.

पन्था:- path. 2. 28; atmosphere. 11. 45.

पन्थानम्-acc. path. 10. 20.

पन्ना:-fallen. 12. 19.

पपुरि:-the bountiful to fill or to

please. 5. 24. पप्रच्छ-he asked. 2. 8; 6. 5. पय:-milk. 2. 5; 8. 5; 11. 43; water. 6, 3, पयस:-from and of milk, 2, 5; 8, 5. पर:-highest, 1, 17; other, 6, 32; beyond. 7. 14, 29; 10. 26; best. 10, 10, परकुलानि-other families. 4. 5. परगृहािख-other houses. 4. 5. परम-distant. 2. 24. परमम्-best. 3. 8. परसे-to another, 3, 6, परा-thitherwards. 1. 3. पराकान्ते-very remote. 5. 9. परागतात-from the distant, 7, 26; 11, 48, पराची-moving forward. 9. 30. पराञ्चनः-with curves leading aside. 11, 25, पराचि-others. 6. 26. पराध्येस्थम्-highest place. 2. 7. पराश्वर:-name of a seer, of Indra; destroyer. 6. 30. पराशिर्धस्य-of decrepit. 6. 30. परि-prep. all round. 1. 3; particle. 5. 28. परिक्रणनम्-thundering. 6. 1. परिख्यन्-they may look over. 9. 3. परिप्रहार्थीय:-having the sense of comprehension. 1.7. परिग्रहाथींयम्-in the sense of comprehension, 5, 22,

परिचरणकर्माण:-meaning to attend. 3, 13, परिचरतः-they two respect. 11. 9. परिचरसि-thou attendest. 11. 23. परिचरेम-let us attend upon. 2. 24. परिचर्यायाम्-in attendance. 11. 23. परित:- on both sides, 11, 25. परितकनम्-might. 11. 25. परितक्म्या-night. 4. 16; 11. 25. परित्रायमाणः-protecting. 9. 15. परिदेवना-lamentation. 7. 3. परिदेवयाञ्चके-he lamented. 1. 5. परिपवनम्-winnowing basket. 4. 9. परिपवनेन-with a winnowing basket, 4, 10. परिवभूव-he encompassed. 10. 43. परिवर्हेणा-strongly. 6. 18. परिवर्हणात्-from great growth. 7. 12; 8, 8, परिभयार्थे-in the sense of slight fear. 9. 30. परिभये-in apprehension. 1. 10. परिमृज्य-having polished. 7. 23. परियुत:-surrounded. 2. 8. परिवृद्ध:-very great. 1. 8; 6. 17. परिवृदम्-strong all round. 1. 7, 8. परिवृणक्त-let it pass over. 10. 7. परिवेष्टयति-it encircles. 9. 15. परिवाजक:-an itinerant mendicant. . 1. 14. परिवाजका:-ascetics. 2. 8. परिष्वंच्यते-he will embrace. 6. 28; 11. 34.

परिष्वजनाय-for embracing. 2. 27. परिष्वजाना-embracing. 9. 18. परिहर्तव्यम्-to be avoided. 3. 2. परीचेत-one should analyse. 2. 1. परीत्य-going round. 12. 13. परुच्छेप:-name of a seer. 10. 42. परुच्छ्रेपस्य-of Parucchepa. 10. 42. परुषि परुषि-in every joint. 10. 42. परुष्णि-O Parusni. 9. 26. परुज्यी-the Parusni, name of a river, 9, 26. परोचकता:-indirectly addressed. 7. 1, 3. परोचकृतानि-indirectly addressed. 7, 2, पर्जन्य:-cloud. 2. 22; 4. 21, 27; 7. 8; 10, 10, 11, पर्जन्यप्रीताम्-impelled by clouds. 9, 6, पर्जन्यम्-cloud. 9. 6. पर्जन्येन-with cloud. 7. 5. पर्यगात-it has gone round. 6. 4. पर्यग्रहात-he seized all round 10.10. पर्यभवत-he subdued. 10. 10. पर्यरचत्-he protected all around. 10. 10. पर्यागतवन्तम्-who has gone round. 10. 20. पर्यायाः-formulas. 1. 9. पर्यावर्तन्ते-they turn round. 7. 24. पर्यासते-they sit round. 12. 32. पर्व-joint. 1. 20. पर्वतः-mountain. 1. 20; 6. 5; 9.8;

a deity. 7. 10. पर्वतनामभि:-with synonyms of mountain. 2. 21. पर्वतम्-cloud. 10. 9. पर्वतानाम्-of mountains. 9. 39. पर्ववत-like a joint. 10. 42. पर्ववति-loc. having joints. 2. 6. पर्ववती-having joints. 9. 26. पर्ववान्-having joints. 1. 20. पर्वािश-joints. 6.20. पर्श:-joint. 4. 3. पशुमयम्-made of joints. 4. 3. पर्वत-assembly. 7. 20. पनायते-he runs. 4. 2; 10. 11. पत्नाशनात्-from falling. 12. 29. पलाशम्-leaf. 12. 29. पवि:-Javelin, 12, 30, पवित्रम्-a stanza, rays, waters, Agni, air, Soma, the sun, Indra. 5. 6. पवी-the rim of a wheel. 5. 5. पवीरम्-pointed weapon. 12. 30. पर्वारवान्-having a weapon furnished with javelins. 12.30. पशव:-animals. 7. 5. पशु:-animal. 3.16. पश्रदेवता:-having animals as deities. 8. 22. पशुनाम-synonym of animal. 2. 5; पशुपादप्रकृति:-(based on) the ana-

logy of a quadruped. 2. 7.

чян-beast. 4. 14.

पशुसमाम्राये-in the list of animals. 12, 13, पशो:-of animal, 6, 16. पश्यति-he sees. 1, 16, 19. पश्यतिकर्मा-meaning to see. 4. 19. पश्यतिकर्माणः-meaning to see. 3.13. पश्यते:-from √दश् (to see). 3. 16. पश्यन्ति-they behold. 6. 26. पश्याम:-we see. 1. 14. परवाहुत्या-with animal oblations. 10, 21, पांसव:-dust. 12. 19. पांसुले-in a dusty place. 12. 19. पाक:-immature. 3. 12. पाचयन्ति-they cause to ripe. 2. 22. पाणि:-hand, 2, 26, पाणी-du. hands. 2. 26. पातके-in heinous crime, 6, 27, पातयति-he causes to fall. 5. 19. पाता-protector. 4. 21; 8. 3; 9. 2; 10. 11, 12, 14, 16, 17, 42; 12. 29; drinker. 5. 2. पातार:-protectors. 10. 16. पातारम्-acc. protector. 4. 26. पातारी-protectors. 5. 28. पाति—he protects. 4. 18; 12. 29. पातु-may she protect. 11. 46. पाते:-from Vपा (to protect). 9.24. पात्रम्-ressel. 5. 1. पात्रस्य-of vessel. 8. 2. पाथ:-atmosphere, water, food. 6. 7. पाद:-foot. 2. 7; 11. 6; 12. 29;

verse, 7, 9, पाद:-foot. 5. 19. पादे-in the quarter. 10. 16. पादेन-with foot. 5. 17: 12. 29. पाँद:-with feet. 12. 19. पानान्-from drinking. 5. 1: 6. 7. पानाय-to drink. 5. 18; 12. 4. पानीयम्-water. 1. 16; 7. 13; to be drunk. 7. 25. पान:-with draughts. 5. 3. पाप:-sinful. 5. 2. पापकम्-sin. 3. 8, 14, 19; 4. 24; 6. 1, 3, 23; 9, 4. पापकृत:-sinful. 10.11. पापत्यते:-from the int. of √पत् (to fall). 5. 2. पापत्यमान.-committing sin. 5. 2. पापियः-of sinful mind. 5. 23; 10, 5, पापिधयम्-acc. sinful. 5. 2. पापनामनी-synonyms of sin. 4. 21. पापनामा-of a wicked name. 6.12. पापसंकल्पा:-of sinful thoughts. 10.5. पापा:-sinful. 6. 25. पापेन-with sin. 12. 3. पाययमाना-nursing. 2.27. पारम-across. 2. 24; 9. 18. पारावारघातिनीम्-acc. one who destroys what is far and near. 2.24. यारोवर्यवित्स-loc. pl. who know the tradition. 1. 16. पार्थिवस्य-of earthly. 6. 22.

पार्थिवेन-inst. terrestrial. 2. 10. पार्श्वम्-side. 4. 3. पार्षदानि-grammatical treatises. 1.17. पालनात्-from bringing up. 6. 12. पालयति-he protects. 6. 17. पालियता-supporter. 4. 21; 8. 3; 9. 2; 10. 11, 12, 14, 16, 17, 21, 42; 12. 29. पालियतार:-supporters. 10. 16. पालियतारम्-supporter. 4. 26. पालियतारा-benefactors. 5.28. पालियतः-of benefactor. 4. 26. पावकदीिसम्-of pure light. 4. 14. पावमानीषु-in purificatory hymns. 11. 2. पावमान्याम्-in a (stanza) addressed to Pavamana. 12. 31. पावीरवी-divine speech. 12. 30. पाश:-snare. 4. 2. पाशयते:-from $\sqrt{\mathbf{q}}$ श् (to bind). 4.2. पाशसम्ह:- collection of snares. 4.2. पाशा:-fetters. 9. 26. पाशै:-with snares. 4. 3. पाश्या-net. 4. 2. पिंशते:-from √पिश (to adorn). 6. 11; 8. 11. पिजवनः-of enviable speed, or with whom pace cannot be kept. 2. 24. पिजवनस्य-of Pijavana. 2. 24.

पिक्षयति-he utters. 3. 18.

पिगडदानाय-for offering sacrificial

cake. 3. 4, 5. पितर:-manes. 3. 8; 11. 17, 18, 19. पितरम्-father. 7. 31. पिता-father. 3. 4, 5; 4. 21, 23; 5. 21, 24; 6. 15. पितापुत्रौ-father and son. 1. 16. पित:-of the father. 3.5; 6.6; food. 9.24. पितुम्*–acc.* food. 9. 25. पितृदेवत्यम्—sacred to ancestors. 7.4. पितृन्-acc. ancestors. 3. 5; 11. 18. पिज्यम्-ancestral. 11. 33. पिज्ञ्यस्य-of paternal. 3. 2. पिनाकम्-staff. 3. 21. पिपर्ति-he fills or pleases. 5. 24. पिपासते-to the thirsty. 7. 13. पिपीलिका-ant. 7 13. पिपीलिकमध्या-ant-waisted. 7. 13. पिब-drink. 10. 2. पिबतम्-drink. 4. 17, 19. पिबति-he drinks. 12. 29. पिबतु-let him drink. 8. 2. पिबते:-from $\sqrt{\mathbf{q}}$ (to drink). 2. 5; 9, 24, पिबन्ति-they drink. 1. 11; 5. 11; 10. 13. पिबेताम्-you both drink. 9. 42, 43. पिश्चन:-malignant. 6. 11. पिश्चनाय-for slander. 6. 11. पीतवन्त:-having drunk. 12. 42. पीयति:-the verb $\sqrt{\text{पीय}}$ (to kill). 4. 25. पुंस:-of man. 3. 4, 21.

पुंसते:-from √पंप (to curse). 9. 15. पुंस्प्रजननस्य-of the male organ. 3.21. प्रयक्तः- the virtuous. 2. 14. प्रयकृतौ-virtuous, 12, 1. पुरुवकृद्धि:-with the virtuous. 2.14. पुरुषम्-auspicious. 9. 2. पुन्-hell. 2. 11. पुत्र-0 son! 5. 25. पुत्र:-son. 2. 11, 13, 24; 3. 3. 6. 17; 4. 23; 6. 10, 28, 9. 24; 12. 21, 3. पुत्रदायाचे-in support of son's right to inheritance, 3, 3, प्रत्रभाव:-the state of a son. 3. 5. प्रत्रभावम्-the state of a son. 3. 4. पुत्रम्-son. 2. 13, 27; 3. 6; 7. 29. पुत्रस्य-of son. 6. 6. पुत्रा:-sons. 3. 4; 11. 16, 17. पुत्रान्-sons. 12. 6. पुत्रिकायाः- of the daughter. 3. 5. प्रतेष-in sons. 10. 7. पुन:-again. 1. 20; 2. 9, 24; 3. 7; 4. 5, 11, 15, 16, 19, 27; 5. 1, 21, 22; 6, 27; 7, 23; 8, 2, 22; 9. 19. पुनातिकर्म-meaning to purify. 5.24. पुनाते:-from √प (to purify). 5 6. पुमान्-man. 3. 6; 9. 15. प्र:-in front. 2. 12. पुरन्दर:-destroyer of cities. 7. 13. पुरन्धि:-very wise. 6. 13. पुरस्तात्-before. 1. 4; 3. 15, 16; 5. 5; 6. 1, 13; 7. 8, 9, 20; 9. 16.

पुरा-formerly. 3. 19: 4. 17. प्राचः-ancient, 8, 19; 12, 32, प्राणनवयोः-of ancient and modern. 4. 17. पुराण्नामानि-synonyms of ancient. 3. 19. पुराणम्-ancient. 3. 19; 4° 19; 10. 3. पुराम-gen. pl. city. 6. 13. पुरिशय:-one who lives in a city. 1. 13; 2. 3. पुरिषाद:-one who sits in a city. 2. 3. पुरीषम्-vapour. 2. 22. पुर-much. 2. 11. पुरुकाम:-having many desires. 6.4. पुरुमना:-of many minds. 9. 15. पुरुष:-man. 1. 1, 12; 2. 2; supreme being. 2. 3. पुरुषगही-censure of the man. 1. 14. पुरुषम्-acc man. 1. 13. पुरुषविद्यानित्यत्वात्-on account of the impermanence of human knowledge. 1. 2. पुरुषविधा:-anthropomorphic. 7. 5. पुरुषविधानाम्-of anthropomorphic. पुरुषविशेष:-distinguished person. 1. 16. पुरुषस्य-of man. 9. 28. पुरुषान्-ucc. men. 2. 6. पुरुषापराधः-the fault of the man. 1. 16. प्ररूपः-0 Pururavas. 10. 47.

पूर्वते-it is filled. 5. 18.

पुरुखा:-crying much. 10. 46. पुरोगामी-leader. 8. 21. पुरोहित:-priest. 2. 10, 12, 24; placed foremost. 7. 15. पुतुकामः-having many desires. 6.4. पुष्करम्-space, water, lotus. 5.14. पृष्टम्-well nourished. 10. 15. पुष्टे:-of the growth. 11. 49. पुष्पतः-from \/ पुष्प् (to blossom). 5. 14. पुष्पफलम्-acc. flower and fruit. 1. 20. पुष्पफले-du. flower and fruit. 1. 20. पुष्पम्-flower. 5.14. पुष्यति-it grows. 12. 16. पूजनार्थ-in denoting respect. 12. 7. पूजनीयम्-to be worshipped. 7. 26. पूजयन्-worshipping. 3. 4. पूजयन्ति-they worship. 2. 26; 8. 2; 10.39. पूजयामि-I worship. 9. 16. पूजियतन्यम्-to be worshipped. 5. 14. पूजाकरम्-means of worship. 5.14. पूजाकमेंगः-ab.meaning to worship. 2, 26, पूजाकर्मा-meaning to worship. 7.15. पूजायाम्-in respect. 1. 4; 3. 18. प्यमानस्य-of being purified. 5.12. पूरणम्-full. 7. 28. पूरय-fill. 4. 3. प्रयति-he fills. 2. 3; 3. 20. प्रयते:-from $\sqrt{\mathbf{q}}$ (to fill). 2. 3, 22.

प्रियतन्या:-to be filled. 7. 23.

पूर्व:-former. 3. 16; 5. 3. पूर्वपत्तस्य-of the first half of the month. 5, 11. प्वेपचादिम्-beginning of the first fortnight. 11. 6. पूर्वपचापरपचौ-the first and the second fortnight of the lunar month. 11. 5. पूर्वपचे-in the first-half of the month. 5. 11. पूर्वपानाय-to drink first. 10. 37. पूर्वभावम्-acc. former state. 1. 2. पूर्वभावस्य-of the first state. 1. 2. पूर्वम्-former. 2. 2; 5. 7, 27; 9. 26; 11. 5; 12. 13, 41. पूर्वया-by the former. 2. 28. पूर्वस्य-of the former. 1. 13, 14; 5. 28. पूर्वस्थाम्-in the eastern. 8.12; 12. 23. पूर्वो-former. 12. 34. पूर्वा:-formerly. 9. 28. पूर्वापरीभूतम्-arisen from a former to a latter state. 1. 1. प्राहे-in the first period of a day. 8.9. पूर्वे-earlier. 7. 23. पूर्वेण-with former. 1. 5; 5. 16. पूर्वेष्ठ-in former. 4. 8. पूर्वः-by former. 7. 16. पूर्वीत्पन्नानाम्-gen. born before. 1.14. पृष्णम्-acc. Pūsan. 4. 25; 6. 4.

प्या-a celestial god. 6. 31; 7. 9. 10; 12, 16, 18, पुच्या -with Pusan. 7. 10. पृक्ता-united. 3. 8. प्रणातिनिगर्मा-words meaning to fill. 5. 24. प्रणाते:-from √प (to fill). 1. 20; 2 22. पृतनाजितम्-victorious in battles. 10.28. पृतनाज्यम्-battle. 9. 24. पृतनानाम्-of armies. 9. 24. प्रयक् -separate. 4. 24; 5. 25; 7. 5. प्रथक्तात्-ub. separateness. 1. 4. पृथिवी -earth. 1. 13, 14; 7. 7, 8, 24; 9. 31; 10. 7; atmospheric deity. 11. 36; celestial deity. 12. 30, 32, 33, 43. पृथिवीनामधेयानि-synonyms of earth. 2. 7. पृथिवीम्-earth. 2. 9; 6. 15; 11. 28; 12. 27. पृथिवीस्थान:-terrestrial. 7. 5, 14. पृथिवीस्थाना:-terrestrial. 12. 41. पृथिद्याः-from the earth. 2. 7, 14; of earth. 2. 5; 4. 21; 7. 5. पृथिक्याम्-on earth. 6. 36; 7.5, 28; 12. 19. पृथिव्यायतनानि-terrestrial. 7.11; 9.1. **ry**-wide. 1. 14; 2. 2; 6. 7; 9. 32. पृथुकेशस्तुके-having long tresses of hair. 11. 32. पृथुजघन-having broad thighs.

11, 32, प्रश्रुजन:-having great speed. 5. 9. प्रथुप्दने-well- praised. 11. 32. पृथ्वन्ता:-having broad haunches. 4. 13. प्रवत:-having white spots. 2. 2. पृष्ठरोगी-suffering from pain in back. 5. 21. प्रधःशम्-the back part. 4. 3. पृष्टम्-back. 4. 3. पृक्षिः-the sun. 2. 14. पेबते:-from √पेब (to go : 7. 13. पेश:-beauty. 8. 11. पैजनवः-son of Pijavana. 2. 24. पेजवनस्य-of the son of पिजवन. 2.24.पोपति–it nourishes. 5. 14; 10. 31. पोषयित्-nourisher. 10. 15. पेन्त्रम्-grandson. 3. 4. पात्रान्-grandsons. 12. 6. पौत्रेषु-on grandsons. 10. 7. पौरुषविधिकै:-with anthropomorphic. 7. 6, 7. पैर्ग्धमास्यौ-two full moon days. 11, 29, पै:प्यानि -addressed to Pusan. 7.23. प्यायतेः-from ∨प्याय् (to swell). 2. 5; 9. 24. प्यायने -loc. causing to swell. 12. 19 я-prep. thitherwards. 1. 3. प्रकलविद्-merchant. 6. 6. प्रकला:-minute parts 6. 6. प्रकाशनम्-manifestation. 1. 19. प्रकाशनवन्तम्-illustrious. 6. 10.

प्रकाशनात्-from shining. 6. 1; 12. 25. प्रकाशयति -it reveals. 9. 19. प्रकाशयतिकर्मेणः -ab. meaning to cause to shine. 2. 25; 12. 8. प्रकाशयन्ति—they illumine. 3. 9. प्रकाशीभावस्य-of the state of light. 12. 1. प्रकीर्णानि-scattered. 9. 23. प्रकीर्तना-proclamation. 7. 9. मक्रतयः-primary forms. 2. 2. प्रकृतीतरत्सिन्धसामान्यात्-on account of the analogy of the joints of the nature of the (period). 1. 20. प्रकृतिभूमभि:-with a plurality of original forms. 7.4. प्रकृतिसार्वनाम्न्यात्-from a pantheistic view of original nature. 7.4. प्रकृत्या-by original form. 2. 28. प्रकेतनम्-illumination. 2. 19. प्रचिषाति-she grinds. 6. 5. সম্মন:-broken, 2, 25. प्रख्याततमेन-with most well-known. 3. 13. प्रख्यातम्-well-known. 3. 19; 5. 8. प्रख्यापनीयम्-to be fully made known, 5, 8, प्रगृद्ध-having folded. 2. 26. प्रचेतयति-she causes to know. 11, 27, प्रचोद्यमानौ-impelling. 8. 12. प्रस्काच-having spread. 2. 9. प्रच्यावयतु—he may cause to move

forth. 7. 9. प्रजननकर्म-function of procreation. 11. 31. प्रजननयज्ञस्य-of the natal sacrifice. 3. 4. प्रजमिताझय:-having profusely kindled fires. 7. 24. प्रजवेते-they two hasten forward. 9.39. प्रजवेषु-in speeds. 1. 9. प्रजा-offspring. 3. 1. प्रजानन्-knowing well 8. 20; 9. 15. प्रजानाम्-of creatures. 10 42. प्रजापति:-lord of creatures. 10. 42. प्रजाम-offspring. 9 22. प्रजाया:-of offspring. 8. 5. प्रजायाम्-in the (sense of) begetting. 4. 17. प्रजावयति-it causes to speed forth. 9. 17. प्रजिन्वसि-thou quickenest. 11. 37. अज्ञ्या-with wisdom. 2. 25; 6. 13; 9. 10; 11. 27. মহা-wisdom, 5, 14; 10, 41, प्रज्ञाततमम्-well-known. 2. 19. মহানা-one who knows well. 10, 27, प्रज्ञानम्-profound knowledge. 4. 10; 12. 7. प्रज्ञानवत्-having intelligence. 5. 15. प्रज्ञानवन्तः-having profound knowledge. 4. 10. प्रज्ञानानि-devices. 8. 20; sciences.

9. 15: 11. 27; 12. 17; intellect. 9. 33. प्रज्ञानाम-synonym of wisdom. 10, 34, प्रज्ञानामानि-synonyms of wisdom. 3.13 प्रजापयति-she causes to know. 11, 27, प्रज्ञाम-wisdom, 2, 28; 7, 27, प्रज्ञावस्वम्-sagacity, 10, 34. प्रविताग्नय.-having burning fires. 7, 24, अण्य:-leader. 2. 14. प्रणीयते-it is led forth. 7. 14. प्रणेतारी-promoters, 6, 13. प्रणोत्तव्या-to be pushed. 5. 23. प्रतहस्-have obtained wealth. 6, 21, प्रतमः-foremost, 2, 22, प्रति–prep. against. 1. 3 प्रतिकामयते-he longs for. 11. 15. प्रतिजागर्मि-I keep watch 10. 33. प्रतिदर्शनम्-appearance. 7. 31. प्रतिदुग्धाम्-may it milk. 1 7.

प्रतिनिधाय-having made substitute.
12. 10.

प्रतिपद्यते-he begins. 7. 23.

प्रतिपद्यते-he begins. 7. 23.

प्रतिपद्यते-he destroys. 3. 21.

प्रतिधानेन-with draught, 5, 11.

प्रतिषेदे—he practised. 2. 10. प्रतिबभौ-it was revealed. 4. 6. प्रतिमिमते-they take countermeasures. 5. 12.
प्रतिमुख्यते-he puts on. 12. 13.
प्रतिबोभयमाना-infatuating. 9. 33.
प्रतिबोमम्-antithesis. 1. 2.
प्रतिवचनम्-rejoinder. 6. 15
प्रतिपिद्धम्-negatived. 2. 14.
प्रतिपिद्धम्-it may be denied. 2. 14.
प्रतिपिद्धा-probibition. 1. 8; 3. 5;

11. 18.
प्रतिषेधति-he denies. 1. 2, 4.
प्रतिषेधव्यवहित:-divided by the negative particle. 9. 10.
प्रतिषेधार्थीय:-having a negative sense. 1. 4.

sense. 1. 4.

प्रतिषेषे–loc. prohibition. 1 5.

प्रतिष्रणीहि–shatter down. 6 3.

प्रतिष्रणीहि–shatter down. 6 3.

प्रतिस्थे-in the focus. 7. 23.

प्रतीरार्थीन-whose meanings are intelligible. 1. 13, 14.

प्रतीयते–it appears. 1. 16.

प्रतायत—it appears, 1, 16, प्रतायत—it appears, 1, 16, प्रताय,—bestowed (प्र+इत्त), 2, 1, प्रवाः—ancient, 3, 16, प्रवाञ:-directed, 12, 33, प्रवाञ्चर्य—manifestation, 7, 31; directed, 12, 33, प्रवाञ्चर्य—turned towards, 6, 8,

प्रत्यक्रे-turned towards. 8. 15. प्रत्यज्ञ:-evident. 3. 5. प्रत्यज्ञृता:-directly addressed. 7. 1, 2. 3.

प्रत्यच्हरयम्-directly perceptible. 7. 4. प्रत्यक्वानि-counterlimbs. 7. 4. प्रत्यवरोह:-descent. 7. 23, 24. प्रत्याख्याय-having answered. 2.26. प्रसाचचचे-he repulsed. 11. 34. प्रत्यादत्ते-he takes back. 5. 19. प्रत्यासेवेते-they two serve. 8. 15. प्रत्यक्र:-answered. 1. 14. प्रत्यवाच-he answered. 6. 5. प्रत्युच:-they answered. 2. 25. प्रत्यहते-it conceals. 2. 9. प्रत्युत:-pervaded. 5. 10, 15; 7. 21. प्रत्यतम्-reached all round. 2. 25. प्रत्यतस्य-gen. deposited. 3. 4. प्रत्युता:-inserted. 4. 27. प्रथते:-from \sqrt{y} (to spread). 5. 25. प्रथनात्-from spreading. 1. 13, 14. प्रथम:-first. 2. 22. प्रथमपुरुषे:-with third persons. 7.1. प्रथमम-first. 7. 14. प्रथमया-by the first stanza. 9. 8. प्रथमसमावृत्ते-at the first turning round, 7, 23, प्रथमा-nominative. 6. 1. प्रथमागामिन:-coming first. 11. 13; 12. 35. प्रथमागामिनी-coming first. 11. 22. प्रथमागामिनौ-coming first. 12. 1. प्रथमागामी-coming foremost. 8. 4; 9. 1. 11; 10. 1. प्रथमादेशे-in indicating the primary object. 4. 25. प्रथमाबहुवचने-in the nominative plural. 1. 8; 5. 23.

प्रथमे-in the first. 7. 8. प्रथमोत्तमाभ्याम्-with the first and the last. 11. 16. प्रथमो-foremost. 8. 12. प्रथयति-he spreads. 1. 15. प्रदक्षिणागमनात्-on account of circumambulating. 1.7. प्रदानेन-with gift. 2. 11; 6. 9. प्रदिशन्ति-they prescribe. 1.1; 2.2. प्रदिशन्तौ-directing. 8. 12. प्रदीप्यते-it blazes forth. 7.23. प्रदीयते-it is given away. 3.6. प्रदीयन्ते-they are given. 2. 18. मदुदाव-she ran away. 12. 10. प्रदेश:-specification. 1. 13, 14. प्रदेशाः-indications 1.17. प्रधन:-battle, 9, 23, प्रधानाङ्गे-on the principal member. 9. 31. प्रधि:-felly. 4. 27. प्रपतन्ति-they fly forth. 2. 6. प्रिंपत्वे-near, 3, 20, प्रपिष्टतमै:-with most crushing 6.12. प्राप्यायते-it swells. 11. 42. प्रबाधते-he presses. 3. 8. प्रज्ञवीमि-I speak forth. 7.23; 10.42. प्रवृम:-we speak forth. 8. 19. प्रज्ञे-thou speakest forth. 5 8. प्रबृहि-speak forth. 8. 20. प्रभरे-I present. 9. 10. प्रभवति-it is produced from all sides. 2. 7; 3. 13. प्रभागपाद:-foot of division. 2. 7.

प्रभागपादसामान्यात्-from the similarity of the quarter of division, 2, 7. प्रभृतस्य-of the prepared. 11. 49. प्रमगन्द:-great usurer, an epicurean, eunuch. 6. 32. प्रमत्तस्य-of the intoxicated. 3. 2. янदक:-epicurean 6. 32. प्रमीते:-from destruction. 10. 21. प्रमुचतु:-they two released. 5. 21. प्रमृष्यते-it is forgotten. 4. 14. अयतः-of the deceased. 3. 2. प्रयाजानुयाजा:-preliminary and final oblations, 8, 21 प्रयाणमञ-after the departure. 12. 13. प्रयुक्तानि-employed. 12. 30. मयङ्के-he employs. 7. 1. प्रयुतम्-hundred thousand. 3. 10. प्रयुवती-joining forth. 9. 26. प्रयुवतीम्-shot forth. 10. 29. प्रयोग:-use. 7. 31. प्रयोति-it rushes forth. 4. 19. प्रसमयति-it makes them enjoy. 2. 18. प्रवचनम्-expression. 4. 25. प्रवण्वति-abounding in declivities; full of water, 11, 37. प्रवतेजा:-growing on mountain slopes. 9. 8. प्रवदन्त-let them speak forth. 9.9. प्रवदाम-let us speak forth. 9. 9. प्रवर्धय-prolong. 4. 7; 10. 40; 11. 30.

भवर्धगत-may he prolong. 10. 35. प्रवर्धयते-it prolongs, 11. 6. 36. अवर्धयन्त-let them prolong. 12. 39. प्रविह्नितम्-drawn forth. 7. 11. प्रवादाः-epithets. 2. 13; expressions. 7. 23: 8. 2. प्रविभज्य-having divided. 2. 2. प्रवियुतम्-gently. 9. 26. प्रवृज्यते-it is twisted forth. 5. 28; 8. 9. प्रवृत्तिभि:-with activities. 2. 21. अवृत्ते-luc. completion. 1. 9. प्रवृद्धचेतसः-of highly developed intellect. 9. 20. प्रवृद्धचेता:-profoundly wise. 8. 5. प्रवृद्धाम्-increased. 11. 11. प्रवेषिण:-of the waving. 9. 8. प्रशंसति -he praises. 9. 8. प्रशंसानाम-synonym of praise. 5.8. प्रशंसाम्-praise. 4. 24; 9. 10. प्रशंसामि-I praise. 5. 9. प्रशस्य:-praiseworthy. 1. 16; 8. 6; 11. 39. प्रशस्यनामानि-synonyms of praiseworthy. 3. 13. प्रशस्यन्ते-they are praised. 9. 9. प्रशास्ति-he regulates. 3. 4. प्रशासनम्-enjoining. 5. 11. प्रसंख्याय-having enumerated. 4.15. प्रसयनात्-from binding forth. 6.12. प्रसवाय-for birth. 2. 19; having pressed. 7. 20. प्रसविता-stimulator. 10. 31.

प्रसवितारम्-progenitor. 7. 31. प्रसवे-at the stimulation. 6. 7. प्रसस्यन्दिरे-they flowed forth. 2. 16. प्रसाचते-he overpowers. 11. 21. प्रसाधनकर्मा-meaning to decorate. 6. 21. प्रसाधयतु-let him accomplish. 12. 18. प्रसित्था:-of net. 6. 12. प्रसिद्धभा:-of well-known light. 6.4. प्रसिद्धम्-well-known. 6. 16. प्रसुवति-he generates. 12. 13. प्रसृत:-flung. 9. 14. प्रसृजति-he sends forth. 10. 4. प्रस्करवः-name of a seer. 3. 17. प्रस्थितानि-prescribed. 6. 16. प्रसातारौ-bathers, bringing to end. D. 6. 17. प्रक्रेया:-fit for bathing. 1.9. प्रस्मयते-it smiles. 9. 14. प्रहर-attack. 6. 20. प्रहिख्रत -impel. 6. 22; 7. 20; 12. 5. प्रहित:-placed forth. 4. 27. प्रहिता-sent. 11. 25. मह्यसे-thou art invoked. 10. 36. प्राक्-before. 2. 22; 12. 13. प्राग्रम्-in front. 3. 17. प्राचीनम्-ancient. 2. 22. प्राच्येषु-among the easterners. 2.2. प्राजापत्याः-addressed to Prajapati. 7. 4. মাহা:-conscious. 12. 37.

प्राणदेवता:-having breath as deities.

8. 22. प्राणनाम-synonym of breath. 3. 8. प्राणम्-breath. 11. 18. प्राचा:-breaths. 10. 44. प्राणाय-for guidance. 5. 27. प्राणिन:-living beings. 6. 36. प्रातः सवनम्-the morning libation. 7. 8. प्रातरागामिन्-dawn-comer. 5. 19. प्रातारित्वना-du. coming at dawn. 4.17. प्रातयोगिनौ-the two early yokers. 12. 4. प्रातिलोम्यम्-antithesis. 1.3. प्रादात्-he has given. 3. 6. प्रादुरमूताम्-they became manifest. 7, 29, प्रादुर्वभूव-he appeared. 2. 8. प्रादुर्भवन्ति-they become manifest. 7. 23. प्रादेशिकम्-radical. 1. 14. प्रादेशिकेन-inst. radical. 1. 12. प्राधान्यस्तुति-having chief praise addressed to it. 7. 13. प्राधान्यस्तुतीनाम्-(of gods) to whom chief praise is addressed. 1. 20; 7. 1. प्राधान्येन-primarily. 1. 20; 2. 13, 24; 11. 2. प्रानर्-she has attained. 11. 25. प्राप्तवस्-who have obtained wealth. 6. 21.

प्राप्तस्य-of the obtained. 3. 20.

प्राप्ते-obtained, 3, 19, प्राभिह्नयामि-I call upon. 2. 25. श्रामापयत्-he caused it to be shortened, 5, 9, प्रायोदेवता:-having an aggregation of deities, 7, 4, प्रारिचत-she has left, 3, 6, प्रार्चत-worship. 11. 9. प्राचिन्त-they worship. 5. 5. प्रःजैयति-he directs, 3, 5, प्राजीयता-bestower. 10. 10. प्रार्जितहोपि हो-gods of many sacrifices, 5, 22. प्रार्देकः-who overexhausts himself. 6, 32. प्राईयति-he overexhausts himself. 6 32. प्रावादिषु:-they have uttered forth. 9, 6, प्राश्च:-quick. 1. 7. प्राश्नातु-let him devour. 12. 9. प्रारनुते-it fills. 2. 14. प्राष्ट्रवर्णगर्भाः-they who are in the womb of one who is endowed with variegated colours. (waters in a cloud), 10, 39, प्रास्त्रज्-he created forth. 1.7. श्रास्थ्र:-they have stood forth. 6.16. प्राह-he said. 1. 16; 8. 20. माह:-they express. 1.3. प्रियमेधः -name of a seer. 3. 17. प्रिया:-dear. 3. 17. प्रीयान्ति-they please. 1. 20.

र्प्राणाति-it pleases. 5. 17. र्प्राचातिनिगर्मा-words meaning to please, 5, 24. श्रीगाते:-from √श्री (to please). 1. 20: 8, 4, र्प्रातः-satisfaction, 10, 10, 28. प्रीतिकर्मा-meaning to please. 6.22. र्माता-in satisfaction. 11. 9. प्रेप्सा–assumption. 6. 32. प्रेप्साकर्मणः-ab. meaning to desire. 2. 10; 4. 10. बेप्साकर्मा-meaning to long. 7. 17. भेष्य:-one who assumes. 6. 32. प्रेरितवत:-from the stimulator. र. 26; 11. 48. प्रेपित:-propelled. 8. 8. प्रैया:-panegyrics. 5. 3. प्रैषिकम्–connected with Praisas. 8. 22. प्रोवाच-he proclaimed. 10. 32. प्रोहति-he pours. 1. 15. प्सानीय:-to be sustained. 5. 14. फणते:-from √फण् (to spring). 2. 28. फलानि-berries. 9. 8. फले-on the board. 5. 12. बकुर:-a flood of light, or water. D. 6. 25. बत:-alas, weakling. 6. 27, 28. बद्धश्रोत्र:-of closed ears. 10. 41. बद्धाः-bound. 10. 44.

बधकर्माण:-meaning to kill. 3. 10.

बधिर:-deaf. 10. 41.

बिधरस्य-of the deaf. 10. 41.

बध्:-bride. 2. 2.

बन्धि:-the verb √बन्ध्, means unfixed state. 10. 4.

बभित-he eats. 5. 12.

बभूव-it was. 1. 5; 2. 4, 25; 4. 6; 6. 22; 10. 5, 23.

बभूवतः-they two were. 2. 10; 6 13.

बभूड:-they became. 1. 20; 4. 6; 11. 16.

बश्चवर्णानाम्-whose colour is tawny. 9. 28.

बअ्वो:-of tawny. 4. 15.

बहेगा-strongly. 6. 18.

बहि:-grass. 8. 8, 9. 13.

बबः-the word bala (strength). 9. 10.

बबक्रित -activity (which requires) strength. 7. 10; 8. 2;

बलघनयो:-of wealth and strength. 8. 2.

बबनाम-synonym of strength. 2. 24; 9. 25.

बजनामानि-synonyms of strength. 3. 9.

बक्तप्रतीका-of strong appearance. 10. 21.

बलम्-strength. 3. 9; 6. 23; 8. 1; 9. 10; 10. 21; 11. 9, 37.

बद्धवती-having strength. 9. 10.

बलवरसु-in strong. 1. 20.

बलस्य-of strenth. 5. 25; 9. 25; 10. 10; 12. 21.

बलात्-from strength. 10. 10.

बलानि-forces. 4. 5.

बलेन-with strength. 6. 8; 8. 2; 9. 25; 10. 13, 15, 29, 31, 42; 11. 21, 24:

बहव:-many. 1. 17; 7. 5.

बहु:-many. 3. 10, 13.

बहुकमेत्तमः-of various and greatest activities. 6. 13.

बहुकृष्णाजिनः-having many antilope skins. 3. 19.

बहुजवा:-O very swift ones. 12. 43.

बहुजात:-of many births. 12. 36.

बहुदातृतरौ–more liberal givers. 6.9.

बहुदाश्वान्-very liberal. 5. 7.

बहुदेवतायाम् -in a (stanza) addressed to many deities. 11. 11; 12. 32.

बहुदैवतम्-a stanza addressed to many deities. 12. 40.

बहुधा-variously. 7. 4, 18; 9. 13; 10. 34, 46.

बहुधारे-having many streams. 5.2.

बहुधी:-very wise. 6. 13.

बहुनः-of many. 2. 7.

बहुनाम-synonym of many. 5. 25.

बहुनामानि-synonyms of many. 3. 13.

बहुभक्रिवादीनि-speaksers of many shares. 7. 24.

बहुभि:-by many. 6. 2.

बहुरथः-having many chariots. 11. 23. बहुरूपम्-of many forms. 11. 21. बहुरूपा:-of many forms. 11. 17. बहुबम्-mostly. 2. 24; 7. 3, 4; 11. 2. बहुवचनम्-plural number. 4. 3: 12. 7. बहुवचनेन-with the plural number. 11. 16. बहुवत्-like many. 2.24, 27; 11.16. बहुवननीयम्-much to be won. 6. 22. बहुविचेपम्-throwing far. 6. 33. बहुश्रज्ञ:-many-horned. 2. 7. बहुद्का-abounding in water. 11.40. बहूनि-many. 7. 5; 11. 16, 21. बाट्य:-to be hired. 2. 1. बाबध्यमानान्-acc. pl. oft he pr. pt. of the int. of Vৰঘ্, pressing hard. 10. 9. बाईस्पत्य:-a descendant of Brhaspati. 4. 21. बाल:-child. 6, 31; 9, 10. बालिशस्य-of a fool. 4. 20. बाहु:-arm. 3. 8. बाहुनामानि-synonyms of arm. 3.8. बाहुमूलसामान्यात्-on account of the similarity of arm-pit. 2. 2. बाह्र-arms. 3. 14; 6. 17, 33. बिडम्-atmosphere. 6. 30. बिडे-in the atmosphere. 6. 30. बिन्द:-arrow. 6. 32. बिन्दु:-detached (drop). 2. 1. बिभर्ते:-from Vम् (to uphold). 2. 17; 3. 9.

बिभृत-bear. 6. 23. बिभ्यति-they are afraid.1.20;10.11 विजम्-opening. 2. 17. विल्मग्रहणाय-in order to grasp by degrees (bit by bit). 1. 20. बिल्मम्-by degrees. (bit by bit). 1. 20. विल्वम्-Aegle Marmelos. 1. 14. बिल्वाद:-eater of Aegle Marmelos. I. 14. बिसम्-lotus-stalk. 2. 24. विस्यते:-from √विस् (to break open.) 2. 24. बीरिटम्-atmosphere. 5. 27, 28. बीरिटे-in the multitude. 5. 28. बीरिटेन-with air. 6. 30. बुद्धिम-intellect. 1. 4. बुध्न्य:-being in space. 10. 44, 45. बुन्द:-arrow. 6. 32, 33. बुन्देन-with arrow. 6. 34. बुभुचिताय-for the hungry. 7. 13. बृबदुक्थ:-sublime hymn. 6. 4. बृब्कम्-water. 2. 22. बृहत्-loudly. 1. 7; 2. 12. बृहत:-of great. 10. 11. बृहति-he tears up. 5. 4. बृहती-a metre. 7. 12. बृहत्य:-great. 8. 10. बृहत्या-with a sublime. 2. 25. बृहत्यौ-great. 8. 11. बृहत्साम-the great Sama. 7. 10. बृहस्पति:-Brhaspati. 2. 12; 7. 10; 10. 11, 12.

बेकनाटान् -acc. pl. usurers. 6. 26. बोध-attend. 10. 8. बोधयन्-awakening. 10. 41. बोधियत:-awakener. 10. 8. अवीते:-from √बू (to make noise). 5. 19. ब्रह्म-invocation. 4. 6. ब्रह्मचर्यम्-celibacy. 6. 25. ब्रह्मचारिण:-of the celibate. 5. 2. ब्रह्मण:-of prayer. 10. 12. ब्रह्मण्स्पतिः-lord of prayer. 7. 10; 10. 12, 13. ब्रह्मग्रस्पते-O lord of prayer. 3. 11. बहाहत्याम-killing of a Brahmana. 6, 27. sau-well-versed in divine lore. 2. 12; 7. 5. ब्राह्मण:-a Brahmana. 1. 16. ब्राह्मण्डेच्ट्रे-to the hater of a Brahmana, 6. 11. ब्राह्मण्म-a Brahmana quotation. 1. 16; 3. 20; 4. 27; 5. 4; 6. 31; 7. 12, 13, 17, 19, 23, 24, 28; 8. 4, 22; 9. 20; 12. 8; 14, 41. ब्राह्मण्यादाः-narratives of the Brahmanas. 2. 16. ब्राह्मणा:-Brahmanas. 2. 10; 3. 16. ब्राह्मणानि-the Brahmanas. 7.24. ब्राह्मणाय-to the Brahmana. 7. 13. ब्राह्मग्रेन-by the Brahmana. 1. 15, 16. ब्रुम:-we speak. 11.38, 39; 12.

9, 28. ब्र्यात्-he should explain. 1. 4. ज्यः-they should say. 1. 17. भक्तिमात्रम्-mere distribution. 8. 2, 22. भक्तिशेषम्-remaining portion. 7.11. √भक्तिसाहचर्यम्-share and companionship. 7. 8. भन:-draught. 10. 3. भन्नणाय-for eating. 6. 27. भग:-a celestial god. 6. 13, 31; 12. 13, 14, 36. भगस्य-of Bhaga. 2. 13. भगिन्यै-for the sister. 3. 6. भगेन-by good fortune. 4. 10. भजते-he partakes. 7. 18, 20, 31. भजते:-from √भज् (to enjoy). 1. 7; 3. 16. भजनीयम्-to be enjoyed. 4. 10. भजेते-they partake. 7. 18, 20, 31. भद्रम्-blessed. 4. 10. भनः-brightness. 2.14. भन्दते:– $from \bigvee$ भन्द् (to praise). 5.2. भन्दना-applause. 5. 2. भन्दनीये-in the auspicious. 11. 19. भयंकर:-dreadful. 6. 25. भयदः-awe-inspiring. 6. 32. भयप्रतीका-of dreadful appearance. 10. 21. भयम्-fear. 6. 12; 9. 19; 10. 21; 11. 24.

भयवेपनयोः-in fear and trembling.

3. 21. भयानाम्-of fears. 4. 21. **भर:**-battle. 4. 24. भरणात्-from enduring. 1. 14; 3. 17. भरणानाम्-of nourishers. 9. 28. भरणाय-for maintenance. 7. 25. भरत:-the Sun. 8. 13. भरते:-from √मृ (to carry). 4. 24, 26. भरम्-conveyor. 2. 17; 3. 9. भरूजा-ripe. 2. 2. भर्तव्यः-to be brought up. 4.26; 9. 10. भर्वति:-the verb Vभर्व (to eat). 9. 23. भव-be. 9. 4, 12, 32; 10. 17; 11. 44. भवत-become. 2. 24; 6. 22. भवतः-they two are. 1.1; 3.20, 21; 4, 4, 21; 5, 5, 7; 12, 1. भवति—it is. 1.1, 4, 7, 8, 9, 14, 15, 16,17, 20; 2, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27; 3. 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21; 4. 2, 3, 5, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 26, 27; 5. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28; 6. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20,

21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35; 7, 1, 3, 4, 7, 9, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 27, 31; 8. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20; 9, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42; 10. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46; 11. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49; 12. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45. भवथ-you are. 11. 16. भवथ:-you remain. 3. 15. भवद्रमयति-whose existence causes enjoyment. 4. 10 भवनात्-from the abode. 4. 5.

भवन्ति-they are. 1. 1, 2, 3, 4, 15,

16, 17, 20; 2. 1, 2, 5, 13, 15,

16, 23, 24, 27; 3. 7, 8, 9; 4. 5, 7, 13, 19, 25; 5. 4, 10, 11, 12, 24; 6. 1, 3, 4, 16, 17, 24, 26; 7, 2-7, 23, 24; 8, 2; 9. 23, 28; 10. 21, 22, 26; 11. 13, 16; 12. 19, 35. भवसि-thou art. 4. 14; 5. 8, 27. भवा:-they who exist. 12. 43. भस्मीकरोति-he reduces to ashes. 7, 20, भा:-light. 8. 13. भांसि-luminaries. 5. 27. भाऋजीकः-of well-known light. 6.4. भाग:-portion. 5. 12. भागधेयस्य-of prosperity. 9. 31. भागम्-share. 4. 26. भागानि-addressed to Bhaga. 7.23. भाजनवति-in excellent. 11. 19. भाजनवती-possessing adequate merit. 12. 17. भाति-it shines. 2. 14. भानुना-with the Sun. 12. 7. भान्ति—they shine. 11. 15. भारद्वाज:-name of a seer. 3. 17; 6. 30. भार्यश्व:-son of Bhrmyasva. 9. 23, 24. भाव:-becoming. 1. 13. भावनाय-for existence. 7. 25. भावप्रधानम्-having becoming as its fundamental notion. 1. 1. भावप्रधाने-du. dominated by becoming. 1. 1.

भावम्-becoming. 1. 1. भावयद्यस्य-of Bhavayavya. 9. 10. भावविकारा:-modifications of becoming. 1. 2, 3. भावस्य-of becoming 1.1; 4.25; 7. 3. भावात्-from a state. 1. 13, 14; 7. 3. भावाय-for existence. 7. 28. भावै:-with becomings. 1. 12. भाषन्ते-they speak. 2. 2. भाषमाणा-speaking. 5. 2. भाषायाम्-in the Bhasa. 1. 4, 5. भाषिका:-words of the Bhasa. 2. 2. भाषिकेभ्य:-from words of Bhasa. 2. 2. भाष्यते-it is spoken. 2. 2, 3; 6. 30, 31. भाष्यन्ते-they are spoken. 2. 2. भास:-of light. 12. 7. भासनम्-light. 1. 20. भासम्-light. 2. 13, 14; 5. 19. भासमानः-shining. 6. 25, 32. भासा-with light. 2. 13, 14; 4. 16; 5. 28. भासाम्-of lights. 2. 14; 3. 16. भासो:-of lights. 7. 23. भास्कर:-maker of light. 6. 25. भास्त्रति-loc. brilliant. 2. 6. भास्त्रती-brilliant. 9. 26. भिनत्ति-it destroys. 11. 24. भिन्द:-piercing. 6. 32. भिन्न:-split. 9. 12.

भिय:-of fear. 5. 28.

भिल्मम्-separating. bhedana. D. 1. 20. र्भातः–afraid. 4. 2: 10. 11. भीष्म:-dreadful. 1. 20. भुञ्जाने-eating. 9. 36. भ्रग्यु:-quick, bird, sacrificer. 12. 22. भुवौ-being. 5. 5. भूतांश:-a seer. 12. 40. भूतानाम्-of beings. 3. 12; 4. 10; 7. 9, 22, 27; 10. 26; 12. 15. भूतानि-beings. 2. 5, 8, 10, 18; 4. 13, 27; 5. 4, 5, 14; 6. 15; 7. 21; 8. 10, 14; 10. 8, 11, 26, 34, 46; 11. 31, 41; 12. 11. भूतोपमा-past-simile. 3. 16. भूमिज:-born from earth., e. g. a plant; the planet Mars. 1. 14. भूमिम्-earth. 2. 8; 5. 5; 10. 4; 11. 37. भूयस्-more. 7. 30. भूयसा-by greater. 3. 2. भूयसे-for greater. 1. 19; 2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27. 30; 10. 26. भूयांसम्- greater. 10. 42. भूयांसि-very many. 7. 13. भूयासम्-I may become. 7. 3. भूयिष्टा:-largest. 7. 3, 13. भूयोविद्य:-deeply learned. 1. 16. भूरि-many. 2. 7; 3. 10. भूरिम्-very. 12. 22. मूबन्-they shall live. 10. 5. भूगव:-Bhrgus. 11. 18, 19. मृगु:-name of a seer. 3. 17.

भुज्यमान:-being roasted. 3. 17. म्हमयः-wandering. 9. 24. म्हिमः-whirlwind. 6. 20. भूम्यश्व:-name of a seer. 9. 24. भृम्यश्रस्य-of Bhrmyasva. 9. 24. मृशम्-quickly. 10. 28. भदनकर्मणः-ab. meaning to break open. 2. 24. भेदनम्-breaking 11. 37. भेदनात्-from breaking. 1. 14. भैषज्यानि-medicines. 10. 7, 35. भोगाः-delicacies. 4. 19; enjoyments. 5. 5; 8. 5. भोगै:-with things of enjoyment. 10, 21, भौवन:-son of Bhuvana. 10. 26. म्यसते-he fears. 3. 21. अंशते:-from √अंश् (to fall down). 2. 22; 5. 19. भ्राजमाना:-brilliant. 3. 15. भ्राजखन्त:-brilliant. 3. 15. भ्रातरम्-acc. brother. 2. 10. भ्रातरौ-brothers. 2. 10. भ्राम्यते:-from √भ्रम् (to move). 6. 20. आब्दे-in kiln. 5. 12. भ्रणहत्याम्-acc. abortion. 6. 27.

मंसीय-let me think. 3. 8. मंहते:-from √मंह (to give). 1. 7. मंहनीय:-to be respected. 3. 13. मंहनीयम्-great. 4. 4; respectable. 12. 6. मगन्द:-usurer. 6. 32. मधम्-wealth. 1. 7. मघवती-rich. 1. 7. मङ्गलम्-auspicious. 9. 4. मजानान्-from diving. 9. 5. मजायति-it submerges. 9. 4. म**उ**ज्**का:**-divers. 9. 5. मिश्रम-jewel. 2. 2; 7. 23. मण्ड:-water. 9. 5. मण्डयते:-from √मण्ड् (to decorate) 9, 5, मण्डुका:-frogs. 9. 5, 6. मण्डुकान्-frogs. 9. 6.मतानि-thoughts. 10. 26. मति:-intellect. 6. 12. मतिम्-will. 2. 11; 11. 11. मतौ-in intellect. 3. 19; 7. 22; 11. 19; 12. 39. मत्वा-having thought. 3. 7. मत्सर:-Soma, greed. 2. 5. मत्स्या:-the fish. 6. 27. मत्स्यानाम्-of the fish. 6. 27. मध्यमान:-being rubbed 8.2. मदंगिल:-pride-swallower. 9. 24. मद्ते:-from √मद् (to rejoice.) 9. 5, 17. मदनम्-passion. 9. 24. मद्ना-gladdening. 11. 28, 29. मदनीयम्-intoxicating. 5. 1. मद्नीयाय-for intoxicating. 4. 8. मदिष्य-full of joy. 4. 12. मदे:-from √मद (to rejoice). 9.5; 11. 7.

मद्देवता-my deity. 2. 8. मधा-in water. 6. 27. मधु-mead. 2. 2; 4. 8. मधुनः-of the mead. 4. 8. मधुना-with honey. 8. 6, 17, 18; 10. 31. मध्यकेम्-offering of honey etc. 1. 16. मध्यम.-middle. 2. 8; 7. 16, 20, 22, 30; 8. 11; 10. 5; 11. 47; 12. 1, 3, 26, 32. मध्यमधर्मा-having the characteristics of the middle (fire). 7.23. मध्यमपुरुषयोगाः-having the combination with the second person. 7. 2. मध्यमम्-middle. 7. 31; 12. 10. मध्यमस्य-of the atmospheric. 9. 29; 12. 27. मध्यमात्-from the atmospheric. 10. 2, 28, 32, 36; 11. 9. मध्यमानि-middle. 4.4.मध्यमे-in the middle. 5. 3; 6. 17; 7. 10; 8. 14. मध्यमेन-with the middle one. 11. 16, 40; 12. 9. मध्यस्थानाः-of the middle region. 7. 23; 10. 1; 11. 13, 22; 12. 41. मध्ये-in the middle. 4. 11, 13. मनस्-mind. 4. 3, 4; 6. 22, 28. मननात्-from thinking. 7. 12; 12. 33. मननानि-thoughts. 8. 6; 10. 42.

मननाय-for recognition. 11. 42. मननीयै:-with the worthy. 10. 5. मनसः-of the mind. 2. 25; 9. 10. मनसा-with a mind. 3. 5. मनसाम-of minds. 1. 9. मनसि-in mind. 11. 19. मनस्यति.-the verb ∨मनस्य्.means to think. 3. 7. मनस्यमानेन-by a thoughtful. 3. 7. मनस्वी-wise. 10. 10. मनस्वीभावे-in the sense of intelligent. 3. 7. मनीषया-with wisdom. 2. 25; 9. 10. मनु:-Manu. 12. 10, 33, 34. मनुष:-of Manus. 3. 7. मनुष्य:-man. 3. 15; 11. 36. मनुष्यकचः-human armpit. 2. 2; 6. 10. मनुष्यजातानि-human races. 10. 29. मनुष्यजार:-human lover. 3. 16. मनुष्यध्तः-supporters of men. 12, 40, मनुष्यनाम-synonym of man. 3. 15; 4. 2; 10. 22. मनुष्यनामानि-synonyms of man. 3. 7. मनुष्यमिथुनौ-human couples. 7. 29. मनुष्यवत्-like men. 1. 2. मनुष्यस्य-of man. 8. 5, 12; 10. 8, 41; 11. 49. मनुष्या:-men. 3. 7; 5. 1; 7. 5, 23. मनुष्याणाम्-of men. 5. 28; 12. 21. मनुष्यान्-men. 6. 31.

मनुष्याय-for man. 6. 26. मनुष्येभ्य:-from men. 3. 11. मने:-of Manu. 3. 7. मनोते:-from $\sqrt{44}$ (to think). 4. 4. मन्तव्य:-it should be regarded. 3. 3. मन्त्र:-stanza. 1. 2; 5. 4, 6, 11; 6. 22; 7. 1, 4; 9. 9. मन्त्रदृष्टयः-visions of stanzas. 7. 3. मन्त्रवर्णाः-descriptions of Vedic stanzas. 2. 16. मन्त्रा:-stanzas. 1. 15; 7. 3, 4, 12. मन्त्रान्-acc. stanzas. 1. 20. मन्त्रार्थेप्रत्ययाय-for apprehending the meaning of the stanzas. 1.15. मन्त्र-in the stanza. 1.17, 20. मन्त्रेषु-in the stanzas. 1. 15; 7. 3. मन्त्र:-with stanzas. 12. 33. मन्दते:-from √मन्द (to satisfy). 2. 5; 4. 24; 9. 5. मन्द्नजिह्नम्-of delightful tongue. 6. 23. मन्द्रमानाय-to him who is being exhilirated or praised or implored. 11. 9. मन्दी-praiseworthy. 4. 24. मन्द्रना-with the joyful. 4. 12. मन्द्-joyous. 4. 12. मन्यताम्-let them think. 9. 13. मन्यते:-from Vमन् to shine, or to be angry or to kill. 10. 29. सन्यन्ति-they shine. 10. 29. सन्यन्ते-they think. 4. 16; 7. 17,

27; 10. 42; 11. 2, 18, 27. मन्यमानाः-thinking. 4. 14. मन्यामहे-we think. 6.25. मन्यः-anger. 10. 29. मन्ये-I think. 9. 28. मन्येत-he should think. 7. 4, 16, 20. मम-my. 3. 3. मरण्धमी-mortal. 3. 15. मरुत:-the Maruts. 3. 15; 7. 23; 9. 3, 26; 11. 13, 14. मरुद्धय:-to the Maruts. 1. 5. मरुज़ि:-with Maruts. 4. 8; 11. 50. मरुद्वधा:-the name of a river. 9. 26. मर्भेणाम्-of vital parts. 9. 28. मर्भेखि-in the vital part. 6. 33. मर्थः-man. 3. 15. मर्थोदा-boundary. 1. 7; 4. 2. मर्थादात:-from the boundary. 1.7. मर्यादाभिधानम्-name of boundary. 4. 2. मर्यादिनोः-gen. having boundary. 4. 2. मर्थै:-by men. 4. 2. महत्-great. 5. 19; 6. 21; 11. 9, 13, 27. महत:-of the mighty. 1. 7; 5. 9; 8. 8; 9. 8, 25; 12. 11, 21. महति-in the wide. 7. 26; O great. 11. 37. महती-mighty. 9. 29. महतीयम्-great. 4. 21. महते-for great. 9. 27; 10. 47;

11. 9. महत्य:-mighty. 8. 10. महत्या-with the great. 2. 25. महत्त्वम्-greatness. 7.23. महत्त्वेन-by greatness. 10. 4. 10; 11. 37; 12. 16. महदुक्थ:-great hymn. 6. 4. महद्दिवा-with great heaven, 11.49. महद्भि:-with great. 2. 24. महन्नामानि-synonyms of great. 3. 13. महाकूला-having high banks. 9.26. महाकूलाम्-very broad. 7. 20; 14.33. महागते:-gen. wide-paced. 2. 7. महात्मा-whose self is great. 7. 18. महान-great. 2. 8; 3. 10, 13; 5. 26; 6. 1, 16, 22, 23; 10. 11. महान्त:-great. 7. 26. महान्तम्-great. 7. 18; 12. 23. महापार:-boundless. 4. 18. महाप्रतीका-of great appearance. 10. 21. महाविचेपम्-throwing enormous. 6. 33. महावत:-having great ordinances. 3. 17. महाशन:-great eater. 2. 27. महिमानम्-greatness. 3. 22. मा-prohibitive particle. 1. 5, 7, 15; 2. 4; 3. 2, 10, 12, 20; 4. 6, 17, 19; 5. 2, 6, 8, 16, 23,

24; 10. 5, 7, 45.

मांसम्-meat. 4. 3.

माङ्गदः-who gives with a view to get it back. 6. 32. मातरि-in the mother, 3. 4; 7. 26. मातरिश्वन्-Matarisvan. 7. 31. मातरिश्वा-air. 7. 26. मातरिश्वानम्-acc. air. 7. 26. मातरौ-two mothers. 9. 39. माता-mother. 2, 8; 6, 6; measurer. 11. 5, 49. मात्रा-measure. 4. 25. मात्रा:-measures. 11. 12. मात्रास्भावात्-from the smallness of measure. 6. 30. माद्यतेः-form √मद् (to exhilirate.) 4. 8. माद्यन्ते-they rejoice. 6. 27. माध्यंदिनम्-mid-diurnal. 7. 10. माध्यन्दिने-in the meridional. 5. 11. माध्यमिक:-atmospheric 8. 14; 11. 18, 19. माध्यमिकम्-atmospheric. 5. 3. माध्यमिका-atmospheric. 10. 46; 11. 42, 43; 12. 5. माध्यमिका:-belonging to the middle region. 2. 9, 22; 5. 4; 6. 15; 7, 26; 12, 32, माध्यमिकान्-atmospheric. 10. 9; 11. 15; 7, 18; 12, 9, माध्यमिकाम्-atmospheric. 11. 27; 12. 10, 32. माध्यमिकायाः-of the middle. 6. 2. माध्यमिक्या-with atmospheric. 12.9. मान:-Mana. 9. 2.

माननम्-worthy of honoured persons, D. 4, 3, मानम-measure, 11, 5. मानयन्ति-they respect. 3. 21. मानवानाम्-of the Manavas. 12. 34. मानसम्-thought (delicious). 4. 3. मानात्-from measuring. 4. 25, 27. मानुषीभ्य:-for the human. 7. 24. मानेन-with pride. 3. 13. मान्यवे-addressed to Manyu. 1. 17. माम-me. 4. 6, 17; 6. 22, 31, 32; 9. 4. मारयति-it causes to die. 11. 6. मास्तम्-chariot of Maruts. 11. 50. मार्ष्ट:-from √मृज् (to go). 1. 20. मासाः-months. 4. 27. मासानाम्-of months. 4. 27; 5. 21. मासे-in month. 6. 35. माहाभाग्यम्-pre-eminence. 7.23. माहाभाग्यात्-from pre-eminence. 7. 4, 5. मितराविण:-of measured sound. 11. 13. मितरोचिन:-of measured brilliancy. 11. 13. मिताचरेषु-in poetic compositions. 1. 9. मित्र:-Mitra, atmospheric deity. 7. 10; 9. 3; 10. 21, 22. मित्रस्य-of Mitra. 2. 13. मित्रावरुणयो:-of Mitra and Varuna. 2. 13; 5. 13. मित्रावरुगौ-Mitra and Varuna.

11. 23. मिथुना:-both. 3. 4. मिथ्रनौ-twins. 12. 10. मिनोति:- \sqrt{H} (to depend). 7. 29. मिमान:-measuring. 12. 23. मिषते:-from √मिष (to blink). 3.16. मिश्रीभावकर्मण:-from the action of mixing together. 2. 16. मिश्रीभावकर्मा-meaning to mix. 5. 15. मीमयति:-the verb mimaya to sound. 2. 6. मुन्तीजया-with a net. 5. 19. मुचीजा-net. 5. 19. मुखेन-with mouth. 7. 3. मुख्यनाम-synonym of chief. 2. 22. मुख-release. 4. 3. मुझ:-a kind of grass. 9. 8. मुञ्जवान्-abounding in muñja. 9.8. मुदंगितः-joy-swallower. 9. 24. मुदे:-from √मुद (to be merry). 9. 5; 11. 7. मुद्रजः-Mudgala, name of a seer. 9. 23, 24. मुद्रवान्-having beans. 9. 24. मुद्रिजः-bean-swallower. 9. 24.

मुमूर्षत:-of the moribund. 9. 26.

मुख्याते:-from √मुष् (to steal). 4. 5.

म्जवित-on the Mūjavat, name of

मुष्टि:-fist. 6. 1.

मुस्त्रजम्-pestle. 9. 35.

मुह:-again. 2. 25; 9. 35.

मुहूर्तः-a little time. 2. 25.

a mountain, 9, 8, मूजवान्-a mountain. 9. 8. मुदः-indolent. 2. 25. मुहा:-ignorant. 6. 8. मूर्तम्-embodiment. 1. 1; body. 7, 27, मुखम-root. 5. 4; 6. 3. मुखानि-roots. 5. 4. मुष:-mouse. 4. 5. मृषिका:-mice. 4. 5, 6. मृगमय:-made of deer-horn. 9. 19. मृगयते:-from $\sqrt{\pi \eta}$ (to seek). 9. 19. मृद्यः-heap of clay. 6.11. मृतम्-dead. 11. 6, 7. मृत्य:-death. 11. 6. मदु:-soft. 2. 2; 6. 4. मृद्भावकर्भणः-ab. meaning to become soft. 5, 15, मृदुवाच:-soft in speech. 6. 31. सद्दर:-soft-bellied. 6. 4. मृळति:-the verb √मृळ् (to give). 10. 15. मृळयतिः-the verb √ मृळय् (to protect or to honour). 10. 16. मुबा-falsehood. 1. 5. मे-my. 4. 4, 15; 11. 36. मेघ:-cloud. 1. 20; 2. 2, 16, 21; 3, 10; 5. 4; 6. 2, 30; 11. 47. मेघनामानि-synonyms of cloud. 2, 21, मेघम्-cloud. 5. 1; 6. 1, 34; 7. 23; 10. 4, 9, 32; 11. 50. मेषस्थायी-staying on a cloud. 1.20.

मेघस्य-of cloud, 6, 20, मेघहनम्-cloud-destroyer. 7. 23. मेघा:-clouds. 11. 41. मेघात्-from the cloud. 11. 47. मेघानाम्-of clouds. 2. 22; 11. 37. मेघे-in the cloud. 2. 9. मेघेन-with cloud. 10. 12. मेथितः- $\sqrt{\mu}$ य् (to provoke). 4. 2. मेथन्तौ-being united. 7. 29. मेद:-fat. 4. 3. मेदयतेः-from the causal of √िमद् (to be fat). 10. 21. मेदसः-of fat. 6. 16. मेद्म्तः-from fat. 4.3. मेद्यति-it grows fat. 6. 12. मेखते:-from Vमिद् (to grow fat). 4. 3. मेधया-with wisdom. 3. 19; 4. 6. मेधा-wisdom. 3. 19. मेधाः-sacrifices. 3. 17. मेधाविनः-wise men. 7. 18; 10. 19; 11. 16. मेधाविनाम-synonym of wise. 9. 5. मेधाविनामानि-synonyms of wise. 3. 19. मेधाविने-dat. intelligent. 2. 3. मेघाविशम्ता:-uttered by wise. 12.33. मेधावी-wise. 3. 19; 12. 13. मेना:-women. 3. 21. मेने-he thought. 7. 12. मेष:-ram. 3. 16. मेहति-it sheds water. 2. 21. मैत्रावरुणः-son of Mitra and Varuna.

5. 14. मैथ्रने-in sexual intercourse. 8. 10. मैधातिथम्-composed by Medhatithi. 8. 22. मोचनात्-from releasing. 5. 19; 6. 1, 3. मोद्रितकर्मण:-meaning to rejoice. 9. 5. मोदनजिह्नम्-of fascinating tongue. 6. 23. मोदमानाय-to the rejoicing. 11. 9. मोषणात्-from stealing. 6. 1, 3. मोहनात्-from stupefying. 6. 1, 3. मौजवत:-born on Mujavat mountain. 9. 8. मौद्रल्य:-son of Mudgala. 11. 6. क्रियते-he dies. 11. 38. यः-who. 1. 3, 13, 14, 18, 20; 2. 3, 4, 8, 13; 4, 17, 19, 25; 5. 2, 15, 19, 22, 24; 6. 3, 8, 10, 12, 19, 26, 28, 32, 35, 36; 7. 15, 16, 18, 20, 22, 27, 31; 8. 2, 14; 11. 21, 38, 39, 42; 12 9, 14, 28, 34, 46. यः कः-whosoever. 1. 12. यकारादिम्-beginning with the letter य. 1. 13. यकृत-liver. 4. 3. यकृत:-liver. 4. 3. यच्छ्रति–he governs. 10. 19. यच्छन्त-let them grant. 9. 19, 32;

12. 45.

यज-sacrifice. 6. 13; 8. 14. यजति—he sacrifices. 6. 6. यजतिकमें—act of worship. 3. 19. यजतेः—from √यज् (to sacrifice). 7. 12.

यजनाय-for sacrificing. 8.12; 10.8. यजन्ति-they sacrifice. 8.21.

यजमानस—of the master of sacrifice. 7. 7.

यजीयान्-sacrificing excellent[y. 8. 8, 14.

যন্ত:-a stanza of the Yajur veda.
7. 12.

यजुरुतः-wet with formulas. 3.19. यजुरुमत्-possessing Yajus. 11.43. यजुरुमत्-pressed by Yajus for-

mulas. 11. 4. यज्यि–formulas of the Yajur veda. 3. 19.

यज्ञ:-sacrifice. 3. 19; 7. 4, 7, 15; 8. 6; 10. 45.

यज्ञकामस्य-of the lover of sacrifice. 10. 45.

यज्ञज्ञ:-knowers of sacrifice. 11.18. यज्ञनाम-synonym of sacrifice. 1. 8. यज्ञनामानि-synonyms of sacrifice. 3. 19.

यज्ञपतये-for the lord of sacrifice.

यज्ञम्-sacrifice. 4. 19; 5. 2; 7. 30, 31. यज्ञ्यः-promoters of sacrifice. 12. 33.

यज्ञसंपादिनः-accomplishers of sacri-

fice. 9. 37.

यज्ञसंपादिनाम्-of the accomplishers of sacrifice. 7. 27.

यज्ञसंयोगन-with the association. of sacrifice. 10. 21.

यज्ञसंयोगात्-on account of association with sacrifice. 9. 11.

यज्ञस्य-of sacrifice. 6. 22; 8. 6, 19.

यज्ञाङ्गम्-portion of sacrifice. 7. 4.

यज्ञात्-from sacrifice. 7. 4.

यज्ञाय-for sacrifice. 4. 21.

यज्ञार्थम्-for sacrifice. 7.20.

यज्ञियम्-to which sacrifice is offered. 12. 17.

यज्ञियस्य-of the holy. 8. 7.

यज्ञिया:-accomplishers of sacrifice. 3. 8; 7. 29.

यज्ञिये-du. holy. 8. 11.

यज्ञे-in sacrifice. 6. 13; 7. 30; 8. 5, 10, 20; 9. 3; 12. 21, 44.

यज्ञेन-with sacrifice. 6. 22.

यज्ञेषु-in sacrifices. 7. 14; 10. 19.

यज्वनाम्-of the sacrificers. 10. 8.

यत्-which. 1. 4, 6, 16, 20; 2. 5,

11, 12, 14, 17, 23, 24, 27; 3.

8, 13, 14, 20, 22; 4. 2, 4, 11,

13, 14, 25; 5. 3, 4, 5, 7, 8, 12,

13, 16, 18, 19, 21; 6. 1, 11,

12, 22, 36; 7. 7, 8, 11, 13, 20,

23, 25, 27; 8. 1, 18; 10. 16,

17; 11. 2, 4, 5, 28, 43, 47; 12.

1, 10, 16, 18, 19, 27, 30, 40, 41.

यत्कामः-with whatever desire. 7.1.

यकिञ्चित्-whatsoever. 1. 12.

यत्र-where. 1. 1, 12, 14; 2. 2, 7; 3. 4, 5, 12; 4. 10, 20, 27; 6. 16, 30; 7. 23, 30.

यत्र यत्र-wherever. 9. 16.

यथा—as. 1. 12, 13, 14, 16, 19; 2. 2, 5, 13, 19, 22; 3. 1, 10, 15, 16, 17; 4. 3, 15, 16, 19; 5. 3, 11, 16, 26, 27; 6. 8, 16, 22; 7. 2–5, 7, 13, 23, 24, 31; 8. 2; 9. 4; 10. 3, 16, 21, 33, 42; 11. 20.

यथा कथा-some how. 4. 3; 10. 16. यथार्थम्-according to the meaning. 2. 1, 7.

यथावचनम्-according to the sentence. 1. 3.

यदा-when. 4. 11, 13; 5. 3; 6. 8; 7. 24, 29; 10. 23; 11. 36; 12. 12. यदि—if. 1. 15.

यहेवतः-addressed to whichever deity. 7. 4.

यद्यत्-whatever. 10. 17.

यद्वा-or. 1. 1.

यन्ति-they go. 12. 37.

यम्-whom. 4. 23; 5. 11; 6. 26, 28; 7. 23, 26, 28; 11. 4, 24; 12. 14.

यम:-Yama, atmospheric and celestial deity. 10. 19, 20, 21; 11. 18; 12. 14, 28, 29.

यमनात्-from restraining ($\sqrt{2}$ म्) 2. 15.

यमनाम-synonym of Yama. 12.14.

यमम्-acc. Yama. 11. 34; 12. 10. यमी-atmospheric goddess. 11.

33, 34.

यमीम्-acc. Yami. 12. 16.

यमुना-the Yamuna, name of a river. 9. 26.

यमौ-Yama and Yami. 12. 10.

यश:-fame. 5. 5, 22; 11. 9, 33.

यशः प्रतीका-of glorious appearance. 10. 21.

यशांसि-glorious deeds. 5. 25. यष्टन्यम्-it should be sacrificed. 8. 12.

यष्ट्तर:-good sacrificer. 8. 8. यसै-to whom. 7. 18, 20, 31. यस-whose. 1. 4; 3. 21; 5. 3, 27; 6. 12, 19.

यस्याम्-in which soever. 7. 1.

या-who. 3. 5.

या:-which. 5. 11; 7. 10, 11.

या च का च-whatever. 7. 10.

याचिन्त-they beseech. 8. 2.

याचमाना:-supplicating. 4. 3.

याचामि-I beg. 7. 15.

याचिष्यत-he has besought. 6. 24.

याजयानि-I shall sacrifice. 2. 10.

याज्ञदैवतः-addressed to sacrificial deity. 7. 14.

याज्ञदैवते-offered to sacrificial deity. 1. 20.

याज्ञिका:-ritualists. 5. 11; 7. 4, 23; 11. 29, 31, 42, 43.

याज्ञे-in sacrificial. 1.17; 6.22.

याज्ञेषु-in sacrificial. 7. 3. याच्ञा-supplication. 3. 19. याच्ञाकर्माण:-meaning to beg. 3.19. यात:-gone. 8. 8. यातन-go. 4. 7. यातूनाम्—of demons. 6. 30. यादश-whatever. 6. 15. याद्दिमन्-loc. of whatever kind 1, 15, यानम्-vehicle. 3. 5. यानि-which. 1. 1, 20; 2. 13; 4. 1; 5. 25; 7. 1, 23; 9. 1; 12. 38. यामि(=याचामि)-I beg. 2. 1. यावत-as long as. 2. 25; 3. 15; 7. 23; 11. 16. यावद्भिः-with as many. 1. 12. यावनम्-freedom. 4. 21. यावयन्त्र-let them remove. 12. 44. यासि-thou goest. 8. 3. याहि-go. 2. 27. \mathbf{g} :-the suffix yu. 1. 8. युक्रय:-sentences. 1. 15, 16. युक्तानि-joined. 12. 30. युक्ता-having yoked. 9. 23. युगानि-ages. 9. 28. युज्यते-it is joined. 7. 20; it is employed. 12. 40. युज्यन्ते-they are joined. 7. 1. युद्धवर्णाः-descriptions of battle. 2. 16. युद्धोपकरणानि-implements of war. 9. 11. युनक्रि-he joins. 1. 8.

युवा-young man. 4. 19. युवाम्-you two. 4. 12. युष्मभ्यम्-for you. 5. 1. युपः-sacrificial post. 8. 17. यूयते-it is joined. 10. 39. यूयम्-you. 5. 1; 9. 9; 11. 9. थे-who. 1. 9, 15; 2. 4; 3. 10, 15, 20; 4. 15; 5. 25; 6. 15, 18, 25, 26; 7. 4, 8, 10, 11; 10. 5; 11. 18. येन-with which. 1. 4; 2. 9; 3. 8; 5. 5, 6, 21; 9. 9, 24. येषु-in which. 2. 1. यै:-with which. 5. 12; 8. 3. योक्त्राणि-yoke straps. 3. 9. योद्यमाणः-to be conjoined. 5.21. योगः-connection. 1. 2. योगाय-for association. 10. 3. योगपरीष्टि:-investigation of propriety. 1. 14. योजनानि-binding thongs. 3. 9. योनि:-womb, 2, 8; 4, 3, योनौ-in womb. 2. 8. योषे-two women. 9. 40. यौते:-from √य (to join). 3. 15; 4. 24.

रंसः-delightful. 6. 17.
रंहते:-from √रंह (to go). 9. 11.
रचः-demon. 4. 18.
रचित-he protects. 10. 27.
रचित-they protect. 12. 37.
रचसः-demons. 4. 18.
रचसि-demons. 3. 8; 10. 11.

रचितन्यम्-it should be protected. 4. 18. रचितारम्-protector. 11. 5. रज:-light, water, regions, blood, and day. 4. 19. रजते:-from √रज् (to dye etc.) 4. 19. रजसा-with mist. 12. 26 रजसी-blood and day. 4. 19. रजस्वलतमै:-most dusty, having the greatest quantity of water. D. 8. 19. रजांसि-regions. 4. 19. रज्ज:-rope. 2. 1, 2. रणाय-for delight. 9. 27. रण्यो-fit for battle. 6. 33. रथ:-chariot. 3. 5; 7. 4; 9. 11. रथनेमि:-the rim of the chariot. 5. 5. रथन्तरम-name of a Sama. 7. 8. रथम-chariot. 6. 28. रथर्यति-desirous of a chariot or of the accomplished thing. 6. 28. रथस्तुतौ-in praise of chariot. 2. 5. रथस-of chariot. 10. 3. रथे-in chariot, 10. 3. रथै:-with chariots. 11. 14. रथ्या:-they who draw chariot, horses. 10. 3. रदितः-the root $\sqrt{\epsilon}$ द (to dig). 2.26. रध्यति:-the verb √रध् (to subdue). 6, 32; 10, 40,

रन्धर-make us happy. 10. 40. खः-sin. 4. 21. रपते:-from √रप (to make sound). 6. 21; 9. 11. रमणात्-from enjoyment. 6. 17. रमणाय-for enjoyment. 12. 13. रमखीयानाम्-of delightful. 7. 15. रमणीयाय-for delightful. 4. 8; 9. 27; 10. 47. रमणीये-in delichtful. 1. 20. रमणीयौ-beautiful. 6. 33. रमते-he takes delight. 10. 8. रममार्ण:-rejoicing. 9. 11. रममाणम्-enjoying. 1. 20. रमयन्त-they caused to enjoy. **12**. **43**. रमे-I enjoy. 11. 39. रम्णाति:-the verb Vरम् (to restrain or to emit). 10.9. रम्भ:-staff. 3. 21. रिय:-wealth, 4, 17. ररिवान -bounteous. 4. 25. रश्मय:-rays. 2. 6; 4. 27; 5. 6, 8, 11; 7. 23; 10. 13; 11. 23; 12. 15, 25, 37. रिम:-ray. 2. 6, 15. रिमनामानि-synonyms of ray. 2.15. रिमपोषम्-growth of rays. 12. 16. रिमाभि:-with rays. 5. 19; 7. 11; 12. 27, 29. रिमवन्तः-having rays. 12. 32. रसते:-from √रस् (to make sound). 6. 21; 9. 11; 11. 25.

रसधारणम्-holding of juices. 7.11. **रसम्**–juice. 9. 43; 11. 29. रसहरणात्-from extracting juice. 3. 16; 11. 5. रसा-name of a river. 11. 25. रसः-juices. 4. 27; 6. 19; 7. 23. रसादानम्-drawing of juices. 7.11. रसान्-juices. 2. 14: 4. 27; 11. 23. रसानाम्-of juices. 10. 10. रसानि-roaring. 11. 25. रसानुदानम्-to release the juices. 7. 10. रसानुप्रदानेन-by giving juice. 10.34. रसेन-with juice, 6. 15: 12. 1. रहसि-ine solitude. 4. 18. राका-wife of a god; second full moon day. 11. 29. राज्ञाम्-atmospheric goddess: sècond full moon day. 11. 31. राजते-it shines. 12. 46. राजते:-from √राज् (to shine). 2. 3. राजपुरुष:-royal servant, 2. 3. राजभ्य:-for kings. राजसंयोगात्-on account of royal association. 9. 11. राजा-king. 1. 16; 2. 1, 3, 21, 25; 4. 8: 6. 5, 12, 22; 9. 3, 10, 11. राजानम्-acc. king. 7. 20, 26; 9. 23. राजानौ-kings. 5. 28; 11. 23; 12. 1. राज:-of king. 2. 3; 9. 10. राज्ये-in kingdom. 2. 10. राज्येन-with kingdom. 2. 10 रातिः-the root √रा (to give). 4.25.

रुविरभ्यस्तः-reduplication of $\sqrt{\pi}$. 2.12. राते:-from √रा (to give). 2. 18: 4. 17: 11. 30. रात्रय:-nights. 7. 31. रात्रि:-night 2. 18, 19, 20. 21; 6. 19; 7. 24: 9. 28: 11. 25; 12. 11. रात्रिनाम-synonym of night. 8. 10. रात्रिनामानि-synonyms of night. 2. 18. रात्रिभि:-with nights. 12. 23. रात्रे:-of night. 2. 18; 3. 16. रात्री-during night. 3. 15: 4. 18: 6.19. राज्या:-of the night. 5. 28. राध:-wealth. 4. 4. राष्ट्रवन्ति-they propitiate. 4. 4. राध्नोतिकर्मा-meaning to worship. 10. 20. रामः-having dark marks. 12, 13. रामा-a beautiful maiden. 12. 13. रामाम्-a beautiful maiden of the dark race. 12. 13. रास्पिन:-noisy. 6. 21. रास्पी-noisy. 6. 21. रिक्थमतिषेधे—in prohibition of in heritance. 3. 5. **रिक्थम्-**wealth. 3. 5. रिच्यते-it is left. 3. 2. रिप्रम्-sin. 4. 21. रुचे:-from √रुच् (to shine). 11.5. रुजते:-from. √रुज् (to break). 6.1. रुजन्त:-tearing. 10. 30.

रुजन्ति-they break. 6. 4. रुजाना:-rivers. 6. 4. रुद्र:-Rudra, atmospheric deity. 10. 5, 7. रुद्रम्-acc. Rudra. 7. 23. रुद्रस्य-of Rudra. 10. 5; 11. 49; 12. 46. रुद्रा:-Rudras. 11. 14, 15. रुद्रेण-with Rudra. 7. 10. रुशत्-bright colour. 2. 20; 6. 13. रूपनाम-synonym of beauty. 2. 9; 3. 11; 5. 8, 13; 8. 11. रूपनामानि-synonyms of beauty. 3. 13. रूपम्-form. 2. 3; 3. 13, 16; 6. 36; 10. 17; 12. 10, 27. रूपवती-beautiful. 5. 13. रूपविशेषे:-with exceptional colours, 11, 5.

form. 1. 15, 16. रूपायि-beauteous forms. 3. 5; 4. 16. रूपोपमा-simile expressed with the word form. 3. 16.

रूपसम्पन्नाः–accomplishment of the

रेक्ण:-wealth. 3. 2.

रेजते-he trembles. 3. 21.

रेजयति—he causes to tremble. 10. 42.

रेत:-seminal fluid. 5. 13; seed. 9. 22.

रेत:सेकम्-marital relation. 3. 5. रेतसः-of the seminal fluid. 3. 4. रेशयदारिण:-tearing asunder those

who injure others. 6. 14. रेषणाय-for injury. 10. 45. रैवतम्–name of a Sama. 7. 11. रोगाणाम्-of diseases. 4. 21. रोचते:-from √रुच् (to shine). 2. 3, 20; 3. 13; 6. 13; 11. 39. रोचिष्णूरस्का:-with resplendent breasts. 3. 15. रोदयते:-from the causal of √रुद् (to roar). 10. 5. रोदसी-heaven and earth. 10. 10; wife of Rudra. 11. 49, 50. रोध:-bank. 6. 1. रोधसी-heaven and earth. 6.1. रोरूयते-he cries again and again. 10.46. रोरूयमाण: -roaring. 5.16; 10. 5. रोह:-ascent. 7. 23. रोहति-she climbs. 3. 5. रोहात्-from ascent. 7. 23, 24. रोहेण-by ascent. 7. 23. रैकि-he cries. 10. 5.

बचणम्-definition. 1. 1.
बचणान्-from indicating. 4. 10.
बगते:-from √लग् (to cling). 6. 26.
बग्यते:-from √लग् (to cling). 4. 10.
बज्जते:-from √लज् (to go). 6. 26.
बज्जते:-from √लज्ज् (not to praise).
4. 10.
बतते:-from √लन् (to hang). 5. 26.
बता-creeper. 5. 27.
बण्यनान-from a desire to obtain.

4, 10, जनसूक्रम्-the hymn of Lava. (RV. X. 119). 7. 2. लभते-she obtains. 3. 5. . लभनते-they obtain. 9. 1. बभेत-he may obtain. 9. 11. जम्बकर्भण:-from meaning to be long. 5. 26. त्रम्बचूडकः-one having long-locks. 1. 14. सम्बतः-from V तम्ब् (to hang down). स्तवनार्थे-in the sense of cutting. 2, 2, खपते:-from $\sqrt{\text{eq}}$ (to desire). 4.10. लाङ्गलम्-plough. 6. 26. जाङ्गुजम्-tail. 6. 26. लाङ्गलवत-having a tail. 6. 26. बाजते:-from $\sqrt{\text{ans}}$ (to fry). 6. 9. बाजा:-parched grain. 6. 9. खाजान्-acc. parched grain. 6. 9. लाञ्छनात्-from marking. 4. 10. लाभात्-from obtaining. 4. 10. बिङ्ग्या:-knowers of the characteristic mark. 1. 17. बिहन्त-they lick. 10. 39. त्तीयते-it clings. 6. 28. बीयते:-from \sqrt{a} (to cling). 3.5. खुनाते:-from \sqrt{q} (to cut). 3. 5. लुप्तनामकरणः-whose suffix is lost. 6, 22, लुप्तोपमानि-metaphors. 3. 18.

लुब्धम्-greedy. 4. 14.

लोक:-world. 6. 32; 7. 8, 11. लोकम्-world. 2. 14; 6. 6. लोकस्य-of the world. 7. 5; 12. 22. लोका:-worlds. 4. 19. लोकान्-acc. worlds. 2. 22. लोकानाम्-of worlds 7. 23. लोके-in the world. 1. 2; 5. 25; 7. 4. बोभनाम-synonym of greed. 2.5. लोम-hair. 3. 5. लोष्ट:-lump. 6. 1. लोहितम्-bright red. 12. 17. चौकिकेषु-in the speech of the common people. 1. 16. बः-your. 5. 26; 11. 9, 15. वकार:-the letter व्. 10. 1, 17. बक्रे:-from √वच् (to speak). 3. 13. वक्रव्यप्रशंसम्-whose praise should be announced. 11. 31. वंश:-bamboo, pole. 5. 5. वचः-breast. 5. 5. वस्यन्ती-desirous of speaking. 9. 18. वचनम्-speech. 1. 1. वचनानि-words. 2. 27; 10. 31; 12.30. वचनीय:-it should be called. 1. 12. वचनेन-with speech. 9. 31; 12. 18. वचे:-from √वच् (to speak). 2. 23; 12. 13. बद्ध:-thunderbolt. 3. 11; 7. 12.

वज्रनाम-synonym of thunderbolt.

5. 24; 6. 17.

वज्रनामानि-synonyms of thunderbolt, 3. 11. वज्रबाहु:-thunderbolt-armed. 2.26. बज़ी-having thunderbolt. 5. 12; 6. 32. वञ्चनवन्तः-having praise; infatuating. D. 4. 15. विश्वक्-trader. 2. 17; 6. 6. विश्वजः-traders. 6. 26. वत-like. 3. 16. वत्सम्-calf. 2. 20. बद्ति-he chatters. 5. 22. वदनात्-from speaking. 6. 2. वदन्ति-they say. 1. 5; 4. 26. वदेम-may we speak. 1. 7. वध:-slaughter. 10, 11. वधकर्म-meaning to kill. 3, 11. वधकर्मण:-ab. meaning to hurt. 3. 9; 9. 16, 18; 10. 29, वधात्-from the wound. 9. 15. वधेन-with slaughter. 5. 16. वनगामिनौ-the two who frequent the forest. 3. 14. वननात-from division, D. 5. 5. वननीयम-to be won. 6, 31. वननीयस्य-of the worthy of honour. 4. 26. वननीया-desirable. 3. 10. वननीयानि-worthy of winning. 9. 42; 11. 46. वनम्-forest, 6. 5; tree. 8. 3. वनयन्ति-they win, 6.14. वनियत्तमः-greatest winner. 12.5.

वनशय:-growing in a forest. 5. 5. वनस्पतयः-plants. 8. 5. वनस्पति:-lord of herbs. 8. 16, 17. वनस्पते-O lord of herbs. 8. 3, 18, 19, 20. वनानाम्-of trees. 8. 3. वनानि-forests. 4. 14; 5. 16; 9. 30. वनि:-the \sqrt{a} न् (to win). 7. 29. वनुत:-winning. 7, 29. वनोते.-from \sqrt{aq} (to win). 8. 3. वन्द्नाय-for salutation. 4. 17. वन्दमानः-bowing. 10. 33. वन्दितन्य:-to be adored. 7. 16; 8. 8. वपुष्करम्-means of decoration. 5. 14. वमनात्-from vomitting. 3. 20. वम्रीभि:-with emmets. 3, 20. वम्रय:-emmets. 3. 20. वयते:-from \sqrt{a} (to weave). 5.27. वयम्-we. 6. 7, 8; 7. 22. वया:-branches. 1. 4. वयांसि-birds. 5. 27. वयुनम्-desire, or wisdom. 5. 14. बर:-boon. 1. 7; husband. 3. 15; 6, 9, वरणात्-from choice. 6. 28. वरणीय:-noble. 12. 13. वरतमम्-best. 5. 1; 8. 16. वरतरम्-yery good. 8.9. वरम्-good. 5. 4. वर्यितन्यः-to be chosen. 1. 7. वराह:-cloud, boar. 5. 4. वराह्व:-groups of gods. 5. 4.

वराहा:-the angirasas, seers. 5. 4. वराहार:-having good food. 5. 4. वरुण:-a celestial god. 6. 13; 7. 8, 10; 9. 3; 10. 3, 4; 12. 21, 32, 36. वरुणस्य-of Varuna. 2. 13. वर्णेन-with Varuna. 7. 10. वर्जनीयानि-to be avoided. 10. 14. वर्जयति-it separates. 3. 11. वर्षः-colour. 2. 3, 14, 20; 11. 39. वर्णनाम-synonym of colour. 2. 20; 6. 13; 9. 26. वर्णम्-colour. 2. 20. वर्णलोप:-elision of a letter. 2. 1. वर्णसामान्यात्-from the similarity of a letter. 2. 1. वर्धस्य-of colour. 7. 31. वर्णाः-castes. 3. 8. वर्णोपजनः-addition of a letter. 2. 2. वर्तते:-from $\sqrt{2}$ त् (to roll). 2. 17. वर्तमानाः-rolling. 9. 8. वर्धते-growth. 1. 2; he grows. 10.19. वर्धते:-from Vवृध् (to increase). 2. 17. वर्धनाय-for prosperity. 4. 19. वर्धयन्ति-they increase. 8.2; 9. 26; 10. 39. वर्धयन्त-they should make him grow. 1. 10. वर्धयमान:-causing to grow. 10. 27. वर्षकर्म-phenomenon of rain. 2. 8, 16.

वर्षकर्मणा-with the phenomenon of rain. 2. 8; 7. 22, 23. वर्षकर्मवतः-from him whose function is to rain. 10. 11. वर्षकर्मा-having the function of rain, 9, 22, वर्षकामः-desirous of rain. 9. 6. वर्षकामस्क्रम्-hymn for the desire of rain, 2, 10, वर्षकामाः-desirous of rain. 7. 23. वर्षेणात्-from raining. 9. 22. वर्षति-it rains. 2. 10; 4. 27; 9. 22. वर्षन्-raining. 3. 10; 5. 19. वर्षन्ति-they rain. 11.41. वर्षाः-rainy season. 4. 27; 7. 11. वर्षिता-rainer. 4. 8; 11. 47. वर्षितः-of the rainer. 7. 23. वर्षिष्टम्-best. 5. 1. विष्टेन-with most wholesone. 11. 14. वर्षेण-with rain. 2. 9. वविषय-pf. of \sqrt{a} च्च् (to increase); according to Yaska from √वच् (to speak). 3.13. ववर्ष-it rained. 2. 10. विन:-beauty. 2. 9. चश:-passion. 5. 13. वशगमने-in subduing, 6, 32; 10, 40. बद्दे:-from \sqrt{a} श् (to desire). 5. 1; 6. 10; 12. 5. वसते:- $from \sqrt{a}$ स् (to dwell). 10. 16 वसथ:-vou dwell. 3. 15. वसनाय-for covering. 8. 9.

वसन्त:-Spring. 7. 8.

वसव:-rays of the sun; celestial gods. 12.41,42,43.

वसिष्ठ:-Vasistha. 9. 6.

वसिष्ठस्य-of Vasistha. 6. 30; 9. 26.

वसुकामाः-desiring wealth. 6. 6.

वसुधानाय-for bestowing wealth.

9. 42, 43.

वसुधान्यो-wealth-receptacles. 9.42.

वसुमान्-having wealth. 6. 31.

वसुभि:-with Vasus. 12. 41.

वसुवननाय-for winning of wealth.

9. 42, 43.

वस्नि-riches 3. 11; 9. 42; 11. 46.

वस्यः-rich in wealth. 6. 31.

वस्ते:-from √वस् (to wear). 4. 24.

वस्त्रमथिनम्-cloth-stealer. 4. 24.

वस्रम्-cloth. 4. 24.

वह-carry. 8. 19, 20.

वहते:-from √वह् (to carry). 3.13.

वहनम्-to carry. 7. 8; marriage.

12. 11.

वहनात्-from carrying. 6. 2.

वहम्-shoulder of the team. 3. 9.

वहसि-thou carriest. 7. 23.

बा-particle, used in the sense of deliberation, aggregation,

etc. 1. 4.

वाक्-speech. 1. 20; 2. 9, 23; 8. 3, 20; 9. 19; 10. 46; 11. 27, 28,

29, 42, 43; 12. 30.

वाक्मतिरूपया-with delusive appea-. rance of speech. 1. 20. वाक्यपूरणाः-to fill in the sentence.
1. 9.

वाक्यशेष:-the expression left out. 12. 22.

वाक्यसंयोगः-context. 6. 1.

वाक्सख्ये—in friendship with speech.
1. 20.

वागाम्भृ्यायम्-the hymn (RV. X. 125). 7. 2.

वाग्ज्ञेयेषु-loc. to be known by speech. 1. 20.

वाग्दोह्यान्-acc. to be milked through speech. 1. 20.

वारिभ:-with speeches. 4. 19; 10.5. वाङ्नाम-synonym of speech. 4. 16.

वाङ्नामानि-synonyms of speech.

2. 23.

वाच:-of speech. 1. 20; 3. 8; 6. 2;

10. 17; 12. 30; speeches. 6. 2.

वाचम्-acc. speech. 1. 19, 20; 2. 12;

4. 10; 11. 27, 29; 12. 10, 32.

वाचस्पति:-lord of speech. 10. 17. वाचा-with speech. 1. 19; 12. 9.

वाज:-Vaja, a son of Angiras.

11. 16.

वाजपतनम्-Soma. D. 5. 15.

वाजान्-horses. 9.19.

वाजिनः-celestial gods. 12. 43, 44.

वात:-wind. 6. 28; 10. 34, 35.

वातसमीरिता:-stirred by air. 6. 15.

वाताप्यम्-water. 6. 28.

वातायनाः-moving in the wind. 1.4. वाति-it blows. 10. 34.

वाते:-from Van (to blow). 10.1. वातेन-with wind. 7. 10. वाध्रयश्वम्-composed by Vadhryasva. 8. 22. वाम्-you two 2. 7; 4. 17. वामम्-good. 6. 31. वायच्यानि-belonging to Vayu. 8. 2. वायस:-the crow. 4. 17. वायु:-air. 2. 22; 5. 6; 7. 5, 7, 10 26; 9. 3, 40; 10. 1. वायुकर्म-function of Vayu. 10. 3. वायुना-with Vayu. 2. 8; 7. 10, 11. वायुम्-air. 11. 5. वायुन्तिङ्गम्-the characteristic mark of Vavu. 1. 17, वारवादित्या-air and the sun. 2. 22. वाखादित्याभ्याम्-with Vayu and Aditya. 7. 5. वाय्वादित्यौ-air and the sun. 12.37. वारयति—it causes to cover. 2. 13; 9, 2, वारयते:-from the causal of $\sqrt{2}$ (to cover). 5.1; from the causal of $\sqrt{2}$ (to exclude). 8. 9. वारयन्ति-they check. 10. 29. वारि-water. 9. 2. वार्ष्यायिः-name of a teacher. 1.2. चालम्-a period. 11. 31. चालवन्तम्-having hair. 1. 20. वाला:-hair. 1. 20. चालिनी-hairy. 11. 31. वालेन-with hair. 11. 31. वाशी-speech. 4. 16.

वाश्यते:-from \sqrt{an} (to roar). 5. 1. वासराणि-bright. 4. 7. वासव:-name of Agni and Indra. 12. 41. वासारय:-son of night. 12. 2. वासिष्टम्-composed by Vasistha. 8. 22. वास्त:-house, 10, 16. वास्तोष्पति:-lord of the house. 10. 16. वि-preposition, 1. 3; to go. 2. 3. वि:-bird. 2. 6. विकट -hideous. 6.30. विकटे-O hideous, 6. 30. विकर्तनदन्ती-with cutting teeth, 6.30. विकर्तनम्-division. 2. 22. विकर्तनात-from cutting. 5.21; 6.26. विकर्तनेन-by division. 2. 22. विकर्ष:-distance, 3. 9. विकसित:-blossomed. 4. 10. विकारम्-modification. 1, 2; 2. 2. विकारा:-modifications. 1. 2, 3. विकारे-in modification. 1. 13; 2. 1. विकारेण-with modification. 2. 1. विकीर्णतरम्-more scattered, 8. 9. विकीर्णमात्राः-scattered measures. 11, 12, विक्रिटित:-very crooked. 6. 30. विक्रिपित:-drawn out. 5. 26. विक्रिषितम्-kneaded. 6. 22. विकृतयः-derived forms. 2. 2. विकृत्तात्-from the carved. 6. 11.

वाश्यते-it is spoken. 4. 16.

विकृष्टदेहाः-having long bodies. 10. 22.

विक्रमते-he strides. 12. 19.

विकान्तगति:-of crooked gait. 6.30.

विकान्तज्योतिष्कः-whose light is incomplete. 5. 20.

विकान्तदर्शनः-of crooked sight. 6.30.

विक्रोशियता-expounder. 2. 25.

विच्मापयन्ती-bringing destruction. 10. 7.

विखननात्-from digging. 3. 17.

विम्रहेख-by isolation. 1. 4.

विव्यत्यौ-killing. 9. 40.

विचत्तते-they see. 12. 27.

विचारणार्थे-in the sense of deliberation. 1. 4.

विचिकित्सार्थीय:-denoting uncertainty. 1. 5.

विचेतयमानाः-having precise know-ledge. 4. 19.

विजंजप:-who merely recites. 5.22.

विजयेन-with victory. 1. 2.

विजानन्ति-they know. 2. 16.

विजानाति—he knows. 1. 18; 3. 22.

विजानामि-I know. 6. 28.

विजामाता-would-be son-in-law. 6. 9.

विज्ञामातुः-from the would-be sonin-law. 6. 9.

विज्ञातार्थम्-acc. one who knows the meaning. 1. 20.

विज्ञातुम्-to know. 2. 3.

विज्ञाने-in knowledge. 2. 3.

विज्ञायते-it is known. 1. 4, 8, 9; 2.

11, 17; 3. 4, 8; 4. 4; 7. 12; 8. 22; 10.8; 11. 29, 31; 12. 13. 14.

विड्भ्य:-for tribes. 7. 24.

वितस्तम्-faded. 3. 21.

वितस्ता-the Vitasta, name of a river. 9. 26.

वितिष्टसे-thou encompassest. 9. 29.

वित्तधन-O treasur-knower. 4. 4.

वित्तम्-wealth. 2. 24.

विदत्-it may find. 9. 4.

विद्थानि-sciences. 6. 7.

विद्थे-in the assembly; at the sacrifice. 9. 3.

विदस्ततरम्-very small. 1.9.

विदस्येत्-it may be wasted. 10. 3.

विदितकमीयम्-acc. who knows the work. 11. 30.

विदु:-they knew 3. 10; 7. 19.

विद्दुषः-corrupt. 3. 2.

विद्ध:-pierced. 6. 12.

विद्य:-we know. 6. 8.

विद्यते-it exists. 1. 15, 17; 3. 18; 7. 8, 19, 20; 8. 2; 12. 40.

विद्यन्ते-they exist. 2. 7; 3. 4.

विद्या-knowledge. 12. 37.

विद्यात:-from knowledge. 1. 16.

विद्याप्रकर्षे-loc. excellence of know-ledge. I. 5.

विद्याम्-acc. science. 1.8.

विद्यास्थानम्-acc. branch of science.

1. 15.

विद्युत्-lightning. 3. 11.

विद्वनित-they run away. 9. 19. विधति:-the verb √विध् (to give). 10. 23. विधवनात्-from trembling. 3. 15. विधवा-widow. 3. 15. विधाता-creator, 11, 10, 11. विधातृका-a woman without a supporter. 3. 15. विधाने-for creator, 10, 6. विधानम्-process. 3. 4. विधारियता-supporter. 12. 14. विधावनात्-from running. 3. 15. विधीयते-it is applied. 11. 27. विधीयन्ते-they are prescribed. 1. 15, 16. विनरयति-he perishes. 1. 2, 6. विनश्यन्ति-they perish. 5. 12. विनाशयति-he wastes. 5. 16. विनिच्चणाय-for destruction. 4. 18. विनिप्रहार्थीयम्-having the sense of mutual separateness. 1.7. विनिग्रहार्थीया-having the sense of. mutual separateness. 1.3, 5. विनिग्रहार्थीयौ-having the sense of mutual separateness. 1.3, 5. विनियोगम्-application. 1. 8. विनिर्गतसपः-devoid of vitality. 5. 16. विन्दति-it finds. 9. 30. विन्द्ते:-from $\sqrt{\text{विद}}$ (to find). 7. 9. विन्दामि-I find. 6. 18. विपक्तप्रज्ञ:-of mature wisdom. 3.12. विपरिणमते-alteration. 1.2.

विपरीत:-reversed, 2, 14, विपरीतस्य-gen. reversed. 3. 18; 4. 10;6. 30;9. 11; 10. 31; 11. 5. विपरीता-reversed. 7. 12. विपरीतात्-ab. reversed. 3. 20; 4. 25; 5. 26; 6. 1. विपर्येषि-thou reversest. 7. 23. विपर्वाणम्-joint by joint. 9. 25. विपार्-the river Beas. 9. 26. विपा खुतुद्रयो:-of the Beas and the Sutlej. 2, 24. विपार् खुतुद्रचौ-th Beas and the Sutlej. 9. 38. विपारनात्-from bursting forth. 9, 26, विपाशनात्-form loosening fetters. 4. 2; 9. 26. विपिंशति-he adorns. 6. 11. विपिंशितम्-well adorned. 8. 11. विपीतार्थम्-acc. who has drunk the sense, 1, 20, विपुनाति-it cleanses. 5. 5; it tears open. 12. 30. विपूर्वस्य-preceded by वि. 12. 26. विप्रतिषिद्धार्थाः-whose meanings are contradictory. 1. 15, 16. विप्रथते-he spreads. 8. 9. विप्रापणात्-from extending. 7. 13; 9. 26. विप्राप्त:-out of reach. 6. 20. विबोधय-awaken. 12. 4. विभक्तस्तुतिम्-of divided praise. 7.8. विभक्ती:-inflections. 2. 1.

विभजति-he distributes. 6. 8. विभजन्ती-being separate. 6. 28. विभज्य-having divided. 7. 5. विभागः-division. 2. 7, 10; 3. 20; 4. 2. विभागकर्मा-meaning to divide. 4.17. विभागेन-by separating. 4. 27. विभाषितगुर्णः-having guna optionally. 10. 17. विभीदकस्य-of the Vibhidaka tree. 9, 8, विभूततमम्-fully manifested. 2. 19. विभूतमना:-of a penetrating mind. 10, 26, विभूताय-to the powerful. 11. 9. विभूतिम्-greatness. 4. 23. विभेदनात्-from piercing. 9. 8. विभवा-Vibhva, a son of Angiras. 11. 16. विमुक्रपाशि-free from ties. 11. 48. विसुक्रे-released. 9. 39. विमुच्यते-it is released. 9. 8. विमोचने-in the sense of releasing. 1.17. वियवनात्-from being apart. 4. 25. वियात:-he crushes, or crush. 3.10. विद्युते-heaven and earth. 4. 25. वियोगात्-from separation. 3.15. विराजित-he shines brightly. 12.13. विराजनात्-from excelling. 7. 13. विराट्-a metre. 7. 13. विराधनात्-from disagreeing. 7. 13.

विभन्नमाणाः-distributing. 6. 8.

विरूप:-name of a seer. 3. 17. विरोधनात-from restraining. 6. 1. विरोह्णात्-from growing. 6. 3. विलिपतम्-lamentation. 5. 2. विवक्से-des. of √वच् (thou desirest to speak). 3. 13. विवच्यति-he will speak. 7. 30. विवदेते-they two dispute. 7. 30. विवर्तेते-they two roll on. 3. 22. विवसते-they put on. 12. 41. विवस्वत:-from the sun. 7. 26; 12. 10, 11. विवस्वान्-the sun. 7.26; 12.10. विवासति:-the verb vivasati (to attend). 11. 23. विवासनवान्-driver of darkness. 7. 26. विवासनात्-from shining. 12.41. विवासनानि-bright. 4. 7. विवासे-at the termination. 5. 28. विविड्डि-imv. of $\sqrt{\text{विश}}$, be active. 10. 8. विविदिषाणि-desid. sb. from $\sqrt{$ विद् (to know) I would like to know, 2, 8, विवृश्यते-she shows. 1. 19; 3. 5. विवृतज्योतिषक:-whose light is disclosed. 5. 20. विवृद्धा-mighty. 9. 26. विवृद्ध्या-by the growth. 2. 16. विंशति:-twenty. 3. 10, 13. विशते:-from √विश् (to pervade). 12. 18.

विशयवत्यः-doubtful, 2. 1. विशा-with the people. 3. 8. विशेष:-difference. 10. 16. विश्वकद्र:-having a despicable gait of a dog. 2. 3. विश्वकद्राकर्षः-one who drags about like a despicable dog. 2 3. विश्रयन्ताम्-remain. 8. 10. विश्वकर्मो-all-maker. 10. 25, 26. विश्वम्-all. 8. 10. विश्वालिङ्गम्-having the characteristic mark of all. 12, 40. विश्वान-all. 7. 21. विश्वानर:-leader of all. 7. 21; 11. 8, 10; 12, 20, विश्वानरी-leaders of all. 7. 23. विश्वानि-all, 7, 20, विश्वामित्र:-name of a seer. 2. 24. विश्वे-all. 3. 16; 7. 21; 12. 39. विषय्यो-du. out of temper. 9. 39. विषमम्-crooked. 6. 23. विषमरूपे-of different forms. 12.17. विषमरूपेष्-in different froms. 11, 23, विषमस्य-of the hostile, 4, 19, वृषत:-low-caste man. 3. 16. वृषता:-low-caste people. 3. 16. वृषशील:-having a beastly nature. 3. 16. वृषाशील:-having the nature of a beast. 3.16. विषित:-open. 4.3; set free. 12. 18. विषीव्यति-it joins. 1. 7.

विष्टप्-the sun, sky. 2. 14. विष्णाते:-from वि √स्ना (to purify). 12, 26, विष्ण:-a celestial god. 5. 7; 7. 10; 12. 18, 19. विष्णुपदे-in meridian. 12. 19. विष्णो:-of Visnu. 2. 7; 5. 7. विष्पत:-expanse. 6. 20. विष्यत्त-let him release. 6. 21. विसर्जनकर्मा-meaning to emit. 10.9. विस्तिर्णतरम्-more spread. 8. 9. विस्रवणात्-from flowing. 6. 3. विस्तह:-streams. 6. 3. विहन्ति-he strikes down. 3. 9; 10, 11, विह्यंति-he longs. 7. 17. विहियेते-they two are kept apart. 9.36. वीर:-hero, 1, 7, वीरकर्मेखे-for heroic action. 10. 19. वीरयति-he subdues. 1. 7. वीरयतेः-from √वीर (to be powerful.) 1. 7. वीरवन्तः-having heroes. 1. 7. वीरुध-herbs. 6. 3. वीळयति:- $\sqrt{1}$ वीळ (to be hard). 5. 16. वीळिता-hard. 5. 16. चुक:-the moon. 5. 20, 21; the sun, dog, jackal. 5. 21; plough. 6. 26. वृकी-jackal. 5. 21. वृत्तः-tree. 2. 6; 5. 4; 12. 29. वृत्तस्य-of a tree. 6. 17.

वृष्णेति-it covers. 2. 9, 13; 5. 8; 10. 3. वृष्णेतेः →from \sqrt{q} (to cover). 2. 3, 17, 26; 5. 21; 6. 2, 35; 11. 31; from $\sqrt{2}$ (to choose). 5. 1. वृतचये-in the chosen dwelling place. 12. 29. वृत्तम्-usage. 2. 24; character. 11. 2. वृत्तय:-forms. 2. 1; means of livelihood. 6. 5. वृत्तिसामान्येन-with similarity of form. 2. 1. वृत्र:-Vrtra. 2. 16, 17. वृत्रध्ते-to the slayer of Vrtra. 7. 13. वृत्रतुरे-to him who excels Vrtra. 7. 13. वृत्रवधः-slaughter of Vrtra. 7. 10. वृत्रहा-killer of Vrtra. 7. 13. बृत्वा-covering. 2. 6. वृथासुतम्-uselessly pressed. 11. 4. बुद्धवाशिनी-jackal. 5. 21. वृद्धिकमेणः-meaning to grow. 2.24; 9. 25; 12. 9. वृन्दम्-arrow. 6. 34. बुन्दारक:-arrow, elephant. D. 6.34. वृषम्-bull. 4. 8; rainer. 9. 22. वृषाकपायी-wife of Vrsakapi. 12. 8. 9. मृषाकिपः-a celestial god; violent shaker. 12. 27.

वृषाकपे:-of Vrsakapi. 12. 8.

वृषाकम्पन:-violent shaker. 12.27. वृष्टियाचिनम्-acc. begging rain. 2.12. बृष्टे:-from rain. 6. 36. बे:-of bird. 4. 3; 6. 28. वेजनवान्-swift. 2. 28; 3. 3; 10. 31. वेते:-from \sqrt{a} (to go). 1. 4, 7; 2. 6; 10. 1; from √वी (to string). 5.14. वेत्थ-thou knowest. 6. 8. वेद-he knew. 2. 8; 7. 19, 30. वेदनानि-sciences. 6. 7. वेदने-loc. proclamation. 1. 7. वेदनेन- with knowledge. 3. 12. वेदम्-acc. Veda. 1. 18, 20. वेदयन्ते-they cause it to be known. 5. 2, 11; 6. 27; 9. 8. वेदाङ्गानि-limbs of the Veda. 1. 20. वेदितन्याभिः-inst. pl. should be known. 2. 21. वेदितुम्-to know. 1. 8. वेदित्य-among the learned. 1.16. वेदे-in the Veda. 1. 2. वेन:-name of god. 10. 38, 39, 42. वेनते:-from \sqrt{a} न् (to long). 10.38. वेलायाम्-in time. 12. 13. वेसरम्-day. 4. 11. वेसराणि-of diverse courses. 4. 7. वैक्रण्ड:-son of Vikuntha. 7. 2. (RV. X. 48-49.) वैखानसः–ascetic. 3. 17. वैतसः-male-organ. 3. 21. वैद्युत:-belonging to lightning. 7. 23.

वैरयाकरणाः-grammarians. 9. 5. वैरयाकरणानाम्-of the grammarians. 1. 12. वैराजम्-name of a Sama. 7. 11. वैरूपम्-name of a particular Sama. 7. 11. वैश्वदेवम्-stanza addressed to allgods. 12. 40. वैश्वदेवानाम्-gen. addressed to allgods. 12. 40. वैश्वदेव्यानि-addressed to all-gods. वैश्वदेव्याम्-in a (stanza) addressd to all-gods. 12. 29. वैश्वानर:-Vaisva-nara. 7. 21, 22, 23, 24. वैश्वानरस्व-of Vaisva-nara. 7.22,26. वैश्वानरीय:-addressed to Vaisvanara. 7. 23, 24, 31, वैश्वानरीयाः-addressed to Vaisvanara. 7. 23. वैश्वानरीयायाम्-loc. addressed to Vaisvanara. 2. 20. वैश्वानरीयेख-inst. addressed to Vaisvanara. 7. 23. वैष्ण्वानि-addressed to Visnu. 7.23. बोढा-husband. 3. 4; carrier. 12. 22. बोढार:-draught-animals. 10. 3. वोद्रतमः-best carrier. 5. 1. बोल्हार:-draught-animals. 8. 3; instituters of sacrifice. D. 11. 16.

ब्यक्रवाच:-of distinct speech. 11.29.

इयचिरुयपत्-he has seen. 12. 13. **ब्यञ्चनवत्यः**-spacious. 8. 10. ब्यक्षनमात्रम् -mere indication. 7.13. ब्यद्गित-they devour. 4. 6. ब्यन्त:-seeing, eating. 4. 19. व्यपाश्यन्त-they were loosenend. 9. 26. ब्ययम्-inflection. 1. 8. **च्यदंयति** -he rends. 9. 25. च्यवने-in heaven. 11. 40. व्यवहारार्थम्-for the every day affairs. 1.2. च्यवहत्य-having fought. 9. 23. च्यवृ्णोः-thou didst uncover. 10.9. न्यवृत्णोत्-he manifested. 1. 7. च्यवृधम्-he incomplete. 1. 7. च्यवेयु:-they may conciliate. 6. 11. च्यरनुवाते-they pervade. 12. 1. न्यश्नोतेः-from वि∨श्रश् (to pervade). 12, 18, व्यसृजः-(imf. of ∨सज् with वि) thou didst emit. 10. 9. न्याकरणस्य-of grammar. 1. 15. ब्याकरिष्यति-he will expound. 1.5. न्याख्यात:-it is explained. 1. 2; 3. 16; 4. 24, 25; 5. 5; 6. 12, 22; 7. 15; 8. 16; 9. 1, 2; 10. 18, 23, 27, 30, 33, 35, 40, 43, 45; 11. 1, 8, 11; 12. 12, 13, 20, 21, 28, 31, 32, 33, 36. न्याख्यातम्-it is explained. 2. 26, 28; 3. 9, 16; 4. 10, 12, 20, 25; 5. 5, 28; 6. 7, 17, 30, 34;

7. 2; 9. 14, 19, 23, 35; 10. 22, 23; 11. 33.

स्याख्यातस्य:-to be explained. 1. 1. स्याख्याताः-they are explained. 2.

14; 6. 5; 7. 23, 8. 10; 9. 15,

25, 28, 31, 32; 11. 14, 16-18,

22, 25, 27, 33, 35, 36, 41, 46,

48; 12. 30, 32, 35, 36, 38, 43.

च्याख्याते-they two are explained. 9. 37.

च्याख्यासामः-we shall explain. 1.

15, 2. 6, 13, 23, 24, 27; 4. 10,

15, 16; 5. 3; 6. 4, 9; 7. 8, 14, 20.

च्याघ:-tiger. 3. 18.

च्यात्राणात्-from smelling. 3. 18.

च्यादाय-having separated. 3. 18,

च्याधि:-disease. 6. 12.

च्यापनीयम्-to be pervasive. 5. 13.

च्यापिन:-of the pervasive. 5. 13.

च्यासा-pervader. 10. 26.

न्याप्तिकर्माणः-meaning to pervade.

3. 10.

ध्यासिभूतः-having become omni-

present. 3. 15.

ब्याप्तिमस्वात्–on account of (its)

comprehensiveness. 1. 2.

ब्युद्स्यति—he scatters. 6. 22.

ब्युष्टिषु—at dawns. 6. 21.

ब्युद्धयो:-pierced. 4. 15.

च्येषि-thou reachest. 12. 23.

वजति-he goes. 1. 1; 6. 2.

ब्रज्या-going. 1. 1.

व्रति:-creeper. 1. 14; 6. 28.

वतम्-synonym of action, ordinance, food. 2. 13.

बन्दतेः -from √बद् (to become soft. 5.15.

बन्दी-soft. 5. 15.

बश्चनात्-from felling. 2. 6; 12. 29.

ब्रात्या:-low-caste men. 5. 3.

ब्रीडयति-he paralyses. 6. 32.

बीळयति:- $\sqrt{}$ बीळ् to be hard. 5. 16.

शंदु:-descendant of Brhaspati, desirous of place. 4. 21.

शंसति-he chants. 7. 23.

शंसनीय:-praiseworthy. 10. 39.

शंसनीयम्-praiseworthy. 4. 24.

शंसन्ति-they praise. 8. 6.

शंसमान:- praising. 6. 8.

शंसितारम्-praiser. 6. 11.

शकट:-car. 6. 5.

शकटम्-car. 6. 22; 11. 47.

शकटात्-from the car. 11. 47.

शकदे-in the car. 6. 22.

शकुनि:-bird. 4. 16; 9. 3; 12. 22.

शकुनिनाम-name of a bird. 2. 6.

शकुनिषु-among birds. 3. 18.

शकृदितम्-besmeared with excrement. 6. 22.

शक्तवन्ति-they are able. 12. 32.

शकोति-it is able. 9. 3.

शक्तोते:-from √शक् (to be able). 1.

4, 8; 5. 12; 6. 32; 9. 3.

शकर्यः- stanzas. 1. 8.

शङ्कर:-auspicious. 9. 3.

शतकतो-O having hundredfold power. 4. 6. शतप्रदम्-giver of hundred. 11. 31. शतवलाचः-name of a teacher. 11. 6. शतम्-hundred. 3. 9, 10. शतसानिनी-gaining hundred. 10, 29, शत्रव:-enemies. 3. 10. शत्रुणाम्-of enemies. 4. 5; 10. 8. शनकै:-slowly. 6. 22. शंतनु:-name of a person. 2.10, 12. शंतनोः-of Santanu. 2. 10. राज्यमन्य-whose impurity has been removed. 12.8. श्रपते:-from √शप् (to touch). 3.21. शपथाभिशापौ-imprecation and malediction. 7.3. शब्द:-sound. 9. 4. शब्दकर्भण:-ab. meaning to make sound. 1. 9; 2. 22, 25; 5. 19; 9. 12; 11. 25. शब्दकर्मा-meaning to sound. 2. 6. शब्दकारिके-screeching. 6. 30. शब्दकारिण:-making sound. 5. 16.

शब्दकारिएय:-noisy. 6. 16.

sound. 6. 33.

10. 22.

6. 33.

शब्दपातिनौ-knocking down with

शब्दम्-sound. 2. 6, 9; 3. 18; 9. 18;

शब्दवेधिनौ-transfixing with sound.

शब्दवत्य:-having sound. 2. 24.

शब्दसामान्यात्-from the similarity of words. 1. 16. शब्दस्य-of word. 1. 2. शब्दाग्रभावे-in the sense of minute. 6, 30, शब्दानाम्-of words. 1. 2. शब्दानुकरणम्-imitation of sound. 9. 12, 14; 12. 13. शब्दानुकृति:-imitation of sound. 3. 18 5. 22. शब्दायते-it makes sound. 2. 9. शब्दायमानाय-for one who is being implored. 11.9. शब्देन-with sound. 1.2; 6.22; 10. 12. शम्-peace. 2. 5, 12. शमनम्-tranquility. 4. 21. शमयते:-from √शम् (to kill). 5.24; from √शम् (to exert one's self). 5. 12. शमयिता-killer, 2, 16. शमाते:-from Vशम् (to destroy). 1. 10; 2. 7, 16; 3. 5. शस्व:-thunderbolt. 5. 24. शयनात्-from lying. 5. 19. शयने-on the couch. 3. 15. शर:-Saccharum Sara. 5. 4. शरणम्-protection. 5. 22; 7. 23; 9. 19, 32; 12, 45. शरणाय-for protection. 2. 7. शरत-autumn. 4. 25; 7. 11. शरमयीम्-made of reeds. 10. 29. श्रास्थ्यः-made of Saccharum Sara.

5. 4. शरवान्-having thorns. 12. 8. शरीरदीप्ति:-shining in bodies. 7.23. शरीरम्-body. 2.13, 16; 3.5; 12.37. शरीरस्य-of the body. 2. 16. शरीरे-in the body. 3. 8. शरीरेख-with body. 1. 2. शरीरेषु-in bodies. 2. 10. शरीरोपशमनः-extinguishable bodies. 7. 23. शर्था:-fingers, arms. 5. 4. शल्मिल:-silk-cotton tree. 12. 8. शल्मिलम्-silk-cotton tree. 12. 8. शल्य:-javelin. 12. 30. शव:-to go. 2. 2. शवति:-to go. 2. 2. शवते:-from √शव् (to go). 3. 18.; from $\sqrt{3}$ (to go). 4. 13. शशमान:-praising. 6. 8. মশ্বন্–particle: (1) denotes uncertainty in the Bhasa. (2) is also used in asking question, always. 6.9. शक्ते-in instrument. 7. 23. शस्यते-it is praised 4.16. शाकटायनः-name of a teacher. 1.3, 12, 13. शाकपूरि:-name of a teacher. 2. 8; explanation of talit. 3.11; derivation of महान्. 3. 13;

derivation of ऋत्विक् 3. 19;

meaning of Sitama. 4. 3; 4.

15; meaning of श्रजा: 5. 3;

explanation of urvasī. 5. 13; meaning of স্বৰ্ত্ত. 5. 28; derivation of Agni. 7.14; view about Vaisvanara, threefold existence of Agni. 7. 28; 8. 2, 5, 6, 10, 14, 17, 18; 12. 19, 40. शाकल्य-name of the author of the Rgvedapadapatha. 6.28. शाकिनी-pot-herbs. 6. 5. शाक्वरम्-name of a Sama. 7. 11. शाखा:-branches. 1. 4; 6. 32. शातयते:-from the causal of $\sqrt{शद्$ (to knock off). 5. 24. शाति विता-destroyer. 2. 16; 6. 30. शाशदान:-eminent. 6. 16. शाशाद्यमान:-making himself distinguished. 6. 16. शाश्वतिकतमा-most constant. 4. 16. शास्त्रकत:-grammatical. 1. 2. शास्त्रगही-fault of the science. 1.14. शिताम-arm, uterus, liver, and fat. 4. 3. शिति:-white. 4. 3. शितिमांसत:-from white meat. 4. 3. शिपय:-rays. 5. 8. ाशिपिविष्ट:-name of Visnu. 5. 7, 8. शिपिविष्टनाम-the name of Sipivista. 5. 9. शिष्रे-jaw or nose. 4. 10; 6. 17. शिमी-action. 5. 12. शिर:-head. 4. 13. शिरसः-from head. 2. 7. शिरिन्विड:-cloud, name of a seer.

6. 30.

शिवम्-auspicious. 10. 17.

িয়ায়ৰ–pf. from $\sqrt{$ য়াৰ্. he sought to present. 2. 10.

शिशिर:-dewy season 7. 11.

शिशिरम्-winter. 1. 10.

शिशीति:- $\sqrt{2}$ शो to give. 5.23.

शिशीते:-from Vशी (to give). 10. 39.

शिश:-child. 10. 39.

शिश्यान:-lying. 9. 6.

शिश्रम्-unchaste. 4. 19.

शिक्षानि-threads. 4. 6.

शिष्यते-it is left. 3. 2.

शिष्यते:-of the verb √शिष्. 10.17.

शिष्येते-they two are left. 2.1.

शीतीभावकर्मणः-ab. meaning to cool. 1. 9.

शीतोष्णवर्षः-with heat, cold and rain, 2. 22.

शीर्णाः-scattered. 4. 25.

शीर्थते-it is shattered. 6. 30.

शिवेमध्यमा:-having their head in the middle. 4. 13.

शीलम्-characteristic. 10. 42.

v-quick. 6. 1; 9. 40.

शु अरनुते-it races quickly. 5. 12.

ग्रक्-flame. 6. 1.

शुक्रपेशसम्-radiantly adorned. 8.11.

श्रकम-radiant. 8. 11.

शुक्रम्-bright. 2. 21.

श्रुचम्-heat. 6. 16.

शुचा-with flame. 6. 1.

श्रुचि:-flame, pure. 6. 1.

श्रुतुद्धी-the sutlej. 9. 26.

श्रद्धम्-pure. 1. 13.

शुद्धयर्थस्य-meaning to purify. 12. 26.

श्रद्धाविणी-rapid runner. 9. 26.

स्रन:-wind. 9. 40.

श्रुनासीरौ-wind and the sun. 9. 40.

श्रुन्ध्यु:-pure one. 4. 16.

श्रुयायी-swift runner. 3. 18.

श्रुरूध:-waters. 6. 16.

शुरोभिषमाणाः-desirous of making themselves beautiful. 8. 10.

शुष्कगोमयम्-dried up cow dung. 7. 23.

श्रुष्णम्-draught. 3. 11.

शुष्म-might. 2. 24.

श्राः-hero. 4. 13.

शूर्पम-swine. 6. 9.

श्क्रम-horn. 2. 7.

श्र्याते:-from √शॄ (to break). 1. 10; 2. 7, 16; 3. 5; 5. 4; 6. 9.

श्य-hear. 3. 7; 10. 2.

श्युत-hear ye. 12. 43.

श्र्योति-he hears. 1. 19.

श्रुणवन्ति-they hear. 2. 12.

श्रुपवन्त-may they hear. 12. 30.

श्रतम्-cooked. 11. 39.

श्रता:-ripe. 4. 25.

शेते-he sleeps. 1. 1.

शेपः-male organ. 3. 21; 5. 8; 10. 42.

श्रेपम्-male organ. 9. 2.

शेरते-they lie down. 11. 12; 12. 19.

शेव:-happy. 10. 17.

शेवधि:-treasure. 2. 4. शेषः-issue. 3. 2. शोचते:-from ∨शुच् (to shine). 6. 1; 8. 11. शोधनात्-from purifying. 4. 16. शोभनाभि:-with beautiful. 2. 24. शोभने-Nom. du. beautiful. 9. 39. शोभमाना:-shining ones. 12. 43. शोषणै:- with crushing might. 2. 24. शोषयति-it exhausts. 2. 24. शोषयित्-drving. 5. 16. शोनःशेपे-in the case of Sunah sepa. 3. 4. श्रथते:-from √श्रथ् (to pierce). 4.19. रम-body. 3. 5. रमनि-in the body. 3. 5. रमशयनम्-tranquil sleep. 3.5. रमशा-river or vein. D. 5. 12. रमशानम्-cemetery. 3. 5. रमशानसंचय:-cemetery heap. 3.5. रमश्र-beard. 3.5. रमारनुते-it runs in the body. 5.12. श्यते:-from √शो (to whet). 4. 3. श्यामतः-from being dark-red. 4.3. श्यामम्-dark-red. 4. 3. श्यायते:-from √श्ये (to cause to congeal). 4. 3. श्येनः-falcon. 4. 24; 11. 1, 2. श्रद्धा-faith. 9. 30. श्रद्धानात्-from placing in truth. 9. 30. श्रयतिकर्मा-meaning to depend.

7, 29,

श्रयते:-from $\sqrt{8}$ (to fasten). 2. 7; 4, 13. श्रव:-food. 10. 3. श्रवणीयम्-worthy of hearing. 11. 9, 50. श्रवणीयानि-to be heard. 5. 25. श्रितम्-placed. 3. 5. श्रुततः-from wisdom. 1. 8. श्रुतवान्-heard. 1. 20. श्रष्टी-quick. 6. 12, 13. श्रूयते-it is heard. 5. 5; 10. 3. श्रेगि:-row. 4. 13. श्रेष्ठ:-best. 11.4?. श्रोगित:-from Vश्रोग् (to be set in motion). 4. 3. श्रोगि:-hip. 4. 3; श्रोप्यति-he will hear. 5. 17. श्लेष्मा-phlegm. 2. 5. श्लोकाभ्याम्-with two verses. 3. 4. श्वगतौ-loc. dog's gait. 2. 3. শ্বনী-gambler. 5. 22. श्वसिति-it breathes. 7. 26. श्वासिते:-from √श्वस् (to breathe). 3. 18. श्वस्तनम्-to-morrow. 1. 6. श्रा-dog. 3. 18; 5. 21. श्वेतते:-from √श्वित् (to be bright). 2, 20, श्वेत्या-white 2. 20. पर्-six. 1. 2; 2. 13; 3. 13, 19; 4. 27; 12. 37. षड्तुतया-with reference to six

seasons. 4. 27. षद्चत्वारिंशत्-forty-six. 3. 9. षड्डिंशति:-twenty-six. 2. 27; 3. 1, 9, 19. षद्यर्थप्रेचा-appearance of the meaning of the genitive. 1. 17. षोडश-sixteen. 2. 10, 18; 3. 13. सः-he. 1. 1, 12, 14, 16, 19; 2. 9, 12, 24, 28; 3. 3, 10, 16; 4. 16, 25; 5. 4, 12, 16; 6. 8, 13, 19, 31, 35; 7. 1, 4, 9, 14, 15, 16, 18, 20, 23, 27, 31; 8. 2, 8, 19; 9. 6, 9, 13; 10. 5, 10, 15, 19, 23, 26, 37, 42, 44, 46; 12, 10, 18, 28. संयतते-he stretches together. 7. 22, 23. संयतरिमः-with rays gathered together. 5. 8. संयमनकर्मा-meaning to restrain. 10. 9. संयुज्य-having joined together. 7. 13. संयोगेन-with good connection. 6.9. संरिहाणे-licking together. 9. 39. संरुद्धप्रजननस्य-whose function of procreation is obstructed. 5.2. संरूधन्त-they restrain well 6.16. संबु**ब्धम्-**greedy. 6. 3. संवरसर:-year. 4. 27. संवस्तरप्रधान:-having the year

predominant. 4. 27.

संवस्तरम्-vear. 4. 27; 12. 37. संवत्सराणाम्-of years. 11. 5. संवत्सरेग-with Samvatsara. 7. 11. संवसन्ते-they live together. 4. 27. संविज्ञातानि-conventional terms. 1. 12. संविज्ञानभूतम्-used as a conventional term. 7. 13. संविदाने-understanding together. 9. 40. संवृत्तः-well-covered. 5. 4. संशिशरिषु:-desirous of mischief. 6. 31. सशिरयमानाः-sharpening together. 10, 30, संसङ्गम्-conjunction. 7. 23. संस्तम्-moved together. 2.24; joined together. 3. 20. संस्तमध्यमाः-having compact flanks. 4. 13. संसष्टकर्म-having a mixed meaning. 3. 10. संसेवावहै-may we attend together. 5. 9. संसेन्यन्ताम्-let them grope together. 9.33. संस्कार:-grammatical form. 1. 13. संस्कारम्-acc. grammatical form. 2. 1. संस्कृतम्-seasoned. 11. 39. संसम्भक्मांगौ-meaning to make firm. 5. 16.

संस्तम्भस्त-be firm. 9. 12.

संस्तव:-joint panegyric. 4. 15; 7. 8, 11. संस्तविका:-jointly praised. 7. 8, 10. संस्तवेन-with joint praise. 11.16. संस्तुतप्राययो:-gen. du. who are generally praised together. 12.2. संस्त्यते-he is jointly praised. 7.10. संस्त्यन्ते-they are praised together. 7. 6, 7. संस्त्येते-they two are praised together. 12. 3. संस्तौति-he praises together. 2. 20. संस्थानम्-storehouse. 3. 19; 4. 24. संस्थायान्-acc. pl. heaps of clouds. D. 10, 9; 12, 9. संस्थानैकत्वम्-coincidence of place. 7. 5. संस्नातम्-well-washed. 5. 1. संस्पृष्ट:-brought into contact with. 2, 14, संस्पृष्टम्-touched. 4. 3. संस्पृद्धा-brought into contact with. 2. 14; 4. 3. संस्प्रदा-close uniter. 2. 14. संहाय-having collected. 3. 18. संहिता-samhita. 1. 17. संहियते-it is gathered together. 4. 11. सकारादिम्-beginning with the letter स. 1. 13. सङ्ग:-meal of wheat. 4. 10.

सङ्गकारिका-one who prepares

meal of wheat. 6. 6.

सङ्ग्-meal of wheat. 4. 10. सक्थि:-thigh-bone. 9. 20. सक्थीनि-thigh-bones. 9. 20. सखाय:-friends. 6. 19. संकल्पयाञ्चके-he determined. 2. 8. संनिप्त:-short 3. 9. संख्या-number. 3. 8, 10; 4. 26. संख्यानाम-synonym of number. 4. 6. संगच्छते-he goes together. 12. 29. संगच्छन्ताम्-they may come together. 12.34. संगच्छमान:-going together. 4. 12. संगतौ-come together. 3. 9. संगमनात्-from going together. 3.9. संगमने-at the coming together. 10.39. संगमेन-with a tranquil (mind). 3.5. संगरणात्-from shouting together. 3. 9. संगृभ्यासि-thou hast seized well. 6. 1. संग्राम:-battle. 3. 9. संप्रामनाम-synonym of battle. 3. 10; 4. 24; 9. 23, 24. संप्रामनामानि-synonyms of battle. 3. 9. संप्रामम्-acc. battle. 5. 26. संप्रामाय-for battle. 4. 8; 10. 47. संप्रामे-in battle. 5. 8; 9. 18, 23. संप्रामेषु-in battles. 4. 24; 9. 19, 20. संग्राम्यौ-well equipped for battle. 6. 33.

संघात:-collection, 10, 33; 11, 32, सचते-he serves. 3. 21. सचते:-from \/ सच्(to be associated). 4. 10; 9. 14, 20; 12, 26. संचय:-collection. 3. 5. संचस्कार-he made. 1. 13, 14. संजनी-that which fits in. 1. 12. संजानते-they well recognise. 4.10. संज्ञाकरणम्-giving of designations. 1. 2. संज्ञानात्-from knowing well. 4.21. सत:-gen. being. 1.6; 2.3, 7, 9, 13, 21, 24; 3, 1, 8, 9, 10, 11, 13, 20: 5. 8: 7. 5: 9. 16; 10. 3, 5, 19, 34; 11. 6. 25. सताम्-gen. the good. 3. 13; being. 7. 7. सर्ती-being. 11. 32. सरवनामभि:-by nouns. 1. 1. सस्वपूर्व:-preceded by being. 1.13. सस्वप्रधानानि-having being as their fundamental notion. 1.1. सस्वभूतम्-which has become a being. 1. 1. सन्त्रम्-being. 1. 12, 14. सन्तर्य-of being. 1. 2; of object. 1. 2, 20; 2. 15. सत्त्वानाम्-of beings. 1. 1, 14; 2. 7; 7. 4. सस्वानि-beings. 9. 1. सन्त्रभवम्-of true origin. 3. 13. सत्यज्ञ:-knowing the truth. 11.18. सत्यनामानि-synonyms of truth.

3. 13. सत्यम्-truth. 1. 5; 3. 13; 4. 19; 11, 37, सत्यवृध:-promoters of truth. 12. 33. सत्यसंगर:-of true invocation. 3.5. संख्य-of truth, 6, 13, सत्या:-gen. being. 2. 18; 4. 16. सत्यौ-true. 6. 13. सन्ध-among the good. 3. 13. सदनानि-places. 2. 20. सदा-always. 4. 19. सदानोनुवे-ever-screaming. 6. 30. सधस्थाने-in the dwelling-place. 3. 15. सननाय-for the acquisition. 6.22. सनाभय:-having a common umbilicus, 4, 21, सनित:-endowed. 3. 11. सनितम्-endowed. 3. 11. सनोति-it obtains. 6. 1; 12. 9. सन्त:-being. 1. 1; 9. 16. सन्ततकर्मो-of manifold activities. 3. 14. सन्तानकर्ता-begetter of offspring. 3. 6. सन्तानकर्मणे-for the duties of offspring. 3. 4, 5. सन्ताननाम-synonym of offspring. सन्ति-they are. 1. 14; 2. 1. सन्त-let them be. 5. 26. संद्धाति-he puts well. 3. 5.

संदर्शनाय-for the sight. 10. 40.

संदर्शयता-manifester. 10. 26. सदिग्धौ-in doubt. 2. 8. संदिद्यते-it is confused. 2. 7, 10. संदरयसे-thou art seen. 3.11; 4.12. संदेहा:-doubts. 2. 7. संद्रवन्ति-they run together. 9.19. संद्रष्टा-beholder. 10. 26. संधिसामान्यात्-from the similarity of joints. 1. 20. सन्नद्धाः-armed. 10. 30. सन्नममान:-inclining. 7. 14. सन्नमयेत्-one should interpret. 2.1. संनहनात्-from a common fastening. 4. 21. सन्निकर्षः-combinatin. 1. 17. सपते:-from $\sqrt{\text{सप}}$ to touch. 5. 16. सपरना:-rivals. 10. 27. सपत्नान्-rivals. 3. 3, 10. सपत्न्य:-rival wives. 4. 6. सप्त-seven. 4. 26, 27; 5. 27; 10. 26; 11. 23. सप्तऋषय:-seven seers. 12. 36, 37. सप्तत्रिंशत्-thirty-seven. 2. 24. सप्तदश-seventeen. 3. 19. सप्तदशस्तोम:-name of a hymn. 7.11. सप्तदात्न्-seven givers. 11. 21. सप्तदानवान्-seven gift-makers. 11, 21, सप्तपञ्चाशत्-fifty-seven. 2. 23. सप्तमपुत्रम्-whose son was seventh. 4, 26, सप्तमर्थादाः-seven-boundaries. 6.27. सप्तमी-seventh, 12, 37,

सप्तम्याः-of locative. 4. 15. सप्तम्याम्-in locative. 5. 23. सप्तविंशति:-twenty-seven. 10. 42. सप्तश्तम-seven hundred. 9. 28. सप्तस्वसारम्-having seven sisters. 10. 5. सप्रथा:-very broad. 6. 7. समास्थाग्रः-post of the assemblyroom, 3, 5, सम्-prep. combination. 1.3. सम:-equal. 6. 23. समअते-they anoint together. 12. 7. समद:-battle. 9. 17; eating together. 9. 17. समननात्-from breathing together. 7. 17. समनम-of similar mind. 7. 17. समनसः- of similar minds. 7. 17. समनसौ-du. of the same mind. 9.40. समनात्सीत्-she gathered together. 4. 11. समभवत्-it came into existence. 10, 23, समभिद्रवन्ति-they flow towards. 2. 10. समम्-together. 5.22; equal. 7.12. सममंसत-they approved. 4. 25. समर्णात्-from attrition. 5. 10. समर्थेष-in contests. 9. 20. समर्थौ-regular. 1. 12, 14; 2. 1. समर्धय-promote. 8. 6.

समध्यति-it causes to accomplish. 1. 7. समध्यतिकर्मणः-meaning to cause to accomplish. 1. 7. समरनुवन्ति-they enjoy. 6. 35. समर्जुवानम्-pervading everywhere. 7. 20. समर्जुवानानाम्-of the accomplishers. 7, 30, समसेवन्त-they enjoyed together. 12, 41, समस्तार्थ:-general meaning. 9. 26. समसात्-from all. 5. 23. समा-year. 9. 41, 42. समाख्या-explanation. 12. 41. समानकर्मणाम-whose action is the same, 1, 14, समानकर्मेणो:-gen. du. of the same functions, 12, 2, समानकर्माखः-synonyms. 1. 20. समानकर्माखि-having the same meanings. 2.7. समानकालयो:-gen. du. of the same time. 12. 2. समानगति:-of uniform gait. 2. 11. समानजन्मानौ-having similar births. 11. 23. समानजातिता-kinship. 6. 14. समानजातीयस-of the same tribe. 4, 20, समाननिर्वचनानि-having the same derivations. 2. 7. समानबन्धने-having a common

relation, 2, 20. समानम्-equality. 4. 25. समानया-with equal. 10. 5. समानाख्याना:-of the same tales. 7, 30, समानाभिन्याहारम्-the same expression, 10, 16, समाने-in the same. 10. 16. समान्यम-in the same, 10, 16, समाप्तिम्-perfection. 6. 18. समाम-vear. 11. 38. समामनन्ति-they enlist, 7. 13. समामने-I have collected. 7. 13. समाम्नात:-handed down by tradition. 1.1; enumerated. 8.14. समाम्नाता:-handed down by tradition. 1.1; enumerated. 7. 8, 10, 11. समाम्नानात्-from enlisting. 7. 13. समान्नाय:-traditional list. 1. 1. समाम्नायम्-acc. traditional list. 1.1. समाम्नासिषु:-they compiled. 1. 20. समायुतम्-joined together. 4. 24. समारोहणे-on the mountain of sunrise, 12, 19, समाश्रितमात्र:-with all the measures collected together. 6.22. समाश्रिता:-dependent 6.8; combined. 4. 12. समाश्रितानि-dependant. 4. 13. समाभितौ-dependent. 7. 29. समासत-they sat together. 10.47. समासेन-by combining. 4. 27.

समास्कन्न:-scattered over. 3.10: attached, 6, 17, समाहता:-thrust together. 1. 1. समाहता:-collected together. 1.1. समाहत्य-having collected. 1. 1. समिध्यते-it is kindled. 9. 31. समिन्धनात्-from kindling. 8. 4. समीरिततर:-very much raised. 5. 25. समीरितान्ताः-having protruding haunches, 4, 13, समुचयार्थे-in the sense of aggreeation. 1. 4 9. समुचरन्ति-they flow out together. 6, 11, समच्छितम-well raised. 2. 24. समुद्दक:-reservoir. 2. 10. समुद्धितारम्-the moistener. 10. 32. समुद्रीर्थः-ejected. 1. 20. समुद्द्रवन्ति-they flow out. 2. 10. सम्बद्ध:-ocean, space. 2. 10; 4. 18; 5. 18; celestial god. 12. 31, 32, 33. समुद्रिया:-oceanic. 12. 30. समुद्रेण-with ocean. 2. 10. समुनत्ति-it wets. 2. 10. समुन्तुन्नम्-very high. 2. 24. समुब्धी-full. 4. 4. सम्दे-she conversed. 11. 25. समृद्धम्-well kindled. 10. 21. सम्पद्यते-it is accomplished. 2. 2; 7. 23. संपाती-flying together. 12. 22. संपिरिड-crush. 6. 1.

सम्पूर्णाचरा-whose syllables are complete. 7. 13. सम्पूर्वस्य-gen. preceded by sam. 3, 18, सम्पूर्वात-abl. preceded by sam. 9. 14. संप्रणक-let him mix together. 10, 13, ਜ਼ਬਰਿ-now. 6, 22, संम्प्रसर्थे-in the sense of directly. 7. 31. संप्रदित्साञ्चकार-he desired to give. 1. 5. संप्रयुज्यते-it is connected. 1. 4, 5. संप्रयुज्येत-it may be connected. 1. 12. संप्रयुज्येते-they two are joined together. 1. 5; 5. 16. संप्राद्र:-they handed down. 1. 20. संप्रेष्यति-he urges. 1. 15, 16. संप्रेषः-invitation. 9. 41, 42, 43. सम्बन्धनात-from a common tie. 4. 21. सम्बन्धव:-having a common tie. 4. 21. सम्बन्धेन-with connection, 11, 2. सम्बभूव-he was born. 3.17; he became united. 12. 10. सम्भक्तमे-best distributors. 9. 36. सम्भूतस्य-gen. produced. 3. 4. सम्भृत:-brought together. 5. 14. सम्भृतम्-made. 6. 21. सभेदम्-confluence. 2. 24.

9. 26; 12. 14.

सम्भोग:-enjoyment. 7. 5. सम्भोगैकलम्-coincidence of enjoyment. 7. 5. सम्मद:-rejoicing together. 9. 17. सम्मननात्-from thinking together. 7. 17. सम्मानमात्रम्-of equal measure. 4. 25. सम्मितम्-of equal measure. 7. 12. संमिन्वानः-measuring together. 10.21. संमोदन्ते-they rejoice together. 2. 10; 10. 26. सयनात्-from entwining. 6. 28. **सर:**-water. 9. 26. सरण्कर्भणः-ab. meaning to move. 6. 12. सरणम्-motion. 11. 42. सरणस्य-gen. racer. 9. 3. सरणात्-from moving. 5. 28; 9. 40; 11. 24; 12. 9. सरणानि-movements. 9. 20. सरपय:-a celestial deity. 12. 9, 10. सरम्-moving. 9. 35. सरमा-divine woman. 11. 24, 25. सरस्कम्-moving everywhere. 6.3. सरस्वती-name of a goddess and a river. 2. 23; 8. 13; 9. 26; 11. 25- 27. सरस्वतीम-name of a river. 2. 24. सरस्वान-having water. 10. 23. सरांसि-lakes. 5. 11. सर्ते:-from √स (to move). 6. 3;

सर्पेणपुत्रम्-whose sons have gone. 4. 26. सर्पेणात्-from moving. 6. 17. सर्पि:-clarified butter. 6. 17. सर्वेचरणानाम्-of all schools. 1. 17. सर्वजन्यम्-all-impelling. 11. 10. सर्वत:-from all sides. 1. 7, 8; 5. 23; 6. 7; 9. 3, 4, 32. सर्वतोभावम्-all round. 1. 3. सर्वदा-always. 7. 29; 11. 44. सर्वनाम-pronoun. 1. 17; 5. 22. सर्वनामानम्-having all names. 6. 36. सर्वनाम्ना-with pronoun. 7. 2. सर्वपती-lords of all. 5. 28. सर्वेपद्समाम्नानाय-for giving a list of all word-classes, 3, 13. सर्वम्-all. 1. 8, 12, 14, 15, 16; 2. 24; 3. 22; 7. 4, 22; 11. 9; 12. 1, 24, 26, 27, 41. सर्वमात्राभिः-with all measures. 4. 27. सर्वमित्र:-friend of all. 2. 24. सर्वमेधे-in all-sacrifice. 10. 26. सर्वरसा:-all the juices. 1. 16. सर्वरूप:-omniform. 10. 34. सर्वरूपम्-omniform. 12. 8. सर्वेरूपा:-of all forms. 11. 29. सर्वविद्य:-omniscient. 1. 8. सर्वस्मात-from all. 4. 11; 11. 38. 39; 12. 9, 28. सर्वस्य-of all. 4. 26; 5. 23, 28; 7. 31; 10. 4, 25, 31; 11. 10, 11, 49; 12. 14, 29.

सर्वा:-all. 2. 8; 4. 5; 8. 2; 9. 26. सर्वाणि–all. 1. 12; 4. 13, 27; 5. 12, 25; 6. 8, 12; 7. 21, 22, 27; 8. 14; 9. 15; 10. 11, 17, 26, 34, 43, 46; 11. 27, 41; 12. 11, 13, 17. सर्वान्-acc. all. 6. 26. सर्वाभि:-with all. 7. 1. सर्वासु—in all. 8. 2; 11. 24. सर्वे-all. 1. 14; 2. 6; 5. 3, 14; 6. 16; 7. 29; 10. 5, 13; 12. 30, 33, 39, 40, 42. सर्वेभ्य:-from all. 7. 25. सर्वेषाम्-of all. 2. 21; 3. 12; 7. 9, 22, 27; 8. 2; 11. 43; 12. 15. संबल्कम्-greedy. 6. 3. सवनम्-libation. 7. 10. सवनानाम्-of libations. 7. 23. सवनानि-libations. 12. 42. सवने-in the pressing. 5. 11. सवर्णायाम्-in her of the same appearance, 12, 10, सवानाम्-of stimulations. 11. 43. सर्विता-stimulator, the sun. 10. 31, 32, 34; a celestial god. 12. 12, 13. सावतारम्-acc. stimulator. 7. 31. सवीमान-at the stimulation. 6. 7. सस्ति–he sleeps. 3. 19. संस्थम्-crop. 9. 41, 42. सह-together. 5. 5, 11; 9. 9, 26; 10. 13, 26, 36, 37; 11. 2, 50; 12. 23, 30, 38; with. 7. 31.

सहचारियो-wandering together. 7. 29. सहजिभ्म—common meal. 9. 43. सहजोषणः-associating together. 8. 8; 9. 13. सहजोषणः-enjoying together, always endowed with highest powers. D. 11. 15. सहते:-from $\sqrt{\text{सह}}$ (to bear). 4. 27. सहनम्-vanquisher. 8. 15. सहनात्-from vanquishing. 3. 18. सहपीतिम्-common drink. 9. 43. सहमदनम्-enjoying together. 7.30. सहयुजम्-yoking together. 9. 24. सहसस्पुत्रम्-son of strength. 8. 2. सहसःस्तुम्-offspring of strength. 8. 2. सहसोयहुम्-child of strength. 8.2. सहस्थानात्-from the common dwelling place. 7. 24. सहस्रम्-thousand. 3. 10. सहस्रसानिनी-thousand-times gaining. 10. 29. सहस्रसाब्यम्-thousand-fold somapressing. 11. 2. सहस्वत्-having strength. 3. 10. सहस्वन्तम्-mighty. 10. 28. सा-she. 1. 14; 2. 7, 8, 9; 3. 5, 11; 5. 26; 6. 5; 7. 1, 23, 24; 9. 5, 7, 17, 21, 34, 41; 10. 7, 18, 24, 29; 11. 3, 8, 45, 46; 12. 2, 10, 31. सांयौगिकानाम्-gen. closely-associated 1. 2.

सांशयिक:-doubtful. 7. 9.

साचितः-the verb √साच् to obtain.
11. 21.

साचारकृतधमीण:-having direct intuitive insight into duty. 1.20.

सास्त्रम्-relating to the quality of a being. 6. 16.

सादश्यापरभावम्-similarity and succession. 1. 3.

साधनम्-accomplishment. 9. 38.

साधनाः-leading to goal. 12. 41.

साधनात्-from accomplishing. 12. 40.

साधियता-accomplisher. 6. 33.

साधारणा-common. 11. 18; 12. 26.

साधारणानि-common. 2. 13, 15, 21.

साध-well. 2. 25; 9. 31.

साधुसादिनी-sitting well. 12. 9.

साधुसानिनी-procuring well. 12. 9.

साध्याः-to be propitiated. 12. 40, 41.

सान-peak. 2. 24.

सान्नि-thighs. 9. 20.

साभ्यासात्-with reduplication. 3. 13.

साम-name of a particular chant. 7. 8, 11, 12.

सामान्यात्-from similarity. 2. 2; 12. 13.

सामान्ये-loc. similarity. 2. 1.

सामि-incomplete. 6. 23.

सामिप्रतिषिद्धम्-the opposite of in-

complete. 6. 23.

सारयति-he causes them to move.

5. 4.

सारीणि-moving. 5. 4.

सावित्रः-sacred to Savitṛ. 12. 13.

सावित्राणि-addressed to Savitr. 7. 23.

साहचर्यज्ञानाय-for the knowledge of companionship. 2. 28.

साहचर्यात्-from companionship. 2. 20; 3. 16; 11. 5.

सिंह:-lion. 3. 18.

सिकता:-sands. 2. 1.

सिञ्चत-pour down. 5. 26.

सिञ्जतिकर्मेणः-meaning to sprinkle.

7. 24.

सिञ्चन्ति-they pour. 10. 13.

सितम्-white colour. 9. 26.

सिद्ध:-accomplished. 6. 28.

सिद्धायाम्–loc. accomplished. 2. 2.

सिद्धोपमा–an accomplished simile. 3. 16.

सिनम्-food. 11. 31.

सिनाति-it binds. 5. 5; it makes strong. 11. 31.

सिनीवासी-wife of a god; the day when the moon is invisible.
11. 31.

सिन्धव:-rivers. 5. 27.

सिन्ध:-river. 5. 27; the Sindhu. 9. 26.

सिनिकमध्यमा:-having symmetrical flanks. 4. 13.

सिष्क्-let him serve. 3. 21. सीदताम्-may they sit. 8. 11. सीदति-it sinks. 4. 3; she sits. 11. 32. सीदन्-sitting. 10. 44. सीदन्त-they waste away. 1. 4. सीम्-particle. (1) totality. (2) expletive. 1. 7; 5. 28. सीमत:-from a boundary. 1. 7. सीमा-boundary. 1. 7. सीमात:-from the boundary. 1. 7. सीमिका-ant. 3. 20. सीमिकानाम्-of emmets. 3. 20. सीम्न:-from a boundary. 1. 7. सीर:-the sun. 9. 40. सीव्यते:-from $\sqrt{\text{Reg}}$ (to sew). 11. 31. सीव्यन्ति-they connect. 3. 7. g-prep. respect 1. 3; offspring. 12. 9. सुश्रज्ञन:-one who walks in a beautiful manner. 5. 7. सुत्ररण:-very distant. 2. 14. सुग्रस्ति-it is well. 3. 21. सुत्रासा-sitting well. 11. 32. सुइते-well-gone. 4. 17. सुईरण:-very elevated. 2. 14. सुकर्माणः-of noble deeds. 8. 7, 13. सुकाशनम्-shining well. 12. 8. सुकिंशुकम्-very bright like a kimsuka flower. 12.8. सुकृतकमेण:-from the performance of a noble deed. 11.24. सुख:-happy. 10. 22.

मुखंयु:-desirous of happiness. 4. 21. सुखकरम्-bringing happiness. 12.9. सुखनाम-a synonym of happiness. 2. 14; 8. 9; 10. 17. सुखनामानि-synonyms of happiness. 3. 13. सुखपयसम्-having nice water. 6.3. सुखम:-source of comfort. 5. 3. सुखभुव:-sources of comfort. 9. 27. सुखम्-happiness. 3. 13; 6. 3; 8. 13; 11. 30; 12. 8. सुखवती:-full of happiness. 6. 22. सुखवत्य:-full of happiness. 6. 22. सुखा-comfortable, 9. 32. सुखा:-comfortable. 12. 44. सुखाचयकरम्-bringing infinite happiness. 12. 9. सुगते-gone well. 4. 17. सुगमान्-easy to go. 6. 2. सुचनाः-having good sight. 7. 3. सुजाततरः-of exceedingly noble birth. 11. 36. स्ता:-pressed. 4. 17; 5. 18. सुतुकन:-agile. 4.18. सुतुकनै:-with impetuous. 4. 18. सुदुरभम्-easily destroyed. 3. 20. सदा:-liberal. 2. 24. सुदास:-name of a king. 2.24. सुदोहनाम्-easy to be milked. 11. 43. सुधन्वनः-of Sudhanvan. 11. 16. सुनोति-he presses. 6. 19.

सुनोतु-let him stimulate. 11. 43. सुनोते:-from √सु (to press). 1. 11; 11. 2.

सुन्वतः-to the pressers. 6. 22.

सुपतनाः-flying. 3. 12; falling in a beautiful manner. 4. 3; 7. 31.

सुपतनानि-falling with ease. 3. 12. सुपथानि-good paths. 12. 42.

सुपर्यः-having beautiful wings. 10. 45, 46.

सुपनाशे-loc. of beautiful leaves. 12. 29.

सुप्रगमना:-moving swiftly. 4. 18. सुप्रजा:-of noble birth. 4. 18.

सुप्रजोभि:-with steeds of noble breed. 4. 18.

सुप्रज्ञवीमि-I proclaim well. 11. 43. सुप्रजृक्षम्-easily divided. 3. 8.

सुप्रवृत्ताभिः-with well-composed.

2. 24.

सुत्रस्तानि—well-stimulated. 12. 28.

सुत्रायणम्-soft to tread. 5. 28.

सुमत्-one's self. 6. 22.

सुमतौ-in good will. 12. 39.

सुमहत्-very great. 5. 22; 11. 9.

सुमहत:-of very great. 12. 3.

सुमितद्रव.-of well-measurd speed. 12. 44.

सुरमणीयानि-delightful. 11. 50.

सुरा-wine. 1. 11.

सुरापानम्-drinking of wine. 6. 27.

सुराम्-acc. wine. 1. 11.

सुरूपतमया-with most beautiful.

8, 20,

सुरोचनात्-on account of being bright. 1. 7.

सुरोचने-du. shining beautifully. 8. 11.

मुवते:-from √मु (to stimulate). 12. 14.

सुवर्चा:-radiant. 7. 3.

सुवर्धयित्रा-bringer of good prosperity. 3. 11.

सुवाचौ-having beautiful speech. 8. 12.

सुवास्तु:-name of a river. 4. 15. सुविज्ञायेते-they both are wellknown. 1. 10.

सुविदन्नः-of noble knowledge. 6.14.

सुविदत्रम्-wealth. 7. 9.

सुविदु:-they knew well. 1. 10.

सुशर:-easy to injure. 12. 8.

सुशिषम्-supple-limbed. 6. 17.

सुश्रुत-having good hearing. 7. 3.

सुषिरम्-hollow. 5. 27.

सुविराम्-acc. hollow. 5. 27.

सुपोमा-the Susoma, name of a river. 9. 26.

सुद्ध्या-with noble praise. 11. 31. सुद्धापयन्त्यौ-causing good sleep.

8. 11.

सुसमीरितान्ताः-having well-protruding haunches. 4. 13.

सुसमीरिते-well-stirred. 6. 15.

युषः-very kind. 10. 17.

सुसुखतमः-most comfortable. 3. 3.

सुखम्-very comfortable. 6. 33. सुद्दितम्-very useful. 3. 13; 5. 26; 9. 2. सुद्दितेन-with a very friendly person. 10. 15.

सुह्मनम्-easy to be invoked. 11. 31. 33.

सूक्रभाक्-having a hymn addressed to him. 2.13.

सूक्रभाजः-to whom a hymn is addressed. 7. 13.

सूक्रभाञ्जि-having hymns addressed to them. 10. 42.

सूक्रम-hymn. 4. 6; 7. 18, 20, 23, 24; 10. 32; 12. 40.

सूक्रानि-hymns 7. 23; 11. 16.

सूक्रे-in a hymn. 7. 3; 11. 2.

स्क्रेन-with a hymn. 7. 23.

स्केषु-in hymns. 7. 23; 8. 2.

सूची-needle. 11. 31.

स्ते-she gives birth. 4. 17.

सूत्रमयी-made of threads. 5. 22.

सूत्राणि-threads. 4. 6.

स्यन्ते-they are produced. 12. 19.

सूयवसादिनी-having a good pasturage. 11. 44.

स्रस्याना:-looking like the sun. 11.16.

स्यज्ञः-wise like the sun. 11. 16. स्मि:-channel, wave. 5. 27.

सुम्यम्-acc. channel. 5. 27.

स्यै:-the sun. 5. 6; 7. 5, 27; 12. 14, 16.

सूर्यदशः-looking like the sun. 6. 26; 10. 13.

सूर्यम्-the sun. 2. 20.

सूर्यवत्सा-having the sun as a calf. 2. 20.

सूर्यस्य-of the sun. 12. 7.

सूर्या-wife of Sun. 12. 7.

सूर्याचन्द्रमसौ-the sun and the moon.

12. 1.

सूर्येण-with the sun. 5. 15.

सूर्योदयपर्यन्तः-up to the sun-rise.

12. 5.

स्जन्ति-they emit. 5. 4.

स्रि:-hook. 5. 28.

समः-supple, clarified butter, oil. 6. 17.

स्प्रप्रहारी-nimble attacker. 5.12.

सुप्रा-extended. 4. 26.

सृष्टा:-created. 3. 7.

सेना-army. 2. 11.

सेवताम्-let him serve. 3. 21; 11. 49.

सेवते-it serves. 2. 2.

सेवन्ते-they serve. 7. 23.

सेवमानस्य-of the serving man. 3.21.

सेवस्व-serve. 3. 21.

सेवाम्-addiction. 6. 27.

सेवितब्य:-to be served. 11. 31.

संवितन्यम्-to be resorted to. 8. 9.

सेष्मीयमार्ग-smiling. 8. 11.

सेश्वरा-having a lord. 2. 11.

सोतारम्-Soma-presser. 6. 10.

सोम:-Soma. 2. 5; 4. 19; 5. 6, 12,

17; 6. 4; 7. 8, 10, 20; 11. 2, 5. सोमकर्म-function of Soma. 5. 12. सोमकलशान्-jars of Soma. 11. 12. सोमपात्राणाम् of Soma vessels. 8. 2. सोमपानाय-for drinking Soma. 9. 37; 10. 36. सोमपानेन-with Soma-drinking. 8. 2; 11. 2. सोमभन्ता:-Soma-draughts. 11. 2. सोमम्-Soma. 4. 8; 6. 19; 8. 7; 9. 9. सोममयम-made of Soma. 10. 37. सोमसंपादिन:-pressers of Soma. 11. 18, 19. सोमसंपादिने-dat. one who accomplishes Soma. 2. 25. सोमस्य-of Soma. 5. 12; 6. 9, 24. सोमा:-Soma-draughts. 5. 18. सोमानम्-Soma-pressing. 6. 10. सोमानाम्-of Soma draughts. 6.10. सौर्थ:-(oblation) addressed to Sun. 7. 24. सौर्यवैश्वानरम्-addressed to Sun and Vaisvanara. 7. 23, 24. सौर्यवैश्वानरी-addressed to Sun and Vaisvanara. 7. 23. सौर्यागि-addressed to Sun. 7. 23. स्कन्ध:-branch, shoulder. 6. 17. स्खलते:-from $\sqrt{}$ स्खल् (to kill). 3. 10. ₹ they two are. 2. 1. स्तवनात्-from praising. 3. 19;7.12. स्तिपा:-guardian of waters, of dependants, well. D. 6. 17. स्तिया:-waters. 6. 17.

स्तियापालनः-guardian of waters. 6. 17. स्तुक:-thigh. 11. 32. स्तुत:-praised. 10. 32; 11. 2, 23. स्तुतत्मम्-most praiseworthy. 3. 5. स्तुतय:-lauds. 1. 10, 2. 13; 7. 3-7. स्तुति:-praise. 7. 3; 10. 8. स्तुतिकर्मणः-ab. meaning to praise. 1. 8; 4. 24; 5. 2; 7. 12; 8. 7; 9. 5; 10. 8. स्तुतिभि:-with songs of praise. 2. 24. स्तुतिम्-acc. praise. 4.16; 7.1; 9.1, 11; 11. 9. स्तुते:-of praise. 6. 18. स्तुत्या-with (song of) praise. 2.11, 25; 4. 16; 6. 24; 9. 10; 10. 5; 12, 30. स्तुम:-we praise. 12. 22. स्तुवन्ति-they praise. 4. 27; 7. 4; 8. 2; 10. 19, 39; 11. 23. स्तुप:-tuft of hair. 10. 33. स्तूयते-it is praised. 6. 23; 7. 4. स्त्यन्ते-they are praised. 7. 4, 7; 11. 19. स्त्यमानाय-to the being praised. 11. 9. स्त्भि:-with stars. 3. 20. स्तेन:-thief. 3. 19. स्तेननाम-synonym of thief. 4.24. स्तेननामानि-synonyms of thief. 3.19. स्तेयम्-theft. 6. 27. स्तोका-drop of water. 2. 1.

स्तोतन्यम-to be praised, 11,21. स्तोतन्यानि-objects of praise. 7.2. स्तोता-praiser, 3, 19, स्तोतार:-praisers. 7. 2. स्तोतृनामानि-synonyms of praiser. 3, 19, स्तोत्रियम्-relating to the hymn. 7. 23. स्तोभति-it praises. 7. 12. स्तोभत्युत्तरपदा-whose last member is derived form the root √स्तुभ् 7. 12. स्तोम:-hymn of praise. 5. 11; 7. 8, 12. स्तोमान-hymns of praise. 2. 11; 5, 15, स्तोमानाम्-of hymns. 3. 11; 4. 19; 5. 9, 6. 6. स्तोमेन-with hymn of praise. 5.11. स्तोमै:-with hymns. 6. 23; 10. 5. स्तौति-he praises. 4. 27; 5. 22; 6. 13, 36; 7. 13, 22, 23, 26, 28, 29: 8. 2. स्तौमि-I praise. 5. 9; 9. 25. स्त्यायते:-from √स्त्ये to be bashful. 3. 21; to be collected into a heap. 10. 33; 11. 32. स्यायनात्-from being collected into a mass. 6. 17. स्त्रिय:-women. 3. 21; 7. 8, 10, 11; 11. 22. खियम्-woman. 3. 6. स्त्रिया:-of woman. 3. 21.

खी-woman, 10, 23, स्रीकाम:-fond of women, 5.16. स्त्रीणाम्-of women. 3. 4, 21 स्रीपुंनपुंसकेषु-in the masculine, feminine and neuter genders. 3.8. स्त्रीभग:-fortune in (the form of a) woman, 3, 16. स्त्रीयोनि:-womb of a woman. 2.19. ₹4-you are. 5. 1; 9. 9, 27. स्थविरस्य~of old. 6, 20. स्थाणो:-of the post. 1. 16. स्थानम्-place. 2. 2, 19. स्थानयो:-in two places. 6. 17. स्थानन्यूहेषु-in the distribution of places. 7. 11. स्थानानि-places. 5. 25; 7. 20, 26, 27; 9, 28, स्थाने-in place. 1. 20; 5. 3; 6. 17: 7. 8, 10, 11, 20; 8. 14; 12. 7, 29, 40. स्थानेभ्य:-from places. 3. 8. स्थानेषु-in places. 3. 8. स्थानै:-with places. 9. 29. स्थानैकल्वम्-coincidence of place. 7. 5. स्थावरम्-immovable. 5. 3: 9. 13. स्थावरस्य-of the stationary. 12. 16. स्थावराणाम-of the immovables. 2. 15. स्थास्यास-thou wilt stand. 8. 18. स्थित:-situated. 2. 15. स्थिता:-situated. 2. 15. स्थिति:-settled view. 8. 22.

स्थिरते:-from Vस्थिर (to be firm). 9.11. स्थूणा-pillar. 1.12. स्थर:-abundant. 6. 22. स्थालाष्ट्रीवि:-name of a teacher. 7. 14: 10.1. स्नाताय-to one who is bathed. 7.13. स्नाते:-from $\sqrt{\pi}$ (to bathe). 12.26. स्नानाही:-good for bathing. 1. 9. स्नायते:-from Vसे (to wrap round). 7. 12. स्नाव-tendon. 2. 5. सिह्यते:-from √स्निह् (to shine). 7. 12. स्तुषा-daughter-in-law. 12. 9. स्रोहयति-it makes wet. 7. 14. स्नेहानुप्रदानसामान्यात्-from the similarity of giving dews. 6. 19. स्पर्धनीयजवः-of enviable speed. 2.24. स्पर्धायाम्-in emulation. 9. 39. स्परीनै:-with touches. 5. 3. स्पष्टम-clear. 5. 13. स्पाशनै:-with songs of praise. 5.3. स्प्रशतिकर्भणः-ab. meaning to touch. 3. 21; 5. 16. स्पृशते:-from √स्पृश् (to touch). 4. 3. स्पृह्णीयानि-enviable. 3. 11. स्माह-expletive. 1. 3. स्यति:-the root सो. 1. 17. स्यते:-from √सो (to finish). 6. 9, 23; 8. 9. स्यन्दनात्-from flowing. 9. 26.

स्यन्दन्ते-they float. 6. 27. स्यन्द्रमानानाम्-of the flowing streams, 10, 5. स्यम्-winnowing basket. 6. 9. स्यमनात्-from crawling. 3. 20. स्यात्-it may be. 1. 7-9, 12; 2. 3, 10, 14, 18, 20; 5. 2, 8, 11, 23, 26, 28; 6. 3, 8, 10, 12, 16, 30; 7.4, 9, 12, 13, 20, 21; 8, 13, 19; 9, 6, 11, 12, 32; 10. 1, 39; 11. 47; 12. 7, 8, 19, 29; from the winnowing basket. 6. 9. स्याताम्-they may be. 1. 12, 14; 2. 1; 11, 23. स्याबः-brother-in-law. 6. 9. स्यालाव-from the brother-in-law. 6, 9, स्य:-they may be. 1.1, 12, 13, 14; 3. 8; 4. 19; 7. 5, 6, 7. स्रवणात्-from flowing. 5. 27. स्रवतिकर्मणः -ab. meaning to flow. 1. 9. स्रोत:-stream. 5. 27; 6. 1. स्रोतांसि-channels. 2. 10; streams. 5, 27, ख:-sky. 2. 14; the sun. 5. 4. स्वज्ञनाः-moving gracefully. 12.44. स्बद्धने:-instr. turning well. 11. 14. खञ्चा:-having a beautiful gait. 5. 7. स्वदयन्त-may they make tasteful. 8. 7, 17.

स्वपतः-sleeping ones. 4. 16. स्वपिति-he sleeps. 3. 19.

स्विपितिकर्माणौ-meaning to sleep. 3. 19.

स्वमनंशनः-destroyer of dreams. 12.28.

स्वमम्-dream. 5. 3.

स्वमान्-dreams. 12. 28.

स्वभिष्टौमि-I praise well. 10. 5.

स्बम्-self. 1. 19; 4. 25; 5. 22; 8. 20.

स्वयस्-of one's own accord. 5. 4; · 6. 22.

स्वयगामिन्य:-going by themselves. 10. 47.

स्वरसंस्कारोद्देश:-ascertainment of accent and grammatical form. 1. 15.

स्वरसंस्कारो–accent and grammatical form. 1. 12, 14; 2. 1.

स्वरात्-ab. vowel. 2. 2.

स्वकी:-shining brightly. 12. 44.

स्वर्गस्य-of heaven. 12. 22.

स्वर्षनः-praising beautifully. 12.44.

स्वचैनै:-well-worshipping. 11. 14.

स्त्रचिभिः-well-shining. 11. 14.

स्वर्चिष:-shining brightly. 12. 44.

स्ववान्-having one's self. 6. 12.

स्वसारम्-sister. 3. 16.

स्वास्त-imperishable. 3. 21; welfare. 5. 28.

स्रास्तः-fortune. 11. 45, 46.

स्रास्तिवाहनम्-bringer of welfare.

5. 26.

स्वा-his own. 8. 20.

स्वागमनानि-easy to traverse. 12.42.

स्वाङ्गाभिधानम्-name of one's limb.

4. 6.

स्वाङ्गाभ्युचयम्-growth of one's limbs. 1. 2.

स्वाप्तवचन-voc. of authoritative speech. 10. 7.

स्वायं भुव:-descendant of the selfexistent. 3. 4.

स्वाराज्यम्-self-government. 12. 34.

स्वार्थसाधकम्-means of accomplishing one's object. 1. 15.

स्वाहा-hail. 8. 20.

स्वाहाकृतयः-consecrations with hail. 8. 20.

स्वाह्तम्-well-invoked. 8. 20.

स्वीर्यते:-from $\sqrt{\text{स्वी}} \chi$ (to promote). 12. 14.

स्त्रत:-penetrated. 2. 14.

स्वे-in our own. 1. 7.

स्वेन-by one's own. 2. 22.

स्वेषु-among one's own (people). 11. 32.

ह-particle. 1. 3, 4. etc.

हतवत्मानः-whose path is obstructed. 3. 4.

हते-loc.killed. 2. 16.

हननात्-from slaughter. 1. 1; 6. 2, 27.

हनने-in striking. 1. 7.

हर्-jaw. 6. 17.

हन-jaws. 6. 17.

हन्तन-kill. 4. 7.

हन्ति-he kills. 3. 18; 5. 22.

हन्तिकर्मा-meaning to slay. 5.2.

इन्ते:-from √हन् (to kill). 1. 7; 3.

18; 4. 13, 25, 27; 6. 3, 11, 17; 9. 8.

हन्यते-it is held firmly. 9. 14.

Ex:-light, water, worlds, blood and day. 4. 19.

. हरणम्-carrying away. 11. 42.

हरणाः-drawers. 7. 24.

हरणान्-steeds. 4. 11.

हरणानाम्-of removers. 9. 28.

हरतिकर्सण:-ab. meaning to take. 4.26.

हरते-he takes. 4. 26.

इरते:-from √ह (to take away).

3. 20; 4. 19, 24.

हरन्ति-they take away. 11. 28.

हरन्ती–carrying. 11. 36.

हरमाण्यान:-one whose car is moving. 5.15.

हरयाणः-having a moving car. 5. 15.

इरसी-blood and day. 4. 19.

हरांसि-worlds. 4. 19.

हारे:-Soma. 4. 19.

हरित:-steeds. 4. 11.

हरितवर्णः-of golden colour. 4.19.

हर्म्यम्-fire-hearth. 6. 32.

हर्यति-he is gratified. 7. 17.

हर्यति:-√हर्य to desire to obtain. 7. 17.

ह्येंते:-from √ह्यें to desire to obtain. 2. 10.

हर्यो:-of steeds. 5. 12.

हर्षमायो-excited. 9. 39.

हवनाई:-worthy of being invoked. 10. 42.

हवि:-oblation. 1. 5; 7. 8, 13, 18, 20, 25, 31; 8. 20, 21; 11. 32, 39.

हविधान-two receptacles of oblations. 9. 36.

हविभोज:-partakers of oblations. 7. 13.

हविभोक्षि-partakers of oblations. 10. 42.

हविष:-of oblation. 8. 2.

हविषाम्-of oblations. 7. 8; 9. 36.

हविष्पान्तीयम्-mame of a hymn (RV. X. 88). 7. 23, 24.

हर्नीष-oblations. 6. 16; 8. 7, 17, 19, 20.

हसना-smiling. 3. 5.

हसैता-causing laughter. 9. 2.

हस्त:-hand. 1. 7.

हस्तप्राहस्य-gen. one who seizes her hand, husband. 3. 6.

हस्तज्ञ:-brace. 9. 14, 15.

हस्तप्रकृति:-natural to the hand. 1.7.

हस्तप्रच्युत्या-by the movement of the hand. 5. 10.

हस्ताभ्याम्-with two hands. 4. 4.

हस्तिना-with an_elephant. 6. 12.

हस्ती-elephant. 1. 1, 12. हस्ते-on the hand. 9. 14. हारिद्रविकम्-a Haridravika passage. 10. 5. हाषी:-carry away. 1. 5. हासति:-the verb Vहास् (to emulate). 9, 39, हासमाने-nom. du. emulating. 5.3. हि-particle (1) denotes cause. (2) asks question (3) denotes contempt. 1. 4. etc. हिंसन्-injuring. 1. 15. हिंसाकर्मा-meaning to kill. 1. 8; 4. 17, 25. हिंसे:-from √िहंस् (to kill). 3. 18. हित:-favourable. 11. 36. हितरमणम्-useful and deligtful. 2. 10. हिता:-placed. 5. 12. हिनोते:– $from \sqrt{g}$ (to hasten). 4.27. हिमम्-snow. 4. 27. हिमवान्-full of snow. 4. 27. हिरग्यगर्भः-golden foetus. 10. 23. हिरएयनामानि-synonyms of gold. 2. 10. हिरण्यपर्ण-voc. having golden wings. 8. 19. हिरग्यम्-gold. 2. 10. हिरण्यमय:-golden. 10. 23, 33. हिरग्यवर्णपर्ण-voc. whose wings glitter like gold. 8. 19.

हिरण्यवर्णस्य-of the golden colour.

3. 16.

हिरण्यस्तूप:-name of a seer. 10. 32, 33. हीन:-expired. 1.6. हीना:-devoid. 6. 25. हता:-invoked. 8. 8. हयते-it is invoked. 11. 32. ह्यन्ते-they are sacrificed. 5. 7. ह्रयमाना:-being invoked. 12. 33. हृद्यरमणम्-delight of the heart. 2. 10. हृद्यात्-from the heart. 3. 4. हृदयानि-hearts. 9. 33. हृद्याय-for the heart. 10.35. हेति:-weapon. 6. 3. हेत्वपदेशे-in denoting cause. 1. 4, 5. हेमन्त:-winter. 4. 27; 7. 11. हेमन्तशिशिरयोः-of winter and dewy seasons. 4.27. हैरण्यस्तूपे-in the hymn (attributed to) Hiranyastupa. (RV. X. 149.) 10. 32. होता-sacrificer. 1. 8; 7. 5, 15, 23, 31. होतारा-du. sacrificers. 8.11. होतारौ-sacrificers. 7. 30; 8. 11, 12. होत्जप:-recitation of the sacrificer. 7. 31. ह्य:-vesterday. 1. 6. हद:-tank. 1. 9. इसते:-from √इस् (to become small). 3. 13. हस्व:-small. 3. 13. हस्वनाम-synonym of small. 6. 3.

इस्वनामानि-synonyms of small. 3. 13.

हादते:-from √हाद to sound. 1. 9. हियते-it is circulated. 2. 10.

ह्वादते:-from Vह्वाद् (to cool). 1. 9.

ह्रयामि-I invoke. 12. 21.

ह्रये-I invoke. 11. 31.

ह्रयेम-let us invoke. 10. 28; 12. 24. ह्यातस्यस्य-gen. worthy of being

invoked. 4.26.

ह्वातारम्-invoker. 7. 15.

ह्वानम्-call. 3. 17; 10. 2.

ह्मनश्रुत:-hearers of (our) call. 6.27.

ह्वानाम्-of invocations. 5. 1. ह्वानेष्ठ-in invocations. 11. 18;

12.44.

An Alphabetical List Of Etymologies
Occurring In The Nirukta.

A List of Etymologies of the Nirukta.

श्रंशः $-\sqrt{3}$ श्यं with शम्; $\sqrt{3}$ शम् with शम्. 12. 36.

श्रंशः-(Soma)-∨श्रश् with शम्ः∨श्रन् with शम्. 2. 5.

श्रंह: $-\sqrt{ हन्. 4. 25.}$

ग्रंहति:-√हन्. 4. 25.

श्रंहुः-√हन्. 4. 25.

श्रक्रपार:-from पार; √ऋ with क्र्प. 4. 18.

श्रकः-श्रा √कम्. 6. 17.

ম্বা:-√ম্মন্ according to one view; √বি; √ব্ব according to another view. 5. 3; √ম্মন্ 9. 7.

श्राजि:-√चज्;√श्रञ्ज् (to be beautiful) according to Agrayana. 1. 9.

श्रगारी:-√गॄ to consume or to invoke, or to seize. 6. 8.

श्राप्ति:-√नी with श्राप्त or श्राप्त; from the negative of √ कृप् according to Sthaulasthivi; from √ इ+√ श्राच्य and √नी according to Sakapūṇi. 7.14.

श्रग्रम्-श्रा √गम्. 6. 3.

श्रवम्-√हन् with preposition श्रा shortened. 6. 11.

श्रद्भा-negative of $\sqrt{\epsilon \eta}$; $\sqrt{\epsilon \eta}$ with श्रद्ध. 11. 43.

श्रङ्गः- \sqrt श्रञ्च्. 2.28.

ग्रङ्कुरा:- $\sqrt{$ श्रञ्च् ; श्रा $\sqrt{$ कुञ्च्. 5.28.

স্থানু $-\sqrt{2}$ স্থান্ন, $\sqrt{2}$ সান্ন 4.3.

श्रङ्गारा:-√श्रङ्क; √श्रञ्च्. 3. 17.

श्रङ्गुल्यः-√गम्, √गल्, √कृ, √स्, with श्रम; √श्रङ्; √श्रब्द्; √श्रब्ज्. 3. 8.

श्रतिथि:- $\sqrt{$ श्रत्; from तिथि and श्रमि $+\sqrt{$ इ. 4.5.

श्रथवांणः-negative form of √थर्व् (to move.) 11. 18.

श्रद्भुतम्-negative form of भूत p. p. p. of $\sqrt{4}$. 1. 6.

श्रवसत् $-\sqrt{4}$ सद् with श्रवः $\sqrt{4}$ सन् with श्रवः 4. 16.

श्रद्भि:-श्रा+√दृ; √श्रद्. 4. 4.

श्रधर:- $\sqrt{\pi}$ with श्रधः 2. 11.

श्रिगु:-from श्रिष and गो; negative of $\sqrt{2+1}$. 5. 11.

श्रम्बर:-negative form of √ध्व (to kill.) 1. 8.

श्रध्वरुं:-श्रध्वर+ $\sqrt{2}$; $\sqrt{2}$ श्रधी (to study) with the suffix 2:. 1. 8.

श्रन:- $\sqrt{%}$ प्रन् ; श्रा $\sqrt{}$ नह् ; श्रन् to live. 11. 47.

श्रनुमति:-श्रनु √मन्. 11. 29.

श्रनुष्टुप्-श्रनु √स्तुभ्. 7. 12.

श्रन्पः-श्रनु+√वप्ः श्रनु+श्रप्. 2. 22.

भ्रन्त:- $\sqrt{$ भ्रत्. 4.25.

श्रन्तरिचम्~√िच with श्रन्तर्; √चम् with श्रन्तरा. 2. 10.

श्रन्तिकम्-श्रा $+\sqrt{1}$ नी. 3. 9. \sim

श्रन्धः-श्रा+√ध्यै. 5. 1.

श्रन्नम्-श्रा $+\sqrt{1}$ नम्; $\sqrt{1}$ श्रद्. 3.9.

श्राप्यम्-श्राप+ \sqrt{a} न् ; negative form of \sqrt{q} न् 3. 1.

श्रमः-√श्राप्. 3. 11.

श्रप्स:-from the negative of $\sqrt{\pi}$ स्वाप्: negative of $\sqrt{\pi}$ स्पश्. 5. 13.

श्रप्सराः- $\sqrt{\pi}$ with श्रप्ः from the negative of $\sqrt{\pi}$; श्रप्सस्+ $\sqrt{\pi}$. 5. 13.

श्रमीशवः-श्रमि $+\sqrt{%}$ श्रश्. 3.9.

भ्रभ्यर्धयज्वा $-\sqrt{4}$ ज् with अभ्यर्धय्=श्रभ+ $\sqrt{2}$ भ्र्थय्. 6.6.

श्रमत्रम्-√श्रद् with श्रमा. 5.1.

श्रमा-negative form of $\sqrt{1}$ मा. 5. 1.

श्रयम्- $\sqrt{\xi}$; $\sqrt{श्रस्. 3. 16.}$

श्ररणी- $\sqrt{\pi}$. 5.10.

श्ररण्यम्–श्रप+ \sqrt{n} ; negative form of $\sqrt{\eta}$, 9. 29.

अरम्णाः $-\sqrt{7}$ to stop or emit.' 10. 9.

थ्ररा: $-\sqrt{\pi}$. 4. 27.

ध्रारि:- $\sqrt{\pi}$ (to injure). 5. 7.

श्रहषी:-श्रा √ रुच्. 12. 7.

त्रकं:-√श्रर्च्. 5.4.

ग्रर्थः- $\sqrt{32}$; ग्ररण्+ $\sqrt{2}$ स्था. 1. 18.

श्रधम् – $\sqrt{\epsilon}$ by metathesis; $\sqrt{\epsilon}$; $\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$, $\sqrt{3}$. $\sqrt{2}$.

श्रर्जुदः- \sqrt दा with श्ररणम्; \sqrt मा with श्रम्जुः $\sqrt{}$ मू with श्रम्जुः 3.~10.

श्रभेकम्-श्रव+ $\sqrt{\epsilon}$. 3. 20.

श्चर्यमा- $\sqrt{ 24}$ with श्चिर. 11. 23.

श्रवतः-श्रव+√श्रत्. 5.~26.

श्रवत्तम्-श्रव+√दो (to divide). 2. 1.

श्रवनयः–(fingers) $\sqrt{3}$. 3. 9.

श्रवसाय- $\sqrt{2}$ श्रव (to go); श्रव+ $\sqrt{2}$ सो (to release). 1. 17.

श्रशः $-\sqrt{3}$ श् (to reach'; $\sqrt{3}$ श् (to eat). 1. 12; 2. 27.

শ্বাধিনী-√ শ্বয়; on account of their having horses স্বশ্ব according to Aurnavabha. 12. 1.

म्राप्टो $-\sqrt{$ म्रास्.3.10.

श्रसु:- $\sqrt{श्रस्. 3.8; 10.34.}$

श्रमुनीति:- $\sqrt{}$ नी with श्रमु. 10. 39.

श्रमुराः $-\sqrt{\tau \eta}$ with श्र+सु; $\sqrt{\eta}$ श्रम्; $\sqrt{\tau}$ with श्रमु (breath). 3. 8.

श्रसौ-√श्रस्. 3. 16.

ग्रह:-ग्रा+ $\sqrt{\epsilon}$. 2. 20.

ग्रहिः $-\sqrt{\xi}$; ग्रा $+\sqrt{\xi}$ न्. 2.17.

म्राज्ञागः $-\sqrt{2}$ श्रश्. 3.10.

ग्रागः-ग्रा $\sqrt{1}$ गम्. 11. 24.

म्राङ्गूषः-म्रा $+\sqrt{2}$ षुष् $.\ 5.\ 11.$

श्राचार्यः-श्रा+ $\sqrt{\exists \tau}$; श्रा+ $\sqrt{\exists t}$ with शर्थ and बुद्धि. 1. 4.

म्राणि: $-\sqrt{\pi}$. 6. 32.

त्रात्मा- $\sqrt{$ त्रुत्; $\sqrt{$ त्रुाप्. 3. 15.

श्रादित्यः—श्रा $+\sqrt{4}$ ाः श्रा $+\sqrt{4}$ ाप् : श्रदितेः पुत्रः. 2. 13.

ब्रादुरि:-श्रा √दृ. 6. 31.

श्राधवः-श्रा $+\sqrt{2}$ धू. 6.29.

श्रानुषक्-श्रनु $+\sqrt{4}$ सच् . 6.14.

श्रापः $-\sqrt{}$ श्राप्. 9.26.

श्रापानः $-\sqrt{}$ श्राप् . $3.\ 10.$

म्राप्त्याः $-\sqrt{\pi}$ ग्राप् . 11. 20.

श्राप्यम् $-\sqrt{}$ श्राप् .6.14.

म्राप्रियः $-\sqrt$ म्राप् ; म्रा $+\sqrt$ प्री. 8.4.

श्रायुः (air)-√इ. 9. 3.

श्रायुधम्-श्रा $+\sqrt{2}$ युध् . 10.6.

श्रातीं-श्रा+ $\sqrt{\pi}$; negative form of $\sqrt{\text{Re}}$; from श्रास्थ. 9. 39.

म्रावह:-म्रा $+\sqrt{2}$ वह . 5.26.

म्राविः (light)- $\sqrt{$ विद् with म्रा. 8.15.

च्या शयत्–च्या+√शी. 2. 16.

न्ना $+\sqrt{4}$ सद् ; $\sqrt{2}$ श्रश्.6.1.

श्राशी:-श्रा+ $\sqrt{8}$, श्र'+ $\sqrt{8}$ ा; श्रा+ $\sqrt{8}$ ास् . 6. 8.

श्राशुशुक्षि:-from श्राशु and श्रु and क्षार्थ (√क्ष्); श्राशु+शुक्त+ √क्ष्; श्राशु+शुक्त+ √क्ष्; from the desiderative of √शुक् with श्रा. 6.1.

श्रास्यम् $-\sqrt{%}$ अस् ; श्रा $+\sqrt{}$ स्यन्द् , 1. 9. श्राहावः-श्रा $+\sqrt{}$ हे. 5. 26.

इ्ध्मः $-\sqrt$ इन्ध् . 8.4.

इन्दु: $-\sqrt{$ इन्ध्; $\sqrt{3}$ न्द्. 10.41.

इन्द:-√दृ with इरा; √दा with इरा; √घा with इरा; causal of √दृ with इरा; causal of √घृ with इरा; √द्ध with इन्दु; √रम् with इन्दु; √इन्ध; √क with इदम् according to Āgrayana;√दश् with इदम् according to Aupamanyava; √इन्द. to be powerful. 10. 8.

इरिणम् $-\sqrt{\pi}$; from negative of ऋण (debt); श्रय+ $\sqrt{\pi}$. 9. 8.

इषीका- $\sqrt{$ इष् (to go). 9.8.

इषु:- $\sqrt{$ इप् (to go or to kill). 9. 18. इषुधि:- $\sqrt{$ भा with इषु. 9. 13.

इंग्रः- $\sqrt{$}$ ईड्; $\sqrt{$}$ इन्य्. 8.7. <math>\$र्म- $\sqrt{$}$ र्र. 5.25.

उत्तर्ण:-√डच् (to grow). 12. 9.

उत्सः $-\sqrt{4}$ with उद्; $\sqrt{4}$ सद् with उद् $\sqrt{4}$ vith उद् $\sqrt{4}$ vith उद् $\sqrt{4}$ $\sqrt{4}$ vith उद् $\sqrt{4}$ $\sqrt{4}$ vith उद् $\sqrt{4}$ $\sqrt{4}$ vith $\sqrt{4}$ vi

उद्कम्-√उन्द्. 2.24.

उदन्युः-√उदन्य्. 11. 15.

उपजिह्निका:-उप $+\sqrt{3}$ हा. 3.20.

डपरः (cloud)-डप+ $\sqrt{1}$ रम्. 2. 21.

उपतः-उप $+\sqrt{1}$ रम् . 2.21.

उराण:-from उर. 6. 17.

उर्वशी- $\sqrt{3}$ with उर्or ऊर; $\sqrt{3}$ aश् with उर. 5. 13.

उच्चे:-√ऊर्फे; √च according to Aurnavabha. 2. 26.

उत्त्वतम् $\sqrt{2}$ with उर and ऊर्न; ऊर्ध्व with खम् . 9. 20.

उत्बम् $-\sqrt{3}$ र्णु; $\sqrt{2}$. 6.35.

उशिक्- $\sqrt{$ वश् (to desire). 6. 10.

उषा:- \sqrt{a} स् (to desire); \sqrt{a} स्. 2. 18; 12. 5.

उल्पिक्-उद्+ $\sqrt{ \pi n}$; $\sqrt{ \pi n}$ is nished with a head dress (=उल्पोषिगी). 7.12.

डब्गीषम् $-\sqrt{\frac{2}{3}}$. 7. 12. उस्रा-√स. 4. 19. उम्निया- $\sqrt{\mathbf{H}}$ with उद्. 4. 19.

ऊति: $-\sqrt{3}$ यव्. 2. 2; 5. 3. ऊधः-उद्+ $\sqrt{\epsilon}$ न्; उद्+ $\sqrt{\epsilon}$ न्ह्. 6. 19. ऊर्क् $-\sqrt$ ऊर्जय् ; $\sqrt{$ वश्च्. 3.8. ऊर्णा-√वृः √ऊर्ण्, 5. 21. ऊर्दरम्- \sqrt{g} with उद् or ऊर्ज्. 3. 20. ऊर्ध्वम्-उद्+ $\sqrt{श्र. 8.15}$. ऊर्मि:- \sqrt ऊर्खं. 5.23.

ऋसरः- $\sqrt{2}$. 9. 32. ऋताः $-\sqrt{\pi}+\sqrt{2}$ ख्या. 3. 20. ऋजीषम् $-\sqrt$ ऋज्. 5.~12.ऋतम्-√ऋ. 2. 25. ऋतु:-√ऋ (to go). 2. 25. भ्रात्वक् $-\sqrt{2}$; $\sqrt{2}$ with ऋतु; $\sqrt{2}$ ज् with net according to Sakapūni. 3. 19.

ऋभवः $-\sqrt{}$ मा with उरु or ऋत; $\sqrt{}$ मू with ऋत. 11. 15.

ऋषिः $-\sqrt{$ दश्; $\sqrt{$ ऋष्. 2. 11.

एक:- $\sqrt{\xi}$. 3. 10. एनः- $\sqrt{\xi}$. 11. 24. पुरिरे-मा+ $\sqrt{ई}$ र्. 4. 23.

म्रोघ: $-\sqrt{a}$ ह. 2.2.2. म्रोजः $-\sqrt$ म्रोज् ; \sqrt उब्ज्. 6.8.श्रोषधय:-√धे with श्रोषत्; √धे with दोष. 9. 27.

कः- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{}$ कम्. 10. 22. ककुप् $-\sqrt{}$ कुज्; $\sqrt{}$ डब्ज्. 7.12. कन्न:- $\sqrt{$ गाह् with suffix क्स; $\sqrt{$ ख्या with redundant reduplication; $\sqrt{\pi q}$ (to rub). 2. 2. कस्याः $-\sqrt{$ काश् . 3.9.कच्छ:- $\sqrt{$ छद् with कम् ; $\sqrt{$ छद् with खम्. 4. 18. कच्छप:-√पा with कच्छ; √पा (पिब्) with कच्छ. 4. 18. कण:- $\sqrt{$ कण्. 6. 30. कराटक:- $\sqrt{\pi q}$ with कम्; $\sqrt{2\pi}$ त्; $\sqrt{$ कर्पट् (to go). 9. 32. कन्या- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{}$ नी with कः; $\sqrt{}$ नी with $\sqrt{\pi \eta}$; $\sqrt{\pi \eta}$ (to shine). 4. 15. कपनाः $-\sqrt{कम्प्. 6.4.}$ कपिञ्जल:- $\sqrt{3}$ with कपि; $\sqrt{3}$ with कपि; from पिङ्गल with क; $\sqrt{$ पिञ्जू with $\sqrt{4}$ कम्. 3. 18. कपूयम् $-\sqrt{\mathbf{q}}$ with क (कुत्सितम्). 5.24. कबन्धम् $-\sqrt{}$ धा with कवनम्; $\sqrt{}$ बन्ध् with **5**. 10. 4. कम्बलः $-\sqrt{$ कम्. 2.2.कियेधा:- $\sqrt{}$ धा with कियत् or क्रम. 6.20. करसः $-\sqrt{3}$ with कर्म ($\sqrt{3}$ ह.) 6. 17. कर्णः-√कृत्; √ऋ (to go) according to Agrayana. 1. 9. कर्मन् $-\sqrt{2}$. 3. 1. कलश:- $\sqrt{2}$ शी with कला. 11. 12. कला:- $\sqrt{$ कृ. 11. 12.

कालि:- $\sqrt{$ कृ. 11. 12.

कवचम् $-\sqrt{ श्रव्यं with good with a$

or with काय. 5. 25.

कवि:- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{$ कु. 12. 13.

कशा-√काश्; √कृष्; √शी with ख; √कृश्. 9. 19.

काक:-onomatopoetic word; $\sqrt{$ कल्. 3. 18.

काकुदम् $-\sqrt{}$ धा with कोकुवा. 5. 26.

काण:-√कण् (to be small); √कम् according to Aupamanyava. 6.30.

काणुका- $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{$ कम्; $\sqrt{$ हन् with कणे and $\sqrt{$ कम्. 5.11.

कारु:- $\sqrt{2}$ ह. 6. 6.

काल:- $\sqrt{}$ कल् (to go). 2. 25.

काशि:- $\sqrt{$ काश्. 6.1.

काष्टा:- $\sqrt{\pi}$ म् and $\sqrt{\xi}$ शा. 2. 15.

किंशुकम् $-\sqrt{$ कंश् (to illumine). 12. 8.

क्तितव:-onomatopoetic word=किं तव or=कृतवान (√क्ट). 5. 22.

किल्भिद्म्- $\sqrt{40}$ with $\sqrt{2}$, $\sqrt{44}$ with कीर्ति, 11, 24.

कीकटाः $-\sqrt{}$ कृ with किम्=िकंकृताः , $6.\,32.$

कुचर:- $\sqrt{$ चर् with क and कु (कुस्सितम्). 1. 20.

कुणारुम् $-\sqrt{$ कण्.2.2.

इत्स:-√इत्; √इ according to Aupamanyava. 3. 11.

कुब्ज:- $\sqrt{}$ कुज्; $\sqrt{}$ उब्ज्. 7.12.

कुरु:-√कृत्. 6. 22.

कुरुङ्ग:- $\sqrt{$ गम् with कुर or कुल. 6.22.

कुलम् $-\sqrt{3}$ ष्. 6.22.

कुल्माषाः $-\sqrt{$ सद् with कुल. 1.4.

कुशिक:- $\sqrt{3}$ कुश् (to cry); $\sqrt{3}$ केश् (to

cause to shine). 2.25.

कुह:- \sqrt{g} ह्; \sqrt{g} with कः; \sqrt{g} with कः, \sqrt{g} with क. 11. 32.

कूप:- $\sqrt{\mathbf{q}}$ ा, with कु: $\sqrt{\mathbf{g}}$ ष्. 3. 19.

कूलम्- $\sqrt{$ रुज् by metathesis. 6. 1.

क्रकवाकु:-the first part is onomatopoetic, the second is derived from √वच्. 12. 13.

कृत्ति:- $\sqrt{$ कृत्.5.22.

कृदरम्- $\sqrt{\xi}$ with $\sqrt{\xi}$. 3. 20.

कृषु-√कृत्. 6. 3.

कृप् $-\sqrt{2}$ कृप् ; $\sqrt{4}$ लृप् . 6. 8.

कृष्टयः $-\sqrt{7}$; $\sqrt{7}$ ष्. 10.22.

कृष्णम् $-\sqrt{2}$ कृष् . 2.20.

केपय:- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with क (कुत्सितम्). 5. 24.

केशी- $\sqrt{$ काश्. $12.\ 25.$

क्रोकुवा-कोकूय (int. of $\sqrt{2}$) (to make sound). 5. 26.

कोश:- $\sqrt{ {f g}} {f q}$. 5.~26.

कब्यम् $-\sqrt{}$ कृत्. 6.11.

क्रिमि: $-\sqrt{\text{मिद् with क्रव्यः}} \sqrt{\text{क्रम्;}} \sqrt{\text{क्राम्.}}$ 6. 12.

कूरम्- $\sqrt{$ कृत्. 6. 22.

च्या:-√च्या: √च्या. 2. 25.

चिंख:-√चण्. 6. 1.

न्ना (earth)- $\sqrt{1}$ न्न (to dwell). 2. 6.

चित्रम्-√चिप्. 3. 9.

चीरम्- $\sqrt{\pi \tau}$; $\sqrt{\pi t}$ with the suffix $\frac{\pi}{2}$ like उशीर. 2. 5.

चुम्पम्- $\sqrt{चुम्. 5. 16.}$

चेत्रम्-√िच (to dwell). 10. 14.

चोगस्य $-\sqrt{चि. 6. 6.}$

खरडम् $-\sqrt{$ खरड् . 3.10.खम् (sense-organ) $-\sqrt{$ खन् . 3.13.खलः $-\sqrt{$ खल् . $\sqrt{}$ स्खल् . 3.10.

गङ्गा-√गम्. 9. 26. गण:-√गण्. 6. 36. गध्यम्-√ग्रह. 5. 15.

गरूतमान् $-\sqrt{\eta}$; from गुरू and घात्मन्. 7.18.

गरूथम्-√गॄ. 6. 17.

गर्तः- $\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\eta}$ र्. 3. 5.

गर्भः- $\sqrt{\eta}$ म् (to praise); $\sqrt{\eta}$. 10.23.

गल्दाः- $\sqrt{}$ धा with $\sqrt{}$ गल्. 6. 24.

गाधः $-\sqrt{11}$ ह्. 2.2.

गायन्नम्- $\sqrt{1}$ (to praise). 1. 8.

गायत्री- $\sqrt{1}$ (to praise); $\sqrt{1}$ म् with $\sqrt{2}$ by metathesis. 7. 12.

गाव:- $\sqrt{1}$ म्. 12. 7.

गिरः (songs)– $\sqrt{\eta}$ (to speak). 1.10.

गिरि:- $\sqrt{7}$. 1. 20.

गिर्वणाः- $\sqrt{$ वन् with गिर्. 6.14.

गुग्ग:-√गण्. 6. 36.

गृत्सः- $\sqrt{\eta}$ (to invoke). 9. 5.

गृहा: $-\sqrt{9}$ यह्. 3.13.

गौ:- $\sqrt{114}$; $\sqrt{11}$ with the suffix श्रो. 2. 5.

गौर:-√ रुच्. 11. 39.

गौरी- $\sqrt{ रुच् . 11.39. }$

मा: $-\sqrt{गम्. 3.21; 10.47.}$

प्रावागः- $\sqrt{\epsilon}$ न्; $\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\eta}$ द्, 9.8.

प्रीवा- $\sqrt{\pi \xi}$; $\sqrt{\eta}$ (to swallow); $\sqrt{\eta}$ (to call out). 2. 28.

ग्रीष्म:- \sqrt प्रस् . 4. 27.

घनः- $\sqrt{ हन्. 2. 1. }$

चृतम्- $\sqrt{2}$ (to sprinkle). 7. 24.

घृतस्नू:-√स्नु with घृत; √स with घृत; √सन् with घृत. 12. 36.

घोषः $-\sqrt{3}$ षु . 9.9.

घंस:-√ प्रस्. 6. 19.

चक्रम् $-\sqrt{}$ चक् $;\sqrt{}$ चर् $;\sqrt{}$ क्रम्.4.27.

चन्तः- $\sqrt{2}$ स्याः; $\sqrt{2}$ चन्त्. 4.3.

चत्वार:- $\sqrt{}$ चल्. 3.10.

चन्दनम् $-\sqrt{}$ चन्द् . 11.5.

चन्द्र:- $\sqrt{2}$ चन्द् (to shine). 11. 5.

चन्द्रमा:- $\sqrt{द्रम् \ with \ \sqrt{चाय}}$, चारु, चिरम्; $\sqrt{मा \ with \ चन्द्रः \ \sqrt{चन्द्}}$, $\sqrt{चम}$. 11. 5.

चमसः- $\sqrt{2}$ चम्. 10. 12.

चह:- $\sqrt{\exists \tau}$; मृज्ञयो भवति i. e. $\sqrt{\exists \tau}$ with मृद् . 6. 11.

चर्मन्- $\sqrt{ चर् ; } \sqrt{ चृत्. 2. 5. }$

चार- $\sqrt{=}$ र. 8.15; $\sqrt{=}$ र्च्. 11.5.

चित्तम्-√चित् 'to know.' 1. 6.

चित्रम्- $\sqrt{{\bf च}}$. 12. 6.

चोष्क्यमाणः- $\sqrt{}$ स्क (int). 6. 22.

च्यवनः- $\sqrt{ च्यु. 4. 19.}$

छन्दांसि $-\sqrt{$ छद्.7.12.

जगती- $\sqrt{1}$ गम्; $\sqrt{1}$ ख्. 7. 13.

जगुरि:-intensive of √गम्. 11. 25.

जघनम् $-\sqrt{}$ जङ्कन्य् i. e. int. of $\sqrt{}$ हन्. 9. 20.

जठरम् $-\sqrt{2}$ with जग्ध ($\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$)। with जग्ध ($\sqrt{2}$, $\sqrt{2}$,

जबार- $\sqrt{\epsilon}$ with जव ($\sqrt{\epsilon}$); $\sqrt{\epsilon}$ with $\sqrt{\epsilon}$; $\sqrt{\epsilon}$ with $\sqrt{\epsilon}$. 6. 17.

जरा- $\sqrt{9}$ (to praise). 10. 8.

जरिता- $\sqrt{\eta}$ (to invoke). 1. 7.

जरूथम् $-\sqrt{\eta}$. 6.17.

जागृवि: $-\sqrt{3}$ जागृ. 9.8.

जातवेदाः- $\sqrt{$ विद् II. with जात($\sqrt{$ जन्); जात with वेद and वेदस्; $\sqrt{$ विद् VI. with जात. 7. 19.

जामाता- $\sqrt{\pi}$ with जा (श्रपत्यम्). 6. 9. जामि:- $\sqrt{\pi}$; $\sqrt{\pi}$ म् (to go). 3. 6. जार:- $\sqrt{\pi}$. 3. 16.

जालम्-is derived from जल i. e.

(1) whatever moves in water:
जलचरम्-√चर् with जल; (2)
whatever exists in water:
जलेभवं वा-√भू with जल; (3)
whatever rests in water:
जलेशयं वा-√शी with जल. 6. 27.

जिह्मम्- $\sqrt{हा}$. 8. 15.

जिह्ना $-\sqrt{}$ हे. 5.26.

जूणि:- $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$. 6. 4.

जोषवाकम् $-\sqrt{3}$ ष् , 5.21.

ज्ञाति:- $\sqrt{$ ज्ञा. 4.21.

ज्या-√िज cl. I and IX.; causal of √जू. 9. 17.

ज्योतिः $-\sqrt{ ग्रुत्. 2.1.}$

तक्मन् $-\sqrt{$ तक्. 11.25. तळित् $-\sqrt{$ तङ्. 3.10,11.

ततः $-\sqrt{तन्. 6.6}$.

तनयम् $-\sqrt{ तन्. 10. 7.}$

तनु:- $\sqrt{तन्. 8.5}$.

तन्शुभ्रम्-तन्+ $\sqrt{23}$ भ्. 6. 19.

तन्यतु:- $\sqrt{\pi \eta}$ or $\sqrt{\pi \eta}$ (to roar.) 12. 30.

तापिष्ठै:- $\sqrt{\pi}$ प्; $\sqrt{\pi}$ प् ψ with π . 6. 12.

तपु:- $\sqrt{\alpha q}$. 6. 11.

तपुषि:- $\sqrt{\pi q}$. 6. 3.

तम:- $\sqrt{\pi}$ न्. 2. 16.

तर्कः $-\sqrt{2}$ हत्. 2.1.

तलम् $-\sqrt{$ लत्. 5.26.

तविषी- $\sqrt{3}$ (to increase). 9. 25.

तस्कर:- $\sqrt{2}$ with तत्; $\sqrt{3}$. 3. 14.

तायुः $-\sqrt{}$ स्त्यै; $\sqrt{}$ तस् . 4.24.

ताचर्यः - $\sqrt{\mathbf{q}}$ with $\sqrt{\mathbf{q}}$; $\sqrt{\mathbf{q}}$ with \mathbf{q} . $\sqrt{\mathbf{q}}$, $\sqrt{\mathbf{q}}$, $\sqrt{\mathbf{q}}$, $\sqrt{\mathbf{q}}$. $\sqrt{\mathbf{q}}$.

तालु- \sqrt{q} ; \sqrt{a} त by metathesis. 5. 26.

तिग्मम्- $\sqrt{$ तिज्. 10. 6.

तितड- $\sqrt{\alpha\eta}$; $\sqrt{\eta}$ द्, $\sqrt{\eta}$ द्with तिज. 4. 9.

तित्तिरि:- $\sqrt{\eta}$; from तिल+चित्र (तिल मात्रचित्रः।) 3. 18.

तिरः $-\sqrt{7}$ तृ. 3. 20.

तुग्व- $\sqrt{\eta}$ with तूर्णम्. 4. 15.

নুঃ:-√নুজ্ (to give.) 6. 17.

तुर:- $\sqrt{7}$; $\sqrt{7}$ त्वर्. 12. 14.

तुरीपम्-तुर्ग्+श्रप्. 6. 21.

तुर्वेगिः- $\sqrt{$ वन् with तुर्णम्. 6.14.

तुविचम्- $\sqrt{ चिप् \text{ with } }$ व and तु. 6. 33.

तूर्णाशम्- $\sqrt{ श्रश् }$ with तूर्णम्. 5. 16.

त्तुमाकृषे-√क with उप and आ and त्र्यांम्. 6. 25.

तूर्गि:-√त्वर्. 7. 27.

तृणम् $-\sqrt{7}$ तृद् . 1. 12, 13.

तृष्णक् $-\sqrt{7}$ व्. 11. 15.

तृष्वी $-\sqrt{\sigma}$; $\sqrt{\sigma}$ रवर्. 6.12. •

तोकम् $-\sqrt{3}$ द्. 10. 7.

तोदः $-\sqrt{3}$ द्. 5.6.

त्रय:-√तृ. 3. 10.

त्रितः $-\sqrt{7}$. 4. 6.

त्रिष्दुप्-√स्तुभ् with तीर्थ or त्रि. 7. 12.

त्वः- $\sqrt{तन्. 3. 20.}$

स्वष्टा-√श्रश् with तूर्एंम्; √ित्वष् (to shine); √त्वच् (to do). 8. 13.

दंश: (gad-fly)-\/ दंश, 1. 20.

दंसयः-√दस् . 4. 25.

दिचिषा:-√दच् (to work strenuously); √दाश् (to give.) 1. 7.

दिचिया-√दच् (to cause to accomplish); 1.7.

दन्नम् $-\sqrt{\epsilon q}$ (to flow); $\sqrt{\epsilon q}$ (to be wasted). 1. 9.

दगड:-√दद् (to hold); √दम् according to Aupamanyava. 2. 2.

दिश्वका:- $\sqrt{$ कम् with दश्वत्; $\sqrt{$ कन्द् with दश्वत्; श्रा+ $\sqrt{$ कृ with दश्वत्. 2.27.

दध्यङ्- $\sqrt{ध्ये }$ with $\sqrt{ अज्. 12. 33. }$

दनः $-\sqrt{}$ दा. 6.31.

दभ्रम्- $\sqrt{$ दभ्. 3. 20.

दुमूना:-from मनस् with दम or दान or दान्त. 4. 4.

दश- $\sqrt{$ दस्; $\sqrt{$ दश्. 3. 10. दस्य:- $\sqrt{$ दस्. 7. 23.

दाभम् $-\sqrt{$ दभ्. 6.3.

दारु- $\sqrt{2}$; $\sqrt{3}$, 4. 15.

दास:- $\sqrt{$ दस्. 2. 17.

दिशुत्- $\sqrt{2}$ दो; $\sqrt{2}$ दु; $\sqrt{2}$ त्. 10. 7.

दिविष्टिषु- \sqrt इष् with दिव्. 6.22.

दिश: $-\sqrt{$ दिश्; श्रा $+\sqrt{$ सद्; श्रभि $+\sqrt{}$ श्रश्2.15.

दीधितयः- $\sqrt{धा. 5. 10}$.

दीर्घम्- $\sqrt{$ द्राघ् . 2.16.

दुन्दुभि:-onomatopoetic; √ भिद् with दुम; √ दुन्दुभ्य (to make a sound).
9. 12.

दुरवाः-दुर्+ $\sqrt{ श्रव्. 4.5.}$

दुरोगः-दुर्+√श्रव्. 4. 5.

दुर्वर्तुः- $\sqrt{2}$ with दुर्. 4. 17.

दुहिता–दुर्+√धा; दूर+√धा; √दुह्. 3.4

दूब्यम्- $\sqrt{ध्ये }$ with दुर्. 5. 2, 23.

दूत:- $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; causal of $\sqrt{3}$. 5. 1.

दूरम् $-\sqrt{g}$; दुर् $+\sqrt{g}$. 3. 19.

देवः $-\sqrt{ }$ दाः, $\sqrt{ }$ दीप्; $\sqrt{ }$ दुतः, $\sqrt{ }$ दिव्.

देवर:- $\sqrt{2}$ with द्वि; $\sqrt{16}$ देव . 3. 15.

देवापि:- $\sqrt{2}$ श्चाप् with देव. 2. 11.

देवी कर्जाहुती- 🗸 हु with कर्ज् and देवी.

9. 42, 43.

देवी जोष्ट्री- $\sqrt{3}$ ष्ण् with देवी. 9. 41, 42.

दोः (forefoot)- $\sqrt{3}$. 4. 3.

द्यावा $-\sqrt{3}$ सुत्. 2.20.

चु:-√ धुत्. 1. 6.

द्युमान् $-\sqrt{2}$ द्यत्. 6.19.

चुम्रम्-√चुत्. 5.5.

द्रप्स:-√प्सा. 5. 14.

द्रविणम् $-\sqrt{3}$, 8, 1.

द्रविणसः- $\sqrt{$ सद् or $\sqrt{$ सन् with द्रविण. 8. 2.

द्रविगोदाः- $\sqrt{\epsilon}$ with द्रविग. 8. 1.

हार:- $\sqrt{2}$. 2: $\sqrt{3}$; $\sqrt{3}$; causal of $\sqrt{2}$. 8. 9.

हो-√ड़. 3. 10.

धनम् $-\sqrt{1}$ धि. 3.9.

धनु:-√धन्व (to go) or (to kill). 9. 16.

धन्व $-\sqrt{}$ धन्व्.5.5.

धाता $-\sqrt{1}$ धा. 11.10.

धातुः $-\sqrt{}$ धा. 1.20.

धानाः $-\sqrt{धा. 5. 12}$.

धामानि $-\sqrt{}$ धा. 9.28.

धिषणा- $\sqrt{$ धिष् (to put); $\sqrt{$ सद् or $\sqrt{$ सन् with भी. 8. 3.

धिष्णयः $-\sqrt{धिष्. 8.3.}$

धुनिः $-\sqrt{$ धू.5.12.

धू: (pole)-√धूर्व, (to hurt); √ध. 3. 9.

धेना- $\sqrt{2}$ धा. 6. 17.

धेनुः $-\sqrt{1}$ धे; $\sqrt{11.42}$

नंसन्ते-√नस् (to obtain or to bend).
4. 15; cf. 7. 17.

नक्रा-√श्रञ्ज्; श्रव्यक्रवर्णा. 8. 10.

नत्तत्राणि- $\sqrt{-1}$ न्त् (to go); negative of त्रत्र. 3. 20.

नसहाभम्- $\sqrt{$ नस् with $\sqrt{$ दम् . 6. 3.

नदः (seer)- $\sqrt{}$ नद् (to praise). 5. 2.

नद्य:- $\sqrt{}$ नद् (to roar). 2. 24.

नना-√नम्. 6. 6.

नपात्- $\sqrt{1}$ नम् . 8.5.

नभः- $\sqrt{}$ नी; from भनः reversed; $\sqrt{}$ भा (to shine) with the negative particle न. 2. 14.

नरकम्-नि+ $\sqrt{\pi}$; negative form of $\sqrt{\pi}$. 1. 11.

नरा:- $\sqrt{2}$ नृत्. 5. 1.

नराशंस:- $\sqrt{2}$ शंस् with नराः. 8.6.

नव (nine)-√वन् with the negative particle नः √श्राप् with the negative particle न. 3.10

नवग्वाः $-\sqrt{1}$ गम् with नव (nine) .11.19.

नवम् (new)-म्रा+√नी. 3. 19.

नसन्त-√नस् (to obtain or to bend). 7. 17.

नाक:- $\sqrt{1}$; double negative of क. 2. 14.

नाधः- $\sqrt{}$ नह् (Durga). 2. 2.

नाभिः- \sqrt नह्.4.21.

नामन् $-\sqrt{$ नम् . 4.27.

नाराशंसः (stanza)-√शंस् with नराः. 9. 9.

नासत्यो-from the double negative of सत्य according to Aurnavabha; from √नी and सत्य according to Agrayana i. e. (promoters of truth); from the derivative of नासा i. e. (noseborn). 6.13.

नासिका-√नस् . 6. 17.

निघगटुः-नि $+\sqrt{1}$ गम्;नि $+\sqrt{1}$ हन्;नि $+\sqrt{1}$ ह्र.

1. 1.

निचुम्पुगः-√प्री with √चम् with the

preposition नि. 5. 17.

निधा-नि $+\sqrt{}$ धा. 4.2.

निपाताः-नि $+\sqrt{4}$ पत्. 1. 4.

नियानम् $-\sqrt{2}$ with नि. 7. 24.

नियुत:-नि+ $\sqrt{2}$ यम् ; नि+ $\sqrt{2}$ ज् . 5. 28.

निर्ऋतिः (earth)-नि+√रम्; (calamity); \square (to befall) with नि. 2. 7.

निर्णीतम्-निर्+ $\sqrt{100}$ निज्. 3. 19.

निषादः-नि $+\sqrt{4}$ सद् . 3. 8.

निष्पाह- $\sqrt{$ सह with नि. 3.10.

्रीचै:-नि+ $\sqrt{=}$ चे. 4.24.

नृपाणम् $-\sqrt{\mathbf{q}}$ with नर. 5. 26.

नृम्णम्-√नम् with नृ. 11. 9.

नेमः $-\sqrt{1}$ नी. 3. 20.

नोधाः $-\sqrt{}$ धा with नव. 4. 16.

नौ:-√नुद्; √नम्. 5. 23.

पङ्कि:- \sqrt{q} द् with पञ्च. 7. 12.

पञ्च-√पृच् . 3. 8.

पणि:- $\sqrt{4}$ पण्. 2.17.

पगडकः=पगडगः $-\sqrt{\eta}$ म् with $\sqrt{\eta}$ पगड्ः

प्र $+\sqrt{3}$ with अंगड. 6. 32.

पदि:- $\sqrt{ }$ पद्. 5.18.

पन्थाः- $\sqrt{ 4 q}$; $\sqrt{ 4 q}$; $\sqrt{ 4 q}$. 2.28.

पपुरि:- \sqrt{q} ; \sqrt{x} ी. 5. 24.

पयः- $\sqrt{\mathbf{q}}$ ाः $\sqrt{\mathbf{q}}$ याय् . 2. 5.

परावतः-प्र $+\sqrt{\xi}$ र् ; परा $+\sqrt{\eta}$ गम् . 11. 48.

पराशर:-परा $+\sqrt{श}$; परा $+\sqrt{2}$ शद् . 6. 30.

परितक्स्या- $\sqrt{\pi }$ with परि. 11. 25.

परुच्छ्रेप:-शेप with पर्वन् or with परुस्. 10.42.

परुषे-from पर्वन् i. e. having joints.

2. 6.

परुष्णी-from पर्वन् i. e. having joints. 9. 26.

पर्जन्यः-\/तृप by reversing the first and the last letter with जन्य: $\sqrt{\text{s}}$ with पर; $\sqrt{\text{s}}$ with पर; √ऋज with **प्र.** 10. 10.

पर्व- \sqrt{q} ; $\sqrt{\pi}$ 1. 1. 20.

पर्वत:-from पर्वन . 1. 20.

पर्शः $-\sqrt{स्पृश . 4. 3.}$

पलाशम् $-\sqrt{\text{पल}}$ (to fall) with $\sqrt{$ श्रश्. 12, 29,

पवि: $-\sqrt{\mathbf{q}}$. 5. 5; 12. 30.

पावित्रम् $-\sqrt{\mathbf{q}}$. 5. 6.

पशु:- $\sqrt{4}$ पश् (= $\sqrt{2}$ श्). 3. 16.

पांसव:- $\sqrt{4}$ with पाद; $\sqrt{2}$ शी with पद्; $\sqrt{\dot{q}}$ स्. 12. 19.

पाक:- $\sqrt{{
m v}}$ च् . 3. 12.

पाज:- $\sqrt{}$ पाल् . 6. 12.

पाणि:- $\sqrt{\overline{q}}$ (to worship). 2. 26.

पात्रम् $-\sqrt{\mathbf{q}}$ ा. 5. 1.

पाथ:- $\sqrt{4}$ पा. 6. 7.

पाद:- \sqrt{q} दं 2.7.

पादु:- $\sqrt{4}$ पद्. 5. 19.

पाप: $-\sqrt{\mathbf{q}}$; $\sqrt{\mathbf{q}}$. 5. 2.

पारावतन्नीम् $-\sqrt{\epsilon}$ न् with पारावार. 2.24.

पार्श्वम्-from पर्श्व. 4. 3.

पाशः $-\sqrt{4}$ पश् . 4.2.

पिजवनः–जव ($\sqrt{3}$). 2.24.

पिता- $\sqrt{\mathbf{q}}$ ा (to protect). 4. 21.

पितुः (food)-√पा (to protect);

 $\sqrt{\mathbf{q}}$ (to drink); $\sqrt{\mathbf{q}}$ याय. 9.24.

पिनाकम् $-\sqrt{{\bf q}}$ प्. 3. 21.

पिपर्ति-√प: √श्री. 5. 24. पिपीलिका-\/पेल (to go). 7. 13. पियारम $-\sqrt{\text{पीय}}$ (to deride). 4. 25. पिशुन: $-\sqrt{12}$ पिश्. 6. 11. प्रतः- $\sqrt{3}$ with पुर or पुत्; $\sqrt{7}$. 2.11. प्रमान- $\sqrt{\mu}$ with पुरु: $\sqrt{\dot{y}}$ स्. 9. 15. पुरन्धि:-पुरु+धी $(\sqrt{4})$; पुर्+ $\sqrt{4}$. 6. 13; cf. 12. 30. पुराणम्-from पुरा and नव. 3. 19. पुरोषम्-√पृः from causal of √पृ. 2, 22, पुरुषः-पुर्+ $\sqrt{44}$ द्; पुर्+ $\sqrt{20}$ शी; $\sqrt{9}$. 2. 3. cf. 1. 13. प्रहरवा:- \/ र with प्रह. 10. 46. प्रशेगा:- $\sqrt{14}$ with पुरस् . 8. 21. प्रशेहित:- $\sqrt{}$ धा with पुरस् . 2. 12. पुलुकाम:- $\sqrt{$ कम् with पुरु. 6. 4. पुरकरम्- \ पुष् with \ कः; \ क with पूजा $(\sqrt{4})$; $\sqrt{2}$ with वपुस्. 5. 14. पुष्पम्- $\sqrt{9}$ ष् . 5.14.पूरव:- $\sqrt{9}$. 7. 23. पूषा-√पुष्. 12. 16. पृतनाज्यम्-√श्रज् or √िज with पृतना. 9. 24. पृथक्- $\sqrt{$ प्रथ् . 5.25.पृथिवी - $\sqrt{$ प्रथ्. 1. 13, 14. पृथु:- $\sqrt{9}$ पृथु. 2.2.पृथुज्रयाः $-\sqrt{3}$ with पृथु. 5. 9. पृक्षि:-प्र+ $\sqrt{2}$ श्रः, $\sqrt{2}$ श्रः, $\sqrt{2}$. 14. पृषतः (drop)-√पृष्. 2. 2. पृष्ठम् $-\sqrt{स्पृश् . 4. 3.}$

पेश:-√पिश्. 8. 11.

प्रकलित् $-\sqrt{16}$ द with प्रकला. 6. 6. प्रजापति:-√पा or √पाल with प्रजा. 10.42. प्रत्तम्-प्र+√दा. 2. 1. प्रतहसू-प्र+√श्राप् with वस्. 6. 21. प्रतिमानानि- $\sqrt{\text{H}}$ with प्रति. 5. 12. प्रतीकम्-√श्रञ्ज with प्रति. 7. 31. प्रतीची- $\sqrt{2}$ with प्रति. 8. 15. प्रथम:-the superlative of प्र i. e. foremost, 2, 22. प्रधन:-from धन (wealth) with म. 9, 23, प्रधि:-प्र+√धा. 4. 27. प्रपित्वे-\/श्राप with प्र. 3. 20. प्रसिति:-प्र $+\sqrt{4}$ स. 6. 12. प्रस्करव:-from करव with प्र. 3. 17 प्रस्नेया:-√स्ना with प्र. 1. 9. प्रात्येजा-\/युज् with प्रातर. 12. 4. प्रियमेध:-from मेधा with प्रिय. 3.17. बकुर:- \sqrt{p} (कर) with भास् or भय; \sqrt{s} with भासमान. 6. 25. बत:-श्रतीत (श्रति $\sqrt{\xi}$) with बल. 6. 28. बधिर:- $\sqrt{ बन्ध् . 10.41. }$ बन्धु: $-\sqrt{बन्ध् . 4.21.}$ बब्धाम् $-\sqrt{ भस् . 5. 12.}$ बभ्रूणाम्- $\sqrt{2}$. 9. 28. बईग्ग- $\sqrt{9}$ ह्. 6.18. बर्हि:- $\sqrt{9}ं$ ह. 8. 8. बलम् $-\sqrt{7}$. 3. 9. बह- $\sqrt{4}$. 3. 13. बाट्य: $-\sqrt{4}$ भट्.2.1.

बाल:- $\sqrt{2}$; श्रलम् with श्रम्बा; बलम्

with अम्बा; from बलम with the particle of negation placed in the middle. 9. 10.

बाहु:- \sqrt{a} ाध्. 3. 8.

बिन्दु:- $\sqrt{1}$ भेद्. 2.1.

बिलम्- $\sqrt{7}$. 2. 17.

बिल्वम् $-\sqrt{7}$; $\sqrt{4}$ भेद् . 1. 14.

बिसम्- $\sqrt{$ बिस् (to split or to grow). 2. 24.

बीरिटम्-according to Taitiki the first part is derived from √वे and the second from √हेर. 5. 27.

बुझम्-√बन्ध्. 10. 44.

बुन्द:- $\sqrt{\text{Hag}}$; $\sqrt{\text{qr}}$ with भय ($\sqrt{\text{H}}$); $\sqrt{\text{g}}$ with भास . 6. 32.

चुसम्-√ृष् (to sound); √अंश्. 5. 19.

बृबदुक्थ:-√बृंह् and √वच्. 6. 4.

चृत्कम्-√न् (to make a sound); √अंश्. 2. 22.

बृहत्-√बृंह्. 1. 7.

बृहती- $\sqrt{2}$ हंह्. 7. 12.

बृहस्पति:- √पा or √पाल् with बृहत् (√बृंह्). 10. 11.

ब्रह्मण्यस्पतिः $-\sqrt{\text{qr}}$ or $\sqrt{\text{qr}}$ with ब्रह्मन्. 10. 12.

ब्रह्मा- $\sqrt{2}$ ह्ह्. 1. 8.

भगः- $\sqrt{$ भज्. 1. 7; 3. 16.

भद्रम्- $\sqrt{$ भज्; श्रभि+ $\sqrt{}$ दु; $\sqrt{}$ रम् with $\sqrt{}$ भू; 4.10; $\sqrt{}$ भन्द्. 11.19; from भाजन. 4.10; 11.19; 12.17. भन्दना:- $\sqrt{}$ भन्द (to praise). 5.2.

भर:- $\sqrt{7}$; $\sqrt{8}$. 4. 24.

भरूजा $-\sqrt{$ भ्रस्ज्.2.2.

भागम् $-\sqrt{2}$. 4. 26.

भारद्वाज: $-\sqrt{2}$. 3. 17.

भीमः $-\sqrt$ भी. 1. 20.

भीष्मः $-\sqrt{41}$. 1. 20.

भुरण्यु:- $\sqrt{}$ नी with भूरि. 12. 22.

भूरि- $\sqrt{$ भू. 2. 7.

भृगु:-√भ्रस्ज् . 3. 17.

मृिमः-√अम्. 6.20.

भ्राता- $\sqrt{2}$ (to take or to bear). 4. 26.

मगन्दः- $\sqrt{\mathbf{q}}$ and $\sqrt{\mathbf{1}}$ with श्रा and मा. 6. 32.

मधम् $-\sqrt{\dot{\mathbf{H}}}$ ह् (to give . 1, 7.

मङ्गलम्-√गॄ (to invoke); √गॄ (to swallow); √मस्त् with श्रङ्ग and suffix ल; √गम् with माम्. 9. 4.

मज्जूका: $-\sqrt{$ मस्ज् . 9.5.

मण्डः- $\sqrt{$ मद्; $\sqrt{$ **मु**द्. 9.5.

मण्डूका:-√मस्त्; √मद् (to rejoice); √मन्द (to be satisfied); √मण्ड् according to grammarians; from मण्ड (water) and श्रोकस् (abode). 9. 5.

मत्सरः- $\sqrt{$ मन्द् (to satisfy). 2. 5.

मत्स्याः $-\sqrt{}$ स्यन्द् with मधुः $\sqrt{}$ मद्.6.27.

मधु- $\sqrt{$ मद्. $2.2;4.8;\sqrt{}$ धम्. 10.31.

मनः $-\sqrt$ मन् 4.4.

मनु:- $\sqrt{$ मन्. 12.33.

मनुष्याः- $\sqrt{$ मन्; $\sqrt{}$ मनस्य् (to be wise);

descendants of मन्ज or मनुष्. 4 3.7.

मन्त्रा:- $\sqrt{$ मन्. 7. 12.

मन्दी- $\sqrt{\text{मन्द}}$ (to praise). 4. 24.

मन्दू-√मद्. 4. 12.

मन्द्रा- $\sqrt{$ मद्. 11.28.

मन्द्रजिह्नम् $-\sqrt{\pi q}$ or $\sqrt{\pi q}$ with जिहा. 6. 23

मन्यु:-√मन् (to shine, to be angry; to slay). 10. 29.

मरुत:- $\sqrt{\pi}$ with $\sqrt{\tau}$ or $\sqrt{\tau}$ $\sqrt{\tau}$ or $\sqrt{\tau}$ with महत, 11. 13.

मरुद्बृधा: $-\sqrt{a}$ ष्य with मरुत. 9. 26. मर्थ: $-\sqrt{a}$. 3. 15.

मर्यादा-श्रा+ $\sqrt{\overline{q}}$ with मर्थ. 4. 2.

महान्-√हा with मान according to Sakapuni; √मंह. 3. 13.

मांसम्- $\sqrt{$ सद् with मनस्. 4.3.

माङ्गदः-श्रा+ \/ गम् with \/ दा and माम्
=मामागमिष्यतीति ददाति, 6. 32.

मातरः $-\sqrt{41}$. 12. 7; cf. 2. 8.

मातरिश्वा- $\sqrt{%}$ with मातृ (=श्चन्तरिन्नम्); $\sqrt{%}$ with श्राशु and मातृ. 7. 26.

माता- $\sqrt{\text{HI}}$. 2. 8; cf. 12. 7.

मात्रा $-\sqrt{1}$ मा. 4.25.

मासा:-√मा. 4. 27.

मासकृत्- $\sqrt{2}$ with मास. 5. 21.

मित्र:- $\sqrt{3}$ with $\sqrt{41}$; $\sqrt{4}$ with $\sqrt{41}$; causal of $\sqrt{41}$ and $\sqrt{41}$.

मिधुनौ-√िम (to depend) with the suffix धु or य and having √िनी or √वन as the last member. 7.29.

मुचीजा- \sqrt मुच्+ $\sqrt{20}$ शी+ $\sqrt{30}$ तन्. 5.19. मुज्ज:- $\sqrt{20}$ मुच्. 9.8.

मुद्रजः $-\sqrt{\eta}$ with मद् or मुद् or मदन; from मुद्र with the possessive suffix ज. 9. 24.

मुष्टिः- \sqrt मुच्; \sqrt मुष्; \sqrt मुष्: 6.1.

मुसलम्- $\sqrt{\mathbf{e}}$ with मुहु:. 9. 35.

मुहु:- $\sqrt{$ मुह् . 2. 25.

मुहूर्त:-from ऋतु with मुहु: . 2. 25.

मूर्धा-√धा with मूर्त. 7. 27.

मूलम् $-\sqrt{4}$ च्; $\sqrt{4}$ ष्; $\sqrt{4}$ ह. 6. 3.

मूषः- $\sqrt{ मुष्. 4.5.}$

मूषिका:- $\sqrt{4}$ मुष् . 4. 5.

मृगः-√मृज् (to go). 1. 20; √मृग्. 9. 19.

मृत्यु:-causal of $\sqrt{2}$; $\sqrt{2}$ with मृत ($\sqrt{2}$); $\sqrt{4}$ मृद : $\sqrt{4}$ सुद . 11. 6.

मृदु:- $\sqrt{\pi}$ द् . 2. 2.

मेघः $-\sqrt{$ मिह् $.~2.~2,~21.}$

मेदः $-\sqrt{$ मिद्. 4.3.

मेधा- $\sqrt{}$ धा with मति. 3. 19.

मेधावी-from मेधा with the possessive suffix वत् (विन्). 3. 19.

मेनाः $-\sqrt{$ मन्. 3. 21.

मेष:- $\sqrt{$ मिष्. 3. 16.

मेहना- $\sqrt{$ मंह्.4.4.

यकृत् $-\sqrt{$ कृत् with यथा. 4.3.

यजतस्य- $\sqrt{4}$ ज्. 8. 7; cf. 8. 11; I2. 17.

यजु:- $\sqrt{$ यज् . 7. 12.

यज्ञ:- $\sqrt{2}$ यज्; $\sqrt{2}$ याञ्च; from यज्ञस् with $\sqrt{3}$ द or $\sqrt{1}$ नी. 3. 19.

यम:- $\sqrt{$ यम्. 10. 19.

यमुना- $\sqrt{3}$. 9. 26. यहः- $\sqrt{3}$ and $\sqrt{3}$ 8. 8. 8. युजाम्- $\sqrt{3}$ 9. 24. युवा- $\sqrt{3}$ 4. 19. यूथम्- $\sqrt{3}$ 4. 24. योक्त्राणि- $\sqrt{3}$ 3. 9. योनि:- $\sqrt{3}$ 2. 8; cf. 2. 19.

योषा $-\sqrt{2}$. 3. 15,

रंसु-√रम्. 6.17. रकः- $\sqrt{$ रज्; $\sqrt{}$ ज्रण् with रहस्; $\sqrt{}$ नज् with रात्रि. 4. 18. रजः- \sqrt रञ्ज् . 4. 19. रज्जः-√सज् (Durga). 2. 1. रणाय- $\sqrt{7}$ रम्. 4. 8; 9. 27; 10. 47. रण्यौ-√रम्. 6. 33. रथ:- \sqrt{i} ह (to go); from स्थिर by metathesis; V स्था with Vरम्; $\sqrt{\epsilon q}$; $\sqrt{\epsilon q}$. 9. 11. रम्भः $-\sqrt{7}$ रम् . 3.21. रियः-√रा (to give). 4. 17. रराण:- $\sqrt{\tau}$ ा. 2. 12. ररिवान् $-\sqrt{}$ रा. 4.25. रिमः $-\sqrt{$ यम्. 2.15.रसा- $\sqrt{\epsilon}$ स् (to make a sound). 11. 25. राका- $\sqrt{\tau}$ (to give). 11. 30. राजा $-\sqrt{1}$ राज्2.3.राड् $-\sqrt$ राज् .12.46. राजि:- $\sqrt{\tau}$ म्; $\sqrt{\tau}$ (to give). 2.18. राधः $-\sqrt{1}$ राध् . 4.4.

रामा- $\sqrt{12.13.13}$

रास्पिनः $-\sqrt{रप्; \sqrt{रस्. 6.21.}}$

रोध: $-\sqrt{रुध्. 6.1.}$

जम्मी:-√जम्; √जण्; desid. of
√जम्; √जाण्ड्; √जण् (to
desire); √जण् (to cling);
√जज्ज् (to be ashamed). 4.10.
जता-√जत्. 5. 26.
जाङ्गजम्-√जग्; from जाङ्ग्ज with
the possessive suffix. 6. 26.
जाङ्गजम्-√जग्; √जङ्गः √जम्ब्. 6. 26.
जाङ्गजम्-√जाज्. 6. 9.
जिज्जा-√जी with वि+√भज्. 6.28.
जोधम्-√जुम्. 4.14.
जोम-√जुम्. 4.14.
जोष्टः-√रुज्. 6. 1.

वंश:-√शी with वन; √वन् and √शु.
5. 5.

वज:-√ऊह् or √वह्. 4. 16.

वज:-√वृज्. 3. 11.

विशिक्-√निज्. 2. 17.

वधू:-√वह्. 2. 2.

वनम्-√वन्. 8. 3.

वनम्-√गम् with वन. 3. 14.

वनस्पति:- $\sqrt{\text{qr}}$ or $\sqrt{\text{qr}}$ with वन. 8.3. वच्य:- $\sqrt{2}$ वम्. 3. 20. वयाः (branches)-\/वी (to move). 1.4. वयुनम् $-\sqrt{1}$ वी. 5.14.वर:- $\sqrt{9}$ (to choose). 1. 7. वराह:- $\sqrt{\epsilon}$ with वर (\sqrt{q}) ; $\sqrt{q\epsilon}$. 5. 4. वरीय:-comparative of वर. 8. 9. वरुगः-√वृ. 10. 3. वरेण्य:- $\sqrt{2}$ (to choose). 12. 13. वर्णः (colour)- $\sqrt{2}$. 2. 3. वर्षः $-\sqrt{2}$. 5. 8. वर्षा:- $\sqrt{2}$ ष्. 4. 27. वल:- $\sqrt{2}$. 6. 2. वदिष्य- \sqrt{a} च् ; \sqrt{a} ह. 3.13. विद्य:- $\sqrt{2}$, 2, 9, वसवः $-\sqrt{a}$ स् cl. II; \sqrt{a} स् cl. VI. 12.41. वसुधिती- $\sqrt{\text{unwith}}$ वसु. 9. 42. वस्त्रम् $-\sqrt{}$ वस् . 4.24.वस्त्रमिथम् $-\sqrt{\text{मथ}}$ with वस्त्र. 4. 24. वह्रयः $-\sqrt{a}$ ह. 8. 3. वाक् $-\sqrt{2}$ वच् . 2. 23. वाचस्पति:- $\sqrt{\text{qr}}$ or $\sqrt{\text{qr}}$ with वाच् 10.17. वाजगन्ध्यम् $-\sqrt{11}$ with वाज. 5.15. वाजपस्त्यम् $-\sqrt{4}$ पत् with वाज. 5.15. वाजी $-\sqrt{$ विज्.2.28.वात: $-\sqrt{2}$ वा. 10. 34. वाताप्यम्-म्रा+ $\sqrt{4}$ with वात. 6. 28. वामम् $-\sqrt{2}$ वन्. 6. 22, 31; cf. 4. 26; 11.46

वामस्य- $\sqrt{44}$, 4. 26; cf. 6. 31; 11. 46. वायु:- \sqrt{a} । \sqrt{a} (to go); \sqrt{s} accoring to Sthaulasthivi. 10. 1. वारि-causal of $\sqrt{2}$. 9. 2. वार्यम्- $\sqrt{2}$. 5. 1. वालम्- $\sqrt{2}$. 11. 31; cf. 1. 20. वावशानः $-\sqrt{a}शः \sqrt{a}$ शः $\sqrt{5}$. 1. वाशी- \sqrt{a} ाश्. 4.16. वासरागि $-\sqrt{a}$ स्; $a+\sqrt{a}$ स्. 4.7.वास्तः- $\sqrt{$ वस् (to dwell). 10. 16. वास्तोष्पति:- Vपा or Vपाल् with वास्तु. 10. 16. वाहिष्ट:-superlative from $\sqrt{a \xi}$. 5. 1. विः (bird)- \sqrt{a} (to go). 2. 6. विकटः- $\sqrt{3}$ हर् with वि; वि+ $\sqrt{5}$ कम्. according to Aupamanyava. 6.30. विद्धानि- $\sqrt{19}$ विद्. 6. 7; cf. 1. 7; 3. 12. विधर्ता-वि+ $\sqrt{9}$. 12. 14. विधवा-वि+√धू; वि+√धाव् accord ing to Carmasiras; a and धव; वि and धातृ. 3. 15. विपाट्-वि $+\sqrt{}$ पट्; वि $+\sqrt{}$ पाश्; वि+प्र+ $\sqrt{2}$ आप्. 9. 26. विभीद्कः-वि $+\sqrt{}$ भिद्.9.8.वियुते- $\sqrt{2}$ with वि. 4. 25. विराट्-वि+ $\sqrt{1}$ राज्; वि+ $\sqrt{1}$ प्; वि+प्र+ √श्राप्. 7. 13. विवन्तसे- $\sqrt{वच्ः \sqrt{a} = .3.13.$ विवस्वान्-वि+ $\sqrt{$ वस् with the possessive suffix. 7. 26.

विवासितः-वि √वास्; श्रा √शास्.11.23. विश्वकद्गाकषः-श्रा+√कृष् with चकद and वि. 2. 3.

विश्पति:- $\sqrt{\text{ut or utile with also }}$ 12. 29; cf. 4. 26; 5. 28.

विश्पतिम्- $\sqrt{\text{qr}}$ or $\sqrt{\text{qr}}$ with विश्व. 4. 26; cf. 5. 28; 12. 29.

विश्पती- \sqrt{q} or \sqrt{q} with विश्व. 5. 28: cf. 4. 26: 12. 29.

विश्वकर्मा- $\sqrt{2}$ with विश्व. 10. 25.

विश्वमिन्वाः- $\sqrt{\xi}$ with विश्व. 8. 10.

विषम्- \sqrt{a} ष्; वि+ \sqrt{m} (to purify); वि+ \sqrt{m} . 12. 26.

विषिते-वि $+\sqrt{1}$ सि; वि $+\sqrt{1}$ सद्. 9.39.

विषु स्थ – (विषमस्य) from सम with वि. 4. 19.

विष्टप्- $\sqrt{$ विश् . 2.14.

• विष्ठितम्-वि $+\sqrt{}$ स्था. 9.~13.

विष्णु:-वि+ $\sqrt{4}$ स; $\sqrt{4}$ विश्; वि+ $\sqrt{4}$ शश्. 12. 18.

विसुह:-वि+ $\sqrt{}$ सु. 6.3.

वीर:-वि+ $\sqrt{\hat{\mathbf{z}}}$ र्; $\sqrt{\mathbf{d}}$ (to go); $\sqrt{\mathbf{d}}$ र् (to be powerful). 1. 7.

वीरुधः-वि $+\sqrt$ रुष्ट्. 6.3.

वृकः-वि+ $\sqrt{2}$, वि+ $\sqrt{2}$; वि+ $\sqrt{2}$ क्, 6. 26.

वृत्तः-√ तरच्; जा+√वृ. 2. 6; √ तरच्. 12. 29.

चन्न:- \sqrt{q} ; \sqrt{q} त्; \sqrt{q} घ्. 2. 17. वृषम:- \sqrt{q} ष्; \sqrt{q} द्. 4. 8; 9. 22. वृषज:-from शील with वृष. 3. 16. वृषा- \sqrt{q} ष्. 11. 47.

चृषाकिष:-√कम्प् with चृषा. 12. 27. वेद्याभि:-√विद्. 2. 21. वेन:-√वेन् (to long for). 10. 38. वेद्यानस:-वि+√तस्. 3. 17. वेतस:-वि+√तस्. 3. 21. वेश्यानर:-from विश्वानर=√ऋ with विश्व. √नी with नर and विश्व. 7. 21 व्याझ:-वि+श्चा+√झ: वि+श्चा+√इन्. 3. 18. जज:-√जज. 6. 2.

बति:- $\sqrt{2}+\sqrt{100}+\sqrt{100}$. 6. 28. बतम्- $\sqrt{2}$. 2. 13. बन्दी- $\sqrt{2}$. (to become soft).

से $-\sqrt{$ बन्द्, (to become soft). 5.~15.

शंयु:- √ शम्+ √ यु. 4. 21. शकटम्- √ तक् with शनकै: or शब्द: from शकृत् with इत (√ इ). 6. 22. शकुनि:- √ शक्: √ शक् with √ नी or √नद् or √ तक; √ कृ with शम्

 $9.\,\,3.$ शक्तर्थः- $\sqrt{}$ शक्. $1.\,\,8.$

शत्रु:- $\sqrt{शम्$; $\sqrt{शद्. 2. 16}$.

शन्तनु:-from तनु with शम्. 2. 12.

शम्बः $-\sqrt{$ शम् $;\sqrt{}$ शद्.5.24.

शरः- $\sqrt{शॄ . 5.4.}$

शरद् $-\sqrt{शृः \sqrt आ. 4. 25.}$

शरारु:- $\sqrt{शॄ. 6.31.}$

शरीरम्- $\sqrt{\eta}$; $\sqrt{\eta}$, 2. 16; 3. 5.

शर्म- $\sqrt{2}$ श्र. 9. 19, 32; 12. 45.

शर्याः $-\sqrt{$ सृज्; from शर. 5. 4. शर्याम्-from शर. 10. 29. शत्मिलः $-\sqrt{शृ: from शर. 12. 8.}$ शशमानः $-\sqrt{शंस्. 6.8.}$ शाखाः- $\sqrt{}$ शी with खः $\sqrt{}$ शक्. 1.4; $\sqrt{ शक्. 6.32.}$ शाशदानः $-\sqrt$ शद्.6.16. शिताम- $\sqrt{\mathbf{R}}$; from श्याम ($\sqrt{\mathbf{x}}$ य) according to Taitiki; from शिति and nit according to Galava. 4. 3. शितिः $-\sqrt{शो.}$ 4. 3. शिपिविष्टः $-\sqrt{$ विश with शिपि or शेप. 5. 8. शिमि- \sqrt शम्ः \sqrt शक्. 5. 12. शिर:- $\sqrt{शी}$; $\sqrt{श्रि. 4. 13}$. शिरिम्बिट:- $\sqrt{2}$ with बिठ. 6. 30. शिवम् $-\sqrt{शिष्. 10.17.}$ शिशिरम् $-\sqrt{v}$ ः; \sqrt{v} शम्. 1. 10. शिशु:- $\sqrt{शंस}$; $\sqrt{शि}$ (to give). 10. 39. शिश्रम्-√श्रथ्. 4. 19. शीरम् $-\sqrt$ शी; $\sqrt{$ श्रश . 4.14. शुक्- $\sqrt{$ शुच्. 6.1.शुक्रम्- $\sqrt{$ शुच् (to shine). 8. 11. शुक्रपिशम् $-\sqrt{$ िपश् with शुक्र. 8.11. शुचि:- $\sqrt{$ शुच् (to glow). 6. 1. श्रुत्दी-√ृह with श्रः √ृह with श्रु and $\sqrt{3}$ द्. 9. 26. श्रुनासीरौ-from श्रु with √स. 9. 40. शुन्ध्युः $-\sqrt$ शुध् . 4. 16. श्रुआः-√श्रुम् . 12. 43; cf. 9. 39. शुम्रे-√शुम्. 9. 39; cf. 12. 43. ग्रुरुधः- $\sqrt{रुध्$ with ग्रुच्. 6.16. शुष्मम् $-\sqrt$ शुष्.2.24. शूर:- $\sqrt{3}$ or $\sqrt{3}$ (to go), 4. 13.

शूपैम्- $\sqrt{शॄ}$; $\sqrt{श्रश् with <math>\sqrt{q}$. 6. 9. श्रङ्गम् $-\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$; $\sqrt{19}$ न् with शरण or शिरस्. 2. 7. शेप:-√शप् (to touch). 3. 21. शेवः- $\sqrt{शिष्. 10. 17.}$ शेष: $-\sqrt$ शिष्.3.2. रमशा- $\sqrt{3}$ श् with शु or रम. 5. 12. रमशानम्-रम+ $\sqrt{शी}$ 3. 5. रमश्रु–रम+ $\sqrt{श्रि. 3. 5.}$ श्यामम् $-\sqrt{2}$ ये. 4.3.श्येन. $-\sqrt{शंस्. 4. 24.}$ श्रद्धा- $\sqrt{2}$ with श्रद्. 9. 30. श्रव:-√श्रु. 10. 3. श्रृष्टी-√श्रश् with श्र. 6. 12. श्रेगि:- $\sqrt{2}$ श्रे. 4.13. श्रोणि:- 🗸 श्रोण (to go forward). 4. 3. श्लोक: $-\sqrt{3}$. 9. 9. 9. श्व:-√शंस् . 1. 6. श्वज्ञी- $\sqrt{\epsilon}$ न् with स्व. 5. 22. श्वा- $\sqrt{2}$ with 3; $\sqrt{2}$ शब् (to go); $\sqrt{$ श्वस्. 3. 18.धात्रम् $-\sqrt{3}$ यत् with आग्रु. 5.3. श्वेत्या $-\sqrt{श्वत्. 2. 20.}$ षट् $-\sqrt{4}$ सह . 4. 27. संवत्सरः-सम् $+\sqrt{}$ वस् . 4.27. सकु:- $\sqrt{सच्$; $\sqrt{कस}$ by metathesis. 4. 10. सक्थि- $\sqrt{$ सच् . 9.20.सखाय:-√ख्या with स (सह=समान). 7. 30.

सङ्का:- $\sqrt{$ सच् : सम्+ $\sqrt{$ कृ. 9.14.संग्रामः-सम् $+\sqrt{\eta}$ म्; सम् $+\sqrt{\eta}$; from याम with सम्. 3. 9. सजोषा:- $\sqrt{3}$ ष् with स (सह). 8. 8. सतः- $\sqrt{\pi}$. 3. 20. सत्यम् $-\sqrt{\xi}$ and $\sqrt{\pi}$ स् (to be) 1.13; $\sqrt{$ तन् with सत्; from सत् ($\sqrt{$ श्चस् to be). 3. 13. सदान्वे-from the intensive of $\sqrt{3}$ (to shout) with सदा. 6. 30. सधमादम्- $\sqrt{$ मद् with सध (together). 7.30. संतवीत्वत् $-\sqrt{$ तन् with सम्. 2.28. सप:- $\sqrt{\text{सप}}$ (to touch). 5. 16. सप्त- $\sqrt{$ स्प्. 4.26.सप्रथा:-from पृथु ($\sqrt{$ प्रथ्) with सर्व. 6. 7; cf. 9. 32. समदः-सम् $+\sqrt$ श्रद्ः सम् $+\sqrt$ मद्. 9.17. समनम्-सम् $+\sqrt{ श्रन्; सम्<math>+\sqrt{ मन. 7.17}$. समुद्रः–सम्+उद्+ \sqrt{g} ; सम्+श्रभि+ \sqrt{g} ; सम् $+\sqrt{3}$ द्; सम् $+\sqrt{4}$ द्; सम्+3दक. 2. 10. सर:- $\sqrt{\pi}$. 9. 26. सरण्यः- $\sqrt{\pi}$. 12. 9. सरमा- $\sqrt{4}$. 11. 24. सररूकम्-formed by reduplicating √**स**. 6. 3. सर्वम्- $\sqrt{\pi}$. 2. 24. सर्वताता- $\sqrt{$ तन् with सर्व. 11. 24. सललूकम्- \sqrt{a} with सम्; \sqrt{a} with reduplication. 6.3. सबिता- $\sqrt{4}$. 10. 31. सवीमनि $-\sqrt{4}$. 6. 7.

सिन्तम्-सम् $+\sqrt{7} = 1.5$ सहस्रम्-from सहस् with the possessive suffix. 3. 10. साधु: $-\sqrt{}$ साध्. 6.33.साध्या:- $\sqrt{$ साध्. 12. 40. सानु-सम्+उद्+ $\sqrt{19}$; सम्+उद्+ $\sqrt{19}$ द्. 2. 24. साम $-\sqrt{2}$ स्; $\sqrt{1}$ मा with सम्; $\sqrt{1}$ मन् with सम. 7. 12. सामि- $\sqrt{4}$ सो. 6. 23. सिंह:-√सह; √हिंस् by metathesis; सम् $+\sqrt{\xi}$ न्; सम् $+\sqrt{\xi}$ ा. 3. 18; $\sqrt{{\rm सह}}$. 8. 15. सिकता:- $\sqrt{$ कस् Durga. 2. 1. सिनम् $-\sqrt{1}$ सि. 5. 5; 11. 31. सिनीवाली-from सिन with वाल 1. period; 2. hair. see सिनम् and वालम् 11. 31. सिन्धु:- $\sqrt{2}$ सु. 5. 27; $\sqrt{2}$ स्यन्द्. 9. 26. सिनिकमध्यमा:-from मध्यम with Vस or शिरस्. 4.13. सीमा $-\sqrt{\mathrm{सिव}}$. 1. 7. सीमिका:- $\sqrt{}$ स्यम्. 3.20.सीर:- $\sqrt{7}$ स्. 9. 40. सुखम्-from सु and ख (sense-organ). 3. 13. सुदत्र:- $\sqrt{\epsilon}$ ा with सु. 6. 14. सुदा:-सु+ $\sqrt{1}$ दा. 2. 24. सुदानव:- $\sqrt{\overline{\varsigma}}$ with सु. 6. 23. सुपर्याः $-\sqrt{4}$ with सु. 3. 12; 4. 3. सुपर्ण्यः $-\sqrt{\mathbf{q}}$ with सु. 7. 31. सुरणानि- $\sqrt{\overline{\tau}}$ with सु. 11. 50. सुरा-√सु. 1. 11.

सुरुवमे- $\sqrt{ हच}$ with स्. 8. 11. सुरुचः (rays)-सु+√रुच्. 1. 7. सुवासा:- \sqrt{a} स् with सु. 1. 19. सुविते- $\sqrt{\xi}$ with सु; $\sqrt{\xi}$. 4. 17. सुविदत्रम्-सु+ \sqrt{a} दः सु+a+ \sqrt{a} दः 7. 9. सुषोमा $-\sqrt{4}$. 9. 26. सुष्वयन्ती – $\sqrt{\text{स्वप}}$; $\sqrt{\text{सद}}$; नि+श्रा+ $\sqrt{\text{सद}}$. 8.11. सूची- $\sqrt{$ सिव्. 11. 31. स्भर्वम्- $\sqrt{$ भर्व् with सु. 9. 23. सूर्ते-√ईर with सु. 6. 15. सूर्मि:- ऊर्मि with सु. 5. 27. सूर्यः- $\sqrt{\pi}$; $\sqrt{\pi}$, सु+ $\sqrt{\xi}$ र्. 12. 14. सृिषा:- $\sqrt{4}$. 5. 28. सप्र:- $\sqrt{44}$ प्. 6. 17. सेना-इन (lord) with स (together). 2.11. सोमः $-\sqrt{4}$. 11. 2. सोमपीतये- $\sqrt{\mathbf{q}}$ with सोम. 9. 37. सोमानम् $-\sqrt{4}$. 6. 10. स्कन्ध: $-\sqrt{}$ स्कन्द्. 6.17. स्तिपा: $-\sqrt{\text{qr}}$ with स्तिया or स्थित ($\sqrt{\text{स्था}}$) 6. 17. स्तिया:-√स्त्यै. 6. 17. स्तुक: $-\sqrt{\epsilon}$ रवै. 11.32. स्तूप:- $\sqrt{4}$ स्यै. 10. 33. स्तृभि:- $\sqrt{}$ स्तृ. 3. 20. स्तेनः $-\sqrt{+}$ स्यै. 3. 19. स्तोका- $\sqrt{}$ शचुत्. 2.1.स्तोता $-\sqrt{+}$ तु. 3. 19. स्तोम: $-\sqrt{+}$ तु. 7. 12. स्त्रिय:-√स्थै (to be bashful). 3. 21.

स्थागु:- $\sqrt{2}$ स्था. 1. 18.

स्तुपा- $\sqrt{44}$ सद् ; $\sqrt{44}$ with सु. 12. 9. स्यम् $-\sqrt{4}$ सो. 6. 9. स्याल:-सम् $+\sqrt{2}$ ज़ : from स्य and लाज. 6. 9.. स्योनम् $-\sqrt{}$ सो; $\sqrt{}$ सेवृ. 8. 9. स्व:- $\sqrt{\pi}$ with सु; $\sqrt{\xi}$ with सु; सु with अरण. 2. 14. स्बद्धा:-√ग्रब्स् with सु. 5. 7. स्विपवात- $\sqrt{2}$ आप् and $\sqrt{2}$ a with सु. 10. 7. स्वम् $-\sqrt{8}$. 5. 22. स्वर्का:-सु+ $\sqrt{ श्रब्च् ; सु+}\sqrt{ श्रर्च् . 12. 44; }$ cf. 11. 14. स्वसराणि-√स with स्वयम्; from the causal of \/ स with स्वः. 5. 4. स्वसा-सु ग्रसा ($\sqrt{}$ श्रस्); $\sqrt{}$ सद् with ख. 11. 32. स्वस्ति- $\sqrt{2}$ with सु. 3. 21. हंसाः- $\sqrt{ हन्. 4. 13.}$ हनु:- $\sqrt{$ हन्. 6. 17. हर:- $\sqrt{\epsilon}$. 4. 19. हरयाणः- $\sqrt{\epsilon}$ with यान. 5. 15. हवम् $-\sqrt{\mathbf{a}}$. 10. 2; cf. 5. 1; 11. 18; 12. 44. हवानाम् $-\sqrt{2}$ है. 5. 1; cf. 10. 2; 11. 18; 12. 44. हविर्धाने – $\sqrt{}$ धा with हविः . 9. 36. हविष्पान्तम् $-\sqrt{\text{पा with हिव:}}$. 7. 25. हवेषु- 🗸 ह्वे. 11. 18; 12. 44; cf. 5. 1; 10. 2. हस्त:- $\sqrt{$ हन् . 1. 7. हस्तम:- $\sqrt{\epsilon}$ न् with हस्त. 9. 14.

हासमाने-√हास्; √हृष्. 9. 39. हिनोत-√हि. 6. 22; 7. 20. हिमम्-√हृन्; √हि. 4. 27. हिरग्यम्-√हृष् (to yearn after); √रम् with हित or हृद्य; √ह. 2. 10. हेति:-√हृन्. 6. 3.

होता-√ह according to Aurnavabha; √हे. 7. 15; cf. 4. 26. हा:-√हा. 1. 6. हद:-√हाद (to make sound); √हाद (to make cool). 1. 9. हस्ब:-√हस्. 3. 13.

A LIST OF PASSAGES OF THE NIRUKTA,

PRESERVED AS QUOTATIONS

BY SAYANACARYA IN HIS

COMMENTARY ON

THE RGVEDA

ऋग्वेदभाष्ये सायणाचार्योद्धृत्निरुक्तसंदर्भाः।

- तद्याख्यानं च समाञ्चायः समाञ्चात इत्यारभ्य तस्यास्तस्यास्ताद्भाव्यमनुभवत्यनुभवती-त्यन्तेद्वांदशभिरध्यायैर्यास्को निर्ममे । तदिप निस्क्रमित्युच्यते । SIRV. p. i. 21.
- N. 1. 1:-तत्र हि चत्वारि पद्जातानि नामा-ख्याते चोपसर्गानिपाताश्च । SIRV. p. i. 21.
- 1. 3:-अत्रावशब्दो विनिग्रहार्थीयो न्यवेति विनिग्रहार्थीयौ । इति यास्केनोक्कत्वात् । SRV. I. 124. 11. p. i. 566.
- 1. 3:-श्रपेत्येतस्य प्रातिलोग्यम् · · श्रभीत्या-भिमुख्यम् । इति यास्कः । SRV. I. 123. 7. p. i. 559.
- 4:-उच्चावचेष्वर्थेषु निपतन्ति । SIRV.
 p. i. 21.
- 4:-उच्चावचेष्वर्थेषु निपतन्ति। इति यास्के-नोक्तत्वात्। SRV. I. 124. 12. p. i. 566.
- 4:-नेति प्रतिषेघार्थीयो भाषायामुभयम-न्वध्यायं नेन्द्रं देवममंसतेति प्रतिषेघा-थींय इति । दुर्मदासो न सुरायामित्युप-मार्थीय इति च । SIRV. p i. 21.
- 4:-उभयमन्वध्यायम् नेन्द्रं देवममंसतेति
 प्रतिषेघार्थीयः पुरस्तादुपाचारस्तस्य यद्म
 तिषेघति । दुर्भदासो न सुरायामित्युपमार्थीय उपिश्चादुपाचारस्तस्य यनोपिम-

- मीते। SRV. I. 8. 5. p. i. 61.
- 1. 4.-तथा च यास्क.। पुरस्तादुपाचारस्तस्य यद्मतिषेधति । उपिरष्टादुपाचार-स्तस्य येनोपिममित इति। SRV. I. 124. 4. p. i. 563.
- 4:-चिदित्युपमार्थे । इति यास्केनोपमार्थ-स्योक्तत्वात् । SRV. I. 169. 3. p. i. 737.
- 4:-कुल्माषांश्चिदाहरेत्यवकुत्सित इति या-क्केनोक्कत्वात् । SRV. I. 129.10. p. i. 588.
- 4:-तदुक्तं यास्केन । श्रथाप्युपमार्थे भवति
 वृत्तस्य नु ते पुरुहूत वयाः । SRV. I.
 91. 3. p. i. 403.
- 1. 4:-वयाः शाखा वेतेर्वातायना भवन्ति । SRV. I. 59. 1. p. i. 291.
- 4:- एतस्मिन्नेवार्थे देवेभ्यश्च पितृभ्य एत्याकारः । SRV. I. 48. 16. p. i. 246.
- 5:-श्रत्र यास्कः। श्रगस्य इन्द्राय हिवर्नि-रूप्य मरुद्रयः संप्रदित्सांचकार स इन्द्र एत्य परिदेवयांचके। SRV. I. 170. 1. p. i. 739.
- 1. 7:- उक्कं च यास्केन । अथापि पद्पूरणः । नूनं सा ते प्रति वरं जिस्त्रे । SRV: VIII. 10. 21. p. iii. 290.
- 1. 7:- उक्नं यास्केन । हस्तो हन्तेः प्राशुईनने ।

- SRV. VI. 30. 2. p ii. 770.
- 1. 7:-इस्तो इन्तेरिति निरुक्तम् । SRV. IX. 79. 4. p iii. 729.
- 1. 7:-मंहतिदानिकर्मा । SRV. I. 57. 1. p. i. 284.
- 7:-वीरो वीरयत्यिमित्रान्वेतेर्वा स्याद्गिति-कर्मेखो वीरयतेर्वा। इति निरुक्तम्। SRV. X. 10. 2 p. iv. 21.
- 1. 7:-विशे वीरयत्यमित्रान् वेतेवी स्याद्गति-कर्मणो वीरयतेवीत्यन्तं निरुक्तमनुसंधेयम्। SRV. II. 11. 21. p. ii. 32.
- 1. 7 यदाह त्व इति विनिग्रहार्थीयं सर्व-नामानुदात्तम् । SRV. I. 113. 5. p. i. 498.
- 1.8 -ऋचामेक: पोषमास्ते प्रपुष्वान् होतर्ग-र्चनी । इत्यादिनिरुक्तानुसारेणार्थोऽभ्य-धायि । SRV. X. 71. 11. p. iv. 223.
- 1. 8.-ऋचामेक: पोषमास्ते पुपुष्वान् होत-र्गर्चनी । SIRV. p. i. 1.
- $1.\ 8.$ -ब्रह्मेको जाते जाते विद्यां वदित ब्रह्मा सर्वेविद्यः सर्वे वेदितुमहैं ति । $SRV.\ I.$ $162.\ 5.\ p$ i. 685.
- 1. 8:-श्रत्र यास्क: । श्रध्वर्युरध्वरयुरध्वरं युनक्रथध्वरस्य नेताध्वरं कामयत इति । SRV. II. 14. 1. p. ii. 41.
- 1. 8:-श्रध्वर्थुरध्वरयुरध्वरं कामयत इति वेति हि निरुक्तम् । SRV. II. 1. 2. p. ii. 2.
- 1. 9:-म्राचिमन्तः कर्णवन्तः सखायोऽचि चष्टेरित्यादिकं निरुक्तमत्र दृष्टन्यम् । SRV, X. 71. 7. p. iv. 222.
- 1. 9:-मिताचरेष्वनर्थकाः कमीमिद्विति ।

- SRV. I. 50. 1. p. i. 248.
- 9:- श्रथ ये प्रवृत्तेऽथेंऽिमतास्तरेषु प्रन्थेषु
 वाक्यपूर्णा श्रागच्छान्ति पद्पूरणास्ते
 मितास्तरेष्वनर्थकाः कमीमिद्विति। SRV.
 I. 9. 2. p. i. 64.
- 1. 9:-तथा च यास्काचार्यः । मिताचरेष्वन-र्थकाः कमीमिद्धिति । SRV. I. 123. 11. p. i. 561.
- 1. 10:-एमेनं स्जता सुते। श्रास्जतैनं सुते। SRV. 1 9. 2. p i. 65.
- 1. 10:-कमित्ययं शिशिरं जीवनाय कम्। SRV. V. 83. 10. p. ii. 678.
- 1.12: नामान्याख्यातजानीति शाकटायनो नैरुक्ससमयश्च।न सर्वाणीति गार्ग्यो वैया-करणानां चैके । SRV. I. 1.1. p. i. 25.
- 1. 15:-तिद्दं विद्यास्थानं व्याकरणस्य कात्स्न्यं स्वार्थसाधकं च । SIRV. p. i. 21.
- 1. 17:-अत्र निरुक्तम्। अवसायारवानिति स्यतिरुपसृष्टो विमोचने । SRV. I. 104. 1. p. i. 457.
- 1. 17:-स्यतिरूपसृष्टो विमोचने । SRV.
 VII. 28. 4. p. iii. 62.
- 1. 18:-श्रथापि ज्ञानप्रश्ंसा भवत्यज्ञान-निन्दा च ।
- स्थाग्रुरयं भारहारः किलाभूद्धीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम् ।
- योऽर्थज्ञ इत्सकलं भद्रमरनुते नाकमेति ज्ञान-विधूतपाप्मा ॥
- यद्गृहीतमविज्ञातं निगदेनैव शब्द्यते । श्रन-प्राविव शुष्केघो न तज्ज्वलति कर्हि-चित्॥ SIRV. p. i. 15.

- 1. 18:-ग्रथोंऽतेंरिति यास्कः। SRV. II. 39. 1. p. ii. 117; SRV. V. 43. 1. p. ii. 587.
- 9:-म्रप्येकः पश्यन्त पश्यति वाचिमित्यादि निरुक्तमत्र द्रष्टन्यम्। SRV. X. 71.
 p. iv. 221.
- 1. 19:-उत त्वः परयन्न दृद्रशं स्वासाः । म्रप्येकः परयन्न परयित वाचमपि च श्रुप्येकः परयन्न परयित वाचमपि च श्रुप्येकः श्रुणोत्येनामित्यविद्वांसमाहार्ध-मिति स्वास्य म्रप्येकस्मै तन्वं विसस्ने इति स्वमात्मानं विवृण्णते ज्ञानं प्रकाशनमर्थ-स्याहानया वाचेति स्वमायमाना सुवासा वाचा जायेव पत्ये कामयमाना सुवासा म्रातुकालेषु सुवासाः कल्याणवासाः कामयमाना भ्रातुकालेषु यथा स एनां परयित स श्रुणोतीत्यर्थज्ञस्य प्रशंसेति । स्वास्य पर्यात स श्रुणोतीत्यर्थज्ञस्य प्रशंसेति । स्वास्य प्रशंसेति । स्वास्य पर्यात स श्रुणोतीत्यर्थज्ञस्य प्रशंसेति । स्वास्य प्रशंसेति । स्वस्य प्रशंसेति । स्वास्य प्रशंसेति । स्वस्य प्य
- 1. 20:-तस्योत्तरा भूयसे निर्वचनाय । उत त्वं सख्ये अफलामपुष्पामिति ॥ SIRV. p. i. 17.
- 20.-श्रप्येकं वाक्सख्ये स्थिरपीतमित्यादि निरुक्तमनुसंघेयम् । SRV. X. 71.
 p. iv. 221.
- 1. 20:-मृगो मार्ष्टगीतिकर्मणः। इति यास्कः। SRV. I. 145. 5. p. i. 645.
- 1. 20:-भीमो विभ्यत्यस्मात् । SRV. I. 55. 1. p. i. 278.
- 1. 20:-श्रिसिकार्थे निरुक्तम् । मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः । मृग इव भीमः कुचरो गिरिष्ठाः मृगो मार्ष्टेर्गतिकर्मणो भीमो विभ्यत्यस्माद्गीष्मोऽप्येतस्मादेव । कुचर इति चरित कर्म कुल्सितमथ चेइवताभि- धानं कायं न चरतीति वा। गिरिष्ठा गिरि-

- स्थायी गिरि: पर्वतः समुद्रीर्थो भवति पर्ववान् पर्वतः पर्व पुनः पृषातेः श्रीषा-तेवी । SRV. I. 145. 2. p. i. 662.
- 1. 20:-पर्व पुनः पृथातेः प्रीयातेवेति निरुक्तम् । SRV. VIII. 63. 12. p. iii. 481.
- 1. 20:-पर्ववान्पर्वतः पर्व पुनः पृखातेः प्रीखातेर्वा । इति निरुक्तम् । SRV. V. 56. 4. P. ii. 627.
- 1. 20:-पर्ववान् पर्वतः । पर्व पुनः पृखाते: प्रीक्षातेर्वा । SRV. I. 51. 5. p. i. 255.
- 2. 1:-म्रथ निर्वचनं तद्येषु पदेषु स्वरसंस्कारौ
 समथौं प्रादेशिकेन गुणेनान्वितौ स्यातां
 तथा तानि निर्व्वयादथानन्वितेऽर्थेऽप्रादेशिके विकारेऽर्थनित्यः परीचेत केनचिद्वृत्तिसामान्येनाविद्यमाने सामान्येऽप्यचरवर्णसामान्याक्षिर्व्यान्न त्वेव न निर्वृद्यात्। SRV. I. 1. 1. p. i. 25.
- 2. 2:-कच्या रज्जुरश्वसेति यास्केनोक्सत्वात् । SRV. I. 126. 4. p. i. 571.
- 2. 4:-तत्रायं प्रथमो मन्त्र: ।
 विद्या ह वै ब्राह्मण्माजगाम गोपाय मा
 शेविधिष्ठेऽहमस्मि ।
 श्रम्यकायानृजवेऽयताय न मा ब्र्या
 वीर्यवता तथा स्यामिति ॥
 य श्रातृण्च्यवितथेन कर्णावदुःखं कुर्वन्नमृतं संप्रयच्छन् ।
 तं मन्येत पितरं मातरं च तस्मै न
 दुद्येत् कतमचनाहेति ॥ SIRV.
 p. i. 22.
- 2. 5:-तथा च निरुक्तम् । गौरिति पृथिन्या नामधेयं यद्दूरं गता भवति यज्ञास्यां

- भूतानि गच्छन्ति गातेवैंकारो नामकरणः। SRV. I. 158. 2. p. i. 672.
- 2. 5:-मत्सरः सोमो मन्दतेस्तृप्तिकर्मणः । SRV. I. 14. 4. p. i. 89.
- 2. 5:-मत्सरः सोमो मन्दतेस्तृप्तिकर्मणः। इति निरुक्तम् । SRV. I. 125. 3. p. i. 568; SRV. IX. 13. 8. p. iii. 621.
- 2. 5:-मत्सरः सोमो मन्दतेस्तृक्षिकर्मणः इति यास्कः । SRV. I. 137. 1. p. i. 615.
- 2. 5:-श्रंशुः शमष्टमात्रो भवतीति यास्कः। SRV. IX. 89. 6. p. iii. 759; IX. 97. 14. p. iii. 780.
- 2. 6:-तथा च यास्कः । वृत्ते वृत्ते धनुषि धनुषि। वृत्तो वश्चनाद् वृत्वा ज्ञां तिष्ठतीति वा। ज्ञा ज्ञियतेनिंवासकर्मणः नियता मीमयद्गैः शब्दं करोति । मीमयतिः शब्दकर्मा । SRV. VI. 75. 11. p. ii. 890.
- 2. 6:-अत्र निरुक्तम् । अथाप्यस्यैको रश्मिश्च-न्द्रमसं प्रति दीप्यते तदेतेनोपेचितव्यमा-दित्यतोऽस्य दीप्तिभवतीति । सुषुम्णः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्व इत्यपि निगमो भवति । सोऽपि गौरुच्यते । अत्राह गोर-मन्वतेति । SRV. I. 84. 15. p. i. 379.
- 2. 7:-अयं मन्त्रो यास्केन च्याख्यातः। तानि वां वास्त्नि कामयामहे गमनाय यत्र गावो भूरिश्रङ्का बहुश्रङ्का भूरीति बहुनो नामधेयं प्रभवतीति सतः श्रङ्कं अयतेर्वा श्र्यातेर्वा शस्त्रातेर्वा शरणा-योद्गतमिति वा शिरसो निर्गतमिति

- वायासोऽयनाः। तत्र तदुरुगायस्य विष्णो-महागते परमं पदं परार्ध्वस्थमवभाति भूरि। पादः पद्यतेः। SRV. I. 154. 6. p. i. 664.
- 8:-मातान्तिरचं निर्मीयन्तेऽस्मिन्भूतानि।
 इति निरुक्तम्। SRV. I. 160. 2.
 p. i. 674.
- 8:-सा चायं स शिङ्क इत्येषा मद्देवता तन्न प्रतीयमानं मत्स्वरूपिमत्युपदिदेश । SRV. 1. 164. 29. p. i. 709.
- 2. 10:-हिरण्यशब्दं यास्को बहुधा निर्विक्ति । हिरण्यं कस्माद्ध्रियत श्रायम्यमानिमिति वा हियते जनाजनिमत्यादिना । SRV. III. 54. 11. p. ii. 309.
- 2. 10:-तथा च यास्कः। हिरण्यं कस्मादि- त्युपक्रम्य हितरमणं भवतीति वा । SRV. VI. 72. 3. p. ii. 882.
- 2. 10:-हिरण्यं कस्माद्धियते श्रायम्यमान-मिति वा हियते जनाजनमिति वा हितरमणं भवतीति वा हृद्यरमणं भवतीति वा ह्यंतेवी स्यात्प्रेप्साकर्मणः। SRV. I. 22. 5. p. i. 115.
- 2. 10:-तथा च यास्कः । समुद्रः कस्मा-त्समुद्दवन्त्यस्मादापः समभिद्रवन्त्येन-मापः संमोदन्तेऽस्मिन्भूतानि समुद्को भवति समुनत्तीति वा । SRV. VI. 72. 3. p. ii. 884.
- 2. 10:-समुद्रः कस्मात्समुद्द्रवन्त्यस्मादापः समिन्द्रवन्त्येनमापः संमोदन्तेऽस्मिन्भू-तानि समुद्को भवति समुनत्तीति वा। SRV. I. 30. 18. p. i. 156.
- 2. 10:-स चैवं यास्केन निरुद्धाः । समुदाः कस्मात्समुद्दवन्त्यस्मादापः समभिद्रव-

- न्सेनमापः संमोदन्तेऽस्मिन्भूतानि समु-दको भवति समुनत्तीति वा । SRV. I. 160. 4. p. i. 675.
- 2. 10. श्रस्य स्क्रस्याख्यानं निरुक्तकारः प्रदर्शयति । देवापिश्चाष्टिषेणः शंतनुश्च कौरन्यौ भ्रातरौ बभूवतुः। स शंतनुः कनीयानभिषेचयांचके देवापिस्तपः प्रतिपेदे । ततः शंतनो राज्ये द्वादश वर्षाणि देवो न ववर्ष । तमूचुर्बोह्मणा श्रधर्मस्त्या चिरतो ज्येष्ठं भ्रातरमन्तरित्याभिषेचितं तस्मात्ते देवो न वर्षतीति । स शंतनुदेवापिं शिशिच राज्येन । तमुवाच देवापिः पुरोहितस्तेऽसानि याजयानि च त्वेति । तस्यैतद्वर्षकामस्क्षम् । SRV. X. 18. 1. p. iv. 324.
- 11. श्रत्राष्टिंषेण ऋष्टिषेणस्य पुत्र इत्यादि निरुक्तं दृष्टव्यम् । SRV. X. 98. 5. p. iv. 325.
- 2. 11. पुत्र: पुरु त्रायते निपरणाद्वा पुत्रस्कं ततस्त्रायत इति वेति यास्कः । SRV. I. 68. 10. p. i. 329.
- 2. 11. पुत्रः पुरु त्रायते निपरणाद्वा । SRV. I. 40. 2. p. i. 212.
- 2.11. पुत्र: पुरु त्रायते इति यास्कः। SRV. I. 125. 3. p. i. 568.
- 2. 11. ऋषिर्दर्शनात् । SRV. IX. 96. 6. p. iii. 770.
- 2. 11. चिकित्वांश्चेतनावान् इति यास्कः। SRV. I. 70. 6. p. i. 333.
- 2. 12. पुर एनं दधाति। SRV. I. 1. 1. p. i. 24.
- 2. 14. स्वः शब्दं यास्क एवं निरुवाच । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरणः

- स्वृतो रसान्त्स्वृतो भासं ज्योतिषां स्वृतो भासेति वा । SRV. I. 148. 1. p. i. 650.
- 2. 14. तथा च यास्कः । स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु ईरणः । SRV. VII. 10. 2. p. iii. 25.
- 2. 14. तदुक्तं यास्केन । स्वरादित्यो भवति सु ऋरणः सु ईरणः । SRV. I. 112. 5. p. i. 488.
- 2. 14. पृश्चिरादित्यो भवति प्रारनुत एनं वर्ष इति निरुक्तम् । SRV. IX. 83. 3. p. iii. 734.
- 2. 14. न वा श्रमुं लोकं जग्मुषे किंचनाक-मिति । SRV. I. 125. 5. p. i. 569.
- 2. 15. त्राज्यन्तोऽपि काष्टोच्यते कान्त्वा स्थिता भवति । इति यास्क: । SRV. VIII. 80. 8. p. iii. 529.
- 2. 15. आज्यन्तोऽपि काष्टोच्यत इति निरुक्तम् । SRV. X. 103. 9. p. iv. 340.
- 2. 15. श्रापोऽपि काष्टा उच्यन्ते कान्त्वा स्थिता भवन्ति । SRV. I. 37. 10. p. i. 202; SRV. I. 32. 10. p. i. 170.
- 2. 16. श्रतिष्ठन्तीनामनिविशमानामित्य-स्थावराणां काष्ठानां मध्ये निहितं शरीरं मेघः । शरीरं श्र्यातेः शस्त्रातेर्वा । वृत्रस्य निण्यं निर्णामं विचरन्ति विजान-न्त्याप इति दीर्घं द्राघतेस्तमस्तनोतेरा-शयदाशेतेरिन्द्रशत्रुरिन्द्रोऽस्य शमयिता वा शातियता वा तस्मादिन्द्रशत्रु:। तत्को वृत्रो मेघ इति नैस्क्रास्त्वौष्ट्रोऽसुर इत्यै-

- तिहासिकाः । SRV. I. 32.11. p. i. 170.
- 2. 17. श्रत्र यास्कः। दासपत्नीदांसाधिपत्न्यो दासो दस्यतेरुपदासयित कर्माण्यहिगोपा श्रतिष्ठत्नाहिना गुप्ताः। श्रहिरयनादेत्यन्त-रिचेऽयमपीतरोऽहिरेतस्मादेव निर्हसितो पर्सर्ग श्राहन्तीति। निरुद्धा श्रापः पण्निनव गावः। पण्चिर्वणिग्मवित पण्णः पण्माद्धितं यदासीत्। बिलं भरं भवित बिभर्ते- र्षृत्रं ज्ञिवानपववार तद्वृत्रो वृणोतेर्वा वर्ततेर्वा वर्षतेर्वा यदवर्णोत्तद्वृत्रस्य वृत्रत्वमिति विज्ञायते। यदवर्षत तद्वृत्रस्य वृत्रत्वमिति विज्ञायते। यदवर्षत तद्वृत्रस्य वृत्रत्वमिति विज्ञायते। यदवर्षत तद्वृत्रस्य वृत्रत्वमिति विज्ञायते। अर्वर्धत त्वर्व्यत्ति विज्ञायते। अर्वर्धत त्वर्व्यत्वमिति विज्ञायते। अर्वर्धत त्वर्व्यत्वमिति विज्ञायते। अर्वर्धत त्वर्व्यत्वमिति विज्ञायते। अर्वर्धत त्वर्व्यत्वस्य वृत्रत्वमिति विज्ञायते। अर्वर्धत त्वर्व्यत्वम्ति विज्ञायते। अर्वर्धत त्वर्व्यत्वमिति विज्ञायते। अर्वर्धित त्वर्व्यति ।
- 2. 17. पणिर्वाणिग्भवतीति यास्कः। SRV. I. 124. 10. p. i. 566.
- 2. 18. प्ररमयति भूतानि नक्तंचारीण्युपर-मयतीतराणीति यास्कः । SRV. III 34. 4. p. ii. 249.
- 2. 19:-अत्र निरुक्तम् । इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरागमत् चित्रं प्रकेतनं प्रज्ञाततममजिनष्ट विभूततमं यथा प्रस्ता सवितुः प्रसवाय रात्रिरादित्यस्यवं राज्युषसे योनिमरिचत्स्थानम् । SRV. I. 113. 1. p. i. 496.
- 2. 20:-स्शदिति वर्णनाम । इति यास्कः । SRV. VI. 64. 1. p. ii. 865.
- 2. 20:- रुशदिति वर्णनाम रोचतेर्ज्वति-कर्मणः। इति यास्कः । SRV. I. 92. 2. p. i. 410.
- 2. 20:-कृष्णं कृष्यतेर्निकृशे वर्ण: I SRV.

- I. 35. 2. p. i. 186.
- 2. 20:-कृष्णं कृष्यतेर्निकृष्टो वर्णः। इति यास्कः। SRV. I. 123. 2. p. i. 557.
- 2. 20:-श्रत्र निरुक्षम्। रुशद्वस्सा सूर्यवस्सा रुशदिति वर्णनाम रोचतेर्ज्वलितिकर्मणः। सूर्यमस्या वस्समाह साहचर्याद्वसहर्गाद्वा। रुशती श्वेत्यागात् श्वेत्या श्वेत-तेरिश्चत्कृष्णा सदनान्यस्याः कृष्णवर्णा रात्रिः कृष्णं कृष्यतेर्निकृष्टो वर्णः। श्रथैने संस्ताति समानवन्ध्व समानवन्धने श्रमरेणधर्माणावन्ची श्रम्च्यावितीतरेतरमिभेष्रेत्य द्यावा वर्णं चरतस्ते एव द्यावो द्योतनादिष वा द्यावा चरत-स्तया सह चरत इति स्यादामिनाने श्रामिन्वाने श्रन्योन्यस्याध्यात्मं कुर्वाणे। SRV. I. 113. 2. p. i. 497.
- 2. 21:-उपर उपतो मेघो भवत्युपरमन्ते-ऽस्मिन्नश्राण्युपरता श्राप इति वा । SRV. I. 54. 7. p. i. 275.
- 2. 22:-मेघा एव माध्यमिका देवगणा इति । SRV. X. 27. 23. p. iv. 80.
- 2. 22:-प्रथम इति सुख्यनाम प्रतमो भवतीति यास्क: । SRV. I. 123. 2. p. i. 557.
- 2. 22:-प्रथम इति मुख्यनाम प्रतमो भवति । इति यास्कः । SRV. VI. 72. 1. p. ii. 883.
- 2. 22:-पुरीषं पृशातेः पूरयतेर्वा । इति यास्कः । SRV. III. 22. 4. p. ii. 194.
- 2. 23:-तत्र सरस्वतीत्येतस्य नदीवद्देवतावच निगमा भवन्ति । SRV. I. 3. 12.

- p. i. 40.
- 2. 24:-सानु समुन्ध्रितं भवतीति यास्कः । SRV. I. 128. 3. p. i. 580.
- 2. 24:-सानु समुच्चितमिति यास्क: । SRV. II. 23. 7. p. ii. 65.
- 2. 24:-पारावतशीं पारावारघातिनीम् । SRV. VI. 61. 2. p. ii. 855.
- 2. 24:-सुदाः कल्यागादानः । इति यास्कः। SRV. I. 63. 8. p. i. 313.
- 2. 25:-ऋतमित्युद्कनाम । SRV. I. 2. 8. p. i. 33.
- 2. 25:-अत्र निरुक्तम् । उपरमध्वं मे वचसे सोम्याय सोमसंपादिन ऋतावरीऋति-वत्य ऋतामित्युद्कनाम प्रत्यृतं भवति सुहूर्तमेवेरयनैरवनैवां । प्राभिह्नयामि सिन्धं बृहत्या महत्या मनीषया मनसईषया स्तुत्या प्रज्ञया वावनाय कुशिकस्य सूनुः । कुशिको राजा बभूव । SRV. III. 33. 5. p. ii. 243.
- 2. 26:-पाणि. पणायतेः पूजाकर्मणः । SRV. I. 22. 5. p. i. 115.
- 2. 26:-पाणिः पणायतेः पूजाकर्मणः । SRV. III. 54. 11. p. ii. 309
- 2. 26:-उक्कार्थं यास्को ब्रवीति । इन्द्रो अस्मानरदद्वज्रवाहू रदितः खनतिकर्मापाइन्वृत्रं
 पिरिधिं नदीनामिति व्याख्यातम् । देवोऽनयत् सविता सुपाणिः कल्याणपाणिः ।
 पाणिः पणायतेः पूजाकर्मणः प्रगृह्य पाणी
 देवान् पूजयति । तस्य वयं प्रसवे याम
 उर्वीरुक्यः । SRV. III. 33. 6.
 p. ii. 244.
- 2. 27:-एतामृचं यास्क एवं न्याचष्टे श्राश्ट- ं ग्रावाम ते कारो वचनानि याहि दूराद-

- नसा च रथेन च निनमाम ते पाययमा-नेव योषा पुत्रं मर्यायेव कन्या परिष्वज-नाय निनमा इति वा । SRV. III. 33. 10. p. ii. 246.
- 2. 28:--श्रिप स वाजी वेजनवानित्यादि नि-रुक्रमनुसंधेयम्। SRV. IV. 40. 4. p. ii. 458.
- 2. 28:-तथा च निस्क्रम् । क्रतुं दिधिकाः कर्म वा प्रज्ञां वा । SRV. I. 123. 8. p. i. 560.
- 3. 2:-शेष इत्यपत्यनाम शिष्यते प्रयत इति यास्तः। SRV. I. 93. 4. p. i. 418.
- 3. 2:-तथा च यास्कः । परिहर्तव्यं हि नोपसर्तव्यमरणस्य रेक्णोऽरणोऽपाणों भवति
 रेक्ण इति धननाम रिच्यते प्रयतः ।
 नित्यस्य रायः पतयः स्याम । न शेषो
 श्रग्ने श्रन्यजातमस्ति । शेष इत्यपत्यनाम
 शिष्यते प्रयतोऽचेतयमानस्य तत्प्रमत्तस्य
 भवति मा नः पथो विदूदुषः । SRV.
 VII. 4. 7. p. iii. 14.
- 3. 4:-दुहिता दुहिता दूरे हिता 1 SRV. I. 34. 5. p. i. 182.
- 3. 4:-एतमर्थं यास्कोऽप्याह । प्रशास्ति वोढा संतानकर्मणे दुहितः पुत्रभावम् । दुहिता दुहिता दुहिता दुहिता दुहिता दुहिता दुहिता दुहिता दोग्धेर्वा । नप्तारमुपागमहोहित्रं पौत्रमिति विद्वान्प्रजननयज्ञ-स्य रेतसो वाङ्गादङ्गात्संभूतस्य हृदया-दिधजातस्य मातिर प्रत्यृतस्य विधानं पूजयन्नित्यादिना। SRV.III. 31.1. p. ii. 226.
- 3. 5:-श्रयं मन्त्रो निरुक्ते स्पष्टं व्याख्यातः । श्रश्नातृकेव पुंसः पितृनेत्यभिमुखी संता-नक्रमेंग्रो पिग्रडदानाय न पतिं गतारोहि-

- णीव धनलाभाय दाचिगाजा । गर्तः सभास्थागुर्गृगाते: सत्यसंगरो भवति । तं तत्र याऽपुत्रा याऽपतिका सारोहति तां तत्राचेराझन्ति सा रिक्थं जभत इति SRV. I. 124. 7. p. i. 565.
- 3. 5:-रथोऽपि गर्त उच्यते । इति यास्कः । SRV. V. 62. 5. p. ii. 643.
- 6:-उक्निनिचनद्वयमिभेन्य यास्क श्राह ।
 न जामये भिगन्ये जामिरन्येऽस्यां जनयन्ति जामपत्यं जमतेनी स्याद्गतिकर्मगो
 निर्गमनप्राया भवति। SRV. I. 123.
 p. i. 558.
- 3. 6:-तथा च निरुक्तम्। न जामये भगिन्ये। जामिरन्येऽस्यां जनयन्ति जामपत्यं जमतेवां स्याद्गतिकर्मणो निर्गमनप्राया भवति।
 तान्व श्रात्मजः पुत्रो रिक्थं प्रारिचत्यादाचकारैनां गर्भनिधानीं सनितुर्हस्तप्राहस्य
 यदिह मातरोऽजनयन्त बह्निं पुत्रमविह्नं
 च स्त्रियमन्यतरः सन्तानकर्ता भवति
 पुमान्दायादोऽन्यतरोऽर्धयित्वा जामिः
 प्रदीयते परस्मै। SRV. III. 31. 2.
 p. ii. 227.
- 7:-तदुक्रं यास्केन । गन्धर्वाः पितरो देवा श्रमुरा रचांसीत्येके चत्वारो वर्णा निषादः पञ्चम इत्यौपमन्यवः । SRV. I. 89. 10. p. i. 399.
- 3. 8:-श्रत्र तद्ध वाच इत्यादि निरुक्तं द्रष्ट-व्यम् । SRV. X. 53. 4. p. iv. 158.
- 3. 8:-तथा च यास्कः । गन्धर्वाः पितरो देवा श्रमुरा रचांसीत्येके चत्वारो वर्गा निषादः पञ्चम इत्यौपमन्यवः । SRV. VIII. 32. 22. p. iii. 390.

- 3. 9:-श्रवनयोऽङ्गुलयो भवन्त्यवन्ति कर्मा-णीति यास्कः । SRV. I. 62. 10. p. i. 309.
- 3. 9:-श्रभीशवोऽभ्यश्नुवते कर्माणीति निरु-क्रम्। SRV. I. 38. 12. p. i. 206.
- 3. 9:-श्रत्र यास्कः । श्रवनयोऽङ्गुलयो भव-न्त्यवन्ति कर्माणि कच्याः प्रकाशयन्ति कर्माणि योक्त्राणि योजनानीति व्याख्या-तमभीशवोऽभ्यश्नुवते कर्माणि दश धुरो दश युक्ता वहन्नयः। धूर्धूवंतेर्वधकर्मण इय-मपीतरा धूरेतस्मादेव विहन्ति वहं धार-यतेर्वा । SRV. X. 94. 7. p. iv. 306.
- 3. 10:-श्रत्राभिभवामीत्यादि निर्द्धं द्रष्टव्यम्। SRV. X. 48. 7. p. iv. 146.
- 3. 11:-तदुक्रं यास्केन । दूरेऽपि सम्नान्तिक इव सन्दरयसे । SRV. I. 94. 7. p. i. 423.
- 3. 11:-श्रत्र निरुक्षम् । त्वया वयं सुवर्धायत्रा ब्रह्मणस्पते स्ट्रह्मणीयानि वसूनि मनुष्ये-भ्य श्राददीमहि याद्य नो दूरे तळितो याश्रान्तिकेऽरातयोऽदानकर्माणो वादान-प्रज्ञा वा जम्भय ता श्रनमसोऽप्र इति रूपनाम । SRV. II. 23. 9. p. ii. 66.
- 3. 11:-इन्द्रः शुष्णं जघान । SRV. I. 11. 7. p. i. 78.
- 12:-श्रस्य मन्त्रस्य यन्त्रिरुक्तं यत्र सुपर्णाः सुपतना श्रादित्यरसमय इत्यादिकं तदत्र द्रष्टव्यम् । SRV. I. 164. 21. p. i. 705.
- 3. 12:-पाकः पक्रव्यो भवति । SRV.

- I. 31. 14. p. i 163..
- 3. 12:-पाकः पक्तब्यो भवतीति यास्तः । SRV. I. 129. 1. p. i. 583.
- 3. 13:-सुहितं खेभ्यः खं पुनः खनतेरिति यास्कः । SRV. V. 30. 1. p. ii. 551.
- 3. 13:-तथापि हिकं जुकमित्यादीनि नवो-त्तराणि पदानीत्युक्षवान्यास्काचार्यः । SRV. X. 50. 5. p iv. 152.
- 3. 14:-तथा यास्क: । तनूत्यक् तनूत्यक्रा वनर्गू वनगामिनाविध्यमन्थनौ बाहू तस्क-राभ्यामुपिममीते । SRV. X. 4. 6. p. iv. 9.
- 3. 15:-तथा च यास्कः । क्रस्विद्धन्नौ भवथः को वां शयने विधवेव देवरं देवर. कस्मा-द्दितीयो वर उच्यते विधवा विधातृका भवति विधवनाद्वा विधावनाद्वेति चर्म-शिरा श्रिप वा धव इति मनुष्यनाम । SRV. X. 40. 2. p. iv. 121.
- 3. 15:-तद्वियोगाद्विधवा देवरो दिन्यतिकर्मा मर्यो मनुष्यो मरणधर्मा योषा यौतेरा- कुरुते सधस्थाने | SRV. X. 40. 2. p. iv. 121.
- 16:-चतुरोऽचान्धारयत इति तद्यथा कित-वाद्विभीयादेवमेव दुरुकाद्विभीयाच दुरु-क्ताय स्पृह्येत् । SRV. I. 41. 9. p. i. 217.
- 3. 17:-प्रियमेधः प्रिया अस्य मेधा इति यास्क:। SRV. I. 139. 9. p. i. 623.
- 3. 17:-प्रस्कर्गवः कर्ग्वस्य पुत्रः कर्ग्वप्रभवः। SRV. I. 44. 6. p. i. 225.
- 3. 17:-धिकरा अङ्गाराः । SRV. I. 1.6.

- p. i. 27.
- 3. 17:-श्रक्तिरा श्रक्तारा इति यास्कः। SRV. I. 127. 2. p. i. 574.
- 3. 17:-श्रज्ञारेष्विङ्गराः । SRV. X. 67. 2. p. iv. 206.
- 3. 17:-येऽज्ञारा श्रासंस्तेऽङ्गिरसोऽभवन् । इति ब्राह्मणम्।श्रत्र निरुक्तं च द्रष्टव्यम्। SRV. X. 62. 5. p. iv. 186.
- 3. 17:-श्रित्रिनं त्रय इति निरुक्तम्। SRV. I. 139. 9 p. i. 623.
- 3. 17:-प्रियमेघः प्रिया श्रस्य मेघा यथैते-षामृषीणामेवं प्रस्कण्वस्य श्रुख ह्वानम् । प्रस्कण्वः कण्वस्य पुत्रः कण्वप्रभवो यथा प्राप्रमिति । विरूपो नानारूपो महिन्नतो महान्नत इति च । SRV. I. 45. 3. p. i. 229.
- 3. 20:-स च प्रिपेत्वेडभीक इत्यासन्नस्येति यास्केनोक्रत्वादासन्नवचन: । SRV. I. 126. 3. p. i. 571.
- 3. 20:-प्रिपत्वे प्राप्तेऽभीकेऽभ्यके । इति यास्कः । SRV. I. 104. 1. p. i. 457.
- 3. 20:- दभ्रमभैकमित्यल्पस्य । SRV. I, 31. 6. p. i. 160.
- 20:-दभ्रमर्भकमित्यल्पस्येति दभ्रं दभ्नो-तेरिति यास्कः । SRV. I. 127. 7. p. i. 573.
- 3. 20:-तथा च यास्कः। तिरः सत इति प्राप्तस्य तिरस्तीर्थं भवति सतः संहतं भवति । SRV. VI. 75. 9. p. ii. 890.
- 3. 20:-यदाह यास्कः । तिरः सत इति प्राप्तस्य । SRV. VII. 104. 21.

- p. iii. 220.
- 3. 20:-सत इति प्राप्तस्य । इति यास्कः । SRV. I. 61. 7. p. i. 299.
- 3. 20:-तिरः सत इति प्राप्तस्येति निरुक्तम् । SRV. V. 75. 2. p. ii. 661.
- 3. 20:-तथा च यास्कः। त्वो नेम इत्य-र्धस्य। SRV. I. 72. 4. p. i. 340.
- 3. 20:-अत्र यास्कस्त्वो नेम इत्यर्धस्येत्यु-क्त्वैतद्वोदाजहार । SRV. I. 147. 2. p. i. 648.
- 3. 20:-त्वो नेम इत्यर्धस्येति निरुक्तम्। SRV. V. 61. 8. p. ii. 639.
- 3. 20:-उक्नं च । त्वो नेम इत्यर्धस्य । SRV. VI. 33. 5. p. ii. 777.
- 3. 20:-ऋचाः स्तृभिः । SRV. I. 24. 10. p. i. 132.
- 3. 20-ऋचाः स्तृभिरिति नचन्नाणाम्। इति निस्कृत्वात् । SRV. I. 166. 11. p. i. 728.
- 20-नचत्राणि नचतेर्गतिकर्मणो नेमानि चत्राणीति च ब्राह्मणम् । SRV. I. 50.
 p. i. 248.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । त्रारभामहे त्वा जीर्गा इव द्राडम् । SRV. VIII. 45. 20. p. iii. 432.
- 3. 21:-मेना म्ना इति स्त्रीयामिति निरुक्तम्। SRV. 1. 161. 4. p. i. 679.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीखामिति निरुक्तम्। SRV. IV. 34. 7. p. ii. 445.
- 3. 21:-मेना म्ना इति स्नीगाम्। इति यास्कः। SRV. V. 43. 6. p. ii. 588.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । मेना मा इति स्त्रीणां मेना मानयन्त्येना इति । SR.V.

- 1. 62. 7. p. i. 308.
- 3. 21:-मेना झा इति स्त्रीणां मेना मानय-न्त्येना झा गच्छन्त्येनाः । SRV. I. 15. 3. p. i. 93.
- 3. 21:-मेना मानयन्त्येना इति । SRV. I. 51. 13. p. i. 260.
- 3. 21:-शेपो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति यास्क: । SRV. IX. 113. 4. p. iii. 829.
- 3. 21:-शेपो वैतस इति पुंस्प्रजननस्येति निस्क्रम् । SRV. X. 95. 4. p. iv. 310.
- 3. 21:--सिपक्कु सचत इति सेवमानस्य । SRV. I. 18. 2. p. i. 104.
- 3. 21:-सिषक्क सचत इति सेवमानस्य । SRV. I. 38. 8. p. i. 205.
- 3. 21:-तदाह यास्क: । सचस्वा नः स्वस्तथे सेवस्व नः स्वस्तथे । SRV. VIII. 5. 2. p. iii. 255.
- 3. 21:-स्वस्तीत्यविनाशनाम । SRV. I. 35. 1. p. i. 186; I. 89. 6. p. i. 397.
- 3. 21:-तथा च यास्कः । स्वस्तीत्वविनाश-नामास्तिरभिपूजितः स्वस्तीति । SRV. VII. 1. 1. p. iii. 6.
- 3. 21:-भ्यसते रेजत इति भयवेपनयोः । SRV. I. 31. 3. p. i. 159.
- 3. 21:-भ्यसते रेजत इति भयवेपनयोरिति यास्कः। SRV. I. 87. 3. p. i. 390.
- 3. 21:-भ्यस भयवेषनयोशिति नैस्क्राः । SRV. II. 12. 1. p. ii. 32.
- 3. 22:-अत्र कतरा पूर्वी कतरापरैनयो-

- रित्यादि निरक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. I. 185. I. p. i. 772.
- 4. 2:-तथा च यास्कः । मेथतिराक्रोशकर्मा । श्रपापकं जधान कमहं जातु कोऽस्मद्गीतः पत्नायते । SRV. VIII. 45. 37. p. iii. 435.
- 4. 3:-अत्र वयो वेर्बहुवचनिमसाहि निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. X. 73. 11. p. iv. 229.
- 4. 3:-चन्न: ख्यातेवी चष्टेवेति निरुक्तम् । SRV. I. 164. 14. p. i. 701.
- 4. 3:-पूर्धि पूरय देहीति वा। SRV. I. 35. 12. p. i. 195.
- 4. 3:-पृष्ठं स्पृशतिरिति निरुक्तम्। SRV. I. 164. 1. p. i. 696.
- 4. 4:-श्रत्र यदिनद्ग चित्रं चायनीयं मंहनीयं धनमस्तीत्यादि निस्कं द्रष्टन्यम्। SRV. V. 39. 1. p. ii. 573.
- 4. 4:-यदाह यास्क: । यदिन्द्र चित्रं चाय-नीयं मंहनीयं धनमस्ति । यन्म इह ना-स्तीति वा त्रीणि मध्यमानि पदानि । SRV. VIII. 4.21. p. iii. 254.
- 4. 4:-म्रद्भिवन्नदिशादणात्यनेनापि वात्तेः स्यादिति निरुक्तम् । SRV. I. 129. 10. p. i. 588.
- 4. 4:-दमूना दममना वा दानमना वा दानमना वेति निरुक्तवचनम् । SRV. I. 123. 3. p. i. 558.
- 4. 4:-तथा च यास्कः। दम्मूना दममना वा. दानमना वा दान्तमना वा। SRV. VI. 71. 4. p. ii. 883.
- 4. 4:-यास्कस्त्वाह । दमूना दममना वा

- दानमना वा दान्तमना वापि वा दम इति गृहनाम तन्मना: स्यात् । SRV. I. 60. 4. p. i. 295.
- 4. 4:-दमूना दममना वा दानमना वा दानमना वा दानतमना वापि वा दम इति गृहनाम तन्मनाः स्यादिति यास्केनोक्रत्वादिति । SRV. IV. 11. 5. p. ii. 381.
- 4. 5:-म्रातिथिरभ्यतितो गृहान्भवतीत्यादि निरुक्तम् । SRV. V. 4. 5. p. ii. 507.
- 4. 5:-तथाह यास्कः । श्रातिथिरभ्यतितो गृहान्भवत्यभ्येति तिथिषु परकुलानीति वा परगृहागीति वा । SRV. V. 18. 1. p. ii. 534.
- 4. 5:-दुरोण इति गृहनाम दुरवा भवन्ति । इति यास्कः । SRV. III. 25. 5. p. ii. 200.
- 4. 5:-तथा च यास्क: । मूषो मूषिका इत्यथों मूषिकाः पुनर्मुष्णातेर्मूषोऽप्ये-तस्मादेव । SRV. I. 105. 8. p. i. 464.
- 4. 6:-श्रत्र निरुक्तम् । संतपन्ति मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः कृपपर्शवो मृषिका इवास्तातानि स्त्राणि व्यदान्ति । स्वाङ्गा-भिधानं वा स्यात्। शिश्वानि व्यदन्तीति । SRV. I. 105. 8. p. i. 464.
- 4. 6:-तथा च यास्कः। संतपिनत मामभितः सपत्न्य इवेमाः पर्शवः कूपपर्शवो सूषिका इवास्नातानि सूत्राणि व्यद्नित स्वाङ्गा-भिधानं वा स्याच्छिशानि व्यद्निति संतपिनत माध्यः कामाः। SRV. X. 33. 3. p. iv. 99.
- 4. 6:-एकतो द्वितस्त्रित इति त्रयो बभूवु:।

- इति यास्केनोक्सम् । SRV. X.1.3. p. iv. 2.
- 7:-इपिरशब्दो यास्केनैवं निरुक्त: । ईष-ऐपन वैषयोन वा । SRV. I. 128.
 p. i. 581.
- 4. 7:-जठरमुदरं भवति जग्धमस्मिनिध्रयत इति यास्कः । SRV. I. 112. 17. p. i. 492.
- 4. 8:-उक्कमर्थं यास्को ब्रवीति । मरुत्वानिन्द्रे

 मरुद्धिस्तद्वान् वृषभो विषितापां रणायरमणीयाय संग्रामाय पिब सोममनुष्वधमन्वश्नं मदाय मदनीयाय सत्रायासिञ्च
 स्वजठरे मधुन ऊर्मिम् । मधु सोममित्यौपामिकं माद्यतेरिद्मपीतरन्मध्वेतस्मादेव। त्वं राजासि पूर्वेष्वप्यहःसु सुतानाम्।
 SRV. III. 47. 1. p. ii. 284.
- 4. 10:-तितउ परिपवनं भवति ततवद्वा तुत्रवद्वा तिलमात्रतुन्नमिति वा सङ्कमिव तितउनेत्यादि निस्क्रमनुसंघेयम्। SRV. X. 71. 2. p. iv. 220.
- 4. 11:-अत्र निरुक्तम् । तत्सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्ये यत्कर्मणां क्रियमाणानां
 विततं संहियते यदासावयुक्त हरणानादित्यरश्मीन्हरितोऽश्वानिति वाथ रात्री
 वासस्तनुते सिमस्मै वासरमहरवयुवती
 सर्वस्मात् । SRV. I. 115. 4. p. i.
 511.
- 4. 12:-इन्द्रेश हि संदरयसे संगच्छमानोऽ विभ्युषा गर्शेन मन्दू मदिप्सू युवां स्थो- ऽिप वा मन्दुना तेनेति स्थात्समानवर्चसे- त्येतेन न्याख्यातम्। SRV. I. 6. 7. p. i. 52.
- 4. 13:-श्रयं मन्त्रो यास्केनैवं न्याख्यातः ।

- ईमान्ताः समीरितान्ताः पृथ्वन्ता वा सिलिकमध्यमाः संस्तमध्यमाः शीर्ष- मध्यमा वा हंसा इव श्रेणिशो यतन्ते हंसा हन्ते ... यदाशिषुर्यदा- पुर्दिक्यमज्ममजनिमाजिमश्वाः। SRV. I. 163, 10. p. i. 694.
- 4. 14 श्रित्सिन्नर्थे यास्कः । कायमानश्राय-मानः कामयमान इति वा । वनानि त्वं यन्मातॄरपोऽगम उपशाम्यन् । न तत्ते श्रम्भे प्रमृष्यते निवर्तनं दूरे यत्सन्निह भवसि जायमानः । SRV. III. 9.2. p. ii. 160.
- 4. 14:-तथा च यास्कः । श्रतुशायिनमिति वाशिनमिति । SIRV. VIII. 102. 11. p. iii. 596.
- 4. 15:-कन्या कमनीया भवति केयं नेतन्येति वा । इति यास्कः । SRV. I. 123. 10. p. i. 560.
- 4. 15:-श्राहननवन्तो वचनवन्तः । इति यास्कः। SRV. IX. 75. 5. p. iii. 723.
- 4. 16:-नोधा ऋषिभैवति नवनं दधातीति यास्कः। SRV. I. 61. 14. p. i. 302.
- 4. 16:-अत्र निरुक्षम् । उपादार्शे शुन्ध्युवः शुन्ध्युरादित्यो भवित शोधनात्तस्यैव वत्तो भासोऽध्यूळ्हमिद्मपीतरद्वच एतस्मादे-वाध्यूळ्हं काये । शकुनिरिप शुन्ध्युरुच्यते शोधनादेवोदकचरो भवित । आपोऽपि शुन्ध्युव उच्यन्ते शोधनादेव। नोधा ऋषि-भवित नवनं दधाति स यथा, स्तुत्या कामानाविष्कुरुत एवमुषा रूपाण्यावि-ष्कुरुते । अश्वसदद्वान्तं भवत्यश्वसादिनीति

- वान्नसानिनीति वा । ससतो बोधयन्ती शश्वत्तमागात्पुनरेयुषीयां स्वपतो बोध-यन्ती शाश्वतिकतमागात्पुनरागामिनी-नाम्। SSV. I. 124. 4. p. i. 563.
- 4. 17:-नृचिदिति निपातः पुरासानवयो-रिति यास्केनोक्कत्वात् । SRV. I. 136. 1. p. i. 612.
- 4. 18:-श्रत्र यास्कः । श्रादित्योऽप्यक्र्पार उच्यतेऽक्र्पारो भवति दूरपारः । SRV. X. 109. 1. p. iv. 364.
- 4. 18:-निश्यति श्वकं रचसो विनिच्चाय। इति यास्कः । SRV. V. 2. 9. p. ii. 502.
- 4. 18. रची रचितव्यमस्मादिति । SRV. I. 35. 10. p. i. 190.
- 4. 18:-रचो रचितन्यमस्मादिति यास्तः। SRV. I. 129. 11. p. i. 588.
- 4. 19:-तथा च यास्क:। युवं च्यवानं सनयं पुराणं यथा रथं पुन्युंवानं चरणाय ततचथुर्युवा प्रयोति कर्माणि तचितः करोतिकर्मा। SRV. X. 39. 4. p. iv. 117.
- 4. 19:-रजो रजतेज्योंती रज उच्यते। इति यास्केनोक्रत्वात्। SRV. VI. 62. 2. p. ii. 859.
- 4. 19:-उदकं रज उच्यत इति निरुक्तम् । SRV. I. 161. 1; 164. 14; II. 39. 7; pp. i. 676, 701; ii. 119.
- 4. 19:-बोका रजांस्युच्यन्ते । SRV. I. 33. 7; 35. 2; 50. 7; 90. 7; 110. 6; VI. 70. 5; X. 129. 1; pp. i. 176, 186, 250, 401, 482; ii. 879; iv. 423.

- 4. 19:-श्रस्गहनी रजसी उच्येते इति यास्केनोक्रत्वात्। SRV. I. 124. 5. p. i. 564.
- 4. 19:-रजो, रजतेज्यों ती रज उच्यते । उदकं रज उच्यते लोका रजांस्युच्यन्तेऽस्गहनी रजसी उच्येते । SRV. I. 19. 3. p. i. 107.
- 4. 19:-तथा च यास्कः । हरो हरतेज्योंति-हर उच्यते । SRV. X. 87. 25. p. iv. 278.
- 4. 19:-उम्लियेति गोनामोत्स्नाविगोऽस्यां भोगा इति यास्कः। SRV. III. 31. 11. p. ii. 231.
- 4. 19:-क्राणाः कुर्वाणा इति यास्कः । SRV. I. 134. 2. p. i. 605.
- 4. 19:-शिश्रं श्रथतोरित निर्वचनात्। SRV. X. 27. 19. p. iv. 79.
- 4. 19:-सत्यं वा यज्ञं वा। SRV. I. 2. 8. p. i. 33.
- 4. 19:-तथा च यास्कः । स उत्सहतां यो विषुणस्य जन्तोविषमस्य मा शिक्षदेवा श्रवहाचर्याः । शिक्षं अथतेः । श्रिपं गुर्श्वतं नः सत्यं वा यज्ञं वा । SRV. VII. 22. 5. p. iii. 50.
- 4. 21:-रपो रिप्रमिति पापनामनी भवत:। इति यास्कः। SRV.I. 157. 4; VIII. 67. 21. pp. i. 670; iii. 493.
- 21:-उक्नं च यास्केन । शमनं च रोगाणां यावनं च भयानाम् । SRV. I. 93.
 p. i. 419. शं योरित्येतत्पदृद्वयं यास्केनवं व्याख्यातं शमनम् । etc. S. on. I. 106. 5. p. i. 470.
- 4. 23:- उक्नं च यास्केन । इत्यदितेविंभृति-

- माचहे। SRV. I. 89. 10. p. i. 399.
- 4. 24:-श्रिप स्मैनं वस्त्रमिथिमिव वस्त्रमा-थिनमित्यादि निरुक्तमत्रानुसंधेयम् । SRV. IV. 38. 5. p. ii. 454.
- 4. 24:-भर इति संप्रामनाम भरतेर्वा हरतेर्वा इति यास्कः । SRV. I. 132. 1. p. i. 598.
- 4. 24:-तदुक्तं यास्केन। मन्दी मन्दतेः स्तुति-कर्मणः ISRV. I. 101. 1. p. i. 446.
- 4. 25:-श्रत्र ह गोः सममंसतादित्यरश्मयः स्वं नामापीच्यमपचितमपगतमिपिहित-मन्तिहितं वा | SRV. I. 84. 15. p. i. 379.
- 4. 25:-बृहस्पते यञ्चातयसि देवपीयुमिति निस्क्रम्। SRV. I. 190.5. p. i. 788.
- 4. 25:-तथा च यास्कः। ऋधागिति पृथग्भाव-स्यानुप्रवचनं भवत्यथाप्यृङ्गोत्यथें दृश्यते । SRV. IX.64. 30. p. iii. 683.
- 4. 25:-तथा च यास्कः । श्रस्येति चोदात्तं प्रथमादेशेऽनुदात्तमन्वादेशे तीवार्थतरमु-दात्तमल्पीयोऽर्थतरमनुदात्तम् । SRV. VII. 34. 4. p. iii. 78.
- 4. 25:-श्रजारवेति पूष्णमाहेति यास्कः। SRV. I. 138. 4. p. i. 618.
- 4. 26:- चृषमं कामानां वर्षितारं पतिं सोमस्य पातारं यज्ञमानानां पालियतारं वा। पाता वा पालियता वा। SRV. I. 9. 4. p. i. 65.
- 4. 27:-श्रयमि मन्त्रो यास्केन सप्त युक्तन्ति स्थमेकचक्रमेकचारिणमित्यादिना ब्या-ख्यातः। SRV. I. 164. 2. p. i. 697.
- 4. 27:- चक्रं चकतेर्वा चरतेर्वा कामतेर्वेति निरु-

- क्रम्। SRV. X. 101. 7. p. iv. 336.
- 4. 27:-द्वादश प्रधयश्रकमेकमिति मासानां मासा मानादित्यादि निरुक्तम् । SRV. I. 164. 48. p. i. 718.
- 5. 1:-नरा मनुष्या नृत्यन्ति कमेरिकाति यास्क:। SRV. I. 149. 2. p. i. 652.
- 5. 1:-श्रत्र यास्कः । श्रा सिञ्चतामत्रैर्भदनी-यमन्धोऽमत्रं पात्रममा श्रस्मिन्नद्गित । SRV. II. 14. 1. p. ii. 41.
- 1:-तमोऽप्यन्ध उच्यते नास्मिन्ध्यानं भवति । इति यास्कः । SRV. I. 62.
 p. i. 307.
- 5. 2:-तथा च यास्कः । श्रसज्यमाने इति वा ग्युद्स्यन्त्याविति वा बहुधारे उद्क-वत्यो। SRV. VI. 70. 2. p. ii. 880.
- 5. 2:-वनुष्यतिर्हन्तिकमीनवगतसंस्कारो भव-ति । इति यास्कः । SRV. I. 73. 9. p. i. 347.
- 5. 2:-तथा च यास्कः । वनुष्यतिर्द्दंन्तिकर्मा-नवगतसंस्कारो भवति । SRV. I. 121. 10. p. i. 547.
- 5. 2:-नदनस्य मा रुधतः काम श्रागम-दिति निरुक्तम्। SRV. I. 179. 4. p. i. 758.
- 5. 3:-तथा च यास्कः। स पतित्र चेत्वरं स्थावरं जङ्गमं च यत्तित्वप्रमग्निरकरोजा-तवेदाः। SRV. X. 88. 4. p. iv. 279.
- 5. 3:-श्रत्र यास्कः । स्वप्तमेतन्मध्यमं ज्यो-तिरनित्यदर्शनम् । SRV. VIII. 72. 4. p. iii. 509.
- 5. 3:-द्वितीयपादमेवं यास्को ब्याचल्यो । द्विता च सत्ता स्वधया च शंभुः । द्वैधं सत्ता मध्यमे च स्थान उत्तमे च शंभुः सुखभुः। SRV.

- III. 17. 5. p. ii. 184.
- 5. 4:-श्रत्र निरुद्धम् । वराहो मेघो भवति । वराहारः। वरमाहारमाहार्षीरिति च ब्राह्मण-मिति । SRV. I. 61. 7. p. i. 299.
- 5. 4:-अत्र निरुक्तम् । अथाप्येते माध्यमका देवगणा वराहव उच्यन्ते पश्यन्हिरण्य-चकान् । SRV. I. 88. 5. p. i. 394.
- 5. 4:-स्वसराज्यहानि भवन्ति स्वयंसारीज्यपि वा स्वरादित्यो भवति स एतानि सारयति । उस्रा इव स्वसराजीत्यपूर निगमो भवति । SRV. I. 3. 9. p. i. 39.
- 5. 4:-श्रत्र यास्कः । स्वसराण्यहानि स्वयं-सारीण्यपि वा स्वरादित्यो भवति स एनानि सारयति । SRV. VIII. 88. 1. p. iii. 543.
- 5. 4:-शर्या इषवः शरमय्य इति यास्कः। SRV. I. 148. 4. p. i. 651.
- 5. 4:-श्रकी देवो भवति यदेनमर्चन्त्यकी मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्त्यकीमृत्रं भव- त्यर्चति भूतान्यकी वृत्तो भवति स वृतः कडुकिसा। SRV. I. 10. 1. p.i. 68.
- 5. 4:- अर्को मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । SRV. I. 7. 1. p. i. 55.
- 5. 4:- श्रकों मन्त्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । इति यास्कः । SRV. I. 62. 1; VI. 73. 3. pp. i. 304; ii. 886.
- 5. 5:-गायन्ति त्वा गायत्रिणः प्राचैन्ति तेऽ-कंमिक्णो ब्राह्मणास्त्वा शतकत उद्येमिरे वंशमिव । वंशो वनशयो भवति वनना-च्छ्रयत इति वा । SRV. I. 10. 1. p. i. 68.
- 5. 5:-पवी रथनेमिभैवति यद्विपुनाति भूमि-मिति निस्क्रम् । SRV. I. 138. 3.

- p. i. 620.
- 5. 5:-पवी रथनेमिर्भवतीति यास्कः ISRV. I. 88. 2. p. i. 393.
- 5. 5:-पवी• रथनेमिभेवति । इति यास्कवच-नात् । SRV. V. 62. 2. p. ii. 642.
- 5. 5:-धन्वान्तरित्तं धन्वन्त्यस्मादाप इति यास्कः।SRV. I. 95. 10. p. i. 431.
- 5. 5:-सिनमन्नं भवति सिनाति भूतानीति यास्कः। SRV.I.61.4.p.i.297.
- 5. 4:-सचा सहेत्युक्रम् । SRV. I. 7. 2. p. i. 55.
- 5. 5:-सचा सहेत्यर्थ इति । SRV. I. 34. 11. p. i. 185.
- 5. 5:- खुम्नं धोततेर्पशो वाम्नं वा। SRV. I. 37. 4; 48. 16; 127. 9; VIII. 103. 9; IX. 61. 29; 98. 1; X. 115. 7. pp. I. 200, 246, 578; iii. 600, 670, 792; IV. 385.
- 5. 5:-तथा च यास्कः। खुम्नं खोततेर्यशो वान्नं वा। अस्मे खुम्नमधिरतं च धेहि। अस्मासु खुम्नं च रतं च धेहि। SRV. VII. 25. 3. p. iii. 57.
- 5. 7:-श्रत्र निरुक्तम् । बहुदाश्वांस्त्वामेवाभि-ह्वयाम्यरिरमित्र ऋच्छतेः । ईश्वरोऽप्यरि-रेतस्मादेव । यदन्यदेवत्या श्रमावाहुतयो हूयन्त इत्येतद्दष्ट्वेवमवच्यत् तोदस्येव शरण् श्रा महस्य तुद्स्येव शरणेऽधि महतः । SRV. I. 150. 1. p. i. 653.
- 5: 8:-अत्र निरुक्तम् । शिरोपिविष्टो विष्णुरिति विष्णोर्द्वे नामनी भवतः । कुल्सितार्थीयं पूर्वं भवतीत्यौपमन्यवः । किं ते विष्णो प्रख्यातमेतद्भवत्यप्रख्यापनीयं यज्ञः प्रबृषे शेप इव निर्वेष्टितोऽस्मीत्यप्रतिपन्नरिंशः।

- श्रिप वा प्रशंसानामैवाभिष्रेतं स्यात्। SRV. VII. 100. 6. p. iii. 208.
- 5. 8:-किं ते विष्णो प्रख्यातमेतद्भवति प्रख्या-पनीयं यदुत प्रमूषे शिफिविष्टोऽस्मीति प्रतिपन्नरिक्तः । शिपयोऽत्र रश्मय उच्यन्ते तैराविष्टो भवति । मा वर्षो श्रस्मद्ग गृह एतत्। वर्ष इति रूपनाम वृणोतीति सतः । यदन्यरूपः समिथे संप्रामे भवसि संयतरिकाः । SRV. VII. 100. 6. p. iii. 208.
- 5. 9:-श्रत्र निरुक्षम् । पृथुत्रयाः पृथुजवः । पृथुत्रया श्रमिनादायुर्दस्योः । प्रामापय- दायुर्दस्योः । SRV. III. 49. 2. p. ii. 288.
- 5. 1().-दीधितयोऽङ्गुलयो भवन्ति धीयन्ते कर्मसु। श्ररणी प्रत्युत एने श्रप्तिः समर-खाज्ञायत इति वा। इस्तच्युती इस्त-प्रस्युत्याजनयन्त प्रशस्तं दृरेदर्शनं गृह-पतिमतनवन्तम्। SRV. VII. 1. 1. p. iii. 1.
- 5. 11:-नैरुक्तप्रसिद्ध्या तु कालाभिमानीन्द्रः। त्रिंशद्परपत्तस्याहोरात्रासिंत्रशल्पूर्वपत्तस्य च सन्ति। तानेकरूपमनुभवतीति। एत-स्ववंमेकेन प्रतिधानेनापिवत्। इत्यादि निरुक्ते तद्याख्याने च स्पष्टमुक्तम्। तदत्र द्रष्टन्यम्। SRV. VIII. 77. 4. p. iii. 523.
- 5. 11:-श्राङ्गूषः स्तोम श्राघोषः । इति यास्कः। SRV. I. 61. 2; 62. 1. pp. i. 297, 304.
- 5. 11:-तथा च यास्कः । श्रष्टतगमनकर्म-विश्वन्द्रोऽप्यश्चिगुरुव्यते । SRV.I. 61. 1. p. i. 296.

- 5. 11:-श्रत्र यास्कः । श्राङ्गूषः स्तोम श्रा-घोषः । श्रनेन स्तोमेन वयमिन्द्रवन्तः । SRV. I. 105. 19. p. i. 468.
- 5. 12:-तदुक्तं यास्केन । तृपलप्रभर्मा चिप्र-प्रहारीति । SRV. IX. 97. 8. μ. iii. 778.
- 5. 12:-तथा च यास्कः। श्रापातितमन्युस्तृप्रप्रहारी चिप्रप्रहारी सोमो वेन्द्रो वा धुनिधूनोतेः शिमीति कर्मनाम शमयतेवी
 शक्कोतेवी । ऋजीपी सोमो यस्सोमस्य पवमानस्यातिरिच्यते तहजीषमपाजितं भवित
 तेनजीपी सोमोऽथाप्येन्द्रो निगमो भवत्यृजीषी वज्रीति । सोमः सर्वाययतसानि
 वनानि नार्वागिन्दं प्रतिमानानि दभ्नुवन्ति
 यैरेनं प्रतिममते ननं तानि दभ्नुवन्ति ।
 SRV. X. 89. 5. p. iv. 284.
- 5. 13:-- उर्वम्यश्तुत ऊरुभ्यामश्तुत इति यास्कः। SRV. IV. 2. 18. p. ii. 353.
- 5. 13:-तथा च यास्कः । श्रप्स इति रूप-नाम। SRV. VII. 4. 6. p. iii. 14.
- 5. 15:-गध्यं गृह्णतेरिति यास्कः । SRV. I. 126. 6. p. i. 572
- 5. 15:-ऋज्ञा वाजं न गध्यं युयूषिन्नित्यिप निगमो भवतीति निस्क्रम्। SRV. IV. 16. 11. p. ii. 391.
- 5. 15:-गध्यतिर्मिश्रीभावकर्मेति यास्कः । SRV. I. 126. 6; V. 38. 4. pp. i. 572, ii. 454.
- 5. 15:-तथा च यास्क. । य श्रारितः कर्मीण कर्मीण स्थिरः प्रत्यृतः स्तोमान् । SRV. VIII. 33. 5. p. iii 392. Cf. also. I. 101. 4. p. i. 447.
- 5. 16:-वीळयतिश्च बीळयतिश्च सस्तम्भकर्मा-

- णाविति यास्कः। SRV. II. 24. 3. p. ii. 70.
- 5. 16:-श्रत्र निरुक्षम्। निष्वपी स्त्रीकामो भवति विनिर्गतसपः । सपः सपतेः स्पृशतिकर्मणः। मा नो मघेव निष्वपी परादाः स यथा धनानि विभजति मा नस्त्वं तथा परादाः। SRV. I. 104. 5. p. i. 459.
- 5. 16:-सपतिः स्प्रशतिकर्मेति नैस्काः । SRV. IX. 97. 37. p. iii. 786.
- 5. 16:-ब्रन्दी ब्रन्दतेमृद्भावकर्मणः। निवृण्चि यच्छ्वसनस्य मूर्धनि शब्दकारिणः शुष्ण-स्यादित्यस्य च शोषियत् रोक्त्यमाणो वना-नीति वा धनानीति वा। SRV. 1. 54. 5. p. i. 275.
- 5. 16:-तथा च यास्कः । तूर्णाशसुदकं भवति तूर्णमरनुते । SRV. VIII. 32. 4. p. iii. 387.
- 5. 17:-श्रत्र निरुक्षम्। जुम्पमहिच्छुत्रक भवति यत् जुभ्यते। कदा मत्तमनाराधयन्तं पादेन जुम्पिमवावस्फुरिष्यति । कदा नः श्रोष्यिति गिर इन्द्रोऽङ्ग । श्रङ्गोति चिप्रनाम । SRV. I. 84. 8. p. i. 376.
- 5. 17:-किंच निचुम्पुयाः। निचान्तपृयाः। इति यास्कः। SRV. VIII. 93. 22. p. iii. 563.
- 5. 19:-पदिशित पदं व्याचत्ताणेन यास्केन तदुदाहरणमयं मन्त्रो व्याख्यातः। सुगुर्भ-वित ततनाचेति । SRV. I. 125.2. p. i. 568.
- 5. 20:-श्रत्र निरुक्तम् । वृकश्चन्द्रमा भवति विवृत्तज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा विकृतज्योतिष्को वा । श्रह्मा श्रारोचनो

- मासकुन्मासानां चार्धमासानां च कर्ता भवति चन्द्रमा वृकः पथायन्तं दृदशं नचन्न-गणमभिजिहीते निचाय्य येन येन योच्य-माणो अविति चन्द्रमास्तच्छवित्वव पृष्ट-रोगी। SRV. I. 105.18. p.i. 468.
- 5. 21:-तथा च यास्कः । श्रादित्योऽपि वृक उच्यते यदावृङ्के । श्राह्मयदुषा श्रश्चिना-वादित्येनाभिप्रस्ता तामश्चिनौ प्रमुसुचतु-रित्याख्यानम् । SRV. I. 117. 16. p. i. 528.
- 5. 22:-श्रत्र निरुक्तम्। जोषवाकमित्यविज्ञात-नामधेयं जोषयितच्य भवति। य इन्द्राभ्री सुतेषु वां सोमेषु स्तौति तेष्वृतस्य वर्ध-यितारौ न तस्याश्रीथ:। योऽयं जोषवाकं वदति विजञ्जपः प्रार्जितहोषिग्रौ देवौ न तस्याश्रीथ:। SRV. VI. 59. 4. p. ii. 849.
- 5. 22:-श्रत्र यास्कः । कृत्तिः कृन्ततेर्यशो वाश्चं या महीव कृत्तिः शरणा त इन्द्र सुमहत्त इन्द्र शरणमन्तरिचे कृत्तिरिवेति। SRV. VIII. 90. 6. p. iii. 549.
- 5. 22:-तथा च यास्क: । श्वज्ञी कितवो भवति स्वं हन्ति । SRV. VIII. 45. 38. p. iii. 435.
- 5. 23:-श्रत्र मा नः सर्वस्य दुर्धियः । इत्यादि निरुकं दृष्टन्यम्। SRV. VIII. 75. 9. p. iii. 519.
- 5. 23:-उरुष्यती रचाकमी । SRV. I. 58. 8; 91. 15; 119. 6; 158. 4; VIII. 71. 7; X. 176. 4; pp. i. 290, 406, 537, 672; iii. 506; iv. 501.
- 5. 24:-इविषापां जरियता पिपर्ति पपुार-

- रिति पृश्वातिनिगमौ वा प्रीश्वातिनिगमौ वा पिता कृतस्य कर्मश्रश्चायितादित्यः । SRV. I. 46. 4. p. i. 232.
- 24:-तथा च यास्कः। शम्ब, इति वज्रनाम शमयतेर्वा शातयतेर्वा । N. X. 42. 7. p. iv. 127.
- 5. 25:-तथा च यास्कः । पृथक् प्रायन् पृथक् प्रथतेः प्रथमा देवहूतयो ये देवानाह्वयन्ताकुर्वेत श्रवणायानि यशांसि दुरनुकराण्यन्येर्येऽशक्नुवन्याज्ञ्यां नावमारोळ्हुमथ ये नाशकुवन्यज्ञियां नावमारोळ्हुमीमैंव ते न्यविशन्त ऋणेनेव
 ते न्यविशन्तास्मिन्नेव लोक इति वा ।
 SRV. X. 45. 6. p. iv. 132.
- अत्र त्वमम्ने बुभिरहोभिरित्यादि निरुक्त मनुसंघेयम्। SRV. II. 1. 1. p. ii. 1.
- 1:-श्राशु इति च शु इति च निप्रनामनी भवत इति निस्क्रम् । SRV. IV. 58.
 p. ii. 493.
- 6. 1:-- 新紀**년ਇ:** | **東宿 यास्क:** | SRV. III. 30. 5. p. ii. 219.
- 6. 1:-रोधः कूलं निरुणद्धि स्रोतः। SRV. I. 38. 11. p. i. 206.
- 6 1:-तथा च यास्कः। श्रहस्तमिनद्र कृत्वा संपिषिढ पार्रकण्नं मेचम्। SRV. III. 30. 8. p. ii. 220.
- 6. 2:-एतामृचं यास्क एवं व्याख्यत् । श्रला-तृखो वल इन्द्र वजो गोः। श्रलातृखोऽल-मातर्दनो मेघो वलो वृखोतेर्वजो व्रजत्यन्त-रिचे गोरेतस्या माध्यमिकाया वाचः पुरा इननाद्रयमानो व्यारः। सुगान्पथो श्रक्र-खोक्षिरजे गाः। सुगमान्पथोऽकरोन्विर्गमनाय गवाम् । प्रावन्वाखीः पुरुद्दृतं धमन्तीः ।

- श्रापो वा वहनाद्वाचो वा वदनाद्बहुभिरा-हूतमुद्दं भवति । धमतिर्गतिकर्मा । SRV. III. 30. 10. p. ii. 221.
- 6. 2:-धमित्रगितिकर्मिति । .SRV I. 33. 9; 51 5; iv. 50. 4. pp. i. 117, 255; ii. 475.
- 6. 3:- उक्तमर्थं यास्कोऽब्रवीत् । उद्धर रचः सहमूलिमिन्द्र । मूलं मोचनाद्वा मोपणाद्वा मोहनाद्वा । वृश्च मध्यं प्रति श्वणीह्यप्रम् । श्रप्रमागतं भवति । श्रा कियतो देशात्स- लल्कं सँल्लुड्धं भवति पापकिमिति नेस्क्राः सरस्कं वा स्थात्सर्तरभ्यस्तात् । तपुपिस्त- पतेहें तिईन्तेः । SIIV. III. 30. 17. p. ii. 224.
- (i. 3:-तथा च यास्क:। श्रस्क्रघोयुरक्रध्वायुः। क्रिध्विति हस्वनाम निक्रत्तं भवित । SI&V. VI. 67. 11. p. ii. 874.
- 6. 4:-तथा च यास्कः । बृबदुक्थो महदुक्थो वक्तव्यमस्मा उक्थम् । SRV. VIII. 32. 10. p. iii. 388.
- 6. 4:-ऋदृद्रो मृदृद्र इति यास्कः। SRV. II. 33. 5. p. ii. 98:
- 6. 4:-भाऋजीक: प्रसिद्धभा: । SRV. I. 44. 3. p. i. 224.
- 6. 4:-रुजाना नद्यो भवन्ति रुजन्ति कूलानि । SRV. I. 32. 6. p. i. 168.
- 6. 4:-जूर्गिर्जवतेर्वा। इति यास्केनोक्तत्वात्। SRV. VI. 63. 4. p. ii. 863.
- 6. 4:-जूर्णिर्जवतेर्वा द्रवतेर्वा दूनोतेर्वेति यास्कः। SRV. I. 129. 8. p. i. 587.
- (८. ५:-श्रत्र निरुक्तम् । उपलिशिच्याित्युपलेषु प्रिचयात्युपलप्रचेपियी वा । कारुरह-मस्मि कर्ता स्तोमानां ततो भिषकृ तत

- इति संताननाम पितुर्वा पुत्रस्य वा। उपलप्तिचा सक्तुकारिका नना नमते-माता वा दुहिता वा। नानाधियो नाना-कर्माचो वसूयवो वसुकामा श्रन्वास्थिताः स्मो गाव इव लोकम्। SRV. IX. 113. 3. p. iii. 829.
- 6. 6:-म्ब्रभ्यर्थयज्वाभ्यर्थयन्यजित। इति यास्कः। SRV. VI. 50. 5. p. ii. 829.
- 6. 6:-तदुक्तं यास्केन। चोणस्य च्चयणस्य। SRV. I. 117. 8. p. i. 525.
- 6. 7:-पाथोऽन्तरित्तं पथा न्याख्यातम्। SRV. I. 113. 8;154. 5. pp.i. 499,663.
- 6. 7:-तथा च यास्कः। सवीमिन प्रसवे। SRV. IV. 72. 2. p. ii. 882.
- 6. 7:-तथाह यास्कः। सप्रथाः सर्वतः पृथुः। SRV. V. 13. 4; VI. 68. 9 pp. ii. 529, 876.
- 6. 8:—तथा च यास्कः । समाश्रिताः सूर्य-मुपतिष्ठन्ते । श्राप वोपमार्थे स्यात् । सूर्य-मिवेन्द्रमुपतिष्ठन्त इति सर्वाणीन्द्रस्य धनानि विभन्त्यमाणाः । स यथा धनानि विभजति जाते च जनिष्यमाणे च तं वयं भागमनुष्यायाम । SRV. VIII. 99. 3. p. iii. 585.
- 6. 8:-जीगतिंगिंगतिकमी वा। इति यास्कः। SRV. VI. 65. 1. p. ii. 867.
- 6. 8:-जिगर्तिगृङ्घातिकर्मेति द्युक्तम्। SRV. X. 29. 1. p. iv. 85.
- 6. 8:-मूरा श्रमूरेत्यत्र यास्क एवं न्याचल्यौ। मृढा वयं स्मोऽमूढस्त्वमसि। SRV. I. 68. 8. p. i. 329.
- 6. 8:-शशमानः शंसमान इति यास्कः। SRV. J. 141. 10; III. 18. 4; IV. 31. 8.

- pp. i. 633; ii. 185, 435.
- 6. 8:-देवान्प्रत्यक्तया कृपेति यास्कः। SRV. I. 127. 1. p. i. 573.
- 6. 9:-ग्रत्र निरुत्तम्। ग्रश्नोषं हि बहुदानृतरौ वां विजामातुरसुसमाप्ताजामातुः। विजामातेति शश्वदान्तियाजाः क्रीतापितमा- चन्नतेऽसुसमाप्त इव वरोऽभिप्रेतो जामाता जा श्रपत्यं तिन्नमीता। उत वा घा स्याखादिप च स्याखात् स्याख श्रासन्नः संयोगेनेति नेदानाः। स्याह्वाजानावपत्तीति वा। खाजा खाजतेः स्यं शूर्पं स्यतेः। शूर्पमशनपवनं श्र्यातेः शङ्गानेतेवा। श्रय सोमस्य प्रदानेन युवाभ्या- मिन्द्राभी स्तोमं जनयामि नन्यं नवतरम्। SRV. I. 109. 2. p. i. 477.
- 6. 10:-कत्तीवान् कत्त्यावान् । SRV. I. 51. 13. p. i. 260.
- 6 10:-सोमानं सोतारं प्रकाशनवन्तं कुरु ब्रह्मणस्पते कचीवन्तमिव य श्रोशिजः । कचीवान्कच्यावानौशिज उशिजः पुत्र उशिग्वष्टेः कान्तिकर्मणोऽपि त्वयं मनुष्य-कच प्वाभिप्रेतः स्यानं सोमानं सोतारं मा प्रकाशनवन्तं कुरु ब्रह्मणस्पते । SRV. I. 18. 1. p. i. 103.
- 6. 11:-तथा च यास्क: । किमीदिने किमि-दानीमिति चरते किमिदं किमिदमिति वा । SRV. X. 87.24. p. iv. 277.
- 6. 12:-तथा च यास्कः प्रसितिः प्रसयनात्त-न्तुर्चा जालं वा । SRV. X. 87. 15. p. iv. 275.
- 6. 12:-श्रत्र निरुक्तम् । कुरूव पाजः । पाजः पालनात् । प्रसितिमिव पृथ्वीम् । प्रसितिः प्रसहनात्तन्तुर्वा जालं वा । याहि राजे-

- वामात्यवानभ्यमनवान्त्स्ववान्वेरावता ग-योन गतभयेन हस्तिनेति वा । तृष्व्यानु प्रसित्या द्र्यानः । तृष्वीति चिप्रनाम तरतेवां त्वरतेवां । श्रस्तासि विध्य रच-सस्तिपष्ठैस्तप्ततमैस्तिपष्ठतमेरिति वा । SRV. VI. 4. 1. p. ii. 359.
- 6. 12: -तथा च यास्कः । श्रृष्टीति चिप्रना-माशु श्रष्टीति । SRV. I. 67. 2; IV. 68. 2. pp. i. 326.; ii. 874.
- 6. 13:-उक्तं च भगवता यास्केन । सत्या-वेव नासत्यावित्योशिवाभः । सत्यस्य प्रशेतारावित्याग्रायशः । नासिकाप्रभवौ बभूवतुरिति वा । SRV. VIII. 5. 23. p. iii. 260.
- 6. 13:-सत्यावेव नासत्यावित्यौर्यावाभः । सत्यस्य प्रयोतारावित्याप्राययाः । SRV. I. 3. 3. p. i. 36.
- 6. 13:-सत्यावेव नासत्यावित्यौर्णवाभः । SRV. I. 34. 7. p. i. 183.
- 6. 13:-तथा च यास्कः । सत्यावेव नास-स्यावित्यौर्थावाभः सत्यस्य प्रयोतारौ । SRV. VIII. 42. 4. p. iii. 519.
- 6. 13:-पुरंघिबंहुधीरिति यास्कः । SRV. I. 5. 3; 116. 7; 134. 3; VII. 9. 6. pp. i. 46, 515, 605; iii. 24.
- 6. 14:-सुदन्नः कल्याणदान इति निरुत्तम् । SRV. I. 164. 49; VII. 8. 3. pp. i. 719; iii. 22.
- 6. 14:--यदाह यास्कः । श्रानुषगिति नामा-नुप्ट्येस्य । SRV. VIII. 12. 11. p. iii. 297.
- 6. 14:-तुर्वेशिस्तूर्णविनः । SRV. I. 56. 3; 61. 11; 128. 3; 168. 1;

- pp. i. 283, 301, 580, 734.
- 6. 14:-गिर्वणा देवो भवति गीभिरेनं वन-यन्ति । इति यास्कः । SRV. I. 5. 7; 11. 6; 45. 2; 62. 1; III. 40. 6. pp. i. 47, 77, 229, 304; ii. 271.
- 6. 16:-जज्मतीरापो भवन्ति शब्दकारिएय:। इति निरुक्तम् । SRV. V. 52. 6. p. ii. 613.
- 6.16:-श्रमितष्कुतोऽमितष्कुतोऽमितस्वितितो वा । SRV. I. 7. 6. p. i. 56,
- 6. 16:-शाशदानः शाशाद्यमान इति यास्क:। SRV. I. 123. 10; 124.6. pp. i. 560, 564.
- 6. 17:-करको बाहू कर्मणां प्रस्नातारो । इति यास्कः । SRV. III. 18. 5; VIII. 32. 10. pp. ii. 186; iii. 388.
- 6. 17:-शिमे इन् नासिके वा। इति यास्कः। SRV. I. 9. 3; 29. 2; III. 30. 3. pp. i. 65, 150; ii. 218.
- 6. 17:-तथा च यास्कः। द्विबर्हा द्वयोः स्था-नयोः परिवृदः। SRV. VII. 8. 6. p. iii. 23.
- 6. 17:-उराण डरु कुर्वाण: । इति यास्कः । SRV. III. 19. 2; IX. 109. 9. pp. ii. 187; iii. 822.
- 17:-स्तिया श्रापो भवन्ति स्त्यायनादिति यास्कवचनात् । SRV. VII. 5, 2. p. iii. 16.
- 6. 17:-जबाह जरमाण्यरोहीति वा जवमान-रोहीति वेति यास्कः । SRV. IV. 5. 7.'p. ii. 367.
- 6. 18:-तुझस्तुझतेर्दानकर्मणः । दाने दाने

- 6. 19:-इलाबिलशयस्य । SRV. 1. 33. 12. p. i. 178.
- 6. 20:-अत्र निरुक्तम् । कियेधाः कियद्धा इति
 वा क्रममाग्यधा इति वेति । SRV.
 I. 61. 6. p. i. 299.
- 6. 20:-श्रत्र निरुक्तम् । श्रस्मै प्रहर तूर्णं त्वर-माणो वृत्राय वज्रमीशानः कियेधाः किय-द्धा इति वा क्रममाण्धा इति वा गोरिव पर्वाणि विरद मेघस्येप्यक्तर्णांस्यपां चरणा-य । SRV. I. 61. 12. p. i. 302.
- 6. 21:-ऋञ्जितिः प्रसाधनकर्मेति यास्कः । SRV.I.6.9;37.3;54.2;IV.21.5. pp. i. 53, 200, 273; ii. 411.
- 22:-चोष्क्यमाण इन्द्र भूरि वामं दददिन्द्र बहु वननीयम् । SRV. VIII. 7. 41. p. iii. 270.
- 6. 22:-तेनाधिषवण्चर्मण अधसोऽधस्ताद-विस्थितेनेति मन्यमानो निस्क्रकारो ब्रवीति याज्ञे शकट इति वा । SRV. X. 30. 11. p. iv. 90.
- 6. 22:-उक्नं च यास्केन । सुमत् स्वयमि-त्यर्थ:। SRV. I. 100. 16;156. 2; 162. 7. pp. i. 444, 667, 685.
- 6. 23-श्रमत्रो श्रमात्रो महान्भवत्यभ्यमितो वे-ति यास्कः। SRV.I.61.9.p.i.300.
- 6. 23:-ऋचीषम ऋचा समः। इति यास्कः। SRV. I. 61. 1. p. i. 296.
- 6. 23:-तथा च यास्कः। श्रनशंरातिमनश्ची-बदानमश्चीलं पापकम्। SRV.VIII. 99. 4. p. iii. 586.
- 23:-अत्रानर्वाण्मप्रत्यृतमन्यस्मित्रित्यादि
 निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. I. 190. 1.
 p. i. 787.

- 6. 23:-तथाह यास्कः। मन्द्रजिह्नं मन्द्रनजिह्नं मोद्रनजिह्नमिति वा। SRV. V. 25. 2. p. ii. 541.
- 6. 23:-श्रसामि सामिप्रतिषिदं सामि स्यते:। श्रसांग्योजो बिभृथा सुदानव:। श्रसु-समाप्तं बत्तं बिभृथ कल्यागादानाः। SRV. I. 39. 10. p. i. 211.
- 6. 25:-श्रत्र न पापा मन्यामहे । इत्यादि निक्कं द्रष्टव्यम् । SRV. VIII. 61. 17. p. iii. 474.
- 6. 26:-वृको लाङ्गलं भवति विकर्तनात् । इति यास्कः । SRV. VIII. 22.6. p. iii. 344.
- 6. 27:-स्तेयं गुरुतल्पारोहण्ं ब्रह्महत्यां सुरा-पानं दुष्कृतकर्मणः पुनः पुनः सेवां पात-केऽनृतोद्यम् । इति निरुक्ते निर्दिष्टाः सप्त मर्यादाः । SRV.X. 5. 6. p. iv. 11.
- 29:-श्रसंक्रामसंक्रमणीम् । इति यास्केनो-क्रत्वात् । SRV.VI.63.8.p.ii.864.
- 6. 29:-श्रनवज्ञवोऽनविद्यवचन इति यास्कः। SRV. X. 84. 5. p. iv. 252.
- 6. 31:-वामं वननीयं भवतीत्यादि निरुक्तम् । SRV. IV-30.24; VI.71.4; VII. 18. 1; pp. ii. 434, 883; iii. 36.
- 6. 31:--यास्कस्त्वेवं च्याख्यात् । दनो दान-मनसो नो मनुष्यानिन्द्र मृदुवाचः कुरु । SRV. I. 174. 2. p. i. 748.
- 31:-श्रथापि तद्वद्धें भाष्यते । इति या-स्कोक्रमनुसृत्य तंद्रयुक्त इत्युक्तम् । SRV. VIII. 92. 30. p. iii. 557.
- 6. 31:-इदंयुरिदं कामयमानोऽथापि तद्वदर्थे भाष्यते । वस्युरिन्द्रो वसुमानित्यर्थः। श्र-श्वयुर्गच्यू रथयुर्वस्युयुरित्यपि निगमो भव-

- ति । SRV. I. 51. 14. p. i. 260.
- (5. 32:-एतमर्थं यास्कोऽप्याह । किं ते कुर्वन्ति कीकटेषु गावः । कीकटो नाम देशोऽनार्य-निवासः । कीकटाः किंकृत्यः किं क्रिया-भितिति प्रेप्सा वा । नैव चाशिरं दुहे न तपन्ति घर्मं घरणम् । त्रा हर नः प्रमगन्दस्य धनानि । मगन्दः कुसीदी माङ्गदो मामागमिष्यतीति च ददाति । तदपत्यं प्रमगन्दे।ऽत्यन्तकुसीदिकुर्जानः । प्रमदको वा योऽयमेवास्ति लोको न पर इति प्रेप्सः । पण्डको वा पण्डकः पण्डनः प्रार्वको वा प्रार्वेयत्याग्दौ । त्राग्वदायाग्दो इव वीडयति। तस्थं नैचाशाखम् । नीचाशाखो नीचेः-शाखः । शाखाः शक्तोतेः । श्राणिररणात् । तक्तो मधवन्नन्थयेति रध्यतिवैशगमने । SRV. III. 53. 14. p. ii. 302.
- 6. 32:-रध्यतिर्वशागमन इति यास्कः । SRV. I. 51. 8; 53. 10; II. 32. 2; VI. 43. 1; X. 128. 5. pp. i. 257, 272; ii. 94, 790: iv. 421.
- 6. 32:-तथा च यास्कः। बुन्द इषुभैवति। SRV. VIII. 45.4. p. iii. 430.
- 6. 38:-एषा निरुक्त एकमिए पदं विद्याय या-स्केन ज्याख्याता। तदेव जिख्यते। तुविचं बहुविचेपं महाविचेपं वा ते सुकृतं सूमयं सुसुखं धनुः साधियता ते बुन्दो हिरण्य-यः। उभौ ते बाहू रण्यौ सांप्राम्यौ वर्दूपे श्रदंनपातिनौ गमनपातिनौ ममेण्यदंनवे-धिनौ गमनवेधिनौ वा। SRV. VIII. 77. 11. p. iii. 525.
- 6. 36:-अयं पत्तो यास्केन हिमेनोदकेनेत्या-दिनोक्न: । SRV.I.116.8.p.i.516.
- 7. 1:-तास्त्रिविधा ऋचः परोत्तकृताः प्रत्यत्त-

- कृता श्राध्यात्मिक्यरच । तत्र परोचकृताः सर्वाभिर्नामविभक्तिभिर्युज्यन्ते प्रथमपुरुषे-रचाख्यातस्य । SRV. 1. 6.9. p.i. 53.
- 7. 3:-यास्कोऽपीमं परिदेवनार्थत्वेनोदाजहार। अथापि परिदेवना कस्माचिद्धावात् न वि जानामि यदि वेदमस्मि। SRV. I. 164. 37. p. i. 713.
- 7. 12:-मन्त्रा मननाच्छन्दांसि छादनात्स्तोम: स्तवनाद्यजुर्यजतेः। SHRV. p. i. 2.
- 7. 14:-श्रक्षिः कस्मादमणीर्भवतीति निरुक्रम्। SRV. I. 188. 9. p. i. 784.
- 7. 14:-श्रथातोऽनुक्रमिष्यामोऽग्निः पृथिवी-स्थानस्तं प्रथमं व्याख्यास्यामोऽग्निः कस्मा-द्म्मणीर्भवत्यग्रं यज्ञेषु प्रणीयतेऽक्नं नयति संनममानोऽक्नोपनो भवतीति स्थालाष्ठी-विनं क्नोपयति न स्नेह्यति। त्रिभ्य श्राख्या-तेभ्यो जायत इति शाकप्णिरितादक्राइ-ग्याद्वा नीतात्स खल्वेतेरकारमाद्ते गका-रमनक्तेवा दहतेवां नीः परः। तस्थैषा भवत्यग्निमीळे। SRV.1.1.1. p.i. 14.
- 7. 15:-श्रक्षिमीळेऽप्तिं याचामीळिरध्येषणा-कर्मा प्जाकर्मा वा पुरोहितो न्याख्यातो यज्ञस्य देवो दानाद्वा दीपनाद्वा द्योतनाद्वा द्युस्थानो भवतीति वा यो देव- सा देवता होतारं ह्यातारं जुहोतेहींतेत्यौर्णवामो रत्नधातमं रमणीयानां धनानां दातृतमम्। SRV. I. 1. I. p. i. 24.
- 7. 15:-जुहोतेहींतेत्यौर्णवाभ इति यास्क: । SRV. I. 127. 1. p. i. 573.
- 7. 17:-ह्यंतिः प्रेप्साकर्मा । SRV. I. 57. 2; 63. 2. p. i. 285, 311.
- 7. 18:-श्रयं मन्त्रो निरुक्त एवं व्याख्यातः । इसमेवाग्निं महान्तमात्मानमेकमात्मानं ब-

- हुधा मेधाविनो वदन्ति इन्द्रं मित्रं वरु-यमप्तिं दिन्य च गरूसमन्तम्। दिन्यो दिनि-जो गरूसान् गरखवान् गुर्वात्मा महास्मेति वा। SRV. I. 164. 46. p i. 718.
- 7. 19:-जातवेदाः कस्मात् । जातानि वेद्
 जातानि वैनं विदुर्जाते जाते विद्यते इति
 वा जातवित्तो वा जातधनो जातविद्यो वा
 जातप्रज्ञानो यत्तज्जातः पश्चनविन्द्तेति
 तज्जातवेद्सो जातवेद्स्त्वमिति ब्राह्मणम्।
 तस्मात्सर्वानृत्न्पश्चवोऽभ्रिमभिसर्पन्तीति
 च। SRV. I. 44. 1. p. i. 223.
- 7. 19:-जातवेदसं जातानां वेदितारं जातप्रज्ञं जातबलं वा। जातवेदःशब्दो यास्केन बहु-धा निरुक्तः। SRV.I.127.1.p.i.573.
- 7. 21:-वैश्वानरशब्दो यास्केन ब्याख्यातः। वैश्वानरः कस्माद्विश्वान्नरान्नयति विश्व एनं नरा नयन्तीति वा । श्रिप वा विश्वानर एव स्यात् प्रत्यृतः सर्वाणि भूतानि तस्य वैश्वानरस्तस्यैषा भवति । SRV. III. 2. 1. p. ii. 133.
- 21:-एतत्सर्वं यास्केन वैश्वानरः कस्मादि-त्यादिना बहुधा प्रपश्चितम् । SRV. I. 60. 6. p. i. 293.
- 7. 21:-तथा च यास्क: । वैश्वानरः कस्मा-द्विश्वान्तरान्नयति विश्व एनं नरा नयन्तीति वा । SRV.VII. 5. 4. p. iii. 16.
- 7. 23:-सचन्ते सेवन्ते । इति यास्कः । SRV. III. 13. 2. p. ii. 171.
- 7. 23:-अत्र निरुक्षम् । प्रव्नवीमि तन्महित्वं महाभाग्यं वृषभस्य वर्षितुरपां यं पूरवः पूरियतच्या मनुष्या वृत्रहणं मेघहनं सचन्ते सेवन्ते वर्षकामा दस्युर्दस्यतेः च्यार्थोद्वपदस्यन्त्यास्मित्रसा उपदासयित

- कर्माणि तमझिवेशानरो झन्नवाधूनोदपः काष्टा श्रमिनच्छुम्बरं मेघम् । SRV. I. 60. 6. p. i. 293.
- 7. 23:-श्रयमेवामिवैश्वानर इति शाकपूणिः। इति यास्कः। SRV. V. 52. 13. p. ii. 611.
- 7. 23:-तथा च यास्कः । श्रमुतोऽमुष्य ररमयः प्रादुर्भवन्तीतोऽस्याचिषस्तयोभी-सोः संसङ्गं दृष्ट्वैवमवद्त्यत् । SRV. I. 98. 1. p. i. 437.
- 7. 23:-श्रम्निविद्युदादित्यास्त्रयोऽपि मतभेदे-न वेश्वानरशब्दाभिधेया इति यास्केनोक्न-स्वात् । SRV. IV. 5. 7. p. ii. 366.
- 7. 24:-कृष्णं निरयणं रात्रिरादित्यस्य हरयः सुपर्णा हरणा श्रादित्यरश्मय इत्यादि निरुक्तं दृष्टन्यम् । SRV. I. 164. 47. p. i. 718.
- 7. 25:-तथा च यास्कः। इविर्यत्पानीयमजरं सूर्यविदि दिविस्पृश्यभिद्धतं जुष्टमझौ तस्य भरणाय च भावनाय च धारणाय चैतेभ्यः सर्वेभ्यः कर्मभ्यो देवा इममाप्तिमञ्जेनापप्र-थन्त। SRV. X. 88. 1. p. iv. 278.
- 7. 26:-तथाह यास्कः। मातर्यन्तरिचे श्वसिति मातर्याश्वनितीनि वा । SRV. III. 6. 9. p. ii. 145.
- 7. 27:-मूर्तमस्मिन्धीयत इति सूर्धा । SRV. I. 59. 2. p. i. 291.
- 7. 27:—तथा च यास्कः । मूर्धा मूर्तमस्मि-न्धीयते मूर्धा यः सर्वेषां भूतानां भवति नक्षमिस्ततः सूर्यो जायते प्रातस्यन्त्स एव प्रज्ञां त्वेतां मन्यन्ते याज्ञियानां देवानां यज्ञसंपादिनामपो यत्कमै चरति प्रजान-न्त्सर्वाणि स्थानान्यनुसंचरति त्वरमाणः।

- SRV. X. 88. 6. p. iv. 279.
- 7. 28:-श्रत्र यास्कः। स्तोमेन यं हि दिवि दे-वासोऽग्निमजनयञ्जुक्तिभः कर्मभिद्यांवा-पृथिन्थोः प्रणं तमकुर्वस्त्रेधामावाय पृथि-न्यामन्तरिचे दिवीति शाकप्णिः । यदस्य दिवि तृतीयं तदसावादित्य इति हि बाह्य-णम् । SRV. X. 88.10.p.iv. 280.
- 7. 29:-नयतिः परो वनिर्वा समाश्रितावन्यो-न्यं नयतो वनुतो वा। मनुष्यमिश्रुनावप्ये-तस्मादेव मेथन्तावन्योन्यं वनुत इति वा। SRV. X. 88. 11. p. iv. 281.
- 7. 29:—अत्र यास्कः। यदैनमद्धुर्याज्ञियाः सर्वे दिवि देवाः सूर्यमिदितेः पुत्रं यदा चरिष्णू मिथुनौ प्रादुरभूतां सर्वेदा सहचारिणावु-षाश्चादित्यश्च। मिथुनौ कस्मान्मिनोतिः अयतिकमी थु इति नामकरणस्थकारो वा। SRV. X. 88. 11. p. iv. 281.
- 7. 30:-तथा च यास्कः । यत्र विवदेते दैन्यो होतारावयं चाग्निरसौ च मध्यमः कतरो नौ यत्रे भूयो वेदेत्याशक्नुवन्ति तत् सहमदनं समानख्याना ऋत्विजस्तेषां यत्रं समरनुवानानां को न इदं विवच्यति । SRV.X.88.17.p.iv.282.
- 7. 31:—तथा च यास्कः । यावन्मात्रमुषसः प्रत्यक्रं भवति प्रातद्शैनमिति वास्त्युप-मानस्य संप्रत्यर्थे प्रयोग इहेव निधे-हिति यथा सुपर्यः सुपतना एता रात्रयो वसते मातिश्विञ्ज्योतिर्वर्णस्य तावदुपद्घति यज्ञमागच्छन्ब्राह्मग्रो होतास्याग्ने-होंतुरवरे निषीद्न् होतृजपस्त्वनिग्नेश्वा-नरीयो भवति । SRV. X. 88. 19. p. iv. 283.
- 7. 31:-तदुक्तं यास्केन । अस्त्युपमार्थस्य संप्र-

- स्यर्थे प्रयोगः । SRV. I. 88. 6; VI. 4. 3. pp. i. 394; ii. 697.
- 7. 31:-श्रस्त्युपमार्थस्य संप्रत्यर्थे प्रयोग इहेव निधेहि । SRV. I. 57. 3. p. i. 285.
- 8. 1:-द्रिविणोदाः कस्माद्धनं द्रिविण्युच्यते यदेनदिभद्रवन्ति वर्लं वा द्रिविणं यदने- नाभिद्रवन्ति तस्य दाता द्रविणोदास्त- स्येषा भवति । द्रविणोदा द्रविणस इत्यादि । SRV. I. 15. 7. p. i. 94.
- 8. 2:-तथा द्वाविखोदसाः प्रवादा भवन्ति । SRV. I. 15. 7. p. i. 95.
- 8. 2:-ऋत्विजोऽन्न द्विणोदस उच्यन्ते ह्विणे दातारस्ते चैनं जनयन्ति । SRV. II. 37. 4. p. ii. 113.
- 8. 5-21:-इदं सूक्तं यास्केन सम्यगभ्यधायि। तदत्रानुसंधीयताम् । SRV. X. 110. 11. p. iv. 370.
- 8. G:-नराशंसो यज्ञ इति कात्थक्यो नरा श्राह्मन्नासीनाः शंसन्त्यग्निरिति शाक-पूर्णिनरैः प्रशस्यो भवति । SRV. I. 18. 9. p. i. 106.
- 8. G:-तथा च यास्क:। नरा श्रास्मिन्नासीनाः श्रांसिन्त । श्राप्तिरित शाकपूर्णिनेरै: प्रशस्यो भवति । तस्येषा भवति । नराशंस्य महिमानमेषामुपस्तोषाम यजतस्य यज्ञेर्यं सुकर्माण: श्रुचयो धियं धारियतारः स्वदयन्तु देवा उभयानि हवींषि सोमं चेतराणि च। SRV.VII. 2.1. p.iii.8.
- 8. 9:-तथा च यास्कः। द्वारो जवतेर्वाद्भवते-र्वा वारयतेर्वा । SRV. VII. 17. 2. p. iii. 35.
- 8. 11:-पेश इति रूपनामेति । SRV. I.

- 49. 2. p. i. 247.
- 8. 13:-त्वष्टृशब्दो यास्केनैवं व्याख्यातः । त्वष्टा तूर्णमरनुत इति नैरुक्तास्त्विषेवां स्याद्वृद्धिकर्मणस्त्वचतेवां स्यात्करोति-कर्मणः। SRV.I.142.11.p.i.637.
- 8. 13:-भरत भ्रादित्यः। SRV. I. 22. 10. p. i. 117.
- 8. 15:-यास्कस्त्वाह । म्राविरावेदनात्तस्यो वर्धते चारुरासु चारु चरतेर्जिझं जिहीते- रूध्वे उच्छितो भवति स्वयशा म्रात्मयशा उपस्थ उपस्थाने उभे त्वष्टुर्विभ्यतुर्जायमा- नात्प्रतीची सिंहं प्रति जोषयेते द्यावापृथि- व्याविति वाहोरात्रे इति वारणी इति वापि चैते प्रत्यक्रे सिंहं सहनं प्रत्यासेवेते । SRV. I. 95. 5. p. i. 429.
- 8. 15:-यास्केनारखी विभ्यतुरित्युक्तत्वात् । SRV. I. 162. 3. p. i. 684.
- 8. 18:-तथा च निरुक्तमि । अञ्जन्ति त्वा-मध्वरे देवान्कामयमाना वनस्पते मधुना दैन्येन च घृतेन च यद्ध्वः स्थास्यसि द्रविणानि च नो दास्यसि यद्वा ते कृतः चयो मातुरस्या उपस्थ उपस्थाने । SRV. III. 8. 1. p. ii. 155.
- 8. 21:-निरुत्ते किंदेवताः प्रयाजानुयाजा इति च्छुन्दोदेवता इत्यादि पत्तान्तरं बहुधा प्रदश्यं तद्थें ब्राह्मणानि चोदाहृत्य इतरे पत्ता अर्थवादा आग्नेया एवेति सिद्धान्ति-तम्। अर्थ किंदेवताः प्रयाजानुयाजा इत्यादिना। SRV. I,142. 1.p.i. 634.
- 8. 22:-सिमद्धाभितन्तपादादय एकादश प्रत्यृचं देवता यास्केन किंदेवताः प्रयाजा इत्युपक्रम्याभेयाः प्रयाजा ऋतुदेवता-रखन्दोदेवताः पशुदेवताः प्राग्रदेवता

- श्रात्मदेवता इत्यादिना बहून्पचानुपन्यस्य ब्राह्मणानि च प्रदश्यान्नेया एवेति सिद्धा-न्तितम् । SRV.I.188 1.p.i.782.
- 9. 4:-न्यक्रन्दीजान्म प्रश्नुवाणो यथास्य शब्द-स्तथा नामेरयित वाचमीरियतेव नावं सु-मङ्गलश्च शकुने भव कल्याणमङ्गलो मङ्गलं गिरतेर्गृणात्यथें गिरत्यनथीनिति वेति यास्कः | SRV.II. 42.1.p.ii.125.
- 9. 5:-तथा च यास्कः । गृत्स इति मेधा-विनाम | SRV.VII. 4.2.p.iii.13.
- 9. 5:-श्रत्र यास्कः । गृत्समदो गृत्समदनो गृत्स इति मेधाविनाम गृणातेः स्तुति- कर्मणः। SRV.II. 20.8.p.ii. 57.
- 9. 5:-मण्डूका मञ्जूका मञ्जनान्मद्तेवी मोद-तिकर्मणो मन्दतेवी तृप्तिकर्मणो मण्डय-तेरिति वैयाकरणा मण्ड एषामोक इति वा मण्डो मदेवी मुदेवी तेषामेषा भवति। SRV. VII. 103.1.p. iii. 211.
- 9. 6:-अत्र निरुक्तम् । वासिष्ठो वर्षकामः पर्ज-न्यं तुष्टाव तं मर्गडूका अन्वमोदन्त स मर्ग्डूकाननुमोदमानान् दृष्ट्वा तुष्टाव । SRV. VII. 103. 1. p.iii. 211.
- 9. 8:-जागृविजांगरणात् । इति यास्कः । SRV. III. 24. 3. p. ii. 198.
- 9. 8:-तथा च यास्कः । प्रवेषिणो मा महतो विभीदकस्य फलानि मादयन्ति प्रवातेजाः प्रविणा इरिणे वर्तमाना इरिणं निर्द्ययम्यातेरपाणं भवत्यपरता अस्मादोषधय इति वा सोमस्येव मौजवतस्य भन्नो मौजवतो मूजवित जातः । SRV. X. 34. 1. p. iv. 101.
- 9.8:-मूजवान्पर्वतो मुझवान्मुझो विमुच्यत इषीकयेषीकेषतेगैतिकर्मण इयमपीतरेषी-

- कैतस्मादेव विभीदको विभेदनाजागृविर्जा-गरणान्मद्यमचच्छदत् । SRV. X. 34. 1. p. iv. 101.
- 12:-अत्र निरुक्षम् । दुन्दुभिरिति शब्दानु-करणं दुमो भिन्न इति वा दुन्दुभ्यतेवी स्याद्वधकर्मणः । SRV. VI. 47. 29. p. ii. 815.
- 9. 13:-तथा च यास्कः। इषुधिरिष्र्णां निधा-नम् । SRV. VI. 75. 5. p. ii. 888.
- 9. 15:-तथा च यास्कः । श्राहिरिव भोगैः परिवेष्टयित बाहुं ज्याया वधात्परित्राय-माणो हस्तन्नः सर्वाणि प्रज्ञानानि प्रजा-नन् पुमान्पुरुमना भवति पुंसतेर्वा । SRV. VI. 75. 14. p. ii. 891.
- 9. 15:-तथा च यास्कः। पुमान् पुरुमना भवति पुंसतेवी । SRV. VII. 6. 1. p. iii. 18.
- 9. 16:-तथा च यास्कः । रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरस्तात्सतो यत्र यत्र कामयते सुषारिथः कल्याणसारिथरभीशूनां महि-मानं पूजयत मनः पश्चात्सतोऽनुयच्छन्ति रश्मयः । SRV.VI.75.6.p.ii.889.
- 17:-तथा च यास्कः। समदः समदो वात्तेः संमदो वा मदतेः । SRV. VI. 75.
 p. ii. 888.
- 9. 18:-तथा च यास्कः। वद्यन्तीवागच्छ्रति कर्णं प्रियमिव सखायमिषुं परिष्वजमाना योषेव शिङ्क्ते शब्दं करोति वितताधि धनुषि ज्येयं समने संप्रामे पारयन्ती पारं नयन्ती। SRV.VI.75.3.p.ii.888.
- १). 19:-तथा च यास्कः । सुपर्णं वस्त इति वा-जानभिषेत्य मृगमयोऽस्या दन्तो मृगयते-वा गोभिः संनद्धा पतित प्रस्तेति व्याख्या-

- तम्। यत्र नराः संद्रवन्ति च विद्रवन्ति च तत्रास्मभ्यमिषवः शर्म शरणं प्रयच्छन्तु। SRV. VI. 75. 11. p. ii. 890.
- 9. 20:-जधनं जङ्गन्यतेरिति । SRV. I. 28. 2. p. i. 147.
- 9. 20:-तथा च यास्कः । श्राझन्ति सानून्येषां सरगानि सक्थीनि । सिवथ सचतेरासक्तोऽस्मिन् कायः । जधनानि चोपझन्ति। जधनं जङ्घन्यतेः। श्रश्वाजनि प्रचेतसः प्रवृद्धचेतसोऽश्वान् समरसु समरगेषु संप्रामेषु चोदय । SRV. VI. 75. 13. p. ii. 891.
- 9. 2():-उल्खलमुरुकरं वोर्ध्वं वोर्करं वोरु मे कुर्वित्यव्यवीत्तदुल्खलमभवदुरुकरं वे तत्तदुल्खलमित्याचन्तते परोन्नेखेति च बाह्मसम्। SRV. I. 28. 5. p. i. 148.
- 9. 23:-भुवंतिरत्तिकर्मा । SRV. I. 56. 1; 143. 5; pp. i. 282, 640.
- 9. 23:-प्रधनमिति संग्रामनाम । प्रकीर्यान्य-स्मिन्धनानि भवन्ति । SRV. I. 52. 9. p. i. 265.
- 9. 23:-तथा निरुक्तेऽपीयं कथा सूचिता । मुद्रलो भाम्परेश्व ऋषिर्वृषभं च द्रुघणं च युक्त्वा संग्रामे व्यवहृत्याजिं जिगाय । SILV. X. 102. 1. p. iv. 338.
- 9. 26:-श्रत्र गङ्गा गमनादित्यादि निरुक्तं दृष्टव्यम्। SRV.X.75.5.p.iv.232.
- 9. 26:-सिन्धुः स्थन्दनादिति यास्कः (SRV. I. 125. 4. p. i. 569.
- 9. 28:-अत्र निरुक्तं च । या श्रोपधय: पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रीिण युगानि पुरा मन्ये ज तद्वश्रूणामहं बश्रुवर्णानां भर-णानां हरणानामिति वा शतं धामानि

- सप्त चेति । धामानि त्रयाणि भवन्ति स्थानानि नामानि जन्मानीति । जन्मान्यत्राभिष्रेतानि सप्त शतानि सप्तशतं पुरुषस्य मर्भणां तेष्वेना द्धति। SRV. X. 97. 1. p. iv. 319.
- 9. 30:-अत्र निरुक्तम् । अर्ग्यान्यर्ग्यस्य प्रत्यर्ग्यमपार्णं भवति प्रामाद्रमाणं भवति प्रामाद्रमाणं भवतीति वा। अर्ग्यानीत्येनामामन्त्रयते। यासावर्ग्यानि वनानि पराचीव नश्यसि कथं ग्रामं न प्रच्छिसि न त्वा भीविंन्दती-वेतीवः परिभयार्थे वा। SRV. X. 147. 1. p. iv. 462.
- 9. 32:-ऋचरः कण्टक ऋच्छतेः । SRV. I. 41. 4. p. i. 215.
- 9. 32:—सुखा नः पृथिवि भवानृत्तरा निवे-शन्यृत्तरः करटक ऋच्छतेः करटकः कंतपो वा कुन्ततेवी करटतेवी स्याद्रतिकर्मण उद्ग-ततमो भवति यच्छ नः शर्म शरणं सर्वतः पृथु । SRV. I. 22. 15. p. i. 118.
- 9. 36:-श्रायजी श्रायष्टव्ये श्रज्ञानां संभक्तु-तमे ते ह्युचैविंहियेते हरी इवाज्ञानि भुञ्जाने । SRV.I.28. 7.p.i. 148.
- 9. 39:-श्रत्र निरुक्तम् । पर्वतानामुपस्थादुप-स्थानादुशस्यौ कामयमाने श्रश्वे इव विमु-क्रे इति वा विषयणे इति वा हासमानं हासतिः स्पर्धायां हर्षमाणे वा गावाविव शुभ्ने शोभमाने मातरौ संरिहाणे विपाद-खुतुद्वयौ पयसा प्रजवेते । SRV. III. 33. 1. p. ii. 242.
- 9. 40:--तथा च यास्कः । ते श्राचरन्त्यौ सम-नसाविव योषे मातेव पुत्रं बिमृतासुपस्थ उपस्थानेऽपविध्यतां शतृन् संविदाने श्रा-त्न्यौविमे विव्रत्याविमत्रान् । SRV. VI.

- 75. 4. p. ii. 888.
- 9. 40:-श्रुनो वायु: श्रु एत्यन्तरिश्चे सीर श्रा-दित्यः सरणात् । इति यास्कः । SRV. IV. 57. 5. p. ii. 490.
- I(), 2:-वायवायाहि दर्शनीयेमे सोमा श्रदंकृता श्रतंकृतास्तेषां पिव श्रशु नो ह्वानम् । SRV. I. 2. 1. p. i. 30.
- 10. 3 -श्रव इत्यन्ननाम श्रृयत इति सतः।
 इति यास्कः। SRV. I. 11. 7; 49.
 2; 91. 17. pp. i. 78, 247, 407.
- 10. 3:-श्रव इत्यन्ननाम श्रूयते । SRV. III. 11. 6. p. ii. 167.
- 1(). 4:-श्रत्र नीचीनबारं वरुणः कबन्धमित्या-दि निरुक्तं दृष्टव्यम् । SRV. V. 85. 3. p. ii. 680.
- 10. 5:-तथा च यास्कः । तं स्विभिष्टोमि समानया गिरा गीत्या स्तुत्या पितॄणां च मननीयैः स्तोमैर्नाभाकस्य प्रशस्तिभिः। ऋषिर्नाभाको बभूव।यः स्यन्द्रमानानामा-सामपामुपोदये सप्तस्वसारमेनमाइ वाग्भिः स मध्यम इति निरुच्यते ऽथैष एव भवित । नभन्तामन्यके समे मा भूवन्नन्यके भवे ये नो द्विषन्ति दुर्धियः पापिधयः पापसंकल्पाः । SRV. VIII. 41. 2. p. iii. 416.
- 10. 5:-रुझो रौतीति सतः। इति यास्कः। SRV. I. 158. 1. p. i. 671.
- 10. 6:-तथा च यास्कः। तिग्मं तेजतेरूसा-हकर्मणः। SRV. VII. 18. 18. p. ii. 141.
- 10. 8:-जरा स्तुतिः । SRV. X. 59. 2. p. iv. 171.
- 10. 8:-जरा स्तुतिर्जरतेः स्तुतिकर्मणः।

- इति यास्कः । SRV. I. 123. 5. p. i. 558.
- 10. 8:-जरिता। ··· स्तुतिकर्मेति । SRV. I. 38. 5. p. i. 204.
- 10. 8:-जरा स्तुतिर्जरतेः स्तुतिर्कर्भणस्तां बोध तथा बोधियतिरिति वा तद्विविड्ढि तत्कुरु मनुष्यस्य मनुष्यस्य यजनाय स्तोमं रुद्राय दर्शनीयम् । SRV. I. 27. 10. p. i. 145.
- 10. 8:-तथा च यास्कः। इन्द्र इरां दणातीति वेरां दारयत इति वेरां धारयतीति वेन्धे भूतानीति वा तद्यदेनं प्राणैः समैन्धत तदिन्द्रस्येन्द्रत्वमिति विज्ञायते। SRV. IX. 5. 7. p. iii. 609.
- 10. 8:-इन्द्र इरां द्यातीति इदंकरणादित्या-प्रायण इति यास्केनोक्र ···· SRV. I. 156. 5. p. i. 668.
- 10. 8:-इन्द्रः शत्रूणां दारियतेति निरुक्तम्। SRV. X. 48. 6. p. iv. 146.
- 10. 8:-इन्द्र इरां द्यातीति वेरां ददातीति वेरां दधातीति वेरां दधातीति वेरां दारयतीति वेरां धारयतीति वेन्द्रवे द्रवतीति वेन्द्र्रो रमत इति वेन्द्र्रे भूतानीति वा तद्यदेनं प्रायोः समैन्धंस्तदिन्द्रस्येन्द्रत्वमिति विज्ञायते इदं-करणादित्याप्रायण इदंदर्शनादित्योपमन्यव इन्द्रतेवेंश्वर्यकर्मण इन्छत्रूणां दारियता वा द्रावियता वा दरियता च यज्वनाम् । SRV. I. 3. 4. p. i. 36.
- 10. 9:-श्रत्र निस्क्रम्। श्रद्या उत्सम् । उत्स उत्सदनाद्वोत्स्यन्दनाद्वोनत्तेर्वा स्यात् । व्य-सृजोऽस्य खानि त्वमर्णवानर्णस्वत एता-नित्यादि । SRV. V. 32.1.p.i.559.
- 10. 10:-श्रत्र निरुक्तम् । यो जायमान एव

- प्रथमो मनस्वी देवो देवान्क्रतुना कर्मणा पर्यभवत्पर्यगृह्णात्पर्यरचदत्यक्रामदिति वा यस्य बलाद् द्यावापृथिन्यावप्यबिभीतां नृम्णस्य मन्हा बलस्य महत्त्वेन सजनास इन्द्र इत्यृषेर्देष्टार्थस्य प्रीतिभेवत्याख्यानसं-युक्रा। SRV. II. 12. 1. p. ii. 32.
- 10. 10:-पर्जन्यशब्दो यास्केन बहुधा निस्कः। पर्जन्यस्तृपेराद्यन्तविपरीतस्य तर्पयिता ज-न्यः परो जेता वा जनयिता वा प्रार्जयिता वा रसानाम्। SRV. V. 83. 1. p. ii. 676.
- 10. 11:-श्रयं मन्त्रो निरुक्ते स्पष्टं न्याख्या-तः। तदेवात्र लिख्यते। पर्जन्यो विहन्ति वृत्तान्विहन्ति चरत्तांसि सर्वाणि चास्मा-द्भृतानि बिभ्यति महावधात् महान् ह्यस्य वधः । श्रप्यनपराधो भीतः पलायते वर्षकर्मवतो यत्पर्जन्यः स्तनयन्हन्ति दुष्कृतः पापकृतः। SRV. V. 83. 2. p. ii. 676.
- 10. 13:-यास्कस्त्वाह। श्रशनवन्तमास्यन्दन-वन्तम्। SRV. II. 24. 4. p. ii. 71.
- 10. 15.-चेत्रस्य पतिनेत्यादि निरुक्तम्। SRV. IV. 57. 1. p. ii. 489.
- 10. 15: मुळतिरुपदयाकर्मेति यास्कः। SRV.
 X. 64. 1. p. IV. 193.
- 10. 17:-यद्यद्र्पं कामयन्ते तत्तद्देवा विशन्ति। इति यास्कः। SRV. VII. 56. 1. p. iii. 114.
- 10. 21:-म्बन्न निरुक्तम् । सेनेव सृष्टा भयं वा बत्तं वा द्वात्यस्तुरिव दिशुस्त्रेषप्रती-केत्यादि । SRV. I. 66. 8. p. I.325.
- 10. 21:-यास्कस्त्वाह । तृतीयो अग्निष्टे पति-रित्यपि निगमो भवति । SRV. I. 66.

- 8. p. i. 325.
- 10. 21:-श्रत्र यास्कः । तं वरचराथा चर-न्त्या परवाहुत्या वसत्या च निवसन्त्यौष-धाहुत्यास्तं यथा गाव श्राप्नुवन्ति तथा-प्नुयाम। SRV. I. 66.10. p. i. 326.
- 10. 21:-प्रभीतेस्वायत इति निस्क्तम्। SRV. I. 156. i. p. i. 667.
- 10. 22:-जक्रार्थं पास्को ब्रवीति । मित्रो जनान्यातयित ब्रुवाणः शब्दं कुर्वन्। मित्र एव धारयित पृथिवीं च दिवं च। मित्रः कृष्टीरिनिमिषन्नभिविपस्यतीति । कृष्टय इति मनुष्यनाम कर्मवन्तो भवन्ति विकृष्टदेहा वा। मित्राय हव्यं घृतवज्जुहोतेति व्याख्यातम्। जुहोतिद्गंनकर्मा। SRV. III. 59. i. p. ii. 328.
- 26:-श्रत्र विश्वकर्मा विभूतमना ज्या-सेत्यादि निरुक्तमनुसंधेयम् । SRV. X.
 82. 2. p. IV. 247.
- 10. 26:-श्रत्र निरुक्तम् । विश्वकर्मां सर्वमेधे सर्वाणि भूतानि जुहवांचकार स श्रात्मानमप्यन्ततो जुहुवांचकार । तद्भिवादिन्येषग्भैवति य हमा विश्वा भुवनानि जुहुदिति। SRV. V. 81.1. p. IV.244.
- 27:-अत्र विश्वकर्मेन्द्दविषा वर्धमान इत्यादि निस्क्रमनुसंधेयम् । SRV. V.
 81. 6. p. IV. 246.
- 28:-यदाह यास्कः । जूतिर्गति: प्रीतिर्वा देवजूतं देवप्रीतं वा । SRV. X. 178.
 p. IV. 503.
- 10. 29:-श्रत्र निरुक्तम्। सद्यो ऽपि य: शवसा बलेन तनोत्यप: सूर्य इव ज्योतिषा पञ्च मनुष्यजातानि सहस्रसानिनी शतसानि-न्यस्य सा गतिर्न स्मैनां वारयन्ति प्रयुव-

- तीमिव शरमयीमिषुम् । SRV. X. 178. 3. p. IV. 504.
- 10. 29:-मन्युर्भन्यतेर्दिक्तिकर्मण: क्रोधकर्म-णो वृधकर्मणो वा । इति यास्कः । SRV. II. 24. 2; X. 83. 1; 87. 13. pp. ii. 70; IV. 249, 275.
- 10. 30:--श्रत्र त्वया मन्यो सरथमारुह्य रुजंत इत्यादि निरुक्तमनुसन्धेयम् । SRV. X. 84. 1. p. IV. 251.
- 10. 32:-श्रथ निरुक्षम्। सविता यन्त्रैः पृथि-वीमरमयदनारम्भणेऽन्तरिचे सविता द्याम-दंहदश्वमिवाधुचद्धुनिमन्तरिचे मेघं बद्ध-मतूर्ते बद्धमतुर्णे इति वात्वरमाण इति वा सविता समुद्तितारम्। SRV. X. 149. 1. p. IV. 467.
- 10. 33:-अत्र निरुक्तम् । हिरण्यस्त्पो हिर-ण्यमयस्त्पो हिरण्यमयः स्त्पो ऽस्येति वा । स्त्पः स्त्यायतेः संघातः । सवित-यथा त्वाङ्गिरसो जुह्ने वाजेऽन्नेऽस्मिन्नेवं त्वार्चन्नवनाय वन्दमानः सोमस्येवांशुं प्रतिजागम्थेहम् । SRV. X. 150. 5. p. IV. 468.
- 36:-तं प्रति चारुमध्वरं सोमपानाय प्रहूयसे सोऽग्ने मरुद्धिः सहागच्छ । SRV.
 1. 19. 1. p. i. 107.
- 10. 38:-वेनतेः कान्तिकर्मण इति यास्कः। SRV. IX. 73. 2; 97. 22; X. 64. 2. pp. iii. 717, 782; iv. 193.
- 10. 44:-तथा च यास्क:। ब्रुझमन्तरित्तं बद्धा श्रास्मिन्धता श्राप इति वा । SRV. VII. 6. 7. p. iii. 19.
- 44:-बुझे नदीनां रजःस्दकेषु सीदन् बुझमन्तरित्तं बद्धा श्रास्मिन्धता श्राप इति।

- SRV. VII. 34. 16. p. iii. 80.
- 11. 5:-चन्द्रश्चन्दतेः कान्तिकर्मणः । इति यास्कः । SRV.VI.65 2.p.ii.867.
- 11. 13-14:-श्रत्र निरुक्षम् । श्रश्नातो मध्य-स्थाना देवगणास्तेषां मरुतः प्रथमागा-मिनो भवन्ति । मरुतो मितराविणो वा मितरोचिनो वा महद्द्रवन्तीति वेति । विद्युन्मद्भिर्मरुत: स्वकैं: स्वज्ञैनेरिति वा स्वचंनैरिति वा स्वचिभिरिति वा रथैरा-यात ऋष्टिमद्भिरस्वपर्णेरस्वपतनेवंधिष्ठेन च नोऽन्नेन वय इवापतत सुमायाः कल्याणकर्माणो वा कल्याणप्रज्ञा वा । SRV. I. 88. 1. p. i. 392.
- 11. 15:-ऋभव उरु भान्तीति वर्तेन भान्तीति वर्तेन भवन्तीति । SRV. I. 20. 4. p. i. 110.
- 11. 16:-वोढारो मेधाविनो वेति यास्कः । SRV. III. 60. 4. p. ii. 332.
- 11. 16:-तदुक्रं यास्केन । ऋभुविंभ्वा वाज इति सुधन्वन श्राङ्गिरसस्य त्रयः पुत्राः बभुद्रः ISRV.I. 110.2. p i. 480.
- 11. 16:-श्रत्र निरुक्षम् । कृत्वा कर्माणि चिप्र-त्वेन वोढारो मेघाविनो वा मर्तासः सन्तो-ऽमृतत्वमानशिरे सौधन्वना ऋभवः सूर-ख्याना वा सूरप्रज्ञा वा संवत्सरे सम-पृच्यन्त धीतिभिः कर्मभिर्ऋभुविभ्वा वाज इति सुधन्वन श्राङ्गिरसस्य त्रयः पुत्रा बभूवुः SRV. I. 110. 4. p. i. 481.
- 11. 16:-तदुक्तं यास्केन । प्रथमोत्तमाभ्यां बहुवित्रगमा भवन्ति न मध्यमेन। SRV. I. 111. 4. p. i. 485.
- 11. 16:-तथा च यास्को निरुक्ते श्रादित्य-ररमयोऽप्यभव उच्यन्त इत्युक्त्वा…

- SRV. I. 161. 11. p. i. 682.
- 11. 18:-तथा च यास्कः। सोम्याः सोम-संपादिनः। SRV, VI, 75. 10. p. ii, 890.
- 11. 19:-नवग्वा नवनीतगतय इति यास्को ब्याचल्यो । SRV.I.62.4.p.i. 306.
- 11. 21:-साचितराप्नोतिकर्मेति यास्कः । SRV. X. 120. 8. p. IV. 399.
- 11. 23:-श्रत्र निरुक्तम्। द्चस्य वादिते जन्म-नि कर्मणि व्रते राजानो । SRV. X. 64. 5. p. IV. 194.
- 11. 23:-यास्काचार्य इदमेव वाक्यमुदाह्र-त्य विरोधमाशंक्य पर्यहरत्। तथाहि । श्रादितेर्दं चो श्राजायत दक्ताह्रदितिः परीति च तत्कथमुपपधेत समानजन्मानौ स्या-तामित्यपि वा देवधमेंग्येतरेतरजन्मानौ स्यातामितरेतरप्रकृती । SRV. X. 72. 4. p. IV. 225.
- 11. 24:-सरमा सरणात्। इति यास्कः। SRV. I. 62. 3. p. i. 305.
- 11. 25:-श्रत्र किमिच्छुन्ती सरमेदं प्रानिख-त्यादिकं निश्क्तं दृष्टन्यम् । SRV. X. 108. 1. p. IV. 361.
- 11. 25:-पराचै: पराञ्चनैरिति निरुक्तम् । SRV. I. 63. 4. p. i. 312.
- 11. 25:-परितक्म्या रात्रिः परित एनां तकतीति यास्कः । SRV. I. 116. 15. p. i. 519.
- 11. 25:-रसा नदी भवति रसतेः शब्दकर्मण इति यास्कः । SRV. I. 112. 12. p. i. 490.
- 11. 25:-रसा नदी भवतीति निरुक्तम्। SRV. V. 53. 9. p. ii. 618.

- 11. 26:-पावका न सरस्वत्यक्षेरञ्जवती यज्ञं वष्टु धियावसु: कर्मवसु: । SRV. I. 3. 10. p. i. 39.
- 11. 27:-महद्र्यः सरस्वती प्रचेतयित प्रज्ञा-पयित केतुना कर्मणा प्रज्ञया वेमानि च सर्वाणि प्रज्ञानान्यभिविराजित । SRV. I. 3. 12. p. i. 40.
- 11. 28:-तथा च यास्क:। यद्वाग्वद्न्त्यविचे-तनान्यविज्ञातानि राष्ट्री देवानां निषसाद मंद्रा मदना चतस्रोऽनु दिश ऊर्ज दुदुहे पयांसि क स्विद्स्याः परमं जगामेति यत्प्रथिवीं गच्छतीति वा यदादित्यरसम-यो हरन्तीति वा। SRV. VIII. 100. 10. p. iii. 589.
- 11. 29:-तथा च यास्कः । देवीं वाचमजन-यन्त देवास्तां विश्वस्त्याः पशको वदन्ति व्यक्तवाचश्राव्यक्तवाचश्च सा नो मद-नान्नं च रसं च दुहाना घेतुर्वागस्मातु-पेतु सुष्टुता । SRV. VIII. 100. 11. p. iii. 590.
- 11. 40:-श्रयं मन्त्र श्राचार्ये खैवं व्याख्यातः।
 गौरीर्मिमाय सिंबज्ञानि तच्चती कुर्वत्येकपदी मध्यमेन द्विपदी मध्यमेन चादित्येन च चतुष्पदी दिग्मिरष्टापदी
 दिग्मिश्रावांतरदिग्मिश्र नवपदी दिग्मिश्रावांतरदिग्मिश्रावादित्येन च सहस्राचरा
 बहुदका परमे व्यवने। SRV. I. 164.
 41. p. i. 716.
- 11. 41:-श्रयमि यास्केन ज्याख्यात: । तस्याः समुद्रा श्रिधिविचरन्ति वर्षन्ति मेघास्तेन जीवन्ति दिगाश्रयाणि भूतानि ततः चरत्यचरमुद्कं तस्तर्वाणि भूता-न्युपजीवन्ति । SRV. I. 164. 42.

- p. i. 716.
- 11. 44:-श्रयं मन्त्रो यास्केनैवं ब्याख्यातः । सुयवसादिनी भगवती हि भवाथेदानीं वयं भगवन्तः स्यामाद्धि नृग्यमञ्ज्ये सर्वदा पिब च शुद्धमुद्कमाचरन्ती । SRV. I. 164. 40. p. i. 715.
- 11. 45.-पंथा श्रन्तिरत्तम् । SRV. X. 59. 7. p. iv. 172.
- 11. 49:-महिंद्वेति यास्कः । SRV. X. 64. 10. p. iv. 195.
- 11. 49:-प्रमृथस्य तेजसो वोद्कस्येति निरू-क्रम्। SRV. V. 41. 19. p. ii. 582.
- 12. 1:-तदुकं यास्केन । तत्काविश्वनौ द्यावापृथिज्यावित्येकेऽहोरात्रावित्येके सु-र्याचन्द्रमसावित्येके । SRV. I. 92. 17; 112. 1. pp. i. 416, 486.
- 12. 1:-सूर्याचन्द्रमसावित्येके। इति निरुक्तम्। SRV. I. 181. 4; 184. 3; X. 106. 5. pp. i. 764, 771; iv. 354.
- 12. 1:-तथा च यास्कः । श्रश्विनौ यद्य-रनुवाते सर्व रसेनान्यो ज्योतिषामन्यो ऽश्वेरश्विनावित्योर्णवाभस्तत्कावश्विनौ द्या-वापृथिज्यावित्येके ऽहोरात्रावित्येके सूर्या-चन्द्रमसावित्येके राजानौ पुण्यकृतावित्ये-तिहासिका: ISRV.I.89.3.p.i.396.
- 12. 3.—अत्र निरुक्तम् । इहेह जातौ संस्तूयेथे पापेनालिप्यमानया तन्वा नामिभश्च स्वैर्जिष्णुर्वामन्यः सुमहतो बलस्येरियता मध्यमो दिवोऽन्यः सुभगः पुत्र उद्यत आदित्यः। SRV. I.181.4.p.i.764.
- 12. 6.-श्रत्र निरुक्तम् । उषस्ति । उपस्ति श्रं चायनीयं धनमाहरास्मभ्यमञ्जवित येन पुत्रांश्च पौन्त्रांश्च द्यीमहि । SRV. I. 92. 13.

- p. i. 415.
- 12. 7:-निरित्येष समित्येतस्य स्थाने । इति यास्कः । SRV. I. 2. 6; iii. 58. 9. pp. i. 32; ii. 32\$.
- 12. 7:-श्रत्र निरुक्तम् । एतार्स्ता उषसः केतुमकृषत प्रज्ञानमेकस्या एव एजनार्थे बहुवचनं स्यात् एवेंऽधेंऽन्तरिज्ञलोकस्य समक्षते भानुना निष्कृण्वाना श्रायुधानीव धृष्णवः । निरित्येष समित्येतस्य स्थाने । एमीदेषां निष्कृतं जारिणीवेत्यपि निगमो भवति । प्रति यन्ति गावो गमनादरुषी-रारोचनान्मातरो भासो निर्माच्यः । SRV. I. 92. 1. p. i. 410.
- 12. 8:-श्रत्र निरुक्तं द्रष्टव्यम् । SRV. X. 85. 20. p. iv. 258.
- 12. 9:-तथा च यास्कः । वृषाकपायि रेवति सुपुत्रे मध्यमेन सुस्तुषे माध्यमिकया वाचा । स्तुषा साधुसादिनीति वा साधु-सानिनीति वा । प्रियं कुरूव सुखाचय-कं हवि: सर्वसाय इन्द्र उत्तर । SRV. X. 86. 13. p. iv. 269.
- 12. 15:-उद्वहन्ति तं जातवेदसं देवमश्वाः केतवो रश्मयो वा सर्वेषां भूतानां संदर्श-नाय सूर्यम्। SRV.I.50.1.p.i.248.
- 12. 19:-विष्णुविंशते वा व्यक्षोतेवा । य-दिदं किंच तद्विक्रमते विष्णुक्षिषा निधत्ते पदं त्रेधाभावाय पृथिन्यामन्तरिचे दिवीति शाकपृणिः समारोहणे विष्णुपदे गयशि-रसीत्यौर्णवाभः समूळ्हमस्य पांसुरेऽप्या-यनेऽन्तरिचे पदं न दृश्यतेऽपि वोपमार्थे स्यात् पांसुर इव पदं न दृश्यत इति पांसवः सूयंत इति वा पन्नाः शेरत इति वा पंसनीया भवन्तीति वा । SRV.

- I. 22. 17. p. i. 120.
- 12. 22:-तत्ते वयं स्तुम इति वाक्यशेषोऽपि वोत्तरस्यामन्वयस्तेन व्येषि । SRV. I. 50. 6. p. i. 250.
- 12. 27:-श्रयमि मन्त्रो यास्केनैवं व्याख्या-तः । त्रयः केशिन ऋतुथा विचन्नते काले कालेऽभिविपश्यन्ति संवत्सरे वपत एक एषामित्यक्षिः पृथिवीं दहति सर्वमेको-ऽभिपश्यति कभैभिरादित्यो गतिरेकस्य दृश्यते न रूपं मध्यमस्य । SRV. I. 164. 44. p. i. 716.
- 12. 28:-तथा च यास्कः । सुप्रस्तानि वः कर्माणि कल्पयावहै य एष स्वमनंशन: स्वमान् न्नाशयस्यादित्य उदयेन सोऽस्तमेषि पथा पुनः। SRV.X. 86.21. p.iv. 271.
- 12. 30:-पवि: शल्यो भवति यद्विपुनाति कायमित्यादि निरुक्तमनुसंघेयम्। SRV. X. 65. 13. p. iv. 201.
- 12. 39:-तया च यास्को ब्याचख्यौ। देवानां सख्यमुपसीदेम वयं देवा न आयु: प्रवर्धयन्तु चिरं जीवनाय । SRV · I. 89. 2. p. i. 395.
- 12. 40:-श्रवितारो वावनीया वा मनुष्य छतः सर्वे च देवा इहागच्छत दत्तवन्तो दत्तवतः सुतमिति तदेतदेकमेव वैश्वदेवं गायत्रं तृचं दशतयीषु विद्यते यतु किंचिद्धहुदैवतं तद्वश्वदेवानां स्थाने युज्यते यदेव विश्व-ित्कक्षमिति शाकपृष्णिः । SRV. I. 3. 7. p. i. 38.
- 12. 41:-श्रक्षिनाभ्रिमयजन्त देवा इत्यादि निरुक्षमनुसंघेयम् । SRV. I. 164. 50. p. i. 719.
- 12. 46:-ग्रत्रापि च मा ब्यन्तु देवपत्न्यः।

- इत्यादि निरुक्तं द्रष्टन्यम् । SRV V. 46. 8. p. ii. 602.
- 13. 3:-श्रत्र यास्कः । यदुद्ञ्चो वृषाकपे गृहमिनदाजगमत कस्य पुल्वघो मृगः क स बह्वादी मृगः। मृगो मार्ष्टेगीतिकर्मणः। कमगमदेशं जनयोपन: । SRV. X. 86. 22. p. iv. 271.
- 13. 5:-अत्र निरुक्तं द्विविधा स्थिभैवति भर्ता च हन्ता च तथाश्विनौ चापि भर्तारौ जभैरी भर्तारावित्यर्थस्तुर्फरीत् हन्तारावि-त्यादि। SRV.X.106 6.p.iv. 354.
- 13. 5:-जर्भरी भर्तारावित्यर्थस्तुर्फरीत् इन्ता-रावित्यर्थः । SIRV. p. i. 5.
- 13. 6:- श्रस्या ऋचो यास्केनोक्नोऽथों द्रष्ट-व्यः । तद्यथा । तरित सपापं सर्वे मन्दी यः स्तौति धावति गच्छत्यूर्ध्वां गतिम् । धारा सुतस्यांधसो धारयाभिषुतस्य सोमस्य मन्त्रपूतस्य वाचा स्तुतस्य ।

- SRV. IX. 59. 1. p. iii. 664.
- 13. 7:-अत्र यास्कश्चरवारि श्रङ्केति वेदा वा एत उक्का इत्यादिना निरवोचत् । तद्त्रानु-संधेयम् । SRV.iv.58.3.p.ii.492.
- 13. 9: अत्रयं मन्त्रो निरुक्ते व्याख्यातः । सो-ऽत्राप्यनुसंधेयः । SRV. I. 164. 45. p. i. 717.
- 13. 10:-(ऋचो श्रवरे परमे etc.) श्रयं मन्त्रो निरुक्ते व्याख्यातः । SRV. I. 164. 39. p. i. 714.
- 13. 13:-हृदा तष्टेषु मनसां प्रजवेष्वित्यादिकं निरुक्तं द्रष्टब्यम् । SRV. X. 71. 8. p. iv. 222.
- 13. 42=14. 29:-म्बन्न हो हो प्रतिष्ठितो सुकृतो धर्मकर्तारावित्यादि निरुक्ते गतमस्य मंत्रस्य व्याख्यानमनुसंधेयम् । SRV. I. 164. 20. p. i. 704.

निघग्टुटीकायां देवराजयज्वो-द्वतनिरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA,
QUOTED BY DEVARĀJA
YAJVAN IN HIS COMMENTARY ON THE
NIGHANTU.

Note:—Reference is to the Bib. Ind. ed. of the Nirukta, vol. I.

देवराजयज्वोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- Ngh. 2. 7:-वाज इत्यक्षनाम । Ngh. 1. 8. p. 51.
- Ngh. 2.15:-श्राश्चरिति चिप्रनाम। Ngh. J. 14. p. 149.
- Ngh. 3. 7:-श्रर्जुनिमिति रूपनाम। Ngh. 1. 8. p. 50.
- N. 1. 1:-भावप्रधानमाख्यातम्। р.387.
- 1. 3:-श्रा इत्यवींगर्थे। Ngh. 4.2.p. 411.
- 4:-चिदित्येषोऽनेककर्मा । Ngh. 4. 2.
 p. 411.
- मंहतिदानकर्मा । Ngh. 1. 8 p. 50. Cf. N. 1. 7:-मंहतेदानकर्मेण:।
- 7:-वीरवन्तः कल्याणवीरा वा । Ngh.
 5. p. 39.
- 8:-ध्वरतिहिंसाकर्मा तत्प्रतिषेध:। Ngh.
 3. p. 31.
- 1. 10:-িয়িয়িং প্ৰজাৱ: যদ্ধানৰা I Ngh. 2. 19. p. 285.
- 1. 11:-शचीमैदन्त उत...पताम। Ngh. 1. 11. p. 93.
- न संस्कारमाद्रियेत श्रथोंनित्यः परीचेत। Ngh. 1.1.p.14. Cf. N.2.1:-श्रथेनित्यः परीचेत...न संस्कारमाद्रियेत।
- 2. 2:--गाहते: क्स इति नामकरण:। ख्याते-वी । Ngh. 2. 5. p. 194.
- 5:-गौरिति पृथिन्या नामधेयं यद्द्रं गता भवति यचास्यां भूतानि गच्छन्ति। गाते-

- वींकारो नामकरणः । Ngh.1.1.p. 7.
- 2. 7:-श्रङ्गं श्रयतेः। Ngh. 1. 17.p.161.
- 2. 7:-निर्ऋतिर्निरमणात्। Ngh.1.1.p.15.
- 2. 8:-मातान्तरित्तं निर्मीयन्ते श्रस्मिन्भूतानि। Ngh. 1. 12. p. 116.
- 2. 8:-योनिरन्तरित्तं महानवयवः परिवीतो वायुना । Ngh. 1. 3. p. 26.
- श्रथवा हर्यते: प्रेप्साकर्मणः । Ngh. 1. 2. p. 20. Cf. N. 2. 10:-हर्यतेवा स्यात् प्रेप्साकर्मणः ।
- 2. 10:-श्रन्तरिचं कसात् । Ngh. 1. 3. p. 27.
- 2. 11:-ऋषिदेशंनात्। Ngh. 3.3. p. 300. वतिमिति कर्मनाम वृशोतीति सतः।...इद्मपीतरद् वतम् ...एतसादेव....वारयतीति
 सतः। Ngh. 2. 1. p. 165. Cf.
 N. 2. 13......वतिमिति कर्मनाम
 निवृत्तिकर्मे वारयतीति सतः।
- स्वरादित्यनाम । Ngh. 1. 9. p. 56; cf. N. 2. 14:-स्वरादित्यो भवति ।
- प्रारनुत एनं शुक्को वर्णः । संस्पृष्टा रसान् । संस्पृष्टा भासं ज्योतिषाम् । प्रस्पृष्टो भासेति वा । पृश्चिरादित्यः । द्यौस्तु संस्पृष्टा ज्योतिभिः पुण्यकृद्धिश्च।Ngh. p. 378; cf. N. 2. 14:— पृश्चिरादित्यो भवति । प्रारनुत एनं वर्णे इति नैस्कताः संस्पृष्टा...ज्योतिषाम् ।

- संस्पृष्टा भासेति वा । श्रथद्योः । संस्पृष्टा ज्योतिभिः पुरयकुद्धिश्र ।
- नेता रसानां नेता भासामार्त्मायानाम् । ज्योतिषां प्रणायकश्चादित्यः। द्यौस्तु कृमिति सुख-नाम । न कम् श्रकम् श्रसुखम् । न श्रकं यत्र स नाकः । Ngh. p. 378; cf. N. 2. 14. नाक श्रादित्यो भवति । नेता रसानां नेता भासाम्। ज्योतिषां प्रणयः । श्रथ द्यौः। कमिति सुखनाम। तत्प्रतिषिद्धं प्रतिपिध्येत ।
- 2. 14:-न वा श्रमुं लोकं जम्मुपे किंच नाकम्। इति ब्राह्मणम् । Ngh. p. 378.
- 2. 15:-तेषामादित: साधारणानि पञ्चाश्व-रश्मिभ: । Ngh. 1. 5. p. 32.
- 2. 15.:-काष्टा दिशो भवन्ति। Ngh. 1. 6. p. 41.
- 2. 18:-उच्छतीति व्याख्याता । Ngh. 5. 5. p. 489.
- 2. 21:-श्रा उपर उपत इत्येताभ्यां साधार-गानि पर्वतनामभि:।Ngh.1.10.p.59.
- 2. 23:-तत्र सरस्वतीत्येतस्य नदीवद् देवता-वच्च निगमा भवन्ति। Ngh.1.11.p.83.
- 2. 24:-शुष्मामिति बलनाम । शोषयतीति सतः । Ngh. 2. 9. p. 118.
- 2. 25:-ऋतमित्युद्कनाम । Ngh. 1.13. p. 140.
- 2. 25:-काल: कालयते गैतिकर्मण:। Ngh. 2. 14. p. 242.
- एषामष्टाबुत्तराणि बहुवद्। Ngh.1.14. p. $150.\mathrm{Cf.N.2.27:}$ —तेषामष्टा उत्तराणि बहुवत्।
- 2. 27:-तत्र दिधका इत्येतद् द्धत् कामतीति वा दधत् कन्दतीति वा दधदाकारी भव-

- त्तीति वा। Ngh. 1. 14. p. 146.
- 2. 28:-दशोत्तराख्यादिष्टोपयोजनानीत्याचवते साहचर्यज्ञानाय। Ngh. 1.15. p. 152.
- 3. 1:-कर्मनामान्युत्तराणि। Ngh. 2. 1. p. 163.
- 3. 2:-रेक्ण इति धननाम । रिच्यते प्रयतः । Ngh. 2: 10. p. 222.
- गृणातिस्तुतिकर्मा । Ngh. 1. 10. p. 60. Cf. N. 3. 5:-गृणाते: स्तुतिकर्भणः ।
- 3. 7:-मत्वा कर्माणि सीव्यन्ति । Ngh. 2, 3. p. 176.
- 3. 7, 8:-तत्र पंचजना इत्येतस्य निगमा भवन्तिपंच पृक्ता संख्या । लिङ्ग- त्रययोगेष्वविशिष्टा । Ngh. 2. 3. p. 185, cf. N. स्त्रीपुंनपुंसकेष्वविशिष्टा ।
- 3. 8:-श्रसुरिति प्राणनाम । Ngh. 3. 9. p. 325.
- 3. 8:-क्रिंगिलक्षनाम । क्रजेयतीति सतः । पक्वं सुप्रवृक्षमिति वा । Ngh. 2. 7. p. 209. N. reads सुप्रवृक्षम् for सुप्रवृक्षम् ।
- 3. 9:-कच्याः प्रकाशयन्ति कर्माणि । Ngh. 2. 5. p. 194.
- 3. 9-चिप्रनामान्युत्तराणि षड्विंशतिः। Ngh. 2. 15. p. 258.
- 3. 10.-दश दशतः। Ngh. 3. 1. p. 295.
- 3. 10:-तत्र वियात इत्येतद् वियातयत इति वियातयेति वा। Ngh.2.19.p.283-4.
- 13:-मानेनान्यान् जहातीति शाकपूरिः।
 मंहनीयो भवतीति वा। Ngh. 3. 3.
 p. 299.
- 3. 13:-तत्र वविषय विवत्तस इत्येते । Ngh. 3. 3. p. 303.

- 3. 13:-सुखं कस्मात् । सुहितं खेम्यः । Ngh. 1. 12. p. 113.
- 3. 13:-खं पुनः खनते: । Ngh. 1. 12. p. 114.
- 3. 14:-करोति यत् पापकम् । Ngh. 3. 24. p. 363.
- 3. 19:-प्रख्यातं यज्ञतिकर्मेति नैरुक्ताः । Ngh. 3. 17. p. 347.
- 4. 5:-दुरोण इति गृहनाम । दुःखा भवन्ति दुस्तर्पाः । Ngh. 3. 4. p. 308. N. reads दुरवा for दुःखा.
- 4. 7:-वासराणि वेसराणि। Ngh.1.9p.56.
- कर्तन-हन्तन-यातनेत्यनथैका उपजना भवन्ति।
 Ngh. 4. 1. p. 391; cf. N. 4. 7:कुरुतनेत्यनथैका उपजना भवन्ति। कर्तन
 हन्तन यातनेति।
- 4. 19:-उदकं हर उच्यते। Ngh. 1. 13. p. 142.
- 4. 19:-व्यन्त इत्येषे। Sनेककर्मा । Ngh. 4. 1. p. 399.
- 19:-उस्तियेति गोनाम । उत्स्नाविणोऽस्यां भोगाः । उस्नेति च । Ngh. 2. 11. p. 230.
- 4. 21:-पिता पाता वा पाखियता वा । Ngh. 2. 22. p. 293.
- 4.21:-शमनं रोगाणां यावनं च भयानाम्। Ngh. 4.1. p. 400. N.adds च after शमनं।
 - 4. 22:-श्रदितिरदीना। Ngh.1.14.p.14.
 - 4. 24:- स्थेनः शंसनीयं गच्छति । Ngh. 1. 14. p. 151.
 - 4. 25:-अपीच्यमपगतमपचितम् । Ngh. 3. 25. p. 366. cf. N.

- 4. 25:-दंसयः कर्माणि दंसयन्त्येनानि । Ngh. 4. 1. p. 402.
- 4. 25:-श्रन्तो श्रततेः । Ngh. 3. 30. p. 376.
- 4. 25:-अथैएयृझोत्सर्थे दश्यते । Ngh. 4. 1. p. 402.
- 4.26 -सस भादित्यरश्मयः। Ngh. 1.5. p. 38.
- 5. 1:-श्रन्थ इत्यन्ननाम। श्राध्यानीयं भवति। Ngh. 2. 7. p. 204.
- 5. 2:-वनुष्यति ईन्तिकर्मा। Ngh. 2. 12. p. 233.
- 5. 6:-श्रक्षिः पवित्रं स मी पुनातु वायुः सोमः सूर्य इन्द्रीः । पवित्रं ते मी पुनन्तु। Ngh. 4. 2. p. 412.
- 5. 12:-बभस्तिरत्तिकर्मा । Ngh.1.5.p.35.
- 5. 13:-अप्स इति रूपनाम । अप्सातेः । Ngh. 3. 7. p. 320.
- 5. 14:-वयुनं वेतेः । कान्तिर्वा प्रज्ञा वा । Ngh. 3. 8. p. 324.
- 5. 16:-तूर्णमरनुते। Ngh. 4. 2. p. 418.
- 5. 18:-नीचैरस्मिन् क्रयन्ति । Ngh. 4. 2. p. 419.
- 6. 1:-श्राशु इति शु इति च न्निप्रनामनी भवतः। Ngh. 2. 15. p. 262.
- 6. 1:-शोचते ज्वेत्ततिकर्मणः। Ngh. 1. 12, p. 128.
- 6. 4:-जूर्शि जैवतेवी द्ववतेवी जीर्यतेवी । Ngh. 2. 13. p. 135. N. reads दूनोतेवी for जीर्यतेवी।

समुद्रः पर्वतो राजा इव दुर्भिचनाशक:।

- Ngh 1.10. p. 62, cf. N. 6.5:- उद्धिः पर्वतो राजा दुर्भिन्ने नव कृत्यः।
- 6. 8:-शशमानः शंसमानः । Ngh. 3. 14. p. 334.
- 6. I2:-श्रतिकामन्तो दुरितानि विश्वा । Ngh. 4. 3. p. 437.
- 6. 14:-गीभिरेनं वनयन्ति । Ngh. 4. 3. p. 440.
- 6. 16:-तं मेदस्तः प्रति पचताप्रभीष्टाम् । Ngh. 4. 3. p. 442.
- 6. 17:-कर्मणां प्रस्नातारो । Ngh. 2. 4. p. 190.
- गृह्यन्तेऽस्मिन् रसा श्रवश्याया श्रादित्येन । Ngh 1.9.p. 57, cf. N 6. 19:-घंस इत्यहनीम । प्रस्यन्तेऽस्मित्रसाः।
- गोरूघ उड्डततरं भवति ''उपोन्नद्धम्''तत् स्नेहं रसानुभदानसामान्याद् रात्रिरप्यूध उच्यते। Ngh.1.7.p.47,cf.N.6.19.
- सामि प्रतिषिद्धमसामि असुसमाप्तम् । Ngh. 4.3. p. 451. Cf. N. 6. 23. असामि सामिप्रतिषिद्धम् । असुसमामम्
- 6. 31:-इदं कामयमान उच्यते। Ngh. 4 3 p. 456. उच्यते is omitted by N.
- 6. 31:-श्रथापि तद्वदर्थे भाष्यते । Ngh. 4. 3. p. 456.
- 7. 10:-या च का च बलकृतिरिन्द्रकमैंव तत्। Ngh. 2. 9. p. 221.
- 7. 11:-श्रथास्यं कर्म रसादानं रश्मिभिश्व रसधारणम्। Ngh. 1. 5. p. 35.
- $7.\,13$:-पिपीलिका पेलतेर्गतिकर्मणः । ${
 m Ngh.}$ 2. 14. p. 242.
- 7. 24:-जिघतें: सिंचतिकर्मणः। Ngh.1. 12. p. 101.
- 8. 8:-यह इति महतो नामधेयम् । यातश्च

- हूतश्च भवति । Ngh. 3. 3. p. 303.
- 8. 9:-स्योनमिति सुखनाम् । स्यतेरवस्य-न्त्येतत् । Ngh. 3. 6. p. 317.
- 8. 20:-स्वाहेत्येतत् सु श्राहेति वा स्वावागा-हेति वा स्वं प्राहेति वा स्वाहुतं हवि-र्जुहोतीति वा। Ngh. 1.11. p.83.
- 9. 11:-रथो रंहते गैतिकर्मणः। Ngh. 2. 14. p. 245.
- 9. 18:-इंबुरियते गैतिकर्मणः। Ngh. 2. 14. p. 253, cf. N.
- 9. 32 क्यटकः कन्तपो वा क्रन्ततेवा कयट-तर्वा स्थाद् गतिकर्मणः । Ngh. 2. 14. p. 242.
- 10. 3'-श्रव इत्यन्ननाम । Ngh. 2. 7. p. 206.
- 10. 4:-बन्धिरनिश्वतत्वे । Ngh. 1. 12. p. 99.
- 10. 17:-शेविमिति सुखनाम । Ngh. 3. 6. p. 318, cf. N.
- 10. 31:-श्रवेररणवान् । Ngh. 1. 14. p. 144, cf. N.
- 11. 5:-चन्द्रमाश्चायं द्रमति । Ngh. 2. 14. p. 256.
- 11. 5:-चन्द्र श्रन्दतेः कान्तिकर्मणः । Ngh. 1. 2. p. 19.
- 11. 9:-नृम्णं · · नृन् नतम् । Ngh. 2. 9. p. 217.
- 11. 43:-श्रहन्तब्या भवतीति । श्रवश्नीति वा। Ngh. 2. 11. p. 229.
- 12. 13:-कविः क्रान्तदर्शनो भवति कवते-र्वा । Ngh. 3. 15. p. 341.
- 12. 41:-श्रप्तिवंसुभिवांसव इति समाख्या। तस्मात् पृथिवीस्थानाः। Ngh. 5. 6. p. 497.

ऋग्वेदभाष्ये वेङ्कटमाधवोद्धृत-निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA,
QUOTED BY VENKATA
MĀDHAVA IN HIS COMMENTARY ON THE
RGVEDA.

वेङ्कटमाधवोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः।

- RV. I. 15. 7:-यास्कस्त्वाह । द्रविग्णोदा यस्त्वं द्रविग्णसादिन इति वा द्रविग्णसादिन इति वा द्रविग्णस्तस्त्रसात् पिबत्विति वा यज्ञेषु देवमीळते याचन्ति स्तुवन्ति वर्धयन्ति प्जयन्ति वेति । cf. N. 8. 2.
- I. 22. 17:-श्रत्र यास्क: । पृथिव्यामन्तरिचे दिवीति शाकपृणि:। समारोहणे विष्णुपदे गयशिरसीत्यार्णवाभ इति । N.12.19.
- I. 38. 3:-श्रत्र यास्कः। सुविते सु इते सूते सुगते प्रजायामिति वेति। cf.N.4.17.
- I. 41. 9: चतुरश्चिद्चान् धारयत · कित-वाद्यथा बिभीयात् । एवं दुरुङ्गाय बिभी-यात् । न दुरुङ्गाय स्पृहयेदिति । cf. N. 3. 16.
- 1. 50. 6:-पश्यिस तत्ते वयं स्तुम इति वाक्यशेष इति यास्कः। N. 12. 22.
- I. 62. 5:-यास्कस्त्वाह । नवगतयो नवनी-तगतयो वेति । N. 11. 19.
- I. 84. 15:- श्रत्र यास्कः । श्रथाप्यस्यैको
 रश्मिश्चन्द्रमसं प्रति दीप्यते । तदेतेनोपेचितन्यम् । श्रादित्यतोऽस्य दीप्तिर्भवतीति । सुषुग्नः स्थैरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्व
 इत्यपि निगमो भवति । सोऽपि
 गौरुच्यते । श्रत्राह गोरमन्वतेत्यत्राह गोः
 सममन्वमंसतादित्यरश्मयः सन्नामापीच्यमवसितमवगतमपहत्मन्तिहैतं वासुत्र
 चन्द्रमसो गृह इति । cf.N.2.6;4.25.

- I. 92. 1:-ता एता उषसः प्रज्ञानमकृण्वन् पूर्वेऽघेंऽन्तिरिचलोकस्य...दीप्तिमञ्जते । कोशादायुधानि निष्कृण्वाना वीरा इव प्रतियन्ति । गन्त्र्य च्रारोचमाना उषसो मातृस्थानीया निरुक्तं च द्रष्टव्यम् । cf. N. 12. 7.
- I. 95. 5:-स्वष्टुर्जायमानात् चावा-पृथिवी उमे । श्रिप बिभ्यतः । श्रीप चैनं सिंहमिव बिलनमिमुखे सेवते।श्रत्र निरुक्तं दृष्ट्व्यमिति । cf. N. 8. 15.
- I. 105. 8:-सन्तपिनत मामिनतः सपत्नीरिव सपत्न्यः कूपपर्शवो मूषिका इवास्नातानि सूत्राणि व्यद्नित स्वाङ्गा भिधानं वा स्यात् । शिश्नानि व्यद्नित । सन्तपिनत माध्य दुःकामाः स्तोतारस्ते शतकतो… cf. N. 4. 6.
- I. 105. 18:-यास्कपचे तु-उदितश्चन्द्रमा इति मन्त्रार्थ: । तदुक्रम् । वृकश्चन्द्रमा इति । विवृतज्योतिष्को वा विक्रान्त-ज्योतिष्को वा । श्रह्ण श्चारोचमानः । मासानां चार्धमासानां च कर्ता चन्द्रमा वृकः पथा यन्तं दद्शं नच्चत्रगण-मिभिजिहीते निचाय्य येन येन योष्यमाणो भवति चन्द्रमास्तद्द्ण्यवन् इव पृष्ठरोहीति । cf. N. 5. 20, 21.
- I. 105. 19:-न्नित एवाथवा दृष्टा ननु कुत्सस्य दृशेने । विरुध्यतेऽरुणो मेति

- नाशब्दस्तत्र का गतिः ॥ उच्यते पदका-रस्य त्रितस्यार्षमिदं मतम् । श्रन्यथापि पदच्छेदस्तत्र यास्केन दर्शितः ॥ cf. N. 4. 6; 5. 21.
- I. 113. 2: -सूर्यं वत्समाह साहचर्यात् । अरिचत् कृष्णा सदनान्यस्य रात्रिः । अथैने संस्तौति समान अन्योन्यस्य धर्माणौ । अनुची द्योतमाने अन्योन्यस्य अध्यात्मं अर्जुवीण चरतः "cf. N. 2.20.
- I. 117. 16:-श्रत्र यास्क:। श्रादित्योऽपि वृक उच्यत इत्यादि। N. 5. 21.
- I. 163. 10:-यास्कः । समीरितान्ताः पृथ्वन्ता वा संस्तमध्यमाः शीर्ष-मध्यमा वा । शिर श्रादित्यो भवति यद्नुशेते सर्वाणि भूतानि मध्ये चैषां तिष्ठति । इदमपीतरिन्द्रशि एतस्मादेव । समाश्रितान्येतदिन्द्रियाणि भवन्ति । संशुरुणासः शूरः शवतेगीतिकर्मणः । दिव्या दिविजा । श्रत्या श्रतनाः । इंसा इन्तेईन्त्यध्वानम् । श्रेणिः श्रयतेः समाश्रितो भवति । यदाचिषु यदापन् । दिव्यमजमजनीयमाजिमश्रसादित्यस्तुतिः। श्रश्यस्य । श्रादित्यादश्यो निस्तष्ट इति । सूरादश्चं वसवो निरतष्टेत्यपि निगमो भवतीति । cf. N. 4. 13.
- I.164. 1:-श्रादित्यरश्मय इति वदन्तीति। N. 4. 26.
- I. 164. 2:-सप्त रश्मयो यस्मै स्सान-

- भिसन्नामयन्ति ... संवत्सरो श्रीप्मो वर्षा हेमन्त इति । सर्वाणीमानि भूता न्यधितिष्ठन्ति ... दि. N. 4. 27.
- I. 164. 41:-यास्कस्त्वाह । एकपदी मध्य-मेन। द्विपदी मध्यमेन चादित्यन । चतु-ष्पदी दिग्मि: । अष्टापदी दिग्मिश्चावान्तर-दिग्मिश्च । नवपदी ताभिरादित्येन च वहूदका परमे स्थान इति। Cf. N.11.40.
- I. 164. 47:-श्रत्र यास्कः। ते यदामुतोऽवाञ्चः पर्यावर्तन्ते सहस्थानादुदकस्यादित्यात्। श्रथ घृतेनोदकेन पृथिवी व्युद्यत इति। N. 7. 24.
- I. 170. 1:-श्रगस्य इन्द्राय हिवर्निरूष्य मरुद्रयः संप्रदित्सांचकार । स इन्द्र एत्य परिदेवयांचके । नूनमिति विचिकित्सार्थों न नूनमस्त्यद्यतनं नो एव श्वस्तनं कस्त-जानाति यद्द्वतं · · श्रस्य चित्तमभिसंचारि। · · · cf. N. 1. 5, 6.
- I. 174. 2:-दानमनसो नो मनुष्यानिन्द्र मृदुवाचः कुर्वन्तीति यास्क. । cf. N. 6. 31.
- II. 12. 1:-यो यजमान एव प्रथमो मनस्वी देवो देवान् कर्मणा पर्यगृह्णात् पर्यरचद्रत्यकामदिति यास्क: । Cf. N. 10. 10.
- II. 13. 9:-श्राशुपृष्टीति शुष्टिरिति यास्कः। Cf. N. 6. 12.
- II. 23. 9:-सुवर्धयिता ब्रह्मण्स्पते स्पृह्णोयानि धनानि मनुष्येभ्य श्राददी- महि याश्च नो दूरेऽरातयः शबुसेना याश्च तळितो ऽन्तिकस्था श्राभिसन्ति विनाशय ता श्रम इति रूपनाम रूपा इति यास्कः श्रकभैणे वेति दृष्टन्यमिति हिंसका वास्त-

- ळितस्ताडयन्तीति। cf. N. 3. 10, 11.
- II. 24. 4:-यास्कस्त्वाहाशनवन्तमास्यन्दन-वन्तमवाङितं मेघं ब्रह्मण्यस्पतिमेधुधारं यमो-जसा बल्लेनाभ्यतृण्यसेव सर्वोऽपि यन्ति ...द्विण्मुद्कवन्तमिति । cf. N.10.13.
- II. 32. 4:-सुष्टुत्या हुवे श्व्योत्वस्मान् · · · सिन्यतु · · · श्रपः सूच्या · · · · · प्रजननृकर्म सूच्येति द्दातु वीरं शतप्रदम् · · · cf. N. 11. 31.
- II. 32. 6:-यास्कः । सिनीवाति पृथुजघने स्तुकः स्त्यायतेः संघातः पृथुकेशस्तुका पृथुष्टुतेवां । या देवानामसि "वा जुषस्व हृज्यमाहुतं प्रजां च देवि दिश नः । cf. N. 11. 32.
- II. 42. 1:-न्यक्रन्दीज्जन्म प्रबुवाण इति यास्कः। "प्रेरयित वाचः क्रमेण प्रेरयितेव नावम् "कल्याणमङ्गलश्च त्वां काचिद-भिभूतिः सर्वतो विद्तिति यास्कः। cf. N. 9. 4.
- III. 1. 12:-श्रक श्राक्रमणादिति यास्कः।
 "हिवषां प्रेरियत्रे प्रसिद्धभागा ऋजिन
 इति यास्कः। cf. N. 6. 17.

Introductory remark to chapter I of the IIIrd Astaka:— वाक्यार्थेष्वप्रवृत्तेषु निपाताश्चेदनन्विताः । ऋक्पादपूरणास्ते स्युरिति यास्कस्य दर्शनम् । cf. N. 1. 9.

-][I. 19. 2:-उराण उरु कुर्वाण इति यास्कः। N. 6. 17.
- III. 30. 5:-(sic.) मुष्टिर्मोहानिति शेषस्तथैव यास्केनोक्समिति । cf. N. 6. 1.
- III. 30. 17:-उद्धर रक्तः सहमूलिमन्द्र ··· अत्र यास्कः। श्राकियतो देशात् सल-

- लूकं संरुद्धं भवति पापकमिति नैरुकाः सररूकं वा स्यात् सर्तेरभ्यस्तात् तपुषि-स्तपते हेति ईन्तेरिति। cf. N. 6. 3.
- III. 31. 1:-प्रशास्ति वोळ्हा सन्तानक-भैग् इत्यादिकं निरुक्तं द्रष्टन्यम् । cf. N. 3. 4.
- III. 31. 2:-यास्कस्त्वाह । यदि हि मातरो जनयन्त विद्व पुत्रमविद्वं च स्त्रियमन्यतरः सन् सन्तानकर्ता भवित पुमान् दायादो-ऽन्यतरो वर्धयित्वा जामि प्रदीयते परस्मा इति । cf. N. 3. 6.
- III. 33. 1:-यास्कः । विश्वामित्रो व्रतं गृहीत्वा विपाट्छुतुद्योः संभेदमाययौ । श्रनुययुरितरे । स विश्वामित्रो नदीस्तु- ष्टाव गाधा भवतेति । श्राप द्विपद् । श्राप बहुपदिति । cf. N. 2. 24.

पर्वतानामुपस्थानान्त्रिगेत्य कामयमाने बडवे इव विमुक्ते हासितः स्पर्धाकर्मा परस्परं स्पर्धमाने हर्षकर्मा वा हर्षमाणे गावाविव शोभमाने "इतरेतरं संजिहाने विपाट्- शुनुद्यौ पयसा प्रजवेते। cf. N. 9. 39.

- III. 33. 5:-यास्कः । उपरमध्वं मे वचसे सोम्याय सोमसंपादिने । ऋतावरी ऋत-स्त्यः। ऋतमित्युद्कनाम । प्रत्यृतं भवति । मुहूर्तमेवैरयनैरवंनवं । मुहूर्तो मुहुः ऋतुः । ऋतुरतेंगेच्छ्रतिकर्मणः । मुहुर्मूळ्ह इव काल इति । प्रामिह्नयामि सिन्धुं बृहत्या महत्या मनीषया मनस ईषया स्तुत्या प्रज्ञया वावनाय कुशिकस्य सुतुरिति । N. 2. 25.
- III. 33. 6:-नद्यः प्रत्यूचुः । इन्द्रोऽस्मान-रदद्वज्रवाहुः । रदितः खनितकर्मा वा परिधानं नदीनामस्मान् देवोऽनयत् सविता कल्याग्रापाणिः । तस्य वयं सवितुः प्रसवे

बामः । cf. N. 2. 25, 26.

- III. 33. 10:-यास्कः। आश्चण्वाम ते कारो चचनानि याहि दूरादनसा च रथेन च निन-माम ते पाययमानेव योषा पुत्रं मर्यायेव कन्या परिष्वजनायेति। cf. N. 2. 27.
- III. 36. 4:-मंहनीयो महानिति यास्कः । cf. N. 3. 13.
- III. 36. 6:-श्रत्र यास्कः । श्रेशु शु शमष्ट-मात्रो भवतीति । cf. N. 2. 5.
- III. 53. 8:-यास्कः । यद्यद्र्पं कामयते तत्तदेव भवतीति । cf. N. 10. 17.
- III. 53. 14: यास्कः। कीकटा नाम देश श्रमार्थनिवासः कीकटां किंकुतां किं क्रियाभिरिति प्रेप्सन्ति "मगन्दः कुसीदी मांगदो मां गमिष्यतीति च ददाति तद्पस्यं
 प्रमगन्द श्रस्यन्तकुसीदिकुलीनः प्रमदको
 वा योऽयमेवास्ति लोको न पर इति
 प्रेप्सः पगडको वेत्यादि । cf. N. 6. 32.
- III. 53. 17:-ददतिधारणकर्मेति यास्कः। cf. N. 2. 2.
- III. 54. 6:-योनिरिस्युद्कनाम । cf. Ngh. I. 12.
- III. 54. 10:-यास्कः । मृदु: सोमः । cf. N. 6. 4.
- III. 58. 5:-तिर इति प्राप्तनामेति यास्कः। cf. N. 3. 20.
- III. 59. 6:- शुक्रं धोततेर्थश इति यास्कः । cf. N. 5. 5.
- IV. 16.11:-गिधिर्मिश्रीभावकर्मेति यास्कः। cf. N. 5. 15.
- IV. 30. 11:-श्रत्र यास्कः । श्रपासरदुषाः । श्रनः संपिष्टो मेघो बिभ्युषी । श्रनो वायुरनितेः । श्रपि वोपमार्थे स्थात ।

श्रनस इव शकटादिव । श्रनः शकटम् । श्रानद्धमस्मिन् विवरमनिते वा जीवन-कर्मणः । उपजीवन्त्येनं मेघोऽण्यन एत-स्मादेव यन्निरशिश्वद् । वृषा वर्षिता मध्यमस्तस्या एषापरा भवति। एतदस्या श्रन श्राशेते सुसंपिष्टमिव विपाशि विमुक्तपाशीति । cf. N. 11. 47, 48.

IV. 32. 23:-शोभेते सशफे निरुक्तं द्रष्ट-व्यम् । cf. N. 4. 15.

Introductory remark to chapter VII of the IIIrd Astaka:—

श्रमुः साद्दरयवचनः पश्चाद्वावे च वर्तते।

उद्वर्वतंत उद्गमने न्यवो नीचीनवृत्तिनौ ॥

सं पूजावचनं प्राहुर्विपरीतौ च निर्दुरौ।

श्रघेरुपरिभावोऽर्थमाभिमुख्यम् । विदुः॥

गातिलोम्ये प्रति स्मृतम्।

श्रिप संसर्गवचनमुपरचोपजने स्मृतः।

वर्जने सर्वतोभावे परि प्राहुर्विपरिचतः॥

एषामः कार्था इत्थं यास्केन दर्शिताः।

पाणिनिश्चाह भगवानर्थानेषां बहूंस्तथा॥

cf. N. 1. 3.

- IV. 57. 1:- चेत्रस्य पितना वयं सुहितेनेव जयामो गामश्रं पोषियितृ चाहरेति यास्कः। ...स नो मृळातीदृशे बलेन वा धनेन वेदृशेनेति यास्कः। चेत्रस्य बलेनेति यास्कः। cf. N. 10. 15.
- IV. 57. 2:- चेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मि गोसंघं यथा धेनुः पयो दुग्धे एवमस्मा- सु धुच्व "यशस्य पत्तयोऽस्मान् मृळयन्तु ""निरुक्तं दृष्टन्यम् । cf. N. 10. 16.
- IV. 57. 8:-श्रुनासीरमिन्द्रं यास्कस्तु मेने। cf. N. 9. 40
- VII. 1. 6:-स्यातेरिति यास्कः । cf.

N. 5. 28.

- VII. 4. 7:-शेष इत्यपत्यनाम शिष्यते मृतमिति "ततश्चाचेतयमानस्य तत्यम- तस्य भवति मास्मात्पथो विद्दुष " श्रस्यो- तरा भूयसे निर्वचनाय । cf. N. 3. 2.
- VII. 4. 8:-मनसापि न मन्तब्यो ममाय-मिति "एतु नो वाजी वेजनवान् "" श्रमिषहमाणः सपत्नान् नवजातः स एव पुत्र इति यास्कस्त्वाह श्ररणोऽपाणों भवतीति। cf. N. 3. 3.
- VII. 34. 16:-म्बिं गृणीषे नदीनां ब्रम्न उदकेषु सीदन् निरुक्तं द्रष्टव्यम् । cf. N. 10. 44.
- VII. 39. 2:-सुप्रयाणमेषां बहिं: "रा-जानाविव "मनुष्याणां राज्या विवासेश्च पूर्वस्थामभिहूतौ वायुः नियुत्वान् पूषा चास्माकं स्वस्तये निरुक्तं द्रष्टव्यम् । cf. N. 5. 28.
- VII. 69. 4:-श्रत्र यास्कः । पर्येगाहां वंसमहरवसानोऽन्नमिति। cf. N. 6. 4.
- VII. 76. 1:-यास्कः-उद्शिश्रय ज्योतिर-मृतं सर्वजन्यं विश्वानरः सविता देवः। cf. N. 11. 10.
- VII. 87. 4:-एकविंशतिनामानि: इति पृथिवीमाह तस्या हि यास्कपिठतानि एकविंशतिनामानि । cf. N. 2. 7.
- VII. 100. 6:-यास्कः। शिपिविष्टो विष्णुरिति विष्णो धेय ? (द्वे) नामनी भवतः।
 कुत्सितार्थीयं पूर्वं भवत्यौपमन्यवः। किमित्ते विष्णो प्रख्यापनीयमेतत् भवत्यःप्रख्यापनीयं यज्ञ ? (:) प्रबृषे शेपे ? (प)
 इव निर्वेष्टितो ऽस्मीत्यप्रतिपन्नरश्मि:। श्रिपे
 वा प्रशंसानामेवाभित्रेतं स्यात्। किं ते

- विष्णो प्रख्यातमेतद् भवति प्रख्यापनीयं यदुत प्रवृत्ते शिपिविष्टो श्रस्मिति प्रति-पञ्चरिमः । शिपयोऽत्र रश्मय उच्चन्ते । तैराविष्टो भवति । मा वर्षो श्रस्मद्पगृह एतिदत् वर्ष इति न ? रूपना (म) । वृणोतीति सतो यदन्यरूपः समिधे सङ्-प्रामे भविस संयतरिमः । cf. N. 5. 8.
- VII. 104. 21:-इन्द्रोपि पराश(र) उच्यते पराशारियता यात्नामिति यास्कः । cf. N. 6. 30.
- VIII. 19. 37:-श्रत्र यास्क: । सुवास्तुर्नदी तंघ ? (तुम्व) तीर्थ भवति तूर्यभेतदयं ? (दायन्ति) cf. N. 4. 15.
- VIII. 41. 2:-यास्कः । तं स्विहिरिहामि ? (स्विभिष्टौमि) समान्यिगरा गीत्या स्तु-त्यापि पितृयां च मननीयैः स्तोमैः नाभाकस्य प्रशस्तिभिः । ऋषि नीभाको बभूव स्यन्दमानानामपामुपोदये सप्त स्वसारमेनमाह वाग्भिः स मध्यम इति निरुच्यते । श्रथैष एव भवतु । नभन्ता-मन्यके समे । मा भूवन्तन्यके सर्वे ये नो द्विषन्ति दुर्धियः पापिषयः पाप-सङ्कर्षा इति । cf. N. 10. 5.
- VIII. 45. 4:-यास्कः । बुन्द इषुभैवति भिन्दो वा भयदो वा भासमानो द्रवतीति। N. 6. 32; cf. also N. 6. 25.
- VIII. 45.38:-कितवो भवन्ति स्वं इन्तीति

यास्कः । cf. N. 5. 22.

VIII. 61. 11:-यास्कः। न पापा मन्यामहे नाधना न ज्वलनेन हीना श्रस्त्यसासु ब्रह्मचर्यमध्ययनं तपो दानं कूर्मेस्यृषिस्वो-चिति। cf. N. 6. 25.

VIII. 66. 10:-श्रत्र यास्कः । एवकनदा ?
(बेकनाटाः) खलु कुसीदिनो भवन्ति ।
द्विगुणकारिणो वा द्विगुणदायिनो द्विगुणं
कामयन्त इति वा । इन्द्रः सर्वान् हेकदानः ? (बेकनाटान्) प्सूर्यदेशो य
इमान्यहानि पश्यन्ति न पराणीति वाभिभवति कर्मणा पणींश्च विणिज इति ।
cf. N. 6. 26.

VIII. 67. 5:—यास्कः । जीवतो नोऽभि-धावतादिस्या नु परा ? (पुरा) हननात् । क नु स्थ वानः—? (ह्यान-) श्रुत इति मत्स्यानां जालमापन्नानां एतदार्षं वेद-यन्त इति । cf. N. 6. 27.

Introductory remark to the Vth Astaka:-मन्स्यानां जालबद्धानां प्रार्षे यास्के।ऽज्ञवीदिति ।

VIII. 77. 4:- प्केनैव प्रतिधानेनापिबत् । सहेति शतं सरांसीन्द्रस्तोमस्य पूर्णांनि कान्तादीनि वा कान्त इति वा निरुक्तं च द्रष्टव्यमिति । cf. N. 5. 11.

VIII. 90. 6:-यास्कः। कृत्तिः कृन्तते येशो वा। श्रकं वा। सुमहत्त इन्द्र शरण्मन्त-रिन्ने (कृत्ति-) रिवेति। cf. N. 5. 22.

VIII. 93. 13:-परुष्णी पर्ववतीति यास्कः। cf. N. 9. 26.

VIII. 93. 22:-पत्निवन्तः सुता इमे ऽद्भिः सोमाः कामयमाना यन्ति पानायापां गन्ता भवति निचुम्पुषः सोम इति यास्कः । cf. N. 5. 18.

VIII. 99. 4:-श्रनशेरातिमनरलीलदान-मिति यास्कः । cf. N. 6. 23.

VIII. 100. 10:-श्रत्र यास्कः। यद्वाग्वद्-न्त्यविचेतनानि । राष्ट्री देवानां निषसाद् मदना । चतस्तो निश ? (श्रनुदिश) ऊर्जं दुदुहे पयांसि । क स्विदस्याः परमं जगा-मेति यत्प्रथिवीं गच्छतेति वा यदादित्य-रश्मयो हरन्ति वेति । cf. N. 11. 28.

VIII. 100. 11:-यास्कः । देवीं वाचम-जनयन्त देवास्तां सर्वरूपाः पश्चो वद-न्ति व्यक्रवाचरचाव्यक्रवाचरच । सा नो मदनान्नं च रसं च दुहाना धेनुवीगस्मा-नुपेतु सुष्टुता । इन्द्रसाहचर्यात माध्य-मिका वागत्र स्तुतेति। cf. N. 11. 29.

VIII. 102. 11:-शीरमनुशायिनमिति वेति यास्कः । cf. N. 4. 14.

VIII. 102. 19:-श्रस्योत्तरा भूयसे निर्व-चनाय। cf. N. 1. 19; 2. 11; 3. 2, 4; 5. 8; 7. 17, 27, 30; 10. 26.

Introductory remarks to chapter I of the 7th Astaka:—
तपोविशेषयुक्तानां युगेष्वन्येषु देवताः ।
श्रासनृषीणां प्रत्यकाः प्रभावै विविधे युंताः॥
cf. N. 1. 20:—साक्ताःकृतधर्माण ऋषयो
वभूदः।

किञ्च वैदिकवाक्यानि सदशानोह लौकिकै:।
cf. N. 1. 16:-शब्दसामान्यात्।
नानाविधैद्यंभिप्रायेर्व्यचे दष्टा महर्षिभि:।
cf. N. 7. 3:-एवमुचावचैरभिप्रायेर्व्यक्षीयां मन्त्रदृष्ट्यो भवन्ति।

Introductory remarks to chapter II of the 7th Astuka:—

प्रत्यचाश्च परोचाश्च द्विविधास्तत्र देवता: । cf. N. 7. 1:-तास्त्रिविधा ऋचः। परो- चक्रताः प्रत्यचक्रताः ।

Introductory remarks to chapter III of the 7th Astaka:— ऋषियंस्य गुणान् बृते यस्माचार्थमभीप्सति । निवेशयति तन्नाम तामाहुस्तस्य देवताम्॥ cf. N. 7. 1:-यत्काम ऋषियंस्यां देवतायामार्थपत्यमिच्छन्स्तुतिं प्रयुंक्रे तद्-देवतः स मन्त्रो भवति ।

IX. 89. 6:-श्रंशुः शमष्टमात्रे। भवतीति यास्कः। N. 2. 5.

Introductory remarks to chapter IV of the 7th Aṣṭaka:—
स्त्यन्ते यज्ञसंयोगादिष चान्ये रथाद्यः ।
श्रथापि युद्धसंयोगाद्रथादीनां स्तुति भेवेत्॥
cf. N. 9. 11:-यज्ञसंयोगादाजा
स्तुतिं स्तेत । राजसंयोगाद् युद्धोपकरगानि । तेषां रथः प्रथमागामी भवति ।

Introductory remarks to chapter V of the 7th Astaka:—
श्रमेवांचकशब्दानां स्पष्टां याज्यां स्वद्शेनात् ।
श्रामेयप्रवादो अयमिति यास्कस्य दर्शनम् ॥

cf. N. 8. 22:-म्बाग्नेया इति तु स्थितिः। IX. 112. 3:-यास्कः । उपलप्रचिण्युप-

खेषु प्रचियोति। उपलप्तमचेपियीव। कारु रहमस्मि कर्ता स्तोमानाम्। तत इति सन्ताननाम। पितुर्वा पुत्रस्य वा। स भिषक्। उपलप्तचियो सक्तुकारिका। नना नमतेमीता दुहिता वा नानाकमीयो वसुकामा अन्वास्थिताः स्मो नि गाव इव लोकमिति। cf. N. 6. 5, 6.

X. 13. 5:-यति ? (अवति:) गैतिकर्मैति

यास्कः । cf. N. 10. 20.

X. 14. 1:-यास्करत्वाह । पर्यागतवन्त-मिति :: दुवस्यातरामोतिकर्मेति यास्कः । cf. N. 10. 20.

Introductory remarks to chapter VII of the 7th Astaka:—
पिटता देवताच्याये त्रिषु स्थानेषु देवता:।
विद्यन्ते स्तुतयो यासां ता एता यास्कद्शिंता:॥ cf. N. 7. 8, 10, 11, 13.

X. 28. 4:-जरिता गरिता दृत्तिया इति यास्कः। N. 1. 7.

X. 29. 1:-वन इव वायो वे: पुत्रश्चायन् इति वा कामयमान इति वा पय इवेति चकार शाकल्य: । उदात्तं त्वेवमाख्यातमभविष्यत् सुसमाप्तश्चार्थ इति । cf. N. 6. 28.

Introductory remark to chapter I of the 8th Astaka:— नानाविधेरभिप्रायैमेन्त्रा दश महर्षिभिः। cf. N. 7. 3.

X. 64. 5:-म्रादित्यो दच्च इत्यादि निरुक्तं द्रष्टस्यम् । cf. N. 11. 23.

X. 71. 4:-अप्येक: पश्यक्षिप न पश्यति वाच-मिष च श्र्यवन्न श्र्योत्येनामिति अविद्वां-समाहार्धम् । अप्येकस्मै तन्वं विसन्न इति स्वमात्मानं विवृश्यते ज्ञानप्रकाशनमर्थस्य स्वाहानया वाचोपमोत्तमया वाचा जायेव पत्ये कामयमाना सुवासा ऋतुकालेषु यथा स एनां पश्यति स श्र्योत्यर्थज्ञप्रशंसेति । cf. N. 1. 19.

X. 71. 5:-श्रप्येकं वाक्सख्ये स्थिरपीत-माहुः। ··· विज्ञातार्थं वाग्ज्ञेयेषु बल-वत्स्वप्यथेष्विति यास्कः। cf. N. 1. 20.

X. 71. 11:-ऋचासेको होता पोषं पुपुष्वान्

- ॰ गायति शक्वरीषु । शक्वर्य ऋच इति यास्कः । ब्रह्मा भूत्वा एको वदति जाते जाते "एकोऽध्वर्युरिति । cf. N. 1.8.
- X. 85. 19:-यास्कः । नवो नुवो भवति जायमान इति पूर्वपचादिमिंभेत्य । श्रह्मां केतुरुषसामेत्यग्रमित्यपरपचान्तम- भिग्नेत्य । श्रादित्यदैवतो द्वितीयः पाद इत्येके । भागं देवेभ्यो विद्धात्यायम् इत्यर्धमासेज्यामिंभेत्य वर्धयति चन्द्रमा दीर्धमायुरिति । cf. N. 11. 6.
- X. 85. 20:- किंग्रुकं शाल्मार्खं "आरोह सूर्ये अमृतस्य "सुखं पत्ये वहतु " निरक्षं दृष्टव्यमिति । cf. N. 12. 8.
- X. 86. 21:-पुनिरित्ति निरुक्तं द्रष्टव्यमिति । cf. N. 12. 28.
- X. 88. 17:-अयं चामिरसौ च मध्यम इति यास्कः । N. 7. 30.
- X. 97. 1:-शतं धामानि सप्त चेति निरुक्तं च दृष्टव्यमिति । N. 9. 28.
- X. 98. 1:-तत्र यास्क: । देवापिश्चाष्टिषेगुः शन्तनुश्च कौरन्यौ आतरौ बभूवतुः । स शन्तनुः कनीयान् श्राभिषेचयांचके । देवापिस्तपः प्रतिपेदे । ततः शन्तनो राज्ये द्वादश वर्षाणि देवो न ववर्ष ।

- तम् चुर्बाह्मणाः । श्रधमेस्त्वया चिरतः । "
 ज्येष्ठं भ्रातरमन्तरित्याभिषेचितम्। तस्माते
 देवो न वर्षतीति । स शन्तजुर्देवापिं
 शिशिच राज्येन । तमुवाच देवापिः पुरोहितस्तेऽसानि याजयानि च खेति ।
 तस्यैतद्वर्षकामस्कतमिति। N. 2. 10.
- X. 98. 7:-होन्नाय वृतः कृपायमाणो " … देवा एनं श्रुणवन्ति वृष्टियाचिनम् … . N. 2. 12.
- X. 103. 12:-यास्कः। श्रप्वा यदेनया वृद्धो-ऽपमीयते। व्याधिर्वा भयं वा। cf. N. 6. 12.
- श्रमीषां चित्तं प्रतिलोभमाना गृहाणाङ्गान्यप्वे परेहि । श्रभिप्रेहि । निर्देहैपां हृदयानि शोकैः । श्रन्धेनामित्रास्तमसा सेव्यन्ता-मिति । cf. N. 9. 33.
- X. 105. 2:-शेप: सपतेः स्पृशतिकर्मण इति यास्कः। cf. N. 3. 21.
- X. 110. 4:-सुखकरं सेवितमिति यास्कः। cf. N. 8. 9.
- X. 110. 10:-मधुना च घृतेन चेति यास्कः। N. 8. 17.
- X. 169. 1:-इति प्रस्थापयञ्चाह निरुक्तं दृष्टव्यमिति । cf. N. 1. 17.

ऋग्वेदभाष्य उद्गीथोद्धृतनिघग्टु-निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIGHANTU
AND THE NIRUKTA QUOTED
BY UDGITHA IN HIS COMMENTARY ON THE
RGVEDA.

Note:—Reference is to a Devanāgarī transcript of a Malyalam Ms. of the commentary of Udgītha from the Government Library of Sanskrit Mss., Madras.

उद्गीथोद्धृतनिघग्दुवचनानि

- Ngh. 1. 3:-श्राप इत्यन्तरिजनाम । RV. X. 10.4; 16.3;45.1;65.9.
- Ngh. 1. 7:-श्रक्तुरिति रात्रिनाम । RV. X. 40. 5.
- Ngh. 1. 9:- बुरित्यहर्नाम। RV. X.11.7.
- Ngh. 1. 11:-धेनेति वाङ्नामदर्शनेन । RV. X. 43. 6.
- Ngh. 1. 12:-योनिरित्युद्कनाम । RV. X. 65. 8.
- Ngh. 1. 13:-वत्त्रणा इति नद्य उच्यन्ते। RV. X. 27. 16.
- Ngh. 2. 1:-वेप इति कर्मनाम । RV. X. 46. 5.
- Ngh. 2. 2:--तोकमित्यपत्यनाम । RV. X. 25. 9.
- Ngh. 2. 4:-गभस्तिरिति बाहुनाम। RV. X. 44. 2.
- Ngh. 2. 7:-वाजमञ्जम् । RV. X. 40. 12; 67. 10.
- Ngh. 2. 7:-श्रव इत्यन्ननाम । RV. X. 27. 21.
- Ngh. 2. 7:-पृत्त इत्यन्ननाम । RV. X. 65. 4.
- Ngh. 2. 9:-शव इति बलनाम । RV. X. 22. 10.
- Ngh. 2. 9:-बाध इति बलनाम। RV. X. 49. 8.

- Ngh. 2. 9:-शुष्मं बलम्। RV.X.44.3.
- Ngh. 2. 9:-तुविष्मान् · · बलवानित्यर्थः । RV. X. 43. 6.
- Ngh. 2. 10:--रत्नमिति धननाम । RV. X. 18. 7.
- Ngh. 2. 11:-उस्त्रेति गोनाम । RV. X. 67. 4.
- Ngh. 2. 15:-तु इति चित्रनाम । RV. X. 49. 11.
- Ngh. 2. 15:-तूर्णि: चित्रम्। RV. X. 73. 4.
- Ngh. 2. 15:-तूतुजान: चिप्रनामैतत्। RV. X. 43. 8.
- Ngh. 2. 17:-भरे संप्रामे । RV. X. 67. 9.
- Ngh. 2. 18:-श्रानिडिति व्यासिकर्मा । RV. X. 27. 7.
- Ngh. 2. 18:-नशतिः व्याप्तिकर्मा । RV. X. 40. 6.
- Ngh. 2. 20:-पविरिति बज्जनाम । RV. X. 27. 6.
- Ngh. 2. 20:-वध इति वज्रनाम । RV. X. 22. 8.
- Ngh. 2. 22:-परश्च वज्रम् । RV. X. 43. 9.
- Ngh. 2. 22:-श्रर्थ: त्स्वामित्वमपि । RV. X. 42. 1.

- Ngh. 3. 1:-तुविरिति बहुनाम्नः। RV. X. 43. 8.
- Ngh. 3. 1:-कुविद् बहु । RV. X. 64. 13.
- Ngh. 3. 3:-बाधान् इति महन्नाम । X. 69. 10.
- Ngh. 3. 4:-पस्त्यमिति गृहनाम । RV. X. 46. 6.
- Ngh. 3. 4:-दमेति गृहनाम । RV. X. 46. 7.
- Ngh. 3. 6:-भेषजिमिति सुखनाम । RV. X. 9. 5.
- Ngh. 3. 9:- श्रमुशीति प्रज्ञा । RV. X. 12. 4.
- Ngh. 3. 14:-सपतिरचंतिकमा । RV. X. 48. 9.
- Ngh. 3. 14:-श्रथवा मन्यत इत्यर्चन्ति-कमसु पाठात्। RV. X. 8. 9. Cf. मन्यतिरर्चतिकर्मा। X. 26. 4; मन्य-तेरर्चतिकर्मणः। X.63.17;X.64.16.
- Ngh. 3. 16:-जरित: स्तोतः। RV. X.

- 42. 2.
- Ngh. 3. 16:-नद इति स्तोतृनाम । RV. X. 11. 2.
- Ngh. 3. 16:-कीरिति स्तोतृनाम। RV. X. 67. 11.
- Ngh. 3. 17:-सवनमिति यज्ञनाम। RV. X. 41. 1.
- Ngh. 3. 17:-होत्रेति यज्ञनाम । RV. X. 11. 5.
- Ngh. 3. 17:-मखशब्दो यज्ञनाम। RV. X. 11. 6.
- Ngh. 3. 18:-मस्त इति ऋत्विङ्नाम। RV. X. 73. 1.
- Ngh. 3. 20:-शिचतिर्दानार्थ: । RV. X. 42. 2.
- Ngh 3. 23:-श्रवत इति कूपनाम। RV. X. 25. 4.
- Ngh. 3. 30:-रोदसी चावाप्रथिक्यो: । RV. X. 45. 6. Cf. also रोदसी चावाप्रथिक्यो। X. 65. 5.

उद्गीथोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः ।

- X. 5. 6:-स्तेयं गुरुतल्पारोहणं ब्रह्महत्यां श्रूण-हत्यां सुरापानं दुष्कृतस्य कर्मणः पुनः पुनस्तेवां पातकेऽनृतोद्यमिति । N.6.27.
- X. 8. 6:-अमिर्वा इतो वृष्टि समीरयतीति श्रुति: 1 N. 7. 24.
- X. 10. 2:-बोरो वीरयत्यिमत्रान् वेतेर्वा स्याद्गतिकर्मणो वीरयते वी इति निर्वेच नात्। N. 1. 7.
- X. 12.4:-शिशीते श्रङ्गे इति। N. 4. 18.
- 12. 5:-प्रति सु इत्याभिप्जितार्थे । N.
 1. 3.
- X. 14. 1:=यास्कमहर्षिणात्र वाक्यार्थसामन्दे (सामान्यादे०) व तिर्यगतजातिवशेषार्थ-माद्ध्याहृतम् । cf. N. 10. 20.
- X. 18. 4:- अर्तेरथ: । N. 1. 18.
- X. 22. 10:-नचत्रं नचतेर्गतिकर्मण:। N. 3. 20.
- X. 23. 2:-ऋ अुर्वाज इति सौधन्वानामु-च्यते। cf. N. 11. 16.
- N. 23. 7:-जाम्यतिरेकनाम बालिशस्य वा समानजातीयस्य वा इति वचनात्। cf. N. 4. 20.
- X. 26. 1:-नियुतो नियमनाद्वा नियोज-नाद्वा । N. 5. 28.
- X. 27. 8:-समित्येकीभावे। cf. N. 1. 3.
- X. 27. 14:-धेनुधेयते वी धिनोतेवी । N. 11. 42. श्रथवा गर्भो गृह्वात्यर्थे ।

- गिरत्यनथानिति वा । N. 10, 23.
- X. 27. 17:-मन्त्रः पवित्रमुच्यते । N. 5.6.
- X. 27. 19:-शिश्नं श्नथतेरिति वचनात्। N. 4. 19.
- X. 27. 22:-श्रथापि ताद्धितेन कृत्स्वव-श्लिगमा भवन्ति । अनुरत्र वृत्त इत्यु-च्यते । N. 2. 5.
- X. 27. 22:-मीमयति: शब्दकर्मा । N.2.6.
- X. 27. 23:-भाष्ये च मेघा एव माध्यमिका देवगणा इत्युक्ताः ! उपरा मेघाः । N. 2. 5.
- X. 28. 2:-तिग्मं तेजतेरूसाहकर्मणः । N. 10. 6.
- X. 31. 4:-द्मुना द्ममना वा दान्तमना वा। N. 4. 9.
- X. 40. 2:-सवस्थे सहस्थाने । cf. N. 3. 15.
- X. 40. 6:-न शब्दोऽत्र पुरस्तादुपाचारेपि सामर्थ्यादुपमार्थः । cf. N. 1. 4.
- X. 40. 8:- उरुष्यतीति रचार्थः । cf. N. 5. 23.
- X. 40. 9:-दंसय इति कर्माणि । cf. N. 4. 25.
- X. 40. 11:-उसु इति पदपूरणे । cf. N. 1. 9.
- X. 40. 11:-उम्रिया उत्स्नाविणी दात्री । cf. N. 4. 19.

- X. 40. 11:- उश्मिस कामयामहे । N. 2. 7.
- X. 41. 1:- उ इति पदपूरणः। cf. N. 1.9.
- X. 41. 1:-मध्विति सोमोच्यते। cf. N. 4. 8.
- X. 42. 2:-जाराया जरियतारम् ► cf. N. 3. 16; 5. 24; 10. 21.
- X. 42. 3:-आभर आहर। N. 6. 32; 12. 6.
- X. 42. 7; 43. 5; 45. 12:- अस्मे अस्म-भ्यम्। N. 6. 7.
- X. 42. 9:-श्रशी कितवः। N. 5. 22.
- X. 42. 9; 48. 9:-इदिति पदप्रणः । N. 1. 9, 10.
- X. 42. 10:-अथापि ताद्धितेन क्रस्स्नविज्ञ-गमा भवन्तीति । N. 2. 5.
- X. 42. 11:-श्रवं पापस्। cf. N. 6. 11; 9. 42.
- X. 43. 3:-सस संख्यकाः सिन्धवो नद्यः । cf. N. 5. 27.
- X. 43. 4:- आधिषवणचर्मणि। N. 2. 5.
- X. 44. 3; 45. 4:-ईमिति पद्पूरण: । cf. N. 1. 9.
- X. 44. 6:-केपयः कपूयाः दुष्पूया वा अप-कर्माण इत्यर्थः । cf. N. 5. 24.
- X. 44. 9:-श्रोको निवास: । cf. N. 3. 3.
- X. 45. 6:-पञ्चजनाः निषादपञ्चमाः पञ्चमवर्णाः । cf. N. 3. 8.
- X. 48. 10:-नेमोऽर्थ: । cf. N. 3. 20.
- X. 49. 11:-रसानुप्रदानं वृत्रवधादिकर्म। cf. N. 7. 10.
- X. 49. 12:-निपातानामुस्चावचार्थत्वात् । cf. N. 1.74.
- X. 49. 12:- चिच्छ्रब्दो हेरवर्थे। cf. N. 1.4.
- X. 50. 7:-सचा शब्दश्चं सहार्थे । cf.

- N. 5. 5.
- X. 53. 3:- श्रदितिदेवमाता। cf. N. 4. 23.
- X. 64. 3:-वेति समुचयार्थे। cf. N. 1. 5.
- X. 64. 5:-दत्तस्यादिते श्रादितिरत्र नैस्कत-पत्ते मध्यस्थाना । cf. N. 11. 22, 23. ऐतिहासिकपत्ते श्रादितिदेवमाता। cf. N. 4.22.
- X. 64. 6:-वाजिनो देवारवा रसमयो वा। cf. N. 12. 43.
- X. 64. 16:-श्रभ्यासे भूयांसमर्थं मन्यन्ते। N. 10. 42.
- X. 65. 7; 66. 1:- ऋतावृध ऋतस्य सत्यस्य यशस्योदकस्य वा । cf. N. 12. 33.
- X. 65. 10:-उ इति पदपूरणः । cf. N. 1. 9.
- X. 66. 6:-माध्यमिका देवगया: I cf. N. 12. 32.
- X. 66. 9:-वता वतानि च कमीिय । cf. N. 2. 13; 11. 23; 12. 32, 45.
- X. 66. 14:- अस्मे अस्मभ्यम्। of. N.6.7.
- X. 67. 5:-ईमिति पदप्रणः। cf. 1. 9, 10.
- X. 67. 9:-सधस्थे सहस्थाने। cf. N. 3.15.
- X. 69. 12:-जाम्यतिरेकनाम । N. 4. 20.
- X. 70. 5:-यज्ञदैवतेषु पुष्पफले उच्यते देवताध्यात्मे वा। cf. N. 1. 20.
- X. 73. 11:-सुपर्णाः सुपतनाः...भादित्या इत्यर्थः । cf. N. 4. 3.
- X. 73. 11:-पूर्वि पूर्य देहीलर्थः । N.4. 3.
- X. 73. 11:-वायुर्वेन्द्रो वान्तरिचस्थानः। N. 7. 5.
- X. 74. 1:-स्तुतिभागं इविभागं वेति। cf. N. 7. 13.
- X. 74. 1:-वनु वननीयम् । cf. N. 6. 31.
- X. 75. 3:-इदिति पदपुरवाः । cf. N. 1. 9, 10.

शुक्लयजुर्वेदे माध्यन्दिनशाखायां वाजसनेयिसंहिताभाष्ये श्रीमदुव-टाचार्योद्धृतनिघगटुनिरुक्तसंदर्भाः

PASSAGES OF THE NIGAHNTU AND THE NIRUKTA QUOTED BY UVATA IN HIS COMMENTARY CALLED THE MANTRABHĀSYA ON THE WHITE YAJURVEDA, I-E. THE VĀJASANEYI SAMHITĀ IN THE MĀDHYANDINA RECENSION.

Note:—Reference is to Paṇasikara's edition, Bombay, 1912.

The letters MD. after a quotation mean that the passage is also cited by Mahidhara, a commentator of the Vājasaneyi Samhitā.

श्रीमदुवटाचार्योद्धृतनिघग्टुसंदर्भाः

000000000

- I. 27:-च्मा इति पृथिवीनाम। Ngh. 1.1.
- II. 19:- सुम्नमिति सुखनाम । cf. XVII. 62; Ngh. III. 6.
- II. 20:-श्रायुरिति मनुष्यनाम । MD; cf. Ngh. II. 3.
- ${
 m II.} \,\, 20$:-दिशुदिति वज्रनाम। ${
 m Ngh.} \, {
 m II.} \,\, 20$.
- II. 20:-योनिरिति गृहनाम । Ngh. III.4.
- II. 22:-नभ इत्यादित्यनाम। cf. Ngh.I.4.
- III. 6.:-स्व:... श्रादित्यः। cf. Ngh. I. 4.
- III. 8:-वस्तो: । शुः । भानुरित्यहर्नामसु पठितम् । Ngh. I. 6.
- III. 12:-ककुदिति महन्नामसु पठथते। cf. Ngh. III. 3.
- III. 15:-विश् इति मनुष्यनाम । Ngh. II. 3.
- III. 18:-वय इत्यन्ननाम। cf. Ngh. II. 7.
- III. 18:-सह इति बलनाम । Ngh. II. 9.
- III. 20:-श्रन्ध इत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- III. 22:-दोषेति रात्रिनाम । Ngh. I. 7.
- III. 22:-नम इत्यन्ननाम । Ngh. II. 7.
- III. 23:-दम इति गृहनाम । cf. Ngh. III. 4.
- III. 25:-वरूथिमति गृहनाम । Ngh. III. 4.
- III. 26:-शोचिरिति ज्वालानामसु पठितम्। Ngh. I. 17.
- III. 30:-ध्वरति धूर्वति इति वधकर्मस

- पठितम् । Ngh. II. 19.
- III. 32:-श्रमाशब्दो गृहवचनः । cf. Ngh. III. 4.
- III. 34:-सश्चतिः सेवनकर्मा । cf. Ngh. 2. 14.
- III. 43:-शिवं शग्मं द्व श्रप्येते सुखस्य नाम्नी । Ngh. III. 6.
- III. 43:-शमिति सुखनाम। Ngh. III.6.
- III. 46:-पृत्स्विति संधामनाम । Ngh. II. 17.
- III. 46:-शुष्म इति बलनाम। Ngh. II. 9.
- III. 47:-मय इति सुखनाम । Ngh. III. 6.
- III. 47:-श्रस्तमिति गृहनाम । Ngh. III.4.
- III. 51:- जु चित्रनाम । Ngh. II. 15.
- III. 56:-व्रतमिति कर्मनाम। Ngh. II. 1.
- IV. 3:-महीति गोनामसु पठितम्। Ngh. II. 11.
- IV. 5:-ईमह इति याच्लाकर्मसु पठितम्। Ngh. III. 19.
- IV. 8:-इषुध्यति यांच्जाकर्मसु पठितः । Ngh. III. 19.
- IV. 11:-मनामह इति या? (याच्या) कर्मसु पठितम्। Ngh. III. 19.
- IV. 21:-श्राचक इति कान्तिनामसु पठितम्। Ngh. II. 6.
- IV. 25:-श्रोगयौ बादपृथिवीनामसु पठितम् । Ngh. III. 30.

- IV. 32:-एतश इसश्वनामसु पिटतम् । Ngh. I. 14.
- IV. 35:-केतुरिति प्रज्ञानामसु पठितम् । Ngh. III. 9.
- IV. 35:-सपर्यतीत्वर्षाकर्मसु पठितम् । Ngh. III. 5.
- IV. 37:-गय इति गृहनाम । Ngh. III. 4.
- IV. 37:-दुर्या इति गृहनाम। Ngh. III. 4.
- V. 11:-घोष इति वाङ्नामसु पठितम् । Ngh. I. 11.
- VI. ३:-ज्वलनामसु श्वङ्गाणीति पठितम् । Ngh. I. 17.
- VI. 22:-अध्न्या गोनाम । Ngh. II. 11.
- VI. 29:-वाज इत्यन्तनाम । Ngh. 2. 7.
- VII. 8:-प्रय इत्यन्ननाम। cf. Ngh. II. 7.
- VII. 11:-कशेति वाङ्नाम । Ngh. I. 11.
- VII. 12:-वृजनिमिति बलनाम । Ngh. II. 9.
- VII. 16:-रिहतिहिं श्रर्चतेः कर्मसु पठितः। Ngh. III. 14.
- VII. 17:-शचीति कर्मनाम । Ngh. II. 1.
- VII. 21:-पवत इति गतिकमेसु पठितम् । also MD. Ngh. II. 14.
- VII. 24:-पृथिवीशब्देनात्रान्तरिचमभिधी-यते। पठितं चैतदन्तरिचनामसु। cf. XIII. 4; XVIII. 73; XXVIII. 1; also MD. Ngh. I. 3.
- VII. 35:-श्रोज इति बलनाम । also MD. Ngh. II. 9.
- VIII. 4:-वरिव इति धननाम । cf. XX. 83; Ng मि II. 10.
- VIII. 5:-श्रदिति सत्यनामसु पठितम् । Ngh. III. 10.

- VIII. 6:-दिवेदिव इत्यह्नो नामसु पठितम्। Ngh. I. 9.
- VIII. 6:-धीरिति कर्मनाम । Ngh. II. 1.
- VIII. 19:-श्रप्सु इत्यन्तरित्तनामसु पठितम्। cf. Ngh. I. 3.
- VIII. 38:-अप इति कर्मनानसु पठितम्। cf. X. 7; XXII. 3; XXVIII. 8; XXIX. 33; XXXIII. 2; XXXIV. 12; Ngh. II. 1; also MD.
- VIII. 45:-श्रव इत्यक्षनाम। Ngh. II. 7.
- VIII. 53:-चतिर्गतिकर्मा । also MD. Ngh. II. 14.
- VIII. 53:-इनचतिव्यांसिकमा । cf. Ngh. II. 18.
- VIII. 54:-श्रन्धोऽन्नमुच्यते। Ngh. II. 7.
- IX. 16:-सनेमीति पुराखनाम । Ngh. III. 27; also MD.
- IX. 35:-पृथिब्यत्र निर्म्धतिशब्दनोच्यते । cf. Ngh I. 1.
- X. 4:-वज इति मेघनामसु पठितम् । Ngh. I. 10.
- X. 7:-पस्त्यमिति गृहनामसु पठितम् । Ngh. III. 4.
- X. 9:-मर्यो इति मनुष्यनाम । Ngh. II. 3.
- X. 19:-रीयतिर्गत्यर्थः । cf. Ngh. II.14.
- X. 32:-कुविदिति बहुनाम। Ngh.III.1.
- X. 34:-दंस इति कमैनाम । cf. XII. 51; also MD. Ngh. II. 1.
- XI. 8:-सन्नाशब्द सत्यवचनः । cf. Ngh. III. 10.
- XI. 14:-तव इति बलनाम। Ngh. II.9.

- XI. 32:-वाघत इति ऋत्विङ्नामसु पठितम्। cf.XX.88; Ngh.III.18.
- XI. 47:-इरेत्यश्वनाम । Ngh. II. 7.
- XI. 49:-पाज इति बलनाम । Ngh.II.9.
- XI. 71:-संवत इति संधामनामसु पठितम्। Ngh. II. 17.
- XI. 72:-रोहितोऽझे: । हरित आदित्यस्य। इति निघरदः । Ngh. I. 15.
- XI. 72:—परावत इति दूरनामसु पठितम्। Ngh. III. 26.
- XII. 6:-जामाशब्देन पृथिन्युच्यते । cf. XVII. 10; also MD; cf. Ngh. I. 1.
- XII. 69:-तोशतिर्वधकर्मा । cf. Ngh. II. 19.
- XII. 69:-शुनमिति सुखनाम । Ngh.III.6.
- XII. 71:-शेविमिति सुखनाम । cf. IV. 12; X. 28; XVIII. 59; also MD. Ngh. III. 6.
- XII. 108:-वर्ष इति रूपनाम । Ngh. III. 7.
- XII, 110.-राध इति धननाम । Ngh. II. 10.
- XII. 110:-भगशब्दो धनवचनः । cf. XXXIV. 30. Ngh. II. 10.
- XIII. 9:-द्र्यान इति हिंसाकमा । cf. Ngh. II. 19.
- XIII. 15:-नियुत्तो वायोरित्यादिष्टोपयोज-नानि । Ngh. I. 15.
- XIV. 8:-श्लोक इति वाङ्नामसु पटितम् । Ngh. I. 11.
- XV. 15:- हेति वेजः। Ngh. II. 20.
- XV. 37:-तिग्ममिति वज्रनाम । Ngh.

- II. 20.
- XV. 40:-शर्ध इति वत्तनाम। cf. XVII. 35; XX. 38; XXXIII. 26; Ngh.•II. 9.
- XVI. 6:-हेड इति क्रोधनामसु पठितम्। Ngh. II- 13.
- XVI. 21:- एक इति वञ्चनामसु पठितम् । Ngh. II. 20.
- XVI. 21:-वज्रतिर्गत्यर्थः। Ngh. II.14.
- XVI. 31:-शिव्रशीभशब्दौ चित्रनामनी। cf. Ngh. II. 15.
- XVI. 55:-श्रर्ण उदकनामसु पठितम् । Ngh. I. 12.
- XVI. 61:-स्क इत्यायुधनाम । Ngh. II. 20.
- XVII. 37:-गोशब्दो वाग्वचन: । cf. Ngh. I. 11.
- XVII. 38:-गोत्र इति मेघनामसु पठितम्। Ngh. I. 10.
- XVII. 38:-श्रज्मेति संग्रामनाम । Ngh. II. 17.
- XVII. 78:-होत्रेति यज्ञनामसु पठितम्। Ngh. III. 71.
- XVII. 94:-धेना इति वाङ्नामसु पठि-तम् । Ngh. I. 11.
- XVII. 95:-श्र इति चित्रनाम । Ngh. . II. 15.
- ${
 m XIX}$. 5:-तनेति धननाम। ${
 m Ngh.\,II.}$ 10.
- XIX. 83:-पेश इति हिरण्यनाम रूपनाम च। XXVIII. 29; MD. Ngh. I. 2; III. 7.
- XX. 44:-पाक इति प्रशस्यनाम । Ngh. III. 8.

- XX. 48:=श्रासादित्यन्तिकनाम । Ngh. II. 16.
- XX. 48:-सङ्गे संग्राम । समत्सु । एतद्पि संग्रामनाम । cf. MD:-सङ्गः सम-दिति हे संग्रामनामनी । cf. Ngh. II. 17.
- XX. 52:-सनुतरिति निर्यीतान्तर्हितनाम। Ngh. III. 25.
- XX. 87:-श्रयच्य इत्यङ्गुलिनाम । Ngh. II. 5.
- XXI. 5:-तुवीति बहुनाम। Ngh. III. 1.
- XXI. 31:-चन्द्रमिति हिरण्यनाम । Ngh. I. 2.
- XXI. 43:- रुद्ध इति हि स्तोतृनामसु पठितम्। Ngh. III. 16.
- XXI. 46:-पिष्टशब्दो रूपवाची। Ngh. III. 7.
- XXI. 56:-भामशब्दः क्रोधवचनः । Ngh. II. 13.
- XXIII. 12:-पिशमिति रूपनाम । cf. Ngh. III. 7.
- XXIII. 22:-इन्तिर्गत्यर्थ:। Ngh.II. 14.
- XXIII. 28:-कुछ इति इस्वनाम । Ngh. III. 2.
- XXV. 16:-निविच्छुब्दो वाग्वचनः । Ngh. I. 11.
- XXV. 20:-पृष्त्यो मस्तामिति निघगडु-वचनात्। Ngh. I. 15.
- XXV. 25:-रेक्या इति धननाम। Ngh.

- II. 10.
- XXV. 45:-नैघण्डुको वादितिशब्दः। Ngh.I.1,11; II.11; IV.1; V.5.
- XXVI. 22:-द्रविशं धनवाची । Ngh. II. 10.
- XXVII. 13:-नचित व्यासिकमा । Ngh. II. 18.
- XXVIII. 12:-वस्तोरहर्वचनः । Ngh. I. 9.
- XXVIII. 12:- अक्रो रात्रिवचन: । cf. Ngh. I. 7.
- XXVIII. 41:-श्रूषशब्दो बलवचन: । Ngh. II. 9.
- XXXIII. 67:-चोणी चोण्यौ द्यावा-पृथिव्यौ। Ngh. III. 30.
- XXXIII. 90:-रिवरिति धननाम। Ngh. II. 10.
- XXXIII, 94:-तुगित्यपत्यनाम । Ngh. II. 2.
- XXXIII. 95:-धमतिगैतिकमी । Ngh. II. 14.
- XXXIV. 25:-धन्व इत्यन्तरिजनाम । Ngh. I. 3.
- XXXIII. 29:-श्रम इति कर्मनाम । Ngh. II. 1.
- XXXIV. 35:-मन्यतिरचेतिकमो । cf. Ngh. III. 14.
- XXXV. 8:-धृशिरित्यहर्नाम। Ngh.I.9.

उवटोद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः

- P. 2:-तत्र चत्वारि पद्जातानि नामाख्यातो-पसर्गनिपाता इति नैस्क्राः पटन्ति । cf. XVII. 89:-नामाख्यातोपसर्ग-निपातलच्चाः। cf. N. 1. 1.
- P. 2:-सत्त्वप्रधानानि नामानि। N. 1. 1.
- P. 2:-श्रथ भावप्रधानमाख्यातम्। cf.N.1.1.
- P. 2:-श्रथ विंशतिरुपसर्गाः क्रियाविशेषकरा इति । cf. N. 1. 3.
- P. * 3:-कमित्यनर्थको निपात: I cf. N. 1. 9.
- I. 1:-देवो दानाद् द्योतनाद् दीपनाद्वा इति यास्कः। cf. VII. 41; cf. N. 7. 15.
- I. 1:- ' कर्गित्यक्षनामोर्जयित सतः ' इति यास्क: । cf. X. 25:- ऊर्जमन्नमुच्यते। MD; N. 9. 27.
- 1. 1:- 'श्रध्न्या श्रहन्तस्या भवन्त्यघञ्चीति वा ' इति यास्कः । MD; N. 11. 43.
- I. 2:-धामानि त्रीणि भवन्ति स्थानानि नामानि जन्मानीति च। I. 30; II. 6; त्रयाणि • III. 8; IV. 37; XII. 19; cf. N. 9. 28; also MD. on III. 8.
- I. 3:- 報本祖弟 東祖‧ 東祖‧ 申一本‧ III. 9; V. 34, 40; VIII. 7; IX. 22; XXXVIII. 11; XL. 8; also MD. on I. 3; V. 34; VIII. 7; IX. 22; XI. 9; XXXIII. 91; XXXIV. 3; XXXVIII. 11; XL. 8. N. 10. 42.

- I. 8:-भू...भूवेतेवेधकर्मणः । N. 3. 9.
- I. 12:-इदंयुरिदं कामयमान इति यास्कः । III. 43; XVI. 27; also MD. N. 6. 31.
- I. 20:-प्रसितिः प्रसयनात् (प्रसहनात् I. 20) तन्तु वौ जात्नं वा । II. 20; XIII. 9; also MD. N. 6. 12.
- I. 20:-स्योनमिति सुखनाम । IV. 27; X. 26; also MD. on I. 20; N. 8. 9.
- I. 30:- 表記信義研事前 1 cf. III. 36; IV. 27; V. 39; VI. 2; also MD. on I. 30; III. 36; VI. 2; cf. Ngh. II. 19; cf. N. 3. 20.
- II. 20:-श्रद्मेत्यश्वनाम । cf. N. 4. 16.
- III. 2:-कुरुतनेत्यनर्थका उपजना भवन्ति कर्तन-इन्तन-यातनेति। cf. also VIII. 5; XII. 83; N. 4.7.
- III. 4:- हर्यतिः भेष्साकर्मा । XVII. 96; XXXIII.78; also MD. N.7.17.
- III. 8:- श्रह इति निपातो विनिम्नहार्थीय: । cf. VII. 3; cf. N. 1. 5.
- III. 12:-जिन्वतिः भ्रोतिकर्मा । VIII. 7; XI. 52; XIII. 26; XIV. 8, 17; XXXIV. 58; also MD. N. 6. 22.
- III. 25:-श्रच्छाभेराप्तुमिति शाकप्रिः ।

- IV. 20; VIII. 54; IX. 28; XI. 16; XII. 26, 49; XV. 24; XVI. 4; XXVII. 27; XXIX. 24; also MD. N. 5. 28.
- III. 25:-नशतिरामोतिकर्मा । also MD. cf. N. 7. 17.
- III. 29:-सिषक्रि सचत इति सेवमानस्य । also MD. cf. N. 3. 21.
- III. 38:- शुम्नं धोतते पंशो वातं वा। IV. 8; XI. 62; XXXIII. 12; also MD. N. 5. 5.
- III. 47:-सचा सहेत्यर्थ: v cf. XX. 68; also MD., N. 5. 5.
- III. 59:-सुद्दितं खेभ्यः । also MD. N. 3. 13.
- IV. 1:-ड इति पादपूरणे । cf. VIII. 61; XI. 41; XIX. 67; also MD. N. 1. 9.
- IV. 2:-रपो रिप्रमिति पापनामनी भवतः। cf. VIII. 5; XII. 84; XXXV. 11; also MD. N. 4. 21.
- IV. 3:-अन्यि अनिक । cf. N. 1. 9.
- IV. 12:-श्वात्रमिति चिप्रनाम । cf. V. 31; VI. 34; also MD. N. 5.3.
- IV. 16:-ईडिरध्येषणाकर्मा वा पूजाकर्मा वा श्री also MD. cf. N. 7. 15.
- IV. 19:-श्रदितिरदीना देवमातेति यास्क:। cf. XXI. 5, 6; also MD. N. 4. 22.
 - IV. 19:-द्रे क्षेत्रं प्रायणीयोदयनीय इति यास्कोक्रेः। N. 13. 7. र्र्
 - IV. 21:-रम्यातिः संयमनकर्मा । also MD. N. 10. 9.

- IV. 25:-रमणीयानां धनानां दातारम् । cf. N. 7. 15.
- IV. 25:-स्वरादित्यः सु श्ररणः। N. 2. 14.
- V. 14:-वयुनं वेतेः कान्तिर्वा प्रज्ञा वा । also MD. N. 5. 14.
- V. 18:-खोका रजांस्युच्यन्ते । cf. VIII. 59; XI. 6; XVII. 28; XX. 56; XXI. 8; also MD. N. 4. 19.
- V. 20:-भीमः विभेत्यस्मादिति भीमः । कुचरः कुस्सितं चारीः गिरिष्टाः पर्वत-स्थानः । भीमो भीषणः । कुचरः कायं चरतीति कुचरः । गिरिष्टाः गिरिमेंघः । cf. XVII. 33; also MD. N.1.20.
- V. 23:-चलो वृगोते: । ef. XX. '8; also MD. N. 6. 2.
- V. 32:-न भातीति नभ:। cf. N. 2. 14.
- VI. 5:-इवोऽनर्थकः। cf. N. 1. 10.
- VI. 23:-विवासितः परिचर्यापाम् । cf. VII. 35; XXXIII. 76; N.11.23
- VI. 24:-श्रथापि समुचयार्थे भवतीति । N. 1. 4.
- VI. 26:-चशब्द समुचयार्थः । cf. N. 1. 4.
- VI. 26:-धिषगा : धीसादिन्यो वा धी-मानिन्यो वा । also MD; cf. N. 8.4.
- VI. 26:-उपमार्थीय उपरिष्टादुपाचारो न- कार: । cf. N. 1. 4.
- VI. 32:-अथैतान्यभिभक्रीन्ययं लोकः प्रातः सवनं वसन्तो गायत्री वा। N. 7. 8.
- VII. 12:-था उपमार्थीय:। cf. N. 3.16.
- VII. 12:-प्रत्नशब्द: पुरायावचनः । cf. N. 3. 16.

- VII. 16:-वेनो वेनते: कान्तिकर्मण: lalso MD. N. 10. 38.
- VII. 16:-पृश्निरादित्यो वा। cf.N.2.14.
- VII. 17:-तिग्मं तेजतेरूत्साहकर्मणः। cf. XIII. 12; XVII. 17; XVIII. 71; also MD. N. 10. 6.
- VII. 19:-चियति र्निवासार्थः । also MD. cf. N. 2. 6.
- VII. 20:-नामधेयप्रतिलम्मः । cf. N. 1. 14.
- VII. 32:-श्रानुषगिति नामानुपूर्वस्यानु-शक्रं भवति । also MD; N. 6. 14.
- VII. 33:-श्रवितारो वावनीया वेति यास्को-क्रे: I also MD; N. 12. 40.
- VIII. 3:-चकारगर्भे सवितुर्निधानम् । श्रस्य भाष्यं चकारैनां गर्भनिधानमिति यथा यास्केन दर्शितम् । N. 3. 6.
- VIII. 6:-श्र उपांशुशंसनीयः काल इति हि यास्क श्राह । cf. N. 1. 6.
- VIII. 7:-चन इत्यक्षनाम । cf. XXX-III. 92; also MD; N. 6. 16.
- VIII. 8:-इरि: सोमो हरितवर्णः। XXX-III. 90; MD; N. 4. 19.
- VIII. 15:-स्वस्तीत्यविनाशिनाम । N. 3. 21.
- VIII. 28:-जरायुर्गभेवेष्टनम् । MD; cf. N. 10. 39.
- VIII. 39:-शिप्रे हन् नासिके वा । cf. IX. 4; MD; N. 6.17.
- VIII. 43:-सर इत्युद्कनाम सर्ते: IMD; N. 9. 26.
- VIII. 53:-इच्छुब्दोऽनर्थकः । cf.N.1.9. VIII. 53:-म्रात्मेषां रथो भवत्यात्मास्व

- आत्मायुधमिति । N. 7. 4.
- IX. 2:-कमिति सुखनाम तत्प्रतिषिद्धं दुःखं प्रतिषिध्यते । cf. N. 2. 14.
- IX. 14:- मू वाजी वेजनवान् ... जपणमन् ...
 तूर्णीमरनुतेऽध्वानम् । भीवायां बद्ध.... ऋतुं
 दिधिका कर्म प्रज्ञां वा दिधिका श्रश्व.... दिधत्
 कामति । ... पथामङ्कासि... पथां कृटिलानि... फणतेः... चकरीतवृत्तम्। N.2.
 27, 28.
- IX. 16: स्वकी: सुरोचना: स्वंचना वा। MD: cf. N. 12. 44.
- X. 16:-गतों रथः । cf. MD; रथोऽपि गर्त उच्यते । गृणातेः स्तुतिकर्मणः । इति यास्कोक्षेगेतों रथः । N. 3. 5.
- X. 24:-इन्त्यध्वानमिति हंसः। cf. MD; cf. N. 4. 13.
- X. 32.-अङ्गेति चित्रनाम । N. 5. 17.
- XI. 17:-जातवेदा जातप्रज्ञानः । cf. XII. 16:-जातं जातं वेत्तीति... जातप्रज्ञानः । cf. XVIII. 66:- जातं जातं विन्दते तस्माज्ञातवेदाः । MD; N. 7. 19.
- XI. 25:-कविः कान्तदर्शनः । MD; N. 12. 13.
- XI 31:-इदिति पादप्रणः। cf. XV. 30; N. 1. 9.
- XI. 35:-उकारो विनिश्चयार्थीयः । cf. N. 1. 5.
- XI. 42:-उसू पादपूरणे। cf. N. 1. 5, 9.
- ${
 m XI. } \ 42$:-नकार उपमार्थीयः। ${
 m cf. } \ {
 m N. } 1.4.$
- XI. 58:-विश्वान्नारयन्ति 'तारयन्ति वैश्वा-नरा: । cf. MD:-विश्वेनरैनीयन्ते विश्वान्नरान्नयन्ति वा । विश्वेषां नरायाः

- संबन्धिनो वा । विश्वेभ्यो नरेभ्यो हिता वा वैश्वानरा: । cf. N. 7. 21.
- XI. 77:-तस्करस्तत्करोति यत्पापकमिति निरुक्ताः। MD; N. 3. 14.
- XII. 6:-ईम् निपात: पादपूरणे 1 MD; cf. N. 1. 9.
- XII. 23:-चत्वारो वर्णा निषादपञ्चमाः पञ्चजना उच्यन्ते । cf. XXVI. 9; cf. N. 3.8.
- XII. 58:-उकारः समुख्यार्थीयः । MD; cf. N.1.5. •
- XII. 63:-निर्ऋति: कृच्छ्रापत्तिभूमिवा । cf. N. 2. 7.
- XII. 68:-इच्छब्दोऽनर्थकः । cf. N.1.9.
- XII. 69:-शुनो वायु: ।शु एत्यन्तरिचे सीर श्रादित्यः सरणात्। MD; N. 9.40.
- XII. 79:-श्रथापि ति हितेन कृत्स्रविश्वगमा भवन्तीति । cf. XVII. 87; XX-IX. 48, 52; MD; N. 2. 5.
- XII. 79:-किलेति विद्याप्रकर्षे । N. 1. 5.
- XII. 86:-परुशब्द: पर्ववचनः । cf. N.10.42.
- XII. 102:-वाशब्दः समुख्यार्थीयः। cf. N. 1. 4, 5.
- XII. 110:-राध इति धननाम । cf. XX. 11; cf. MD.-राध इति धननाम । राष्ट्रवन्त्यनेन इति यास्कोक्रेः। N. 4. 4.
- XIII. 3:-सीमतः मध्यतो मर्यादातः । cf. . N. 1. 7.
- XIII. 15:-नियुत्तो वायोरित्यादिष्टोपयो-जनानि । cf. N. 2. 28
- XV. 15:-गृत्सो मेथावी गृणाते: स्तुति-कमंण इति यास्कोक्षे: । cf. N. 9. 5.

- XV. 16:-मेना मानयन्त्येनाः । MD; cf. N. 3. 21.
- XV. 19:- उर्वशी च उरु: पृथु. वशः कामो यस्या इति उर्वशी। cf. N. 5. 13.
- XV. 27:-जागृविः जागरणशीलः । cf. N. 9. 8.
- XV. 35:-यहु इति पुत्रस्यनाम । मध्यमानो जायते तस्मादेवमाइ सहसस्पुत्रमित्यादि । cf. MD:-यहुरिति पुत्रनाम । मन्थना-ज्जायमानत्वाह्रजस्य पुत्रत्वम्। cf. N.8.2
- XVI. 17:-त्विषदींक्षिः। cf. N. 1. 17; 8. 13.
- XVI. 29:-शिपिविष्ट: शिप इव निर्वेष्टितः '''प्रजनवत् वेष्टनरहितः । यद्वा उदित-मात्र भ्रादित्य उच्यते । शिपिशब्देन च बालरसमयः उच्यन्ते । cf. N. 5. 8.
- XVI. 35:-बिस्मं भासनम् । cf. N. 1. 20.
- XVII. 17:-ऋषिः साचात्कृतधर्मा । cf. N. 1. 20.
- XVII. 20:-तच्चतिः करोतिकर्मा । cf. N. 8. 13.
- XVII. 28:-अस्ते असुसमीरिते।...स्ते सुष्दुसमीरिते रजस्यन्तरिचकोके । cf. N. 6. 15.
- XVII. 71:-विधितिर्दानकर्मा । MD; N. 10. 23.
- XVII. 95:-न तु हीनोपमानमग्नेरश्वो ज्यायांस्तत्र गुणोऽभिषेत इति परिहतं यास्केन। cf. N. 3. 13, 14.
- XVII. 96:-नसतिराप्तोतिकर्मा वा नमति-कर्मा वा | MD; N. 7. 17.

- XVIII. 16:-यास्कोका इन्द्रशब्दस्य ना-नार्था कार्या: 1 cf. N. 10. 8.
- XVIII. 32:-वाशब्द:समुचयार्थीय: ef. N. 1. 4.
- XVII. 77:-भूयोविद्य: प्रशस्यो भवति । N: 1.16.
- XIX. 32:-अर्को देवो भवति यदेनमर्चन्ति अर्को मंत्रो भवति यदेनेनार्चन्ति । अर्क-मन्नं भवत्यर्चति भूतान्यर्को वृत्तो भवति संवृत: कदुकिन्ना इति यास्कः । N.5.4.
- XIX. 65:-समुचयार्थीय श्राकारः । MD; N. 1. 4.
- XX. 9:-पस: पसते: स्पृशतिकर्भण: । cf. XXIII. 22; MD; N. 5. 16.
- XX. 20:-तथा च यास्कः । 'कनीनकेव विद्वधे नवे द्वपदे' इति । N. 4. 15.
- XX. 37:-नरा श्रक्तिश्वासीना:शंसन्तीति। cf. XXI. 55; XXIX. 27; MD; N. 8. 6.
- XX. 44:-त्वष्टा त्वचतेः करोत्थर्थस्य । इति यास्कोक्रेः । cf. N. 8. 13.
- XX. 47:-तिविषीति बलनाम । तवतेर्वृद्धि-कर्मण: । cf. XXXIV. 7; MD; N. 9. 25.
- XX. 52:-विरिति शकुनिनाम। cf.XXIII. 6; N. 2. 6.
- XXI. 6:-श्रनागसमनपराधम् । MD; cf. 10. 11.
- XXI. 15:-अमर्ल अमरण्धमा । cf. XXI. 17; MD; cf. N. 2. 20.
- XXI. 20:-तुरीप: तूर्धमापन्नः । cf. N. 6. 21.
- XXI, 33:-नासस्या नासिकाप्रभवावश्विनौ।

- N. 6. 13.
- XXI. 34:-व्यचस्त्रती व्यव्चनवत्यः । N. 8. 10.
- XXI. ३६-रजःशब्दो ज्योतिर्वचनः । cf. 4. 19.
- XXI. 43:-श्रद्ध श्रसिन्द्यवि । MD; N. 1. 6.
- XXI. 43:-पार्श्व परशुमयमङ्गं भवति ।... शितामशब्देन यञ्चद्वा शिताम योनिर्वा शिताम मेदो वा शिताम इति व्याख्या- भेदा: । cf. N. 4, 3.
- XXI. 51:-ये देव्यो जोषियज्यो द्यावापु-थिव्यो इति वा । श्रहोरात्रे इति वा शस्यं च समा चेति कात्थक्य: | MD; cf. N. 9. 41.
- XXI. 56:-जूतिजेवतेः । cf. N. 6. 4.
- XXIII. 6:-वेतेर्गतिकर्भण:। cf. XXX-IV. 25; N. 2. 6; 1. 7.
- XXV. 12:-रसा नदी रसतेः शब्दकर्मण इति निरुक्षे यास्कः। MD; N. 11. 25.
- XXV. 30:-'सुमत्स्वयमित्यथें' इति यास्कः। MD; N. 6. 22.
- XXV. 32:-क्रब्यं विकृत्ताजायत इति नैरुकाः । N. 6. 11.
- XXVI. 9:-पुरोहितः पुर एनं द्धाति । N. 2. 12.
- XXVIII. 16:-द्यतिरुपद्याकर्मा । cf. N. 4. 17.
- XXIX. 42:-संकाः सचते: संपूर्वोद्धा किरते-इति यास्कोक्तेः । N. & 14.
- XXIX. 48:-मृगो जुगर्यतेः। इति यास्कः। cf. N. 9. 19.
- XXXIII. 67:- 'यस्य बलाद् धावापृथिक्या-

- वप्यविभीताम्' इति यास्कः। N. 10. 10.
- XXXIII. 69:-हिरण्यं कसादिखादि हितरमणीयं भवतीति वा इति यास्केकिः। cf. N. 2. 10.
- XXXIII 76:-श्राङ्क्षः स्त्रोम श्राघोषः। N. 5. 11.
- XXXIII. 82:-शेवधिर्निधिः । N. 2. 4.
- XXXIII. 82:-तथा च यास्कः। पविः शल्यो भवति यद्धि पुनाति कायं तद्व-त्पवीरमायुधं तद्वानिन्दः पवीरवान्। cf. N. 12. 30.
- XXXIII. 89:- श्रह्मणस्परिः 'श्रह्मणः पाता पालियता वा' इति यास्कः । cf. N.

- 10. 12.
- XXXIII. 89:- 'वीरो वीरयत्यमित्रान्' इति यास्कः । N. 1. 7.
- XXXIII. 90:--रथिरिति धननाम इति यास्कः। N. 4. 17.
- XXXIII. 94:-मन्युर्मनतेदीकिकमेण इति यास्कः। N. 10. 29.
- XXXIII. 95:-धमतिगैतिकर्मा इति यास्क: 1 N. 6. 2.
- XXXV. 21:-ऋतर: करटक: ऋष्छतेः करटक: कन्तपो वा करटतेवीं क्रन्ततेवी स्पादातिकमैण इति यास्कः । cf. N. 9. 32.

मनुस्मृतिभाष्ये भट्टमेधातिथ्यु-द्धृतास्तथा बौधायनधर्मसूत्र-भाष्ये गोविन्दस्वाम्युद्धृता निरुक्तसंदर्भाः ।

PASSAGES OF THE NIRUKTA
QUOTED BY BHATTA MEDHĀTITHI IN HIS COMMENTARY
ON THE MANUSMRTI AND
GOVINDASVĀMIN IN HIS
COMMENTARY ON THE
BAUDHĀYANA-DHARMASŪTRA

Note:—References are to Gharpure's edition, published as no. 9 in the Collections of Hindu Law Texts, Bombay, 1920; and to no. 34 Bibliotheca Sanskrita Mysore, respectively.

भट्टमेधातिथ्युद्धतनिरुक्तसंदर्भाः।

- P. 18, line 28.-तिस्न एव देवता श्रमि-प्रभृतय इति नैस्क्राः । Manu. I. 23; cf. N. 7. 5.
- 70, l. 12:-यथा निरुक्तम् । सात्तात्कृत-धर्माण् इति । Manu. II. 12: cf. N. 1. 20.
- 120, l. 18:-निस्क्रेडप्युक्रम् । श्रधोभागः सावित्र इति । Manu. II. 101; cf. N. 12. 13.
- •142, 1. 1-3:-तथा च निरुक्तकारः । अध्यापिता ये गुरूबादियन्ते विप्रा वाचा मनसा कर्मणा वा। यथेव ते शिष्या न गुरोभोंजनीयास्तथैव तान्न भुनक्ति श्रुतं तत्। Manu. II. 144; cf. N. 2.4.
- 142, 1. 17-18:-इहाचार्यो नैस्क्रदर्शनेना-ध्यापक: । स्राचार्य स्राचारं प्राहय-तीति । Manu.II.145; cf. N.1.4.

- 278, 1. 19:-निरुक्तकारा हि दैवते मध्य-स्थान् पितृन् समामनन्ति 'मरुतः रुद्रा-चम्रतः पितर' इति । Manu. III. 220; cf. N. 7. 23; 11. 13-17.
- 288, l. 14-15:-तथा च निरुक्तकार: । एता उत्या उपस इति । एतास्ता उपास इत्येकस्या एव पूजनार्थे बहुवचनमिति । Manu. III. 248; cf. N.12.7.
- 385, 1. 23:-तथा च निस्क्रकार:। चुरुग्-महिच्छुत्रकं भवति यत् चुद्यत इति। Manu. V. 5; cf. N. 5. 16.
- 591, 1. 9-10:- 'स द्युपदासयित कर्मा-खीति नैरुक्ने निरुक्तः । Manu. VIII. 67; cf. N. 2. 17.
- 609, 1. 19:-तथा च निरुक्तकाराः । श्रिप वा सा कामदेवता स्यादिति । Manu. VIII. 107; cf. N. 7. 4.

गोविन्दस्वाम्युद्धृतनिरुक्तसंदर्भाः ।

2. 4. 5; P. 220:-तथा च यास्कः ।
"स्वरादित्यो भवति सु श्ररणः सु
ईरणः स्वृतो रसान् स्वृतो भासं ज्योतिषां

स्वृतो भासेति " | N. 2. 4.

4.6.6; P. 381:-''च्चाः चर्णातेः प्रच्छतः काखः" इति निर्वचनात् । cf. N.2.25.

निरुक्ते यास्कोद्धृतसंहिताब्राह्मगा-. दिवचनसंग्रहः ।

A LIST OF PASSAGES QUOTED BY YĀSKA IN THE NIRUKTA

यास्कोद्धतवेदब्राह्मगादिसंदर्भाः।

श्रंश्चं दुइन्तो श्रध्यासते गवि। RV. X. 94. 9; N. 2. 5.

श्रकान्स्तमुद्रः प्रथमे विधमेन्। RV.IX.97. 40; SV. 1. 529; 2. 603; N. 13. 29=14. 16.

श्रको न बिन्नः समिथे महीनाम् । RV. III. 1. 12; N. 6. 17.

श्राचयनतः कर्णवन्तः सखायः। RV. X. 71. 7; N. 1. 9.

अगोद्यस्य यदसस्तना गृहे। RV. I. 161. 11; N. 11. 16.

श्रमये समिध्यमानायानुबृहि । TS. 6.3.7. 1; MS. 1. 4. 11; N. 1. 15.

श्रक्तिः पूर्वेभिर्ऋषिभिः । ${
m RV.1.1.2; N.7.16}$.

श्रम्भ नरो दीवितिनिः। RV. VII. 1. 1; SV. 1. 72; 2. 723; N. 5. 10.

श्रक्षिमीळे पुरोहितम् । RV.I.1.1; N.7.15. श्रक्षिरस्म जन्मना जातवेदाः । RV. III.

·26. 7; N. 13. 14, 15=14.1,2.

अग्निरिव। RV.X.84.2;106.3; N.1.4.

श्रक्षिरिव मन्यो त्विषित: सहस्व । RV. X.

84. 2; AV. 4. 31. 2; N.1.17. श्रक्षिने ये आजसा स्वमवत्तसः। RV.X.78.

2; N. 3. 15.

श्रप्ति: सुतुक: सुतुकेभिरश्वै:। RV. X. 3.7; N. 4. 18.

श्रप्रे रूप श्रारुपितं जबारु । RV. IV. 5. 7; °

N. 6. 17.

श्रङ्गाद्ङ्गात्संभवसि । $\widehat{\mathrm{SB}}.14.9.4.8; \mathrm{N}.3.4.$

श्राङ्गरसो नः पितरो नवग्वाः। RV. X.14.

6; AV. 18. 1. 58; N. 11. 19.

श्रजोहवीदश्विना । RV.I-117.16;N.5.21.

श्रक्तन्ति त्वामध्वरे देवयन्तः। RV. III. 8. 1; N. 8. 18.

अति कामन्तो दुरितानि विश्वा। cf. AV. 12. 2. 28; N. 6. 12.

श्रतितस्थौ पवीरवान् । RV. X. 60. 3; N. 12. 30.

श्रतिष्ठन्तीनामनिवेशनानाम्। RV. I. 32. 10: N. 2. 16.

श्रत्राह गोरमन्वत। RV. I. 84. 15; AV. 20. 41. 3; SV. 1. 147; 2. 265; N. 2. 6; 4. 25.

श्रथा नः शंयोररपो दघात। RV. X. 15. 4; VS. 19. 55; N. 4. 21.

श्रथा वयमादित्य वर्ते तव। RV. I. 24. 15; VS. 12. 12; N. 2. 13.

श्रदर्देख्त्समसूजो विखानि। RV. V. 32.1; SV. 1. 315; N. 10. 9.

भदितिशौरदितिरन्तरिश्चम् । RV. I. 89. 10; AV. 7. 6. 1, VS. 25. 23; N. 1. 15; 4. 23.

श्रदितेर्द्चो श्रजायत । RV. X. 72. 4; N. 11. 23.

- श्राद्वीदिन्द्र प्रस्थितेमा हवींषि । RV. X. 116. 8; N. 6. 16.
- श्राद्धीन्द्र पित्र च प्रस्थितस्य। RV. X. 116. 7; N. 7. 6.
- श्रद्या चिन्नू चित्तद्गो । RV. VI. 30.3; N. 4. 17.
- श्रद्या मुरीय यदि यातुषानो श्रस्मि। RV.VII. 104, 15; AV. 8. 4. 15; N.7.3.
- श्रधा स वीरैर्दशिमिविं यूया: IRV. VII. 104.15; AV.8. 4. 15; N.7.3.
- भ्रध्यापिता ये गुरुं नादियन्ते । Vasisthadharma-Sāstra. 2. 11; N. 2. 4: cf. SUB. 3.
- अधिगव **ओहमिन्द्राय ।** Fragment of RV. I. 61. 1; AV. 20. 35. 1; N. 5. 11.
- भ्रनवीयां वृषभं । RV. I.190.1; N. 6. 23. भ्रनशैरातिं वसुदासुप स्तुहि । RV.VII.99.
 - 4; AV. 20. 58. 2; N. 6. 23.
- श्रनुष्टुया कृषुह्यह्याणः। RV. IV. 4.14; N. 5. 15.
- श्रम्पे गोमान्गोभिरचाः। RV. IX. 107. 9; SV. 2. 348; N. 5. 3.
- श्रन्यमू षु त्वं यम्यन्य उ त्वां। RV. X.10. 14; N. 11. 34.
- अन्येन मदाहनो याहि। RV. X. 10. 8; AV. 18. 1. 9; N. 5. 2.
- भन्विदनुमते स्वं मन्यासे । AV. 7. 20. 2; VS. 34. 8; N. 11. 30.
- अपश्यं गोपामानि श्वमानम् । RV. I. 164. 31; X. 177. 3; AV. 9.10.11;
 - VS. 37. 17; N. 13. 16=14. 3,
- श्रपागृहस्रमृतां मत्येभ्यः । RV. X. 17. 2;

- AV. 18. 2. 33; N. 12. 10.
- श्रपाङ् प्राङेति स्वधया गृभीतः। RV. I. 164. 38; AV. 9. 10. 16; N. 13. 36=14. 23.
- श्रपासुपस्थे महिषा श्रगुभ्यत। RV. VI.8. 4; N. 7. 26.
- श्रपोषा श्रनसः सरत् । RV. IV. 30.10; N. 11. 47.
- अपने परेहि । N. 6. 12; fragment of RV. X. 103, 12; N. 9. 33.
- श्रव्जासुक्थेरहिं गृथीचे । RV. VII. 34. 16; N. 10. 44.
- श्रभ कन्दन्ति हरितेभिरासभिः। RV. X. 94. 2; N. 7. 7.
- श्रमि स्वा पूर्वपीतये। RV.I-19.9; VIII. 3. 7; AV. 20. 99. 1; SV. 1. 256; 2. 923; N. 10. 37.
- श्रभि न इंडा यूथस्य माता। RV. V.41. 19; N. 11. 49.
- श्राभ प्रवन्त समनेव योषा: । RV.IV.58. 8; VS. 17. 96; N. 7. 17.20.
- श्रभीके चिद्रु खोककृत्। RV. X. 133.1; AV. 20, 95, 2; SV. 2, 1151; N. 3, 20.
- श्रभी३ दमेकमेको श्रस्मि निष्णाट् । RV.X. 48. 7; N. 3. 10.
- क्षञ्च भाँ भपः। N. 5.5; fragment of RV. V. 48. 1.
- श्रश्रातर इव योषाः। N. 3. 4; of. AV. 1. 17. 1.
- श्रञ्जातेव पुंस एति प्रतीची । RV.I.124. 7; N. 3. 5.
- अमन्दाम्स्तोमान्त्र भरे मनीषा । RV. I.

126. 1; N. 9. 10.

श्रमिनः सहोभिः । N.6. 16; fragment of RV. VI. 19. 1; VS. 7. 39; cf. N. 6. 17.

श्रमी य ऋजा निहितास उचा। RV.I.24. 10; N. 3. 20.

श्रमीवहा वास्तोष्पते विश्वा। RV, VII. 55. 1; N. 10. 17.

श्रमीषां चित्तं प्रतिक्रोभयन्ती। RV. X. 103. 12; SV. 2. 1211; VS. 17. 44; N. 9. 33.

श्रमूर्या यन्ति जामय:। N. 3.4; cf. AV.1. 17. 1.

श्रमेन्। श्रिजनिवतश्रकर्थ। RV. V. 31. 2; N. 3. 21.

श्रम्यक्सा त इन्द्र। RV. I.169.3; N.6.15. श्रयं यो होता । RV.X.52.3;N.6.35.

श्रयं वेनश्रोदयत्पृक्षिगर्भाः। RV. X. 123. 1; VS. 7. 16; N. 10. 39.

भ्रयं स शिंक्ने येन गौ:। RV. I. 164. 29; AV. 9. 10. 7; N. 2. 9.

श्रयम् ते समतसि। RV. I. 30. 4; AV. 20. 45. 1; SV.1.183; N.1.10.

श्रया ते श्रमे । RV. IV. 4. 15; N. 3.21.

श्वरचयान्यरचयान्यसौ । RV. X. I46.1; N. 9. 30.

अरायि काणे विकटे। RV. X. 155. 1; N. 6. 30.

श्रहणो मासकृद्वृक: । RV. I. 105. 18; N. 5. 21.

श्चर्यः पुष्टेषु मत्सला। RV. X. 86. 1; AV. 20. 126. 1; N. 13. 4. श्रातातृषो वल इन्द्र । RV. III. 30. 10;

N. 6. 2.

श्रवततधन्वा पिनाकहस्तः । TS- 1. 8.6.2; cf. VS. 3. 61; N. 5. 22; cf. N. 3. 21; KS. 9. 7.

श्रवमृथ निचुम्पुण: । VS. 3. 48; 8. 27; 20. 18; N. 5. 18.

श्रव रमशा रुधद्वा: IRV. X. 105.1; SV. 1. 228; N. 5. 12.

श्रवसाय पहते रुद्र मृळ। RV. X. 169. 1; N. 1. 17.

अवसायाश्वान् । Fragment of RV.I: 104. 1; N. 1. 17.

श्रवीरामिव मामयं। RV. X. 86. 9; AV. 20. 126. 9; N. 6. 31.

अन्नदुन्त वीळिता। Fragment of RV.II. 24. 3; N. 5. 16.

श्रशत्रुरिन्द्र जज्ञिषे। RV. X. 133.2; AV. 20. 95. 3; SV.2.1152; N.1.15.

श्ररनापिनद्धं मध्र पर्यपरयन् । RV. X.68. 8; AV. 20. 16. 8; N. 10. 12.

श्वरसास्यमवतं ब्रह्मणस्पतिः। RV. II.24. 4; N. 10. 13.

श्रारयाम वाजगन्ध्यम् । RV. IX. 98. 12; SV. 20. 1030; N. 5. 15.

श्रश्रवं हि भूरिदावत्तरा। RV. I. 109. 2; N. 6. 9.

श्चरवं न त्वा वारवन्तम् । RV. I. 27. 1; SV. 1. 17; 2. 984; N. 1. 20.

भ्रश्वयुर्गेष्यू रथयुः । ${
m RV.~I.~51.~14;~N.}$ 6. 31.

श्ररवो वोळहा सुखं रथं। RV. IX. 112. 4; N. 9. 2.

श्रसंख्याता सहस्राणि। VS. 16, 54; N. X

1, 15,

श्रमश्चन्ती भूरिधारे। RV. VI. 70. 2; N. 5. 2.

भ्रसाम्योजो विभृथा। RV. I.39, 10; N. 6, 23.

श्वसिन्वती बण्सती। RV.X.79.1;N.6.4. श्रमुनीते मनो श्रस्मासु घारय। RV. X. 59. 5; N. 10. 40.

श्रस्तें स्तें रजिस । RV. X. 82.4; VS. 17. 28; N. 6. 15.

अस्ति हि वः सजात्यं। RV. VIII. 27. 10; N. 6. 14.

अस्मभ्यमप्रतिष्कुतः। RV. I.7. 6; AV. 20. 70. 12; SV. 2. 971; N. 6. 16.

भस्मा इंदु प्रभरा त्तुजानः । RV. I. 61. 12; AV. 20. 35. 12; N. 6. 20.

श्रस्मे श्राराच्चिद्द्वेषः । Fragment of RV. VI. 47. 13; N. 6. 7.

थ्यस्मे ते बन्धः। VS. 4. 22; N.6.7.

श्रसमे शुम्नमधि रत्नं च धेहि। RV. VII. 25. 3; N. 5. 5.

श्रस्मे धत्त वसवो । VS. 8. 18; N.6.7; 12. 42.

भ्रस्मे प्रयन्धि मधवन् । RV. III. 36.10; N. 6. 7.

श्रस्मे यातं नासत्या । RV. I. 118. 11; N. 6. 7.

प्रस्मे समानेभिर्वृषभ । RV. I. 165. 7; N. 6.

भ्रस्य वामस्य पत्तितस्य । RV. I. 164. 1; AV. 9. 9. 1; N. 4. 26.

बस्या ऊ बु या उप सातये । RV. I. 138,

4; N. 4. 25.

श्रहं च त्वं च वृत्रहन् । RV. VIII.62.11; N. 1. 4.

भ्रहमस्मि प्रथमजा ऋतस्य । ARS. 1. 9; TB. 2. 8. 8. 1; TA. 9. 10. 6; N. 13.14, 15=14. 1. 2.

श्रहश्च कृष्णमहर्रजुनं च। RV. VI. 9. 1; N. 2. 21.

श्रहस्तिमन्द्र। RV. III. 30.8; VS. 18. 69; N. 6. 1.

श्रहिरिव भोगैः पर्येति बाहुम्। RV.VI.75. 14; VS. 29. 51; N. 9. 15.

श्राखरडल प्र हूयसे। RV. VIII. 17. 12; AV. 20.5.6: SV. 2.76; N.3.10.

आगधिता परिगधिता। RV. I. 126. 6; N. 5. 15.

श्रा गल्दा धमनीनाम्। Mānava-srautasūtra. 1. 7. 2. 18; N. 6. 24.

श्राप्ते याहि सुविदन्नेभिरवीङ्। RV. X. 15. 9; AV. 18. 3. 48; N. 6. 14.

था घा ता गच्छानुत्तरा। RV. X. 10.10; AV. 18. 1. 11; N. 4. 20.

श्रावृशे सं सचावहै। RV.VI.55.1;N.5.9.

श्रा चष्ट श्रासां पाथो । RV. VII. 34. 10; N. 6. 7.

श्राजंघन्ति सान्वेषाम् । RV. VI. 75.13; VS. 29.50; N. 9. 20.

भाजास: पूषणं रथे। RV.VI.55.6;N.6.4. भाजुद्धान ईंड्यो वन्यश्र । RV. X. 110.3;

AV. 5. 12. 3; VS. 29. 28; N. 8. 8.

था जुहानो प्रतपृष्ठ:। RV.V.37.1; N.5.7.

- भा तू विश्व हरिमीं द्रो: I RV. X. 101.10; N. 4. 19.
- भा ते कारो श्र्यावामा वचांसि । RV. III. 33. 10: N. 2. 27.
- श्रात्मा यच्मस्य नश्यति। RV.X. 97. 11; VS. 12. 85; N. 3. 15.
- भा त्वा रथं यथोत्तये। RV. VIII. 68. 1; SV. 1. 354; 2. 1121; N. 5. 3.
- भा त्वा रम्भं न जिल्लयः। RV. VIII. 45. 20; N. 3. 21.
- भा त्वा विशान्त्वन्दवः। RV. I. 15. 1; VIII. 92. 22; SV. 1. 197; 2. 1010; VS. 8. 42; N. 6. 24.
- भा दिधिकाः शवसा पञ्च कृष्टीः। RV. IV. 38.10:TS.1.5.11.4:N.10.31.
- श्रादाय रथेनो श्रभरत्सोमम्। RV.IV.26. 7; N. 11. 2.
- भादित्या दानुनस्पती। RV.I.136.3;II. 41.6; SV.2.262; N.2.13.
- भा द्वाभ्यां हरिभ्यामिन्द्र याहि । RV. II. 18. 4; N. 7. 6.
- भा नो यज्ञं भारती त्यमेतु। RV.X.110. 8; AV. 5. 12. 8; VS. 29. 33; N. 8. 13.
- श्रापान्तमन्युस्तृपत्तप्रभर्मा । RV. X. 89. 5; N. 5. 12.
- श्रापित्वे नः श्रपित्वे त्यमा। RV. VIII.4. 3; SV. 1. 252; 2. 1071; N. 3. 20.
- श्रापो हि छा मयो भुवः। RV. X.9.1; AV. 1. 5. 1; SV. 2. 1187; VS. 11. 50; 36. 14; N. 9. 27.
- भामत्रेभि: सिद्धता मद्यमन्धः । RV.II.14. 1; N. 5. 1.

- श्रायजी वाजसातमा । RV.I.28.7;N.9.36. श्रा याहीन्द्र पथिभिरीळितेभि:। RVkh. 7.
 - 55. 8; N. 13. 43=14. 31.
- श्रा यो द्वां भात्या पृथिवीम्। Śāńkh. Śrauta-sūtra 8. 22. 1; N.7.23.
- आ रात्रि पार्थिवं रजः। RVKh. 10.127. 1; AV. 19. 47. 1; VS. 34. 32; N. 9. 29.
- न्ना रुदास इन्द्रवन्तः सजोषसः। RV. V. 57. 1; N. 11. 15;
- श्वारोहथो वरुण मित्र गर्वम् । RV. V. 62. 8; N. 3.5;
- आर्थिषेणो होत्रमृषिनिषीदन्। RV. X. 98. 5; N. 2. 11.
- श्रा व ऋक्षस ऊर्जा। RV. X. 76. 1; N. 6. 21.
- श्रा वासुपस्थमदुहा। RV. II. 41. 21; N. 9. 37.
- श्रा विधुन्मद्भिमेरत: स्वकैं: I RV. I. 88. 1; N. 11. 14.
- म्राविष्टयो वर्धते चारुरासु । RV. I. 95.5; N. 8. 15.
- श्राविः स्वः कृत्युते । RV. X. 27. 24; N. 5. 19.
- श्राश्चलकार्य श्रुष्यी इवम् । RV. I. 10. 9; N. 7. 6.
- श्रासस्रायासः शवसानमच्छ । RV.VI.37. 3; N. 10. 3.
- श्रासीन जर्ष्वां सुपिस । RV. X. 27. 13; N. 6. 6.
- श्रासुष्वयन्ती यजते उपाँके। RV. X.110. 6; AV. 5. 12. 6; 27. 8; VS. 29. 31; N. 8. 11.

- इदं विष्णुविचक्रमे। RV. 1. 22. 17; AV. 7. 26. 4; SV. 1. 222; 2. 1091; VS. 5. 15; N. 12. 19.
- इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योति:। RV. I. 113. 1: SV. 2. 1099; N. 2. 19.
- इद्म । RV. IV. 51. 1; N. 1. 5.
- इन्द्र भाशाभ्यस्परि । RV. II. 41. 12; AV. 20. 20. 7; 57. 10; N.6.1.
- इन्द्र इव । RV. X. 84. 5; 166. 2; 173. 2; KS. 35. 7; N. 1. 4.
- इन्द्रं न त्वा शवसा देवैताः । RV. VI. 4. 7: VS. 33. 13; N. 1. 17.
- इन्द्रिमिद्गाथिनो बृह्द् । RV. J. 7. 1; AV. 20. 38. 4; 47. 4; 70. 7; SV. 1. 198; 2. 146; N. 7. 2.
- इन्द्रं मित्रं वरुणमित्रमाहुः। RV. I. 164. 46; AV. 9. 10. 28; N. 7. 18; 13. 14=14. 1
- इन्द्रस्य तु वीर्याणि प्रवोचम् । RV. I. 32. 1; N. 7. 2, 3.
- इन्द्राणीमासु नारिष्ठ । RV. X. 86. 11; AV. 20. 126. 11; N. 11. 38.
- इन्द्राय गाव श्राशिरम् । RV. VIII. 69. 6; AV. 20. 22. 6; 92. 3; SV. 2. 841; N. 6. 8.
- हन्द्राय साम गायत। RV. VIII. 98.1; AV. 20. 62. 5; SV. 1. 388; 2. 375; N. 7. 2.
- इन्द्रब सोमा समघशंसमभ्यघम् । RV. VII. 104. 2; 47. 8. 4. 2; KS. 23. 11; N. 6. 11.
- इन्द्रेण युजा तरुषेम। RV. VII. 48. 2; KS. 23. 11; N. 5. 2.

- इन्द्रशे सं हि इससे। RV. 1. 6. 7; AV. 20. 40. 1; 70. 3; SV. 2. 200; N. 4. 12.
- इन्द्रेणैते तृत्सवो वेविषाणाः । RV. VII. 18. 15; N. 7. 2.
- इन्द्रो अस्माँ अरदद्वज्ञबाहु:। RV. III. 33. 6; N. 2. 26.
- इन्द्रो दिव इन्द्र ईशे पृथिन्याः । RV. X. 89. 10; N. 7. 2.
- इन्द्रो यातूनामभवत्। RV. VII. 104. 21; AV. 8. 4. 21; N. 6. 30.
- इन्द्रो विश्वान् बेकनाटाँ। RV. VIII. 66. 10; N. 6. 26.
- इन्धान एनं जरते स्वाधीः। RV. X. 45. 1; VS. 12. 18; N. 4. 24.
- इमं तं पश्य वृषभस्य युक्षम् । RV. X. 102. 9; N. 9. 24.
- इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति। RV. X. 75. 5; N. 9. 26.
- इमा गिर श्रादित्येभ्यो धृतस्तूः। RV. II. 27. 1; VS. 34. 54; N. 12. 36.
- इमामू नु कवितमस्य । RV. V. 85. 6; N. 6. 13.
- इमा रुद्राय स्थिरधन्वने गिर: । R.V. VII. 46. 1; N. 10. 6.
- इमे चिदिन्द्र रोदसी। RV. III. 30. 5; N. 6. 1.
- इयं शुष्मीभ विसला इव। RV. VI. 61. 2; N. 2. 24.
- इषिरेख ते मनसा सुतस्य। RV. VIII. 48. 7; KS. 17. 19; N. 4. 7.
- इहेन्द्राणीसुप इत्ये । RV. I. 22. 12; N. 9. 34.

- इहेह जाता समवावशीताम्। RV. I. 181. 4; N. 12. 3.
- ईचे हि वस्त उभयस्य। RV. VI. 19. 10; N. 6. 6.
- ईमोन्तासः सित्तिकमध्यमासः । RV. I. 163. 10; VS. 29. 21; N. 4. 13.
- उम्रो यः शम्बः। RV. X. 42. 7; AV. 20. 89. 7; N. 5 24.
- उत मा व्यन्तु देवपत्नीः । RV. V. 46.8: AV. 7. 49. 2; N. 12. 46.
- उत त्वः पश्यन्न दृद्शे वाचम्। RV X. 71. 4; X. 1. 19.
- उत त्वं सख्ये स्थिरपीतमाहुः । RV. X. 71. 5; N 1. 8, 20.
- उत द्विवहीं श्रमिनः । RV. VI. 19. 1: N. 6 17.
- उत नोऽहिर्बुध्न्य श्र्योतु । RV. VI. 50. 14; VS. 34. 53; X. 12. 33.
- उत्त पच्या रथानाम् । RV. V. 52. 9; N 5. 5.
- उत स्मैनं वस्त्रमथि। RV. IV. 38. 5; ' N. 4. 24.
- उत स्य वाजी चिपणि । RV. IV. 40.4; N. 2. 28.
- उताद: पुरुषे गवि। RV. VI. 56.3; N. 2. 6.
- उतासि मैत्रावरुणो। RV. VII. 33.11; N. 5. 14.
- उतो त्वस्मै तन्व १वि सस्ते। RV. X. 71. 4; N. 1. 8, 19.
- उतो समस्मिन्ना शिशीहि । RV. VIII.21.

- 8; N. 5. 23.
- उदीरतामवर उत्परास: ! RV. X. 15. 1; AV. 18. 1. 44; N. 11. 18.
- उदु ज्योतिगृष्टतं विश्वजन्यम् । RV. VII. 76. 1; N. 11. 10.
- उदु त्यं जातवेदसम् । RV. I. 50. 1; AV. 13. 2. 16; 20. 47. 13; SV. 1. 31; VS. 7. 41; 33. 31; N. 7. 20: 12. 15.
- उद्रवृह रक्तः सहमूलिमन्द्र । RV. III. 30. 17: N. 6. 3.
- उप प्रवद मण्डूकि। AV. 4. 15. 14; N. 9. 7.
- उप प्रागात्सुमन्मेऽधायि। RV.I. 162. 7; VS. 25. 30; N. 6. 22.
- उप मेत कुशिकाश्चेतयध्वम्। RV. III. 53. 11; N. 7. 2.
- उपस्वासय पृथिवीमुत द्याम् । RV. VI. 47 29; AV. 6. 126. 1; VS. 29. 55; N. 9. 13.
- उप ह्नये सुदुघां घेनुमेताम् । RV. I. 164. 26; AV. 7. 73. 7; 9. 10. 4; N. 11. 43.
- उपावस्ज सम्या समक्षन्। RV. X. 110. 10; AV. 5. 12. 10; VS. 29. 35; N. 8. 17.
- उपो अद्शि शुन्ध्युवो । RV. I. 124. 4; N. 4. 16.
- उपोप मे परा मृश | RV. I. 126-7; N. 3. 20.
- उरु प्रथस्व। VS. 1. 22; KS. 1. 8; 31. 7; N. 1. 15.
- उरुष्या खो श्रघायतः । RV. V. 24. 3;

- VS. 3. 26; N. 5. 23.
- उपस्तिचित्रमा भर। RV. I. 92. 13; SV. 2. 1081; VS. 34. 33; N. 12.6.
- उस्त: पितेव जारयायि। RV. VI. 12. 4; N. 6. 15.
- उस्ता इव स्वसराणि । RV. I. 3. 8; N. 5. 4.
- अर्थ्वा यस्यामितभाः। AV. 7.14.2; SV. 1. 464; VS. 4. 25; N. 6. 12. अर्व इव पप्रथे कामो ৮RV. III. 30.19; N. 6. 7.
- ऋचां त्वः पोषमास्ते । RV. X. 71. 11; N. 1. 8.
- ऋचो अत्तरे परमे व्योमन् । RV. I. 164. 39; AV. 9. 10. 18; N. 13. 10.
- ऋजीषी वज़ी। RV. V. 40. 4; AV. 20. 12. 7; N. 5. 12.
- ऋजुनीती नो वरुण:। RV. I. 90. 1; SV. 1. 218; N. 6. 21.
- ऋज़ा वाजं न गध्यं। RV. IV. 16. 11; N. 5. 15.
- ऋख़ारवं तं पितान्धं चकार। RV.I.116. 16: N. 5. 21.
- भ्रातस्य हि शुरुधः सन्ति पूर्वीः । RV. IV. 23. 8; N. 6. 16; 10. 41.
- भादूदरेण संख्या सचेय। RV. VIII. 48. 10; N. 6. 4.
- ्र अध्याया अध्यातामामिष्ठाः । VS. 8. 20; N. 4. 25.
- ऋषीयां पुत्रो अधिराज एषः। AV. 4. 39. 9; VS. 5. 4; N. 8. 2.

- ऋष्वा त इन्द्र स्थविरस्य बाहू । RV. VI. 47. 8; N. 7. 6.
- एक एव रुद्धो अव तस्थे न द्वितीयः। N. 1. 15; एक एव रुद्धो न द्वितीयाय तस्थे। TS. I. 8. 6.1.
- एकं पादं नोत्खिदित । AV. 11. 4. 21; N. 12. 29.
- पुक्या प्रतिधापिबत । RV. VIII. 77. 4; N. 5. 11.
- एकः सुपर्थाः स समुद्रमा विवेश । RV. X. 114. 4; N. 10. 46.
- प्तदस्या श्रन: शये। RV. IV. 30. 11; N. 11. 48.
- प्तद्वे यज्ञस्य समृद्धं यद्भुपसमृद्धं यस्कर्म किय-माण्यमृग्यजुर्वाभिवदत्ति । GB. 2. 2.6; 2. 4. 2; N. 1. 16; cf. AB. 1. 4; 1. 13; 1. 16; 1. 17.
- प्ता उ त्या उपत: केतुमकत । RV. I. 92. 1; SV. 2. 1105; N. 12. 7.
- पुता विश्वा सवना। RV. X. 50. 6; N. 5. 25.
- एधमानद्विळुभयस्य । RV. VI. 47. 16; N. 6. 22.
- एनाङ्ग्वेण वयमिन्द्रवन्तः । RV. I. 105. 19;KS.12. 14; 23.11; N.5.11.
- पुना पत्था तन्वं १ सं सृजस्व। RV. X. 85. 27; N. 3. 21.
- पुना वो ऋशिं। RV. VII. 16. 1; SV. 1. 45; 2. 99; VS. 15. 32; N. 3. 21.
- प्मीदेषां निष्कृतं जारिणी्व । RV. X. 34. 5; N. 12. 7.

- एमेनं स्वता सुते। RV. I. 9. 2; AV. 20. 71. 8; N. 1. 10.
- एष देवो रथर्थति । RV. IX. 3. 5; SV. 2. 609; N. 6. 28.
- श्रोजसो जातमुत मन्य एनम् । RV.X.73. 10; N. 8. 2.
- भोमासश्रविणी घतः। RV. I. 3 7; VS.7. 33; 33. 47; N. 12. 40,
- भोषधे त्रायस्वैनम् । TS. 1. 2. 1. 1; 3. 5. 1; 9. 2; 6.3.3.2; 9. 1; MS. 1.2.1: 9.9; 1. 2. 14: 23.5; 1. 2. 16: 26. 12; 3. 6. 2: 61. 3; 3. 9. 3: 115. 8; N. 1. 15.
- क ईंपते तुज्यते को बिभाय। RV. I. 84, 17: N. 13. 39=14. 26.
- करावा श्राभि प्र गायत । RV. I. 37. 1; N. 7. 2.
- कतरा पूर्वो कतरापरायोः। RV. I. 185.1; N. 3. 22.
- कदा मर्तमराधसम् । RV. I. 84. 8; AV. 20. 63. 5; SV. 2.693; N.5.17.
- कनिकदज्जनुषं प्र मुवायाः । RV. II. 42. 1; N. 9. 4.
- कनीनकेव विद्रधे। RV. IV. 32. 23; N. 4. 15.
- कल्याणीजांथा सुरखं गृहे ते। RV.III.53. 6; N. 7. 6.
- कायमानो वना त्वम् । RV. III. 9. 2; SV. 1. 53; N. 4. 14.
- कारुगहं ततो भिषक्। RV. IX. 112. 3; N. 6. 6.

- किं ते कृपवन्ति कीकटेषु । RV. III. 53. 14; N. 6. 32.
- किमिच्छुन्ती सरमा प्रेदमानद्। RV. X. 108 1; N. 11. 25.
- किमित्ते विष्णो परिचर्ष । RV. VII. 100. 6: N. 5. 8.
- कुत्साय मन्मन्नद्यश्च दंसयः। RV. X. 138. 1; N. 4. 25.
- कुविश्नंसन्ते मस्तः पुनर्नः। RV. VII. 58. 5; N. 4, 15.
- कुह स्विद्दोषा कुह वस्तीः । RV. X. 40. 2; N. 3. 15.
- कुहूमहं सुवृतं विश्वनापसम् । N. 11.33; cf. AV. 7.47.1.
- कृत्युष्य पाज: मसिति । RV. IV. 4. 1; VS. 13. 9; N. 6. 12.
- कृषवञ्चेहूरणादुरः। RV. I. 105.17; N. 6. 27.
- कृतं न श्वज्ञी वि चिनोति । RV. X. 43. 5; AV. 20. 17. 5; N. 5. 22.
- कृतिं वसान श्रा चर। VS. 16. 51; TS. 4. 🗸 5. 10. 4; N. 5. 22.
- कृत्तिवासाः पिनाकहस्तोऽवततधन्वा । N.5. 22; KS. 9. 7; cf. अवततधन्वा पिनाकावसः कृत्तिवासाः । VS.3.61; cf. पिनाकहस्तः कृत्तिवासा अवतत-धन्वा । MS. 1.10.4:144.15; 1.10.20:160.16.
- कृष्यं नियानं हरयः सुपर्याः। RV. I. 164. 47; AV. 6. 22 के 9. 10. 22; 13. 3. 9, N. 7. 24.
- केवलाघो भवति केवलादी। RV. X.117. 6; N. 7. 3.

- केश्य शिंग केशी विषम् । RV. X. 136. 1: N. 12. 26.
- को अग्निमीहे हविषा घृतेन । RV. I. 84. 18; N. 13. 40=14. 27.
- को श्रद्ध युंके धुरि गा ऋतस्य। RV. I. 84. 16; AV. 18. 1. 6; SV. 1. 341: N. 13. 38=14. 25.
- को तु मर्था श्रमिथितः । RV. VIII. 45. 37; N. 4 2.
- क्रीळन्तौ पुत्रेनंप्तृभिः। RV. X 85. 42; AV. 14, 1. 22; N. 1- 16.
- विसा जूर्गि ने वचति । RV. I. 129. 8; N. 6. 4.
- त्रेत्रस्य पतिना वयं। RV. IV. 57. 1; N. 10. 15.
- चेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्भिम्।RV.IV.57. 2; N. 10. 16.
- गभस्तिपूतः। MS. 1.3.4:31.7; KS. 4.1; N.5.6; fragment of VS.7.1.
- गभस्तिपूतो नृभिरद्गिभः। RV. IX. 86. 34; N. 5. 6.
- गातुं कृषावन्नुषसो जनाय । RV. IV. 51. 1; N. 4. 25.
- गायन्ति त्वा गायत्रियाः । RV. I. 10. 1; SV. 1. 342; 2. 694; N. 5. 5.
- गोभि: श्रीयीत मत्सरम् । RV. IX. 46. 4; N. 2. 5.
- गोभिः संनदा प्रश्री प्रस्ता। RV. VI. 75. 11; VS. 29. 48; N. 2. 5; 9. 19.
- गोभिः संनद्धो श्रास वीळयस्व । RV. VI.

- 47. 26; AV. 6. 125. 1; VS. 29. 52; N. 2. 5; 9. 12.
- गौरमीमेदनु वस्तं मिषन्तम्। RV, I. 164. 28; N. 11. 42.
- गारीमिमाय सिंबबानि तचती। RV. I. 164. 41; N. 11. 40.
- आस्त्वाकृन्तचपसो । MS. 1. 9. 4: 134. 8; KS. 9. 9; N. 3. 21.
- चतुरश्चिद्दमानाद्विभीयात्। RV. I. 41. 9. N. 3. 16.
- चत्वारि वाक् परिभिता पदानि । RV. I. 164. 45; AV. 9. 10. 27; N. 13. 9.
- चत्वारि श्वङ्गा त्रयो श्रस्य पादाः। RV. IV. 58. 3; VS. 17. 91; N. 13. 7.
- चित्रं देवानामुद्रादनीकं । RV. I. 115. 1; AV. 13. 2. 35; 20. 107. 14; VS. 7. 42; 13. 46; N. 12.16.
- चिदिस मनासि । VS. 4. 19; 12. 53; N. 5. 5.
- चोष्क्रयमाण इन्द्र । RV. I. 33. 3; N. 6. 22.
- जराबोध तद्विविड्ढि। RV. I. 27 10; SV. 1. 15; 2. 1013; N. 10. 8.
- जरूथं हन्यचिराये। RV. VII. 9. 6; N. 6. 17.
- जातवेदसे सुनवाम सोमम्। RV. I. 99.1; N. 7. 20; 13. 46=14. 33.
- जार आ भगम्। N. 3. 16; fragment of RV. X.,11. 6; AV. 18. 1. 23.
- ्र जीवाक्षो श्रभि धेतनादित्यासः । RV. VIII.

67. 5; N. 6. 27.

शृष्टं गिर्वण्से बृहत्। RV. VIII. 89. 7; SV. 2. 781; KS. 8. 16; N.6.14.

जुष्टो दमूना चातिथि:। RV. V. 4. 5; AV. 7. 73. 9; N. 4. 5.

जुहुरे वि चितयन्त: 1 RV. V. 19 2; N. 4. 19.

ज्मया श्रत्र वसवो रन्त देवा: । RV. VII. 39. 3; N. 12. 43.

तं वश्चराथा वयं वसस्या। RV. I. 66. 5; N. 10. 21.

तच्छंयोरा वृश्णीमहे। RVKH. 10. 191. 5; TS. 2. 6. 10. 2; N. 4. 21.

तस्पूर्थस्य देवत्वं । RV. I. 115. 4; AV. 20. 123. 1; VS. 33. 37; N. 4. 11.

तिद्दास भुवनेषु ज्येष्टम् । RV. X. 120. 1; AV.5. 2. 1; 20.107. 4; VS. 33. 80; N. 13. 37=14. 24.

तदच वाचः प्रथमं मंसीय । RV. X. 53 4: N. 3. 8.

तद् यदाभिर्शृत्रमशकद्भन्तु तच्छ्रक्वरीणां शक्वरीत्वम्। N. 1. 8, cf. KB. 23. 2. तद्ध। RV. I. 62 6; N. 1. 5.

तद्यदेनोस्तपस्यमानान्। N. 2. 11; Tait. Ar. 2. 9.

तद्वार्थं वृश्णीमहे । RV. VIII. 25. 13; N. 5. 1.

तन्त्यजेव तस्करा वनर्गू। RV. X. 4. 6; N. 3. 14.

तन्तपालथ ऋतस्य यानान् । RV. X. 110. 2; AV. 5. 12. 2; VS. 29. 26; N. 8. 6.

तक्षस्तुरीपमद्भुतं पुरुवारं । RV. I. 142. 10; AV. 5. 27. 10; VS. 27. 20; N. 6. 21.

तम आसीत्तमसा गूडमग्रे। RV. X. 129. 3; N. 7. 3.

तमिद्धधन्तु नो गिरः। RV. VIII. 92. 21; IX. 61. 14; AV. 20. 110. 3; N. 1. 10.

तमूद्रं न प्रणता यवेन । RV.II. 14. 11; N. 3. 20.

तम् समना गिरा। RV. VIII. 41. 2; N. 10. 5.

तं प्रत्नथा पूर्वथा विश्वथेमथा। RV. V. 44. 1; VS. 7. 12; N. 3. 16.

तं मेदस्तः प्रतिपचत । N. 6. 16; cf. मेदस्तः प्रति पचत । VS. 21. 60; 28. 23, 46; MS. 4. 13. 9: 211. 8; KS. 19. 13; TB. 2. 6. 15. 2; 3. 6. 15. 1.

तरस्स मन्दी धावति । RV. IX. 58. 1, 2, 3, 4; SV. 1. 500; 2. 407, 408, 409, 410; N. 13. 6.

तव प्रयाजा अनुयाजाश्च केवले । RV. X. 51. 9; N. 8. 22.

तस्मात्युमान्दायादः । MS. 4. 6. 4: cf. ... also 4. 7. 9; N. 3. 4.

त्तरिमन्त्साकं त्रिशता न । RV. I. 164. 48; N. 4. 27.

तस्याः समुद्रा श्राधि वि के तित । RV. I. 164. 42; AV. 9. 10. 21, 13. 1. 42; N. 11. 41.

ताँ अध्वर उशतो । RV. VII. 39. 4;

N. 6. 13.

ता वां वास्तून्युश्मिस । RV. I. 154. 6; KS. 3. 3; N. 2. 7.

तिरश्चिद्यंया परि वर्तिः । RV. V. 75.7; N. 3. 20.

तिरो धन्वाति रोचते। RV. X. 187. 2; AV. 6. 34. 3; N. 5. 5.

तियंग्वितश्चमस अर्ध्वंबुझः । AV. 10. 8. 9; N. 12. 38.

तिस्रो वाच ईरयित भ वन्हि: I RV. IX. 97. 34; SV? 1. 525; 2. 209; N. 13. 27=14. 14.

तुक्षे तुक्षे य उत्तरे स्तोमा। RV. I. 7.7; AV. 20. 70. 13; N. 6. 18.

तुभ्यं श्रोतन्त्यिभो । RV. III.21.4; N. 5. 11.

तुविचं ते सुकृतं। RV. VIII. 77. 11; N. 6. 33.

त्याशं न गिरेरधि। RV. VIII. 32. 4; N. 5. 16.

तृतीयो अधिष्टे पति: I RV. X. 85.40; AV. 14. 2. 3; N. 10. 21.

ते आ चरन्ती समनेव योषा। RV. VI. 75. 4; VS. 29. 41; N. 9. 40.

ते वाशीमन्त इष्मिगः। RV.I. 87.6; N. 4.16.

ते सोमादः । RV. X. 94. 9; N. 4. 4. तोदस्येव शरण चा महस्य। RV. I. 150. . 1; SV. 1. 97; N. 5. 7.

स्यं चिदिशा कूप्रक्रं। RV. V.32.6; N.6.3. स्यमुशु वाजिनं देवजूनम्। RV. X. 178.1; AV.7.85.1; SV.1.332; N.10.28.

न्नयः केशिन ऋतुथा वि चचते। RV.I.164.

44;AV.9.10.26;N.12.27.

त्रिः स्म माह्नः श्नथयो । RV. X. 95. 5; N. 3. 21.

ज्यंबकं यजामहे । RV. VII. 59. 12; N. 13. 45=14. 35.

त्वमम्ने शुभिस्त्वमाश्रश्रचिशः। RV. II. 1. 1; VS. 11. 27; N. 6.1;13. 1.

त्वमझे सप्रथा श्रसि RV.V.13.4;SV.2. 757; N. 6. 7.

स्वमङ्ग प्रशंसिको देव: । RV. I. 84. 19; SV. 1. 247; 2. 1073: VS. 6. 37; N. 13. 41=14. 28.

स्विमन्द्र बजादिश्व । RV.X.153. 2;AV. 20. 93. 5; SV. 1. 120; N. 7. 2.

त्वया मन्यो सरथमा रूजन्तः । RV.X.84. 1, AV. 4. 31. 1; N. 10. 30.

स्वया वयं सुवृधा ब्रह्मणस्पते । RV. II.23. 9; N. 3. 11.

त्वष्टा दुहिन्ने वहतुं कृषोति । RV. X. 17. 1; .AV 3. 31. 5; 18. 1. 53; N. 12. 11.

स्वष्टा सुदत्रो वि दघातु। RV. VII. 34.22; VS. 2. 24; 8. 14; N. 6. 14.

स्वेषमित्था समर्ग्यं शिमीवतोः । RV.I.155. 2; N. 11. 8.

दक्तस्य वादिते जन्मनि व्रते । RV. X.64. 5; N. 11. 23.

दनो विश इन्द्र । RV.I.174.2; N.6 31. दशाविन स्थो दशक च्ये स्यः । RV. X. 94. 7; N. 3. 9.

दासपत्नीरहिगोपा अतिष्ठन्। RV.I.32.11; N. 2.17.

- दिवि पृष्टो श्ररोचत । VS.33.92; N.7.23. दीर्घप्रयज्युमति यो वनुष्यति । RV. VII. 82. 1; N. 5. 2.
- दीघां गुरस्था यः पतिः । RV. X. 85.39; AV. 14. 2.2; N. 4. 25.
- दुर्भदासो न सुरायाम् । RV. VIII.2.12; N. 1. 4.
- दुर्मित्रासः प्रकलविन्मिमानाः । RV. VII. 18. 15; N. 6. 6.
- दुर्वर्तुर्भीमो द्यते वनानि । RV. VI. 6.5; N. 4. 17.
- दूत ईयसे प्रदिव उराणः । RV. IV. 7. 8; N. 6. 17.
- दूतो देवानामसि मर्त्यानाम् । RV. X. 4. 2; N. 5. 1.
- दूतो निर्ऋत्या इदमा जगाम। RV. X. 165. 1, AV. 6. 27. 1, N. 1. 17.
- दूरे चित्सन्तळिदिवाति । RV. I. 94. 7; N. 3. 11.
- देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः। RV. III. 55. 19; X. 10. 5; AV. 18. 1. 5; N. 10. 34.
- देवस्य वयं सवितुः। RV. VI. 71. 2; N. 6. 7.
- देवा श्रमि धारयन्द्रविखोदाम् । RV. I, 96. 1-7; N. 8. 2.
- देवानाम् पत्नीरुशतीरवन्तु । RV. V. 46. 7; AV. 7. 49. 1; N. 12. 45.
- देवानां पाथ उप विचि । RV. X. 70. 10; N. 6. 7.
- देवानां भद्रा सुमति ऋज्यताम्। RV. I. 89. 2; VS. 25. 15; N. 12. 39.
- देवानां माने प्रथमा अतिष्ठन् । RV. X. 27.

- 23; N. 2. 22.
- देवा नो यथा सदमिद्वृधे। RV. I. 89. 1; VS. 25. 14; N. 4. 19.
- देवी कर्जाह्नती इषमूर्जमन्या-MS. 4. 13. 8: 210. 4. 7; KS. 19. 13; N. 9. 43; cf. देवी कर्जाहृती दुघे सुदुघे। VS. 21. 52; 28. 16, 39.
- देवी जोष्ट्री वसुधीती ययोः । MS. 4. 13. 8:210.1; KS. 19. 13; N. 9. 42.
- देवीं वाचमजनयन्त देवाः। RV. VIII. 100. 11; N. 11. 29.
- देवेभ्यश्च पितृभ्य द्या। RV. X. 16. 11; VS. 19. 65; N. 1. 4.
- देवेभ्यो वनस्पते हवींषि। MS. 4. 13. 7: 208. 10; KS. 18. 21; TB. 3. 6. 11. 2; N. 8. 19.
- देवो देवाच्या कृपा। RV. I. 127. 1; AV. 20. 67. 3; SV. 1. 465;2. 1163; VS. 15. 47; N. 6. 8.
- दैन्या होतारा प्रथमा सुवाचा । RV. X. 110. 7; AV. 5. 12. 7; VS. 29. 32; N. 8. 12.
- धावा नः पृथिवी इमं । RV. II. 41.20; N. 9. 38.
- शोमें पिता जनिता। RV. I. 164. 33; N. 4. 21; शोनै: पिता etc. AV. -9. 10. 12.
- द्रवियोदा: पिबतु द्रावियोदस:। RV. II. 37. 4; N. 8. 2.
- द्रवियोदा द्रवियास: । ते 🗸 . I. 15. 7; N. 8. 2.
- द्वादश प्रधयश्रकमेकम् । RV. I. 164. 48; AV. 10. 8. 4; N. 4. 27.

- द्वादशारं नाहि तजाराय । RV. I. 164. 11; AV. 9. 9. 13; N. 4. 27.
- द्वा सुपर्का सखाया। RV. I. 164. 20; AV. 9. 9. 20; N-13. 42= 14. 30.
- द्विता च सत्ता स्वधया। RV. III. 17. 5; N. 5. 3.
- धन्वना गा धन्वनाजि जयेम । RV. VI. 75. 2; VS. 29. 39; N. 9. 17.
- धाता ददातु दाशुपे। N.11.11; cf. धाता दधातु etc. AV. 7. 17. 2.
- धूमकेतु: समिधा भाऋजीकः । RV.X.12. 2; AV. 18. 1. 30; N. 6. 4.
- धेतुं न इषं । RV. VI. 63. 8; N. 6. 29.
- नचहामं ततुरि । RV. VI. 22.2;AV. 20. 36. 2; N. 6. 3.
- न जामये तान्वो रिक्थमारैक्। RV. III. 31. 2; N. 3. 6.
- न तं विदाय य इमा जजान । RV.X.82. 7;VS.17.31;N.13.23=14.10.
- नदस्य मा रुधतः। RV. I. 179. 4; N. 5. 2.
- न नूनमस्ति नो श्व:। RV.I.170.1; N.1.6.
- न पापासो मनामहे । RV.VIII. 61.11; N. 6. 25.
 - नभन्तामन्यके समे । RV. VIII. 39. 1. to. 40. 11; 41. 1-10; 42. 4-6; N. 5. 23 10. 5.
 - न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि । RV.X. 129. 2; N. 7. 3.
 - नमो महन्त्रयो नमो अभेकेम्यः। RV.I.27.

- 13; N. 3. 20.
- न यस्य द्यावापृथिवी। RV. X. 89. 6; N. 5. 3.
- नराशंसस्य महिसानमेषाम् । RV. VII. 2. 2; VS. 29. 27; N. 8. 7.
- न विजानामि यदिवेदमस्मि । RV. I.164. 37; AV. 9. 10. 15; N. 7. 3; 13. 35=14. 22.
- नवेन पूर्व दयमानाः स्थाम । MS. 4. 13. 8: 210. 5; KS. 19. 3; N. 4. 17; 9. 43.
- नवो नवो भवति जायमानः । RV. X.85. 19; N. 11. 6; cf. नवो नवो भवसि etc. AV. 7. 81. 2.
- निह अभायारण: सुशेवो । RV. VII. 4. 8; N. 3. 3.
- नहि त्वदारे निमिषश्च नेशे। RV. II. 28. 6; N. 13. 1.
- नाभाकस्य प्रशस्तिभि: । RV. VIII. 41. 2; N. 10. 5.
- नाम्या सन्नद्धा गर्भा जायन्ते । N. 4. 21;
 cf.TS.6.1.7.2: यदबद्धमवद्ध्याद्धभाः प्रजानां परापातुकाः स्युबद्धमवद्धाति
 गर्भाणां ध्रत्ये।
- नाहमिन्द्राणि रारण । RV. X. 86. 12; AV. 20. 126. 12; N. 11. 39.
- नियद्वृत्याचि श्वसनस्य। RV. I. 54.5; N. 5. 16.
- निराविध्यद्गिरिभ्य था। RV. VIII. 77. 6; N. 6.34.
- नीचीनबारं वरुणः कवन्धम् । RV. V.85. 3; N..10. 4.
- नू च पुरा च सदनं। RV. I. 96. 7;

N. 4. 17.

न्तं सा ते प्रति वरं जिरेत्रे । RV. II. 11. 21; 15. 10; 16. 9; 17. 9; 18. 9; 19. 9; 29. 9; N. 1. 7.

नेदीय इत्स्पय: । RV. X. 101.3; VS. 12. 68; N. 5. 28.

नेन्द्रं देवममंसत । RV. X. 86. 1; AV. 20, 126. 1; N. 1. 4; 13. 4.

नेन्द्राद्दे पवते धाम किञ्चन । RV. IX. 69. 6; SV. 2. 720; N. 7. 2.

नेमे देवा नेमे श्रसुराः । N. 3. 20; cf. MS. 2. 9: नमे देवा श्रासक्षेमे ऽसुराः।

न्यक्रन्द्यन्तुपयन्त एनम् । RV. X. 102. 5; N. 9. 23.

न्योविध्यदिखीविशस्य । RV. I. 33. 12; N. 6. 19.

पञ्चतेवः संवत्सरस्य । N. 4. 27; cf. AB.
1. 1: द्वादशमासाः पञ्चतेवो हेमन्तशिशिरयोः समासेन तावान्संवत्सरः । cf.
also SB. 1. 3. 5. 11; 1. 7. 2.
8; 12. 3. 2. 1.

पद्धारे चके परिवर्तमाने। RV. J. 164. 13; AV. 9: 9. 11; N. 4. 27.

पत्नीवन्तः सुता इमे । RV. VIII. 93. 22; ¥. 5. 18.

पथस्पथः परिपत्तिं वचस्या। RV. VI. 49. 8;... VS. 34. 42; N. 12. 18.

पदं देवस्य नमसा वयन्तः। स्रें\. ऑ. 1. 4; N. 4. 19.

पदम्कृतिः संहिता। N.1.17, K.Pra. 2.1.4 परः सन्तिकप्रः संहिता । N. 1. 171 Pan. 1. 4. 109 परं मृत्यो श्रजु परेहि पन्थाम्। RV. X.18. 1; AV. 12. 2. 21; VS. 35. 7; N. 11. 7.

पराशर: शतयातु वैसिष्टः । RV. VII.18. 21; N. 6. 30.

परि श्रंसमोमना वां। RV. VII. 69. 4; N. 6. 4.

परिषदं हारणस्य रेक्णः । RV. VII. 4.7; N. 3. 2.

परेयिवांसं प्रवतो महीरनु । RV. X. 14. 1; N. 10. 20.

परो निर्ऋत्या आ चच्च। RV. X. 164. 1; AV. 20. 96. 23; N. 1. 17.

पर्याया इव त्वदाश्विनम् । N. 1. 9; KB. 17. 4.

पवित्रवन्तः परि वाचमासते । RV XX. 73. 3; N. 12. 32.

पश्यदत्त्रण्यान्न वि चेतदुन्धः। \$\mathbb{R}\text{V.I.164.} 16; A.V. 9-9. 15; N. 5. 1; 13. 33=14. 20.

पश्यन्तो द्यामिव स्तृभिः। RV.IV. 7. 3; N. 3. 20.

परयन्हिरण्यचकान् । RV. I. 88. 5; N. 5. 4.

पाकस्थामा कौरकायुः । RŸ. VIII. 3. 21; N. 5. 15.

पान्नेत भिन्दन् सत एति । RV.VII. 104. 21; AV. 8. 4. 21; N.3. 20.

पूरं नो श्रस्य विष्पितस्य । RV. VII.60. 7; N. 6. 20.

'पार्श्वत: श्रोखित: शिक्तामत:। N. 4. 3; frag. of VS. 21. 43.

पावका नः सरस्वती । RV. I. 3. 10:

- SV.1.189;VS.20.84;N.11 26. पावीरवी तन्यतुरेकपादजः । RV. X. 65. 13; N. 12. 30.
- पितुं तु स्तोषं मह:। RV. I. 187. 1; VS. 34. 7; N. 9. 25.
- पीयात त्वो अनु त्वो। RV. I. 147. 2; VS. 12. 42; N. 3. 20.
- पुनरेहि वाचस्पते। AV.1.1.2:N. 10.18. पुनरेहि वृषाकपे। RV. X. 86.21; AV. 20. 126. 21; N. 12. 28.
- पुनः समन्यद्विततं वयन्ती । RV. II. 38. 4; N. 4. 11.
- पुनानो वाताप्यं । RV. IX. 93. 5; N. 6. 28.
- पुरु त्वा दाश्वान्वोचे । RV I. 150.1; N. 5. 7.
- पुरुषियो भन्दत धामाभि:। RV. III. 3. 4: N. 5. 2.
- पुरोळा श्रमे पचतः। RV. III. 28. 2; N. 6. 16.
- पुलुकामो हि मर्स्थः। RV. I. 179. 5; N. 6. 4.
- पूषा त्वेतरच्यावयतु म विद्वान् । RV. X. 17. 3; AV. 18. 2. 54; N. 7. 9.
- पृथक् प्रायन्त्रथमा । RV.X.44. 6; AV. 20. 94. 6; N. 5. 25.
- पृथुक्रया श्रामनादायुः । RV. III. 49. 2; N. 5. 9.
- भजापते न त्वदेतान्यन्यो । RV. X. 121. 10; AV.,7/30. 3; VS. 10.20; 23. 65; N. 10. 43.
- प्र तत्ते श्रद्ध शिपिविष्ट । RV. VII. 100. 5; N. 5, 9.

- प्र तद्वोचेयं भन्यायेन्दवे । RV. I. 129. 6; N. 10. 42.
- प्रति स्यं चारुमध्वरम् । RV. 1. 19. 1; SV. 1. 16; N. 10. 36.
- प्रत्यमे हरसा हर:। RV. X. 87. 25; SV. 1. 95; N. 4. 19.
- प्रत्यङ्देवानां विशः। RV. I. 50. 5; AV. 13. 2.20; 20.47. 17; N.12.24.
- म नूनं जातवेदसमधं हिनोत। RV. X. 188. 1; N. 7. 20.
- प्र न् महित्वं वृषभस्य वोचम् । RV. I. 59. 6; N. 7. 23.
- म पर्वतानामुशती उपस्थात् । RV. III. 83. 1; N. 9. 39.
- प्र मन्दिने पितुमत् । RV. I. 101. 1; SV. 1. 380; N. 4. 24.
- प्रयाजानमे अनुयाजांश्च केवलान् । RV. X. 51. 8; N. 8. 22.
- प्र वावृजे सुप्रया बहि: | RV. VII. 39. 2; VS. 33. 44; N. 5. 28.
- प्र वोडच्छा जुजुषायासो। RV. IV. 34. 3; N. 6. 16.
- प्रवो महे मन्दमानायान्धसः। RV. X. 50. 1; VS. 33. 23; N. 11. 9.
- प्र स मित्र मर्तो श्रस्तु प्रयस्तान्। RV. III. 59. 2; N. 2. 13.
- म सीमादित्यो श्रस्जत्। RV. II. 28. 4; N. 1. 7.
- प स्वां मितमितिरच्छाशदानः । RV. I. 33. 13; N. 6. 16.
- भाचीनं बहिः भिद्शा पृथिव्याः । RV. X. 110. 40; AV. 5. 12. 4; VS. 29. 29; N. 8. 9.

- प्रातिजेतं भगसुत्रं हुवेस । RV. VII. 41. 2; N. 12. 14.
- प्रातर्यजध्वमश्चिना हिनोत । RV. V. 77. 2; N. 12. 5.
- प्रातर्युजा वि बोधय । RV. I. 22. 1; N. 12. 4.
- प्रावेपा मा बृहतो माद्यन्ति । RV. X. 34. 1; N. 9. 8.
- प्रियमेधवद्त्रिवत् । RV. I. 45. 3; N. 3. 17.
- प्रीखीताश्वान्हितं जयाथ । RV. X. 101. 7; N. 5. 26.
- प्रैते वदन्तु प्र वयं वदाम। RV. X. 94. 1: N. 9.9.
- मौहार्गाति । N. 1. 15; cf. VS. 2. 15.
- बळित्था पर्वतानां । RV. V. 84 1; KS. 10. 12; N. 11. 37.
- बतो बतासि यम। RV. X. 10. 13; AV. 18. 1. 15; N. 6. 28.
- बह्नीनां पिता बहुरस्य पुत्रः । RV. VI. 75. 5; VS. 29. 42; N. 9. 14.
- बृबदुक्थं हवामहे । RV. VIII. 32. 10; SV. 1. 217; N. 6. 4.
- बृहच्छ्रवा असुरो बर्हणा। RV. I. 54. 3; N. 6. 18.
- बृहस्पते चयस इत्पियास्म् । RV. I. 190. 5; N. 4. 25.
- ब्रह्मणस्पतिर्वृषभि: । RV. X. 67.7; AV. 20. 91. 7; N. 5. 4.
- अक्षा देवानां पदवी: कवीनां । RV. IX. 96. 6; SV. 2. 294; N.13. 26= 14. 13.

- भद्नं बद दिच्यात:। RVKh. 2. 43. 1; N. 9. 5.
- भूमिं पर्जन्या जिन्बन्ति । RV. I. 164. 51; N. 6. 22; 7. 23.
- म्हमिरस्युपिक्कनमत्योनाम् । RV. I. 31.16; N. 6. 20.
- भोजस्थेदं पुष्करियावि वेश्म। RV.X.107. 10; N. 7. 3.
- भ्राजन्तो श्रप्तयो यथा । RV. I. 5. 3; AV. 13. 2. 18; 20. 47. 15; VS. 8. 40; N. 3. 15.
- मगडूका इवोदकात्। RV. X. 166. 5; N. 10. 16.
- मतीनां च साधनं । RV. X. 26. 4; N. 6. 29.
- मरुतो जज्मतीरिव । RV. V. 52. 6; N 6 16.
- मरुत्वाँ इन्द्र वृषभो रखाय। RV. III. 47. 1; VS. 7. 38; N. 4. 8;
- महः चोग्रस्याश्विना। RV. I. 117, 8; N. 6, 6.
- महत्तत्त्तांमो महिषश्चकार। RV. IX. 97. 41; SV. 1. 542; 2. 605; N. 13. 30=14. 17.
- महत्तदुल्बं स्थिवरं । RV. X. 51. 1; N. 6. 35.
- महाँ अमत्रो वृजने। RV. III. 36. 4; N. 6. 23.
- महीव कृतिः शरणा त ईप्त्र RV. VIII. 90. 6; SV. 2. 762; N. 5. 22.
- महो अर्थाः सरस्वती । RV. I. 3. 12; VS. 20. 86; N. 11. 27.

- सा चिदन्यद्विशंसत । RV. VIII. 1. 1; AV. 20. 85. 1; SV. 1. 242; 2. 710; N. 7. 2.
- मा ते राघांसि मा त ऊतयः । RV. I-84. 20; SV. 2. 1074; N. 15. 48= 14. 37.
- मा त्वा सीमस्य गल्द्या। RV. VIII. 1. 20; N. 6. 24.
- भा नः समस्य दृख्यः । RV. VIII. 75. 9; N. 5. 23.
- मा नोऽहिर्बुष्न्यो रिषे धात्। RV. V. 41. 16; VII. 34. 17; N. 10. 45.
- मा नो मंधेव निष्पपि । RV. I. 104. 5; N. 5. 16.
- मा नो मिन्नो वरुखो मार्थमायुः । RV. I. 162. 1; VS. 25. 24; N. 9. 3.
- मा रधाम द्विषते सोम राजन् । RV. X. 128. 5; AV. 5. 3. 7; N.10.40.
- मित्रो जनान्यातयति ब्रुवासः । RV. III. 59. 1; N. 10. 22.
- मुरा अमूर न वयं। RV.X.4.4; N.6.8.
- मूद्धां भुवो भवति नक्तमग्निः। RV. X.88. 6; N. 7. 27.
- मृगं न वा मृगयन्ते । RV. VIII. 2. 6; N. 5. 3.
- सुगो न भीम: कुचरो गिरिष्टा: । RV. I. 154. 2; X. 180. 2; AV. 7. 26. 2; 84. 3; SV. 2. 1223; VS. 5. 20; 18. 17; N. 1. 20.
- मेचन्तु ते वह्नयो के भिरीयसे । RV. II. . 37. 3; N. 8. 3:
- मेची भूतो इसि / ब्रह्मयः । R.V. VIII. 2. 40; N. 3.:16.

- मोषथा वृत्तं कपनेव। RV. V. 54. 6; N. 6. 4.
- य आतृश्वास्यवितथेन । SUB. 3; Va. Dh. 2. 10; N. 2. 4.
- य आरित: कर्मीख। RV. I. 101. 4: N. 5. 15.
- य इन्द्रामी सुतेषु । RV. VI. 59. 4; N. 5. 22.
- य इमा विश्वा भुवनानि जुद्धत्। RV. X. 81. 1; VS.17.17;N.10.26.
- य इमे द्यावापृथिवी जनित्री । RV.X.110. 9; AV. 5. 12. 9; VS. 29. 34; N. 8. 14.
- य ई चकार न सो अस्य वेद। RV. Î. 164.32; AV. 9.10.10; N. 2.8.
- म एक इहिदयते वसु। RV. I. 84. 7; AV. 20. 63. 4: SV. 1. 389; 2. 691, N. 4. 17.
- यिचिदि स्वं गृहे गृहे। RV. I. 28. 5;
- यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः । RV. I. 164 50; X. 90. 16; AV. 7. 5- 1; VS. 31. 16; N. 12. 41.
- यस्ता देव प्रिपेबन्ति । RV. X. 85. 5; N. 11. 5.
- यस्पाञ्चजन्यया विशा। RV. VIII. 63. 7; N. 3. 8.
- यत्रा वदेते श्रवरः परश्र । RV. X. 88. 17; N. 7. 30.
- यन्ना वो विद्युद्धति । RV. I. 166. 6; N. 6. 30.
- यत्रा सुपर्णा श्रमृतस्य भागं। RV. I.164.

- 21; N. 3. 12.
- यसं गुभ्णा मघवन् काशिरिते। RV. III. 30. 5; N. 6. 1; 7. 6.
- यथा देवा श्रंशुमाप्याययन्ति । N. 5. 11; cf. MS. 4. 9. 27; 140. 3; 4. 12. 2:181. 7; KS. 1. 12; AV. 7. 81. 6.
- यथा वातो यथा वर्न । RV. V. 78. 8; N. 3. 15.
- यदस्युपजिह्निका। RV. VIII. 102. 21; N. 3. 20.
- यदरोदीत्तद्भदस्य रुद्धत्वम्। N. 10. 5; attributed to Hāridravikam; TS. 1. 5. 1. 1.
- यदवृशोत्तद्वृत्रस्य वृत्रत्वम् । N. 2, 17; TS. 2. 4. 12. 2: यदिमाँह्योकान-वृशोत्तद् वृत्रस्य वृत्रत्वम्।
- यदा ते मर्तो । RV. I. 163. 7; X. 7. 2; VS. 29. 18; N. 6. 8.
- यदिन्द्र चित्र मेहनास्ति । RV. V. 39. 1; N. 4. 4.
- यदिनद्रामी परमस्यां पृथिन्याम्। RV. I. 108. 10; N. 12. 31.
- यदुद्ज्ञो नृषाकपे। RV. X. 86. 22; AV. 20. 126. 22; N. 13. 3.
- यदेदेनमद्ध्यंश्चियासः । RV. X. 88. 11; MS. 4. 14. 14: 239. 17; N. 7. 29.
- यद्गृहीतमविज्ञातं । N. 1. 18; cf. SUB. 3; see Mahābhāsya. 1. 1. vol. 1. p. 2.
- यहेवापिः शन्तनवे पुरोहितः। RV. X. 98. 7; N. 2. 12.

- यद्धाव इन्द्र ते शतं। RV. VIII. 70.5; AV. 20. 81. 1; 92. 20; SV. 1. 278; 2. 212; N. 13 2.
- यद्वाग्वद्न्युविचेतनानि । RV. VIII.100. 10; N. 11. 28.
- यमचितिमचितयः। N. 5. 11; cf. TS. 2. 4. 14. 1; cf. AV. 7. 81. 6; cf. MS. 4. 9. 27: 140. 3; KS. 10. 12.
- यमाविहेह मातरा । RV. VI. 59. 2; N. 10. 21.
- यमेव विद्या: शुचिमप्रमत्तं | SUB.3; N.2.4. यमेरिरे भृगवः । RV. I. 143. 4; N. 4. 23.
- यमो इ जातो यमो जनित्वम्। RV. 1.66. 4; N. 10. 21.
- यवं वृकेगाश्विना । RV. I. 117. 21; N. 6. 26.
- यस्ते गर्भममीवा। RV. X. 162.2; AV. 20, 96. 12; N. 6. 12.
- यस्मात्परं नापरमस्ति । TA. 10. 10. 3; N. 2. 3.
- यस्मिन्वृत्ते सुपताशे । RV. X. 135. 1; TA. 6. 5. 3; N. 12. 29.
- यस्मै त्वं सुद्रविष्णे द्दाशः । RV. I. 94. 15; N. 11. 24.
- यस्य शुष्माद्गोदसी। RV. II. 12. 1; AV. 20. 34. 1; N. 3. 21; 10. 10.
- यस्यामुशन्तः प्रहराम शेपम् । RV. X. 85. 37; N. 3. 21.
- या श्रोषधी: पूर्वा जाताः। RV. X. 97.1; VS. 12. 57; N. 9. 28.
- या ते दिशुदवसृष्टा दिवस्परि। RV. VII.

46. 3; N. 10. 7.

यादश्मन्धायि-RV. V. 44.8; N. 6.15.

यामथर्वा मनुध्यिता-RV. I. 80. 16;

N. 12. 34.

यावन्मात्रमुषसो न प्रतीकम्-RV. X. 88. 19; N. 7. 31.

युवं च्यवानं सनयं-RV. X. '39. 4; N. 4. 19.

ये ते मदा श्राहनसो-RV. IX. 75. 5; N. 4. 15.

ये ते सरस्व कर्मयः-RV. VII. 96. 5; N. 10. 24; cf. ये ते सरस्वन्न्मैय.-KS. 19. 14.

येन देवाः पवित्रेख-RVKh. 9. 67. 4; SV. 2. 652; N. 5. 6.

येन स्मा सिनं भरथ:-RV. III. 62.1; N. 5. 5.

येना पावक चक्सा-RV.I.50.6; AV. 13. 2. 21; 20. 47. 18; VS. 33. 32; N. 12. 22. to 25.

यो अनिध्मो दीद्यद्प्स्व १न्तः-RV. X. 30.

4; AV. 14. 1. 37; N. 10. 19.

यी श्रश्मनोरन्तरम्भं जजान-RV. II. 12. 3; AV. 20, 34. 3; N. 8. 2.

यो श्रस्कृशोयुरजर:-RV. VI. 22. 3; AV. 20. 36. 3; N. 6. 3.

यो श्रस्मे वंस उत वा-RV. V. 34.3; N. 6.19.

यो जात एव प्रथमो मनस्वान्-RV. II. 12. 1; AV. 20. 34. 1; N. 10. 10.

यो.वां यज्ञै:- RV. 1. 151. 7; N. 6. 8. यो विड्म्यो मानुषीभ्यो दीदेव-SS. 8. 22. 1; N. 7. 24. रजतं हरयाचे-RV. VIII. 25. 22; N. 5. 15.

रजांसि चित्रा वि चरन्ति-RV. V. 63. 5; N. 4. 19.

रथं नु मारुतं वयम्-RV. V. 56. 8; N. 11. 50.

रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरः-RV. VI. 75. 6; VS. 29. 43; N. 9. 16.

रमध्वं मे वचसे सोम्याय-RV. III. 33. 5; N. 2. 25.

राकामहं सुहवां सुन्द्रती हुवे-RV. II. 32. 4; AV. 7. 48. 1; N. 11. 31.

रास्पिनस्थायो:-N. 6. 21; frag. of. RV. I. 122. 4.

रुशद्वत्सा रुशती श्वेत्यागात्-RV. I. 113. 2; SV. 2. 1100; N. 2. 20.

रूपं रूपं मघवा बोभवीति-RV. III. 53. 8; N. 10. 17.

रेजते भ्रमे प्रथिवी-RV. VI. 66.9; KS. 20, 15; N. 3. 21.

त्नोधं नयन्ति पशु मन्यमानाः-RV. III. 53. 23; N. 4. 14.

कोपाश: सिंहं प्रत्यञ्चमत्सा: । RV. X. 28. 4; N. 5. 3.

वस्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णे । RV. VI. 75. 3; VS. 29. 40; N. 9. 18.

वनस्पते रशनया नियूया। R.V. X. 70. 10; N. 8. 20.

वनस्पते वीड्वक्नो हि भूया: । RV. VI. 47. 26; AV. 6. 125. 1; VS. 29. 52; N. 9. 12.

वनुयाम वनुष्यतः । RV. I. 132. 1; VIII. 40. 7; N. 5. 2.

वने न वायो न्यधायि । RV. X. 29. 1; AV. 20. 76. 1; N. 6. 28.

वस्रकः पड्भिरुप सपंदिन्द्रम् । RV. X. 99. 12; N. 5. 3.

वन्नीभिः पुत्रमग्रुवो श्रदानम् । RV. IV. 19. 9; N. 3. 20.

वयः सुपर्णा उप सेदुरिन्द्रम् । RV. X. 73. 11, SV. 1. 319; N. 4. 3.

वया इव रुरुहु । RV. VI. 7. 6; N. 6.3. वराहमिन्द्र एमुषम् । RV. VIII. 77. 10; N. 5. 4.

वसुभिः सचा भुवा। N. 5. 5; fragment of RV. II. 31. 1; VIII. 35. 1.

वाजे सुशित्र गोमति। RV. VIII. 21. 8; N. 6. 17.

वात श्रावातु भेषजम् । RV. X. 186. 1; SV. 1. 184; 2. 1190; N. 10. 35.

वामं वामं त श्रादुरे। RV. IV. 30. 24; , N. 6. 31.

वायवा याहि दर्शत। RV. I. 2. 1; N. 10. 20.

वायुर्वा त्वार्मनुर्वा | TS. 1.7.7.2; N.1.5; cf. वातो वा मनो वा-VS. 9. 7.

वाहिष्टो वां हवानां। RV. VIII 26.16, N. 5.1.

विजेपकृदिन्द्र इव । RV. X. 84. 5; AV. 4. 31 5; N. 6. 29.

विद्थानि प्रचोदयन् । RV. III. 27. 7; SV. 2. 827; N. 6. 7.

विदद्वसुर्दयमानो वि शत्रून् । RV. III. 34.

1; AV. 20. 11. 1; N. 4. 17. विद्याम तस्य ते वयम् । RV. V. 39. 2;

SV. 2. 523; N. 4. 18.

वि चामेष्ट्रिश्वस्पृथु । RV. I. 50, 7; AV. 13. 2. 22; 20. 47. 19; N. 12. 23.

विद्या ह वे ब्राह्मणमाजगाम । SUB. 3; Va. Dh. 2. 8; N. 2. 4.

विद्युच या पतन्ती दविद्योत्। RV. X. 95. 10; N. 11. 36.

विश्वं ददाणं समने बहूनां। RV. X. 55. 5; SV. 1. 325; 2. 1132; N; 13. 31=14. 18.

विध्यहराहं तिरो । RV. I. 61. 7; AV. 20. 35. 7; N. 5. 4.

विन इन्द्र मुघो जहि। RV. X. 152. 4; AV. 1. 21. 2; SV. 2. 1218; VS. 8. 44; 18. 70; N. 7. 2.

विमं विमासोऽवसे । RV. VIII. 11. 6; N. 13. 43=14. 32.

विरूपास इंद्रषय: | RV. X. 62. 5; N. 11. 17.

वि वृज्ञान् इन्त्युत इन्ति रचस:। RV. V. 83. 2; N. 10. 11.

विश्वकर्मन्हविषा वावृधानः । RV. X. 81. 6; SV. 2. 939; VS. 17. 22; N. 10. 27.

विश्वकर्मा विमना श्राद्विहायाः। RV. X. 82. 2; VS. 17. 26; N. 10. 26.

विश्वानरस्य वस्पतिम् । RV. VIII. 68. 4; SV. 1. 364; N. 12. 21.

विश्वा रूपाणि प्रति मुखते कविः। RV. V.

81. 2; VS. 12. 3; N. 12. 13.

विष्ट्वी शमी तरियात्वेन वाघत: । RV. I. 110. 4; N. 11. 16.

वि ष्यस्व शिप्रे वि सृजस्व । RV. 1. 101. 10; N. 6. 17.

वि सीमत: सुरुचो वेन श्रावः। AV. 4. 1. 1; SV. 1. 321; VS. 13. 3; N. 1. 7.

वि हि सोतोरस्चत । RV. X. 86. 1; AV. 20. 126. 1; N 13. 4.

वीतं पातं पयस उत्तियायाः। RV. I. 153. 4: AV. 7. 73. 5; N. 4. 19.

वीरुधः पारियष्यावः । RV. X. 97. 3; VS. 12. 77; N. 6. 3.

वीहि शूर पुरोळाशम्। RV. III. 41. 3; AV. 20. 23. 3; N. 4. 19.

वृकश्चिद्स्य। RV. VIII. 66. 8; AV. 20. 97.2; SV.2.1042; N.5.21.

वृक्षस्य तु ते पुरुद्दूत वयाः। RV. VI. 24. 3: N. 1. 4.

वृत्तेवृत्ते नियता मीमयद्गीः । RV. X. 27. 22; N. 2. 6.

वृषाकपायि रेवति । RV. X. 86. 13; AV. 20. 126. 13; N. 12. 9.

वृषा सिन्धूनां वृषभः । RV. VI. 44. 21; N. 6. 17.

'वैश्वाबरस्य सुमतौ स्थाम। RV. I. 98. 1; VS. 26. 7; N. 7. 22.

वैश्वानरो यतते सूर्येखा। RV. I. 98. 1; VS. 26. 7; N. 7. 22, 23.

•यचस्वतीरुविंथी वि श्रयन्ताम्। RV. X. 110.5; AV. 5.12.5; N. 8. 10.

r शंसावाध्वर्यो प्रति मे । RV. III. 53. 3;

N. 4. 16.

शतं सेना श्रजयत् । RV. X. 103. 1; AV. 19. 13. 2; SV. 2. 1199; VS. 17. 33; N. 1. 15.

शतं जीव शरदो वर्धमानः। RV. X. 161. 4; AV. 3. 11. 4; 7. 53. 2; 20. 96. 9; N. 13. 47=14. 36.

शतपवित्राः स्वधया मदन्तीः । RV. VII. 47. 3; N. 5. 6.

शतं मेषान्तृक्ये । RV. I. 116. 16; N. 5. 21.

शं नो भवन्तु वाजिन:। RV. VII.38. 7; VS. 9. 16; 21.10;N.12.44.

शर्याभिनं भरमायो । RV. IX. 110. 5; SV. 2. 857; N. 5. 4.

शासद्गद्धिदुं हितु नेप्त्यं गात् । RV. III. 31. 1; N. 3. 4.

शिशीते श्रङ्के रचसे। RV. V. 2. 9; N. 4. 18.

शीरं पावकशोचिषम्। RV. III. 9. 8; VIII. 43. 31; 102.11; N.4.14.

शुक्रं ते अन्यधानतं ते अन्यत्। RV. VI. 58. 1; SV. 1. 75; N. 12. 17.

शुनासीराविमां वाचं। RV. IV. 57. 5; N. 9. 41.

रयेनो न दीयम्रन्वेति। RV. VII. 63. 5; N. 6. 7.

श्रद्धयाग्निः समिद्ध्यते। RV. X. 151. 1; N. 9. 31.

श्रवश्चाच्छा पशुमच यूथम् । RV. IV. 38. 5; N. 4. 24.

श्रायन्त इव सूर्यम् । RV. VIII. 99.34 AV. 20.58.1; SV.1.267; 2. 669; N. 6. 8.

- पळर ब्राहुरिपेतम् । N.4.27; fragment of RV.I.164.12; AV.9.9.12. पष्टिश्व ह वे त्रीणि च शतानि । N. 4. 27; cf. GB. 1. 5. 5; AB.2. 7; SB. 1 3. 5. 9; 12. 3. 2. 3.
- स इत्तमो ऽवयुनं। RV. VI. 21. 3; N. 5. 15.
- सं रुजानाः पिपिष इन्द्रशत्रुः। RV. I. 32. 6: N. 6. 4.
- संवत्सरं शशयाना ब्राह्मणाः । RV. VII. 103, 1; AV. 4. 15. 13; N.9.6;
- सक्तुमिव वितडना पुनन्तो। RV. X.71. . 2; N. 4. 10.
- सचस्वा न: स्वस्तये । RV. 1. 1. 9; VS. 3. 24; N. 3. 21.
- स चित्रेण चिकिते रंसु। RV. II. 4. 5; N. 6. 17.
- स तुर्विणिमेहाँ । RV. I.56.3; N.6.14.
- स त्ताव नैनमभोत्यंहतिः । RV. I 94.2; N. 4. 25.
- सद्यश्रियः शवसा पञ्च ऋष्टी: 1 RV. X. 178. 3; N. 10. 29.
- सचो जातो व्यमिमीत यज्ञम्। RV. X. 110. 11; AV. 5. 12. 11; VS. 29. 36; N. 8. 21.
- स नः सिषक्तु यस्तुरः । R.Y. I. 18. 2; VS. 3. 29; N. 3. 21.
- स न स्तिपा उत भवा। RV. X. 69. 4; N. 6. 17.
- सनेम वाजपस्त्यम् । RV. IX. 98. 12;

- SV. 2. 1030; N. 5. 15.
- स पतत्रीत्वरं स्था । RV. X. 88. 4; N. 5. 3.
- सप्त ऋषयः प्रतिहिताः शरीरे। VS.34.55; N. 12. 37.
- सप्त च वे शतानि etc. N. 4. 27; AB.
 2. 17; SB.1. 5. 5. 4; 12. 3. 2. 4;
 cf. GB. 1. 5. 5: सप्त च वे शतानि
 विंशतिश्र संवत्सरस्याहानि च रात्रयश्च ।
- सप्त मर्योदाः कवयस्ततन्तः । RV. X. 5.6; AV. 5. 1. 6; N. 6. 27.
- सस युक्तन्ति रथमेकचक्रम् । RV. I. 164. 2; AV. 9. 9. 2; N. 4. 27.
- सप्त शतानि विंशतिश्च तस्थुः । RV.I.164. 11; AV. 9. 9. 13; N. 4. 27.
- सप्त स्वसृरारुषी: । RV.X.5. 5; N.5.1.
- सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेत: RV. I. 164. 36; AV. 9. 10. 17; N. 13. 34=14. 21.
- स भन्दना उदियति । RV. IX. 86. 41; N. 5. 2.
- समस्मिक्षायमान श्रासत प्राः। RV. X. 95. 7; N. 10. 47.
- समानमेतदुद्कम् । RV. I. 164. 51; N. 7. 23.
- समान्या वियुते दूरेश्रन्ते। RV. III.• 54.• 7; N. 4. 25.
- सिमद्भस्य रुशददाशें। RV. V. 1.2; SV. 2. 1097; N. 6. 13.
- सिमदो अक्षन्कदरं मतीनाम् 1 VS. 29.1; N. 3. 20.
- सिमद्धो श्रम मनुषो दुरोगे । RV. X.110. 1; AV. 5. 12. 1; VS. 29. 25;

N. 8. 5.

समुद्राद्भि मेधुमाँ उदारत् । RV. IV.58.

1; VS. 17. 89; N. 7. 17.

सं मा तपन्यभितः। RV. I. 105. 8;

X. 33. 2; N. 4. 6;

स्रविता यन्त्रेः पृथिवीमरम्णात् । RV. X.

.149. 1; N. 10. 32.

स शर्धदर्शी विषुणस्य । RV. VII. 21.

5; N. 4. 19.

ससं न पक्रमविदच्छुचन्तम् । RV. X. 79.

3; N. 5. 3.

सिमाविन्द्बरणे नदीनाम् । RV. X.139.

6; N. 5. 1.

साकञ्जानां सप्तथमाहुरेकजम् । RV.I.164.

., 15; AV. 9. 9. 16; N. 13.

32=14. 19.

सा'मे संत्याशीर्देवेषु 1.Cf. TS. 3.2.7.2;

N. 6, 8.

सिनीवालि पृथुष्टुके। RV. II. 32. 6;

AV. 7. 46. 1; VS. 34. 10;

N. 11: 32.

सिषक्ति पूर्वा श्रभ्यधेयज्वा । RV. VI. 50.

5; N. 6. 6.

सुकिंशुकं शहमिं विश्वरूपं। R.V. X. 85.

20, N. 12. 8.

-सुखं रथं युयुने सिन्धुरिधनम् । RV. X.

75. 9; N. 7. 7.

सुगा वो द्वेवाः सदनमकर्म । N. 12. 42;

cf. सदना अकर्मे। AV. 7, 97. 4;

VS. 8:78.

् सुगुरसत्सु हिरचय: i RV, I. 125. 2;

N. 5, 19,

सुदेवो अय प्रवतदनावृत् । RV, X. 95.

14; N. 7. 3.

सुदेवो श्रांस वरुण। RV. VIII. 69.12;

AV. 20. 92. 9; N. 5. 27.

सुपर्ण वस्ते मृगो श्रस्याः । RV. VI. 75.

11; VS. 29. 48; N. 9. 19.

सुप्रायणा श्रक्तिन्यज्ञे । VS. 28. 5; MS. 4. 13. 2; 200. 11; KS. 15.13;

TB. 3. 6. 2. 2; N. 4. 18.

सुवास्त्वा श्रिधि। RV. VIII. 19. 37;

N. 4. 15.

सुविते मा घाः । TS. $1.\ 2.\ 10.\ 2;\ \mathrm{KS}$.

2. 8; MS. 1. 2. 7: 16. 15; N.

[4.17; स्विते मा धाः । VS. 5. 5.

सुषुन्नः सूर्यरश्मिश्रन्द्रमा गन्धर्वः । TS. 3.

4. 7. 1; N. 2. 6; cf. सुबुम्प:

etc. VS. 18. 4.

सूयवसाद्गगवती हि भूयाः । $\mathrm{RV.~I.~164.}$

40; AV. 7. 73. 11; 9. 10. 20;

N. 11. 44.

सूरादश्वं वसवो निरतष्ट । RV. I. 163.2;

VS. 29. 13; N. 4. 13.

सूर्यमादितेयम् । Frag. of. RV. X. 88.

11; N. 2. 13; 7. 29.

सूर्यस्येव वृज्ञथो ध्योतिरेषाम् । RV. VII.

33. 8; N. 11. 20.

स्ण्येव जर्भेरी तुर्फरीत्। RV. X. 106.

6; N. 13. 5.

स्मकरसम्तये। RV. VIII. 32. 10;

SV. 1. 217; N. 6, 17.

सेनेव संष्टामं द्धाति। RV. I. 66. 4;

N. 10. 21.

.. सोमः पवते जनिता मतीनां। RV, IX.

96. 5; N. 13. 25=14. 12.

- सोमं गावो धेनवो वावशानाः। RV. IX. 97. 35; SV. 2. 210; N. 13. 28=14.15.
- सोमं पिव मन्दसानो गणाश्रिभिः। RV. V. 60. 8; N. 8. 2.
- सोमं मन्यते पिवान् । RV. X. 85. 3; AV. 14. 1. 3; N. 11. 14.
- सोमस्य राज्ञो वरुणस्य धर्मणि । RV. X. 167. 3; N. 11. 12.
- सोमानं स्वरणं कृष्णिह । RV. 1. 18. 1; VS. 3. 28; N. 6. 10.
- सोर्देवानस्जत तत्सुराणां सुरत्वमसोरसुरान-स्जत तद्सुराणामसुरत्वम् । N. 3. 8; cf. TB. 2.3. 8. 2: तस्यासुरेवा-जीवत् तेनासुनाऽसुरानस्जत तद्सुरा-णामसुरत्वम् ।
- स्कन्धांसीव कुलिशेना। RV. I. 32. 5; N. 6. 17.
- स्तवे वज्रवृचीषमः । RV. X. 22.2; N. 6.23.
- स्तुषेय्यं पुरुवर्षसमृभवम् । RV. X. 120. 6; N. 11. 21.
- स्तृयान्ति बाहेरानुषक् । RV. VIII. 45. 1; SV. 1. 133; 2. 688; VS.7. 32; N. 6. 14; cf. स्तृयोत बाहेरा-नुषक् । RV. I. 13. 5.
- स्तोमेन हि दिवि देवासो श्राप्तिम्। RV. X. 88. 10; N. 7. 28.
- श्वियः सतीस्ताँ उ मे पुंस भादः। RV. I. 164. 16; AV. 9. 9. 15; N. 13. 33=14. 20.
- स्थाग्रुरयं भारहारः । N. 1. 18; cf. SUB. 3..

- स्थूरं राध: शताश्वं। RV. VIII 4. 19; N. 6. 22.
- स्योना पृथिवि भव । RV. 1.22. 15; N∕9.32.
- स्वधिते मैनं हिंसी: I VS. 4.1; 5.42; 6.15; N. 1.15.
- स्वर्थन्तो नापेचन्त । AV. 4. 14. 4; VS. 17. 68; N 13. 8.
- स्वसुर्जारः श्र्योतु नः। RV. VI. 55. 5; N. 3. 16.
- स्वस्तिरिद्धि प्रपथे श्रेष्ठा। RV. X. 63. 16; N. I1. 46.
- स्वादिष्ठया मदिष्ठया। RV. IX. 1. 1; SV. 1. 468; 2. 39; VS. 26. 25; N. 11. 3.
- हंसः श्रुचिसद्वसुरन्तरिचसद्भोता। RV. IV. 40. 5; VS. 10. 24; 12. 14; N. 13. 44=14. 29.
- इन्ताइं पृथिवीमिमां । RV. X. 119. 9; N. 1. 4.
- हरी इन्द्र भतद्वस् । RV. VIII. 13. 27; N. 6. 21.
- ह्विभिरेके स्वरितः सचन्ते । RVKh. X. 106. 1; N. 1. 11.
- हविषा जारो भ्रमां। RV. I. 46. 4; N. 5. 24.
- हविष्पान्तमजरं स्वविदि । RV. X. 88.1; N. 7. 25.
- हिविष्माँ श्राविवासित । R. I. 12. 9; SV. 2. 196; VS. 6. 23; N. 11. 23.
- हिङ्क्रयवती वसुपत्नी वसूनां। RV. I. 164.

27; AV. 7. 73. 8; 9. 10. 5; N. 11. 45.

हिनोता नो श्रध्वरं। RV. X. 30. 11; N. 6. 22.

हिमेनाप्तिं घंसमवारयेथां। RV. I. 116. 8; N. 6. 36.

हिरण्यगर्भ: समवर्तताप्रे । RV. X. 121. 1; AV. 4. 2. 7; VS. 13. 4; 23. 1; 25. 10; N. 10. 23.

हिरण्यरूपः स हिरण्यूसंदक् । RV. II. 35. 10; N. 3. 16.

हिरण्यस्तूपः सवितर्यथा त्वा । RV. X. 149. 5; N. 10. 33.

हृदा तथेषु मनसो जवेषु । RV. X. 71. 8; N. 13. 13.

होतुश्चित्पूर्वे हिव्रयमाशत । RV. X. 94. 2; N. 7. 7.

A list of untraced quotatios:-

श्रक्तिः पवित्रं स मा पुनातु । N. 5. 6;
cf. TB. 1.4.8.3. वेश्वानरो रश्मिभिर्मा पुनातु।...श्रमे दन्तैः पुनाहि मा ।
श्रदन्तकः पूषा । N.6.31; cf. KB.6.13.
तस्य दुन्तान्परोवाप तस्मादाहुरदन्तकः
पूषा करम्भाग इति । cf. GB. 1. 2:—
तस्मादाहुरदन्तकः पूषा पिष्टभाजान इति ।
श्रवाङ्मुखः पीड्यमानो जन्तुश्चैव समन्वितः।
N. 13. 19=14. 6.

अविशेषेण पुत्राणां दायो भवति धर्मतः। मिथुनानां विक्षिगिद्धी मनुः स्वायंभुबोऽब्रवीत्॥

N. 3. 4; cf. Mdh. 9.183, 189.
असौ वा आदित्योऽभिवेंशानरः। N. 7.23;
AB. VIII. 24.6; 25. 1. अभिवं

एष वैश्वानरः । cf. TB. iii.7. 3.1: एष वा श्रक्ति वैश्वानरः ।

श्राप्तेया वे प्रयाजा श्राप्तेया श्रजुयाजाः । N. 8. 22.

श्रादित्यो दृष्यः । N. 11. 23.

श्राहारा विविधा अुक्राः पीता नानाविधाःस्तनाः। मातरो विविधा दृष्टाः पितरः सुद्धद्स्तथा॥ N. 13. 19=14. 6.

इदं तेऽन्याभिरसमानमद्भियाः काश्च सिन्धुं प्रवहन्ति नद्यः । सपी जीर्णामिव त्वचं जहाति पापं सिशरस्कोऽभ्युपेत्य ॥ N. 13. 47=14. 34.

इन्द्रे कामा अयंसत । N. 7. 2. The quotation is continued by Durga as follows:-दिन्यासः पार्थिवा उत । स्यमु च गृयता नदः ।

इमे सुता इन्दवः प्रांतिरित्वना स्जोषसा पिबतमिश्वना तान् । श्रयं हि वामृतये वन्दनाय मां वायसो दोषा दयमानो श्रव्युष्ठप्त ॥ N. 4. 17.

श्राच्छुन्तीव खें उद्गन्ताम् । N. 1. 9.

तधदेनं प्राणः समैन्धंस्तिदिन्द्रस्येन्द्रस्वम् । N. 10. 8; cf. SB. 6.1.1.2: कुर प्रेन्द्रस्तानेष प्राणान्मध्यत इन्द्रियेणैन्द्र यदैन्द्र स्ट्रसादिन्ध इन्ध्रो ह व तिमन्द्र इत्याचकते।

तं मस्तः द्वरंपविना व्ययुः । N. 5. 5. Durga attributes the quote ation to a Brāhmana, the

full passage being:-देवा वे वृत्रस्य मर्मे नाविदन् । तं मरुतः छर-पविना व्ययुः । स वा एनं तदतपस्त-रमात्सान्तपनाः ।

तस्मात्युमान्दायादोऽदायादा स्त्री । N. 3. 4. तस्मात्स्त्रियं जातां परास्यन्ति न पुमांसम् । N. 3. 4.

तस्मादेते व्यक्ततरे इव भवतः । $N.\ 1.\ 9.$ स्वामिन्द्र मतिभिः सुते । $N.\ 4.\ 19.$

न वा अमुं लोकं जग्मुषे किंच नाकम् । N. 2. 14.

नाञ्चात्रीमुपयच्छ्रेत तोकं ह्यस्य तद्भवति। N.3.5. निच्यूवन्त्रासिश्चिदिवारो भूरितोका वृकादिव । विभ्यस्यन्तो ववाशिरे शिशिरं जीवनाय कम् ॥ अ.४. 1. 10.

नेमानि चत्राणीति च बाह्यणम्। N. 3. 20; त्री. न वा इमानि चत्राण्यभूवश्चिति। त्रश्चन्त्राणां नचत्रत्वम्। TB.2.7.18.3. नोपरस्याविष्कुर्याद्यदुपरस्याविष्कुर्याद्वर्तेष्टाः स्यात्ममायुको यजमानः। N. 3. 5.

पृथिवी वैश्वानरः संवत्सरो वैश्वानरो ब्राह्मणो वेश्वानर: 1 N. 7. 24; cf. SB. 6. 2. 1. 36:-संवत्सरो वैश्वानर: 1

बन्धां ते हरी धाना उप ऋजीषं जिल्लताम् ।

N. 5. 12. Durga gives the quotation in full as follows:
धानाः सोमानामिन्द्राद्धि च पिब च । बन्धां ते हरी धाना उप ऋजीषं जिल्लताम् ।
पा रथच्चषेगे सिंचस्व । यस्ता पृच्छाद्
कृती कामीमद्या इत्यस्मिन् सुन्विव

यजमाने तस्मै किमरास्थाः सुष्ठु सुवीर्यं यज्ञस्यागुर, उद्धुचं यद्यदचीक्रमतां तत्त-थाभूद्योतर्यंज । हारियोजनस्यायं प्रैषः ।

मृतश्चाहं पुनर्जातो जातश्चाहं पुनर्मृत:। नानायोनिसहस्राणि मयोषितानि यानि वै॥ N. 13. 19=14. 6.

यद्रुदत्तदुदस्य रुद्रत्वम् । N. 10. 5; attributed to Kāthakam.

यदस्य दिवि तृतीयं तदसावादित्य इति हि ब्राह्मण्म् । N. 7. 28.

युगसाहस्रपर्यन्तमहर्यद्बहाखो विदुः। रात्रिं युगसहस्रान्तां ते ऽहोरात्रविदो जनाः। N. 13. 18=14. 5.

वरमाहारमाहाषीः । N. 5. 4. वसातिषु सा चरथोऽसितौ पेत्वाविव । कदेदमश्चिना युवमिम देवाँ श्रगच्छतम् ॥ N. 12. 2.

विद्या ह वै ब्राह्मण्मा जगाम। N.2.4; SUB.3. विपक्षप्रज्ञ आदित्य इत्युपनिषद्वर्णः । N.3.12.

शकटं शाकिनी गावो जालमस्यन्दनं वनम् । उद्धिः पवेतो राजा दुर्भिचे नव वृत्तयः॥ N. 6. 5.,

षष्टिश्च ह वै त्रीशि च शतानि संवत्सरस्या-होरात्रा: । N. 4. 27.

स तौरयाण उप बाहि यज्ञं मरुद्गिरिन्द्र सिखभिः सजोषाः । N. 5. 15. '' समुद्राद्धशेषोऽद्गय उदेति । N. 7. 17.

ADDITIONS AND CORRECTION

```
उभयाहस्ति-'with both hands' for उभया.
   60, read
   65, ,,
                ततन्वत्-neut. acc. sing. red. perf: pt. of \sqrt{ तन्.}
    71, ,,
                tending' for 'he spread.'
                पुषि after प्षाम्-'thou goest.' 7. 23.
,, 165, add
,, 169, read
                क्रान्तदर्शन:-'seeing afar' for कान्तदर्शन:-12. 13.
                नामधेयम्-'synonym.' 2. 5.
,, 198, add
,, 210,211, add प्रज्ञानानि-'brilliant lights.' 12. 13.
, 217, add
                ज्ञम्-'atmosphere, body, space.' 10. 44.
,, 226, ,,
                यहम-'child.' 8. 2.
                वक्रव्यम्-'should be addressed.' 6. 4.
,, 234, ,,
                श्रुशोचियपु:-'desirous of kindling.' 6. 1.
,, 248, ,,
                सप:-'male organ'. 5. 16.
" 253, "
```